

PRÍRUČKA

Príručka o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a prisťahovalectva

Vydanie 2020



COUNCIL OF EUROPE



Rukopis tretieho vydania tejto príručky bol dokončený v júli 2020. Pôvodne bola uverejnená v piatich jazykoch v decembri 2020. Toto tretie vydanie zahŕňa zmeny acquis EÚ v oblasti azylu, hraníc a prístahovalectva, ako aj vývoj európskej judikatúry od roku 2014. Prvé vydanie bolo uverejnené v štyroch jazykoch v roku 2013, po ktorom nasledovalo druhé vydanie v roku 2014. Budúce aktualizácie tejto príručky budú k dispozícii na webovej stránke Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) na adrese: <http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders> a na webovej stránke Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) na adrese: echr.coe.int v časti Publikácie.

Reprodukcia je povolená na nekomerčné účely len s uvedením zdroja.

Fotografie (obálka a vnútro): © iStockphoto

© Agentúra Európskej únie pre základné práva a Rada Európy, 2025

Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva Agentúry Európskej únie pre základné práva a Rady Európy, je potrebné povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Agentúra Európskej únie pre základné práva/Rada Európy ani iná osoba, ktorá koná v mene Agentúry Európskej únie pre základné práva/Rady Európy, nenesie zodpovednosť za možné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxembursko: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025

Rada Európy:	ISBN 978-92-871-9785-6		
FRA – print:	ISBN 978-92-9489-286-7	doi:10.2811/621825	TK-02-20-493-SK-C
FRA – web:	ISBN 978-92-9489-284-3	doi:10.2811/530784	TK-02-20-493-SK-N

Táto príručka bola vypracovaná v angličtine. ESLP nenesie žiadnu zodpovednosť za kvalitu prekladov do iných jazykov. Názory vyjadrené v tejto príručke nie sú pre ESLP záväzné. V príručke sa odkazuje na vybrané pripomienky a príručky. Európsky súd pre ľudské práva nenesie žiadnu zodpovednosť za ich obsah, ani ich zaradenie do tohto zoznamu nepredstavuje žiadnu formu schválenia týchto publikácií. Ďalšie publikácie sú uvedené na internetových stránkach knižnice ESLP na adrese: echr.coe.int.

Príručka o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a prisťahovalectva

Vydanie 2020

Predslov

Agentúra Európskej únie (EÚ) pre základné práva, Rada Európy a Európsky súd pre ľudské práva od roku 2011 uverejňujú príručky o rôznych oblastiach európskeho práva. Táto príručka poskytuje prehľad európskych právnych noriem týkajúcich sa azylu, hraníc a prisťahovalectva, pričom vysvetľuje príslušné opatrenia Rady Európy, ako aj EÚ.

Príručka je určená právnikom, sudcom, prokurátorom, členom pohraničnej stráže, imigračným úradníkom a iným osobám spolupracujúcim s vnútroštátnymi orgánmi, ako aj vnútroštátnym inštitúciám pre ľudské práva, mimovládny organizáciám či ostatným orgánom, ktoré by mohli byť konfrontované s právnymi otázkami v oblastiach, ktorým sa venuje pozornosť.

Charta základných práv EÚ sa stala právne záväznou, keď v decembri 2009 nadobudla platnosť Lisabonská zmluva. Má rovnakú právnu silu ako zakladajúce zmluvy EÚ. Lisabonská zmluva obsahuje aj ustanovenia o pristúpení EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach, ktorý je právne záväzný pre všetky členské štáty EÚ a Rady Európy.

Odkedy sme v roku 2014 uverejnili druhé vydanie tejto príručky, došlo k významnému vývoju európskeho práva v oblasti azylu, hraníc a prisťahovalectva. Napríklad viacerými prijatými nástrojmi EÚ sa modernizujú alebo zavádzajú nové rozsiahle systémy informačných technológií EÚ na riadenie prisťahovalectva. Došlo aj k menším legislatívnym zmenám – napríklad v schengenskom *acquis* týkajúcom sa hraníc, nelegálnej migrácie a víz.

Podobne Súdny dvor EÚ objasnil niekoľko právnych otázok vyplývajúcich z vykonávania právnych predpisov EÚ v oblasti prisťahovalectva a azylu vo svojej neustále sa rozširujúcej judikatúre. Európsky súd pre ľudské práva takisto vydal niekoľko dôležitých rozsudkov, najmä v oblasti podmienok prijímania žiadateľov o azyl. Vzhľadom na tieto zmeny si príručka vyžadovala aktualizáciu, aby sa zabezpečilo, že jej právne usmernenia zostanú presné.

Zásadný význam má zlepšenie chápania spoločných zásad vypracovaných v judikatúre dvoch európskych súdov a v nariadeniach a smerniciach EÚ. Takéto chápanie pomáha zabezpečiť riadne vykonávanie príslušných európskych noriem a záruk a plné dodržiavanie základných práv na vnútroštátnej úrovni. Dúfame, že táto príručka pomôže podporiť tento dôležitý cieľ.

Marialena Tsirliová

tajomníčka Európskeho súdu
pre ľudské práva

Sirpa Rautio

riaditeľka Agentúry Európskej
únie pre základné práva

Obsah

PREDSLOV	3
SKRATKY	11
AKO POUŽÍVAŤ TÚTO PRÍRUČKU	14
ÚVOD	19
Rada Európy	19
Európska únia	21
Charta základných práv Európskej únie	25
Pristúpenie Európskej únie k Európskemu dohovoru o ľudských právach	26
Hlavné body	27
1 PRÍSTUP NA ÚZEMIE A KU KONANIAM	29
Úvod	30
1.1. Schengenský vízový režim	32
1.2. Zabránenie neoprávnenému vstupu	35
1.3. Zákaz vstupu a zápis v Schengenskom informačnom systéme	36
1.4. Kontroly na hraničných priechodoch	39
1.5. Vnútorne hranice v rámci schengenského priestoru	40
1.6. Malý pohraničný styk	41
1.7. Tranzitné zóny	43
1.8. Prístup k azylu	44
1.9. Odopretie vstupu a zabránenie odchodu na mori	46
Hlavné body	48
2 ROZSIAHLE SYSTÉMY INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ EÚ A INTEROPERABILITA	49
Úvod	51
2.1. Rozsiahle informačné systémy EÚ	52
2.1.1. Európsky systém na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl (Eurodac)	53
2.1.2. Vízový informačný systém (VIS)	54
2.1.3. Schengenský informačný systém (SIS)	54
2.1.4. Systém vstup/výstup (EES)	55
2.1.5. Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS)	56
2.1.6. Európsky informačný systém registrov trestov pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ECRIS-TCN)	57
2.1.7. Informačný systém Európolu (EIS)	57

2.2.	Interoperabilita	60
2.2.1.	Spoločná databáza údajov o totožnosti	61
2.2.2.	Európsky vyhľadávaci portál	61
2.2.3.	Detektor viacnásobných totožností	62
2.2.4.	Spoločná služba porovnávania biometrických údajov	62
2.3.	Dohľad	63
2.4.	Obmedzenie účelu, minimalizácia údajov a správnosť údajov	64
2.5.	Právo na informácie	67
2.6.	Prístup k údajom	70
2.7.	Prenos údajov tretím stranám	73
2.8.	Práva dotknutých osôb	74
	Hlavné body	77
3	POSTAVENIE A SÚVISIACA DOKUMENTÁCIA	79
	Úvod	80
3.1.	Žiadatelia o azyl	81
3.2.	Osoby s priznaným postavením utečenca a osoby uznané za také, ktoré potrebujú doplnkovú ochranu	83
3.3.	Obete obchodovania s ľuďmi, a najmä vykorisťovateľských pracovných podmienok	84
3.4.	Osoby ovplyvnené predbežnými opatreniami podľa pravidla 39	86
3.5.	Migranti v nezákonnej situácii	87
3.6.	Osoby s dlhodobým pobytom	89
3.7.	Tureckí štátni príslušníci	92
3.8.	Britskí štátni príslušníci	95
3.9.	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP alebo Švajčiarska	95
3.10.	Osoby bez štátnej príslušnosti a strata občianstva alebo dokumentácie	96
	Hlavné body	99
4	ROZHODOVANIE O AZYLE A PREKÁŽKY ODSUNU: PODSTATNÉ OTÁZKY	101
	Úvod	104
4.1.	Právo na azyl a zásada zákazu vyhodenia alebo vrátenia	104
4.1.1.	Povaha rizika podľa práva EÚ	108
4.1.2.	Povaha rizika podľa EDLP	111
4.1.3.	Posudzovanie rizika	117
4.1.4.	Dostatočnosť ochrany	120
4.1.5.	Vnútroštátne presídlenie	123
4.1.6.	V bezpečí inde	124
4.1.7.	Vylúčenie z medzinárodnej ochrany	127
4.1.8.	Zánik medzinárodnej ochrany	129

4.2.	Hromadné vyhostenie	131
4.3.	Prekážky vyhostenia z iných dôvodov súvisiacich s ľudskými právami	133
4.4.	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí požívajú vyšší stupeň ochrany pred odsunom	135
4.4.1.	Osoby s dlhodobým pobytom	136
4.4.2.	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP	136
4.3.3	Tureckí štátni príslušníci	138
	Hlavné body	139
5	PROCESNÉ ZÁRUKY A PRÁVNA PODPORA VO VECIACH AZYLU A NÁVRATU	141
	Úvod	142
5.1.	Konania o azyle	143
5.1.1.	Pohovor, postup posúdenia a počiatočné rozhodovanie	143
5.1.2.	Právo na účinný opravný prostriedok	146
5.1.3.	Odvolaania s automatickým odkladným účinkom	149
5.1.4.	Skrátené azylové konanie	152
5.2.	Dublinské konanie	153
5.3.	Postupy týkajúce sa podmienok prijatia žiadateľov o azyl	159
5.4.	Konania o návrate	159
5.5.	Právna pomoc v konaniach o azyle a návrate	162
5.5.1.	Právna pomoc v azylových konaniach	164
5.5.2.	Právna pomoc v konaniach o návrate	164
5.5.3.	Právna pomoc pri spochybňovaní podmienok prijímania	165
	Hlavné body	166
6	SÚKROMNÝ A RODINNÝ ŽIVOT A PRÁVO UZAVRIEŤ MANŽELSTVO	167
	Úvod	169
6.1.	Právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu	171
6.2.	Legalizácia rodiny	173
6.3.	Zlúčenie rodiny	182
6.4.	Zachovanie rodiny – ochrana pred vyhostením	188
6.4.1.	Rozpad vzťahu	188
6.4.2.	Odsúdenia v trestnom konaní	189
	Hlavné body	193
7	ZAISTENIE A OBMEDZENIA SLOBODY POHYBU	195
	Úvod	198
7.1.	Odňatie slobody alebo obmedzenie slobody pohybu?	199
7.2.	Alternatívy k zaisteniu	201

7.3.	Úplný zoznam výnimiek z práva na slobodu	203
7.3.1.	Zaistenie s cieľom zabrániť neoprávnenému vstupu do krajiny	206
7.3.2.	Zaistenie pred očakávaným odsunom alebo extradíciou	208
7.4.	Konanie ustanovené zákonom	211
7.5.	Nevyhnutnosť a primeranosť	212
7.6.	Svojevôľnosť	213
7.6.1.	Dobrá viera	214
7.6.2.	Náležitá starostlivosť	215
7.6.3.	Reálna vyhládka na odsun	216
7.6.4.	Maximálna dĺžka zaistenia	218
7.7.	Zaistenie jednotlivcov so špeciálnymi potrebami	220
7.8.	Procesné záruky	223
7.8.1.	Právo na odôvodnenie	223
7.8.2.	Právo na preskúmanie zaistenia	225
7.9.	Väzenské podmienky alebo režimy	227
7.10.	Náhrada za nezákonné zaistenie	230
	Hlavné body	231
8	NÚTENÉ NÁVRATY A SPÔSOB ODSUNU	233
	Úvod	234
8.1.	Vykonávanie odsunu: bezpečné, dôstojné a humánne	235
8.2.	Dôvernosť	236
8.3.	Vážne bezprávie spôsobené prísnyimi donucovacími opatreniami	237
8.4.	Vyšetovania	240
	Hlavné body	241
9	HOSPODÁRSKE A SOCIÁLNE PRÁVA	243
	Úvod	245
9.1.	Hlavné zdroje práva	246
9.2.	Hospodárske práva	249
9.2.1.	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP a Švajčiarska	251
9.2.2.	Vyslani pracovníci	252
9.2.3.	Držitelia modrých kariet, výskumní pracovníci a študenti	253
9.2.4.	Tureckí štátni príslušníci	254
9.2.5.	Osoby s dlhodobým pobytom a osoby spadajúce pod smernicu o zlúčení rodiny	256
9.2.6.	Štátni príslušníci ostatných krajín, ktoré uzavreli dohody o pridružení alebo spolupráci	256
9.2.7.	Žiadatelia o azyl a utečenci	259
9.2.8.	Migranti v nezákonnej situácii	260

9.3. Vzdelávanie	261
9.4. Bývanie	264
9.5. Zdravotná starostlivosť	269
9.6. Sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc	272
Hlavné body	277
10 OSOBY SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI	281
Úvod	282
10.1. Deti bez sprievodu	283
10.1.1. Prijímanie a zaobchádzanie	284
10.1.2. Posudzovanie veku	287
10.2. Obete obchodovania s ľuďmi	289
10.3. Osoby so zdravotným postihnutím	291
10.4. Obete mučenia	292
10.5. Obete rodovo motivovaného násillia	294
Hlavné body	296
ĎALŠIE INFORMÁCIE	297
ON-LINE ZDROJE	305
ZOZNAM JUDIKATÚRY	309
AKO HĽADAŤ JUDIKATÚRU EURÓPSKÝCH SÚDOV	327
NÁSTROJE EÚ A VYBRANÉ DOHODY	333
PRÍLOHA 1: UPLATŇOVANIE NARIADENÍ A SMERNÍC EÚ CITOVANÝCH V TEJTO PRÍRUČKE	343
PRÍLOHA 2: UPLATŇOVANIE VYBRANÝCH NÁSTROJOV RADY EURÓPY	350
PRÍLOHA 3: PRIJATIE USTANOVENÍ ESC	353
PRÍLOHA 4: PRIJATIE VYBRANÝCH DOHOVOROV OSN	357
PRÍLOHA 5: KÓDY KRAJÍN POUŽITÉ V PRÍLOHÁCH	359

Skratky

AKT	Africké, karibské a tichomorské štáty
BMS	Spoločná služba porovnávania biometrických údajov
CAT	Dohovor Organizácie Spojených národov proti mučeniu
CETS	séria zmlúv Rady Európy
Charta EÚ	Charta základných práv Európskej únie
CIR	spoločná databáza údajov o totožnosti
CoE	Rada Európy
CPT	Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
CRC	Dohovor OSN o právach dieťaťa
CRPD	Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím
DPA	Orgán pre ochranu údajov
EASO	Európsky podporný úrad pre azyl
ECRIS-TCN	Európsky informačný systém registrov trestov pre štátnych príslušníkov tretích krajín
EDLP	Európsky dohovor o ľudských právach
EDPS	európsky dozorný úradník pre ochranu údajov
EES	system vstup/výstup
EHP	Európsky hospodársky priestor
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIS	Informačný systém Europolu
EPPO	Európska prokuratúra
ESC	Európska sociálna charta
ESD	Európsky súdny dvor (od decembra 2009, Súdny dvor Európskej únie)

ESLP	Európsky súd pre ľudské práva
ESP	európsky vyhľadávací portál (European Search Portal)
ETIAS	Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (European Travel Information and Authorisation System)
EÚ	Európska únia
eu-LISA	Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti
Eurodac	európsky systém na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl
Eurojust	Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach
Europol	Agentúra Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva
EVSP	Európsky výbor pre sociálne práva
EZVO	Európske združenie voľného obchodu
FRA	Agentúra Európskej únie pre základné práva
Frontex	Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž
ICCPR	Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach
IT	Informačné technológie
MID	detektor viacnásobných totožností
MVO	mimovládna organizácia
OSN	Organizácia Spojených národov
PPU	naliehavé prejudiciálne konanie
PZRE	Parlamentné zhromaždenie Rady Európy
SAR	pátranie a záchrana
SDEÚ	Súdny dvor Európskej únie (do decembra 2009 Súdny dvor Európskych spoločenstiev)

SFRJ	Socialistická federatívna republika Juhoslávia
SIS	Schengenský informačný systém
SOLAS	Medzinárodný dohovor o bezpečnosti ľudského života na mori
štátni príslušníci EHP	štátni príslušníci jedného z 27 členských štátov EÚ, Islandu, Lichtenštajnska a Nórska
UNHCR	Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov
UNMIK	Dočasná misia Organizácie Spojených národov v Kosove
UNRWA	Agentúra Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe
VIS	vízový informačný systém
VK	Veľká komora
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie

Ako používať túto príručku

Táto príručka poskytuje prehľad právnych predpisov, ktoré sa uplatňujú na azyl, riadenie hraníc a prisťahovalectvo vo vzťahu k právu Európskej únie (EÚ) a Európskemu dohovoru o ľudských právach (EDLP). Zaoberá sa situáciou cudzincov, ktorých EÚ zvyčajne označuje ako štátnych príslušníkov tretích krajín, aj keď toto rozlišovanie nie je pre citovaný právny predpis EDLP relevantné.

Príručka sa nezaobera právami občanov EÚ ani občanov Islandu, Lichtenštajnska, Nórska a Švajčiarska, ktorí podľa práva EÚ môžu slobodne vstupovať na územie EÚ a slobodne sa v rámci neho pohybovať. Odkaz na tieto kategórie občanov sa uvádza len v nevyhnutných prípadoch s cieľom pochopiť situáciu rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

Podľa práva EÚ existuje približne 25 rôznych kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín, z ktorých každá má iné práva, ktoré sa môžu meniť podľa ich prepojení s členskými štátmi EÚ, alebo v dôsledku ich potreby osobitnej ochrany. Pre niektorých, ako sú žiadatelia o azyl, právne predpisy EÚ poskytujú komplexný súbor pravidiel, zatiaľ čo v prípade iných, ako sú študenti, výskumní pracovníci, aupair, sezónni pracovníci a vysokokvalifikovaní pracovníci, prijala EÚ spoločné pravidlá ich prijímania. Niektoré podmienky stanovené v smerniciach sú však nepovinné alebo upravujú určité aspekty, pričom iné práva ponechávajú členským štátom EÚ na voľné uváženie. Vo všeobecnosti sú štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí majú povolené usadiť sa v EÚ, zvyčajne poskytované komplexnejšie práva, ako tým, ktorých pobyt je len dočasný. Spojené kráľovstvo vystúpilo z Európskej únie 1. februára 2020. V dohode o vystúpení sa stanovuje prechodné obdobie do 31. decembra 2020, počas ktorého sa na Spojené kráľovstvo naďalej uplatňuje právo EÚ (*). V [tabulke 1](#) je uvedený celkový prehľad rôznych kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín podľa práva EÚ.

Táto príručka je určená na pomoc odborníkom z právnej praxe, ktorí sa nešpecializujú na oblasť azylového, hraničného a prisťahovaleckého práva; je určená právnikom, sudcom, prokurátorom, členom pohraničnej stráže, imigračným úradníkom a iným pracovníkom vnútroštátnych orgánov, ako aj mimovládnych organizácií a iných orgánov, ktorí môžu byť konfrontovaní s právnymi otázkami súvisiacimi s týmito záležitosťami. Je prvým referenčným bodom pre právo EÚ a EDLP súvisiacim s týmito oblasťami a vysvetľuje, ako je každá otázka upravená podľa práva EÚ, ako aj podľa EDLP, Európskej sociálnej charty (ESC) a iných nástrojov Rady Európy. V každej

(*) Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 7).

kapitole je najprv uvedená jednotná tabuľka uplatniteľných právnych ustanovení podľa týchto dvoch samostatných európskych právnych systémov. Potom sa príslušné právne predpisy týchto dvoch európskych poriadkov predstavujú jeden po druhom, ako sa môžu uplatňovať na jednotlivé témy. To umožňuje čitateľovi zistiť, v čom sa tieto dva právne systémy zbiehajú a v čom odlišujú.

Odborníci v nečlenských štátoch EÚ, ktoré sú členmi Rady Európy, a teda zmluvnými stranami EDLP, môžu získať prístup k informáciám relevantným pre ich krajinu tak, že priamo prejdú na oddiely EDLP. Odborníci v členských štátoch EÚ budú musieť používať oba oddiely, pretože tieto štáty sú viazané oboma právnymi poriadkami. Pre tých, ktorí potrebujú ďalšie informácie o konkrétnej otázke, je v oddiele príručky [Ďalšie informácie](#) uvedený zoznam odkazov na špecializovanejší materiál.

Právo EDLP sa uvádza prostredníctvom stručných odkazov na vybrané konania pred Európskym súdom pre ľudské práva (ESLP) vzťahujúce sa na témy, ktorým je v tejto príručke venovaná pozornosť. Tie sa vybrali z veľkého počtu existujúcich rozsudkov a rozhodnutí ESLP o otázkach migrácie.

Právo EÚ sa nachádza v prijatých legislatívnych opatreniach, príslušných ustanoveniach zmlúv, a najmä v Charte základných práv Európskej únie, ako sa vykladajú v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie [SDEÚ, do roku 2009 inak uvádzaný ako Súdny dvor Európskych spoločenstiev (ESD)].

V judikatúre, ktorá sa opisuje alebo cituje v tejto príručke, sa uvádzajú príklady významného súboru judikatúry ESLP aj SDEÚ. Usmernenia na konci tejto príručky sú určené na pomoc čitateľovi pri vyhľadávaní judikatúry online.

Nie všetky členské štáty EÚ sú viazané všetkými rôznymi právnymi predpismi EÚ v oblasti azylu, riadenia hraníc a prisťahovalectva. V [prílohe 1](#) o uplatniteľnosti nariadení a smerníc EÚ, ktoré sú citované v tejto príručke, sa uvádza prehľad o tom, ktoré štáty sú viazané ktorými právnymi predpismi. Ďalej sa v nej uvádza, že nástroje uvedené v tejto príručke sa najčastejšie rozhodli nevyužiť Dánsko a Írsko. Mnohé nástroje EÚ týkajúce sa hraníc vrátane schengenského *acquis* – ako všetkých právnych predpisov EÚ prijatých v tejto oblasti – a určité iné právne nástroje EÚ sa vzťahujú aj na niektoré nečlenské štáty EÚ, predovšetkým Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a/alebo Švajčiarsko.

Hoci sú všetky členské štáty Rady Európy zmluvnou stranou EDLP, nie všetky podpísali alebo ratifikovali všetky protokoly EDLP, alebo sú zmluvným štátom iných dohovorov

Rady Európy uvedených v tejto príručke. V [prílohe 2](#) sa uvádza prehľad uplatniteľnosti vybraných nástrojov Rady Európy vrátane príslušných protokolov k EDLP.

Podstatné rozdiely sú aj medzi štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami ESC. Štáty, ktoré sa pripojili k systému ESC, sa môžu rozhodnúť, či sa prihlásia alebo neprihlásia k jednotlivým článkom, aj keď za určitých minimálnych požiadaviek. V [prílohe 3](#) sa uvádza prehľad prijímania ustanovení ESC.

V príručke sa nevenuje pozornosť medzinárodnému právu v oblasti ľudských práv ani utečeneckému právu okrem rozsahu, ktorý je výslovne zapracovaný do EDLP alebo práva EÚ. Toto je prípad Ženevského dohovoru z roku 1951 týkajúceho sa postavenia utečencov (Ženevský dohovor z roku 1951), na ktorý výslovne odkazuje článok 78 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Európske štáty sú, samozrejme, naďalej viazané všetkými zmluvami, ktorých sú zmluvnou stranou. Uplatniteľné medzinárodné nástroje sú uvedené v [prílohe 4](#).

Príručka obsahuje úvod, v ktorom sa stručne vysvetľuje úloha týchto dvoch právnych systémov, ako ich ustanovuje EDLP a právo EÚ, a desať kapitol, v ktorých sa rozoberajú tieto otázky:

- prístup na územie a ku konaniam,
- rozsiahle systémy informačných technológií EÚ a interoperabilita,
- postavenie a súvisiaca dokumentácia,
- rozhodovanie o azyle a prekážky odsunu: podstatné otázky,
- procesné záruky a právna podpora vo veciach azylu a návratu,
- súkromný a rodinný život a právo uzavrieť manželstvo,
- zaistenie a obmedzenia slobody pohybu,
- nútené návraty a spôsob odsunu,
- hospodárske a sociálne práva,
- osoby so špeciálnymi potrebami.

Každá kapitola je venovaná inému predmetu, pričom krížové odkazy na iné témy a kapitoly umožňujú lepšie pochopiť uplatniteľný právny rámec. Na konci každej kapitoly sú uvedené kľúčové body.

Príručka sa vzťahuje len na právne predpisy, ktoré sú účinné v júli 2020. Čitateľ by mal zohľadniť, že právne predpisy EÚ sa často menia. Legislatívne zmeny vrátane najnovšej konsolidovanej verzie rôznych právnych predpisov EÚ sú dostupné na adrese eur-lex.europa.eu. Napríklad v súvislosti so spoločným európskym azylovým systémom Európska komisia v roku 2016 predložila niekoľko legislatívnych návrhov na revíziu všetkých nástrojov EÚ v oblasti azylového práva uvedených v oddiele [Nástroje práva EÚ a vybrané dohody](#). Tieto legislatívne návrhy boli v júli 2020 stále predmetom preskúmania.

Elektronická verzia príručky obsahuje hypertextové prepojenia na judikatúru dvoch európskych súdov a citované právne predpisy EÚ. Hypertextové prepojenia na zdroje práva EÚ presmerujú čitateľa na stránky eur-lex.europa.eu, kde si čitateľ môže otvoriť konanie alebo právny predpis v ktoromkoľvek dostupnom jazyku EÚ.

Tabuľka 1: Kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín podľa práva EÚ

Osoby s právami vyplývajúcimi z ustanovení EÚ o voľnom pohybe	Rodinní príslušníci občanov členských štátov EÚ
	Štátni príslušníci Spojeného kráľovstva do konca prechodného obdobia
Osoby s právami vyplývajúcimi z medzinárodných dohôd	Rodinní príslušníci občanov Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) a Švajčiarska
	Tureckí štátni príslušníci a ich rodinní príslušníci
Krátkodobí a dlhodobí prisťahovalci	Štátni príslušníci krajín, ktoré uzavreli dvojstranné alebo mnohostranné dohody s EÚ (viac ako 100 krajín)
	Rodinní príslušníci garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín
	Osoby s dlhodobým pobytom v EÚ
	Držitelia modrej karty a ich rodinní príslušníci
	Vyslaní pracovníci
	Výskumní pracovníci
	Pracovníci preložený v rámci spoločnosti
	Študenti
	Aupair
	Sezónni pracovníci
	Držitelia povolenia na malý pohraničný styk
	Držitelia dlhodobých víz

Krátkodobí návštevníci	Štátni príslušníci tretích krajín oslobodení od vízovej povinnosti
	Štátni príslušníci tretích krajín s vízovou povinnosťou
Osoby, ktoré potrebujú ochranu	Žiadatelia o azyl
	Prijemcovia doplnkovej ochrany
	Prijemcovia dočasnej ochrany
	Utečenci
Migranti v nezákonnej situácii	Obete obchodovania s ľuďmi
	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa nezákonne zdržujú na území EÚ
	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa nezákonne zdržujú na území EÚ a ktorých odsun bol odložený

Pozn.: Štátny príslušník tretej krajiny môže patriť do viac ako jednej kategórie.

Zdroj: Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA), 2020

Úvod

Tento úvod stručne vysvetľuje úlohy dvoch európskych právnych poriadkov upravujúcich migráciu. Odkazy na právny systém Rady Európy sa vzťahujú predovšetkým na EDLP a judikatúru vytvorenú ESLP a prípadne aj ESC. Právo EÚ sa predstavuje najmä prostredníctvom príslušných nariadení a smerníc a v ustanoveniach Charty základných práv Európskej únie.

Rada Európy

Rada Európy vznikla po druhej svetovej vojne s úmyslom spojiť európske štáty pri presadzovaní právneho štátu, demokracie a ľudských práv. K júlu 2020 sa Rada Európy skladá zo 47 členských štátov vrátane všetkých členských štátov EÚ.

V roku 1950 Rada Európy prijala EDLP, ktorý na základe svojho článku 19 zriadil ESLP ako súdny mechanizmus na zabezpečenie toho, aby štáty dodržiavali svoje povinnosti vyplývajúce z dohovoru.

ESLP posudzuje sťažnosti jednotlivcov, skupín jednotlivcov, MVO alebo právnických osôb na údajné porušenia dohovoru. Môže sa zaoberať aj medzištátnymi spormi vedenými jedným členským štátom alebo viacerými členskými štátmi Rady Európy proti inému členskému štátu. Žiadateľ pred ESLP nemusí byť občanom alebo osobou s právoplatným trvalým pobytom v jednom zo zmluvných štátov ⁽²⁾. V článku 1 EDLP sa vyžaduje, aby členské štáty „priznali“ práva uvedené v dohovore „každému, kto

⁽²⁾ EDLP obsahuje len niekoľko ustanovení, v ktorých sa výslovne uvádzajú cudzinci alebo obmedzujú určité práva na štátnych príslušníkov alebo osoby s oprávneným pobytom [pozri napríklad článok 5 ods. 1 písm. f) EDLP; články 2, 3 a 4 protokolu č. 4 k EDLP a článok 1 protokolu č. 7 k EDLP].

podlieha ich jurisdikcii“. V určitých špecifických prípadoch môže pojem jurisdikcia presahovať hranice územia štátu. Zmluvný štát EDLP je podľa článku 1 EDLP zodpovedný za všetky úkony a zanedbania svojich orgánov bez ohľadu na to, či je predmetný úkon alebo zanedbanie dôsledkom domáceho práva alebo potreby dodržiavať medzinárodné právne povinnosti⁽³⁾.

Otázky migrácie viedli k vzniku rozsiahleho súboru judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. V tejto príručke sú uvedené vybrané príklady. Týkajú sa najmä článku 3 (zákaz mučenia, neludzského a ponižujúceho zaobchádzania a trestania), článku 5 (právo na slobodu a bezpečnosť), článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) a článku 13 EDLP (právo na účinný prostriedok nápravy). V článku 13 EDLP sa od štátov vyžaduje, aby pri sťažnostiach podľa dohovoru zabezpečili opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom.

Zásada subsidiarity kladie primárnu zodpovednosť za zabezpečenie dodržiavania povinností podľa EDLP na štáty, pričom ponecháva možnosť obrátiť sa na ESĽP ako na poslednú inštanciu. Štáty majú priestor na voľnú úvahu. ESĽP nenahrádza nezávislé a nestranné vnútroštátne súdy, ak dôkladne preskúmali skutočnosti, uplatňujú príslušné normy v oblasti ľudských práv v súlade s EDLP a jeho judikatúrou, primerane vyvážili osobné záujmy žiadateľa voči všeobecnejšiemu verejnemu záujmu a dospeli k záverom, ktoré neboli „ani svojvoľné, ani zjavne neprimerané“⁽⁴⁾.

Štáty majú medzinárodnú povinnosť zabezpečiť, aby ich úradníci dodržiavali EDLP. Všetky členské štáty Rady Európy už zapracovali EDLP do svojho vnútroštátneho práva alebo ho uviedli do platnosti, čo si vyžaduje, aby ich sudcovia a úradníci konali v súlade s ustanoveniami dohovoru.

Rada Európy prijala v roku 1961 ESC (revidovanú v roku 1996) s cieľom zaručiť základné sociálne a hospodárske práva. K júlu 2020 ratifikovalo ESC 43 zo 47 členských štátov Rady Európy⁽⁵⁾. ESC nestanovuje súd, ale má Európsky výbor pre sociálne práva (EVSP), ktorý sa skladá z nezávislých odborníkov, ktorí rozhodujú o súlade vnútroštátneho práva a praxe v rámci dvoch postupov: postup podávania správ, podľa ktorého štáty predkladajú národné správy v pravidelných intervaloch;

⁽³⁾ ESĽP, *Matthews/Spojené kráľovstvo [VK]*, č. 24833/94, 18. februára 1999, bod 32; ESĽP, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/Irsko [VK]*, č. 45036/98, 30. júna 2005, bod 153.

⁽⁴⁾ ESĽP, *Faruk Rooma Alam/Dánsko* (dec.), č. 33809/15, 6. júna 2017, bod 35.

⁽⁵⁾ Prepracovanou ESC z roku 1996 je viazaných tridsaťštyri štátov a chartou z roku 1961 deväť štátov. ESC ponúka štátom, ktoré sú zmluvnou stranou, možnosť prihlásiť sa len ku konkrétnym ustanoveniam, a to za určitých minimálnych podmienok. V prílohe 3 sa uvádza prehľad uplatniteľnosti ustanovení ESC.

a kolektívny postup podávania sťažností ⁽⁶⁾, ktorý umožňuje organizáciám podávať sťažnosti. EVSP prijíma závery v súvislosti s vnútroštátnymi správami a prijíma rozhodnutia v súvislosti s hromadnými sťažnosťami. Niektoré z jeho záverov a rozhodnutí sú uvedené v tejto príručke.

Európska únia

EÚ tvorí 27 členských štátov. Právo EÚ pozostáva zo zmlúv a sekundárneho práva EÚ. Zmluvy, a to Zmluvu o Európskej únii (ZEÚ) a Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), schválili všetky členské štáty EÚ a uvádzajú sa aj ako „primárne právo EÚ“. Nariadenia, smernice a rozhodnutia EÚ prijímajú európske inštitúcie, ktorým bola na základe zmlúv udelená táto právomoc, a často sa nazývajú „sekundárnym právom EÚ“.

EÚ sa vyvinula z troch medzinárodných organizácií zriadených v 50. rokoch 20. storočia, ktoré sa zaoberali energetikou, bezpečnosťou a voľným obchodom; spoločne boli známe ako Európske spoločenstvá. Základným účelom Európskych spoločenstiev bolo podnecovanie hospodárskeho rozvoja prostredníctvom voľného pohybu tovaru, kapitálu, ľudí a služieb. Voľný pohyb osôb je teda základným prvkom EÚ. Prvé nariadenie o voľnom pohybe pracovníkov v roku 1968 ⁽⁷⁾ uznalo, že pracovníci sa môžu nielen voľne pohybovať, ale aj mať možnosť vziať so sebou svojich rodinných príslušníkov – bez ohľadu na štátnu príslušnosť. EÚ vypracovala sprievodný súbor zložitej legislatívy o pohybe práv na sociálne zabezpečenie, o právach na sociálnu pomoc a o zdravotnej starostlivosti, ako aj ustanovenia týkajúce sa vzájomného uznávania odbornej kvalifikácie. Mnohé z týchto právnych predpisov, ktoré boli vypracované predovšetkým pre štátnych príslušníkov členských štátov EÚ, sa uplatňujú aj na rôzne kategórie štátnych príslušníkov nečlenských štátov EÚ.

Európsky hospodársky priestor (EHP) nadobudol účinnosť v roku 1994. Štátni príslušníci nečlenských štátov EÚ, ktoré sú súčasťou EHP – konkrétne Islandu, Lichtenštajnska a Nórska – majú rovnaké práva na voľný pohyb ako štátni príslušníci EÚ ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Postup podávania sťažností je dobrovoľný (na rozdiel od postupu podávania správ) a k júlu 2020 ho prijalo 15 zmluvných štátov ESC.

⁽⁷⁾ Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968.

⁽⁸⁾ Dohoda o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992, časť III, Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3).

Na základe osobitnej dohody uzavretej s EÚ 21. júna 1999 ⁽⁹⁾ požívajú právo voľného pohybu a usadenia v EÚ podobne aj štátni príslušníci Švajčiarska, Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko sú členmi Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO), čo je medzivládna organizácia zriadená na podporu voľného obchodu a hospodárskej integrácie. EZVO má svoje vlastné inštitúcie vrátane súdu. Súd EZVO má právomoc vykladať Dohodu o EHP, pokiaľ ide o Island, Lichtenštajnsko a Nórsko. Vznikol podľa vzoru SDEÚ a prikláňa sa k postupu podľa jeho judikatúry.

Podľa práva EÚ môžu mať privilegované postavenie aj tureckí štátni príslušníci. Nemajú právo slobody vstupu do EÚ a pohybu v rámci EÚ. V roku 1963 však bola s Tureckom uzavretá Dohoda o pridružení medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom (EHS) a Tureckom (Ankarská dohoda) a v roku 1970 bol k nej prijatý dodatkový protokol (dodatkový protokol k Ankarskej dohode) ⁽¹⁰⁾. V dôsledku toho tureckí štátni príslušníci, ktorí majú povolenie na vstup do EÚ s cieľom pracovať alebo usadiť sa, požívajú určité privilégia, majú právo tu zostať a sú chránení pred vyhostením. Prínosom je pre nich aj doložka o zachovaní *status quo* uvedená v článku 41 dodatkového protokolu k Ankarskej dohode, ktorá zakazuje zavádzať nové obmedzenia okrem tých, ktoré boli zavedené v čase nadobudnutia platnosti tejto doložky v hostiteľskom členskom štáte. EÚ uzavrela dohody aj s niekoľkými ďalšími krajinami (pozri kapitolu 9 **oddiel 9.2.6**), ale žiadna z nich nie je natoľko rozsiahla ako Ankarská dohoda.

Po vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskej únie sú britskí štátni príslušníci od 1. februára 2020 štátnymi príslušníkmi tretích krajín. V dohode o vystúpení sa stanovuje prechodné obdobie do 31. decembra 2020 s výhradou predĺženia, počas ktorého je Spojené kráľovstvo naďalej viazané právom EÚ ⁽¹¹⁾. Všetky ustanovenia práva EÚ opísané v tejto príručke sa budú naďalej uplatňovať na Spojené kráľovstvo až do konca prechodného obdobia. Dovtedy sa s britskými štátnymi príslušníkmi zaobchádza rovnako ako s ostatnými občanmi EÚ.

⁽⁹⁾ Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999 nadobudla účinnosť 1. júna 2002 (Ú. v. ES L 114, 2002, s. 6).

⁽¹⁰⁾ Dohoda o pridružení medzi EHS a Tureckom (1963) (Ú. v. ES 217) z 29. decembra 1964 (Ankarská dohoda), ktorá bola doplnená dodatkovým protokolom podpísaným v novembri 1970 (Ú. v. ES L 293, 1972, s. 3).

⁽¹¹⁾ Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 7, čl. 126 – 127).

V roku 1993 nadobudla účinnosť Maastrichtská zmluva a vytvorila občianstvo Únie, aj keď podmienené občianstvom jedného z členských štátov EÚ. Tento inštitút sa rozsiahlo používa na podporu slobody pohybu občanov a ich rodinných príslušníkov akejkoľvek štátnej príslušnosti.

V roku 1985 sa podpísala Schengenská dohoda, ktorá viedla k zrušeniu kontrol na vnútorných hraniciach zúčastnených členských štátov EÚ. Do roku 1995 bol zavedený zložitý systém uplatňovania kontrol na vonkajších hraniciach, ktorý reguloval prístup do schengenského priestoru. V roku 1997 sa schengenský systém – dovtedy regulovaný na medzivládnej úrovni – stal súčasťou právneho poriadku EÚ. Pravidlá týkajúce sa riadenia hraníc sa naďalej rozvíjajú a vyvíjajú v kontexte Kódexu schengenských hraníc [nariadenie (EÚ) 2016/399]. V roku 2004 EÚ vytvorila agentúru Frontex (od roku 2016 oficiálne nazývanú Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž) s cieľom pomáhať členským štátom EÚ pri riadení vonkajších hraníc Únie.

Od Rímskej zmluvy v roku 1957 sa postupnými zmenami tejto zmluvy rozšírila právomoc Európskych spoločenstiev, dnes EÚ, v otázkach týkajúcich sa migrácie; Amsterdamská zmluva udelila EÚ nové právomoci v oblasti hraníc, prisťahovalectva a azylu vrátane víz a návratov. Tento proces vyvrcholil Lisabonskou zmluvou, ktorá poskytla EÚ nové právomoci v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

V tomto kontexte neustále prebieha vývoj *acquis* EÚ v oblasti azylovej politiky, súboru medzivládnych dohôd, nariadení a smerníc, ktoré upravuje takmer všetky záležitosti súvisiace s azylom v EÚ. Nie všetky členské štáty sú však viazané všetkými prvkami *acquis* v oblasti azylovej politiky (pozri prílohu 1).

V posledných desaťročiach prijala EÚ právne predpisy týkajúce sa prisťahovalectva určitých kategórií osôb do EÚ, ako aj pravidlá týkajúce sa štátnych príslušníkov tretích krajín so zákonným pobytom v rámci Únie (pozri prílohu 1).

Podľa zmlúv o EÚ si Európska únia zriadila vlastný súd, ktorý bol až do nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy v roku 2009 známy ako Európsky súdny dvor (ESD), odvtedy sa premenoval na Súdny dvor Európskej únie (SDEÚ) ⁽¹²⁾. SDEÚ je poverený viacerými právomocami. Na jednej strane má súd právo rozhodovať o platnosti aktov EÚ a nečinnosti inštitúcií EÚ podľa práva EÚ a príslušného medzinárodného

(12) Táto príručka sa odvoláva na rozhodnutia a rozsudky ESD vydané do decembra 2009 a rozsudky SDEÚ vo veciach, v ktorých rozhodoval od decembra 2009.

práva, ako aj rozhodovať o porušeníach práva EÚ členskými štátmi EÚ. Na druhej strane si SDEÚ zachováva výlučnú právomoc zabezpečovať správne a jednotné uplatňovanie a vykladanie práva EÚ vo všetkých členských štátoch EÚ. Podľa článku 263 ods. 4 ZFEÚ je prístup jednotlivcov k SDEÚ relatívne obmedzený⁽¹³⁾.

Sťažnosti jednotlivcov, ktorých predmetom je výklad alebo platnosť práva EÚ, sa však vždy môžu predkladať vnútroštátnym súdom. Súdna orgány členských štátov EÚ sú na základe povinnosti lojálnej spolupráce a zásad, ktorými sa riadi účinnosť práva EÚ na vnútroštátnej úrovni, poverené zodpovednosťou zabezpečiť správne uplatňovanie a presadzovanie práva EÚ vo vnútroštátnom právnom systéme. Okrem toho sa po vydaní rozsudku ESD vo veci *Francoovich*⁽¹⁴⁾ od členských štátov EÚ za určitých podmienok vyžaduje zabezpečiť nápravu vrátane odškodnenia v príslušných prípadoch pre osoby, ktoré utrpeli v dôsledku nedodržania práva EÚ zo strany členského štátu. V prípade pochybností o výklade alebo platnosti ustanovení EÚ vnútroštátne súdy môžu – a v určitých prípadoch⁽¹⁵⁾ musia – požiadať o pomoc SDEÚ využijúc návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ. V oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti sa vytvorilo naliehavé prejudiciálne konanie, ktoré má zabezpečiť rýchle rozhodnutie v konaniach prebiehajúcich pred niektorým vnútroštátnym súdom alebo tribunálom v súvislosti s osobou, ktorá je vo väzbe⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ To bol napríklad prípad ESD, spojené veci C-402/05 P a C-415/05 P, *Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada Európskej únie a Komisia Európskych spoločenstiev* [VK], 3. septembra 2008; ako aj SDEÚ, C-274/12 P, *Telefonica SA/Európska komisia* [VK], 19. decembra 2013.

⁽¹⁴⁾ ESD, spojené veci C-6/90 a C-9/90, *Francoovich a Bonifaci a i./Talianska republika*, 19. novembra 1991; ESD, vec C-479/93, *Andrea Francoovich/Talianska republika*, 9. novembra 1995.

⁽¹⁵⁾ Podľa článku 267 ods. 3 ZFEÚ táto povinnosť vždy vyplynie súdom, proti ktorých rozhodnutiu neexistuje podľa vnútroštátneho práva žiadny opravný prostriedok, ako aj iným súdom, ak sa prejudiciálne konanie týka platnosti ustanovenia EÚ a existujú dôvody sa domnievať, že námietka je opodstatnená (pozri napríklad ESD, vec C-314/85, *Foto-Frost/Hauptzollamt Lübeck-Ost*, 22. októbra 1987).

⁽¹⁶⁾ Pozri štatút Súdneho dvora, protokol č. 3 článok 23 písm. a) a rokovací poriadok Súdneho dvora, články 107 – 114. Lepší prehľad o veciach, ktoré môžu podliehať naliehavému prejudiciálnemu konaniu, je uvedený v Odporúčaniach pre vnútroštátne súdy pri podávaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania, SDEÚ (2018/C 257/01), 20. júla 2018, bod 33: „vnútroštátny súd môže podať takýto návrh napríklad v prípade stanovenom v článku 267 štvrtom odseku ZFEÚ v súvislosti s osobou vo väzbe alebo s osobou, ktorej osobná sloboda bola obmedzená, ak je odpoveď na položený otázku rozhodujúca pre posúdenie jej právnej situácie, alebo v spore týkajúcom sa rodičovských práv a povinností alebo styku s [...] deťmi, ak právomoc súdu, ktorý koná a rozhoduje na základe práva Európskej únie, závisí od odpovede na prejudiciálnu otázku“.

Charta základných práv Európskej únie

Pôvodné zmluvy Európskych spoločenstiev neobsahovali žiadny odkaz na ľudské práva alebo ich ochranu. Keď však na ESD prichádzali žaloby na údajné porušovanie ľudských práv v oblastiach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti práva EÚ, ESD vyvinul nový prístup s cieľom poskytnúť ochranu jednotlivcom zahrnutím základných práv do tzv. všeobecných zásad európskeho práva. Podľa ESD majú tieto všeobecné zásady odzrkadľovať obsah ochrany ľudských práv vo vnútroštátnych ústavách a zmluvách o ochrane ľudských práv, najmä v EDLP. ESD uviedol, že zabezpečí, aby právo EÚ tieto zásady dodržiavalo⁽¹⁷⁾.

EÚ, uznávajúc, že jej politiky môžu ovplyvniť ľudské práva, a v snahe poskytnúť občanom pocit byť bližšie k EÚ, vyhlásila v roku 2000 Chartu základných práv Európskej únie. Charta obsahuje zoznam ľudských práv inšpirovaný právami zakotvenými v ústavách členských štátov, EDLP, ESC a medzinárodných zmluvách o ľudských právach, ako je Dohovor Organizácie Spojených národov (OSN) o právach dieťaťa (CRC). Charta vyhlásená v roku 2000 bola iba „deklaráciou“, čo znamená, že nebola právne záväzná. Európska komisia, primárny orgán pre navrhovanie právnych predpisov EÚ, čoskoro nato vyhlásila, že zabezpečí súlad legislatívnych návrhov s Chartou.

Po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy 1. decembra 2009 sa však štatút Charty EÚ zmenil a stala sa právne záväzným dokumentom s rovnakou právnou hodnotou ako zmluvy. Okrem inštitúcií EÚ sú aj členské štáty EÚ povinné dodržiavať Chartu, „ak vykonávajú právo Únie“ (článok 51 ods. 1 Charty).

Prijal sa protokol o uplatňovaní Charty na Poľsko a Spojené kráľovstvo⁽¹⁸⁾. Vo veci týkajúcej sa migrácie predloženej SDEÚ v roku 2011 Súdny dvor rozhodol, že hlavným účelom protokolu bolo obmedziť uplatňovanie Charty v oblasti sociálnych práv. Súdny dvor ďalej rozhodol, že protokol nemá vplyv na vykonávanie azylového práva Únie⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ ESD, *Liselotte Hauer/Land Rheinland-Pfalz*, 13. decembra 1979, bod 15.

⁽¹⁸⁾ ZFEÚ, Protokol č. 30 o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie na Poľsko a Spojené kráľovstvo (Ú. v. EÚ C 115, 2009, s. 313).

⁽¹⁹⁾ SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, *N. S./Secretary of State for the Home Department a M. E. a I./Refugee Applications Commissioner and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011.

Článok 18 Charty EÚ obsahuje – prvýkrát na európskej úrovni – právo na azyl. Podľa článku 18 ide o kvalifikované právo: „[p]rávo na azyl sa zaručuje dodržiavaním pravidiel Ženevského dohovoru [...] a v súlade so Zmluvou o Európskej únii a so Zmluvou o fungovaní Európskej únie“. Článok 19 Charty obsahuje zákaz návratu osoby do situácie, keď má opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo jej reálne hrozí mučenie alebo neludské a ponižujúce zaobchádzanie, alebo trestanie (zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia), ako aj zákaz hromadného vyhostenia.

V kontexte migrácie sa navyše zdajú byť relevantné aj iné ustanovenia Charty o ochrane poskytovanej jednotlivcom. Článok 47 Charty poskytuje nezávislé právo na účinný prostriedok nápravy a stanovuje zásady spravodlivého procesu. Zásada súdneho preskúmania zakotvená v článku 47 si vyžaduje prejednanie na súde. Poskytuje rozsiahlejšiu ochranu než článok 13 EDLP, ktorý zaručuje právo na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom, čo nemusí byť práve súd. Okrem toho sa v článku 52 Charty stanovuje, že minimálna ochrana poskytovaná ustanoveniami Charty je tá, ktorú poskytuje EDLP; EÚ však môže uplatniť veľkorysejší výklad práv, ako je výklad, ktorý navrhuje ESLP.

Pristúpenie Európskej únie k Európskemu dohovoru o ľudských právach

Právo EÚ je úzko späté s EDLP. SDEÚ čerpá z EDLP inšpiráciu pri určovaní rozsahu ochrany ľudských práv podľa práva EÚ. Charta EÚ odzrkadľuje celý rad práv uvedených v EDLP, aj keď sa neobmedzuje len na tieto práva. Právo EÚ sa teda zväčša vyvíja v súlade s EDLP, aj keď EÚ zatiaľ nie je signatárom EDLP. Podľa súčasných právnych predpisov však jednotlivci, ktorí chcú podať sťažnosť na EÚ a jej neschopnosť zaručiť ľudské práva, nie sú oprávnení podať žalobu na ESLP proti EÚ ako takej. Za určitých okolností je možné sťažovať sa na EÚ nepriamo podaním žaloby na ESLP proti jednému alebo viacerým členským štátom ⁽²⁰⁾.

Lisabonská zmluva obsahuje ustanovenie ukladajúce EÚ, aby sa ako samostatná zmluvná strana pripojila k EDLP (článok 6 ods. 2 ZEÚ). Protokol č. 14 k EDLP ⁽²¹⁾ mení EDLP s cieľom umožniť toto pristúpenie. Stále však nie je jasné, aký to bude

⁽²⁰⁾ Ďalšie podrobnosti o judikatúre ESLP v tejto zložitej oblasti pozri najmä v ESLP, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/Irsko* [VK], č. 45036/98, 30. júna 2005; ESLP, *Avotiņš/Lotyška* [VK], č. 17502/07, 23. mája 2016.

⁽²¹⁾ Rada Európy, *Protokol č. 14 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorým sa mení a dopĺňa kontrolný systém dohovoru*, 2004, CETS č. 194.

mať účinok v praxi, a najmä ako to ovplyvní vzťah medzi SDEÚ a ESLP v budúcnosti. Pristúpením EÚ k EDLP sa však pravdepodobne zlepši prístup k spravodlivosti pre jednotlivcov, ktorí sa domnievajú, že EÚ im nezaručuje ľudské práva.

Rokovania o návrhu dohody o pristúpení EÚ k EDLP sa začali v roku 2010. Návrh dohody o pristúpení pozostáva z balíka textov potrebných na pristúpenie EÚ k EDLP. Obsahuje ustanovenia o rozsahu pristúpenia, potrebných úpravách znenia a systému EDLP, účasti EÚ v orgánoch Rady Európy a jej práve hlasovať vo Výbore ministrov. V stanovisku 2/13 ⁽²²⁾ SDEÚ k návrhu dohody o pristúpení EÚ k EDLP Súdny dvor rozhodol, že návrh dohody je nezlučiteľný so zmluvami EÚ. Rokovania o pristúpení EÚ k EDLP prebiehajú, môžu však trvať niekoľko rokov.

Hlavné body

- Migrácia do Európy a v rámci Európy sa upravuje kombináciou vnútroštátneho práva, práva EÚ, EDLP, ESC a iných medzinárodných záväzkov, ktoré uzavreli európske štáty.
- Sťažnosti proti činom alebo opomenutiam verejných orgánov, ktoré porušujú EDLP, možno podať proti ktorémukoľvek zo 47 členských štátov Rady Európy. Tie zahŕňajú všetkých 27 členských štátov EÚ. EDLP chráni všetkých jednotlivcov v rámci jurisdikcie ktoréhokoľvek z jeho 47 štátov bez ohľadu na ich občianstvo alebo postavenie pobytu.
- V článku 13 EDLP sa od štátov vyžaduje zabezpečiť pri sťažnostiach podľa dohovoru opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom. Zásada subsidiarity chápaná v kontexte EDLP kladie primárnu zodpovednosť za zabezpečenie dodržiavania EDLP na samotné členské štáty, pričom ponecháva možnosť obrátiť sa na ESLP ako na poslednú inštanciu.
- Sťažnosti proti činom alebo opomenutiam členského štátu EÚ, ktorý porušuje právo EÚ, možno podať na vnútroštátne súdy, ktoré sú povinné zabezpečiť správne uplatňovanie práva EÚ a môžu – a niekedy musia – postúpiť vec na SDEÚ na začatie prejudiciálneho konania o výklade alebo platnosti príslušných ustanovení EÚ.

⁽²²⁾ SDEÚ, stanovisko 2/13, 18. decembra 2014.

1

Prístup na územie a ku konaniam

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Dohovor, ktorým sa vykonáva schengenská dohoda z roku 1985, 19. júna 1990 Nariadenie o vízovej povinnosti, nariadenie (EÚ) 2018/1806 Vízový kódex, nariadenie (ES) 810/2009 Nariadenie o VIS, nariadenie (ES) č. 767/2008	Schengenský vízový režim	
Smernica o sankciách voči dopravcom, 2001/51/ES Smernica o napomáhaní, 2002/90/ES	Zabránenie neoprávnenému vstupu	
Nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, nariadenie (EÚ) 2018/1861 Nariadenie o SIS v oblasti návratov, nariadenie (EÚ) 2018/1860 Smernica o návrate, 2008/115/ES, článok 11	Schengenské zápisy a zákazy vstupu	EDLP, článok 2 protokolu č. 4 (sloboda pohybu)
Kódex schengenských hraníc, nariadenie (ES) 2016/399	Hraničné kontroly	
Kódex schengenských hraníc, nariadenie (EÚ) 2016/399, hlava III	Vnútorne hranice	

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o návrate, 2008/115/ES, článok 4 ods. 4	Tranzitné zóny	ESLP, <i>Amuur/Francúzsko</i> , č. 19776/92, 1996, a <i>Z.A. a i./Rusko</i> , č. 61411/15 a 3 iní, 2017 (zadržanie v tranzitnom priestore považované za odňatie slobody) ESLP, <i>Ilias a Ahmed/Maďarsko</i> [VK], č. 47287/15, 2019 (štáty majú právomoc nad tranzitnými priestormi na pozemných hraniciach)
Nariadenie o malom pohraničnom styku, nariadenie (EÚ) č. 1931/2006	Malý pohraničný styk	
Charta EÚ, článok 18 (právo na azyl) a článok 19 (ochrana v prípade vystaňovania, vyhostenia alebo extradície) Smernica o azylových konaniach, 2013/32/EÚ	Žiadatelia o azyl	EDLP, článok 3 (zákaz mučenia)
Kódex schengenských hraníc, nariadenie (EÚ) 2016/399, články 4 a 13 Nariadenie o námorných hraniciach, nariadenie (EÚ) č. 656/2014, článok 10	Odopretie vstupu a zabránenie odchodu na mori	
Charta EÚ, článok 47 (právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces) Smernica o azylových konaniach, 2013/32/EÚ Kódex schengenských hraníc, nariadenie (EÚ) 2016/399, článok 14 ods. 3 Nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, nariadenie (EÚ) 2018/1861, článok 54 Vízový kódex, nariadenie (ES) č. 810/2009, článok 32 ods. 3 a článok 34 ods. 7	Opravný prostriedok	ESLP, <i>Hirsi Jamaa a i./Taliansko</i> [VK], č. 27765/09, 2012 (kolektívne vyhostenie na šírom mori) EDLP, článok 13 (právo na účinný opravný prostriedok)

Úvod

V tejto kapitole je uvedený prehľad režimov uplatniteľných na osoby, ktoré chcú vstúpiť na územie európskeho štátu. Okrem toho sú tu vymedzené hlavné parametre, ktoré musia štáty rešpektovať podľa práva EDLP, ako aj podľa práva EÚ pri ukladaní podmienok vstupu na územie alebo pri vykonávaní činností riadenia hraníc.

Všeobecným pravidlom je, že štáty majú suverénne právo kontrolovať vstup a ďalšiu prítomnosť iných štátnych príslušníkov na svojom území. Právo EÚ aj EDĽP ukladajú niektoré obmedzenia pri uplatňovaní suverenity. Štátni príslušníci majú právo vstúpiť do svojej krajiny a štátni príslušníci EÚ majú podľa práva EÚ všeobecné právo vstúpiť do iného členského štátu. Okrem toho, ako sa vysvetľuje v nasledujúcich odsekoch, právo EÚ aj EDĽP zakazujú odmietnuť na hraniciach osoby a vrátiť ich do štátov, kde im hrozí prenasledovanie alebo iné závažné bezprávie (zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia).

Podľa práva EÚ majú členské štáty EÚ spoločné pravidlá pre vydávanie krátkodobých víz a vykonávanie hraničných kontrol. EÚ vypracovala pravidlá aj na zabránenie nezákonnému vstupu. Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž, Frontex, podporuje členské štáty EÚ pri riadení vonkajších hraníc EÚ ⁽²³⁾. Agentúra poskytuje technickú a operačnú podporu prostredníctvom spoločných operácií, rýchlych pohraničných zásahov na pozemných, vzdušných alebo námorných hraniciach a vysielaním expertov do podporných tímov pre riadenie migrácie nasadených v členských štátoch EÚ, ktoré čelia neúmerným migračným výzvam. Európsky systém hraničného dozoru s názvom Eurosur slúži ako systém výmeny informácií medzi členskými štátmi EÚ a agentúrou Frontex. Do roku 2027 bude mať agentúra Frontex stály zbor v počte 10 000 operačných pracovníkov na podporu členských štátov EÚ pri úlohách v oblasti kontroly hraníc a návratu. Keď členské štáty EÚ konajú v kontexte spoločnej operácie alebo rýchleho pohraničného zásahu, zachovávajú si zodpovednosť za svoje činy a opomenutia.

Ako je znázornené na obrázku 1, schengenské *acquis* sa uplatňuje vo väčšine členských štátov EÚ. Ustanovuje jednotný systém kontrol na vonkajších hraniciach a umožňuje jednotlivcom slobodne cestovať cez hranice v rámci schengenského priestoru. Nie všetky členské štáty EÚ sú zmluvnými stranami schengenského priestoru a schengenský systém siaha za hranice EÚ na Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko. Článok 4 [Kódexu schengenských hraníc](#) [nariadenie (EÚ) č. 2016/399] zakazuje uplatňovať kódex spôsobom, ktorý predstavuje vyhostenie alebo vrátenie alebo nezákonnú diskrimináciu.

Podľa EDĽP majú štáty právo kontrolovať vstup, pobyt a vyhostenie iných štátnych príslušníkov na základe zavedeného medzinárodného práva a v rámci svojich povinností podľa zmlúv (vrátane EDĽP). V EDĽP sa výslovne neupravuje prístup cudzích

⁽²³⁾ Nariadenie (EÚ) 2019/1896 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii a zrušení nariadení (EÚ) č. 1052/2013 a (EÚ) 2016/1624 (Ú. v. EÚ L 295, 14.11.2019, s. 1).

štátnych príslušníkov na ich územie, ani sa neuvádza, kto by mal dostať vízum. Judikatúra ESLP ukladá na právo štátov vrátiť niekoho zo svojich hraníc len určité obmedzenia, napríklad keby išlo o vyhostenie alebo vrátenie. Judikatúra môže za určitých okolností vyžadovať, aby štáty umožnili vstup jednotlivcovi, ak je to podmienka na to, aby si mohol uplatniť určité práva podľa dohovoru, najmä právo na rodinný život⁽²⁴⁾.

1.1. Schengenský vízový režim

Štátni príslušníci EÚ a štátni príslušníci krajín, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru, a ich rodinní príslušníci majú právo vstúpiť na územie členských štátov EÚ bez predchádzajúceho povolenia, ak spĺňajú podmienky Kódexu schengenských hraníc (článok 6). Môžu byť vylúčení len z dôvodov ohrozenia verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia.

Podľa práva EÚ môžu štátni príslušníci krajín uvedených v prílohe 1 k **nariadeniu o vízovej povinnosti** [nariadenie (EÚ) č. 2018/1806, treba brať do úvahy aj zmeny] vstúpiť na územie EÚ s vízami vydanými pred vstupom. Príloha k nariadeniu sa pravidelne mení. Aktuálnu mapu s vízovými požiadavkami pre schengenský priestor obsahuje webová stránka Európskej komisie⁽²⁵⁾. Členské štáty EÚ nemôžu uložiť vízovú povinnosť tým kategóriám tureckých štátnych príslušníkov, ktorí v čase nadobudnutia účinnosti ustanovení doložky o zachovaní *status quo* uvedenej v dodatkovom protokole k Ankarskej dohode z roku 1970 nepodliehali vízovej povinnosti⁽²⁶⁾.

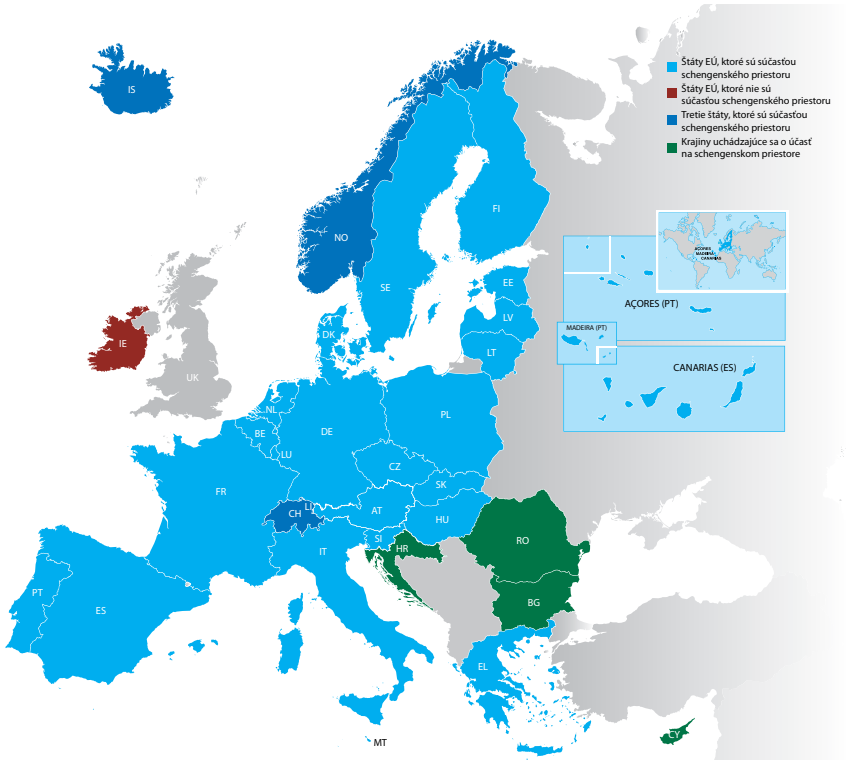
Osobné údaje žiadateľov o krátkodobé víza sú uložené vo vízovom informačnom systéme [nariadenie o VIS (ES) č. 767/2008 naposledy zmenené nariadením (EÚ) č. 2019/817], centrálnom systéme IT, ktorý spája konzuláty s hraničnými prechodmi na vonkajších hraniciach.

⁽²⁴⁾ Ďalšie informácie pozri v ESLP, *Abdulaziz, Cabales a Balkandali/Spojené kráľovstvo*, č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. mája 1985, body 82 – 83.

⁽²⁵⁾ Európska komisia, *Migrácia a vnútorné záležitosti, vízová politika*.

⁽²⁶⁾ Dodatkový protokol k Ankarskej dohode (Ú. v. ES L 293, 1972, s. 3, článok 41).

Obrázok 1: Schengenský priestor



Zdroj: Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti, 2020

Návštevy trvajúce najviac 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia v štátoch, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru, podliehajú **vízovému kódexu** [nariadenie (ES) č. 810/2009 naposledy zmenené **nariadením (EÚ) 2019/1155**]. Naopak, za dlhodobé víza, ktorých maximálna doba platnosti je jeden rok podľa **nariadenia (EÚ) č. 265/2010**, sú v prvom rade zodpovedné jednotlivé štáty. Štátni príslušníci, ktorí sú podľa nariadenia o vízovej povinnosti [nariadenie (EÚ) 2018/1806] oslobodení od povinného víza, môžu pred návštevou požiadať o víza, ak prichádzajú s iným cieľom, než je krátkodobá návšteva. Všetky víza je potrebné získať pred cestou. Z tejto požiadavky sú vyňaté len konkrétne kategórie štátnych príslušníkov tretej krajiny.

Príklad: Vo veci *Koushkaki* ⁽²⁷⁾ mal SDEÚ za to, že príslušné orgány členského štátu môžu pri skúmaní žiadosti o jednotné vízum zamietnuť udelenie takéhoto víza žiadateľovi len z dôvodov uvedených vo vízovom kódexe. Tieto orgány majú však pri skúmaní tejto žiadosti širokú mieru voľnej úvahy. Vízum sa zamietne, pokiaľ existuje odôvodnená pochybnosť o úmysle žiadateľa opustiť územie členských štátov pred uplynutím platnosti víza. Príslušné orgány musia za účelom určenia, či existuje odôvodnená pochybnosť o úmysle, uskutočniť individuálne preskúmanie žiadosti o vízum, ktoré zohľadňuje na jednej strane všeobecnú situáciu v krajine pobytu žiadateľa a na druhej strane charakteristické okolnosti vlastné žiadateľovi, najmä jeho rodinnú, sociálnu a hospodársku situáciu, prípadnú existenciu skorších zákonných alebo nezákonných pobytov v jednom z členských štátov, ako aj jeho väzby v krajine pobytu a členských štátoch.

Príklad: Vo veci *X. a X.* ⁽²⁸⁾ sýrsky pár a ich tri deti cestovali na belgické veľvyslanectvo v Bejrúte (Libanon) a požiadali o vízum s obmedzenou územnou platnosťou na základe článku 25 ods. 1 písm. a) vízového kódexu. Žiadosť bola zamietnutá, pretože žiadatelia mali v úmysle zostať dlhšie ako 90 dní a požiadať o azyl v Belgicku. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že hoci žiadatelia formálne podali žiadosť o vízum, ich žiadosť nepatrí do rozsahu pôsobnosti vízového kódexu. Súdny dvor poznamenal, že v súlade so smernicou o azylových konaniach (2013/32/EÚ) sa žiadosti o medzinárodnú ochranu mali podať na území členských štátov EÚ. Prípustenie situácie v tomto prípade by umožnilo štátnym príslušníkom tretích krajín podať žiadosť o vízum s cieľom požiadať o medzinárodnú ochranu. Ďalej uviedol, že prejednávaná vec patrí do pôsobnosti vnútroštátneho práva, keďže na základe článku 79 ods. 2 písm. a) ZFEÚ nebolo prijaté žiadne opatrenie Únie týkajúce sa dlhodobých víz a povolení na pobyt z humanitárnych dôvodov.

Podľa článku 32 ods. 3 **vízového kódexu** možno proti zamietavému rozhodnutiu o udelení víza podať opravný prostriedok.

⁽²⁷⁾ SDEÚ, C-84/12, *Rahmanian Koushkaki/Bundesrepublik Deutschland* [VK], 19. decembra 2013.

⁽²⁸⁾ SDEÚ, C-638/16 PPU, *X. a X./État belge* [VK], 7. marca 2017. V podobnom prípade ESLP rozhodol, že EDLP sa nevzťahuje na žiadosti o víza podané na veľvyslanectvách a konzulátoch zmluvných strán (*M.N. a i./Belgicko* [VK], č. 3599/18, 5. mája 2020).

Príklad: Vo veci *El Hassani* ⁽²⁹⁾ SDEÚ posudzoval prípad marockého štátneho príslušníka, ktorý podal žiadosť o schengenské vízum na návštevu svojej manželky a syna, ktorí sú poľskými štátnymi príslušníkmi. Žiadosť a následná žiadosť o preskúmanie boli zamietnuté z dôvodu nedostatku istoty, pokiaľ ide o úmysel žiadateľa opustiť Poľsko pred skončením platnosti víza. SDEÚ rozhodol, že článok 32 ods. 3 vízového kódexu o opravných prostriedkoch sa má vykladať v tom zmysle, že ukladá členským štátom EÚ povinnosť stanoviť odvolacie konanie proti rozhodnutiam o zamietnutí udelenia víza, ktorých procesné pravidlá sú vecou vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov EÚ. Súdny dvor spresnil, že tieto konania musia zahŕňať súdne preskúmanie.

Podľa článku 19 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda ⁽³⁰⁾, sa štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú držiteľmi jednotných víz, môžu voľne pohybovať v rámci celého schengenského priestoru, kým sú ich víza stále platné a pokiaľ spĺňajú podmienky vstupu týkajúce sa ich víz. Podľa článku 21 môže za určitých okolností nahradiť vízum povolenie na pobyt a cestovný doklad. V **nariadení (ES) č. 1030/2002** [naposledy zmenenom **nariadením (EÚ) 2017/1954**] sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt. Cudzinci, ktorí nepodliehajú vízovej povinnosti, sa môžu voľne pohybovať na schengenskom území po dobu najviac 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia za predpokladu, že spĺňajú podmienky vstupu podľa Kódexu schengenských hraníc ⁽³¹⁾.

1.2. Zabránenie neoprávnenému vstupu

Podľa práva EÚ sa v **Kódexe schengenských hraníc** vyžaduje, aby sa vonkajšie hranice EÚ prekračovali len na určených hraničných priechodoch. Od členských štátov EÚ sa vyžaduje, aby zaviedli účinný systém hraničného dozoru s cieľom zabrániť neoprávnenému vstupu pri plnom rešpektovaní základných práv (články 4 a 13 Kódexu schengenských hraníc) (pozri aj oddiely 1.8 a 10.2).

Na zabránenie neoprávnenému vstupu na územie EÚ sa prijali legislatívne opatrenia. V **smernici o sankciách voči dopravcom** (2001/51/ES) sa uvádzajú sankcie voči osobám, ktoré privádzajú do EÚ migrantov bez dokladov.

⁽²⁹⁾ SDEÚ, C-403/16, *Soufiane El Hassani/Minister Spraw Zagranicznych*, 13. decembra 2017.

⁽³⁰⁾ Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, zo 14. júna 1985 uzatvorený medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach (Ú. v. ES L 249, 2000, s. 19).

⁽³¹⁾ V súlade s **nariadením (EÚ) 2018/1240** budú od roku 2021 cestujúci oslobodení od vízovej povinnosti potrebovať platné európske cestovné povolenie.

V [smernici o napomáhaní](#) (smernica 2002/90/ES) sa vymedzuje neoprávnený vstup, tranzit a pobyt a uvádzajú sa postihy voči osobám, ktoré napomáhajú tieto porušenia. Tieto postihy musia byť účinné, primerané a odrádzajúce (článok 3). Členské štáty EÚ sa môžu rozhodnúť, že neuložia postihy za humanitárnu pomoc, ale nie sú povinné tak urobiť (článok 1 ods. 2).

1.3. Zákaz vstupu a zápis v Schengenskom informačnom systéme

Zákaz vstupu zakazuje jednotlivcom vstúpiť do štátu, z ktorého boli vyhostení. Zákaz zvyčajne platí na určité časové obdobie a zabezpečuje, aby jednotlivci, ktorí sa považujú za nebezpečných alebo nežiaducich, nedostali víza ani iné povolenie vstúpiť na dané územie.

Podľa práva EÚ sa zákaz vstupu zapisuje do databázy nazývanej Schengenský informačný systém (SIS), do ktorej majú prístup a kde si môžu overiť informácie orgány ostatných štátov, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru. V praxi je to jediný spôsob, ako môže štát, ktorý vydal zákaz vstupu, zabezpečiť, aby sa štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má zákaz vstupu, nevrátil na jeho územie cez iný štát, ktorý je súčasťou schengenského priestoru, a potom sa voľne pohyboval bez hraničných kontrol. V článku 24 [nariadenia o SIS v oblasti hraničných kontrol](#), nariadenia (EÚ) 2018/1861, sa uvádzajú dve situácie, keď členský štát musí vložiť do SIS zápis na účely odopretia vstupu a pobytu. Prvý prípad sa týka zápisov o štátnych príslušníkoch tretích krajín, pri ktorých členský štát po individuálnom posúdení prijal súdne alebo správne rozhodnutie, v ktorom dospel k záveru, že prítomnosť tejto osoby na území členského štátu predstavuje hrozbu pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť. Druhý prípad sa týka osôb, voči ktorým bolo vydané rozhodnutie o návrate. Podľa článku 54 nariadenia možno zákazy vstupu napadnúť.

Príklad: Vo veci *M. et Mme Forabosco* zrušila francúzska Štátna rada (*Conseil d'État*) rozhodnutie o odmietnutí víza pre manželku pána Forabosca, ktorú do databázy SIS zapísali nemecké orgány na základe toho, že zamietli jej žiadosť o azyl v Nemecku. Francúzska Štátna rada rozhodla, že zápis do databázy SIS o zákaze vstupu vyplývajúci zo záporného rozhodnutia o azyle nie je dostatočný dôvod na odmietnutie dlhodobého francúzskeho víza ⁽³²⁾.

⁽³²⁾ Francúzsko, Štátna rada (*Conseil d'État*), *M. et Mme Forabosco*, č. 190384, 9. júna 1999.

Príklad: Vo veci *M. Hicham B* nariadila francúzska Štátna rada dočasný odklad rozhodnutia o vyhostení cudzinca, pretože bol zapísaný do databázy SIS. V rozhodnutí o vyhostení cudzinca sa uvádzal zápis do SIS, ale bez uvedenia krajiny, z ktorej zápis do SIS pochádza. Keďže rozhodnutia o vyhostení musia obsahovať právne a skutkové dôvody, rozhodnutie o vyhostení sa považovalo za nezákonné ⁽³³⁾.

V prípade jednotlivcov, ktorí majú zákaz vstupu v kontexte príkazu na návrat podľa článku 3 ods. 6 [smernice o návrate](#) (2008/115/ES), by zákaz nemal presiahnuť päť rokov ⁽³⁴⁾.

Príklad: Vo veci *Ouhrami* ⁽³⁵⁾ SDEÚ objasnil rozdiel medzi rozhodnutím o návrate a zákazom vstupu. Súdny dvor spresnil, že kým sa nesplní povinnosť návratu osoby, „nelegálny pobyt“ tejto osoby sa riadi rozhodnutím o návrate. Keď osoba opustí územie členského štátu, zákaz vstupu začína mať právne účinky a začiatok trvania zákazu vstupu sa musí vypočítavať odo dňa, keď navrátiliec skutočne opustil územie EÚ.

Podľa [nariadenia o SIS v oblasti návratov](#) [nariadenie (EÚ) 2018/1860] sa aj samotné rozhodnutie o návrate zaznamená do SIS po ukončení prípravných prác. Ak chce iný členský štát udeliť alebo predĺžiť povolenie na pobyt alebo dlhodobé vízum osobe, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie o návrate spolu so zákazom vstupu, musí sa poradiť s dotknutým členským štátom.

Zákazy vstupu vydané mimo rozsahu pôsobnosti nariadenia o SIS v oblasti hraničných kontrol a smernice o návrate formálne nezakazujú ostatným štátom umožniť prístup do schengenského priestoru. Ostatné štáty však môžu pri rozhodovaní, či vydať vízum alebo povoliť prijatie, zohľadniť zákazy vstupu. Zákazy preto môžu mať účinky v celom schengenskom priestore, hoci zákaz môže byť relevantný len pre vydávajúci štát, ktorý považuje jednotlivca za nežiaducu osobu, napríklad z dôvodov súvisiacich s narušením politickej stability: schengenské upozornenie vydané členským štátom EÚ na ruského politika bránilo členovi Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (PACE) zúčastniť sa na zasadnutiach parlamentného zhromaždenia vo

⁽³³⁾ Francúzsko, Štátna rada (*Conseil d'État*), *M. Hicham B*, č. 344411, 24. novembra 2010.

⁽³⁴⁾ SDEÚ, *Trestné konanie proti Gjukovovi Filevovi a Adnanovi Osmanovi*, vec C-297/12, 19. septembra 2013.

⁽³⁵⁾ SDEÚ, C-225/16, *Trestné konanie proti Mossa Ouhrami*, 26. júla 2017.

Francúzsku. O tom sa podrobne diskutovalo na zasadnutí Výboru pre právne záležitosti a ľudské práva PZRE v októbri 2011, čo viedlo k vypracovaniu správy o obmedzovaní slobody ako trestu za politické postoje ⁽³⁶⁾.

Podľa EDLP je zápis osoby do databázy SIS úkon uskutočnený jednotlivým členským štátom v rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Proti tomuto úkonu ako takému možno preto podať sťažnosť na ESLP, že daný štát údajne porušil EDLP tým, že osobu zapísal do zoznamu alebo ju drží v záznamoch.

Príklad: Vo veci *Dalea/Francúzsko* ⁽³⁷⁾ rumunský občan, ktorého meno Francúzsko zapísalo do databázy pred pristúpením Rumunska k EÚ, nemohol vykonávať svoju podnikateľskú činnosť, ani poskytovať či prijímať služby v žiadnom zo štátov schengenského priestoru. Jeho sťažnosť na zasahovanie do jeho práva vykonávať svoje odborné činnosti (chráneného podľa článku 8 EDLP o práve na rešpektovanie súkromného a rodinného života) bola vyhlásená za neprípustnú. Súd v rozhodnutí svojej komory týkajúcom sa zápisu do databázy SIS a jeho účinkoch usúdil, že miera voľnej úvahy štátu pri určovaní, ako poskytnúť záruky proti svojvôli, je širšia, pokiaľ ide o vstup na územie štátu, než v súvislosti s vyhostením.

ESLP mal posúdiť aj účinky zákazu cestovania uloženého v dôsledku zápisu jednotlivca do zoznamu osôb podozrivých z terorizmu, ktorý spravuje OSN, ako aj zákazu cestovania určeného aj na zabránenie porušeniam domácich alebo zahraničných právnych predpisov týkajúcich sa imigrácie.

Príklad: Vec *Nada/Švajčiarsko* ⁽³⁸⁾ sa týkala žiadateľa taliansko-egyptského pôvodu žijúceho v Campione d'Italia (talianskej enkláve vo Švajčiarsku), ktorého švajčiarske úrady zapísali do „federálneho rozhodnutia o Talibane“, ktorým sa vykonávajú protiteroristické sankcie Bezpečnostnej rady OSN. Zápis zabránil žiadateľovi opustiť Campione d'Italia a jeho pokusy odstrániť svoje meno z tohto zoznamu boli zamietnuté. ESLP poznamenal, že švajčiarske orgány môžu do určitej miery voľne uvážiť uplatňovanie protiteroristických uznesení OSN. Súd ďalej zistil, že Švajčiarsko porušilo práva žiadateľa podľa článku 8 EDLP, pretože

⁽³⁶⁾ Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie, *rezolúcia 1894 (2012) o neprípustnosti obmedzení slobody pohybu ako trestania politických postojov*, prijatá 29. júna 2012.

⁽³⁷⁾ ESLP, *Dalea/Francúzsko* (dec.), č. 964/07, 2. februára 2010.

⁽³⁸⁾ ESLP, *Nada/Švajčiarsko* [VK], č. 10593/08, 12. septembra 2012.

okamžite neupozornilo Taliansko ani sankčný výbor vytvorený v rámci OSN, že proti žiadateľovi nemá žiadne odôvodnené podozrenie, a neprispôbilo účinky sankčného režimu jeho individuálnej situácii. Ďalej zistil, že Švajčiarsko porušilo aj článok 13 EDLP v spojení s článkom 8, pretože žiadateľ nemal žiadny účinný opravný prostriedok na dosiahnutie odstránenia svojho mena zo zoznamu.

Zákazy cestovania musia rešpektovať právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, ako sa stanovuje v článku 2 protokolu č. 4 k EDLP.

Príklad: *Vec Stamose/Bulharsko* ⁽³⁹⁾ sa týkala bulharského štátneho príslušníka, ktorému bulharské orgány uložili dvojročný zákaz cestovania za porušenie imigračných zákonov USA. Pri prvom posudzovaní, či bol zákaz cestovania určený na zabránenie porušení domácich alebo zahraničných právnych predpisov o imigrácii zlučiteľný s článkom 2 protokolu č. 4 k EDLP, ESLP zistil, že všeobecné a nerozlišujúce opatrenie, ktoré žiadateľovi zakazuje vycestovať kamkoľvek do zahraničia z dôvodu porušenia imigračného práva jednej konkrétnej krajiny, bolo neprimerané.

1.4. Kontroly na hraničných priechodoch

Podľa práva EÚ musia štátni príslušníci tretích krajín na prekročenie vonkajších hraníc EÚ spĺňať podmienky na vstup alebo výstup. V prípade odopretia vstupu musia orgány vydať rozhodnutie, v ktorom uvedú presné dôvody odmietnutia (článok 14 *Kódexu schengenských hraníc*). Podľa článku 14 ods. 3 *Kódexu schengenských hraníc* majú osoby, ktorým bol odopretý vstup, právo odvolať sa. Priaznivejšie pravidlá pre prekračovanie vonkajších hraníc EÚ existujú pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí požívajú práva na voľný pohyb (článok 3 a článok 8 ods. 6).

V článku 4 *Kódexu schengenských hraníc* sa vyžaduje, aby sa úlohy hraničných kontrol vykonávali s plným rešpektovaním ľudskej dôstojnosti ⁽⁴⁰⁾. Kontroly na hraničných priechodoch sa musia vykonávať spôsobom, ktorý nediskriminuje osoby na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. Za účelom vyhodnocovania a monitorovania uplatňovania schengenského *acquis* vrátane dodržiavania základných práv v tejto súvislosti sa zriadil mechanizmus [*nariadenie (EÚ) č. 1053/2013*].

⁽³⁹⁾ ESLP, *Stamose/Bulharsko*, č. 29713/05, 27. novembra 2012.

⁽⁴⁰⁾ Pozri SDEÚ, vec C-23/12, *Mohamad Zakaria*, 17. januára 2013.

Podľa EDLP požiadavka na moslimskú ženu, aby si pri kontrole totožnosti na konzulate dala dole šatku, alebo na sikhku, aby si pri bezpečnostnej kontrole na letisku dal dole turban, sa nepovažuje za porušenie ich práva na slobodu prejavovať náboženstvo podľa článku 9 EDLP ⁽⁴¹⁾.

Vo veci *Ranjit Singh/Francúzsko* Výbor OSN pre ľudské práva dospel k záveru, že povinnosť sikhského muža dať si dole turban, aby bolo možné získať jeho oficiálnu fotografiu na preukaz totožnosti, predstavuje porušenie článku 18 **Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach** (ICCPR). Nesúhlasil s tvrdením, že požiadavka byť na fotografii na preukaz totožnosti bez pokrývky hlavy je nevyhnutná na ochranu verejnej bezpečnosti a poriadku. Výbor OSN pre ľudské práva svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že štát nevysvetlil, prečo by nosenie sikhského turbanu sťažovalo identifikáciu osoby, ktorá tento turban nosí stále, alebo ako by to zvýšilo možnosť podvodu alebo falzifikácie dokladov. Výbor zohľadnil aj skutočnosť, že fotografia bez turbanu na preukaze totožnosti môže mať za následok to, že osoba bude nútená dať si dole turban počas kontrol totožnosti ⁽⁴²⁾.

1.5. Vnútorne hranice v rámci schengenského priestoru

Podľa práva EÚ sa **Kódexom schengenských hraníc** [nariadenie (EÚ) 2016/399] zrušili kontroly na vnútorných hraniciach v rámci schengenského priestoru s výnimkou výnimočných prípadov (hlava III kapitola II). SDEÚ rozhodol, že štáty nemôžu na vnútorných hraniciach vykonávať dozor, ktorého účinok je rovnocenný hraničným kontrolám ⁽⁴³⁾. Dozor nad vnútornými schengenskými hranicami vrátane dozoru elektronickými prostriedkami je povolený v prípade, keď vychádza z dôkazov o nezákonomnom pobyte, ale podlieha určitým obmedzeniam, ako je intenzita a frekvencia ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴¹⁾ ESLP, *Phull/Francúzsko* (dec.), č. 35753/03, 11. januára 2005; ESLP, *El Morsli/Francúzsko* (dec.), č. 15585/06, 4. marca 2008.

⁽⁴²⁾ Výbor OSN pre ľudské práva, *Ranjit Singh/Francúzsko*, oznámenia č. 1876/2000 a 1876/2009, stanoviská z 22. júla 2011, bod 8.4. Pozri aj Výbor OSN pre ľudské práva, *Mann Singh/Francúzsko*, oznámenie č. 1928/2010, stanoviská z 19. júla 2013.

⁽⁴³⁾ SDEÚ, spojené veci C-188/10 a C-189/10, *Aziz Melki a Selim Abdeli* [VK], 22. júna 2010, bod 74.

⁽⁴⁴⁾ SDEÚ, vec C-278/12, *Atiullah Adil/Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel*, 19. júla 2012.

Príklad: Vo veci *Spolková republika Nemecko/Touring tours* ⁽⁴⁵⁾ SDEÚ rozhodol, že článok 21 Kódexu schengenských hraníc bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá ukladá každému podniku autobusovej dopravy, ktorý poskytuje cezhraničnú dopravu v rámci schengenského priestoru, povinnosť kontrolovať pasy a povolenia na pobyt cestujúcich pred prekročením vnútornej hranice s cieľom zabrániť preprave štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nemajú cestovné doklady. Išlo by o kontroly na území členského štátu, ktoré sú rovnocenné hraničným kontrolám, a preto sú zakázané.

Keď členské štáty výnimočne zavedú dočasné kontroly na vnútorných hraniciach, zverejnia sa na webovom sídle Európskej komisie ⁽⁴⁶⁾. Dočasné zavedenie hraničných kontrol neznamená, že vnútorná hranica EÚ sa stáva vonkajšou hranicou.

Príklad: Vo veci *Arib* ⁽⁴⁷⁾ SDEÚ posudzoval, či by sa vnútorná hranica, na ktorej sa obnovili kontroly hraníc podľa Kódexu schengenských hraníc [nariadenie (EÚ) 2016/399], mohla na účely smernice o návrate (2008/115/ES) považovať za vonkajšiu hranicu. SDEÚ poznamenal, že smernica o návrate sa naďalej uplatňuje, ak členský štát obnoví hraničné kontroly na svojich vnútorných hraniciach. Súdnny dvor rozhodol, že koncepcie vnútorných a vonkajších hraníc sa vzájomne vylučujú a vnútorné hranice, na ktorých sa obnovujú kontroly hraníc, nemožno považovať za vonkajšie hranice. SDEÚ dospel k záveru, že neuplatnenie smernice v pohraničných situáciách sa nevzťahuje na situáciu migrantov v nezákonnej situácii, ktorí boli zadržaní na vnútornej hranici, na ktorej boli obnovené hraničné kontroly.

1.6. Malý pohraničný styk

Podľa práva EÚ predstavuje režim malého pohraničného styku [nariadenie (ES) č. 1931/2006] výnimku zo všeobecných pravidiel, ktorými sa riadi hraničná kontrola osôb prekračujúcich vonkajšie hranice členských štátov EÚ. Kritériá a podmienky, ktoré treba splniť pri prekračovaní vonkajšej pozemnej hranice, sú zmiernené pre

⁽⁴⁵⁾ SDEÚ, veci C-412/17 a C-474/17, *Spolková republika Nemecko/Touring tours und Travel GmbH a Sociedad de Transportes SA*, 13. decembra 2018.

⁽⁴⁶⁾ Pozri Európska komisia, Migrácia a vnútorné záležitosti, *What we do, Policies, Schengen, Borders and Visas; Schengen Area, Temporary Reintroduction of Border Control*.

⁽⁴⁷⁾ SDEÚ, C-444/17, *Préfet des Pyrénées-Orientales/Abdelaziz Arib* [VK], 19. marca 2019.

obyvateľov pohraničnej oblasti susednej tretej krajiny, čím sa posilňuje vzťah EÚ s jej susedmi. Tento režim zabezpečuje, aby hranice so susedmi EÚ neboli prekážkou obchodnej, sociálnej a kultúrnej výmeny alebo regionálnej spolupráce.

Podľa článku 4 nariadenia o malom pohraničnom styku môžu obyvatelia pohraničnej oblasti, ktorí sú držiteľmi povolenia na malý pohraničný styk, vstúpiť do susedného štátu, ak sú držiteľmi platného cestovného dokladu, a nemajú žiadny zápis v SIS, ktorý by bránil ich vstupu do schengenského priestoru. Víza sa nevyžadujú, pasy sa nemusia označovať pečiatkou a nevykonávajú sa žiadne kontroly účelu cesty alebo držby prostriedkov na živobytie. Držitelia povolenia na malý pohraničný styk majú právo na neprerušný pobyt v trvaní najviac 3 mesiace (článok 5). SDEÚ sa zaoberal otázkou pobytu držiteľov povolenia na malý pohraničný styk.

Príklad: *Vec Shomodi* ⁽⁴⁸⁾ sa týkala ukrajinského štátneho príslušníka, ktorý bol držiteľom povolenia na malý pohraničný styk, ktoré mu umožňovalo vstup do pohraničnej oblasti Maďarska. Po tom, ako sa zdržiaval v schengenskom priestore viac ako 3 mesiace počas obdobia šiestich mesiacov, mu bol odopretý vstup do Maďarska. SDEÚ rozlišoval medzi časovým obmedzením v rámci režimu malého pohraničného styku a schengenským obmedzením 90 dní v rámci 180-dňového obdobia. Súdny dvor poznamenal, že nariadenie o malom pohraničnom styku stanovuje osobitné obmedzenie pre neprerušné pobyty a právne predpisy nehovoria o tom, že trojmesačné obmedzenie musí spadať pod jednu a tú istú šesťmesačnú lehotu. Súdny dvor takisto objasnil, že pobyt držiteľa povolenia na malý pohraničný styk sa preruší, hneď ako osoba prekročí hranicu do tretej krajiny pobytu, bez ohľadu na frekvenciu prekročenia. Po opätovnom vstupe osoby s pobytom na hranici do schengenského priestoru začne opäť plynúť maximálne 3-mesačné obdobie.

Držitelia povolenia na malý pohraničný styk sa môžu zdržiavať v pohraničnej oblasti štátu, ktorá nepresahuje 30 km (vo výnimočných prípadoch 50 km) od hranice. V prípade Kaliningradu (exklávy tvoriacej súčasť Ruska) sa režim malého pohraničného styku podľa [nariadenia \(EÚ\) č. 1342/2011](#) vzťahuje na celú Kaliningradskú oblasť.

⁽⁴⁸⁾ SDEÚ, C-254/11, *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége/Oskar Shomodi*, 21. marca 2013.

1.7. Tranzitné zóny

Štáty sa niekedy pokúšajú namietaf, že jednotlivci v tranzitných zónach nespádajú do ich jurisdikcie.

Podľa práva EÚ sú v článku 4 ods. 4 [smernice o návrate](#) uvedené minimálne práva, ktoré sa uplatňujú aj na osoby zadržané alebo zaistené v súvislosti s nezákonným prekročením hranice. Zaobchádzanie s nimi nemôže byť menej priaznivé ako zaobchádzanie s inými migrantmi, ktorí sa nachádzajú v nezákonnej situácii, a musí sa vždy dodržiavať zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia.

Podľa EDLP môže byť štát zapojený do zodpovednosti za osoby, ktoré sa zdržiavajú v tranzitnej zóne.

Príklad: Vo veci *Amuur/Francúzsko* ⁽⁴⁹⁾ boli žiadatelia zadržávaní v tranzitnej zóne parížskeho letiska. Francúzske orgány namietali, že žiadatelia „nevstúpili“ do Francúzska, takže nespádajú do francúzskej jurisdikcie. ESĽP s tým nesúhlasil a dospel k záveru, že domáce právne ustanovenia platné v danom čase dostatočne nezaručujú žiadateľom právo na slobodu podľa článku 5 ods. 1 EDĽP.

Príklad: Vo veci *Z.A. a i./Rusko* ⁽⁵⁰⁾ boli žiadatelia zadržávaní v tranzitnej zóne ruského letiska. Ruská vláda tvrdila, že žiadatelia nepatria do ruskej jurisdikcie. ESĽP však nesúhlasil a dospel k záveru, že umiestnenie žiadateľov v tranzitnom priestore predstavovalo faktické odňatie slobody, ktoré viedlo k porušeniu článku 5 ods. 1 EDĽP. Súdny dvor takisto konštatoval porušenie článku 3 EDĽP, keďže podmienky v tranzitnom priestore boli v stave, ktorý spôsobil duševné utrpenie žalobcov, poškodil ich dôstojnosť a ponížil ich.

Príklad: Vo veci *Ilias a Ahmed/Maďarsko* ⁽⁵¹⁾ ESĽP opätovne potvrdil, že tranzitné priestory zriadené na pozemných hraniciach patria do právomoci Maďarska.

⁽⁴⁹⁾ ESĽP, *Amuur/Francúzsko*, č. 19776/92, 25. júna 1996, body 52 – 54. Pozri aj ESĽP, *Nolan a K./Rusko*, č. 2512/04, 12. februára 2009; ESĽP, *Riad a Idrab/Belgicko*, č. 29787/03 a 29810/03, 24. januára 2008.

⁽⁵⁰⁾ ESĽP, *Z.A. a i./Rusko*, č. 61411/15 a 3 iní, 28. marca 2017.

⁽⁵¹⁾ ESĽP, *Ilias a Ahmed/Maďarsko* [VK], č. 47287/15, 21. novembra 2019, bod 186.

1.8. Prístup k azylu

Ludia, ktorí žiadajú o azyl, v praxi nedokážu získať platný cestovný doklad a často sa dostanú na hranicu bez platných dokladov alebo prekračujú hranicu neregulárnym spôsobom. Bez ohľadu na to, kde boli odhalení alebo zadržaní – na šírom mori, na hraniciach alebo na území – ak prejavia želanie požiadať o azyl, musia byť odkázaní na príslušné vnútroštátne postupy. Podľa práva EÚ a Rady Európy zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia zakazuje posielat' preč jednotlivcov, ktorí žiadajú o ochranu pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem bez predchádzajúceho posúdenia ich nároku (pozri aj [kapitulu 4](#)).

Podľa práva EÚ sa v [Charte EÚ](#) v článku 18 uvádza právo na azyl a v článku 19 zákaz vyhostenia alebo vrátenia. Podľa článku 4 [Kódexu schengenských hraníc](#) musia byť činnosti kontroly hraníc plne v súlade s požiadavkami [Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951](#) a povinnosťami týkajúcimi sa prístupu k medzinárodnej ochrane, najmä so zásadou zákazu vyhostenia alebo vrátenia. Tieto požiadavky sa vzťahujú na všetky hraničné kontroly vrátane kontrol na oficiálnych hraničných priechodoch a činností hraničného dozoru na pozemných alebo námorných hraniciach vrátane tých, ktoré sa vykonávajú na šírom mori.

Acquis EÚ v oblasti politiky azylu sa uplatňuje len od momentu, kedy jednotlivec príde na hranicu vrátane teritoriálnych vôd a tranzitných zón [článok 3 ods. 1 [smernice o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ)]. Podrobnosti o prístupe k azylovému konaniu sú stanovené v článku 6 smernice. V článku 6 ods. 1 sa vyžaduje najmä to, aby členské štáty zaregistrovali žiadosť do troch pracovných dní alebo do šiestich pracovných dní v prípade, keď sa žiadosť predkladá iným orgánom než orgánom zodpovedným za jej registráciu. Medzi takéto iné orgány patria aj súdy⁽⁵²⁾. Článok 6 ods. 2 zaväzuje štáty, aby jednotlivcom zabezpečili skutočnú možnosť podať žiadosť čo najskôr. Podľa článku 8 smernice, ak existujú náznaky, že osoba nachádzajúca sa na hranici môže chcieť podať žiadosť o azyl, členské štáty jej musia poskytnúť informácie o tejto možnosti.

Článok 43 smernice o azylových konaniach umožňuje spracovať žiadosti o azyl na hranici alebo v tranzitných priestoroch. Tam možno prijímať rozhodnutia o prípustnosti žiadosti. Rozhodnutia možno prijímať, aj pokiaľ ide o vecnú stránku žiadosti za okolností, v ktorých možno použiť skrátené konanie v súlade s článkom 31 ods. 8 smernice. Uplatňujú sa základné zásady a záruky vzťahujúce sa na žiadosti o azyl

⁽⁵²⁾ SDEÚ, C-36/20 PPU, *Ministerio Fiscal/VL*, 25. júna 2020, body 59 – 68.

predložené vo vnútri územia. V článku 43 ods. 2 sa stanovuje, že v konaniach na hraniciach sa rozhodnutie musí prijať najneskôr do štyroch týždňov od podania žiadosti; v opačnom prípade musí byť žiadateľovi udelený prístup na územie na ďalšie spracovanie žiadosti. Podľa článku 24 ods. 3 existuje povinnosť ustúpiť od využitia konaní na hraniciach v prípade zraniteľných žiadateľov, ktorí potrebujú osobitné procesné záruky, pretože prežili znásilnenie alebo iné závažné násilie a na hranici im nemožno poskytnúť primeranú podporu. V článku 25 ods. 6 písm. b) sa stanovujú určité obmedzenia na spracovanie žiadostí, ktoré na hranici predložili deti bez sprievodu. Tieto ustanovenia sa neuplatňujú na Írsko, ktoré zostáva viazané článkom 35 verzie [smernice 2005/85/ES](#) z roku 2005.

Podľa EDLP neexistuje právo na azyl ako také. Článok 3 EDLP však zakazuje odmietnutie jednotlivca, či už na hranici alebo inde v rámci jurisdikcie štátu, ktoré by tohto jednotlivca vystavilo riziku mučenia alebo neludzského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu.

Príklad: *Vec Kebe a i./Ukrajina* ⁽⁵³⁾ sa týkala eritrejských čiernych pasažierov na palube obchodného plavidla kotviaceho v ukrajinskom prístave smerujúcom do Saudskej Arábie. ESĽP zistil, že ukrajinské orgány porušili EDLP tým, že odmietli povoliť žiadateľom vylodiť sa a požiadať o azyl. Hoci neexistovali žiadne presvedčivé dôkazy o tom, či žiadatelia požiadali o azyl na Ukrajine, ESĽP dospel k záveru, že vzhľadom na objektívne informácie, ktoré boli v tom čase k dispozícii, v Saudskej Arábii existovalo vážne riziko návratu do Eritrey a Ukrajina nepreskúmala ich žiadosť podľa článku 3 EDLP.

Príklad: Vo veci *M.A. a i./Litva* ⁽⁵⁴⁾ sa žalobcovia, ktorí utiekli z Čičenskej republiky, pokúsili prekročiť hranicu medzi Litvou a Bieloruskom pri troch rôznych príležitostiach. Hoci tvrdili, že zakaždým žiadali o medzinárodnú ochranu, vstup im bol odopretý z dôvodu, že nemali potrebné cestovné doklady. Litovská pohraničná stráž neprijala ich žiadosti o azyl a neposlala ich príslušnému orgánu na posúdenie a určenie postavenia, ako to vyžaduje vnútroštátne právo. ESĽP zistil, že nebolo vykonané žiadne posúdenie toho, či je alebo nie je bezpečné vrátiť žiadateľov do Bieloruska, krajiny, ktorá nie je zmluvnou stranou EDLP. Súdny dvor rozhodol, že neumožnenie žiadateľom podať žiadosť o azyl a ich odsun do Bieloruska predstavuje porušenie článku 3 EDLP.

⁽⁵³⁾ ESĽP, *Kebe a i./Ukrajina*, č. 12552/12, 12. januára 2017.

⁽⁵⁴⁾ ESĽP, *M.A. a i./Litva*, č. 59793/17, 11. decembra 2018. Pozri aj ESĽP, *M.K. a i./Poľsko*, č. 40503/17, č. 42902/11 a 43643/17, 23. júla 2020.

V extrémnych prípadoch môže nastoliť problém podľa článku 2 EDLP, ktorý chráni právo na život, aj odsun, extradícia alebo vyhostenie ⁽⁵⁵⁾.

1.9. Odopretie vstupu a zabránenie odchodu na mori

Prístup na územie EÚ a členských štátov Rady Európy sa môže realizovať vzduchom, po zemi alebo po mori. Činnosti hraničného dozoru vykonávané na mori musia rešpektovať nielen ľudské práva a utečenecké právo, ale musia byť aj v súlade s medzinárodným morským právom.

Činnosti na šírom mori upravuje [Dohovor OSN o morskom práve](#), ako aj [Medzinárodný dohovor o bezpečnosti ľudského života na mori \(SOLAS\)](#) a [Medzinárodný dohovor o pátraní a záchrane na mori \(SAR\)](#). Tieto dohovory obsahujú povinnosť poskytnúť pomoc a zachrániť osoby v núdzi na mori. Kapitán lode je navyše povinný dopraviť osoby zachránené na mori do „bezpečia“. V tomto kontexte je jednou z najkontroverznejších otázok to, kde treba vyložiť osoby zachránené alebo zadržané na mori.

Odopretie vstupu a zabránenie odchodu nastoluje otázky týkajúce sa zlučiteľnosti so zásadou zákazu vyhostenia alebo vrátenia a s právom opustiť ktorúkoľvek krajinu. Prostredníctvom odopretia vstupu migrantov na mori sú osoby nútené vrátiť sa do tretej krajiny, z ktorej odišli. Zabránením odchodu sa ľuďom bráni v opustení územia tretej krajiny alebo, ak sa už nachádzajú na šírom mori, v tom, aby sa nedostali do teritoriálnych vôd členských štátov EÚ.

Podľa práva Únie článok 13 v spojení s článkami 3 a 4 [Kódexu schengenských hraníc](#) stanovuje, že hraničný dozor musí zabrániť neoprávnenému prekračovaniu hraníc a musí osobám zabrániť v obchádzaní kontrol na hraničných priechodoch a odrádzať od toho, pričom musí rešpektovať zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia. [Nariadením o námorných hraniciach](#) [nariadenie (EÚ) č. 656/2014] sa upravuje dozor členských štátov EÚ nad vonkajšími morskými hranicami v kontexte operačnej spolupráce s agentúrou Frontex. Článkom 4 sa zabezpečuje ochrana základných práv a zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia. V článku 10 nariadenia o námorných hraniciach sa stanovujú spôsoby vylodenia zachránených osôb.

⁽⁵⁵⁾ ESJP, *N.A./Fínsko*, č. 25244/18, 14. novembra 2019.

V práve Rady Európy sa EDLP uplatňuje na všetky osoby, ktoré podliehajú jurisdikcii členského štátu Rady Európy. ESLP pri viacerých príležitostiach ⁽⁵⁶⁾ rozhodol, že jednotlivci môžu podliehať jeho jurisdikcii vtedy, keď má štát nad nimi kontrolu na šírom mori. V roku 2012 vo veci proti Taliansku vymedzila veľká komora ESLP práva migrantov, ktorí sa snažili dostať na európsku pôdu, a povinnosti štátov za týchto okolností.

Príklad: Vo veci *Hirsi Jamaa a i./Taliansko* ⁽⁵⁷⁾ boli žiadatelia súčasťou skupiny asi 200 migrantov vrátane žiadateľov o azyl a iných, ktorých zadržala talianska pobrežná stráž na šírom mori v oblasti pôsobnosti pátracej a záchrannej služby Malty. Podľa dohody uzavretej medzi Talianskom a Líbyou migrantov hromadne vrátili do Líbye bez toho, aby vôbec dostali príležitosť požiadať o azyl. Ich mená ani štátne príslušnosti sa vôbec nezaznamenali. ESLP poznamenal, že situácia v Líbyi bola dobre známa a ľahko overiteľná na základe viacerých zdrojov. Preto usúdil, že talianske orgány vedeli, alebo mali vedieť, že žiadatelia budú po návrate do Líbye ako nezákonní migranti vystavení zaobchádzaniu, ktoré porušuje EDLP, a nedostanú žiadny druh ochrany. Talianske orgány takisto vedeli, alebo mali vedieť, že záruky chrániace žiadateľov pred rizikom svojvoľného vrátenia do krajín ich pôvodu, medzi ktoré patria aj Somálsko a Eritrea, sú nedostatočné. Mali venovať osobitnú pozornosť tomu, že neprebehlo azylové konanie a líbyjské orgány nemožno prinútiť uznať postavenie utečencov priznané vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR).

ESLP znova potvrdil, že skutočnosť, že žiadatelia nepožiadali o azyl alebo neopísali riziká, ktorým čelili v dôsledku chýbajúceho azylového systému v Líbyi, neoslobodzuje Taliansko od jeho povinností podľa článku 3 EDLP. Znova pripomenul, že talianske orgány mali zistiť, ako si líbyjské orgány plnia svoje medzinárodné povinnosti v súvislosti s ochranou utečencov. Odovzdanie žiadateľov do Líbye preto porušilo článok 3 EDLP, pretože ich vystavilo riziku vyhostenia alebo vrátenia.

⁽⁵⁶⁾ ESLP, *Xhavara a i./Taliansko a Albánsko* (dec.), č. 39473/98, 11. januára 2001; ESLP, *Medvedyev a i./Francúzsko* [VK], č. 3394/03, 29. marca 2010.

⁽⁵⁷⁾ ESLP, *Hirsi Jamaa a i./Taliansko* [VK], č. 27765/09, 23. februára 2012.

Hlavné body

- Štáty majú právo rozhodovať, či cudzincom povolia prístup na svoje územie alebo nie, ale musia rešpektovať právo EÚ, EDLP a platné záruky v oblasti ľudských práv (pozri úvod k tejto kapitole).
- Právo EÚ a EDLP zakazujú odmietnutie osôb na hraniciach a ich návrat do štátov, v ktorých im hrozí prenasledovanie alebo iné vážne bezprávie (zákaz vyhostenia alebo vrátenia) (pozri úvod k tejto kapitole).
- Právo EÚ ustanovuje pre členské štáty EÚ spoločné pravidlá, pokiaľ ide o vydávanie krátkodobých víz (pozri [oddiel 1.1](#)).
- Právo EÚ obsahuje záruky, pokiaľ ide o vykonávanie hraničných kontrol (pozri [oddiel 1.4](#)) a činnosti hraničného dozoru, najmä na mori (pozri [oddiel 1.9](#)).
- Právo EÚ, najmä schengenské *acquis*, umožňuje jednotlivcom cestovať bez hraničných kontrol v rámci dohodnutého schengenského priestoru (pozri [oddiel 1.1](#)).
- Režim malého pohraničného styku v práve EÚ uľahčuje obyvateľom pohraničných oblastí prekročiť vonkajšiu pozemnú hranicu členského štátu (pozri [oddiel 1.6](#)).
- Podľa práva EÚ sa zákazom vstupu, ktorý uložil jednotlivcovi štát schengenského priestoru, odmieta danej osobe prístup do celého schengenského priestoru (pozri [oddiel 1.3](#)).
- Charta EÚ poskytuje právo na azyl a zákaz vyhostenia alebo vrátenia. *Acquis* EÚ v oblasti azylovej politiky sa uplatňuje od momentu príchodu jednotlivca na hranicu EÚ. EDLP nestanovuje právo na azyl ako také; je však zakázané odoprieť ho jednotlivcovi, a tým ho vystaviť riziku mučenia alebo iných foriem zlého zaobchádzania (pozri [oddiel 1.8](#)).
- Za určitých okolností ukladá EDLP obmedzenia na právo štátu zadržať alebo odmietnuť migranta na svojich hraniciach (pozri úvod k tejto kapitole a oddiely [1.7](#), [1.8](#) a [1.9](#)) bez ohľadu na to, či sa migrant nachádza v tranzitnej zóne alebo inak podlieha jurisdikcii tohto štátu.

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieloch Ďalšie informácie](#).

2

Rozsiahle systémy informačných technológií EÚ a interoperabilita

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Nariadenie o VIS, nariadenie (ES) č. 767/2008</p> <p>Rozhodnutie o prístupe orgánov presadzovania práva do VIS, 2008/633/SVV</p> <p>Nariadenie Eurodac, nariadenie (EÚ) č. 603/2013</p> <p>Nariadenie o SIS, nariadenie (EÚ) 2018/1862, nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, nariadenie (EÚ) 2018/1861, nariadenie o SIS v oblasti návratov, nariadenie (EÚ) 2018/1860</p> <p>Nariadenie o EES, nariadenie (EÚ) 2017/2226</p> <p>Nariadenie o ETIAS, nariadenie (EÚ) 2018/1240</p> <p>Nariadenie o ECRIS-TNC, nariadenie (EÚ) 2019/816</p> <p>Nariadenie o Europole, nariadenie (EÚ) 2016/794</p> <p>Nariadenie o eu-LISA, nariadenie (EÚ) 2018/1726</p>	<p>Informačné systémy EÚ</p>	<p>EDLP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (Dohovor č. 108)</p> <p>Modernizovaný dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (modernizovaný dohovor č. 108)</p> <p>ESLP, <i>S. a Marper</i> [VK], č. 30562/04 a 30566/04, 2008 (uchovávanie odtlačkov prstov)</p>
<p>Nariadenie o interoperabilite – hranice a víza, nariadenie (EÚ) 2019/817</p> <p>Nariadenie o interoperabilite – azyl a migrácia, nariadenie (EÚ) 2019/818</p>	<p>Interoperabilita</p>	<p>EDLP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Dohovor č. 108</p> <p>Modernizovaný dohovor č. 108</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Charta EÚ, článok 8 ods. 2 (právo na ochranu osobných údajov)</p> <p>Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, článok 5</p> <p>Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, (EÚ) 2016/680</p> <p>SDEÚ, spojené veci C-293/12 a C-594/12, <i>Digital Rights Ireland</i> [VK], 2014 (spracovanie nadmerných údajov)</p>	<p>Obmedzenie účelu</p>	<p>EDĽP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Modernizovaný dohovor č. 108, článok 5</p>
<p>Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, články 13 a 14</p> <p>Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, (EÚ) 2016/680, článok 13</p>	<p>Právo na informácie</p>	<p>EDĽP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Modernizovaný dohovor č. 108, článok 8</p>
<p>Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, článok 5</p> <p>SDEÚ, spojené veci C-293/12 a C-594/12, <i>Digital Rights Ireland</i> [VK], 2014 (ochrana osobných údajov pred rizikom zneužitia a nezákonného prístupu)</p> <p>Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, (EÚ) 2016/680, článok 4</p> <p>Právne nástroje, ktorými sa zriaďujú informačné systémy EÚ (ako sa uvádza vyššie)</p>	<p>Neoprávnený prístup k údajom</p>	<p>Modernizovaný dohovor č. 108, článok 7</p>
<p>Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, kapitola 5</p> <p>Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, (EÚ) 2016/680, kapitola 5</p> <p>Právne nástroje, ktorými sa zriaďujú informačné systémy EÚ (ako sa uvádza vyššie)</p>	<p>Prenos údajov do tretích krajín</p>	<p>Modernizovaný dohovor č. 108, článok 14</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Charta EÚ, článok 8 ods. 2 (právo na ochranu osobných údajov)</p> <p>Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, články 15 – 17</p> <p>Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, (EÚ) 2016/680, články 14 – 17</p> <p>SDEÚ, spojené veci C-203/15 a C-698/15, <i>Tele2 Sverige [VK]</i>, 2016 (povinnosť informovať s cieľom zabezpečiť právo na účinný prostriedok nápravy)</p>	<p>Práva dotknutých osôb (prístup k údajom, ich oprava a vymazanie)</p>	<p>EDLP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Modernizovaný dohovor č. 108, článok 9</p> <p>ESLP, <i>Segerstedt-Wiberg a i./Švédsko</i>, č. 62332/00, 2006 (prístup k informáciám, ktoré majú bezpečnostné služby)</p>

Úvod

Táto kapitola sa zaoberá rozsiahlymi informačnými systémami zriadenými EÚ v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Predstavuje ich záruky týkajúce sa vybraných základných práv, najmä tých, ktoré súvisia s ochranou údajov, právom na rešpektovanie súkromného života, právom na azyl a právom na účinný prostriedok nápravy. Vysvetľuje sa tu aj interoperabilita, ktorá sa dosahuje prepojením rozsiahlych informačných systémov EÚ. Umožní oprávneným používateľom vyhľadávať jednotlivca vo všetkých systémoch a zobraziť údaje, ku ktorým majú právo na prístup, namiesto samostatného vyhľadávania v každom systéme.

Podľa práva EÚ sa vízové, pohraničné, azylové a imigračné orgány členských štátov EÚ pri prijímaní rozhodnutí, ktoré sa týkajú osoby, čoraz viac spoliehajú na technológiu. Informačné systémy čoraz viac slúžia aj na účely vnútornej bezpečnosti. Pre štátnych príslušníkov tretích krajín – žiadateľov o medzinárodnú ochranu, migrantov v nezákonnej situácii, žiadateľov o víza alebo každodenných cestujúcich – je ťažké pochopiť, ako fungujú informačné systémy a ako ovplyvňujú rozhodovanie.

EÚ zriadila šesť rozsiahlych informačných systémov, bez zohľadnenia databáz Europolu. Tieto informačné systémy poskytujú podporu pri riadení migrácie, azylu a hraníc, posilňujú justičnú spoluprácu a prispievajú k posilňovaniu vnútornej bezpečnosti v rámci Únie.

Agentúra Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA) bola zriadená v roku 2011 nariadením (EÚ) č. 1077/2011 a posilnená nariadením (EÚ) 2018/1726.

Táto agentúra je zodpovedná za vývoj a prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov EÚ. Zabezpečuje ich účinnú, bezpečnú a nepretržitú prevádzku, ako aj nepretržitú a neprerušovanú výmenu údajov medzi vnútroštátnymi orgánmi, ktoré ich používajú. Agentúra musí zabezpečiť najvyššiu úroveň bezpečnosti, kvality a ochrany údajov.

V práve Rady Európy sa v Dohovore o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (CETS č. 108), ktorý bol modernizovaný pozmeňujúcim protokolom (CETS č. 223), stanovujú základné zásady ochrany spracúvania osobných údajov, ktoré vykonáva súkromný aj verejný sektor. Tieto zásady sa rovnako vzťahujú na spracúvanie údajov rozsiahlymi informačnými systémami EÚ. Dohovor č. 108 a jeho modernizačný protokol (ďalej len „modernizovaný dohovor č. 108“) chránia jednotlivcov pred zneužívaním, ktoré môže sprevádzať spracúvanie osobných údajov, a ich cieľom je regulovať cezhraničné toky osobných údajov. Na základe práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života stanoveného v článku 8 EDLP sa ESIP zaoberal automatizovaným spracúvaním osobných údajov v rozsiahlych databázach zriadených na vnútroštátnej úrovni. Spolu s nezáväznými nástrojmi Rady Európy, ako je napríklad [odporúčanie v oblasti polície](#) [odporúčanie č. R (87) 15], takáto judikatúra poskytuje usmernenia o používaní osobných údajov orgánmi presadzovania práva, napríklad pri vyhľadávaní v ktoromkoľvek z nižšie uvedených informačných systémov EÚ.

2.1. Rozsiahle informačné systémy EÚ

Informačné systémy EÚ sa používajú vo viacerých procesoch súvisiacich s migráciou: v azylovom konaní, pri spracúvaní víz, počas hraničných kontrol, pri vydávaní povolení na pobyt, pri zadržiavaní migrantov v nezákonnej situácii, pri konaniach o návrate a pri vydávaní zákazov vstupu, ako aj pri výmene informácií o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín za trestné činy. Majú aj ďalšie účely. Orgány presadzovania práva do nich môžu nahliadať najmä v prípade boja proti terorizmu a inej závažnej trestnej činnosti za prísnych podmienok. V tejto časti sa prezentuje šesť rozsiahlych systémov EÚ, ako aj databázy Europolu a spôsob, akým sa stanú interoperabilnými. V júli 2020 boli v prevádzke len prvé tri uvedené systémy – európsky systém na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl (Eurodac), vízový informačný systém (VIS) a SIS – a právny rámec systémov Eurodac a VIS bol predmetom preskúmania.

2.1.1. Európsky systém na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl (Eurodac)

Systém Eurodac obsahuje odtlačky prstov štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí žiadajú o azyl v jednom z členských štátov EÚ, ako aj odtlačky prstov migrantov zadržaných v súvislosti s neoprávneným prekročením hraníc. Odtlačky prstov detí mladších ako 14 rokov sa nesppracúvajú, hoci cieľom [prebiehajúcej revízie](#) nariadenia Eurodac je znížiť tento vek na 6 rokov. Podľa agentúry eu-LISA sa v systéme Eurodac v roku 2018 uchovávalo takmer 5,5 milióna súborov údajov o odtlačkoch prstov ⁽⁵⁸⁾. Systém je funkčný od roku 2003 a v roku 2013 bol revidovaný nariadením (EÚ) č. 603/2013 ([nariadenie Eurodac](#)) ⁽⁵⁹⁾.

Systém Eurodac pomáha členským štátom EÚ pri určovaní miesta, kde žiadatelia o medzinárodnú ochranu prvýkrát vstúpili do EÚ. Uchovávanie odtlačkov prstov v systéme Eurodac umožňuje členskému štátu EÚ zistiť, či osoba už požiadala o azyl inde alebo či bola osoba zadržaná v inom členskom štáte EÚ po neoprávnenom vstupe. Podporuje tak členské štáty EÚ pri uplatňovaní [dublinkého nariadenia](#) [nariadenie (EÚ) č. 604/2013] (pozri [oddiel 5.2](#)).

Ďalším účelom, na ktorý sú vnútroštátne orgány presadzovania práva a Agentúra EÚ pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva (Europol) oprávnené získať prístup k údajom v systéme Eurodac, je prevencia, odhalovanie alebo vyšetrovanie teroristických trestných činov alebo inej závažnej trestnej činnosti, ale len na tieto účely a za prísnych podmienok. Z dôvodu praktických prekážok nebol Europol od júla 2020 ešte schopný pripojiť sa k systému Eurodac.

Nariadenie Eurodac sa vzťahuje na všetky členské štáty EÚ, ako aj na krajiny pridružené k schengenskému priestoru ⁽⁶⁰⁾.

⁽⁵⁸⁾ eu-LISA (2019), Eurodac – výročná správa za rok 2018, jún 2019, s. 4.

⁽⁵⁹⁾ Dopĺňa ho vykonávacie nariadenie, ktorým sa stanovujú podrobnejšie pravidlá uplatňovania systému Eurodac; pozri [vykonávacie nariadenie Komisie \(ES\) č. 1560/2003](#) (Ú. v. EÚ L 222, 2003, s. 3), zmenené [vykonávacím nariadením Komisie \(EÚ\) č. 118/2014](#) (Ú. v. EÚ L 39, 2014, s. 1).

⁽⁶⁰⁾ Írsko je viazané len [nariadením Rady \(ES\) č. 2725/2000](#) z 11. decembra 2000, ktoré sa týka zriadenia systému „Eurodac“ na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinkého dohovoru (Ú. v. ES L 316, 2000, s. 1).

2.1.2. Vízový informačný systém (VIS)

Cieľom VIS je uľahčiť postup podávania žiadostí o schengenské víza (krátkodobé víza) a výmenu údajov o takýchto žiadostiach medzi členskými štátmi schengenského priestoru vrátane ich diplomatických a konzulárnych zastúpení. Služi aj na účely azylu, imigračných kontrol a bezpečnosti. Uchovávajú sa v ňom údaje o žiadateľoch o víza vrátane odtlačkov prstov, fotografií a rozhodnutí o žiadostiach o krátkodobé víza. Odtlačky prstov detí mladších ako 12 rokov sa nespracúvajú, hoci cieľom **prebiehajúcej revízie** nariadenia o VIS je znížiť túto vekovú hranicu na 6 rokov.

V **nariadení o VIS** (ES) č. 767/2008 sa opisuje, ako funguje systém VIS. VIS bol zavedený na celom svete v novembri 2015 ⁽⁶¹⁾. Do augusta 2018 bolo do systému VIS vložených viac ako 60 miliónov žiadostí o víza a 40 miliónov súborov údajov o odtlačkoch prstov ⁽⁶²⁾.

Keďže jedným z účelov VIS je posilnenie vnútornej bezpečnosti schengenského priestoru, **rozhodnutím Rady 2008/633/SVV** sa vnútroštátnym orgánom presadzovania práva a Europolu poskytuje prístup k údajom na účely predchádzania teroristickým trestným činom alebo inej závažnej trestnej činnosti, ich odhalovania alebo vyšetrovania, ale len na tieto účely a za prísnych podmienok. Tento prístup nadobudol účinnosť v septembri 2013 ⁽⁶³⁾. V **tabulke 2** sa uvádza, v ktorých členských štátoch EÚ sa systém VIS uplatňuje.

2.1.3. Schengenský informačný systém (SIS)

V SIS sa uchovávajú zápisy o určitých kategóriách hľadaných alebo nezvestných osôb (občanov EÚ aj štátnych príslušníkov tretích krajín) a nezvestných veciach. Obsahuje aj zápisy o štátnych príslušníkoch tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje odopretie

⁽⁶¹⁾ **Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2015/912** z 12. júna 2015, ktorým sa určuje dátum začatia prevádzky vízového informačného systému (VIS) v dvadsiatom prvom, dvadsiatom druhom a dvadsiatom treťom regióne (Ú. v. EÚ L 148, 2015, s. 28).

⁽⁶²⁾ Európska komisia (2019), **Factsheet: EU Information systems – Security and Borders**, Brusel, apríl 2019, s. 1.

⁽⁶³⁾ **Pozri rozhodnutie Rady** z 22. júla 2013, ktorým sa stanovuje dátum nadobudnutia účinnosti rozhodnutia 2008/633/SVV o sprístupnení vízového informačného systému (VIS) na nahliadnutie určeným orgánom členských štátov a Europolu na účely predchádzania teroristickým trestným činom a iným závažným trestným činom, ich odhalovania a vyšetrovania (Ú. v. EÚ L 198, 2013, s. 45), ktoré bolo následne na základe úspešnej žaloby o vyhlásenie rozhodnutia za neplatné pred SDEÚ nahradené **vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2015/1956** z 26. októbra 2015, ktorým sa stanovuje dátum nadobudnutia účinnosti rozhodnutia 2008/633/SVV o sprístupnení vízového informačného systému (VIS) na nahliadnutie určeným orgánom členských štátov a Europolu na účely prevencie, odhalovania a vyšetrovania teroristických trestných činov a iných závažných trestných činov (Ú. v. EÚ L 284, 2015, s. 146).

vstupu alebo rozhodnutie o návrate. Databáza obsahuje pokyny pre príslušníkov polície a príslušníkov pohraničnej stráže týkajúce sa konkrétnych opatrení, ktoré sa majú prijať v prípade, že sa osoba alebo vec nájdu (napr. zatknutie podozrivého, ochrana zraniteľnej nezvestnej osoby alebo zaistenie neplatného pasu). Vnútroštátne orgány presadzovania práva, hraničné kontroly, colné, vízové a justičné orgány majú prístup k údajom uchovávaným v SIS výlučne v rámci svojich mandátov.

Systém je v prevádzke od marca 1995; jeho pokročilejšia druhá generácia ⁽⁶⁴⁾ bola spustená v apríli 2013. V decembri 2018 nadobudla účinnosť revízia právneho rámca SIS, ktorá zahŕňa tri rôzne právne akty – konkrétne [nariadenie o SIS](#) [nariadenie (EÚ) 2018/1862], [nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol](#) [nariadenie (EÚ) 2018/1861] a [nariadenie o SIS v oblasti návratov](#) [nariadenie (EÚ) 2018/1860]. Priniesla významné technické a operačné zlepšenia vrátane nových kategórií zápisov (napr. rozhodnutia o návrate) a vytvorila efektívnejšiu výmenu informácií medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov EÚ a agentúrami EÚ, ako sú Europol, Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (Eurojust) a Frontex. V roku 2018 obsahoval SIS celkovo viac ako 82 miliónov zápisov, z ktorých len približne 930 000 tvorili zápisy o osobách, zvyšok o veciach. V roku 2018 sa doň nahliadalo viac ako 6,1 miliardy krát, bol to najpoužívanejší informačný systém EÚ v oblasti migrácie a bezpečnosti ⁽⁶⁵⁾. V [tabuľke 2](#) sa uvádza, v ktorých členských štátoch EÚ sa SIS uplatňuje.

2.1.4. Systém vstup/výstup (EES)

Systém vstup/výstup bol vytvorený [nariadením o ESS](#) [nariadenie (EÚ) 2017/2226, naposledy zmenené [nariadením \(EÚ\) 2019/817](#)] na zaznamenávanie pohybu do schengenského priestoru a zo schengenského priestoru v prípade všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol povolený krátkodobý pobyt (cestujúci podliehajúci vízovej povinnosti aj oslobodení od vízovej povinnosti), čo znamená jednu alebo viacero návštev v trvaní najviac 90 dní v období 180 dní. Systém vypočítava a monitoruje dĺžku pobytu prijatých štátnych príslušníkov tretích krajín s cieľom uľahčiť prekračovanie hraníc cestujúcimi *bona fide* a identifikovať osoby, ktoré prekročili povolenú dĺžku pobytu, a podvody s osobnými údajmi. Nahradí sa ním súčasná povinnosť manuálne opečiatkovať pasy elektronickou registráciou toho, kedy a kde osoba vstúpila do schengenského priestoru a odišla z neho, a automatizovaným výpočtom počtu dní, počas ktorých môže daná osoba zostať krátkodobo. Systém vstup/výstup zaznamenáva aj odopretia vstupu.

⁽⁶⁴⁾ Pozri [nariadenie \(ES\) č. 1987/2006](#) (Ú. v. EÚ L 381, 2006, s. 4) a [rozhodnutie 2007/533/SVV](#) (Ú. v. EÚ L 205, 2007, s. 63).

⁽⁶⁵⁾ eu-LISA (2019), *SIS II – 2018 Annual Statistics: Factsheet*, marec 2019.

Ciele systému vstup/výstup zahŕňajú aj predchádzanie nezákonnému prístahovalectvu a uľahčenie riadenia migračných tokov. Ako dodatočný účel by mal systém prispievať k predchádzaniu teroristickým trestným činom a inej závažnej trestnej činnosti, ich odhaľovaniu a vyšetrovaniu. V dôsledku toho budú mať vnútroštátne orgány presadzovania práva a Europol popri pohraničných, vízových a imigračných orgánoch prístup k údajom, ktoré sa v nich uchovávajú, ale len na účely súvisiace s národnou bezpečnosťou opísané vyššie a za prísnych podmienok.

Systém by mal byť uvedený do prevádzky v roku 2022. Systém EES sa bude uplatňovať na všetky štáty, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru (pozri [tabuľku 2](#)).

2.1.5. Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS)

Nariadením o ETIAS [nariadenie (EÚ) 2018/1240, naposledy zmenené [nariadením \(EÚ\) 2019/817](#)] sa zriadil systém predhraničných kontrol pre cestujúcich oslobodených od vízovej povinnosti. Automatizovaný systém preveruje štátnych príslušníkov tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti s cieľom zistiť, či by im mal byť povolený vstup do EÚ v prípade návštev v trvaní najviac 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia. Prostredníctvom online nástroja na podávanie žiadostí zhromažďuje osobné údaje o cestujúcich oslobodených od vízovej povinnosti pred ich príchodom na vonkajšie hranice EÚ. Agentúra Frontex a orgány hraničnej kontroly príslušného členského štátu (príslušných členských štátov) krížovo kontrolujú tieto údaje vo všetkých príslušných databázach. Ak sa pri kontrolách dospeje k záveru, že daná osoba nepredstavuje bezpečnostné riziko, riziko vo vzťahu k nelegálnej migrácii alebo verejnému zdraviu, daná osoba dostane automatické povolenie cestovať do EÚ. V opačnom prípade bude žiadosť postúpená na manuálne kontroly vykonávané príslušnými orgánmi. Európsky systém pre cestovné povolenia a informácie (ETIAS) tak uľahčuje cestovanie tým, že cestujúcim poskytuje včasné informácie o ich pravdepodobnej prípustnosti do schengenského priestoru.

Pred nastúpením na cestu majú dopravcovia, ako napríklad letecké spoločnosti, obmedzený prístup k údajom systému ETIAS a systému vstup/výstup len na overenie toho, či je cestujúci držiteľom povolenia ETIAS a či ešte nevyčerpal 90 dní v rámci 180-dňového obdobia.

Očakáva sa, že systém začne fungovať koncom roka 2022. Systém ETIAS sa bude uplatňovať na všetky štáty, ktoré sú súčasťou schengenského priestoru (pozri [tabuľku 2](#)).

2.1.6. Európsky informačný systém registrov trestov pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ECRIS-TCN)

ECRIS-TCN je centralizovaná databáza, ktorá umožňuje členským štátom EÚ vymieňať si informácie o registroch trestov štátnych príslušníkov tretích krajín odsúdených v EÚ. Funguje na základe pozitívnej/negatívnej lustrácie. Systém bol vytvorený [nariadením o ECRIS-TCN](#) [nariadenie (EÚ) 2019/816] a dopĺňa decentralizovanú databázu registrov trestov EÚ (Európsky informačný systém registrov trestov, ECRIS) zriadený [rozhodnutím Rady 2009/316/SVV](#).

Systém ECRIS-TCN pomáha na základe pozitívnej/negatívnej lustrácie identifikovať, ktorý členský štát má záznam v registri trestov o kontrolovanom štátnom príslušníkovi tretej krajiny. Pri vyhľadávaní sa môžu použiť biometrické údaje, ako sú odtlačky prstov. V prípade pozitívnej lustrácie môžu vnútroštátne justičné orgány dvojstranne kontaktovať príslušný členský štát s cieľom získať viac podrobností prostredníctvom systému ECRIS.

Vnútroštátne orgány budú oprávnené vyhľadávať v systéme ECRIS-TCN na účely trestného konania, ale aj iného ako trestného konania (napr. pri spracúvaní žiadostí o povolenie na pobyt). Europol, Eurojust a Európska prokuratúra majú v rámci svojich mandátov aj priamy prístup do systému ECRIS-TCN.

Očakáva sa, ECRIS-TCN začne fungovať koncom roka 2022. Na systéme sa zúčastňujú všetky členské štáty EÚ okrem Dánska a Írska (pozri [tabuľku 2](#)).







2.1.7. Informačný systém Europolu (EIS)











EIS je ústrednou databázou Europolu pre informácie o trestnej činnosti a spravodajské informácie. Upravuje sa v zakladajúcom nariadení Europolu, [nariadení \(EÚ\) 2016/794](#), a začala fungovať v roku 2005. Vztahuje sa na všetky oblasti trestnej činnosti v rámci mandátu Europolu a obsahuje informácie o závažných trestných činoch nadnárodného charakteru, o podozrivých a odsúdených osobách, o zločineckých štruktúrach a o prostriedkoch použitých na páchanie trestných činov. Aktualizovaná verzia EIS, ktorá bola spustená v roku 2013, môže uchovávať a križovo kontrolovať biometrické údaje a údaje súvisiace s počítačovou kriminalitou. EIS je referenčný systém, ktorý možno použiť na kontrolu toho, či sú informácie o jednotlivcovi alebo predmete záujmu dostupné mimo vnútroštátnych jurisdikcií.




Zamestnanci Europolu a určenie príslušníkov orgánov presadzovania práva členských štátov EÚ majú prístup k EIS. Vnútroštátne orgány môžu vyhľadávať v systéme a v prípade pozitívnej ilustrácie môžu požiadať o dodatočné informácie prostredníctvom sieťovej aplikácie Europolu na zabezpečenú výmenu informácií (SIENA). Okrem toho môžu mať **spolupracujúci partneri Europolu** nepriamy prístup k uchovávaniu a vyhľadávaniu údajov prostredníctvom operačného centra Europolu.

V tabuľke 2 sa uvádzajú existujúce rozsiahle informačné systémy s uvedením hlavného účelu, dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín, spracúvaných biometrických identifikačných znakov a ich geografickej uplatniteľnosti. Viac informácií o týchto databázach EÚ, najmä z hľadiska ochrany údajov, sa nachádza v oddiele 8.3.2 *Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*.

Tabuľka 2: Rozsiahle informačné systémy EÚ v oblasti migrácie a bezpečnosti

IT systém	Hlavný cieľ	Zahrnuté osoby	Biometrické identifikačné znaky	Relevantnosť
Eurodac	Určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu Dodatočný účel: presadzovanie práva	Žiadatelia o medzinárodnú ochranu a osoby, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana Migranti, ktorí neoprávnene prekročili vonkajšie hranice		27 členských štátov EÚ + SAC
VIS	Uľahčenie výmeny údajov o žiadostiach o víza medzi členskými štátmi schengenského priestoru Dodatočný účel: presadzovanie práva	Žiadatelia o víza a sponzori		24 členských štátov EÚ (nie CY, HR, IE) + SAC
SIS	Uľahčenie spolupráce v oblasti presadzovania práva s cieľom zaistiť bezpečnosť v EÚ a členských štátoch schengenského priestoru	Nezvestné, zraniteľné a hľadané osoby	   	25 členských štátov EÚ (nie CY, IE) + SAC

IT systém	Hlavný cieľ	Zahrnuté osoby	Biometrické identifikátory	Relevantnosť
SIS – hraničné kontroly	Vkladanie a spracúvanie zázpisov na účely odopretia vstupu alebo pobytu v členských štátoch schengenského priestoru	Štátni príslušníci tretích krajín odsúdení alebo podozriví zo spáchania trestného činu, na ktorý sa vzťahuje trest odňatia slobody v trvaní najmenej 1 rok Migranti v nezákonnej situácii	  	25 členských štátov EÚ (nie CY, IE) + SAC
SIS – návraty	Vkladanie a spracúvanie zázpisov o štátnych príslušníkoch tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje rozhodnutie o návrate	Migranti v nezákonnej situácii, na ktorých sa vzťahuje rozhodnutie o návrate	  	25 členských štátov EÚ (nie CY, IE) + SAC
EES	Výpočet a monitorovanie dĺžky oprávneného pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín a identifikácia osôb, ktoré prekročili dĺžku oprávneného pobytu	Cestujúci príslušníci tretej krajiny prichádzajúci na krátkodobý pobyt	 	24 členských štátov EÚ (nie CY, HR, IE) + SAC
ETIAS	Posúdenie pred cestou, či štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je oslobodený od vízovej povinnosti, predstavuje bezpečnostné riziko, riziko z hľadiska nelegálnej migrácie alebo riziko pre verejné zdravie	Cestujúci prichádzajúci z tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti	Žiadne	26 členských štátov EÚ (nie IE) + SAC
ECRIS-TCN	Vymieňať si informácie o predchádzajúcich odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín	Štátni príslušníci tretích krajín so záznamom v registri trestov	 	25 členských štátov EÚ (nie DK, IE)

IT systém	Hlavný cieľ	Zahrnuté osoby	Biometrické identifikátory	Relevantnosť
EIS	Uchovávanie a vyhľadávanie údajov o závažnej medzinárodnej trestnej činnosti a terorizme	Osoby podozrivé alebo odsúdené za závažnú organizovanú trestnú činnosť a terorizmu	  	27 členských štátov EÚ

Pozn.: **Modré označenie** informačného systému znamená, že začne (plne) fungovať neskôr – presný dátum určí Európska komisia. Aktuálne informácie o dátumoch uvedenia do prevádzky nájdete na stránke eulisa.europa.eu (všetky informačné systémy okrem Europolu) a europol.europa.eu (pre Europol).

  : odtlačky prstov;  : odtlačky dlaní;  : podoba tváre;  : profil DNA.

SAC: Krajiny pridružené k schengenskému priestoru, t. j. Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

Viac informácií o relevantnosti sa nachádza v poznámkach k prílohe 1.

Zdroj: FRA, založené na právnych nástrojoch, 2020

2.2. Interoperabilita

Interoperabilita je schopnosť rôznych informačných systémov navzájom komunikovať a vymieňať si údaje. V praxi to znamená, že oprávnení používatelia budú môcť cielene vyhľadávať jednotlivca v rôznych informačných systémoch naraz a vidieť osobné údaje, ku ktorým majú prístup, namiesto toho, aby museli vykonávať viacnásobné vyhľadávanie v samostatných systémoch. Musí k tomu dochádzať v súlade s ich prístupovými právami a požiadavkami na ochranu údajov základných systémov. Inými slovami, informačné systémy EÚ, ktoré v súčasnosti nie sú prepojené a fungujú izolovane, budú môcť navzájom „komunikovať“, keď budú interoperabilné. Cieľom interoperability je pomôcť orgánom overiť totožnosť tých jednotlivcov, ktorých údaje sú uložené aspoň v jednom zo základných informačných systémov, a odhaliť viacnásobné totožnosti.

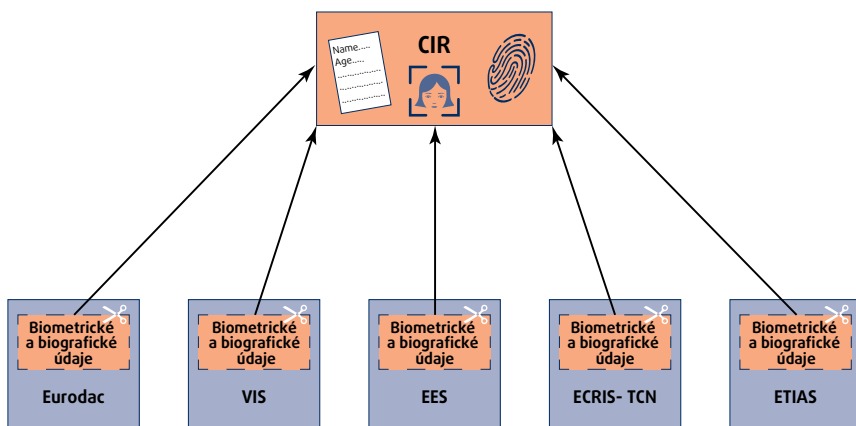
Interoperabilita môže zvýšiť ochranu, napríklad podporou odhalovania nezvestných osôb vrátane detí, ale prináša aj výzvy v oblasti základných práv. Vyplýva to zo slabého postavenia jednotlivcov, ktorých údaje sa uchovávajú v systémoch IT, ktorí často nevedia o svojich právach.

Základné komponenty interoperability rozsiahlych informačných systémov EÚ stanovené v nariadeniach o interoperabilite [nariadenie (EÚ) 2019/817 a nariadenie (EÚ) 2019/818] sú vysvetlené v oddieloch 2.2.1 až 2.2.4. Očakáva sa, že budú funkčné do konca roka 2023.

2.2.1. Spoločná databáza údajov o totožnosti

Spoločná databáza údajov o totožnosti (CIR) poskytuje základné údaje o totožnosti všetkých osôb, ktorých údaje sa nachádzajú v rozsiahlych informačných systémoch EÚ, v spoločnom centrálnom úložisku údajov (kapitola IV nariadení o interoperabilite). Táto databáza údajov o totožnosti bude spoločná a používaná všetkými informačnými systémami s výnimkou SIS, v prípade ktorého sa uplatňuje samostatné technické riešenie. Osobitné biometrické a biografické údaje osôb sa presúvajú z existujúcich systémov (napr. Eurodac, VIS a EES) a uchovávajú sa na spoločnej platforme, ako je znázornené na obrázku 2. Nové informačné systémy (ETIAS a ECRIS-TCN) začlenia tento prvok do svojej architektúry. Údaje uchovávané v spoločnom registri naďalej „patria“ základným informačným systémom.

Obrázok 2: Spoločná databáza údajov o totožnosti



Zdroj: FRA, 2020

2.2.2. Európsky vyhľadávací portál

Európsky vyhľadávací portál (ESP) funguje ako jednotné okno na súbežné vyhľadávanie v rôznych systémoch IT a v CIR v rámci jedného vyhľadávania. Prostredníctvom tohto portálu budú môcť používatelia vidieť údaje o jednotlivkej osobe uchovávané v tých informačných systémoch, ktoré sú oprávnené prezerat, vrátane SIS, EIS a dvoch databáz Interpolu, a to s použitím biografických aj biometrických údajov. Na jednej obrazovke sa zobrazia kombinované výsledky.

2.2.3. Detektor viacnásobných totožností

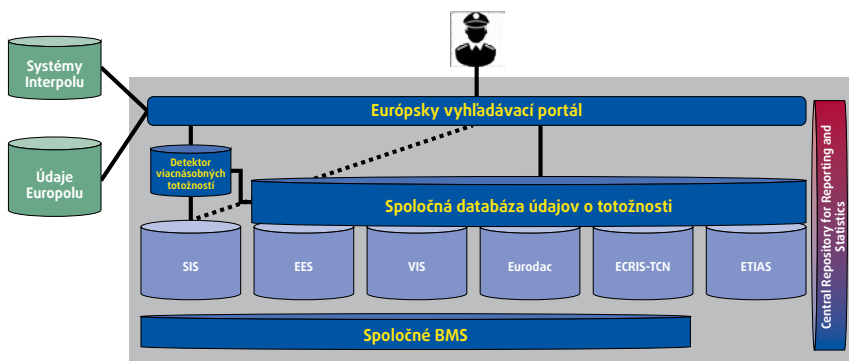
Detektor viacnásobných totožností (MID) je mechanizmus na zistenie toho, či sú údaje o tej istej osobe uložené vo viacerých informačných systémoch pod rôznymi menami a totožnosťami (kapitola V nariadení o interoperabilite). Odhalia sa a prepoja rôzne totožnosti používané tou istou osobou, čo pomôže v boji proti podvodom s osobnými údajmi. Keď vnútroštátne orgány s prístupovými právami vyhľadávajú v systémoch, môžu vidieť všetky totožnosti zaregistrované v systémoch týkajúcich sa jednotlivca bez ohľadu na to, či boli uložené pod iným menom alebo nie. Účelom detektora viacnásobných totožností je zabezpečiť správnu identifikáciu jednotlivca prostredníctvom automatizovaného, ako aj manuálneho procesu overovania.

2.2.4. Spoločná služba porovnávania biometrických údajov

Porovnávaním vzorov z biometrických údajov uchovávaných v systémoch IT spoločná služba porovnávania biometrických údajov (BMS) umožňuje vyhľadávanie a porovnávanie biometrických údajov, napr. odtlačkov prstov a podobô tváre, v rôznych systémoch IT (kapitola III nariadení o interoperabilite). Je to nástroj na uľahčenie vyhľadávania v systémoch využívajúcich biometrické údaje. Bez neho by sa biometrické údaje nemohli použiť pre CIR a detektor viacnásobných totožností.

Na obrázku 3 sú znázornené technické komponenty interoperability rozsiahlych informačných systémov a dotknuté jednotlivé základné IT systémy.

Obrázok 3: Technické komponenty interoperability



Zdroj: Európska komisia, 2018

2.3. Dohľad

Na zabezpečenie vysokej a konzistentnej úrovne ochrany údajov sú **podľa práva EÚ** vnútroštátne orgány a orgány EÚ poverené dohľadom nad dodržiavaním noriem EÚ v oblasti ochrany údajov informačnými systémami. Na dohľade sa spoločne podieľajú orgány pre ochranu údajov členských štátov EÚ a európsky dozorný úradník pre ochranu údajov (EDPS). Pri každom jednotlivom informačnom systéme, ako aj v nariadeniach o interoperabilite sa stanovujú ich osobitné úlohy a právomoci.

EDPS je zodpovedný za monitorovanie a zabezpečenie ochrany základných práv jednotlivcov, pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov agentúrami a orgánmi EÚ vrátane údajov uchovávaných v rozsiahlych informačných systémoch EÚ. Na tento účel EDPS pôsobí ako vyšetrovací orgán a orgán pre sťažnosti. Úzko spolupracuje s vnútroštátnymi dozornými orgánmi.

Hoci medzi právnymi základmi informačných systémov EÚ existujú mierne rozdiely, vo všeobecnosti sa v nich stanovuje, že vnútroštátne orgány pre ochranu údajov a EDPS musia spolupracovať, pričom každý koná v rámci svojich vlastných právomocí. Vytvárajú koordinačné skupiny pre dohľad pre každý rozsiahly informačný systém EÚ s cieľom zabezpečiť koordinovaný a účinný dohľad nad ich fungovaním. Zástupcovia vnútroštátnych orgánov pre ochranu osobných údajov a EDPS sa pravidelne stretávajú – zvyčajne dvakrát ročne v rámci Európskeho výboru pre ochranu údajov – s cieľom diskutovať o spoločných otázkach týkajúcich sa dohľadu. Činnosti zahŕňajú okrem iného spoločné kontroly a vyšetrovania a prácu na spoločnej metodike. Rovnaké povinnosti vyplývajú aj z článku 62 [nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ](#) [nariadenie (EÚ) 2018/1725].

Okrem toho má každá osoba právo podať sťažnosť vnútroštátnemu orgánu pre ochranu údajov, ktorý musí vyšetriť a informovať sťažovateľa o pokroku alebo výsledku sťažnosti do troch mesiacov ⁽⁶⁶⁾. V prípade údajných porušení ochrany údajov zo strany agentúry eu-LISA pri riadení informačných systémov EÚ sa jednotlivci môžu obrátiť na EDPS, ktorý musí sťažovateľa informovať o pokroku a výsledku sťažnosti do troch mesiacov [článok 57 ods. 1 písm. e) a článok 63 nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ]. V prípade neúspechu môžu oba postupy podávania sťažností viesť k súdnemu preskúmaniu: na príslušných vnútroštátnych súdoch alebo na SDEÚ ⁽⁶⁷⁾ (pozri aj [oddiel 2.8](#)).

⁽⁶⁶⁾ Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, článok 13 ods. 2 písm. d), 14 ods. 2 písm. e) a 52 – 53.

⁽⁶⁷⁾ Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, článok 52; nariadenie o ochrane údajov inštitúcií EÚ, článok 64.

Podľa práva Rady Európy sa v [modernizovanom dohovore č. 108](#) vyžaduje, aby štáty vymenovali jeden alebo viacero úplne nezávislých a nestranných dozorných orgánov na zabezpečenie dodržiavania dohovoru (článok 15). Takéto orgány musia mať právomoc vyšetrovať, zasahovať, vydávať rozhodnutia o porušení noriem dohovoru v oblasti ochrany údajov a ukladať správne sankcie spolu s právomocou začať súdne konanie v prípade údajného porušenia záruk stanovených v dohovore. Dozorné orgány musia byť takisto poverené riešením individuálnych sťažností týkajúcich sa práv na ochranu údajov.

2.4. Obmedzenie účelu, minimalizácia údajov a správnosť údajov

Podľa práva Únie zásada obmedzenia účelu vyžaduje, aby sa osobné údaje zhromažďovali len na určené účely, ktoré musia byť výslovne definované. Táto zásada vyplýva z článku 8 ods. 2 [Charty EÚ](#) a odráža sa v právnych predpisoch EÚ o ochrane údajov, konkrétne v článku 5 ods. 1 písm. b) [všeobecného nariadenia o ochrane údajov](#), ako aj v článku 4 ods. 1 písm. b) [smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní](#) a v článku 4 ods. 1 písm. b) [nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ](#). Z obmedzenia účelu takisto vyplýva, že osobné údaje sa nesmú ďalej spracúvať spôsobom, ktorý nie je zlučiteľný s týmito účelmi. Dotknutá osoba musí byť schopná predvídať účel, na ktorý sa budú údaje spracúvať ⁽⁶⁸⁾.

Vo všetkých právnych nástrojoch, ktorými sa zriaďujú informačné systémy EÚ, sa uvádza účel, na ktorý spracúvajú osobné údaje. Informačné systémy EÚ môžu mať ďalšie účely, ako je pomoc pri zadržaní a návrate migrantov v nezákonnej situácii, ako aj boj proti terorizmu a iným závažným trestným činom (pozri [tabuľku 3](#)) ⁽⁶⁹⁾. Optimalizácia používania informačných systémov a ich interoperability na ďalšie účely nesmie viesť k zmene funkcie, v dôsledku čoho by sa údaje používali na účely, ktoré sa pôvodne nepredpokladali.

⁽⁶⁸⁾ ESD, C-275/06, *Productores de Música de España (Promusicae)/Telefónica de España SAU*, Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott 18. júla 2007, bod 53.

⁽⁶⁹⁾ Pozri aj SDEÚ, C-482/08, *Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska/Rada Európskej únie* [VK], 26. októbra 2010.

Tabuľka 3: Hlavné a dodatočné účely v právnych nástrojoch týkajúcich sa informačných systémov EÚ

IT systém	Hlavný účel	Dodatočné účely	
		Zadržanie a návrat	Boj proti závažnej trestnej činnosti a terorizmu
Eurodac	Uplatňovanie dublinského nariadenia	Áno (čiastočne – zadržanie)	Áno
VIS	Podpora procesu podávania žiadostí o víza a hraničných kontrol	Áno	Áno
SIS	Zabezpečenie vnútornej bezpečnosti v členských štátoch	Nie	-
SIS – hranice	Spracúvanie zápisov o odopretí vstupu a pobytu	-	Nie
SIS – návraty	Spracúvanie zápisov o rozhodnutiach o návrate	-	Nie
EES	Registrácia vstupu a výstupu všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín	Áno	Áno
ETIAS	Predhraničné kontroly štátnych príslušníkov tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti	Nie	Áno
ECRIS-TCN	Výmena informácií o predchádzajúcich odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín v iných členských štátoch EÚ v kontexte justičnej spolupráce	Nie	-
Interoperabilita	Zabezpečenie správnej identifikácie osoby	-	-

Pozn.: - = už súčasť hlavného účelu.

Zdroj: FRA, založené na existujúcich právnych nástrojoch, 2020

Súčasný trend v oblasti informačných systémov EÚ, ako aj vnútroštátnych systémov spočíva v spracúvaní väčšieho množstva biometrických a alfanumerických údajov. Zásada minimalizácie údajov úzko súvisí so zásadou obmedzenia účelu. Uvádza sa to v článku 5 ods. 1 písm. c) všeobecného nariadenia o ochrane údajov, v článku 4 ods. 1 písm. c) smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány trestného súdnictva a v článku 4 ods. 1 písm. c) nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ. Minimalizácia údajov si vyžaduje, aby osobné údaje boli primerané, relevantné a obmedzené na rozsah, ktorý je potrebný vzhľadom na účely, na ktoré sa spracúvajú. V súlade so zásadou minimalizácie údajov by sa napríklad v systéme VIS mali predtým zozbierané biometrické údaje opätovne použiť, ak žiadateľ opätovne požiada o schengenské vízum do 59 mesiacov {článok 13 ods. 3 [vízového kódexu](#) [nariadenie (ES) č. 810/2009]}.

Príklad: Vo veci *Digital Rights Ireland* ⁽⁷⁰⁾ SDEÚ kritizoval všeobecný spôsob, akým sa *smernica o uchovávaní údajov (2006/24/ES)* vzťahovala na všetkých jednotlivcov a všetky prostriedky elektronickej komunikácie, ako aj na všetky prevádzkové údaje bez akéhokoľvek rozlišovania, obmedzenia alebo výnimky.

Podľa zásady správnosti údajov prevádzkovate informácie nevyužíva bez toho, aby s primeranou istotou zabezpečil, že údaje sú správne a aktuálne. Táto zásada sa odzrkadľuje v článku 5 ods. 1 písm. d) všeobecného nariadenia o ochrane údajov, v článku 4 ods. 1 písm. d) smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány trestného súdnictva a v článku 4 ods. 1 písm. d) nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ. Prevádzkovateľ musí prijať všetky primerané opatrenia, aby zabezpečil, že nesprávne osobné údaje sa bezodkladne vymažú alebo opraví. Zásada správnosti údajov sa odráža aj vo všetkých právnych nástrojoch upravujúcich informačné systémy EÚ ⁽⁷¹⁾. V *nariadení o eu-LISA* sa agentúra takisto poveruje, aby pracovala na vytvorení automatizovaných mechanizmov kontroly kvality údajov a spoločných ukazovateľov kvality údajov pre všetky systémy IT (článok 12).

V práve Rady Európy právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 EDLP zahŕňa súkromný a rodinný život, obydlie a korešpondenciu. Toto právo dopĺňa *modernizovaný dohovor č. 108*. V článku 5 ods. 4 písm. b) dohovoru sa stanovuje zásada obmedzenia účelu. Spracúvanie osobných údajov sa musí vykonávať na legitímne účely a osobné údaje sa nemôžu spracúvať spôsobom nezlučiteľným s týmito účelmi. Vyplýva to zo zásady minimalizácie údajov podľa článku 5 ods. 4 písm. c) dohovoru, v ktorom sa stanovuje, že spracovanie osobných údajov musí byť „primerané, relevantné a nie neprimerané vo vzťahu k účelom, na ktoré sa spracúvajú“. V dohovore sa takisto vyžaduje, aby sa uchovávali správne údaje [článok 5 ods. 4 písm. d)].

⁽⁷⁰⁾ SDEÚ, spojené veci C-293/12 a C-594/12, *Digital Rights Ireland Ltd/Minister for Communications, Marine and Natural Resources a. i. a Kärntner Landesregierung a. i.* [VK], 8. apríla 2014, bod 57.

⁽⁷¹⁾ Pozri nariadenie o VIS, článok 29 ods. 1 písm. c); nariadenie Eurodac, článok 23 ods. 1 písm. c); nariadenie o SIS, článok 59 ods. 1; nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, článok 44 ods. 1; nariadenie o SIS v oblasti návratov, článok 19 (obsahuje krížový odkaz na nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol); nariadenie o systéme vstup/výstup, článok 39 ods. 1 písm. c); a nariadenie o ETIAS, článok 7 ods. 2 písm. a) a článok 8 ods. 2 písm. a) a nariadenie o ECRIS-TCN, článok 13 ods. 1 písm. d).

Príklad: ESĽP rozhodol, že prístup vnútroštátnych orgánov k osobným údajom uchovávaným v centralizovaných systémoch predstavuje zásah do práva na súkromný život (článok 8 EDĽP). Najmä vo veci *Leander/Švédsko* ⁽⁷²⁾ ESĽP zistil takýto zásah v súvislosti s tajným policajným registrom. Vo veci *S. a Marper/Spojené kráľovstvo* ⁽⁷³⁾ ESĽP konštatoval, že uchovávanie odtlačkov prstov v záznamoch orgánov možno považovať za zásah do práva na rešpektovanie súkromného života. Vo veci *Weber a Saravia/Nemecko* ⁽⁷⁴⁾ ESĽP ďalej rozhodol, že prenos údajov iným orgánom a následné použitie týmito orgánmi rozširuje skupinu jednotlivcov, ktorí poznajú zadržané osobné údaje, a preto môže viesť k začatiu vyšetrovania proti dotknutým osobám. Podľa tohto súdu toto nebezpečenstvo predstavuje zásah do práva na súkromný život, ktorý je odlišný od zásahu, ktorý vyplýva z prvotného zberu a uchovávaní osobných údajov.

Viac informácií o obmedzení účelu, minimalizácii údajov a správnosti sa nachádza v kapitole 3 a oddiele 8.3.2 *Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*.

2.5. Právo na informácie

Podľa práva EÚ právne predpisy EÚ o ochrane údajov obsahujú ustanovenia zaručujúce právo na informácie a zásadu transparentnosti ⁽⁷⁵⁾. Podľa článkov 13 a 14 **všeobecného nariadenia o ochrane údajov** a článku 14 **smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní** musia byť fyzické osoby informované o totožnosti a kontaktných údajoch prevádzkovateľa, účele spracúvania údajov, obdobiach uchovávaní, práve požiadať o prístup k uloženým údajom a ich vymazanie alebo opravu, ako aj o práve podať sťažnosť dozornému orgánu. Podobné požiadavky vyplývajú z článku 79 **nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ**. V článku 13 ods. 3 smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní a v článku 79 ods. 3 nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ sa však vyčleňujú niektoré možné výnimky z tejto povinnosti s cieľom zabrániť mareniu alebo poškodeniu prebiehajúcich vyšetrovaní alebo chrániť verejnú bezpečnosť a národnú bezpečnosť. Poskytovanie informácií nie je len požiadavkou transparentnosti podľa právnych predpisov EÚ o ochrane údajov, ale podporuje aj rešpektovanie dôstojnosti osoby, ako je chránená v článku 1 **Charty EÚ**.

⁽⁷²⁾ ESĽP, *Leander/Švédsko*, č. 9248/81, 26. marca 1987.

⁽⁷³⁾ ESĽP, *S. a Marper/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 30562/04 a č. 30566/04, 4. decembra 2008, bod 73.

⁽⁷⁴⁾ ESĽP, *Weber a Saravia/Nemecko*, č. 54934/00, 29. júna 2006.

⁽⁷⁵⁾ Všeobecné nariadenie o ochrane údajov, článok 5 ods. 2; smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, odôvodnenie 26; a nariadenie o ochrane údajov inštitúcií EÚ, článok 4 ods. 1.

Právo na informácie je zahrnuté v právnych nástrojoch pre systémy Eurodac, VIS, SIS, EES a ETIAS, ako aj v nariadeniach o interoperabilite ⁽⁷⁶⁾. V rámci systému SIS sa v plnej miere uplatňuje v prípade zápisov o odopretí vstupu alebo pobytu a o rozhodnutiach o návrate. V kontexte policajnej alebo justičnej spolupráce v trestných veciach možno právo na informácie obmedziť, ak to vnútroštátne právne predpisy umožňujú, najmä na zabezpečenie národnej bezpečnosti, obrany, verejnej bezpečnosti a predchádzania trestným činom, ich odhalovania, vyšetrovania a stíhania (článok 52 ods. 2 [nariadenia o SIS v oblasti hraničných kontrol](#)). V prípade systému ECRIS-TCN majú fyzické osoby právo získať písomné informácie týkajúce sa ich vlastných registrov trestov v súlade s právom členského štátu, v ktorom o poskytnutie takýchto informácií žiadajú (odôvodnenie 21 [nariadenia o ECRIS-TCN](#)).

Hoci osoby musia byť zvyčajne informované o zhromažďovaní ich údajov, tieto informácie nemusia nevyhnutne zahŕňať všetky účely, na ktoré sa údaje môžu použiť. V tabuľke 4 sú znázornené hlavné aspekty práva na informácie zaručeného rôznymi nástrojmi, ktorými sa zriaďujú rozsiahle informačné systémy EÚ.

⁽⁷⁶⁾ Nariadenie Eurodac, článok 29; nariadenie o VIS, článok 37; nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, článok 52 a nariadenie o SIS v oblasti návratov, článok 19 (obsahujúce krížový odkaz na nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol); nariadenie o systéme vstup/výstup, článok 50; nariadenie o ETIAS, článok 64; a nariadenia o interoperabilite, článok 47.

Tabuľka 4: Právo na informácie pri zhromažďovaní údajov v informačných systémoch EÚ

	Eurodac	VIS	SIS	SIS – hranice SIS – návraty	EES	ETIAS	ECRIS-TCN	Interoperabilita
Nástroj obsahuje ustanovenie o práve na informácie	Áno	Áno	Nie	Áno, s obmedzeniami	Áno	Áno	Nie	Áno
Informácie sa musia poskytovať zrozumiteľným spôsobom	Áno	Nie	neuvedené	Nie	Áno	Nie	neuvedené	Áno
Určenie členského štátu zodpovedného za konanie o azyle Účely zadržania a návratu Čiastočne: zadržanie	Áno	Áno	neuvedené	neuvedené	neuvedené	neuvedené	neuvedené	Áno
	Áno	Áno	neuvedené	Áno, s obmedzeniami	Áno	neuvedené	neuvedené	Áno
	Áno	Áno	neuvedené	Áno, s obmedzeniami	Áno	Nie	neuvedené	Áno
Predchádzanie závažnej trestnej činnosti a terorizmu, ich odhalovanie a vyšetrovanie	Áno	Áno	neuvedené	neuvedené	Áno	neuvedené	neuvedené	neuvedené
Dotknutá osoba musí byť informovaná o možnej výmene údajov s tretími krajinami	Nie	Áno	neuvedené	neuvedené	Áno	neuvedené	neuvedené	neuvedené

Zdroj: FRA, založené na existujúcich právnych nástrojoch, 2020

Podľa práva Rady Európy podľa článku 8 **modernizovaného dohovoru č. 108** zmluvné strany musia stanoviť, že prevádzkovatelia informujú dotknuté osoby o ich totožnosti a obvyklom pobyte, o právnom základe a účele spracovania, o kategóriách spracúvaných osobných údajov, o príjemcoch ich osobných údajov (ak existujú) a o tom, ako si môžu uplatniť svoje práva na prístup, opravu a prostriedky nápravy. Akékoľvek ďalšie doplňujúce informácie, ktoré sa považujú za potrebné na zabezpečenie spravodlivého a transparentného spracovania osobných údajov, by sa takisto mali oznamovať.

Viac informácií o práve na informácie sa nachádza v oddieloch 6.1 a 8.3.2 *Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*.

2.6. Prístup k údajom

Podľa práva EÚ sa v právnych nástrojoch zavádzajúcich rozsiahle informačné systémy EÚ jasne vymedzuje druh orgánov, ktoré môžu vyhľadávať v informačných systémoch, a to aj prostredníctvom interoperability. Členské štáty EÚ sú povinné oznámiť Európskej komisii názvy orgánov oprávnených na prístup do informačného systému. Tieto informácie sa zverejňujú v Úradnom vestníku Európskej únie a zverejňuje ich aj agentúra eu-LISA⁽⁷⁷⁾. V tabuľke 5 sa uvádza prehľad typov orgánov, ktoré môžu vyhľadávať v jednotlivých informačných systémoch EÚ. Čím väčší je počet subjektov s prístupom, tým vyššie je riziko nezákonného používania.

Všetky informačné systémy EÚ okrem systému ECRIS-TCN umožňujú prístup vnútroštátnych orgánov presadzovania práva a Europolu na účel boja proti terorizmu a inej závažnej trestnej činnosti. Na to sa vzťahuje hlavný účel nariadení o SIS v oblasti policajnej spolupráce a hraničných kontrol⁽⁷⁸⁾, ako dodatočný účel v systémoch Eurodac, VIS, EES a ETIAS⁽⁷⁹⁾.

⁽⁷⁷⁾ Pokiaľ ide o SIS, pozri Ú. v. EÚ C 222, 2019, s. 1; pokiaľ ide o systém Eurodac, pozri Zoznam určených orgánov, ktoré majú prístup k údajom uloženým v centrálnom systéme Eurodac podľa článku 27 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 603/2013, na účely stanovené v článku 1 ods. 1 toho istého nariadenia, 2019; pokiaľ ide o VIS, pozri Ú. v. EÚ C 187, 2016, s. 4.

⁽⁷⁸⁾ Nariadenie o SIS, článok 1; nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, článok 1.

⁽⁷⁹⁾ Nariadenie Eurodac, článok 1 ods. 2; rozhodnutie Rady 2008/633/SVV, článok 1; nariadenie o systéme vstupu/výstupu, článok 6 ods. 2; a nariadenie o ETIAS, článok 1 ods. 2.

Tabuľka 5: Orgány oprávnené vyhladávať informačné systémy, podľa účelu

IT systém	Vydávanie víz	Hraničné kontroly	Boj proti závažnej trestnej činnosti a terorizmu	Boj proti nelegálnej migrácii	Konanie o návrate	Dubľinské konanie
Eurodac	neuveďené	neuveďené	Polícia a Europol	Polícia	Imigračné úrady	Rozhodujúce orgány
VIS	Vízové a pohraničné orgány	Pohraničné orgány	Polícia a Europol	Polícia	Imigračné úrady	Rozhodujúce orgány
SIS – hranice SIS – návraty	Vízové a pohraničné orgány	Pohraničné orgány	Polícia a Europol	Polícia	Imigračné úrady	neuveďené
EES	Vízové a pohraničné orgány	Pohraničné orgány	Polícia a Europol	Polícia	Imigračné úrady	neuveďené
ETIAS	neuveďené	Pohraničné orgány	Polícia a Europol	Imigračné úrady	neuveďené	neuveďené
ECRIS-TCN	neuveďené	neuveďené	Polícia, Europol, justičné orgány, Eurojust a Európska prokuratúra	neuveďené	neuveďené	neuveďené
Interoperabilita	Vízové a pohraničné orgány	Pohraničné orgány	Polícia a Europol	Polícia	Imigračné úrady	Rozhodujúce orgány

Zdroj: FRA, založené na existujúcich právnych nástrojoch, 2020

Právne predpisy EÚ o ochrane údajov zakazujú neoprávnený prístup k osobným údajom v článku 5 ods. 1 písm. f) [všeobecného nariadenia o ochrane údajov](#) a v článku 4 ods. 1 písm. f) [smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní](#). V oboch sa uvádza, že osobné údaje musia byť „spracované spôsobom, ktorý zaručuje primeranú bezpečnosť osobných údajov vrátane ochrany pred neoprávneným alebo nezákonným spracúvaním“. Podľa článkov 28 a 32 všeobecného nariadenia o ochrane údajov musí sprostredkovateľ a prevádzkovateľ prijať potrebné opatrenia, aby sa zabránilo odhaleniu údajov neoprávneným tretím stranám alebo ich prístupu k údajom.

Príklad: Vo veci *Digital Rights Ireland* ⁽⁸⁰⁾ SDEÚ objasnil, že právne predpisy EÚ, v ktorých sa stanovuje zhromažďovanie a uchovávanie osobných údajov, musia obsahovať dostatočné záruky na účinnú ochranu osobných údajov pred rizikom zneužitia a pred akýmkoľvek nezákonným prístupom k týmto údajom a ich nezákonným používaním. Musí sa zohľadniť množstvo a citlivosť údajov. Potreba takýchto záruk je o to väčšia, ak sa osobné údaje spracúvajú automaticky a ak existuje značné riziko nezákonného prístupu k týmto údajom. V tejto súvislosti SDEÚ zdôraznil potrebu zaviesť pravidlá, ktoré by „slúžili na jasné a prísne riadenie ochrany a bezpečnosti predmetných údajov s cieľom zabezpečiť ich úplnú integritu a dôvernosť“ ⁽⁸¹⁾.

Podľa práva Rady Európy sa v [modernizovanom dohovore č. 108](#) vyžaduje, aby prevádzkovateľ a prípadne sprostredkovateľ prijali primerané bezpečnostné opatrenia proti rizikám, ako sú neoprávnený prístup k osobným údajom alebo ich zničenie, strata alebo zverejnenie (článok 7). Podľa článku 15 dohovoru musia štáty zabezpečiť, aby dozorné orgány boli viazané povinnosťou mlčanlivosti, pokiaľ ide o dôverné informácie, ku ktorým majú prístup alebo ku ktorým mali prístup pri výkone svojich povinností.

Viac informácií o používaní uložených údajov a ochrane pred neoprávneným prístupom sa nachádza v kapitole 4 a oddiele 8.3.2 [Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov](#).

⁽⁸⁰⁾ SDEÚ, spojené veci C-293/12 a C-594/12, *Digital Rights Ireland Ltd/Minister for Communications, Marine and Natural Resources a i. a Kärntner Landesregierung a i.* [VK], 8. apríla 2014, bod 54 (s ďalšími odkazmi).

⁽⁸¹⁾ Tamže, bod 66.

2.7. Prenos údajov tretím stranám

Podľa práva EÚ rámec EÚ na ochranu údajov a jednotlivé právne nástroje, ktorými sa zriaďujú rôzne informačné systémy EÚ, prísne regulujú prenos osobných údajov do tretích krajín a medzinárodným organizáciám. V kapitole V **všeobecného nariadenia o ochrane údajov a smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní** sa prevádzkovateľovi a sprostredkovateľovi ukladá povinnosť zabezpečiť, aby spracúvanie údajov po ich prenose do tretej krajiny alebo medzinárodnej organizácii bolo v súlade s pravidlami ochrany údajov. Podľa článku 44 všeobecného nariadenia o ochrane údajov bude prevádzkovateľ a sprostredkovateľ zodpovedný aj za následné prenosi, napríklad z jednej tretej krajiny do druhej.

Vzhľadom na rôzne typy údajov uchovávaných v jednotlivých informačných systémoch EÚ je výmena údajov s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami v každom z informačných systémov regulovaná odlišne, ako je znázornené v tabuľke 6. V **nariadení Eurodac** sa stanovuje zákaz ďalšej výmeny údajov (článok 35). **Nariadenie o ETIAS** (článok 65) obsahuje výslovný zákaz výmeny informácií, ktoré obsahuje, s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami s výnimkou Interpolu a niektorých prísne vymedzených prípadov na uľahčenie návratu. Iné databázy EÚ umožňujú výmenu osobných údajov s tretími krajinami s cieľom identifikovať štátneho príslušníka tretej krajiny na účely návratu, aj keď s určitými výnimkami⁽⁸²⁾. S cieľom uľahčiť policajnú spoluprácu môže členský štát za určitých podmienok zdieľať údaje SIS aj s tretími krajinami prostredníctvom mechanizmov, ktoré používajú Europol (článok 48) a Eurojust (článok 49) podľa **nariadenia o SIS**. **Nariadenie o ECRIS-TCN** neumožňuje výmenu údajov s tretími krajinami, ale žiadosti štátov o informácie o predchádzajúcich odsúdeniach obsiahnutých v systéme ECRIS-TCN sa musia adresovať Eurojustu, ktorý kontaktuje členský štát EÚ, ktorý má informácie o odsúdení (článok 17).

Informácie sa zvyčajne vymieňajú s cieľom získať pomoc krajiny pôvodu na účely identifikácie štátneho príslušníka tretej krajiny v súvislosti s budúcim odsunom. Týka sa to aj zamietnutých žiadateľov o azyl.

⁽⁸²⁾ Pozri nariadenie o EES, článok 41 ods. 2; nariadenie o SIS v oblasti návratov, článok 15; a nariadenie o VIS, článok 31.

Tabuľka 6: Účely umožňujúce výmenu údajov s tretími krajinami alebo medzinárodnými organizáciami v informačných systémoch EÚ

IT systém	Účely umožňujúce výmenu údajov s tretími stranami
VIS	Na účely návratov
SIS	Žiadna výmena údajov, s výnimkou Europolu a Eurojustu so súhlasom členského štátu, ktorý zápis vydal, za určitých podmienok
SIS – hranice	Žiadna výmena údajov s výnimkou Europolu so súhlasom členského štátu, ktorý zápis vydal
SIS – návraty	Na účely návratov
EES	Na účely návratov
ETIAS	Na účely návratov Kontroly s použitím databáz Interpolu
ECRIS-TCN	Žiadna výmena údajov, s výnimkou žiadosti adresovanej Eurojustu, ktorý sa obráti na členský štát EÚ, ktorý má k dispozícii informácie
Interoperabilita	Žiadna výmena údajov

Zdroj: FRA, založené na existujúcich legislatívnych nástrojoch, 2020

Podľa práva Rady Európy upravuje cezhraničný tok osobných údajov **modernizovaný dohovor č. 108**. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, nemôžu zakázať prenos takýchto údajov príjemcovi v jurisdikcii iného zmluvného štátu, pokiaľ neexistuje skutočné a vážne riziko, že by to viedlo k obchádzaniu ustanovení dohovoru. V článku 14 ods. 2 dohovoru sa stanovuje, že cezhraničné toky údajov príjemcovi, ktorý nepodlieha judikatúre zmluvnej strany, sú povolené len vtedy, ak je zabezpečená primeraná úroveň ochrany. Primeranú úroveň ochrany možno zabezpečiť právom daného štátu alebo medzinárodnej organizácie alebo *ad hoc* alebo schválenými štandardizovanými zárukami prijatými a realizovanými osobami zapojenými do prenosu a ďalšieho spracovania údajov.

Viac informácií o medzinárodných prenosoch údajov sa nachádza v kapitole 7 *Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*.

2.8. Práva dotknutých osôb

Podľa práva Únie článok 8 ods. 2 **Charty EÚ** v rámci práva na ochranu osobných údajov stanovuje, že „každý má právo na prístup k zhromaždeným údajom, ktoré sa ho týkajú, a právo na ich opravu.“ Možnosť uplatniť právo na prístup je súčasťou práva

na účinný prostriedok nápravy, ktoré je chránené článkom 47 Charty. SDEÚ uviedol, že vlastnosti opravného prostriedku sa musia určiť spôsobom, ktorý je v súlade so zásadou účinnej súdnej ochrany⁽⁸³⁾.

Práva na prístup k vlastným uchovávaným údajom, ich opravu a vymazanie sú zahrnuté aj v právnych predpisoch EÚ o ochrane údajov, konkrétne v článkoch 15 – 17 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, článkoch 14 – 17 smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní a článkoch 80 – 83 nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ. Právo na prístup, ktoré zaručuje článok 15 všeobecného nariadenia o ochrane údajov a článku 14 – 15 smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní, môže byť obmedzené za predpokladu, že opatrenie je nevyhnutné a primerané z osobitných dôvodov. Takýto dôvod môže napríklad znamenať potrebu chrániť národnú bezpečnosť alebo predchádzať trestným činom.

Dotknuté osoby musia byť spravidla informované o práve na prístup, opravu a vymazanie v okamihu vloženia údajov do informačných systémov (pozri oddiel 2.5).

Príklad: Vo veci *Tele2 Sverige*⁽⁸⁴⁾ SDEÚ rozhodol, že v súvislosti s bezpečnostnými opatreniami, ktoré majú vplyv na právo na súkromný život a právo na ochranu osobných údajov, musia vnútroštátne orgány presadzovania práva informovať dotknuté osoby v rámci uplatniteľných vnútroštátnych postupov hneď, ako toto oznámenie už nemôže ohroziť vyšetrovania vedené týmito orgánmi. SDEÚ konštatoval, že oznámenie je v skutočnosti potrebné na to, aby osoby dotknuté týmito opatreniami mohli okrem iného uplatniť svoje právo na účinný prostriedok nápravy zaručené v článku 47 Charty EÚ.

⁽⁸³⁾ SDEÚ, C-432/05, *Unibet (London) Ltd, Unibet (International) Ltd/Justitiekanslern* [VK], 13. marca 2007, bod 37; C-93/12, *ET Agroconsulting-04-Velko Stoyanov/Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond "Zemedelie"-Razplashtatelna agentsia*, 27. júna 2013, bod 59; a SDEÚ, C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve /Moussa Abdida* [VK], 18. decembra 2014, bod 45.

⁽⁸⁴⁾ SDEÚ, spojené veci C-203/15 a C-698/15, *Tele2 Sverige AB/Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i.* [VK], 21. decembra 2016, bod 12. Pozri aj *mutatis mutandis* SDEÚ, C-555/07, *Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG* [VK], 19. januára 2010, bod 52; a SDEÚ, C-362/14, *Maximilian Schrems/Data Protection Commissioner* [VK], 6. októbra 2015, bod 95.

Právo na prístup k údajom, ich opravu a vymazanie sa odráža vo všetkých informačných systémoch EÚ (vrátane komponentov interoperability) ⁽⁸⁵⁾, je však obmedzené, pokiaľ ide o SIS. Podľa článku 19 nariadenia o SIS v oblasti návratov, článku 53 ods. 3 nariadenia o SIS v oblasti hraničných kontrol a článku 67 ods. 3 nariadenia o SIS môžu orgány zamietnuť prístup do SIS, ak je to nevyhnutné na plnenie zákonnej úlohy v súvislosti so zápisom alebo na ochranu práv a slobôd tretích strán. V kontexte interoperability sa v článku 49 nariadení (EÚ) 2019/817 a (EÚ) 2019/818 agentúra eu-LISA poveruje prevádzkou webového portálu na účely ulahčenia výkonu práv na prístup k osobným údajom, ich opravu, vymazanie alebo obmedzenie ich spracúvania. Webový portál bude obsahovať používateľské rozhranie, ktoré osobám umožní získať kontaktné informácie orgánov členského štátu, ktorý je zodpovedný za manuálne overovanie rôznych totožností.

Všetky informačné systémy EÚ, a to aj v kontexte interoperability, zaručujú právo odvolať sa na súde alebo príslušnom orgáne ⁽⁸⁶⁾. Okrem toho sa v článkoch 78 až 79 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, článkoch 53 až 54 smernice o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní a v článku 64 nariadenia o ochrane údajov inštitúcií EÚ opätovne potvrdzuje, že v prípade všetkých rozhodnutí prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa, ako aj dozorného orgánu sa musí stanoviť právo na účinný súdny prostriedok nápravy. Možnosť podať administratívnu sťažnosť dozornému orgánu sa nepovažuje za účinný prostriedok nápravy podľa Charty EÚ.

Podľa práva Rady Európy sú práva dotknutých osôb upravené v článku 9 modernizovaného dohovoru č. 108. Každý jednotlivec má právo získať potvrdenie o spracovaní osobných údajov, ktoré sa ho týkajú, kedykoľvek namietat' proti spracovaniu svojich osobných údajov a dosiahnuť opravu alebo vymazanie údajov, ak boli spracované v rozpore s dohovorom. Opravné prostriedky sú v dohovore stanovené.

⁽⁸⁵⁾ Pozri nariadenie o VIS, článok 38; nariadenie Eurodac, článok 29 ods. 4; nariadenie o EES, článok 52; nariadenie o ETIAS, článok 64; nariadenie o ECRIS-TCN, článok 25; a nariadenia o interoperabilite, článok 48.

⁽⁸⁶⁾ Nariadenie VIS, článok 40 ods. 1; nariadenie Eurodac, článok 29 ods. 14; nariadenie o EES, článok 54 ods. 1; nariadenie o ETIAS, článok 64; nariadenie o SIS v oblasti návratov, článok 19; nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol, článok 54; nariadenie o SIS, článok 68; nariadenie o ECRIS-TCN, článok 27; a nariadenia o interoperabilite, článok 48 ods. 8.

Príklad: Vo veci *Segerstedt-Wiberg a i./Švédsko* ⁽⁸⁷⁾, ktorá sa týkala prístupu k osobným informáciám, ktorými disponujú bezpečnostné služby, ESLP rozhodol, že záujmy národnej bezpečnosti a boja proti terorizmu prevažujú nad záujmom žalobcu na prístupe k informáciám o nich v spisoch bezpečnostnej polície. Vo veci *Yončev/Bulharsko* ⁽⁸⁸⁾ ESLP konštatoval, že právne predpisy musia zabezpečiť účinný a prístupný postup umožňujúci žiadateľom prístup k akýmkoľvek dôležitým informáciám, ktoré sa ich týkajú.

Viac informácií o právach dotknutých osôb sa nachádza v kapitole 6 *Príručky o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*.

Hlavné body

- Vízové, pohraničné, azylové a imigračné orgány členských štátov EÚ sa pri prijímaní rozhodnutí týkajúcich sa osoby spoliehajú na technológiu (pozri úvod k [tejto kapitole](#)).
- Systém **Eurodac** pomáha členským štátom určiť, kde žiadatelia o medzinárodnú ochranu prvýkrát vstúpili do EÚ a kde by sa ich žiadosti mali preskúmať (pozri [oddiel 2.1.1](#)).
- Systém **VIS** obsahuje odtlačky prstov, fotografie a rozhodnutia o žiadostiach o schengenské víza a uľahčuje postup podávania žiadostí o schengenské víza (pozri [oddiel 2.1.2](#)).
- Systém **SIS** obsahuje zápisy o určitých kategóriách hľadaných alebo nezvestných osôb, nezvestných veciach a štátnych príslušníkoch tretích krajín, na ktorých sa vzťahuje odopretie vstupu alebo rozhodnutie o návrate. SIS pomáha vnútroštátnym orgánom presadzovania práva, hraničnej kontroly, colným, vízovým a justičným orgánom (pozri [oddiel 2.1.3](#)).
- Keď bude systém **EES** v prevádzke, bude zaznamenávať cesty všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín do schengenského priestoru a z neho a monitorovať ich trvanie. Uľahčí identifikáciu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí prekročili povolenú dĺžku pobytu v schengenskom priestore (pozri [oddiel 2.1.4](#)).
- Keď bude systém **ETIAS** funkčný, preverí štátnych príslušníkov tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti s cieľom zistiť, či predstavujú riziko v oblasti bezpečnosti, nelegálnej migrácie alebo verejného zdravia (pozri [oddiel 2.1.5](#)).

⁽⁸⁷⁾ ESLP, *Segerstedt-Wiberg a i./Švédsko*, č. 62332/00, 6. júna 2006, bod 91.

⁽⁸⁸⁾ ESLP, *Yončev/Bulharsko*, č. 12504/09, 7. decembra 2017, body 49 – 53.

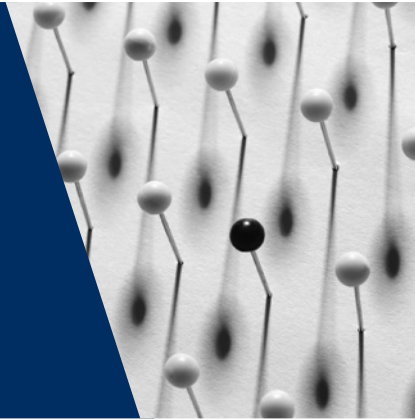
- Keď bude systém [ECRIS-TCN](#) funkčný, umožní výmenu informácií o registroch trestov štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli odsúdení v EÚ (pozri [oddiel 2.1.6](#)).
- Tieto rôzne rozsiahle informačné systémy EÚ budú interoperabilné, čo orgánom umožní vyhľadávať jednotlivcov vo všetkých systémoch vrátane využívania biometrických údajov v súlade s ich prístupovými právami (pozri [oddiel 2.2](#)).
- Vnútroštátne orgány pre ochranu údajov a EDPS zabezpečujú, aby sa pri spracúvaní údajov dodržiavali európske právne predpisy o ochrane údajov (pozri [oddiel 2.3](#)).
- V právnych predpisoch EÚ a Rady Európy sa vyžaduje, aby sa osobné údaje používali len na účely, na ktoré boli získané (pozri [oddiel 2.4](#)).
- Podľa práva EÚ a Rady Európy majú jednotlivci právo vedieť o spracúvaní svojich osobných údajov, ale toto právo môže byť v niektorých prípadoch obmedzené (pozri [oddiel 2.5](#)).
- V právnych predpisoch EÚ sa jasne vymedzuje, ku ktorým osobným údajom má každý orgán prístup a na aký účel (pozri [oddiel 2.6](#)).
- Právne predpisy EÚ a Rady Európy prísne obmedzujú výmenu osobných údajov s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami (pozri [oddiel 2.7](#)).
- Podľa právnych predpisov EÚ a Rady Európy majú jednotlivci právo na prístup k údajom, ktoré sú o nich uložené, a právo požadovať opravu alebo vymazanie nesprávnych alebo nezákonne spracovaných údajov (pozri [oddiel 2.8](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddiele Ďalšie informácie](#).

3

Postavenie a súvisiaca dokumentácia



EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 9 (právo zostať v členskom štáte) Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 6 (dokumentácia)	Žiadatelia o azyl	ESLP, <i>Saadi/Spojené kráľovstvo [VK]</i> , č. 13229/03, 2008, a <i>Suso Musa/Malta</i> , č. 42337/12, 2013 (vstup považovaný za neoprávnený, až kým nie je formálne povolený)
Kvalifikačná smernica (2011/95/EÚ)	Osoby s priznaným postavením utečenca a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana	EDLP, článok 3 (zákaz mučenia)
Smernica o obetiach obchodovania s ľuďmi (povolenia na pobyt) 2004/81/ES Smernica o sankciách voči zamestnávateľom (2009/52/ES)	Obete obchodovania s ľuďmi, a najmä vykorisťovateľských pracovných podmienok	Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, 2005, článok 14 (povolenie na pobyt vydané aj z dôvodu osobnej situácie obete) ESLP, <i>Chowdury a i./Grécko</i> , č. 21884/15, 2017 (bangladéšske obete obchodovania s ľuďmi v Grécku) ESLP, <i>Rantsev/Cyprus a Rusko</i> , č. 25965/04, 2010 (ruská obeť obchodovania na Cypre)
	Osoby ovplyvnené predbežnými opatreniami podľa pravidla 39	ESLP, <i>Mamatkulov a Askarov/Turecko [GC]</i> , č. 46827/99 a 46951/99, 2005, a <i>Savridin Dzhurayev/Rusko</i> , č. 71386/10, 2013 (extradícia napriek uvedeniu pravidla 39 ESLP)

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o návrate (2008/115/ES) ESD, C-357/09 PPU, Kadzoev [VK], 2009	Migranti v nezákonnej situácii	ESLP, <i>Ibrogimov/Rusko</i> , č. 32248/12, 2018 (obet diskriminácie a odňatie povolenia na pobyt)
Smernica o dlhodobom pobyte (2003/109/ES) SDEÚ, C-302/18, <i>X/Belgische Staat</i> , 2019 (kritérium „zdrojov“ neodkazuje na pôvod zdrojov)	Osoby s dlhodobým pobytom	Dohovor o slobode usadiť sa, 13. decembra 1955 ESLP, <i>Kurić a i./Slovensko</i> [VK], č. 26828/06, 2012 (protiprávne odopretie povolení na pobyt)
Dodatkový protokol k Ankarskej dohode z roku 1970, článok 41 (doložka o zachovaní <i>status quo</i>) Rozhodnutie Asociačnej rady EHS – Turecko 1/80 (privilegiá rodinných príslušníkov)	Tureckí štátni príslušníci	
Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES)	Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP	
SDEÚ, C-135/08, <i>Rottmann</i> [VK], 2010, a C-221/17, <i>Tjebbes</i> [VK], 2019 (strata občianstva Únie)	Osoby bez štátnej príslušnosti a strata občianstva	ESLP, <i>Hoti/Chorvátsko</i> , č. 63311/14, 2018 (osoby s dlhodobým pobytom bez štátnej príslušnosti)

Úvod

Táto kapitola sa zaoberá postavením a dokladmi rôznych skupín migrantov.

U mnohých migrantoch môže chýbajúce postavenie alebo doklady, ktoré dokazujú ich postavenie, viesť k rôznym problémom, ako je napríklad odmietnutie prístupu k verejným alebo súkromným službám, alebo na trh práce. Právo EÚ zahŕňa podrobné povinné ustanovenia týkajúce sa postavenia aj dokladov a každé nedodržanie týchto ustanovení porušuje právo EÚ. ESLP môže byť požiadaný o posúdenie, či neexistencia postavenia alebo dokladov narúša požívanie práva daného jednotlivca podľa EDLP, a ak áno, či je takýto zásah opodstatnený.

Ak hostiteľský štát neudelil žiadne oficiálne oprávnenie, prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny môže tento štát považovať za nezákonnú. V práve EÚ aj EDLP sa však uvádzajú okolnosti, za ktorých sa prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny musí považovať za zákonnú aj v prípade, že ju daný štát nepovolil (pozri oddiely 3.2 a 3.5). Niektoré práva EÚ, EDLP, Charty a ESC sa udeľujú len osobám, ktorých prítomnosť v konkrétnej krajine je zákonná (pozri [kapitolu 9](#)).

Právo EÚ môže obsahovať výslovné ustanovenie o uznaní alebo udelení konkrétneho druhu postavenia. Vydanie osobitnej dokumentácie môže byť povinné (pozri oddiely 3.1, 3.2 a 3.8). Ak je podľa práva EÚ alebo podľa vnútroštátneho práva jednotlivec oprávnený na určité postavenie – alebo na určité doklady – neudelenie postavenia alebo nevydanie dokladov bude predstavovať porušenie práva EÚ.

EDLP výslovne nevyžaduje, aby štát migrantovi udelil určité postavenie alebo mu vydal konkrétne doklady. Za určitých okolností môže právo na rešpektovanie rodinného a súkromného života (článok 8) vyžadovať, aby štát uznal postavenie migranta, povolil mu pobyt, alebo vydal doklady. Článok 8 však nemožno vykladať tak, že zaručuje právo ako také na konkrétny druh povolenia na pobyt. Ak sa v domácich právnych predpisoch uvádza niekoľko odlišných druhov povolení na pobyt, zvyčajne sa požiada ESLP, aby analyzoval právne a praktické dôsledky vydania konkrétneho povolenia ⁽⁸⁹⁾.

3.1. Žiadatelia o azyl

Žiadatelia o azyl žiadajú o medzinárodnú ochranu na základe toho, že sa nemôžu vrátiť do svojej krajiny pôvodu, pretože majú opodstatnený strach z prenasledovania, alebo im hrozí zlé zaobchádzanie alebo iné vážne bezprávie (pozri [kapitolu 4](#)).

Podľa práva EÚ sú žiadatelia o azyl definovaní ako „žiadatelia o medzinárodnú ochranu“. Ich situáciu upravuje *acquis* EÚ v oblasti azylovej politiky. Všetky príslušné texty *acquis* v oblasti azylovej politiky a štáty, v ktorých sa uplatňujú, sú uvedené v [prílohe 1](#). Získanie prístupu k azylovému konaniu sa rozoberá v [kapitole 1](#). Tento oddiel sa zaoberá žiadateľmi o azyl, ktorých žiadosti sa posudzujú a ktorí čakajú na konečné rozhodnutie. Právo EÚ zakazuje odsun žiadateľa o azyl pred prijatím rozhodnutia vo veci žiadosti o azyl. V článku 9 ods. 1 [smernice o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ) sa uvádza, že prítomnosť žiadateľa o azyl na území členského

⁽⁸⁹⁾ ESLP, *Hoti/Chorvátsko*, č. 63311/14, 26. apríla 2018, body 121 – 122; ESLP, *Liu/Rusko*, č. 42086/05, 6. decembra 2007, bod 50.

štátu EÚ je zákonná. Uvádza sa, že „žadateľom o azyl musí byť umožnené zostať v členskom štáte“ na účely konania dovtedy, kým rozhodovací orgán neprijme rozhodnutie, aj keď existuje niekoľko výnimiek, a to v prípade podávania následných žiadostí.

Právo žiadateľov o azyl na doklady podľa práva EÚ je vymedzené v [smernici o podmienkach prijímania](#) (2013/33/EÚ; členské štáty viazané touto smernicou sú uvedené v [prílohe 1](#)). V článku 6 tejto smernice sa uvádza, že všetky osoby, ktoré podali žiadosť o azyl, musia do troch dní dostať doklad potvrdzujúci ich postavenie žiadateľov o azyl, alebo že sú oprávnení zdržiavať sa na území členského štátu počas posudzovania ich žiadosti. Podľa článku 6 ods. 2 sa štáty môžu rozhodnúť, že tak nebudú konať, ak je žiadateľ zaistený alebo sa nachádza na hranici.

Podľa EDLP neexistuje žiadne zodpovedajúce ustanovenie upravujúce postavenie žiadateľov o azyl počas prejednávania ich žiadostí o ochranu. Preto bude potrebné posúdiť, či majú podľa domáceho práva žiadatelia o azyl povolenie zdržiavať sa na území členského štátu počas spracúvania ich žiadostí.

V článku 5 ods. 1 písm. f) EDLP sa povoľuje zaistiť žiadateľov o azyl s cieľom zabrániť ich „neoprávnenému vstupu“ na územie štátu. Podľa ESLP zostáva vstup „nepovolený“ dovtedy, kým ho oficiálne nepovolí vnútroštátne orgány.

Príklad: Vo veci *Saadi/Spojené kráľovstvo* ⁽⁹⁰⁾ ESLP rozhodol, že vstup zostáva nepovolený dovtedy, kým ho oficiálne nepovolí vnútroštátne orgány. V tejto veci súd zistil, že článok 5 ods. 1 sa neporušuje, ak je žiadateľ o azyl počas spracúvania jeho žiadosti o azyl na sedem dní zákonne zaistený vo vhodných podmienkach.

Príklad: Vo veci *Suso Musa/Malta* ⁽⁹¹⁾ však súd rozhodol, že ak štát prekročí svoje zákonné povinnosti a prijme právne predpisy, ktoré výslovne oprávňujú na vstup alebo pobyt migrantov počas prejednávania žiadosti o azyl, buď nezávisle, alebo podľa práva EÚ, každé následné zaistenie na účel zabránenia neoprávnenému vstupu môže nastoliť otázku, či je zaistenie zákonné podľa článku 5 ods. 1.

⁽⁹⁰⁾ ESLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára 2008, bod 65.

⁽⁹¹⁾ ESLP, *Suso Musa/Malta*, č. 42337/12, 23. júla 2013.

V článku 2 protokolu č. 4 k EDLP sa uvádzajú práva na slobodu pohybu osôb, ktoré sa „legálne“ zdržiavajú na území štátu, zatiaľ čo v článku 1 protokolu č. 7 k EDLP sa uvádzajú určité procesné záruky proti vyhosteniu osôb, ktoré sa „legálne zdržiavajú na území štátu“. Osoba však môže prísť o svoje zákonné postavenie.

Príklad: Pred Výborom OSN pre ľudské práva ⁽⁹²⁾ nemecká vláda uznala, že žiadatelia o azyl sa zákonne zdržiavali na území počas azylového konania. Vo veci *Omwenyeke/Nemecko* ⁽⁹³⁾ však ESLP prijal námietku vlády, že po porušení podmienok, ktoré štát uložil na dočasný pobyt – t. j. povinnosť zostať na území určitého mesta – žiadateľ prišiel o svoje zákonné postavenie, a teda nespadá do rozsahu pôsobnosti článku 2 protokolu č. 4 k EDLP.

3.2. Osoby s priznaným postavením utečenca a osoby uznané za také, ktoré potrebujú doplnkovú ochranu

Podľa práva EÚ zaručuje právo na azyl [Charta EÚ](#) (článok 18), čiže presahuje rámec práva požiadať o azyl. Osoby, ktoré sú oprávnené na azyl, majú právo na uznanie tohto ich postavenia. Články 13 (postavenie utečenca) a 18 (priznanie doplnkovej ochrany osobám, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, ale ktoré nie sú oprávnené na priznanie postavenia utečenca) [kvalifikačnej smernice](#) (2011/95/EÚ) poskytujú výslovne právo na priznanie postavenia utečenca, alebo na doplnkovú ochranu. Osoby, ktorým bola poskytnutá medzinárodná ochrana, môžu prísť o svoje postavenie, ak sa situácia v krajine ich pôvodu výrazne zlepší (pozri [oddiel 4.1.8](#)).

Článok 24 tej istej smernice upravuje právo na doklady. Osoby uznané za také, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, sú oprávnené na povolenia na pobyt: tri roky v prípade utečencov a jeden rok v prípade príjemcov doplnkovej ochrany. Podľa článku 25 majú utečenci, a v niektorých prípadoch aj príjemcovia doplnkovej ochrany, právo na vydanie cestovných dokladov.

⁽⁹²⁾ CCPR/C/DEU/2002/5, 4. decembra 2002.

⁽⁹³⁾ ESLP, *Omwenyeke/Nemecko* (dec.), č. 44294/04, 20. novembra 2007.

Podľa EDLP neexistuje žiadne také právo na azyl, ako sa uvádza v článku 18 Charty EÚ. Okrem toho, ESLP nemôže preskúmať, či odmietnutie alebo odvolanie postavenia utečenca podľa **Ženevského dohovoru z roku 1951** ⁽⁹⁴⁾, alebo odmietnutie doplnkovej ochrany podľa kvalifikačnej smernice ⁽⁹⁵⁾ nie je v rozpore s EDLP. ESLP však môže preskúmať, či odsun nevystaví cudzinca reálnemu riziku zaobchádzania v rozpore s článkom 3 EDLP alebo s niektorými inými ustanoveniami EDLP (pozri kapitolu 4) ⁽⁹⁶⁾.

3.3. Obete obchodovania s ľuďmi, a najmä vykorisťovateľských pracovných podmienok

Podľa práva EÚ považuje **smernica o sankciách voči zamestnávateľom** (2009/52/ES) niektoré formy nelegálneho zamestnávania migrantov v nezákonnej situácii za trestný čin. Pracovníci, ktorí sú deťmi, alebo pracovníci vystavení osobitne vykorisťovateľským pracovným podmienkam môžu dostať dočasné povolenie na pobyt s cieľom uľahčiť im podanie sťažností proti ich zamestnávateľom (článok 13).

Smernica Rady 2004/81/ES o povoleniach na pobyt vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami obchodovania s ľuďmi, alebo ktorým bola poskytnutá pomoc pri nezákonnej imigrácii, umožňuje poskytnúť čas na premyslenie, počas ktorého obeť nemožno vyhostiť (článok 6). Od členských štátov vyžaduje vydať povolenia na pobyt aj obetiam obchodovania s ľuďmi, ktoré spolupracujú s orgánmi (článok 8). Povolenie musí byť platné aspoň šesť mesiacov a je obnoviteľné. Aj keď sa **smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi** (2011/36/EÚ) priamo nezaobera povoleniami na pobyt, vyžaduje poskytnutie pomoci a podpory pred začatím trestného konania, počas neho a po jeho skončení (článok 11). Ak sa však trestné konanie proti obchodníkom s ľuďmi neplánuje, alebo obeť pri vyšetrowaní nespolupracuje, neexistuje žiadna jasná požiadavka, že členský štát EÚ musí vydať povolenie na pobyt.

Podľa EDLP zákaz otroctva a nútenej práce uvedený v článku 4 EDLP môže za určitých okolností vyžadovať, aby štáty prešetrili podozrenie z obchodovania s ľuďmi a prijali opatrenia na ochranu obetí alebo potenciálnych obetí.

⁽⁹⁴⁾ ESLP, *Ahmed/Rakúsko*, č. 25964/94, 17. decembra 1996, bod 38.

⁽⁹⁵⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011, bod 226 (týkajúci sa článku 15 kvalifikačnej smernice).

⁽⁹⁶⁾ ESLP, *N.A./Spojené kráľovstvo*, č. 25904/07, 17. júla 2008, body 106 – 107.

Príklad: *Vec Chowdury a i./Grécko* ⁽⁹⁷⁾ sa týkala 42 bangladéšskych štátnych príslušníkov bez dokladov, ktorí pracovali ako sezónni poľnohospodárski pracovníci v Grécku. Žalobcovia namietali, že boli vystavení obchodovaniu s ľuďmi a že Grécko si nespĺnilo svoju pozitívnu povinnosť podľa článku 4 EDLP. Hoci Grécko v zásade zaviedlo legislatívny rámec na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, operačné opatrenia boli ad hoc, a to aj napriek informovanosti vnútroštátnych orgánov o situácii migrujúcich pracovníkov a zneužívaní, ktorému boli vystavení. ESĽP okrem toho dospel k záveru, že orgány tým, že oslobodili obžalovaných od obvinení z obchodovania s ľuďmi vykladaných veľmi reštriktívne, zmiernili ich tresty a priznali obetiam veľmi nízku náhradu škody, nespĺnili svoju procesnú povinnosť zaručiť účinné vyšetrovanie a súdne konanie v súvislosti s prípadmi obchodovania s ľuďmi a nútenej práce.

Príklad: *Vec Rantsev/Cyprus a Rusko* ⁽⁹⁸⁾ sa týkala ruskej obeť obchodovania s ľuďmi na Cypre. Súdny dvor rozhodol, že Cyprus nespĺnil svoje pozitívne povinnosti podľa článku 4 EDLP z dvoch dôvodov: na jednej strane nezaviedol primeraný právny a administratívny rámec na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a na druhej strane polícia neprijala vhodné operačné opatrenia na ochranu obetí pred obchodovaním s ľuďmi. Ďalej zistil, že ruské orgány nevykonali účinné vyšetrovanie náboru obeť obchodníkmi s ľuďmi, ktorý sa odohral na ruskom území. Táto nečinnosť mala vo svetle okolností jej odchodu z Ruska a následnej smrti na Cypre vážnejšie dôsledky.

Podľa práva Rady Európy v štátoch, ktoré sú zmluvnou stranou **Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi** (CETS č. 197), musia orgány údajnej obeť poskytnúť čas na zotavenie a rozmyslenie, počas ktorého ju nemôžu vyhostiť (článok 14). Ak majú príslušné orgány „dostatočné dôvody domnievať sa, že osoba bola obeťou obchodovania s ľuďmi“, táto osoba nebude odsunutá z krajiny, pokiaľ sa nezistí, či nebola obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi (článok 10 ods. 2). Príslušný orgán môže vydať obnoviteľné povolenie na pobyt obetiam, ak sa domnieva, že pobyt obeť je potrebný z dôvodu jej osobnej situácie alebo na účely vyšetrovania v trestnom konaní (článok 14 ods. 1). Tieto ustanovenia majú zabezpečiť, aby obetiam obchodovania s ľuďmi nehrozil návrat do ich krajiny bez toho, aby dostali primeranú pomoc (pozri aj **kapitulu 10** o zraniteľných skupinách a zoznam ratifikácií pozri v **prílohe 2**).

⁽⁹⁷⁾ ESĽP, *Chowdury a i./Grécko*, č. 21884/15, 30. marca 2017.

⁽⁹⁸⁾ ESĽP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010, bod 284.

3.4. Osoby ovplyvnené predbežnými opatreniami podľa pravidla 39

Keď ESLP dostane žiadosť, môže na žiadosť účastníka konania alebo akejkoľvek inej dotknutej osoby alebo z vlastného podnetu rozhodnúť, že štát by mal prijať určité predbežné opatrenia, kým ESLP pokračuje v skúmaní prípadu⁽⁹⁹⁾. V súvislosti s prístahovalectvom dočasné opatrenia na základe pravidla 39 **rokovacieho poriadku** (100) zvyčajne pozostávajú zo žiadosti štátu, aby sa zdržal vrátenia jednotlivcov do krajín, o ktorých sa tvrdí, že by v nich čelili smrti alebo mučeniu alebo inému zlému zaobchádzaniu (101). V mnohých prípadoch ide o žiadateľov o azyl, ktorých žiadosti boli s konečnou platnosťou zamietnuté a ktorí podľa domáceho práva vyčerpali všetky práva na odvolanie s odkladným účinkom. Bez ohľadu na postavenie jednotlivca v dotknutom štáte, keď ESLP uplatní predbežné opatrenie podľa pravidla 39 s cieľom zabrániť vyhosteniu jednotlivca počas skúmania prípadu, štát vyhostenia je povinný dodržiavať akékoľvek uvedené opatrenie podľa pravidla 39 (102).

Príklad: Vo veci *Mamatkulov a Askarov/Turecko* (103) žalovaný štát napriek predbežnému opatreniu podľa pravidla 39, ktoré nariadil ESLP, vydal žiadateľov do Uzbekistanu. Skutočnosti prípadu jasne ukazovali, že v dôsledku ich extradície bolo súdu zabránené riadne posúdiť sťažnosti žiadateľov v súlade s jeho ustálenou praxou v podobných prípadoch. To nakoniec súdu zabránilo, aby ich ochránil pred možnými porušeniami EDLP. Na základe článku 34 dohovoru sa štáty zaviazali odstúpiť od akéhokoľvek činu alebo opomenutia, ktoré by mohlo brániť účinnému využitiu práva jednotlivých žiadateľov na podanie žiadosti. Nedodržanie predbežných opatrení členským štátom sa považuje za bránenie súdu účinne preskúmať sťažnosť žiadateľa a za bránenie účinnému uplatneniu jeho práva, čiže za porušenie článku 34 dohovoru.

(99) Rokovací poriadok ESLP platný k 3. júnu 2019, pravidlo 39.

(100) Pre podrobné pokyny k podaniu žiadosti podľa pravidla 39 pozri ESLP, *Interim Measures*.

(101) ESLP, *F.G/Švédsko*, [VK], č. 43611/11, 23. marca 2016.

(102) ESLP, *Azimov/Rusko*, č. 67474/11, 18. apríla 2013.

(103) ESLP, *Mamatkulov a Askarov/Turecko* [GC], č. 46827/99 a 46951/99, 4. februára 2005.

Príklad: Vo veci *Savriiddin Dzhurayev/Rusko* ⁽¹⁰⁴⁾ bol žiadateľ násilne dopravený do Tadžikistanu v rámci špeciálnej operácie ruských štátnych agentov – napriek tomu, že zostalo v platnosti predbežné opatrenie, ktoré uložil ESLP. Keďže žalovaný štát ignoroval predbežné opatrenie, žiadateľovi v Tadžikistane hrozilo zlé zaobchádzanie a súdu bolo zabránené zabezpečiť mu praktické a účinné využitie jeho práv podľa článku 3 EDLP. Preto bol porušený článok 34 aj článok 3 dohovoru. Súd žalovanému štátu nariadil prijať hmatateľné nápravné opatrenia na ochranu žiadateľa pred existujúcim ohrozením jeho života a zdravia v zahraničnej jurisdikcii. Okrem toho súd v dôsledku opakujúcich sa incidentov tohto druhu nariadil, aby žalovaný štát bez meškania vyriešil tento opakujúci sa problém prijatím rozhodných všeobecných opatrení s cieľom zabezpečiť účinnú ochranu možných obetí v súlade s predbežnými opatreniami, ktoré vydal súd.

3.5. Migranti v nezákonnej situácii

Za neregulárnu alebo nezákonnú sa považuje prítomnosť osôb, ktoré vstúpili na územie štátu alebo zostali v štáte bez povolenia alebo právneho dôvodu. Neregulárna alebo nezákonná prítomnosť môže vzniknúť niekoľkými spôsobmi, počnúc tajným vstupom alebo útekem zo zákonnej adresy, až po nemožnosť obnoviť inak zákonné povolenie na pobyt z dôvodu zmeny osobných okolností. Chýbajúce právne postavenie často ovplyvňuje možnosť využiť prínos iných procesných a hmotných práv (pre viac informácií o prístupe k sociálnemu zabezpečeniu alebo sociálnej pomoci pozri [oddiel 9.5](#)).

Podľa práva EÚ sa v [smernici o návrate](#) (2008/115/ES; pozri [prílohu 1](#), v ktorej sú uvedené členské štáty viazané touto smernicou) uvádza, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa nezákonne zdržujú na území štátu, nesmú ostať v neistote. Členské štáty EÚ, ktoré sú viazané touto smernicou, musia buď legalizovať ich pobyt, alebo vydať rozhodnutie o návrate. Do rozsahu pôsobnosti tejto smernice patria všetky osoby bez právoplatného povolenia na pobyt. Článok 6 ukladá členským štátom EÚ povinnosť vydať im „rozhodnutie o návrate“. V článku 6 ods. 4 sú však stanovené aj okolnosti, za ktorých sú štáty oslobodené od tejto povinnosti. Popri humanitárnych alebo iných dôvodoch môžu byť ďalším dôvodom na legalizáciu pobytu naliehavé dôvody rodinného alebo súkromného života zaručené článkom 7 [Charty EÚ](#) a článkom 8 [EDLP](#) (pozri [kapitulu 6](#) o rodinnom živote).

⁽¹⁰⁴⁾ ESLP, *Savriiddin Dzhurayev/Rusko*, č. 71386/10, 25. apríla 2013.

Príklad: Vo veci *M. Ghevondyan* (¹⁰⁵) 4. júna 2012 francúzska Štátna rada (*Conseil d'Etat*) rozhodla, že článok 6 smernice o návrate neukladá príslušným orgánom členských štátov povinnosť systematicky vydávať rozhodnutia o návrate proti štátnym príslušníkom tretích krajín v nezákonných situáciách. V článku 6 ods. 4 sa uvádza viacero výnimiek a odchýlok od článku 6 ods. 1. Preto sa rozhodnutia o návrate nesmú vydávať automaticky. Správa je povinná posúdiť osobnú a rodinnú situáciu cudzinca a zohľadniť okolnosti, ktoré môžu brániť príkazu na vyhostenie. Patria sem najlepšie záujmy dieťaťa, rodinný život a zdravotný stav cudzinca, ako sa uvádza v článku 5 smernice. Následne by súdy mali preskúmať zákonnosť rozhodnutia so zreteľom na jeho dôsledky pre situáciu cudzinca, ak cudzinec takýto dôvod udal.

Umožniť ľuďom zostať v krajine do vydania výsledku akéhokoľvek konania o povolení na pobyt je možné (článok 6 ods. 5), ale nie povinné, na rozdiel od prípadov žiadateľov o azyl. Ustanovenia neriešia postavenie týchto ľudí. Odôvodnenie 12 k smernici o návrate odhaluje uvedenie si bežnej situácie, že niektorí cudzinci, ktorí sa zdržiavajú na území členského štátu bez povolenia, nemôžu byť odsunutí. Takisto sa uvádza, že štáty by mali poskytnúť písomné potvrdenie o ich situácii. Toto písomné potvrdenie je povinné, ak bol dobrovoľný odchod predĺžený alebo odsun odložený (článok 14 ods. 2). Situácia je najakútnejšia v prípade osôb, ktoré majú byť prepustené z väzby, pretože uplynul maximálny čas ich zaistenia (pozri [kapitolu 7](#) o zaistení), ale ešte nemajú povolenie na pobyt (¹⁰⁶).

Príklad: Vo veci *Kadzoev* (¹⁰⁷) bol čečenský žiadateľ o azyl v Bulharsku, ktorý nemohol byť odsunutý, prepustený z väzby potom, čo SDEÚ v rozsudku trval na tom, že uplatniteľné právo EÚ nemôže za žiadnych okolností povoliť predĺženie maximálneho času zaistenia. Po prepustení sa žiadateľ ocitol bez postavenia alebo dokladov a zostal bez prostriedkov, pretože bulharské právo mu neposkytovalo žiadne postavenie, aj keď nemohol byť odsunutý.

Podľa EDĽP neexistuje podľa dohovoru právo na udelenie osobitného postavenia alebo súvisiacej dokumentácie v hostiteľskej krajine; zamietnutie však môže za určitých okolností porušovať EDĽP, ak bolo založené na diskriminačných dôvodoch.

(¹⁰⁵) Francúzsko, Štátna rada (*Conseil d'Etat*), *M. Ghevondyan*, č. 356505, 4. júna 2012.

(¹⁰⁶) K situácii neodsunutých osôb pozri FRA (2011), *Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union*, Luxemburg, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, kapitola 2.

(¹⁰⁷) ESD, C-357/09 PPU, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [VK], 30. novembra 2009.

Príklad: *Vec Novruk a i./Rusko* ⁽¹⁰⁸⁾ sa týkala viacerých žalobcov, ktorí požiadali o dočasné povolenie na pobyt v Rusku a boli zamietnutí, pretože žiadatelia mali pozitívny test na HIV. EŠLP zdôraznil osobitnú zraniteľnosť osôb nakazených vírusom HIV a poznamenal, že obmedzenia vstupu a pobytu osôb žijúcich s HIV nemožno objektívne odôvodniť obavami týkajúcimi sa verejného zdravia. Všeobecné ustanovenie domáceho práva, ktoré vyžaduje deportáciu HIV pozitívnych cudzích štátnych príslušníkov, neponecháva žiadny priestor pre individualizované posudzovanie na základe skutočností osobitného prípadu a považuje sa za objektívne neopodstatnené. Súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 14 EŠLP v spojení s článkom 8, keďže žalobcovia sa stali obeťou diskriminácie z dôvodu svojho zdravotného stavu.

Podľa EŠC sa osobný rámec v zásade obmedzuje na štátnych príslušníkov iných štátov, ktoré sú zmluvnou stranou, ktorí majú zákonný pobyt alebo prácu na území. EVSP však zastáva názor, že určité práva sa z dôvodu ich zásadnej povahy a spojenia s ľudskou dôstojnosťou vzťahujú na všetky osoby na území vrátane nezákonných migrantov. Tieto práva zahŕňajú právo na lekársku pomoc ⁽¹⁰⁹⁾, právo na prístrešie ⁽¹¹⁰⁾ a právo na vzdelanie ⁽¹¹¹⁾. Výbor OSN pre ľudské práva takisto potvrdil pozitívnu povinnosť štátov zabezpečiť, aby mal každý prístup k základnej zdravotnej starostlivosti potrebnej na predchádzanie predvídateľným rizikám pre život bez ohľadu na migračný status ⁽¹¹²⁾.

3.6. Osoby s dlhodobým pobytom

Podľa práva EÚ poskytuje [smernica o dlhodobom pobyte](#) (2003/109/ES zmenená [smernicou 2011/51/EÚ](#); pozri [prílohu 1](#)) členským štátom viazaným touto smernicou právo poskytnúť štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa v členskom štáte EÚ zdržiavajú zákonne a nepretržite päť rokov, posilnené postavenie „osôb s dlhodobým pobytom“ ⁽¹¹³⁾. Toto právo podlieha podmienkam súvisiacim so stabilnými a pravidelnými zdrojmi a nemocenským poistením.

⁽¹⁰⁸⁾ EŠLP, *Novruk a i./Rusko*, č. 31039/11 a 4 iní, 15. marca 2016. Pozri aj EŠLP, *Kiyutin/Rusko*, č. 2700/10, 10. marca 2011.

⁽¹⁰⁹⁾ EVSP, *International Federation of Human Rights Leagues (FIDH)/Francúzsko*, sťažnosť č. 14/2003, skutková podstata veci, 8. septembra 2004; EVSP, *Defence for Children International (DCI)/Belgicko*, sťažnosť č. 69/2011, skutková podstata veci, 23. októbra 2012.

⁽¹¹⁰⁾ EVSP, *Defence for Children International (DCI)/Holandsko*, sťažnosť č. 47/2008, 20. októbra 2009.

⁽¹¹¹⁾ EVSP, Závery 2011, *Statement of Interpretation on Article 17(2)*.

⁽¹¹²⁾ Výbor OSN pre ľudské práva, *Toussaint/Kanada*, oznámenie č. 2348/2014, stanoviská z 24. júla 2018.

⁽¹¹³⁾ Pozri aj SDEÚ, *vec C-502/10, Staatssecretaris van Justitie/Mangat Singh*, 18. októbra 2012.

Na získanie postavenia osoby s dlhodobým pobytom podľa článku 5 ods. 1 písm. a) smernice o dlhodobom pobyte musia štátni príslušníci tretích krajín preukázať, že majú stabilné, pravidelné a dostatočné zdroje.

Príklad: Vo veci *X/Belgische Staat* (¹¹⁴) SDEÚ objasnil, že pôvod zdrojov nie je rozhodujúcim kritériom na určenie toho, či sú alebo nie sú stabilné, pravidelné a dostatočné. Osoba nemusí mať takéto zdroje nevyhnutne sama; môžu pochádzať aj od tretej strany. SDEÚ použil porovnateľné požiadavky podľa článku 7 ods. 1 písm. b) a c) smernice o voľnom pohybe (2004/38/ES).

Podobné podmienky ako v smernici o dlhodobom pobyte sú uvedené v *smernici o zlúčení rodiny* (2003/86/ES; pozri [kapitolu 6](#) o rodinách). Keď SDEÚ rozhodol o týchto požiadavkách, priklonil sa k reštriktívnemu výkladu. Tvrdil, že priestor členských štátov na voľnú úvahu sa nesmie využívať spôsobom, ktorý by poškodil cieľ druhej uvedenej smernice (¹¹⁵).

Podľa článku 11 smernice o dlhodobom pobyte priznanie postavenia osoby s dlhodobým pobytom vedie v niekoľkých dôležitých oblastiach k rovnakému zaobchádzaniu ako v prípade štátnych príslušníkov (pozri [kapitolu 9](#) o hospodárskych a sociálnych právach).

Podľa SDEÚ nemôžu členské štáty EÚ ukladať nadmerne a neúmerne vysoké poplatky za udelenie povolení na pobyt štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom, a ich rodinným príslušníkom. Takéto poplatky by ohrozili dosiahnutie cieľa, ktorý sleduje smernica, a pripravili ju o jej účinnosť.

Príklad: Vo veci *CGIL a INCA* (¹¹⁶) SDEÚ zväzil uloženie poplatku vo výške 80 až 200 EUR za vydanie alebo obnovenie povolenia na pobyt v závislosti od dĺžky trvania povolenia na pobyt nad rámec už existujúceho poplatku vo výške 73,50 EUR za takéto povolenie bez ohľadu na jeho trvanie. Súd zdôraznil, že členské štáty nepoživajú neobmedzenú slobodu vo vyberaní poplatkov od štátnych príslušníkov tretích krajín za vydanie povolenia na pobyt a že členské štáty nesmú stanovovať poplatky, ktoré môžu vytvoriť prekážku pre uplatňovanie

(¹¹⁴) SDEÚ, C-302/18, *X/Belgische Staat*, 3. októbra 2019.

(¹¹⁵) SDEÚ, C-578/08, *Rhimou Chakroun/Minister van Buitenlandse Zaken*, 4. marca 2010, bod 52.

(¹¹⁶) SDEÚ, C-309/14, *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL), Istituto Nazionale Confederale Assistenza (INCA)/Presidenza del Consiglio dei Ministri, Ministero dell'Interno, Ministero dell'Economia e delle Finanze*, 2. septembra 2015.

práv zakotvených v smernici o dlhodobom pobyte. Súdny dvor dospel k záveru, že poplatky nie sú primerané cieľu, ktorý sleduje smernica, a môžu predstavovať prekážku výkonu práv vyplývajúcich zo smernice.

Príklad: Vo veci *Európska komisia/Holandsko* ⁽¹¹⁷⁾ SDEÚ rozhodol, že Holandsko si nespĺnilo svoju povinnosť podľa smernice o dlhodobom pobyte, pretože uložilo nadmerne a neúmerne vysoké poplatky (ktoré sa pohybovali od 188 EUR do 830 EUR) i) štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí požiadali o postavenie osoby s dlhodobým pobytom; ii) štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí získali postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte EÚ a požiadali o uplatnenie svojho práva na pobyt v Holandsku; a iii) rodinným príslušníkom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí požiadali o zlúčenie rodiny. Súd konkrétnejšie zdôraznil, že členské štáty EÚ nepoživajú neobmedzenú slobodu vo vyberaní poplatkov od štátnych príslušníkov tretích krajín za vydanie povolenia na pobyt a že členské štáty EÚ nesmú stanovovať poplatky, ktoré môžu vytvoriť prekážku pre uplatňovanie práv zakotvených v smernici o dlhodobom pobyte.

Podľa SDEÚ môžu členské štáty EÚ uložiť integračné požiadavky štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí získali postavenie osoby s dlhodobým pobytom, pokiaľ tieto požiadavky neohrozujú dosiahnutie cieľov sledovaných smernicou ⁽¹¹⁸⁾.

SDEÚ takisto objasnil význam článku 13 smernice o dlhodobom pobyte. Neumožňuje členským štátom EÚ priznať postavenie osoby s dlhodobým pobytom za výhodnejších podmienok, ako sú podmienky uvedené v smernici, ale umožňuje koexistenciu vnútroštátnych systémov ⁽¹¹⁹⁾.

Podľa EDLP sa dlhodobý pobyt všeobecne uznáva ako faktor, ktorý je potrebné zohľadniť pri navrhovaní vyhostenia (pozri [oddiel 4.4](#)).

Príklad: Vo veci *Kurić a i./Slovinsko* ⁽¹²⁰⁾ ESĽP posudzoval slovinský register osôb s trvalým pobytom a „výmaz“ bývalých občanov Socialistickej federatívnej republiky Juhoslávie (SFRJ), ktorí síce mali trvalý pobyt, ale nepožiadali o slovinské občianstvo v lehote šiestich mesiacov. Dôsledkami tohto „výmazu“ boli buď

⁽¹¹⁷⁾ SDEÚ, C-508/10, *Európska komisia/Holandské kráľovstvo*, 26. apríla 2012.

⁽¹¹⁸⁾ SDEÚ, C-579/13, *P. a S./Commissie Sociale Zekerheid Breda a College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen*, 4. júna 2015.

⁽¹¹⁹⁾ SDEÚ, C-469/13, *Shamim Tahir/Ministero dell'Interno, Questura di Verona*, 17. júla 2014, body 39 – 44.

⁽¹²⁰⁾ ESĽP, *Kurić a i./Slovinsko* [VK], č. 26828/06, 26. júna 2012.

strata štátnej príslušnosti, alebo strata práv na pobyt ⁽¹²¹⁾. To nepostihlo cudzincov, ktorí neboli občanmi inej republiky SFRJ. ESLP znova zdôraznil, že môžu existovať pozitívne povinnosti, ktoré sú pre účinné rešpektovanie súkromného alebo rodinného života prirodzené, najmä v prípade dlhodobých migrantov, ako sú žiadatelia, ktorí boli nezákonne „vymazaní“ z registra osôb s trvalým pobytom v rozpore s článkom 8 EDLP. Ďalej zistil, že rozdiel v zaobchádzaní s cudzincami nepochádzajúcimi zo SFRJ a bývalými občanmi SFRJ predstavuje diskrimináciu, ktorá porušuje článok 14 v spojení s článkom 8.

Európsky dohovor Rady Európy z roku 1955 o usadení (CETS č. 19) zabezpečuje vo všetkých členských štátoch posilnené postavenie osobám s dlhodobým pobytom, ale len vtedy, ak sú štátnymi príslušníkmi štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru.

3.7. Tureckí štátni príslušníci

Podľa práva Únie Ankarská dohoda podpísaná v roku 1963 a **dodatkový protokol** k Ankarskej dohode pridaný v roku 1970 posilňujú obchodné a hospodárske vzťahy medzi vtedajším EHS a Tureckom z hľadiska možného prístúpenia Turecka k EHS. Dohoda je predmetom viac ako 60 rozsudkov SDEÚ. Dopĺňa ju aj viacero rozhodnutí Asociačnej rady, pričom niektoré z nich sa týkajú postavenia mnohých tureckých štátnych príslušníkov na území členských štátov EÚ. Článok 6 ods. 1 **rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80** stanovuje, že tureckí štátni príslušníci legálne zamestnaní v členskom štáte EÚ majú právo zostať v tomto členskom štáte.

Ankarská dohoda neposkytuje tureckým štátnym príslušníkom žiadne podstatné právo na vstup alebo pobyt v členskom štáte EÚ; samostatne zárobkovo činné osoby a poskytovatelia služieb však využívajú doložku o zachovaní *status quo* (článok 41 dodatkového protokolu). Táto doložka bráni štátom ukladať im nové a prísnejšie procesnoprávne alebo finančné požiadavky, než boli v platnosti v čase uzavretia dohody ⁽¹²²⁾. Tieto práva sa nevzťahujú na tureckých štátnych príslušníkov, ktorí chcú skôr využívať – než poskytovať – služby ⁽¹²³⁾.

⁽¹²¹⁾ Slovinsko nie je zmluvnou stranou Dohovoru Rady Európy z roku 2006 o zabránení stavu bez štátnej príslušnosti v súvislosti s nástupníctvom štátov (CETS č. 200).

⁽¹²²⁾ ESD, C-37/98, *The Queen/Secretary of State for the Home Department, ex parte Abdulnasir Savas*, 11. mája 2000; ESD, C-16/05, *The Queen, Veli Tur a Mehmet Dari/Secretary of State for the Home Department*, 20. septembra 2007; SDEÚ, C-186/10, *Oguz/Secretary of State for the Home Department*, 21. júla 2011.

⁽¹²³⁾ SDEÚ, C-221/11, *Leyla Ecem Demirkan/Bundesrepublik Deutschland*, [VK], 24. septembra 2013.

Príklad: Požiadavkami ukladanými na tureckých kamionistov zamestnávaných tureckými spoločnosťami v Turecku, ktorí jazdia do Nemecka, sa zaoberajú rôzne konania. Tieto veci sa teda týkajú práva tureckých spoločností slobodne poskytovať služby v členských štátoch EÚ. Vo veci *Abatay* ⁽¹²⁴⁾ ESD rozhodol, že Nemecko nemusí tureckým štátnym príslušníkom, ktorí chcú poskytovať služby na jeho území, ukladať požiadavku na pracovné povolenie, ak sa toto povolenie nevyžadovalo v čase nadobudnutia účinnosti doložky o zachovaní *status quo*.

Vo veci *Essent Energie Productie BV* ⁽¹²⁵⁾ boli tureckí štátni príslušníci, ktorí mali legálny pobyt a pracovali v Nemecku, vyslaní do Holandska na poskytovanie služieb. SDEÚ dospel k záveru, že nie je povolené žiadať o pracovné povolenie, aby títo pracovníci boli k dispozícii na prácu od inej spoločnosti, pretože títo tureckí štátni príslušníci nežiadali o prístup na trh práce v Holandsku. Vyžadovanie pracovného povolenia by znamenalo nové obmedzenie slobody poskytovania služieb.

Vec *Soysal* ⁽¹²⁶⁾ sa týkala vízovej požiadavky. ESD rozhodol, že článok 41 dodatkového protokolu k Ankarskej dohode bráni zavedeniu požiadavky na vstupné vízum do Nemecka pre tureckých štátnych príslušníkov, ktorí chcú poskytovať služby v mene tureckej spoločnosti, ak víza neboli potrebné v čase nadobudnutia účinnosti protokolu. Podľa súdu tento záver neovplyvňuje skutočnosť, že vnútroštátne právne predpisy o zavedení vízovej povinnosti vykonávajú nariadenie (ES) č. 539/2001 (pozri [kapitolu 1](#)). Sekundárne právo EÚ je potrebné vykladať spôsobom, ktorý je v súlade s medzinárodnou dohodou obsahujúcou doložku o zachovaní *status quo*.

Vo veci *Oguz* ⁽¹²⁷⁾ SDEÚ trval na tom, že doložka o zachovaní *status quo* nebráni členským štátom EÚ využiť domáce právo na trestanie zneužívania týkajúceho sa imigrácie. Skutočnosť, že pán Oguz osem rokov po udelení povolenia na vstup a pobyt v krajine založil podnik, čím porušil vnútroštátne imigračné právo, však SDEÚ nepovažoval za zneužitie.

⁽¹²⁴⁾ ESD, spojené veci C-317/01 a C-369/01, *Eran Abatay a i. a Nadi Sahin/Bundesanstalt für Arbeit*, 21. októbra 2003.

⁽¹²⁵⁾ SDEÚ, C-91/13, *Essent Energie Productie BV/Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*, 11. septembra 2014.

⁽¹²⁶⁾ ESD, C-228/06, *Mehmet Soysal a Ibrahim Savatli/Bundesrepublik Deutschland*, 19. februára 2009.

⁽¹²⁷⁾ SDEÚ, C-186/10, *Tural Oguz/Secretary of State for the Home Department*, 21. júla 2011, bod 46; ESD, C-16/05, *The Queen, Veli Tum a Mehmet Dari*, 20. septembra 2007.

Prípady *A*, *B*, *P* ⁽¹²⁸⁾ sa týkali dvoch tureckých štátnych príslušníkov, ktorí po nástupe do zamestnania v Holandsku požiadali o povolenie na pobyt, a tretieho žiadateľa, ktorý je manželom turecko-holandského štátneho príslušníka, ktorý požiadal o povolenie na pobyt na účely zlúčenia rodiny. SDEÚ dospel k záveru, že vydanie povolenia na pobyt štátnym príslušníkom tretích krajín vrátane tureckých štátnych príslušníkov, ktoré je podmienené zhromažďovaním a uchovávaním ich biometrických údajov, nepredstavuje „nové obmedzenie“ v zmysle rozhodnutí Asociačnej rady EHS – Turecko č. 2/76 a č. 1/80. Súdny dvor konštatoval, že cieľ predchádzať podvodom s identitou a dokladmi a bojovať proti nim je naliehavým dôvodom všeobecného záujmu, ktorý to odôvodňuje.

Vo vzťahu k novším členským štátom EÚ je príslušným dátumom účinnosti tureckej doložky o zachovaní *status quo* dátum ich pripojenia k Únii.

Dodatkový protokol z roku 1970 k Ankarskej dohode zabezpečuje niekoľko práv, ktoré sa rozoberajú v kapitole 9 o prístupe k hospodárskym a sociálnym právam. Pokiaľ ide o postavenie, tureckí štátni príslušníci majú právo zdržiavať sa na území, pričom môžu využívať svoje sociálne práva a právo prístupu na trh práce ⁽¹²⁹⁾.

Rodinní príslušníci vrátane tých, ktorí nie sú tureckými štátnymi príslušníkmi, majú prospech z privilegovaného zaobchádzania podľa rozhodnutia č. 1/80 Asociačnej rady EHS – Turecko (pozri kapitolu 6 o rodinnom živote) ⁽¹³⁰⁾. Tieto práva nepodliehajú podmienkam týkajúcim sa dôvodu, na základe ktorého bolo tureckým štátnym príslušníkom v hostiteľskom členskom štáte EÚ pôvodne udelené právo na vstup a pobyt.

Príklad: Vo veci *Altun* ⁽¹³¹⁾ ESD rozhodol, že skutočnosť, že turecký štátny príslušník získal právo na pobyt v členskom štáte EÚ, a tým aj právo na prístup na trh práce tohto štátu ako utečenec, nebráni tomu, aby jeho rodinný príslušník požíval práva podľa rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80. Okrem toho, SDEÚ vo

⁽¹²⁸⁾ SDEÚ, C-70/18, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid v. A a i.*, 3. októbra 2019.

⁽¹²⁹⁾ ESD, C-337/07, *Altun/Stadt Böblingen*, 18. decembra 2008, bod 21; ESD, C-171/95, *Recep Tetik/Land Berlin*, 23. januára 1997, bod 48; Dohovor Rady Európy z roku 1955 o usadení sa, článok 2: „každá zmluvná strana [čo zahŕňa Turecko a mnohé iné členské štáty EÚ] uľahčí predĺžený alebo trvalý pobyt štátnych príslušníkov ostatných zmluvných strán na svojom území do takého rozsahu, do akého to umožňujú jej hospodárske a sociálne podmienky.“

⁽¹³⁰⁾ SDEÚ, C-451/11, *Natthaya Dülger/Wetteraukreis*, 19. júla 2012.

⁽¹³¹⁾ ESD, C-337/07, *Altun/Stadt Böblingen*, 18. decembra 2008, bod 50.

veci *Kahveci* (¹³²) objasnil, že rodinní príslušníci tureckého pracovníka si môžu nárokovať aj práva, ktoré boli na nich prenesené týmto rozhodnutím, keď pracovník nadobudol štátne občianstvo hostiteľského členského štátu EÚ, pričom si ponechal aj svoje turecké občianstvo.

3.8. Britskí štátni príslušníci

Podľa práva Únie sú po vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskej únie britskí štátni príslušníci od 1. februára 2020 štátnymi príslušníkmi tretích krajín. V dohode o vystúpení sa stanovuje prechodné obdobie do 31. decembra 2020 s výhradou predĺženia, počas ktorého je Spojené kráľovstvo naďalej viazané právom EÚ (¹³³). Znamená to, že s britskými štátnymi príslušníkmi sa zaobchádza rovnako ako s občanmi EÚ. Po uplynutí prechodného obdobia budú ich práva a povinnosti závisieť od akejkoľvek dohody, ktorú môže EÚ uzavrieť so Spojeným kráľovstvom.

3.9. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP alebo Švajčiarska

Podľa práva EÚ rodinní príslušníci štátnych príslušníkov krajín EHP alebo Švajčiarska akejkoľvek štátnej príslušnosti, ako aj štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov EÚ uplatňujúcich svoje právo na voľný pohyb, požívajú za určitých podmienok právo na vstup do členského štátu a pobyt na území členského štátu EÚ za účelom sprevádzania alebo pripojenia sa k občanovi EHP, Švajčiarska alebo EÚ (¹³⁴). Toto právo možno odmietnuť len z dôvodov ohrozenia verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia.

(¹³²) SDEÚ, spojené veci C-7/10 a C-9/10, *Staatssecretaris van Justitie/Tayfun Kahveci a Osman Inan*, 29. marca 2012.

(¹³³) Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 7, čl. 126 – 127).

(¹³⁴) Pozri dohody uzavreté s EHP a Švajčiarskom (pozri poznámky pod čiarou 5 a 6) a smernicu o voľnom pohybe [smernica 2004/38/ES (Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77)].

Toto právo znamená aj právo na bytové doklady, ktoré sú dôkazom ich postavenia. Podľa článku 10 ods. 1 *smernice o voľnom pohybe* (2004/38/ES) sa bytové doklady rodinných príslušníkov štátneho príslušníka tretej krajiny majú vydať najneskôr do šiestich mesiacov od dátumu predloženia žiadosti a osvedčenie potvrdzujúce žiadosť o bytový doklad sa vydáva okamžite.

Podľa EDLP nevydanie povolenia na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, keď je toto povolenie podľa práva EÚ povinné, môže nastoliť problém podľa článku 8 EDLP.

Príklad: Vo veci *Aristimuño Mendizabal/Francúzsko* ⁽¹³⁵⁾ ESLP zistil, že boli porušené práva žiadateľky podľa článku 8 EDLP z dôvodu nadmerného meškania francúzskych orgánov, viac ako 14 rokov, s vydaním jej povolenia na pobyt. ESLP poznamenal, že žiadateľka bola na toto povolenie oprávnená podľa práva EÚ aj podľa francúzskeho práva.

3.10. Osoby bez štátnej príslušnosti a strata občianstva alebo dokumentácie

Právo EÚ ani EDLP sa nezaobera ziskáním občianstva. Táto zodpovednosť zostáva na vnútroštátnej úrovni. Existujú však určité obmedzenia vnútroštátneho konania, ktoré sa týkajú straty občianstva.

Podľa práva EÚ majú členské štáty EÚ právomoc určiť pravidlá týkajúce sa nadobúdania a straty ich občianstva, ktoré zahŕňajú aj občianstvo EÚ, ako aj dodatočné práva, ktoré občianstvo priznáva. V článku 20 ZFEÚ je zakotvený pojem občianstvo Únie, ale prospech z občianstva Únie sa obmedzuje na osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi jedného z členských štátov ⁽¹³⁶⁾.

Stratou občianstva sa však môže právo EÚ zaoberať, ak znamená aj stratu práv EÚ. V článku 67 ods. 2 ZFEÚ sa stanovuje, že s osobami bez štátnej príslušnosti sa zaobchádza ako so štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

⁽¹³⁵⁾ ESPL, *Aristimuño Mendizabal/Francúzsko*, č. 51431/99, 17. januára 2006.

⁽¹³⁶⁾ Podľa článku 20 ods. 1 ZFEÚ „občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho“; ESD, C-369/90, *Mario Vicente Micheletti a i./Delegación del Gobierno en Cantabria*, 7. júla 1992; ESD, C-192/99, *The Queen/Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur, vedľajší účastník konania: Justice*, 20. februára 2001.

Príklad: Vo veci *Rottmann* ⁽¹³⁷⁾ bol Dr. Rottmann rodeným občanom Rakúska. Keď bol v Rakúsku obvinený zo závažného podvodu pri výkone svojho povolania, musel sa presťahovať do Nemecka, kde požiadal o naturalizáciu. Ziskáním nemeckého občianstva zo zákona prišiel o svoje rakúske občianstvo. Po informácii od rakúskych orgánov, že na Dr. Rottmanna bol v ich krajine vydaný zatykač, sa nemecké orgány snažili jeho získané nemecké občianstvo anulovať na základe toho, že ho získal podvodom. Toto rozhodnutie však malo za následok to, že zostal bez štátnej príslušnosti. Odvolací súd chcel vedieť, či táto záležitosť spadá do rozsahu pôsobnosti práva EÚ, pretože strata štátnej príslušnosti Dr. Rottmanna znamenala aj stratu občianstva Únie. SDEÚ rozhodol, že rozhodnutie členského štátu EÚ odňať jednotlivcovi občianstvo, pokiaľ to znamená aj stratu postavenia občana EÚ a odňatie príslušných práv, spadá do pôsobnosti práva EÚ, a preto musí byť zlučiteľné s jeho zásadami. SDEÚ dospel k záveru, že je legitímne, aby členský štát odvolal naturalizáciu z dôvodu podvodu, aj keď v dôsledku toho osoba okrem občianstva daného členského štátu stráca aj občianstvo Únie. Takéto rozhodnutie však musí byť v súlade so zásadou proporcionality, ktorá okrem iného vyžaduje poskytnutie primeranej lehoty na obnovenie občianstva členského štátu pôvodu.

Príklad: Vec *Tjebbes* ⁽¹³⁸⁾ sa týkala holandského zákona, ktorým sa stanovuje automatická strata štátnej príslušnosti holandských štátnych príslušníkov, ktorí sa zdržiavali mimo Holandska desať alebo viac rokov. Deti denaturalizovaných osôb by takisto prišli o holandské štátne občianstvo podľa pravidla 10 rokov. V nadväznosti na vec *Rottmann* SDEÚ rozhodol, že rozhodnutie o odňatí štátneho občianstva musí byť v súlade so zásadou proporcionality. SDEÚ rozhodol, že vnútroštátne orgány musia vykonať individuálne preskúmanie s cieľom určiť, či by dôsledok straty štátneho občianstva členského štátu EÚ, ktorý má za následok stratu občianstva EÚ, mohol neprimerane ovplyvniť normálny vývoj rodinného a pracovného života dotknutej osoby. Okrem toho musí byť k dispozícii opravný prostriedok na obnovenie štátnej príslušnosti, ak sa opatrenie považuje za neprimerané.

⁽¹³⁷⁾ SDEÚ, C-135/08, *Janko Rottman/Freistaat Bayern* [VK], 2. marca 2010, body 41 – 45.

⁽¹³⁸⁾ SDEÚ, C-221/17, *Tjebbes a i./Minister van Buitenlandse Zaken* [VK], 12. marca 2019.

Podľa EDLP neexistuje žiadne právo na získanie občianstva štátu ⁽¹³⁹⁾. ESLP však uviedol, že svojvoľné odmietnutie občianstva, ako aj strata občianstva môžu nastoliť problém podľa článku 8 dohovoru, pretože toto odmietnutie alebo strata môže mať vplyv na súkromný život jednotlivca ⁽¹⁴⁰⁾.

Príklad: Vo veci *Genovese/Malta* ⁽¹⁴¹⁾ prejednával ESLP odmietnutie maltského občianstva dieťaťu narodenému mimo manželstva mimo Malty nemaltskej matke a súdne uznanému maltskému otcovi. Samotné odmietnutie občianstva nepredstavuje porušenie článku 8, keď sa berie samostatne, ale súd usúdil, že vplyv odmietnutia na sociálnu identitu žiadateľa ho radí do všeobecného rozsahu a pôsobnosti článku 8 a že došlo k porušeniu článku 8 EDLP, keď sa posudzuje spolu s článkom 14 z dôvodu svojvoľnej a diskriminačnej povahy odmietnutia.

Príklad: Vo veci *Hoti/Chorvátsko* ⁽¹⁴²⁾ bol žalobca osobou bez štátnej príslušnosti narodenou v Kosove, ktorá od roku 1979 žila a pracovala v Chorvátsku. Chorvátsko v roku 2014 odmietlo predĺžiť jeho dočasné povolenie na pobyt z dôvodu nepredloženia platného cestovného dokladu. ESLP konštatoval, že osoby bez štátnej príslušnosti, ako je žalobca, boli povinné splniť požiadavky, ktoré vzhľadom na svoje postavenie neboli schopné splniť, keďže museli mať platný cestovný doklad, aby mohli požiadať o trvalý pobyt v Chorvátsku. Súdny dvor takisto poukázal na to, že chorvátske orgány trvali na tom, aby žalobca získal cestovný doklad od orgánov Kosova, zatiaľ čo jeho stav bez štátnej príslušnosti bol zrejmý z jeho rodného listu. Chorvátsko preto nesplnilo svoju pozitívnu povinnosť zabezpečiť účinný a prístupný postup, ktorý by žiadateľovi umožnil určiť jeho postavenie v Chorvátsku s náležitým ohľadom na jeho právo na súkromný život podľa článku 8 EDLP.

⁽¹³⁹⁾ Európska komisia pre ľudské práva, *Rodina K. a W./Holandsko* (dec.), č. 11278/84, 1. júla 1985.

⁽¹⁴⁰⁾ ESLP, *Karassev/Finsko* (dec.), č. 31414/96, 12. januára 1999; ESLP, *Slivenko/Lotyško* [VK], č. 48321/99, 9. októbra 2003; ESLP, *Kuduzović/Slovinsko* (dec.), č. 60723/00, 17. marca 2005; ESLP, *Ramadan/Malta*, č. 76136/12, 21. júna 2016, bod 85; ESLP, *K2/Spojené kráľovstvo*, č. 42387/13, 7. februára 2017.

⁽¹⁴¹⁾ ESLP, *Genovese/Malta*, č. 53124/09, 11. októbra 2011.

⁽¹⁴²⁾ ESLP, *Hoti/Chorvátsko*, č. 63311/14, 26. apríla 2018. Pozri aj ESLP, *Sudita Keida/Madarsko*, č. 42321/15, 12. mája 2020.

Hlavné body

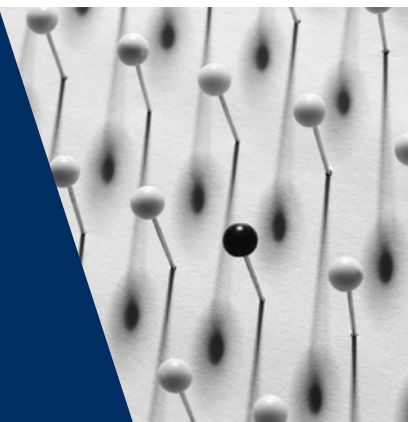
- Postavenie a dokumentácia často umožňujú osobám, ktoré nie sú občanmi, prístup na trh práce a k súkromným a verejným službám (pozri úvod k [tejto kapitole](#)).
- Charta EÚ výslovne garantuje právo na azyl. Hoci EDLP negarantuje právo na získanie azylu, od vyhostujúceho štátu sa môže vyžadovať, aby sa zdržal odsunu jednotlivca, ktorému v cieľovom štáte hrozí smrť alebo zlé zaobchádzanie (pozri [oddiel 3.2](#)).
- Podľa práva EÚ majú žiadatelia o azyl právo zostať na území hostiteľského štátu, kým čakajú na konečné rozhodnutie o ich žiadosti o azyl, a musia dostať doklad umožňujúci ich pobyt v členskom štáte počas posudzovania žiadosti o azyl (pozri [oddiel 3.1](#)).
- Osoby s priznaným postavením utečenca a príjemcovia doplnkovej ochrany musia podľa práva EÚ dostať povolenie na pobyt, ako aj cestovné doklady (pozri [oddiel 3.2](#)).
- Obete obchodovania s ľuďmi sú podľa práva EÚ aj podľa EDLP oprávnené na získanie povolenia na pobyt s cieľom uľahčiť im spoluprácu s políciou. Právo EÚ a EDLP môže vyžadovať, aby štáty prijali konkrétne opatrenia na ich ochranu (pozri [oddiel 3.3](#)).
- Smernica o návrate vyžaduje, aby členské štáty EÚ buď zlegalizovali postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín v nezákonnej situácii, alebo im vydali rozhodnutie o návrate (pozri [oddiel 3.5](#)).
- Podľa EDLP neuznanie postavenia migranta alebo nevydanie dokladov môže nastoliť problém podľa článku 8 (pozri [oddiel 3.5](#)).
- Podľa práva EÚ sú štátni príslušníci tretích krajín oprávnení na posilnené postavenie (dlhodobý pobyt), keď sa v členskom štáte EÚ zákonne zdržiavajú nepretržite päť rokov (pozri [oddiel 3.6](#)).
- Tureckí štátni príslušníci a ich rodiny nemôžu podliehať prísnejším podmienkam, pokiaľ ide o podnikanie alebo poskytovanie služieb, než aké boli v platnosti v čase uzavretia dodatkového protokolu k Ankarskej dohode v roku 1970. Tureckí pracovníci a ich rodiny majú posilnené práva na pobyt (pozri [oddiel 3.7](#)).
- Po vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ (1. februára 2020) sú britskí štátni príslušníci štátnymi príslušníkmi tretej krajiny (pozri [oddiel 3.8](#)).
- Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov EHP alebo Švajčiarska, alebo občanov EÚ požívajúcich práva na voľný pohyb, sú podľa práva EÚ oprávnení na privilegované postavenie (pozri [oddiel 3.9](#)).
- Právo EÚ ani EDLP sa nezaobera získaním alebo stratou občianstva, ale stratou občianstva sa môže zaoberať právo EÚ, ak znamená aj stratu práv EÚ (pozri [oddiel 3.10](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddiele Ďalšie informácie](#).

4

Rozhodovanie o azyle a prekážky odsunu: podstatné otázky



EÚ	Preberané témy	Rada Európy
ZFEÚ, článok 78, a Charta EÚ, článok 18 (právo na azyl), sa odvolávajú na dohovor OSN o postavení utečencov, kde je táto zásada zakotvená v článku 33 Charta EÚ, článok 19 (ochrana v prípade vystaňovania, vyhodenia alebo extradície)	Zásada zákazu vyhodenia alebo vrátenia	EDLP, článok 3, ako ho vyložil ESĽP vo veci <i>Soering/Spojené kráľovstvo</i> , č. 14038/88, 1989 (extradícia, ktorá spôsobila vystavenie zlému zaobchádzaniu) EDLP, článok 2 (právo na život) ESĽP, <i>Saadi/Taliansko</i> , [VK], č. 37201/06, 2008 (absolútny charakter zákazu návratu alebo mučenia)
Kvalifikačná smernica (2011/95/EÚ), článok 4	Posudzovanie rizika	ESĽP, <i>Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 8319/07 a 11449/07, 2011 (ako posudzovať existenciu reálnej hrozby v situáciách všeobecného násillia a so zreteľom na humanitárne podmienky) ESĽP, <i>Salah Sheekh/Holandsko</i> , č. 1948/04, 2007 (bremeno dôkazov spočívajúce na členoch prenasledovaných skupín) ESĽP, <i>J.K. a i./Švédsko</i> [VK], č. 59166/12, a <i>F.G./Švédsko</i> [VK], č. 43611/11, 2016 (dôkazné bremeno)

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Dublinské nariadenie, nariadenie (EÚ) č. 604/2013 SDEÚ, spojené veci C-411/09 a C-493/10, 2010, <i>N.S. a M.E.</i> [VK], 2011 (presuny podľa dublinského nariadenia)	Dublinské transfery	ESLP, <i>M.S.S./Belgicko a Grécko</i> , [VK], č. 30696/09, 2011 (vrátenie do stavu núdze jedným členským štátom EÚ do iného) ESLP, <i>Tarakhel/Švajčiarsko</i> [VK], č. 29217/12, 2014 (individuálne záruky)
Smernica o návrate (2008/115/ES), články 5 a 9	Vyhostenie ťažko chorých osôb	ESLP, <i>D./Spojené kráľovstvo</i> , č. 30240/96, 1997 (vyhostenie smrteľne chorého muža) ESLP, <i>Paposhvili/Belgicko</i> [VK], č. 41738/10, 2016 (nehrozí bezprostredné riziko úmrtia)
	Diplomatické záruky	ESLP, <i>Ramzy/Holandsko</i> , č. 25424/05, 2010 (nedostatočné záruky) ESLP, <i>Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo</i> , č. 8139/09, 2012 (prijateľné uistenia)
Charta EÚ, článok 18 (právo na azyl) Kvalifikačná smernica (2011/95/EÚ) ESD, C-465/07, <i>Elgafaji</i> [VK], 2009 (doplnková ochrana) SDEÚ, C-542/13, <i>M'Bodj</i> [VK], 2014 (doplnková ochrana a vážna choroba) Vylúčenie z ochrany: SDEÚ, spojené veci C-57/09 a C101/09, <i>B a D</i> [VK], 2010 SDEÚ, C-573/14, <i>Lounani</i> [VK], 2017 (terorizmus) SDEÚ, C-369/17, <i>Ahmed</i> , 2018 (doplnková ochrana) Zánik ochrany: SDEÚ, spojené veci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, <i>Abdulla</i> [VK], 2010 Charta EÚ, článok 19 (ochrana v prípade vystažovania, vyhostenia alebo extradície)	Rozhodovanie o azyle (postavenie utečenca a doplnková ochrana)	

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Kvalifikačná smernica (2011/95/EÚ), článok 8	Vnútroštátne presídlenie	ESLP, <i>Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 8319/07 a 11449/07, 2011 (ako posúdiť riziko zlého zaobchádzania v prípadoch ochrany pri premiestnení)
Charta EÚ, článok 19 (ochrana v prípade vystaňovania, vyhostenia alebo extradície)	Zákaz hromadného vyhostenia	EDLP, článok 4 protokolu č. 4 (zákaz hromadného vyhostenia cudzincov) ESLP, <i>Čonka/Belgicko</i> , č. 51564/99, 2002 (vyhostenie bez individuálneho posúdenia) ESLP, <i>Hirsi Jamaa a i./Taliansko</i> [VK], č. 27765/09, 2012 (kolektívne vyhostenie na šírom mori) ESLP, <i>N.D. a N.T./Španielsko</i> [VK], č. 8675/15 a 8697/15, 2020 (útok na pohraničný plot)
	Prekážky vyhostenia na základe iných ľudských práv	ESLP, <i>Mamatkulov a Askarov/Turecko</i> [GC], č. 46827/99 a 46951/99, 2005 (riziko zjavného odopretia spravodlivosti podľa článku 6 EDLP)
<p>Osoby s dlhodobým pobytom: Smernica o osobách s dlhodobým pobytom (2003/109/ES), článok 12</p> <p>Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP: Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES), článok 28 SDEÚ, C-300/11, ZZ [VK], 2013 (povinnosti oznamovania)</p> <p>Tureckí štátni príslušníci: Rozhodnutie Asociačnej rady EHS – Turecko 1/80, článok 14 ods. 1 ESD, C-349/06, <i>Polat</i>, 2007 (opatrenia povolujúce obmedzenia práv tureckých štátnych príslušníkov)</p>	Osoby s dlhodobým pobytom	

Úvod

Táto kapitola sa venuje prípadom, kedy jednotlivec nesmie alebo nemôže byť vystaňovaný zo štátu z dôvodu požiadaviek práva EÚ a/alebo EDLP.

Podľa EDLP existujú **absolútne prekážky** odsunu minimálne tam, kde by došlo k porušeniu absolútnych práv zaručených článkom 2 o práve na život a článkom 3 o zákaze mučenia, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Práva, ktoré sú absolútne a od ktorých nie je možné odstúpiť, sú vymedzené v článku 15 EDLP.

Takmer absolútne prekážky odsunu existujú tam, kde existujú výnimky zo všeobecného zákazu, ako v prípade [Ženevského dohovoru z roku 1951](#) a podľa [kvalifikačnej smernice](#) (2011/95/EÚ). Oba dokumenty povoľujú za výnimočných okolností výnimky zo zákazu odsunu utečenca.

Iné ako absolútne prekážky existujú pri hľadaní strednej cesty medzi osobnými záujmami alebo právami jednotlivca a verejným alebo štátnym záujmom, ako napríklad vtedy, keď by odsun rozdelil rodinu (pozri [oddiel 4.3](#)).

4.1. Právo na azyl a zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia

Východiskovým bodom pre posudzovanie azylu v Európe je [Ženevský dohovor z roku 1951](#) a jeho protokol z roku 1967, ktoré sú teraz zväčša zapracované do práva EÚ prostredníctvom [kvalifikačnej smernice](#) (2011/95/EÚ). Ženevský dohovor z roku 1951 je špecializovanou zmluvou o právach utečencov. Základom ochrany utečencov je zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia ⁽¹⁴³⁾. To znamená, že utečenci v podstate nemôžu byť vrátení do krajiny, ak majú dôvod na obavy z prenasledovania.

⁽¹⁴³⁾ Podľa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv význam zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia prekračuje obsah článku 33 ods. 1 Ženevského dohovoru z roku 1951, pretože povinnosti zákazu vyhostenia alebo vrátenia sa odvodzujú aj z článku 3 Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ako aj zo všeobecného medzinárodného práva, vrátane článku 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Pozri UNHCR (2007), *Poradné stanovisko k extraterritoriálnemu uplatňovaniu povinnosti non-refoulement podľa dohovoru z roku 1951 týkajúceho sa postavenia utečencov a jeho protokolu z roku 1967*.

Článok 33 ods. 1 Ženevského dohovoru z roku 1951 hovorí: „Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice území, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.“

Zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia sa vzťahuje na návraty do krajiny pôvodu, ako aj na návraty do akejkoľvek krajiny, v ktorej by utečenec čelil prenasledovaniu. Všetky členské štáty EÚ a Rady Európy sú zmluvnými stranami Ženevského dohovoru z roku 1951, ale Turecko uplatňuje dohovor len v súvislosti s utečencami z Európy⁽¹⁴⁴⁾. UNHCR vydal príručku *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection*, naposledy aktualizovanú vo februári 2019, ktorá sa podrobne zaoberá otázkami, ktorými sa zaoberajú oddiely 4.1.1 až 4.1.8 a 5.1⁽¹⁴⁵⁾.

V práve Únie sa v článku 78 ZFEÚ stanovuje, že EÚ musí stanoviť politiku v oblasti azylu, doplnkovej ochrany a dočasnej ochrany, „zabezpečiť dodržiavanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia“. Táto politika musí byť v súlade s [Ženevským dohovorom z roku 1951 a jeho protokolom] a inými príslušnými zmluvami, ako sú EDLP, Dohovor OSN o právach dieťaťa, Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Na základe tejto politiky sa prijali opatrenia *acquis* v oblasti azylovej politiky EÚ vrátane *dublinského nariadenia* [nariadenie (EÚ) č. 604/2013], kvalifikačnej smernice (2011/95/EÚ), *smernice o azylových konaniach* (2013/32/EÚ) a *smernice o podmienkach prijímania* (2013/33/EÚ). Dánsko a Írsko nie sú viazané, alebo sú len čiastočne viazané *acquis* EÚ v oblasti azylovej politiky (pozri prílohu 1).

Príklad: Pri vykonávaní kvalifikačnej smernice vo veci *Salahadin Abdulla a i.* SDEÚ zdôraznil, „že z odôvodnení 3, 16 a 17 smernice vyplýva, že Ženevský dohovor z roku 1951 je základným kameňom medzinárodného právneho režimu na ochranu utečencov a že ustanovenia smernice, ktoré sa týkajú

⁽¹⁴⁴⁾ Turecko si zachováva zemepisnú výhradu podľa článku 1 písm. B dohovoru, ktorá obmedzuje jeho povinnosti na osoby, ktoré z domova vyhľadali udalosť v Európe.

⁽¹⁴⁵⁾ UNHCR, *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the status of refugees*, UNHCR, Ženeva, 2019.

určenia oprávnenosti na postavenie utečenca, ako aj obsahu tohto postavenia, boli prijaté s cieľom usmernenia príslušných vnútroštátnych orgánov členských štátov pri uplatňovaní tohto dohovoru opierajúc sa o spoločné pojmy a kritériá“⁽¹⁴⁶⁾.

Kvalifikačná smernica, ktorá bola prepracovaná v roku 2011⁽¹⁴⁷⁾, vniesla do práva EÚ súbor spoločných štandardov pre oprávnenie osôb ako utečencov alebo osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu. Ten zahŕňa práva a povinnosti tejto ochrany, ktorých kľúčovým prvkom je zákaz vyhostenia alebo vrátenia podľa článku 33 Ženevského dohovoru z roku 1951.

Článok 33 Ženevského dohovoru z roku 1951 ani články 17 a 21 kvalifikačnej smernice však absolútne nezakazujú takéto vyhostenie alebo vrátenie. Tieto články umožňujú vyhostiť utečenca za veľmi výnimočných okolností, a to keď daná osoba predstavuje hrozbu pre bezpečnosť hostiteľského štátu alebo keď je osoba, ktorá spáchala závažný trestný čin, hrozbou pre spoločnosť.

Článok 18 Charty EÚ garantuje právo na azyl, ktoré zahŕňa dodržiavanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia. V článku 19 Charty sa uvádza, že nikto nesmie byť vystavovaný, vyhostený ani vydaný do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Vo vysvetlivkách k Charte sa uvádza, že do odseku 2 článku 19 je zapracovaná príslušná judikatúra ESLP, ktorá sa vzťahuje na článok 3 EDLP⁽¹⁴⁸⁾.

SDEÚ dospel k záveru, že utečenci požívajú silnejšiu ochranu pred vyhostením alebo vrátením podľa práva EÚ, keďže akákoľvek forma odsunu podľa kvalifikačnej smernice musí byť v súlade s právom na azyl a zásadou zákazu vyhostenia alebo vrátenia, ako je zakotvené v článkoch 4 a 19 ods. 2 Charty EÚ⁽¹⁴⁹⁾.

⁽¹⁴⁶⁾ SDEÚ, spojené veci C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, *Salahadin Abdulla a i./Bundesrepublik Deutschland*, 2. marca 2010, bod 52; SDEÚ, C-31/09, *Nawras Bolbol/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [VK], 17. júna 2010, bod 37; SDEÚ, C-720/17, *Mohammed Bilali/Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, 23. mája 2019, bod 54.

⁽¹⁴⁷⁾ Smernica 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9).

⁽¹⁴⁸⁾ Pozri vysvetlivky k Charte základných práv (2007/C 303/02; ESLP, *Ahmed/Rakúsko*, č. 25964/94, 17. decembra 1996; ESLP, *Soering/Spojené kráľovstvo*, č. 14038/88, 7. júla 1989.

⁽¹⁴⁹⁾ SDEÚ, spojené veci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, *M/Ministerstvo vnútra, X a X/Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* [VK], 14. mája 2019, body 94 – 95.

Podľa EDLP sa v článkoch 2 a 3 absolútne zakazuje akékoľvek navrátenie jednotlivca, ktorý by čelil reálnej hrozbe zaobchádzania v rozpore s ktorýmkoľvek z týchto ustanovení. Ide o inú formu rizika prenasledovania na jednom zo základov stanovených v Ženevskom dohovore z roku 1951.

ESLP zastáva názor, že v článku 3 EDLP je zakotvená jedna zo základných hodnôt demokratickej spoločnosti a v absolútnych pojmoch zakazuje mučenie, alebo neludské či ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie bez ohľadu na akokoľvek nežiaduce alebo nebezpečné správanie sa obeť. Podľa článku 3 sa zodpovednosť štátu začína vtedy, keď bola osoba vyhostená a zistili sa závažné dôvody domnievať sa, že danej osobe hrozí reálne riziko mučenia, alebo neludského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu v krajine, do ktorej sa vracia ⁽¹⁵⁰⁾.

Príklad: Vo veci *Saadi/Taliano* ⁽¹⁵¹⁾ bol žiadateľom tuniský štátny príslušník, ktorý bol v Tunisku v neprítomnosti odsúdený na 20 rokov odňatia slobody za členstvo v teroristickej organizácii. Žiadateľ bol odsúdený za konšpiráciu aj v Taliansku. ESLP usúdil, že perspektíva žiadateľa, ktorá môže znamenať vážnu hrozbu pre spoločnosť, žiadnym spôsobom nezmenšuje riziko, že v prípade deportácie môže utrpieť bezprávie. Okrem toho, spoľahlivé správy o dodržiavaní ľudských práv v Tunisku hlásili zlé zaobchádzanie s väzňami, najmä s tými, ktorí boli odsúdení za trestné činy terorizmu. Toto riziko nepopierali ani diplomatické záruky poskytnuté v tomto prípade. Preto súd usúdil, že má vážne dôvody domnievať sa, že existuje reálne riziko, že žiadateľ by bol v prípade deportácie do Tuniska vystavený zaobchádzaniu, ktoré je v rozpore s článkom 3 EDLP.

Príklad: Vo veci *Abdulle/Minister of Justice* ⁽¹⁵²⁾ maltský občiansky súd rozhodol, že deportácia žiadateľov o azyl z Malty do Líbye, ktorí boli následne uväznení a mučení, porušila článok 3 EDLP, ako aj článok 36 maltskej ústavy.

⁽¹⁵⁰⁾ ESLP, *M.A./Francúzsko*, č. 9373/15, 1. februára 2018; ESLP, *Salah Sheekh/Holandsko*, č. 1948/04, 11. januára 2007, bod 135; ESLP, *Soering/Spojené kráľovstvo*, č. 14038/88, 7. júla 1989; ESLP, *Vilvarajah a i./Spojené kráľovstvo*, č. 13163/87 a 4 iní, 30. októbra 1991.

⁽¹⁵¹⁾ ESLP, *Saadi/Taliano* [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008; pozri takisto ESLP, *Mannai/Taliano*, č. 9961/10, 27. marca 2012.

⁽¹⁵²⁾ Malta, Constitutional Jurisdiction (*Gurisdizzjoni Kostituzzjonali*), *Abdul Hakim Hassan Abdulle Et/Ministry tal-Gustizzja u Intern Et, Qorti Civili Prim'Awla (Gurisdizzjoni Kostituzzjonali)*, č. 56/2007, 29. novembra 2011.

4.1.1. Povaha rizika podľa práva EÚ

Podľa práva EÚ poskytuje ochranu pred vyhostením alebo vrátením **kvalifikačná smernica**. Jednotlivci sú oprávnení na priznanie postavenia utečenca (pozri **kapitolu 3** o postavení a súvisiacich dokladoch), ak by mali oprávnený strach z prenasledovania v zmysle článku 1 písm. A **Ženevského dohovoru z roku 1951**. Podľa článku 9 kvalifikačnej smernice musí takýto čin prenasledovania:

- a) „byť svojou povahou dostatočne vážny alebo opakovaný tak, aby predstavoval vážne porušovanie základných ľudských práv, najmä práv, na ktoré sa nevzťahuje výnimka podľa článku 15 ods. 2 [EDLP]; alebo
- b) byť zoskupením rozličných opatrení vrátane porušovania ľudských práv, ktoré sú dostatočne vážne na to, aby mali na jednotlivca rovnaký vplyv, ako je uvedený v písmene a).“

V článku 9 kvalifikačnej smernice sa ďalej uvádza, že prenasledovanie môže nadobudnúť rôzne formy vrátane činov fyzického alebo duševného násillia, správnych alebo súdnych opatrení (čo môže byť napríklad prípad právnych predpisov zakazujúcich homosexualitu alebo náboženskú slobodu), ako aj „činov špecifických pre pohlavie, alebo činov osobitného charakteru týkajúceho sa detí“. Za osoby trpiace prenasledovaním sa napríklad môžu považovať obeť obchodovania s ľuďmi. Rôzne formy prenasledovania a uvedené činy musia vychádzať z jedného z piatich **dôvodov prenasledovania** odvodených zo Ženevského dohovoru z roku 1951: rasa, štátna príslušnosť, náboženstvo, príslušnosť k určitej sociálnej skupine a politické názory. Týchto päť dôvodov prenasledovania je zakotvených v článku 10 kvalifikačnej smernice, ktorej prepracovaná verzia na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine výslovne vyžaduje riadne posúdenie rodovej identity.

Prenasledovanie môže existovať aj vtedy, keď je osoba po návrate nútená tajiť svoje politické názory, sexuálnu orientáciu alebo náboženskú vieru a zvyklosti, aby sa vyhlá vážnemu bezpráviu.

Príklad: V spojených veciach *Y a Z* ⁽¹⁵³⁾ bol SDEÚ požiadaný definovať činy, ktoré môžu predstavovať „prenasledovanie“ v kontexte závažného porušenia náboženskej slobody podľa článku 9 ods. 1 písm. a) kvalifikačnej smernice a článku 10 Charty EÚ. Súdny dvor bol konkrétne požiadaný vysvetliť, či definícia činov prenasledovania z náboženských dôvodov zahŕňa zasahovanie do „slobody prejavovať svoju vieru“. SDEÚ objasnil, že čin prenasledovania môže skutočne vyplývať zo zasahovania do vonkajších prejavov náboženskej slobody. Vlastná závažnosť takýchto činov a závažnosť ich dôsledkov pre dotknutú osobu určuje, či porušenie práva zaručeného článkom 10 ods. 1 Charty EÚ predstavuje podľa článku 9 ods. 1 smernice čin prenasledovania. SDEÚ rozhodol, že vnútroštátne orgány pri posudzovaní žiadosti o priznanie postavenia utečenca na individuálnom základe nemôžu primerane očakávať, aby sa žiadateľ o azyl vzdal náboženských činností, ktoré môžu ohrozovať jeho život v krajine pôvodu.

Príklad: Vo veci *Fathi* ⁽¹⁵⁴⁾ SDEÚ opätovne potvrdil široké vymedzenie pojmu „náboženstvo“, ktoré zahŕňa všetky jeho zložky, či už verejné alebo súkromné, kolektívne alebo individuálne. Súdny dvor rozhodol, že definícia „náboženstva“ v kvalifikačnej smernici poskytuje len neúplný zoznam zložiek, ktoré môžu charakterizovať pojem náboženstvo ako dôvod prenasledovania. Od žiadateľa, ktorý tvrdí, že mu hrozí prenasledovanie z dôvodov založených na náboženstve, sa nemôže vyžadovať, aby urobil vyhlásenia alebo predložil dokumenty týkajúce sa každej zo zložiek, na ktoré sa vzťahuje článok 10 ods. 1 písm. b) kvalifikačnej smernice, aby preukázal svoje náboženské presvedčenie. Súdny dvor takisto uviedol, že uloženie trestu smrti alebo trestu odňatia slobody môže samo osebe predstavovať „akt prenasledovania“ v zmysle článku 9 ods. 1 smernice, pokiaľ sa tieto tresty skutočne uplatňujú v krajine pôvodu, ktorá prijala takúto právnu úpravu.

Príklad: Vo veci *X, Y a Z* ⁽¹⁵⁵⁾ SDEÚ uviedol, že pri posudzovaní žiadosti o priznanie postavenia utečenca príslušné orgány nemôžu odôvodnene očakávať, že žiadateľ o azyl zatají svoju homosexualitu v krajine pôvodu alebo že je rezervovaný pri prejave svojej sexuálnej orientácie s cieľom vyhnúť sa riziku prenasledovania.

⁽¹⁵³⁾ SDEÚ, *Bundesrepublik Deutschland/Y a Z*, spojené veci C-71/11 a C-99/11, 5. septembra 2012, body 72 a 80.

⁽¹⁵⁴⁾ SDEÚ, C-56/17, *Bahtiyar Fathi/Presedatel na Darzhavna agencija za bezhantsite*, 4. októbra 2018.

⁽¹⁵⁵⁾ SDEÚ, spojené veci C-199/12, C-200-12 a C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel/X, Y a Z v. Minister voor Immigratie en Asiel*, 7. novembra 2013.

Potreby ochrany osôb, ktorých žiadosti o azyl boli podané v čase, keď sú v hostiteľskej krajine (ďalej len „utečenci na mieste“), sa uznávajú; článok 5 kvalifikačnej smernice sa osobitne zaoberá otázkou oprávnenej obavy z prenasledovania alebo vážneho bezprávia na základe udalostí, ku ktorým došlo po tom, ako žiadateľ opustil svoju krajinu pôvodu.

Doplnková ochrana: kvalifikačná smernica zaručuje „doplnkovú ochranu“ osobám, ktoré nie sú oprávnené na postavenie utečenca, ale ktoré, keby sa vrátili do svojej krajiny pôvodu alebo predchádzajúceho bydliska, by čelili reálnej hrozbe vážneho bezprávia definovanej ako trest smrti alebo poprava [článok 15 písm. a)], mučenie alebo neľudské či ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie [článok 15 písm. b)] a vážne a individuálne ohrozenie života občana alebo osoby z dôvodu neselektívneho násillia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu [článok 15 písm. c)].

Príklad: Vo veci *Mohamed M'Bodj/État Belge* ⁽¹⁵⁶⁾ Súdny dvor rozhodol, že žiadateľovi, ktorý trpí vážnou chorobou, nemôže byť z tohto dôvodu priznaná doplnková ochrana podľa článku 15 kvalifikačnej smernice. Skutočnosť, že vyhosteniu bráni neexistencia primeranej lekárskej starostlivosti v krajine pôvodu, neznamená, že žiadateľovi by sa mala poskytnúť doplnková ochrana, a teda legálny pobyt v členskom štáte EÚ, pokiaľ nie je úmyselne zbavený zdravotnej starostlivosti vo svojej krajine pôvodu.

Príklad: Vec *MP/Secretary of State for the Home Department* ⁽¹⁵⁷⁾ sa týkala možného poskytnutia doplnkovej ochrany osobe, ktorá bola obeťou mučenia vo svojej krajine pôvodu. SDEÚ rozhodol, že členské štáty EÚ nemôžu žiadateľa vyhostiť, ak by takéto vyhostenie viedlo k významnému a trvalému zhoršeniu jeho duševných porúch, najmä ak by takéto zhoršenie ohrozilo jeho život. Skutočnosť, že odsunu bráni neexistencia primeraného zaobchádzania, však neznamená, že tomuto žiadateľovi by sa mala poskytnúť doplnková ochrana podľa článku 15 písm. b) kvalifikačnej smernice, a teda legálny pobyt v členskom štáte EÚ. Pri rozhodovaní o poskytnutí doplnkovej ochrany by orgány mali zistiť, či návrat obeť do krajiny pôvodu pravdepodobne povedie k úmyselnému odňatiu potrebnej lekárskej starostlivosti zo strany orgánov, keďže ide o podmienky, za ktorých je osoba oprávnená na doplnkovú ochranu.

⁽¹⁵⁶⁾ SDEÚ, C-542/13, *Mohamed M'Bodj/État Belge* [VK], 18. decembra 2014.

⁽¹⁵⁷⁾ SDEÚ, C-353/16, *MP/Secretary of State for the Home Department*, 24. apríla 2018.

Príklad: SDEÚ vo veci *Elgafaji* ⁽¹⁵⁸⁾ posúdil udelenie práva na doplnkovú ochranu irackému štátnemu príslušníkovi, ktorému nemožno priznať oprávnenie ako utečencovi, a svoje dôvody založil na význame „vážneho a individuálneho ohrozenia života občana alebo osoby z dôvodu neselektívneho násillia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu“ podľa článku 15 písm. c) kvalifikačnej smernice. Súd rozhodol, že význam článku 15 písm. c) smernice má svoju vlastnú oblasť uplatňovania, ktorá sa odlišuje od pojmov „trest smrti“, „poprava“ a „mučenie, alebo neludské či ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie“, ktoré sa používajú v článku 15 písm. a) a b) smernice. Týka sa všeobecnejšieho rizika bezprávia súvisiaceho s okolnosťami žiadateľa a/alebo všeobecnou situáciou v krajine pôvodu.

Oprávnenie na doplnkovú ochranu podľa článku 15 písm. c) si vyžaduje preukázanie, že žiadateľa ovplyvňujú faktory, ktoré sa konkrétne týkajú jeho osobných okolností, a/alebo neselektívne násillie. Čím viac je žiadateľ schopný preukázať, že ho ovplyvňujú osobitné faktory špecifické pre jeho osobné okolnosti, tým nižšia úroveň neselektívneho násillia je potrebná na to, aby bol oprávnený na doplnkovú ochranu podľa článku 15 písm. c). Vo výnimočných situáciách môže byť žiadateľ oprávnený na doplnkovú ochranu tam, kde stupeň neselektívneho násillia ozbrojeného konfliktu dosahuje takú vysokú úroveň, že existujú hmatateľné dôvody domnievať sa, že žiadateľ môže čeliť reálnemu riziku hrozby bezprávia výlučne z dôvodu svojej prítomnosti v krajine alebo regióne pôvodu ⁽¹⁵⁹⁾.

4.1.2. Povaha rizika podľa EDLP

Podľa EDLP je odsun absolútne zakázaný tam, kde by štát vystavil jednotlivca reálnemu riziku straty života podľa článku 2 EDLP, alebo mučenia, alebo neludského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania podľa článku 3. Podľa **Ženevského dohovoru z roku 1951** nie je potrebné preukazovať prenasledovanie. Zo zákazu vystahovania neexistujú žiadne výnimky (pozri **oddiel 4.1.7**).

⁽¹⁵⁸⁾ ESD, C-465/07, *Meki Elgafaji a Noor Elgafaji/Staatssecretaris van Justitie* [VK], 17. februára 2009, body 35 – 39. K podobným otázkam pozri aj SDEÚ, C-285/12, *Aboubacar Diakité/Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, 30. januára 2014.

⁽¹⁵⁹⁾ Súdny dvor bol takisto požiadaný, aby vymedzil pojem „vnútroštátny ozbrojený konflikt“ vo veci C-285/12, *Aboubacar Diakité/Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, 30. januára 2014.

ESLP sa prikláňa k posúdeniu prípadov podľa článku 2 alebo 3 EDLP, čo závisí od konkrétnych okolností a zaobchádzania, ktoré jednotlivec riskuje v prípade deportácie alebo extradície. Súd často považuje otázky uvedené v oboch článkoch za neoddeliteľné a skúma ich spoločne ⁽¹⁶⁰⁾, alebo skúma sťažnosť podľa článku 2 v súvislosti so súvisiacou hlavnou sťažnosťou podľa článku 3.

Príklad: Vo veci *Bader a Kanbor/Švédsko* ⁽¹⁶¹⁾ ESLP zistil, že vyhostenie osoby do Sýrie, kde bola odsúdená na smrť *in absentia*, by porušilo články 2 a 3 EDLP.

Príklad: Vo veci *Al-Saadoon/Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁶²⁾, keď orgány Spojeného kráľovstva operujúce v Iraku vydali irackých civilistov irackej trestnej správe za okolností, v ktorých civilisti čelili trestu smrti, sa zistilo, že Spojené kráľovstvo porušilo článok 3. Súd usúdil, že sťažnosti nebolo nutné skúmať aj podľa článku 2 EDLP alebo protokolu č. 13.

ESLP sa sústreďuje na predvídateľné dôsledky vystaňovania osoby do navrhovanej krajiny návratu. Zameriava sa na osobnú situáciu jednotlivca, ako aj na všeobecné podmienky v krajine, napríklad či existuje všeobecná situácia násillia alebo ozbrojeného konfliktu alebo či dochádza k porušovaniu ľudských práv. Ak je jednotlivec **členom skupiny, ktorá je predmetom systematického zlého zaobchádzania** ⁽¹⁶³⁾, nemusí byť potrebné citovať dôkazy o osobných rizikových faktoroch.

Príklad: Vo veci *Salah Sheekh/Holandsko* ⁽¹⁶⁴⁾ ESLP zistil, že členovia menšinových kmeňov v Somálsku sú „cieľovou skupinou“ ohrozenou zakázaným zlým zaobchádzaním. Relevantným faktorom bolo, či by bol žiadateľ schopný získať ochranu a požiadať o odškodnenie za činy spáchané proti nemu v tejto krajine v minulosti. ESLP sa domnieval, že túto ochranu ani odškodnenie by nezískal, pretože od jeho úteku nedošlo v Somálsku k žiadnej výraznej náprave situácie. Žiadateľ a jeho rodina boli konkrétnym cieľom, pretože patrili k menšinovej skupine, a bolo známe, že nemajú žiadne prostriedky ochrany. Od žiadateľa nebolo

⁽¹⁶⁰⁾ ESLP, *F.G./Švédsko*, č. 43611/11, 23. marca 2016, bod 110.

⁽¹⁶¹⁾ ESLP, *Bader a Kanbor/Švédsko*, č. 13284/04, 8. novembra 2005.

⁽¹⁶²⁾ ESLP, *Al-Saadoon a Mufdhi/Spojené kráľovstvo*, č. 61498/08, 2. marca 2010.

⁽¹⁶³⁾ ESLP, *H. a B./Spojené kráľovstvo*, č. 70073/10 a 44539/11, 9. apríla 2013, bod 91; ESLP, *Tadzhibajev/Rusko*, č. 17724/14, 1. decembra 2015, bod 43.

⁽¹⁶⁴⁾ ESLP, *Salah Sheekh/Holandsko*, č. 1948/04, 11. januára 2007.

možné žiadať potvrdenie o existencii ďalších osobitných charakteristických znakov týkajúcich sa jeho osoby, aby preukázal, že bol a stále je osobne ohrozený. ESLP dospel k záveru, že jeho vyhodenie by porušilo článok 3 EDLP.

Vo väčšine prípadov situácia všeobecného násillia v krajine neporušuje článok 3 EDLP. Keď má však násillie dostatočnú úroveň alebo intenzitu, jednotlivec nepotrebuje preukazovať, že by bol na tom horšie než ostatní členovia skupiny, do ktorej patrí. Niekedy môže jednotlivec preukázať kombináciu osobných rizikových faktorov a rizika všeobecného násillia. Jedinou otázkou, ktorú má súd posúdiť, je, či existuje predvídateľné a reálne riziko zlého zaobchádzania v rozpore s článkom 3 EDLP.

Príklad: Vo veci *N.A./Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁶⁵⁾ ESLP zistil, že úroveň všeobecného násillia na Srí Lanke nebola dostatočná na to, aby sa zakázali všetky návraty do krajiny; návrat žalobcu by však spolu s osobnými faktormi, ktoré sú pre neho špecifické, porušoval článok 3 EDLP. ESLP prvýkrát prijal možnosť, že situácia všeobecného násillia by sama osebe mohla znamenať zákaz všetkých návratov ⁽¹⁶⁶⁾.

Príklad: Vo veci *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁶⁷⁾ ESLP rozhodol, že neselektívne násillie v Mogadiši v Somálsku má dostatočnú úroveň a intenzitu, aby predstavovalo reálne ohrozenie života alebo osoby akéhokolvek civilistu, ktorý sa tam nachádza. Pri posudzovaní úrovne násillia súd preskúmal tento nevyčerpávajúci zoznam kritérií: či strany konfliktu buď používali vojnové metódy a taktiky, ktoré zvyšovali riziko civilných obetí, alebo priamo útočili na civilistov; či bolo používanie takýchto metód a/alebo taktiky rozšírené medzi stranami konfliktu; či boli boje lokalizované alebo rozšírené; a napokon počet civilistov zabitých, zranených a vysídlených v dôsledku bojov. Situácia všeobecného násillia v Mogadiši bola dostatočne intenzívna, aby umožnila ESLP dospieť k záveru, že vráteným osobám by reálne hrozilo zlé zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 výlučne z dôvodu ich prítomnosti v krajine, pokiaľ nemožno preukázať, že tieto osoby majú dostatočne dobré väzby na mocné osoby alebo skupiny v meste, aby im zabezpečili ochranu.

⁽¹⁶⁵⁾ ESLP, *N.A./Spojené kráľovstvo*, č. 25904/07, 17. júla 2008, body 114 – 117 a 147.

⁽¹⁶⁶⁾ Pozri aj ESLP, *X./Švajčiarsko*, č. 16744/14, 26. januára 2017.

⁽¹⁶⁷⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011, body 241 – 250 a 293. Novšie posúdenie situácie v Somálsku pozri v ESLP, *K.A.B./Švédsko*, č. 886/11, 5. septembra 2013.

Príklad: Vo veci *L.M a i./Rusko* ⁽¹⁶⁸⁾ boli Palestínčania bez štátnej príslušnosti a dvaja sýrski štátni príslušníci zadržávaní v Rusku až do ich vyhostenia do Sýrie. ESLP považoval tvrdenia žalobcov, podľa ktorých by ich vyhostenie do Sýrie bolo v rozpore s článkami 2 a 3 EDLP, za dôvodné vzhľadom na úroveň intenzity konfliktu v Sýrii, a najmä v mestách Aleppo a Damasku, z ktorých žalobcovia pochádzajú, kde existovali mimoriadne silné boje a značné nebezpečenstvo zlého zaobchádzania.

Jednotlivcovi, ktorý má byť odsunutý, môžu hroziť rôzne druhy **bezprávia**, ktoré môže zahŕňať zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 EDLP vrátane zdrojov rizika, ktoré **nevychádzajú zo samotného prijímajúceho štátu**, ale skôr od neštátnych aktérov, choroby alebo humanitárnych podmienok v danej krajine.

Príklad: Vec *J.K. a i./Švédsko* ⁽¹⁶⁹⁾ sa týkala irackého muža, ktorý pracoval pre amerických klientov a pôsobil zo základne ozbrojených síl USA v Iraku, a jeho rodiny, ktorá utiekla z Iraku, pretože bola vystavená vážnym hrozbám a zneužívaniu zo strany al-Káidy. ESLP rozhodol, že v tejto situácii by iracký štát nebol schopný poskytnúť žiadateľom účinnú ochranu pred hrozbami zo strany al-Káidy alebo iných súkromných skupín, a žiadatelia by tak v prípade návratu do Iraku čelili reálnemu riziku pokračujúceho prenasledovania zo strany neštátnych subjektov.

Príklad: Vec *D./Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁷⁰⁾ sa týkala vyhostenia smrteľne chorého muža. Všeobecný súd sa zaoberal okolnosťami vyhostenia žalobcu: zrušenie liečenia, tvrdé podmienky v krajine návratu a pravdepodobne bezprostredne hroziaca smrť po návrate. Dospel k záveru, že za týchto veľmi výnimočných okolností by deportácia žiadateľa predstavovala porušenie článku 3 EDLP. Súď však pre tieto druhy prípadov stanovil vysoký prah. V druhej veci, *N./Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁷¹⁾, sa vyhostenie ženy do Ugandy nepovažovalo za porušenie článku 3 EDLP, pretože dostupné dôkazy preukázali, že v domovskej krajine ženy bola dostupná istá forma liečenia, a v tom čase táto žena nebola smrteľne chorá.

⁽¹⁶⁸⁾ ESLP, *L.M. a i./Rusko*, č. 40081/14, 40088/14 a 40127/14, 15. októbra 2015, body 119 – 127.

⁽¹⁶⁹⁾ ESLP, *J.K. a i./Švédsko* [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016.

⁽¹⁷⁰⁾ ESLP, *D./Spojené kráľovstvo*, č. 30240/96, 2. mája 1997.

⁽¹⁷¹⁾ ESLP, *N./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 26565/05, 27. mája 2008.

Príklad: Vec *Paposhvili/Belgicko* ⁽¹⁷²⁾ sa týkala gruzínskeho štátneho príslušníka, ktorý trpí leukémiou a opakujúcou sa tuberkulózou a ktorý čelí odsunu z dôvodu trestnej činnosti v Belgicku. ESĽP vychádzal z prístupu prijatého vo veci *D./Spojené kráľovstvo*. Objasnil, že aj keď neexistuje bezprostredné riziko úmrtia, nedostatočná primeraná a prístupná liečba v prijímajúcej krajine, ktorá jednotlivca vystavuje „vážnemu, rýchlemu a nezvratnému zhoršeniu jeho zdravotného stavu, čo by malo za následok intenzívne utrpenie alebo výrazné zníženie strednej dĺžky života“, by patrila do pôsobnosti článku 3. Súd rozhodol, že prináleží žiadateľovi, aby predložil dôkaz o skutočnom riziku, že bude vystavený zaobchádzaniu, ktoré je v rozpore s článkom 3 EDĽP, a orgánom, aby posúdili, či je alebo nie je primerané zaobchádzanie dostupné a prístupné v prijímajúcej krajine, aby sa žiadateľ vyhol tomu, že sa bude nachádzať v situácii, ktorá predstavuje zlé zaobchádzanie. Štáty musia posúdiť vplyv odsunu na jednotlivca porovnaním jeho zdravotného stavu pred odsunom a jeho vývoja po odsune. Súd konštatoval, že belgické orgány nepreskúmali zdravotný stav žiadateľa v rámci jeho odsunu, a tým porušili článok 3 EDĽP.

Príklad: Vec *Babar Ahmed a i./Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁷³⁾ sa týkala údajných teroristov, ktorí čelili extradícii do Spojených štátov. Súd zistil, že ich očakávané podmienky vo väzení ADX Florence (väzenie s maximálnou ostrážitosťou), ani dĺžka ich možných trestov by neporušili článok 3.

Príklad: Vo veci *Aswat/Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁷⁴⁾ súd zistil, že navrhovaná extradícia žiadateľa podozrivého z terorizmu, ktorý trpel závažnou duševnou poruchou, do Spojených štátov, by predstavovala porušenie článku 3 z dôvodu neistoty, pokiaľ ide o jeho podmienky vo väzení v prijímajúcej krajine. Jeho duševná porucha bola dostatočne závažná na to, aby bol v Spojenom kráľovstve presunutý z bežného väzenia do psychiatrickej liečebne s vysokým zabezpečením. Lekárska správa jasne naznačovala, že by preňho bolo vhodné zostať tam „z dôvodu jeho vlastného zdravia a bezpečnosti“. Preto vo svetle dostupných lekárskeho dôkazov reálne hrozilo, že extradícia žiadateľa do inej krajiny a do iného a potenciálne nepriateľského väzenského prostredia bude mať za následok výrazné zhoršenie jeho duševného a fyzického zdravia a že toto zhoršenie by mohlo dosiahnuť prah článku 3.

⁽¹⁷²⁾ ESĽP, *Paposhvili/Belgicko* [VK], č. 41738/10, 13. decembra 2016, body 183 – 191.

⁽¹⁷³⁾ ESĽP, *Babar Ahmad a i./Spojené kráľovstvo*, č. 24027/07 a 3 iní, 10. apríla 2012.

⁽¹⁷⁴⁾ ESĽP, *Aswat/Spojené kráľovstvo*, č. 17299/12, 16. apríla 2013.

Príklad: Vo veci *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁷⁵⁾ súd zistil, že žiadatelia by sa v prípade vyhostenia dostali do utečeneckých táborov v Somálsku a susedných krajinách, kde príšerné humanitárne podmienky porušujú článok 3 EDLP. Súd poznamenal, že humanitárnu situáciu nespôsobujú výlučne prirodzene sa vyskytujúce fenomény, ako napríklad sucho, ale aj činy a nečinnosť štátov zapojených do konfliktu v Somálsku.

Príklad: Na vnútroštátnej úrovni zrušila francúzska Štátna rada (*Conseil d'État*) vo veci *M. A.* ⁽¹⁷⁶⁾ rozhodnutie poslať M. A., albánskeho štátneho príslušníka, ktorému bolo odmietnuté povolenie na pobyt, späť do Albánska. Zistila, že v Albánsku by bol M. A. vystavený zlému zaobchádzaniu a usmrteniu rodinnými príslušníkmi osoby usmrtenej v čase, keď M. A. vykonával policajnú raziu. Štátna rada zastáva názor, že článok 3 EDLP sa uplatňuje vždy, keď štátne orgány nemôžu ponúknuť dostatočnú ochranu, dokonca aj keď riziko pochádza od súkromných skupín.

ESLP ďalej posudzoval, či účasť jednotlivca na disidentských činnostiach v hostiteľskej krajine zvyšuje riziko, že sa s ním po návrate bude zaobchádzať v rozpore s článkom 3 EDLP ⁽¹⁷⁷⁾.

Príklad: Vo veci *S. F. a i./Švédsko* ⁽¹⁷⁸⁾ súd rozhodol, že odsun iránskej rodiny politických disidentov, ktorí utiekli z Iránu a zúčastňovali sa významných politických činností vo Švédsku, by porušil článok 3 EDLP. Súd zistil, že samotné činnosti žiadateľov v Iráne neboli dostatočné na to, aby predstavovali riziko, ale ich činnosti vo Švédsku boli významným dôkazom toho, že iránske orgány účinne monitorujú internetovú komunikáciu, ako aj kritikov režimu, aj mimo Iránu. Iránske orgány by takto ľahko mohli pri návrate žiadateľov identifikovať v dôsledku ich činností a incidentov v Iráne pred vystahovaním do Švédska, ako aj z toho dôvodu, že rodina bola prinútená nezákonne opustiť Irán bez platných dokladov totožnosti.

⁽¹⁷⁵⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011, body 267 – 292.

⁽¹⁷⁶⁾ Francúzsko, Štátna rada (*Conseil d'État*), *M. A.*, č. 334040, 1. júla 2011.

⁽¹⁷⁷⁾ Pozri napríklad ESLP, *A.A./Svajčiarsko*, č. 58802/12, 7. januára 2014; ESLP, *F.G./Švédsko* [VK], č. 43611/11, 23. marca 2016; ESLP, *Muminov/Rusko*, č. 42502/06, 11. decembra 2008.

⁽¹⁷⁸⁾ ESLP, *S.F. a i./Švédsko*, č. 52077/10, 15. mája 2012.

4.1.3. Posudzovanie rizika

Pokiaľ ide o posudzovanie rizika pri návrate, zásady uplatňované podľa práva EÚ a zásady podľa EDLP majú veľa spoločného. Tieto spoločné zásady možno pripísať štandardom *acquis* v oblasti azylovej politiky, ktoré sú zväčša odvodené z judikatúry ESLP a usmernení UNHCR. Tieto zásady zahŕňajú skutočnosť, že posudzovanie musí byť individuálne a založené na posúdení všetkých relevantných aktuálnych zákonov, skutočností, dokumentov a dôkazov. To zahŕňa aj informácie o situácii v krajine pôvodu. Predchádzajúce bezprávie voči osobe môže byť silným znakom budúceho rizika.

Podľa práva EÚ sú v článku 4 kvalifikačnej smernice stanovené podrobné pravidlá na posudzovanie skutočností a okolností žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Napríklad musí existovať individualizované posúdenie; keď bola osoba v minulosti prenasledovaná, môže ísť o silný náznak budúceho rizika pri návrate. Úradníci posudzujúci oprávnenosť musia posúdiť každé vysvetlenie, ktoré predstavuje skutočnú snahu odôvodniť žiadosť.

Pokiaľ ide o načasovanie posudzovania, v článku 4 ods. 3 kvalifikačnej smernice sa uvádza, že sa má vykonať v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti. V článku 46 ods. 3 prepracovanej smernice o azylových konaniach sa vyžaduje, aby sa v prípade odvolacieho konania vykonalo posúdenie skutočností a častí zákonov aspoň v rámci konania o opravnom prostriedku. Načasovanie posudzovania zániku práva na ochranu je opísané v [oddiel 4.1.8.](#)

Podľa práva EDLP rozlišoval ESLP dva druhy žiadostí o azyl na základe povahy rizika. Na jednej strane, ak riziko vyplýva zo všeobecnej a všeobecne známej situácie, orgány musia vykonať posúdenie rizika z vlastnej iniciatívy. Na druhej strane v situáciách, keď ide o žiadosti o azyl založené na individuálnom riziku, „prináleží osobe žiadajúcej o azyl, aby sa o takéto riziko opierala a odôvodnila ho“⁽¹⁷⁹⁾. V poslednom uvedenom prípade má preto žiadateľ podať dôkaz preukazujúci, že existujú skutočné dôvody domnievať sa, že v prípade odsunu z členského štátu bude vystavený reálnemu riziku zaobchádzania zakázaného článkom 2 alebo 3 EDLP. Ak takýto dôkaz uvedie, je na vláde, aby rozptýlila všetky pochybnosti o tomto dôkaze⁽¹⁸⁰⁾. ESLP uznáva, že žiadatelia o azyl sú často v špeciálnej situácii, ktorá si mnohokrát vyžaduje poskytnutie výhody pochybnosti pri hodnotení dôveryhodnosti ich vyhlásení

⁽¹⁷⁹⁾ ESLP, *F.G./Švédsko* [VK], č. 43611/11, 23. marca 2016, body 126 – 127; ESLP, *J.K. a i./Švédsko* [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016, bod 98.

⁽¹⁸⁰⁾ ESLP, *Saadi/Taliansko* [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008, bod 129.

a sprievodných dokladov, ktoré predložili ⁽¹⁸¹⁾. Keď však chýbajú informácie, alebo ak existuje silný dôvod na spochybnenie vierohodnosti podaní, jednotlivec musí poskytnúť uspokojivé vysvetlenie ⁽¹⁸²⁾.

Príklad: Vo veci *Singh a i./Belgicko* ⁽¹⁸³⁾ súd poznamenal, že belgické orgány odmietli dokumenty, ktoré afganskí štátni príslušníci predložili k žiadosti o azyl. Orgány dostatočne neprešetrili dokumentáciu predtým, ako ju vyhlásili za nepresvedčivú. Neskontrolovali najmä pravosť kópií dokladov, ktoré vydal úrad UNHCR v New Delhi, ktorý žiadateľom udelil postavenie utečenca, aj keď sa toto overenie dalo jednoducho vykonať. Takto neuskutočnili starostlivé a prísne preskúmanie žiadosti o azyl, ako to vyžaduje článok 13 EDLP, čím porušili toto ustanovenie v spojení s článkom 3.

Vzhľadom na absolútnu povahu práv zaručených v článkoch 2 a 3 EDLP a so zreteľom na zraniteľné postavenie žiadateľov o azyl sa od orgánov môže vyžadovať, aby *ex offo* posúdili, či existuje riziko. Ide o prípad, keď sa žiadateľ rozhodne nespoliehať sa na konkrétny individuálny dôvod azylu alebo ho nezverejniť tým, že ho úmyselne nezmieňuje, a ak je štát informovaný o skutočnostiach týkajúcich sa konkrétneho jednotlivca, ktoré by ho mohli vystaviť riziku zlého zaobchádzania po návrate do príslušnej krajiny ⁽¹⁸⁴⁾.

Článok 36 EDLP oprávňuje členský štát zasiahnuť do sťažnosti, ktorú podal na súd jeden z jeho štátnych príslušníkov proti inému členskému štátu. Zistilo sa, že toto ustanovenie – ktoré bolo do EDLP vložené s cieľom umožniť štátu, aby svojim štátnym príslušníkom poskytol diplomatickú ochranu – sa neuplatňuje v prípadoch, v ktorých sa sťažnosť žiadateľov týka obavy z návratu do členského štátu, ktorého sú občanmi, čo by ich údajne vystavilo zaobchádzaniu v rozpore s článkami 2 a 3 dohovoru ⁽¹⁸⁵⁾.

⁽¹⁸¹⁾ ESLP, *J.K. a i./Švédsko* [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016, bod 93; ESLP, *M.A./Švajčiarsko*, č. 52589/13, 18. novembra 2014, bod 55; ESLP, *Salah Sheekh/Holandsko*, č. 1948/04, 11. januára 2007, bod 148; ESLP, *R.C./Švédsko*, č. 41827/07, 9. marca 2010, bod 50.

⁽¹⁸²⁾ ESLP, *Matsiukhina a Matsiukhin/Švédsko* (dec.), č. 31260/04, 21. júna 2005; ESLP, *Collins a Akaziebie/Švédsko* (dec.), č. 23944/05, 8. marca 2007; ESLP, *A.A.M./Švédsko*, č. 68519/10, 3. apríla 2014.

⁽¹⁸³⁾ ESLP, *Singh a i./Belgicko*, č. 33210/11, 2. októbra 2012.

⁽¹⁸⁴⁾ ESLP, *F.G./Švédsko* [VK], č. 43611/11, 23. marca 2016, bod 127.

⁽¹⁸⁵⁾ ESLP, *I./Švédsko*, č. 61204/09, 5. septembra 2013.

Podľa judikatúry ESLP sa riziko nesmie posudzovať len na základe jednotlivých faktorov, ale kumulatívne ⁽¹⁸⁶⁾. Každé posúdenie musí byť individuálne so zreteľom na všetky dôkazy ⁽¹⁸⁷⁾. Ak bola osoba v minulosti prenasledovaná, môže ísť o silný náznak tejto hrozby v budúcnosti ⁽¹⁸⁸⁾.

Pri posudzovaní rizika pri návrate ESLP posudzuje dôkazy o všeobecných podmienkach v krajine, ako aj dôkazy o konkrétnom riziku pre jednotlivca. Poskytol usmernenie o druhoch dokumentácie, na ktorú sa pri posudzovaní podmienok v krajine možno spoľahnúť, ako sú napríklad správy UNHCR a medzinárodných organizácií pre ľudské práva ⁽¹⁸⁹⁾. Zistil, že správy sú nespoľahlivé vtedy, keď sú zdroje informácií neznáme a závery nekonzistentné s inými dôveryhodnými správami ⁽¹⁹⁰⁾.

V prípade, že jednotlivec nebol vyhostený, časom pre posúdenie rizika je dátum posúdenia rizika zo strany ESLP ⁽¹⁹¹⁾. Táto zásada sa uplatňuje bez ohľadu na to, či je právo EDLP v stávke absolútne, ako napríklad článok 3, alebo neabsolútne, ako napríklad článok 8 ⁽¹⁹²⁾. Keď bol žiadateľ už vyhostený, ESLP posúdi, či sa s jednotlivcom zaobchádzalo zle, a to aj počas procesu vyhostenia ⁽¹⁹³⁾, alebo či informácie o krajine vykazovali hmatateľné dôvody na presvedčenie, že so žiadateľom sa bude zaobchádzať zle.

⁽¹⁸⁶⁾ ESLP, *S.F./Švédsko*, č. 52077/10, 15. mája 2012, body 68 – 69.

⁽¹⁸⁷⁾ ESLP, *R.C./Švédsko*, č. 41827/07, 9. marca 2010, bod 51 (o lekárskom potvrdení); ESLP, *N./Švédsko*, č. 23505/09, 20. júla 2010, bod 52; ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011.

⁽¹⁸⁸⁾ ESLP, *R.C./Švédsko*, č. 41827/07, 9. marca 2010; ESLP, *J.K. a i./Švédsko* [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016, body 99 – 102.

⁽¹⁸⁹⁾ ESLP, *N.A./Spojené kráľovstvo*, č. 25904/07, 17. júla 2008, body 118 – 122.

⁽¹⁹⁰⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011, body 230 – 234.

⁽¹⁹¹⁾ ESLP, *Saadi/Taliansko* [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008.

⁽¹⁹²⁾ ESLP, *A.A./Spojené kráľovstvo*, č. 8000/08, 20. septembra 2011.

⁽¹⁹³⁾ ESLP, *Thuo/Cyprus*, č. 3869/07, 4. apríla 2017.

Príklad: Vo veci *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo* ⁽¹⁹⁴⁾ ESLP posudzoval správy medzinárodných organizácií o podmienkach a úrovniach násilia v Somálsku, ako aj zneužívanie ľudských práv zo strany somálskej islamistickej povstaleckej skupiny al-Shabaab. Súd sa nemohol spoliehať na správu vlády z Nairobi v Keni o situácii v Somálsku, pretože obsahovala neurčité a anonymné zdroje a bola v rozpore s inými všeobecne známymi informáciami. Súdca podľa dostupných dôkazov súd usúdil, že podmienky v Somálsku sa zrejme tak skoro nezlepšia.

Príklad: Vo veci *Muminov/Rusko* ⁽¹⁹⁵⁾ bol žiadateľom uzbecký štátny príslušník, ktorý si na základe dostupných informácií po vyhostení z Ruska zjavne odslúžil päťročný trest odňatia slobody v Uzbekistane. ESLP rozhodol, že aj keď nemal žiadne iné spoľahlivé informácie o žiadateľovej situácii po jeho extradícii okrem jeho odsúdenia, mal dostatočne dôveryhodné správy o všeobecne zlom zaobchádzaní s odsúdenými v Uzbekistane, ktoré viedli súd k tomu, že zistil porušenie článku 3 EDLP.

4.1.4. Dostatočnosť ochrany

Podľa medzinárodného utečeneckého práva je žiadateľ o azyl, ktorý tvrdí, že sa obáva prenasledovania, oprávnený získať postavenie utečenca, ak môže preukázať opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodu uvedeného v [Ženevskom dohovore z roku 1951](#), ako aj nedostatočnú ochranu zo strany štátu. Dostatočná ochrana zo strany štátu znamená ochotu aj schopnosť prijímajúceho štátu, čiže buď štátnych agentov, alebo iných subjektov kontrolujúcich jednotlivé časti územia štátu, poskytnúť prostredníctvom svojho právneho systému primeranú úroveň ochrany pred zlým zaobchádzaním, ktorého sa žiadateľ o azyl obáva.

Podľa práva EÚ je pri zisťovaní oprávnenosti na postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu potrebné posúdiť, či bude žiadateľ v krajine navrhovaného návratu chránený pred bezpráviem, ktorého sa obáva. V článku 7 [kvalifikačnej smernice](#) sa uvádza, že „[o]chrana pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem môže byť poskytovaná iba [...] štátom, alebo [...] stranami alebo organizáciami vrátane medzinárodných organizácií, ktoré kontrolujú štát alebo podstatnú časť územia štátu, ak sú ochotné a schopné poskytovať ochranu [...]“, ktorá je „účinná a nie dočasná“. Na predchádzanie prenasledovaniu sa vyžadujú primerané opatrenia, ktoré zahŕňajú fungovanie účinného právneho systému pre pátranie, trestné stíhanie a trestanie. Žiadateľ musí mať prístup k týmto systémom ochrany.

⁽¹⁹⁴⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011.

⁽¹⁹⁵⁾ ESLP, *Muminov/Rusko*, č. 42502/06, 11. decembra 2008.

Príklad: Vo veci *Salahadin Abdulla a i.* ⁽¹⁹⁶⁾, ktorá sa zaoberala zánikom postavenia utečenca, SDEÚ zastáva názor, že aby bola ochrana poskytovaná štátom, ktorého je utečenec štátnym príslušníkom, dostatočná, štát alebo iné subjekty poskytujúce ochranu podľa článku 7 ods. 1 kvalifikačnej smernice musia mať objektívne primeranú schopnosť a ochotu zabrániť činom prenasledovania. Musia prijať primerané opatrenia na zabránenie prenasledovaniu, okrem iného prevádzkovaním účinného právneho systému dostupného danej osobe po zániku postavenia utečenca s cieľom vypátrať, stíhať a trestať činy prenasledovania. Štát alebo iné subjekty poskytujúce ochranu musia spĺňať určité konkrétne požiadavky vrátane právomoci, organizačnej štruktúry a prostriedkov, okrem iného, na udržanie minimálnej úrovne práva a poriadku v krajine, ktorej je utečenec štátnym príslušníkom.

Osobitný režim ochrany majú palestínski utečenci. Na ich ochranu a pomoc vznikla agentúra Organizácie Spojených národov pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov (UNRWA). UNRWA pracuje na Západnom brehu Jordánu vrátane východného Jeruzalemu a pásma Gazy, ako aj v Jordánsku, Sýrii a Libanone. Jednotlivci, ktorým poskytuje pomoc UNRWA, nie sú oprávnení získať postavenie utečenca [článok 12 ods. 1 písm. a) kvalifikačnej smernice, ktorým sa zapracúva článok 1 písm. D Ženevského dohovoru z roku 1951 do práva EÚ].

Príklad: Vec *Bolbol* ⁽¹⁹⁷⁾ sa týkala osoby palestínskeho pôvodu bez štátnej príslušnosti, ktorá opustila pásmo Gazy a prišla do Maďarska, kde predložila žiadosť o azyl bez toho, aby najprv hľadala ochranu alebo pomoc u UNRWA. SDEÚ objasnil, že na účely článku 12 ods. 1 písm. a) kvalifikačnej smernice by sa táto osoba mala považovať za osobu, ktorá dostala ochranu a pomoc od inej agentúry OSN než UNHCR, len vtedy, keď túto ochranu alebo pomoc skutočne využila, nielen z dôvodu, že na ňu teoreticky mala právo.

⁽¹⁹⁶⁾ SDEÚ, *Salahadin Abdulla a i./Bundesrepublik Deutschland*, spojené veci C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08 [VK], 2. marca 2010.

⁽¹⁹⁷⁾ SDEÚ, C-31/09, *Nawras Bolbol/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [VK], 17. júna 2010.

Príklad: Vo veci *El Kott* ⁽¹⁹⁸⁾ SDEÚ ďalej objasnil, že osoby, ktoré boli prinútené opustiť operačnú oblasť UNRWA z dôvodov, ktoré nesúvisia s ich vôľou a ktoré sú mimo ich kontroly a nezávislého výberu, musia automaticky získať postavenie utečenca, ak sa priamo neuplatňuje žiadny z dôvodov výnimky uvedených v článku 12 ods. 1 písm. b) alebo ods. 2 a 3 smernice.

Podľa EDLP posúdenie, či došlo – alebo by došlo – k porušeniu článku 3, môže znamenať preskúmanie každej ochrany, ktorú prijímajúci štát alebo organizácie v rámci tohto štátu môžu sprístupniť jednotlivcovi, ktorý má byť odsunutý. Medzi pojmom dostatočnosť ochrany v konaniach o utečencoch (ako sú opísané) a v konaniach týkajúcich sa článku 3 EDLP existuje určitá podobnosť. Ak zaobchádzanie, ktoré jednotlivec riskuje po svojom návrate, spĺňa úroveň minimálnej závažnosti na uplatnenie článku 3, musí sa posúdiť, či je prijímajúci štát účinne a prakticky schopný a ochotný ochrániť jednotlivca pred týmto rizikom.

Príklad: Vo veci *Hida/Dánsko* ⁽¹⁹⁹⁾ čelil žiadateľ rómskeho pôvodu nútenému návratu do Kosova počas konfliktu v roku 2004. Súd sa obával incidentov násillia a trestných činov proti menšinám a usúdil, že príslušníci etnických spoločenstiev, ako sú Rómovia, naďalej potrebujú medzinárodnú ochranu. Súd poznamenal, že Dočasná misia Organizácie Spojených národov v Kosove (UNMIK) vykonáva proces individualizovaného monitorovania pred každým núteným návratom, ktorý navrhne komisár dánskej štátnej polície. Keď UNMIK namietla proti niektorým návratom, policajný komisár ich musel pozastaviť až do odvolania. Pokiaľ ide o žiadateľov prípad, policajný komisár sa zatiaľ nespojil s UNMIK, pretože jeho nútený návrat sa zatiaľ neplánuje. Za týchto okolností sa súd uspokojil, pretože ak by UNMIK namietala proti jeho nútenému návratu, návrat by bol pravdepodobne odložený až do odvolania. Súd zistil, že neboli preukázané žiadne podstatné dôvody pre presvedčenie, že žiadateľ rómskeho etnického pôvodu by po návrate do Kosova čelil reálnemu riziku mučenia alebo neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu. Súd preto vyhlásil vec za neprípustnú pre nedostatok dôkazov.

⁽¹⁹⁸⁾ SDEÚ, C-364/11, *Mostafa Abed El Karem El Kott a i./Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* [VK], 19. decembra 2012.

⁽¹⁹⁹⁾ ESLP, *Hida/Dánsko*, č. 38025/02, 19. februára 2004.

ESLP bol požiadaný preskúmať, či môžu **diplomatické záruky** prijímajúceho štátu odstrániť riziko zlého zaobchádzania, pretože inak by mu osoba bola vystavená pri návrate. V prípadoch, kde prijímajúci štát poskytuje záruky, samotné tieto záruky nie sú postačujúce na zabezpečenie primeranej ochrany pred rizikom zlého zaobchádzania. Existuje povinnosť preskúmať, či praktické uplatňovanie záruk poskytuje dostatočnú záruku, že jednotlivec bude chránený pred rizikom zlého zaobchádzania. Váha, ktorú prijímajúci štát prikladá zárukám, v každom prípade závisí od okolností prevažujúcich v danom čase.

Prejudiciálnou otázkou pre ESLP je, či všeobecná situácia v oblasti ľudských práv v prijímajúcom štáte vylučuje prijatie akýchkoľvek záruk. Len málokedy sa stane, že všeobecná situácia v krajine znamená, že zárukám sa neprikladá žiadna váha. Zvyčajne súd najprv posúdi kvalitu poskytnutých záruk, a potom, či sú z hľadiska postupov prijímajúceho štátu spoľahlivé. Pritom súd posudzuje aj rôzne faktory vysvetlené v najnovšej judikatúre ⁽²⁰⁰⁾.

4.1.5. Vnútroštátne presídlenie

Podľa práva EÚ aj EDLP môžu štáty dospieť k záveru, že jednotlivec, ktorý je na domácej pôde v ohrození, môže byť v bezpečí v inej časti svojej domovskej krajiny, a preto nepotrebuje medzinárodnú ochranu.

Podľa práva EÚ je možnosť poskytnutia vnútroštátnej ochrany kodifikovaná v článku 8 [kvalifikačnej smernice](#).

Podľa EDLP musí vnútroštátne presídlenie, ktoré navrhuje štát, prejsť podrobným posúdením z hľadiska návratu na miesto určenia. To zahŕňa posúdenie, či je miesto návratu bezpečné, či trasa neobsahuje záatarasy, a či sú určité oblasti pre jednotlivca bezpečné tak, aby sa cez ne mohol dostať na miesto určenia. Vyžaduje sa aj posúdenie jednotlivých okolností ⁽²⁰¹⁾.

⁽²⁰⁰⁾ ESLP, *T.M. a i./Rusko*, č. 31189/15 a 5 iní, 7. novembra 2017, bod 24; ESLP, *Tarakhel/Švajčiarsko* [VK], č. 29217/12, 4. novembra 2014, body 120 – 122; ESLP, *Gayratbek Saliev/Rusko*, č. 39093/13, 17. apríla 2014, body 65 – 67; ESLP, *Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo*, č. 8139/09, 17. januára 2012, bod 189; ESLP, *Ismoilov a i./Rusko*, č. 2947/06, 24. apríla 2008, bod 127; ESLP, *Saadi/Taliansko* [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008.

⁽²⁰¹⁾ ESLP, *A.A.M./Švédsko*, č. 68519/10, 3. apríla 2014; ESLP, *J.K. a i./Švédsko* [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016, bod 96.

Príklad: Vo veciach *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo* ⁽²⁰²⁾ ESLP zastával názor, že článok 3 EDLP v podstate nebráni členským štátom spoliehať sa na možnosť vnútroštátneho presídlenia za predpokladu, že navrátiliec sa môže bezpečne vyhnúť skutočnému riziku zlého zaobchádzania, ak odcestuje do danej oblasti, získa do nej prístup a usadí sa tam. V tomto prípade súd usúdil, že v južnom a strednom Somálsku môžu byť časti, kde by navrátiliec nemusel nevyhnutne podstupovať riziko zlého zaobchádzania výlučne z dôvodu situácie všeobecného násillia. Keby navrátilci museli cestovať do oblasti, ktorú kontroluje skupina al-Shabaab, alebo cez túto oblasť, zrejme by sa vystavili riziku zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3, pokiaľ by sa nedokázalo, že žiadateľ má so životom v Somálsku nedávne skúsenosti, a preto sa môže vyhnúť tomu, aby upútal pozornosť skupiny al-Shabaab. V prípade žiadateľa súd tvrdil, že žiadateľovi by z viacerých dôvodov hrozilo reálne riziko, že bude vystavený zaobchádzaniu, ktoré porušuje článok 3 ⁽²⁰³⁾.

4.1.6. V bezpečí inde

Podľa práva EÚ možno členskému štátu z dôvodov medzinárodnej ochrany povoliť, aby žiadateľa vrátil na čas preskúmania jeho žiadosti do inej krajiny za predpokladu, že táto krajina sa považuje za bezpečnú a že rešpektuje určité záruky. V tomto oddiele sa vysvetľuje, kedy je to možné. Uplatniteľné procesné záruky pre dospelých sú opísané v [oddiele 5.2](#) a procesné záruky pre deti bez sprievodu v [oddiele 10.1](#).

Bezpečnosť v inej krajine sa predpokladá v dvoch situáciách. Krajina sa môže považovať za bezpečnú, ak spĺňa súbor požiadaviek uvedených v [smernici o azylových konaniach](#) (článok 38). Okrem toho musí **bezpečná tretia krajina** žiadateľovi umožniť požiadať o ochranu, a ak sa zistí, že potrebuje medzinárodnú ochranu, musí s ním zaobchádzať v súlade so [Ženevským dohovorom z roku 1951](#). Je mimoriadne dôležité, aby štáty zabezpečili, že navrátiliec nebude čeliť ďalšiemu vyhosteniu alebo vráteniu do nebezpečnej krajiny. Na určenie toho, že štát je bezpečnou treťou krajinou, musí existovať vopred stanovený zoznam, ktorý sa musí oznámiť Komisii. Bezpečná tretia krajina takisto vyžaduje existenciu spojenia medzi žiadateľom a treťou krajinou, na základe ktorého by bolo rozumné, aby žiadateľ o azyl odišiel do tejto krajiny. Tranzit cez krajinu (bezpečnú tranzitnú krajinu) sa nepovažuje za dostatočné

⁽²⁰²⁾ ESLP, *Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo*, č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011.

⁽²⁰³⁾ Pozri aj ESLP, *M. Y.H./Švédsko*, č. 50859/10, 27. júna 2013.

spojenie medzi žiadateľom a bezpečnou trefou krajinou ⁽²⁰⁴⁾. V prípade nedodržania týchto ustanovení sa členský štát EÚ nemôže opierať o vyvrátenelnú domnienku bezpečnosti podľa smernice o azylových konaniach ⁽²⁰⁵⁾.

Druhá domnienka sa týka štátov, ktoré uplatňujú **dublinské nariadenie**, konkrétne členských štátov EÚ, Islandu, Lichtenštajnska, Nórska a Švajčiarska (pozri **oddiel 5.2**). Dublinské nariadenie zahŕňa **rozdelenie zodpovednosti** za posúdenie žiadostí o medzinárodnú ochranu na členské štáty EÚ; existuje hierarchia kritérií na rozdelenie zodpovednosti za posudzovanie žiadostí podaných v jednom členskom štáte EÚ jednotlivcami, ktorí potom cestovali do iného členského štátu. Existuje vyvrátenelná domnienka, že všetky štáty, ktoré uplatňujú dublinské nariadenie, sú bezpečné a dodržiavajú Chartu EÚ a EDLP.

Spomedzi rôznych kritérií uvedených v dublinskom nariadení je štát, ktorý zodpovedá za to, že žiadateľovi umožní vstúpiť do spoločného priestoru, zvyčajne štát zodpovedný za preskúmanie žiadosti (kapitola III dublinského nariadenia). Na zistenie, cez ktorý štát osoba vstúpila, sa jej po príchode odoberú odtlačky prstov, ktoré sa vložia do databázy Eurodac [pozri **nariadenie Eurodac** (EÚ) č. 603/2013], do ktorej majú prístup všetky štáty uplatňujúce dublinské nariadenie. Napríklad, ak žiadateľ o azyl príde do krajiny A a podá žiadosť o azyl a nechá si odobrať odtlačky prstov, ale potom cestuje do krajiny B, odtlačky prstov v krajine B sa porovnávajú s odtlačkami prstov odobranými v krajine A; krajina B bude potom musieť uplatniť dublinské kritériá s cieľom určiť, či je ona alebo krajina A zodpovedná za posúdenie žiadosti o azyl.

Štáty musia zabezpečiť, aby sa jednotlivci nevracali do členských štátov EÚ, ktoré majú vo svojich systémoch azylu a prijímania systémové nedostatky. V niektorých prípadoch, ktoré vedú k vážnym porušeniam **Charty EÚ**, to môže viesť k tomu, že štáty skúmajú žiadosť aj vtedy, ak nie sú za to zodpovedné podľa dublinského nariadenia.

⁽²⁰⁴⁾ SDEÚ, C-564/18, *LH/Bvándorlási és Menekültügyi Hivatal*, 19. marca 2020; SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*, 14. mája 2020, body 157 – 160.

⁽²⁰⁵⁾ SDEÚ, C-404/17, *A./Swedish Migration Agency*, 25. júla 2018.

Príklad: V spojených veciach *N. S. a M. E.* ⁽²⁰⁶⁾ SDEÚ v prejudiciálnom konaní rozhodol o tom, či za určitých okolností môže byť štát povinný preskúmať žiadosť podľa ustanovenia o zodpovednosti uvedeného v článku 3 ods. 2 dublinského nariadenia aj vtedy, ak podľa dublinských kritérií zodpovednosť spočíva na inom členskom štáte EÚ. Súdny dvor objasnil, že členské štáty EÚ musia pri vykonávaní svojej právomoci podľa článku 3 ods. 2 konať v súlade so základnými právami a zásadami uznanými Chartou EÚ. Členské štáty preto nesmú žiadateľa o azyl presunúť do členského štátu zodpovedného v zmysle nariadenia, ak dôkazy naznačujú – a členský štát si nemôže neuviedomovať – systémové nedostatky v azylovom konaní a podmienkach prijatia, ktoré môžu porušovať článok 4 Charty (zákaz mučenia). Toto zaväzuje členské štáty preskúmať aj ostatné kritériá v nariadení a zistiť, či za preskúmanie žiadosti o azyl zodpovedá iný členský štát. Ak nie je možné zistiť, či za preskúmanie zodpovedá iný členský štát, alebo tento postup zaberie neprimerane veľa času, žiadosť musí preskúmať samotný členský štát v súlade s článkom 3 ods. 2.

Podľa EDLP posudzuje ESLP okrem rôznych prvkov predloženej veci aj dôveryhodné správy o dodržiavaní ľudských práv s cieľom posúdiť predvídateľné dôsledky navrhovaného odsunu. Štát, ktorý nariaďuje odsun, je povinný preveriť riziko, najmä keď správy o dodržiavaní ľudských práv v krajine naznačujú, že tento štát poznal, alebo mal poznať riziká.

Príklad: Vo veci *M. S. S./Belgicko a Grécko* ⁽²⁰⁷⁾ ESLP zastával názor, že životné podmienky žiadateľa a podmienky vo väzení v Grécku porušujú článok 3 EDLP. Podľa spoľahlivých správ nemal prístup k azylovému konaniu a riskoval ďalšie vyhodenie alebo vrátenie. Belgické orgány boli preto podľa článku 3 uznané vinnými za dublinský transfer do Grécka, pretože na základe dostupných dôkazov poznali alebo mali poznať riziko, že v tom čase boli žiadatelia o azyl v Grécku vystavení ponižujúcemu zaobchádzaniu.

⁽²⁰⁶⁾ SDEÚ, spojené veci C-411/10 and C-493/10, *N. S./Secretary of State for the Home Department a M. E. a i./Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011.

⁽²⁰⁷⁾ ESLP, *M. S. S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.

Príklad: Vo veci *Ilias a Ahmed/Maďarsko* ⁽²⁰⁸⁾ ESLP dospel k záveru, že Maďarsko porušilo článok 3 EDLP tým, že vyhostilo dvoch bangladéšskych žiadateľov o azyl do Srbska z tranzitného priestoru nachádzajúceho sa na hranici. Orgány riadne neposúdili, či by žiadatelia mali účinný prístup k azylu v tejto krajine alebo či by im hrozilo riziko reťazového vyhostenia alebo vrátenia do Severného Macedónska alebo Grécka, ak by podmienky prijímania žiadateľov o azyl boli v rozpore s normami dohovoru.

4.1.7. Vylúčenie z medzinárodnej ochrany

Podľa práva EÚ obsahujú články 12 a 17 *kvalifikačnej smernice*, ktoré vychádzajú z článku 1 písm. F *Ženevského dohovoru z roku 1951*, ustanovenia vylučujúce medzinárodnú ochranu osôb, ktoré si ju nezaslúžia. Ide o jednotlivcov, ktorí údajne spáchali jeden z týchto činov:

- zločin proti mieru, vojnový zločin, alebo zločin proti ľudskosti,
- vážny nepolitický trestný čin mimo krajiny svojho azylu predtým, než v nej boli prijatí ako utečenci,
- čin v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

Posúdenie vylúčenia z medzinárodnej ochrany musí nasledovať po posúdení, či môže byť osoba oprávnená na medzinárodnú ochranu. Osoby, ktorých sa týkajú doložky o vylúčení, sa nepovažujú za utečencov ani za osoby oprávnené na doplnkovú ochranu.

Publikácia Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) s názvom *Vylúčenie: články 12 a 17 kvalifikačnej smernice* poskytuje súdnu analýzu, ktorá slúži ako nástroj pre súdy zaoberajúce sa možnými prípadmi vylúčenia z medzinárodnej ochrany ⁽²⁰⁹⁾.

⁽²⁰⁸⁾ ESLP, *Ilias a Ahmed/Maďarsko* [VK], č. 47287/15, 21. novembra 2019.

⁽²⁰⁹⁾ EASO (2016), *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A Judicial Analysis*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Príklad: Vo veciach *B a D* ⁽²¹⁰⁾ poskytol SDEÚ usmernenie k uplatňovaniu doložiek o vylúčení. Skutočnosť, že daná osoba bola v tomto prípade členom organizácie a aktívne podporovala ozbrojený boj, ktorý viedla táto organizácia, nepredstavuje automaticky vážny dôvod posudzovať jej činy ako „vážny nepolitický trestný čin“ alebo „činy v rozpore s cieľmi a zásadami OSN“. Obe ustanovenia by ju vylúčili z ochrany utečencov. Základom pre zisťovanie závažných dôvodov na považovanie osoby za vinnú z týchto činov alebo trestných činov musí byť posúdenie konkrétnych skutočností v jednotlivých konaniach. To by sa malo uskutočniť s cieľom zistiť, či činy spáchané organizáciou spĺňajú podmienky týchto ustanovení a či možno osobe pripísať individuálnu zodpovednosť za vykonanie týchto činov na základe závažnosti dôkazov požadovaných podľa článku 12 ods. 2 smernice. Súd ďalej dodal, že základom pre vylúčenie osoby z postavenia utečenca nie je to, či daná osoba naďalej predstavuje nebezpečenstvo pre hostiteľský členský štát EÚ, ani posúdenie úmernosti vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu ⁽²¹¹⁾.

Príklad: Vo veci *Lounani* ⁽²¹²⁾ Súdny dvor objasnil, že vylúčenie z postavenia utečenca podľa článku 12 ods. 2 písm. c) smernice o oprávnení sa neobmedzuje na skutočných páchatelov teroristických činov. Vzťahuje sa aj na osoby, ktoré sa zapájajú do náboru, organizovania, prepravy alebo vybavenia jednotlivcov, ktorí cestujú do iného štátu, ako je ich vlastný, okrem iného na účely páchania, plánovania alebo prípravy teroristických činov. Na uplatnenie tejto klauzuly o vylúčení nie je nevyhnutné, aby bol žiadateľ odsúdený za trestný čin terorizmu.

Príklad: Vo veci *Shajin Ahmed* ⁽²¹³⁾ Súdny dvor potvrdil, že dôvody vylúčenia týkajúce sa doplnkovej ochrany podľa článku 17 ods. 1 by sa mali posudzovať z hľadiska výkladu článku 12 ods. 2 písm. b) a c) smernice týkajúceho sa vylúčenia z postavenia utečenca zo strany Súdneho dvora.

⁽²¹⁰⁾ SDEÚ, *Bundesrepublik Deutschland/B a D* [VK], spojené veci C-57/09 a C-101/09, 9. novembra 2010.

⁽²¹¹⁾ Pozri aj SDEÚ, C-373/13, *H.T./Land Baden-Württemberg*, 24. júna 2015.

⁽²¹²⁾ SDEÚ, C-573/14, *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides/Mostafa Lounani* [VK], 31. januára 2017.

⁽²¹³⁾ SDEÚ, C-369/17, *Shajin Ahmed/Bvándorlási és Menekültügyi Hivatal*, 13. septembra 2018.

Podľa EDLP je povaha údajných trestných činov žiadateľa na účely posúdenia článku 3 EDLP irelevantná, pretože zákaz mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania je absolútny bez ohľadu na správanie sa obeť. V dôsledku toho nie je možné brať do úvahy správanie žiadateľa, nech je akokoľvek nežiaduce alebo nebezpečné.

Príklad: Vo veci *Saadi/Taliansko* ⁽²¹⁴⁾ súd znova potvrdil absolútny charakter zákazu mučenia podľa článku 3. Žiadateľ bol v Taliansku stíhaný za účasť na medzinárodnom terorizme a bol vydaný rozkaz na jeho deportáciu do Tuniska. ESLP zistil, že keby sa vrátil do Tuniska, podstúpil by reálne riziko zaobchádzania, ktoré porušuje článok 3. Jeho správanie a závažnosť obvinení proti nemu boli pre posúdenie podľa článku 3 irelevantné.

4.1.8. Zánik medzinárodnej ochrany

Podľa práva EÚ umožňujú články 11 a 16 kvalifikačnej smernice ukončiť medzinárodnú ochranu, keď sa riziková situácia v krajine zlepší, čo odzrkadluje doložky o zániku podľa článku 1 písm. C Ženevského dohovoru z roku 1951.

Príklad: Vec *Salahadin Abdulla a i.* ⁽²¹⁵⁾ sa týkala zániku postavenia utečenca niektorých irackých štátnych príslušníkov, ktorým Nemecko priznalo postavenie utečenca. Zánik postavenia utečenca vychádzal z toho, že sa zlepšili podmienky v ich krajine pôvodu. SDEÚ rozhodol, že na účely článku 11 kvalifikačnej smernice postavenie utečenca zanikne vtedy, keď sa významne a trvale zmenia okolnosti v dotknutej tretej krajine a už neexistuje dôvod na obavy, pre ktoré bolo priznané postavenie utečenca, a táto osoba už nemá žiadny dôvod obávať sa prenasledovania. Na posúdenie zmeny okolností musia štáty posúdiť individuálnu situáciu utečenca, pričom overujú, či aktér alebo aktéri ochrany prijali primerané opatrenia na zabránenie prenasledovaniu a či, okrem iného, prevádzkujú účinný právny systém pátrania, trestného stíhania a trestania činov, ktoré predstavujú prenasledovanie. Táto ochrana musí byť dostupná aj uvedenému štátnemu príslušníkovi v prípade zániku jeho postavenia utečenca.

⁽²¹⁴⁾ ESLP, *Saadi/Taliansko* [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008, bod 138. Pozri aj ESLP, *Ismoilov a i./Rusko*, č. 2947/06, 24. apríla 2008, bod 127; ESLP, *Ryabikin/Rusko*, č. 8320/04, 19. júna 2008.

⁽²¹⁵⁾ SDEÚ, *Salahadin Abdulla a i./Bundesrepublik Deutschland*, spojené veci C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08 [VK], 2. marca 2010.

Príklad: Vec *M, X a X* ⁽²¹⁶⁾ sa týkala troch žiadateľov, ktorým bolo buď odňaté postavenie utečenca, alebo im bolo toto postavenie zamietnuté na základe článku 14 kvalifikačnej smernice, pretože predstavovali nebezpečenstvo pre bezpečnosť hostiteľského členského štátu EÚ alebo z dôvodu odsúdenia za závažný trestný čin. SDEÚ spresnil, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú opodstatnenú obavu z prenasledovania, sa musia považovať za utečencov na účely smernice a Ženevského dohovoru z roku 1951 bez ohľadu na to, či im bolo formálne priznané postavenie utečenca, ako sa vymedzuje v smernici. Hoci tieto osoby nebudú mať alebo už nebudú mať nárok na všetky práva a výhody, ktoré smernica vyhradzuje osobám, ktorým bolo priznané postavenie utečenca, naďalej majú nárok na určitý počet práv ustanovených v Ženevskom dohovore z roku 1951.

Postavenie utečencov a príjemcov doplnkovej ochrany, ktorí v minulosti zažili veľmi vážne bezprávie, nezanikne v prípade zmeny okolností, ak môžu uviesť presvedčivé dôvody na odmietnutie využitia ochrany svojej krajiny pôvodu (kvalifikačná smernica, články 11 a 16).

Podľa EDLP neexistuje žiadna konkrétna doložka o zániku. Namiesto toho musí ESLP preskúmať predvídateľné dôsledky úmyselného odsunu. Podmienky prijímajúceho štátu v minulosti môžu byť relevantné pre osvetlenie jeho súčasnej situácie, ale pre posúdenie rizika sú relevantné súčasné podmienky ⁽²¹⁷⁾. Pri posudzovaní situácie sa ESLP spolieha na príslušné správy vlád a informácie, ktoré poskytuje UNHCR a rôzne medzinárodné MVO, ako je napríklad Human Rights Watch alebo Amnesty International.

Príklad: ESLP niekoľkokrát posudzoval riziko, ktorému by tamilskí mladíci čelili po návrate na Srí Lanku. Tieto posudzovania sa uskutočnili v rôznych časoch v priebehu dlhotrvajúceho konfliktu, ako aj po ukončení vojnového stavu. ESLP posudzoval vyvíjajúce sa celkové podmienky v krajine a skúmal rizikové faktory krajiny, ktoré by mohli postihnúť konkrétnych jednotlivcov v navrhovanom čase odsunu ⁽²¹⁸⁾.

⁽²¹⁶⁾ SDEÚ, spojené veci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, *M/Ministerstvo vnútra, X a X/Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (VK), 14. mája 2019.

⁽²¹⁷⁾ ESLP, *Tomic/Spojené kráľovstvo* (dec.), č. 17837/03, 14. októbra 2003; ESLP, *Hida/Dánsko*, č. 38025/02, 19. februára 2004.

⁽²¹⁸⁾ ESLP, *Vilvarajah a i./Spojené kráľovstvo*, č. 13163/87 a 4 iní, 30. októbra 1991; ESLP, *N.A./Spojené kráľovstvo*, č. 25904/07, 17. júla 2008.

4.2. Hromadné vyhostenie

Podľa práva EÚ aj EDĽP sú hromadné vyhostenia zakázané. Hromadné vyhostenie je akékoľvek opatrenie, ktoré jednotlivca, bez ohľadu na jeho právnu situáciu⁽²¹⁹⁾ donúti opustiť územie alebo krajinu v rámci skupiny a toto rozhodnutie nevychádza z primeraného a objektívneho preskúmania konkrétneho prípadu každého jednotlivca⁽²²⁰⁾. Zákaz hromadného vyhostenia nezakazuje vyhostenie skupinovými charterovými letmi⁽²²¹⁾.

Podľa práva EÚ sú hromadné vyhostenia v rozpore s článkom 78 ZFEÚ, ktorý vyžaduje, aby bolo *acquis* v oblasti azylovej politiky v súlade s „ostatnými relevantnými zmluvami“, a zakazuje ich článok 19 Charty EÚ.

Podľa EDĽP zakazuje hromadné vyhostenia článok 4 protokolu č. 4. Tento zákaz sa uplatňuje aj na šírom mori⁽²²²⁾ a v súvislosti s neprijatím a odmietnutím na hranici⁽²²³⁾. Pojem „vyhostenie“ sa vzťahuje na akékoľvek nútené vyhostenie cudzinca z územia bez ohľadu na zákonnosť a dĺžku pobytu, miesto zadržania a postavenie alebo konanie osoby⁽²²⁴⁾. Rozhodujúcim kritériom na to, aby bolo vyhostenie kvalifikované ako „hromadné“, je neexistencia primeraného a objektívneho preskúmania konkrétneho prípadu každého jednotlivca v rámci skupiny. Veľkosť vyhostenej skupiny nie je relevantná: na vytvorenie skupiny môžu stačiť aj dve osoby⁽²²⁵⁾. Dotknuté osoby musia mať možnosť predložiť svoje argumenty príslušným orgánom na individuálnom základe, pokiaľ ide o deti, prostredníctvom ich rodičov alebo primárneho opatrovateľa⁽²²⁶⁾. Miera individuálneho preskúmania osobnej situácie každého člena vyhostenej skupiny však závisí od viacerých faktorov.

⁽²¹⁹⁾ ESĽP, *Gruzínsko/Rusko (I)* [VK], č. 13255/07, 3. júla 2014, body 168 – 170.

⁽²²⁰⁾ Ďalšie informácie pozri v prehľade ESĽP „Kolektívne vyhostenie cudzincov“ z marca 2020, ktorý je k dispozícii na echr.coe.int v časti Press/Factsheets/Expulsion.

⁽²²¹⁾ ESĽP, *Sultani/Francúzsko*, č. 45223/05, 20. septembra 2007.

⁽²²²⁾ ESĽP, *Hirsi Jamaa a i./Taliano* [VK], č. 27765/09, 23. februára 2012.

⁽²²³⁾ ESĽP, *N.D. a N.T./Španielsko* [VK], č. 8675/15 a 8697/15, 13. februára 2020, body 185 a 187; ESĽP, *M.K. a i./Poľsko*, č. 40503/17, 42902/17 a 43643/17, 23. júla 2020, body 200 a 204.

⁽²²⁴⁾ ESĽP, *N.D. a N.T./Španielsko* [VK], č. 8675/15 a 8697/15, 13. februára 2020, bod 185. Pozri aj ESĽP, *Asady a i./Slovensko*, č. 24917/15, 24. marca 2020, bod 60.

⁽²²⁵⁾ ESĽP, *N.D. a N.T./Španielsko* [VK], č. 8675/15 a 8697/15, 13. februára 2020, body 193 – 194 a 202 – 203.

⁽²²⁶⁾ ESĽP, *Moustahi/Francúzsko*, č. 9347/14, 25. júna 2020, body 133 – 137.

Príklad: Vo veci *Čonka/Belgicko* ⁽²²⁷⁾ ESLP zistil, že vyhostenie skupiny rómskych žiadateľov o azyl porušilo článok 4 protokolu č. 4 k EDLP. Súd neuspokojilo, že sa nevykonalo individuálne posúdenie osobných okolností každého člena vyhostenej skupiny. Predovšetkým, že pred deportáciou žiadateľov politické orgány vyhlásili, že dôjde k hromadnému vyhosteniu, pričom poverili príslušný orgán, aby ich vykonal. Všetkým jednotlivcom povedali, že sa majú v rovnakom čase hlásiť na policajnej stanici, a každý príkaz na vyhostenie a dôvody na zaistenie boli vyjadrené v rovnakých pojmoch. Navyše nedostali prístup k právnikom a azylové konanie nebolo ukončené.

Príklad: Vo veci *Khlaifia a i./Taliansko* ⁽²²⁸⁾ ESLP preskúmal prípad troch tuniských štátnych príslušníkov, ktorí boli zadržaní na mori talianskou pobrežnou strážou, zadržívaní v záchytnom centre a na palube lodí a následne sa vrátili do Tuniska po vydaní individuálnych rozhodnutí o vyhostení formulovaných rovnakým spôsobom. Súd rozhodol, že skutočnosť, že viaceré osoby boli predmetom podobných rozhodnutí, sama osebe nevedie k záveru, že došlo k hromadnému vyhosteniu. Článok 4 protokolu č. 4 nezaručuje právo na individuálny pohovor za každých okolností. Súd dospel k záveru, že žalobcovia mali skutočnú a účinnú možnosť predložiť argumenty proti ich vyhosteniu počas ich identifikácie a v čase zistenia ich štátnej príslušnosti.

Príklad: Vo veci *N.D. a N.T./Španielsko* ⁽²²⁹⁾ ESLP preskúmal vyhostenie dvoch subsaharských Afričanov, ktorí vstúpili do španielskej enklávy Melilly ako súčasť väčšej skupiny, ktorá záuťočila na pohraničný plot a preliezla ho. Španielske orgány zadržali žiadateľov a odovzdali ich Maroku bez toho, aby uskutočnili individuálne postupy alebo im poskytli možnosť požiadať o azyl. ESLP poznamenal, že žalobcovia, ktorí, ako už Súdny dvor konštatoval, nemali nijaký preukazný nárok podľa článku 3 EDLP, nevyužili iné prostriedky na to, aby sa domáhali legálneho vstupu do Španielska. Predovšetkým neposkytli presvedčivé dôkazy o tom, že im bolo zabránené fyzicky sa dostať na neďaleký oficiálny hraničný priechod, na ktorom španielske orgány zriadili úrad na registráciu žiadostí o azyl. ESLP dospel k záveru, že neexistencia individuálnych rozhodnutí o odsune bola dôsledkom vlastného správania žalobcov, a preto nezistil žiadne porušenie článku 4 protokolu č. 4 k EDLP.

⁽²²⁷⁾ ESLP, *Čonka/Belgicko*, č. 51564/99, 5. februára 2002. Pozri aj ESLP, *M. A./Cyprus*, č. 41872/10, 23. júla 2013, kde ESLP nezistil porušenie článku 4 protokolu č. 4.

⁽²²⁸⁾ ESLP, *Khlaifia a i./Taliansko*, [VK], č. 16483/12, 15. decembra 2016, body 237 – 254.

⁽²²⁹⁾ ESLP, *N.D. a N.T./Španielsko* [VK], č. 8675/15 a 8697/15, 13. februára 2020.

Hromadné vyhostenia sú v rozpore aj s **ESC** a jej článkom 19 ods. 8 o zárukách proti vyhosteniu.

Príklad: EVSP vo svojom rozhodnutí vo veci *European Roma and Travellers Forum/Francúzsko* ⁽²³⁰⁾ konštatoval, že správne rozhodnutia, ktoré v posudzovanom období nariadili Rómom rumunského a bulharského pôvodu opustiť územie Francúzska, sú nezlučiteľné s ESC: keďže rozhodnutia neboli založené na preskúmaní osobnej situácie Rómov, nerešpektovali zásadu proporcionality; tým, že sa zameriavali na rómsku komunitu, boli svojou povahou diskriminačné. Výbor zistil, že išlo o porušenie článku E o nediskriminácii čítaným v spojení s článkom 19 ods. 8 ESC.

4.3. Prekážky vyhostenia z iných dôvodov súvisiacich s ľudskými právami

Právo EÚ aj EDLP uznáva, že môžu existovať prekážky vyhostenia z dôvodov súvisiacich s ľudskými právami, ktoré nie sú absolútne, ale pri ktorých treba zabezpečiť rovnováhu medzi záujmami verejnosti a záujmami dotknutých jednotlivcov. Najbežnejším je právo na súkromný alebo rodinný život, ktoré môže zahŕňať zdravotný stav osoby (vrátane fyzickej a morálnej integrity), najlepšie záujmy dieťaťa, potrebu zlúčenia rodiny alebo osobitné potreby zraniteľných osôb.

Podľa práva EÚ sa konania o návrate musia viesť so zreteľom na najlepšie záujmy dieťaťa, rodinný život, zdravotný stav dotknutej osoby a zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia (článok 5 [smernice o návrate](#)).

⁽²³⁰⁾ EVSP, *European Roma and Travellers Forum/Francúzsko*, sťažnosť č. 64/2011, skutková podstata veci, 24. januára 2012.

Príklad: Vo veci *Abdida* ⁽²³¹⁾ SDEÚ potvrdil, že odsun štátneho príslušníka tretej krajiny trpiaceho vážnou chorobou do krajiny, v ktorej nie je k dispozícii primeraná liečba, čo vedie k vážnemu riziku neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, je v rozpore s článkom 5 smernice o návrate. Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátna právna úprava, ktorá nepriznáva odkladný účinok opravnému prostriedku proti rozhodnutiu o návrate a ktorá môže žiadateľa vystaviť vážnemu riziku vážneho a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, je nezlučiteľná so smernicou.

Podľa EDLP majú štáty právo kontrolovať vstup, pobyt a vyhostenie cudzincov ako vec zavedeného medzinárodného práva a v rámci svojich povinností podľa zmlúv vrátane EDLP. Rozsiahla judikatúra sa zaoberá okolnosťami, za ktorých môžu kvalifikované práva fungovať ako prekážka vyhostenia. Kvalifikované práva sú práva, na ktoré má automaticky právo každý človek, ako sú napríklad články 8 až 11 EDLP. Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života v článku 8 EDLP sa často uvádza ako ochrana proti vyhosteniu v prípadoch, kde nehrozí neľudské ani ponižujúce zaobchádzanie v rozpore s článkom 3. V [oddiel 6.2](#) sa rozoberá rešpektovanie práv uvedených v článku 8.

O prekážkach odsunu možno uvažovať aj v súvislosti s údajným zjavným porušením článku 5 alebo 6 EDLP v prijímajúcej krajine, napríklad ak hrozí, že osoba bude vystavená svojvoľnému zadržaniu bez toho, aby bola predvedená pred súd; hrozí jej, že bude uväznená na značné obdobie po tom, ako bola odsúdená v zjavne nespravodlivom súdnom konaní; hrozí jej zjavné odopretie spravodlivosti, keď čaká na súdne konanie. Dôkazné bremeno žiadateľa je vysoké ⁽²³²⁾.

Príklad: Vo veci *Mamatkulov a Askarov/Turecko* ⁽²³³⁾ ESĽP posudzoval, či extradícia žiadateľov do Uzbekistanu mala za následok to, že čelili reálnej hrozbe zjavného odmietania spravodlivosti, čo porušuje článok 6 EDLP.

⁽²³¹⁾ SDEÚ, C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve/Moussa Abdida* [VK], 18. decembra 2014.

⁽²³²⁾ ESĽP, *Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo*, č. 8139/09, 17. januára 2012, bod 233.

⁽²³³⁾ ESĽP, *Mamatkulov a Askarov/Turecko* [VK], č. 46827/99 a 46951/99, 4. februára 2005. Pozri aj ESĽP, *M.E./Dánsko*, č. 58363/10, 8. júla 2014.

Príklad: Vo veci *Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo* ⁽²³⁴⁾ ESLP zistil, že podľa článku 6 EDLP nemožno žiadateľa deportovať do Jordánska na základe toho, že v konaní proti nemu sa pravdepodobne použili dôkazy získané mučením tretích osôb.

Príklad: V domácej kauze *E. M. (Libanon)* Snemovňa lordov Spojeného kráľovstva dospela k záveru, že v prípade zjavného porušenia kvalifikovaných (nie absolútnych) práv – ako napríklad článku 8 EDLP – ktoré útočí na podstatu daného práva, nie je potrebné posudzovať proporcionalitu ⁽²³⁵⁾.

Podľa ESC zakazuje článok 19 ods. 8 vyhostenie migrujúcich pracovníkov, ktorí zákonne sídlia na území zmluvného štátu, s výnimkou prípadov, ak ohrozujú národnú bezpečnosť, alebo porušujú verejný poriadok alebo morálku.

EVSP tvrdí najmä to, že ak štát priznal manželskému partnerovi a/alebo deťom migrujúceho pracovníka právo usadiť sa, strata práva usadiť sa samotného migrujúceho pracovníka nemôže ovplyvniť nezávislé práva jeho rodinných príslušníkov usadiť sa, pokiaľ sú títo rodinní príslušníci držiteľmi práva usadiť sa.

Na cudzích štátnych príslušníkov, ktorí dostatočne dlho sídlia v štáte buď legálne, alebo s tichým súhlasom orgánov s ich nezákonným postavením vzhľadom na potreby krajiny, by sa mali vzťahovať pravidlá, ktoré už chránia ostatných cudzích štátnych príslušníkov pred deportáciou ⁽²³⁶⁾.

4.4. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí požívajú vyšší stupeň ochrany pred odsunom

Podľa práva EÚ existujú určité kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré nepotrebujú medzinárodnú ochranu, ale požívajú vysoký stupeň ochrany pred vyhostením. Tie zahŕňajú, okrem iného, držiteľov postavenia osoby s dlhodobým pobytom, štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ/EHP uplatňujúcich si právo na slobodu pohybu, a tureckých štátnych príslušníkov.

⁽²³⁴⁾ ESLP, *Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo*, č. 8139/09, 17. januára 2012.

⁽²³⁵⁾ Spojené kráľovstvo, *E.M. (Libanon)/Secretary of State For The Home Department* [2008] UKHL 64, 22. októbra 2008.

⁽²³⁶⁾ EVSP, Závery 2011, *Statement of Interpretation on Article 19(8)*.

4.4.1. Osoby s dlhodobým pobytom

Podľa práva EÚ osoby s dlhodobým pobytom požívajú posilnenú ochranu proti vyhosteniu. Rozhodnutie o vyhostení osoby s dlhodobým pobytom musí byť založené na správaní, ktoré predstavuje skutočnú a dostatočne vážnu hrozbu pre verejný poriadok alebo verejnú bezpečnosť (článok 12 [smernice o dlhodobom pobyte](#)), a nemôže byť nariadené automaticky po odsúdení v trestnom konaní, ale vyžaduje si individuálne posúdenie ⁽²³⁷⁾.

4.4.2. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP

Podľa práva EÚ jednotlivci akejkoľvek štátnej príslušnosti, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP vrátane občanov EÚ, ale len pokiaľ si uplatňujú právo voľného pohybu, majú právo usadiť sa, ktoré vyplýva z ustanovení EÚ o voľnom pohybe. Podľa [smernice o voľnom pohybe](#) (2004/38/ES) požívajú štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú takéto rodinné vzťahy, vyššiu ochranu pred vyhostením ako ostatné kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín. Podľa článku 28 smernice môžu byť vyhostení len z dôvodov verejnej politiky alebo verejnej bezpečnosti ⁽²³⁸⁾. V prípade osôb s trvalým pobytom musia dôvody na vyhostenie dosiahnuť úroveň „vážnych dôvodov verejnej politiky alebo verejnej bezpečnosti“. Ako sa uvádza v článku 27 ods. 2 smernice, tieto opatrenia musia byť v súlade so zásadou úmernosti, vychádzať výlučne z osobného správania daného jednotlivca a jednotlivec musí predstavovať aj „skutočnú, existujúcu a dostatočne vážnu hrozbu ovplyvňujúcu jeden zo základných záujmov spoločnosti“ ⁽²³⁹⁾. Štáty musia dotknutej osobe oznámiť svoje rozhodnutia vrátane dôvodov, na základe ktorých sa prijali (článok 30) ⁽²⁴⁰⁾.

⁽²³⁷⁾ SDEÚ, C-636/16, *Wilber Lopez Pastuzano/Delegación del Gobierno en Navarra*, 7. decembra 2017.

⁽²³⁸⁾ Pozri nasledujúce prípady, v ktorých Súdny dvor vložil pojem „naliehavé dôvody verejnej bezpečnosti“ podľa článku 28 ods. 3: SDEÚ, spojené veci C-331/16 a 366/16, *K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F./Belgische Staat* [VK], 2. mája 2018, body 39 – 56; SDEÚ, C-348/09, *Pl./Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid* [VK], 22. mája 2012, body 20 – 35; SDEÚ, C-145/09, *Land Baden-Württemberg/Panagiotis Tsakouridis* [VK], 23. novembra 2010, bod 39 – 56.

⁽²³⁹⁾ Pokiaľ ide o judikatúru týkajúcu sa článku 27 smernice 2004/38/ES, čo sa týka pojmu „verejný poriadok“, pozri SDEÚ, C-434/10, *Petar Aladzhov/Zamestnik Director na Stolichna direktzia na vatreshnite raboti kam Ministerstvo na vatreshnite raboti*, 17. novembra 2011; SDEÚ, C-430/10, *Hristo Gaydarov/Director na Glavna direktcija „Ohranitelnapolitsia“ pri Ministerstvo na vatreshnite raboti*, 17. novembra 2011. Pokiaľ ide o pojem „skutočná existujúca a dostatočne vážna hrozba ovplyvňujúca jeden zo základných záujmov spoločnosti“, pozri ESD, spojené veci C-482/01 a C-493/01, *Georgios Orfanopoulos a i. a Raffaele Oliveri/Land Baden-Württemberg*, 29. apríla 2004, body 65 – 71.

⁽²⁴⁰⁾ Pozri aj FRA (2018), *Making EU Citizens' Rights a Reality: National courts enforcing freedom of movement and related rights*, Úrad pre publikácie, Luxemburg, oddiel 2.5.

Príklad: Vo veci *Z. Z./Secretary of State for the Home Department* ⁽²⁴¹⁾ sa SDEÚ zaoberal významom článku 30 ods. 2 smernice o voľnom pohybe, ktorý vyžaduje, aby orgány informovali dotknuté osoby o dôvodoch, z ktorých vychádzalo rozhodnutie odmietnuť im právo na pobyt, pokiaľ to nie je v rozpore so záujmami štátnej bezpečnosti. Pri rozhodovaní o tom, či orgány môžu upustiť od zverejnenia určitých informácií z dôvodov štátnej bezpečnosti, SDEÚ poznamenal, že je potrebné vyvážiť štátnu bezpečnosť s požiadavkami práva na účinnú súdnu ochranu vyplývajúcimi z článku 47 Charty EÚ. Dospel k záveru, že vnútroštátny súd, ktorý preskúmava voľbu správneho orgánu presne a v plnom rozsahu nezverejniť dôvody, na ktorých je založené odmietnutie, musí mať právomoc zabezpečiť, aby sa nespístupnenie obmedzilo na to, čo je striktné nevyhnutné. Dotknutá osoba musí byť v každom prípade informovaná o podstate dôvodov, z ktorých vychádza rozhodnutie, spôsobom, ktorý riadne zohľadňuje nevyhnutnú dôvernosť informácií.

Pokiaľ ide o švajčiarskych štátnych príslušníkov, právny základ ochrany pred vyhostením sa nachádza v článku 5 prílohy I k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb. Podľa tohto ustanovenia možno práva udelené podľa dohody obmedziť len z dôvodov zachovania verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia ⁽²⁴²⁾.

Rodinní príslušníci štátneho príslušníka EHP, ktorý si uplatňuje právo voľného pohybu, sú chránení v prípade úmrtia, rozvodu alebo odchodu (články 12 a 13 smernice o voľnom pohybe). Na základe článku 20 ZFEÚ môžu byť v špecifických situáciách štátni príslušníci tretích krajín chránení aj pred vyhostením (pozri **oddiel 5.2**) ⁽²⁴³⁾.

⁽²⁴¹⁾ SDEÚ, *ZZ/Secretary of State for the Home Department*, C-186/11, 4. júna 2013.

⁽²⁴²⁾ Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999 nadobudla účinnosť 1. júna 2002 (Ú. V. ES L 114, 2002, s. 6).

⁽²⁴³⁾ Pre informácie o veci, v ktorej bola ochrana priznaná, pozri SDEÚ, C-34/09, *Gerardo Ruiz Zambrano/Office national de l'emploi (ONEm)* [VK], 8. marca 2011. Pre informácie o veci, v ktorej ochrana nebola poskytnutá, pozri SDEÚ, C-256/11, *Murat Dereci a i./Bundesministerium für Inneres* [VK], 15. novembra 2011, a SDEÚ, C-87/12, *Kreshnik Ymeraga a i./Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, 8. mája 2013; pozri aj SDEÚ, C-40/11, *Yoshikazu Iida/Stadt Ulm*, 8. novembra 2012.

4.3.3 Tureckí štátni príslušníci

Podľa práva EÚ sa v článku 14 ods. 1 **rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80** uvádza, že tureckí štátni príslušníci uplatňujúci si práva podľa **Ankarskej dohody** môžu byť vyhostení len z dôvodov verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia. Súd zdôraznil, že pri posudzovaní navrhovaného vyhostenia tureckých občanov, ktorí majú ustanovený a zabezpečený pobyt v jednom z členských štátov EÚ, by sa mali uplatňovať rovnaké kritériá ako v prípade občanov EHP. Právo Únie bráni vyhosteniu tureckého štátneho príslušníka, ak sa toto vyhostenie zakladá výlučne na všeobecných preventívnych dôvodoch, ako je odrádzanie iných cudzích štátnych príslušníkov, alebo ak automaticky nasleduje po odsúdení v trestnom konaní; podľa ustálenej judikatúry sa výnimky zo základnej zásady voľného pohybu osôb vrátane verejného poriadku musia vykladať reštriktívne, aby ich rozsah nemohli jednostranne určiť členské štáty EÚ⁽²⁴⁴⁾.

Príklad: Vo veci *Nazli* (245) ESD zistil, že turecký štátny príslušník nemôže byť vyhostený v rámci opatrenia všeobecného odrádzania iných cudzincov, ale vyhostenie musí vychádzať z rovnakých kritérií ako vyhostenie štátneho príslušníka EHP. Súd poukázal na analógiu so zásadami stanovenými v oblasti slobody pohybu pracovníkov, ktorí sú občanmi členského štátu EÚ. Bez toho, aby podcenil hrozbu pre verejný poriadok, ktorú predstavuje užívanie drog, súd z týchto zásad dospel k záveru, že vyhostenie tureckého štátneho príslušníka, ktorý požíva právo udelené rozhodnutím Asociačnej rady, po usvedčení z trestného činu možno odôvodniť len tam, kde osobné správanie danej osoby poskytuje dôvody domnievať sa, že bude naďalej páchať inú závažnú trestnú činnosť, ktorá poškodzuje záujmy hostiteľského členského štátu.

Príklad: Vo veci *Polat* (246) súd uviedol, že opatrenia oprávňujúce obmedziť práva priznané tureckým štátnym príslušníkom, ktoré boli prijaté z dôvodov verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia podľa článku 14 Asociačnej rady, musia byť založené výlučne na osobnom správaní daného jednotlivca. Usvedčenie z niekoľkých trestných činov v hostiteľskom členskom štáte EÚ

(244) ESD, 36/75, *Roland Rutili/Ministre de l'intérieur*, 28. októbra 1975, bod 27; ESD, spojené veci C-482/01 a C-493/01, *Georgios Orfanopoulos a i. a Raffaele Oliveri/Land Baden-Württemberg*, 29. apríla 2004, bod 67.

(245) ESD, *Ömer Nazli, Caglar Nazli a Melike Nazli/Stadt Nürnberg*, 10. februára 2000.

(246) ESD, C-349/06, *Murat Polat/Stadt Rüsselsheim*, 4. októbra 2007.

môže predstavovať dôvody na prijatie týchto opatrení len vtedy, keď správanie danej osoby predstavuje skutočnú a dostatočne vážnu hrozbu ovplyvňujúcu základný záujem spoločnosti, okolnosť, ktorú musí stanoviť vnútroštátny súd.

Hlavné body

- Existujú absolútne, takmer absolútne a neabsolútne prekážky vyhostenia (pozri úvod k tejto kapitole).
- Zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia podľa Ženevského dohovoru z roku 1951 zakazuje vrátiť ľudí do situácie, v ktorej by bol ohrozený ich život alebo sloboda z dôvodu ich rasy, náboženstva, štátnej príslušnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politického názoru (pozri [oddiel 4.1](#)).
- Podľa práva EÚ musí byť každé opatrenie prijaté členskými štátmi EÚ podľa *acquis* EÚ v oblasti azylovej politiky alebo podľa smernice o návrate, ako aj podľa dublinského nariadenia v súlade s právom na azyl a zásadou zákazu vyhostenia alebo vrátenia (pozri [oddiel 4.1](#)).
- Zákaz zlého zaobchádzania podľa článku 3 EDLP je absolútny. Osoby, ktoré čelia reálnemu riziku zaobchádzania v rozpore s článkom 3 vo svojej cieľovej krajine, sa nesmú vrátiť bez ohľadu na ich správanie alebo závažnosť obvinení proti nim. Orgány musia posúdiť riziká nezávisle od toho, či možno jednotlivca vylúčiť z ochrany podľa kvalifikačnej smernice, alebo podľa Ženevského dohovoru z roku 1951 (pozri [oddiely 4.1.2 a 4.1.7](#)).
- Pri posudzovaní reálneho rizika sa ESPL zameriava na predvídateľné dôsledky odsunu osoby do krajiny navrhovaného návratu so zreteľom na osobné okolnosti jednotlivca, ako aj na všeobecné podmienky v krajine (pozri [oddiely 4.1.3 a 4.3](#)).
- Podľa EDLP potrebuje žiadateľ o azyl v podstate potvrdiť svoj nárok a pri posudzovaní dôveryhodnosti jeho vyhlásení mu často treba poskytnúť výhodu pochybnosti. Ak však chýba odôvodnenie, alebo keď sa uvádzajú informácie, ktoré poskytujú silný dôvod na spochybnenie vierohodnosti predložení žiadateľa o azyl, jednotlivec k nim musí poskytnúť dostatočné vysvetlenie (pozri [oddiel 4.1.3](#)).
- Jednotlivec môže v prijímajúcom štáte riskovať zaobchádzanie zakázané právom EÚ alebo EDLP aj v prípade, že ho nie vždy spôsobuje samotný prijímajúci štát, ale skôr nešťatní aktéri, choroba alebo neludzské podmienky v tejto krajine (pozri [oddiel 4.1.2](#)).

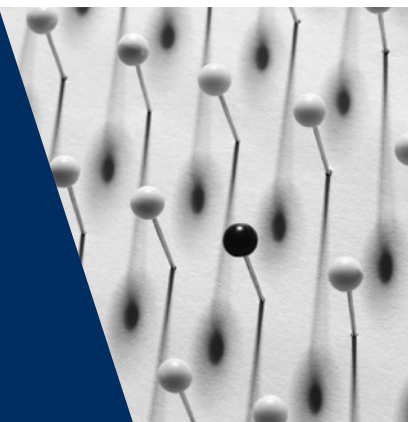
- Jednotlivec, ktorý riskuje zaobchádzanie zakázané právom EÚ alebo EDLP, ak sa vráti do oblasti, v ktorej je v prijímajúcom štáte doma, môže byť v bezpečí v inej časti krajiny (vnútroštátna ochrana) (pozri [oddiel 4.1.5](#)). Alternatívne môže byť prijímajúci štát schopný ochrániť ho pred týmto rizikom (dostatočnosť ochrany). V týchto prípadoch môže vyhostujúci štát dospieť k záveru, že táto osoba nepotrebuje medzinárodnú ochranu (pozri [oddiel 4.1.4](#)).
- Právo EÚ aj EDLP zakazujú hromadné vyhostenie (pozri [oddiel 4.2](#)).
- Podľa práva EÚ možno kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP, vyhostiť len z dôvodov verejnej politiky alebo verejnej bezpečnosti. Tieto odchýlky sa musia vykladať prísne a ich posudzovanie musí vychádzať výlučne z osobného správania dotknutého jednotlivca (pozri [oddiel 4.4.2](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieloch Ďalšie informácie](#).

5

Procesné záruky a právna podpora vo veciach azylu a návratu



EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ)	Konania o azyle	
Charta EÚ, článok 47 (právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom a spravodlivý proces)	Právo na účinný opravný prostriedok	ESLP, článok 13 (právo na účinný opravný prostriedok) ESLP, <i>Abdolkhani a Karimnia/Turecko</i> , č. 30471/08, 2009 (vnútroštátny opravný prostriedok sa musí zaoberať podstatou žaloby)
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 46 ods. 5 – 9	Odkladný účinok	ESLP, <i>Gebremedhin/Francúzsko</i> , č. 25389/05, 2007 (odkladný účinok domáceho opravného prostriedku pri žiadostiach o azyl v tranzitnej zóne) ESLP, <i>De Souza Ribeiro/Francúzsko</i> [VK], č. 22689/07, 2012 (žiadny automatický odkladný účinok v niektorých prípadoch vyhostenia) ESLP, <i>Hirsi Jamaa a i./Taliansko</i> , [VK], č. 27765/09, 2012 (neexistencia odkladného účinku domácich opravných prostriedkov proti vojenskému personálu, ktorý odoprel vstup na mori)
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 31 ods. 8	Skrátené azylové konanie	ESLP, <i>I.M./Francúzsko</i> , č. 9152/09, 2012 (procesné záruky v skrátených azylových konaniach)

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Dublinké nariadenie, nariadenie (EÚ) č. 604/2013 SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, <i>N.S. a M.E.</i> [VK], 2011 SDEÚ, C-245/11, <i>K.</i> [VK], 2012 SDEÚ, C-578/16, <i>C.K. a i./Slovinsko</i> , 2017 SDEÚ, C-646/16, <i>Jafari</i> [VK], 2017 SDEÚ, C-490/16, <i>A.S./Slovinsko</i> [VK], 2017 SDEÚ, C-163/17, <i>Jawo</i> [VK], 2019	Dublinké konanie	ESLP, <i>M.S.S./Belgicko a Grécko</i> , [VK], č. 30696/09, 2011 (odovzdanie podľa „dublinkého postupu“ s rizikom ponižujúceho zaobchádzania)
Smernica o návrate (2008/115/ES) SDEÚ, C-61/11 PPU, <i>El Dridi</i> , 2011 SDEÚ, C-562/13, <i>Abdida</i> [VK], 2014 SDEÚ, C-47/15, <i>Affum</i> [VK], 2016	Konanie o návrate	EDLP, článok 13 (právo na účinný opravný prostriedok) EDLP, článok 1 protokolu č. 7 (procesné záruky v prípade vyhodenia cudzincov) ESLP, <i>C.G. a i./Bulharsko</i> , č. 1365/07, 2008 (nedostatočné procesné záruky v konaní o deportácii)
Charta EÚ, článok 47 (právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces)	Právna pomoc	EDLP, článok 13 (právo na účinný opravný prostriedok) ESLP, <i>M.S.S./Belgicko a Grécko</i> , [VK], č. 30696/09, 2011 (neúčinný systém právnej pomoci)
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), články 20 – 22	Právna pomoc v azylových konaniach	Výbor ministrov, Usmernenia o ochrane ľudských práv v kontexte skráteného azylového konania, 2009
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 13 (opravné prostriedky)	Právna pomoc v rozhodnutiach o návrate	Výbor ministrov, Dvadsať usmernení o nútenom návrate, 2005

Úvod

V tejto kapitole sa venuje pozornosť postupom posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu (azylové konania) a postupom návratu. Najprv sa rozoberajú procesnoprávne požiadavky kladené na osoby zodpovedné za rozhodnutia o azyle alebo návrate. Potom sa posudzuje právo na účinný súdny opravný prostriedok v týchto rozhodnutiach a uvádzajú sa hlavné prvky požadované na to, aby bol opravný

prostriedok účinný (pozri aj [oddiel 1.8](#) o opravných prostriedkoch v kontexte riadenia hraníc). A nakoniec sa táto kapitola zaoberá otázkami týkajúcimi právnej pomoci. [Kapitola 8](#) sa bude zameriavať na spôsoby vykonávania rozhodnutí o návrate.

Judikatúra ESLP vyžaduje, aby štáty nezávisle a prísne skúmali žiadosti, ktoré vzbudzujú odôvodnené obavy z reálneho rizika mučenia, neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania či trestu po návrate. Niektoré z požiadaviek vypracovaných v judikature súdu boli zahrnuté do prepracovanej [smernice o azylových konaniach](#).

V celej tejto kapitole sa bude porovnávať právo na účinný opravný prostriedok uvedené v článku 13 EDLP so širším rozsahom práva na účinný opravný prostriedok uvedeným v článku 47 [Charty EÚ](#).

5.1. Konania o azyle

Podľa práva EÚ aj EDLP musia mať žiadatelia o azyl prístup k účinným azylovým konaniam vrátane opravných prostriedkov, ktoré môžu odložiť vyhostenie na čas trvania odvolacieho konania.

V [smernici o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ) sa stanovujú veľmi podrobné pravidlá pre bežné postupy pri poskytnutí a odvolaní medzinárodnej ochrany. Smernica sa vzťahuje na žiadosti o azyl podané na území členských štátov EÚ, ktoré sú viazané smernicou, ako aj na ich hraniciach, v teritoriálnych vodách a tranzitných zónach (článok 3).

5.1.1. Pohovor, postup posúdenia a počiatočné rozhodovanie

Podľa práva EÚ musia mať žiadatelia o azyl a ich závislé osoby prístup k azylovým konaniam (článok 6 [smernice o azylových konaniach](#); pozri aj [oddiel 1.8](#)). Môžu zostať v členskom štáte EÚ až do prijatia rozhodnutia o ich žiadosti (článok 9) alebo až do súdneho preskúmania v prípade odvolania (článok 46). Členské štáty môžu urobiť výnimku len v prípade niektorých následných žiadostí (článok 9 ods. 2 a článok 41) a v prípadoch extradície. Extradícia podľa [rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV](#) o európskom zatykači má vlastné procesné záruky ⁽²⁴⁷⁾.

⁽²⁴⁷⁾ ESD, C-388/08 PPU, *Trestné konanie proti Arturovi Leymannovi a Aleksejovi Pustovarovovi*, 1. decembra 2008.

Žiadatelia musia dostať príležitosť na **osobný pohovor** (články 14 – 15 smernice o azylových konaniach) ⁽²⁴⁸⁾. Pohovor sa musí uskutočniť v prostredí, v ktorom je zabezpečená dôvernosc informácií, za normálnych okolností bez prítomnosti rodinných príslušníkov žiadateľa. Musí ho viesť osoba, ktorá je spôsobilá brať do úvahy osobné a všeobecné okolnosti súvisiace so žiadosťou vrátane kultúrneho pôvodu žiadateľa, jeho rodového aspektu, sexuálnej orientácie, rodovej identity alebo zraniteľnosti. Z pohovoru sa musí vyhotoviť písomná správa, ktorá sa sprístupní žiadateľovi (článok 17). Členské štáty musia žiadateľovi poskytnúť možnosť vyjadriť sa k správe predtým, než zodpovedný orgán prijme rozhodnutie o žiadosti (článok 17 ods. 3). Podľa článku 15 ods. 3 písm. e) prepracovanej smernice sa pohovory s deťmi musia vykonávať spôsobom prispôbeným deťom. Deti bez sprievodu majú osobitné záruky vrátane práva na zastupovanie (článok 25). Členské štáty musia mať na zreteli v prvom rade najlepšie záujmy dieťaťa (článok 25 ods. 6; pozri aj [kapitolu 10](#)). Ďalšie informácie o právnej pomoci pozri v [oddiele 5.5](#).

Posúdenie žiadosti musí byť v súlade s procesnoprávnymi požiadavkami smernice o azylových konaniach, ako aj s požiadavkami na posudzovanie dôkazov k žiadosti podľa [kvalifikačnej smernice](#) (článok 4). Musí sa vykonávať individuálne, objektívne a nestranne s využitím aktuálnych informácií (článok 10 smernice o azylových konaniach a článok 4 kvalifikačnej smernice). Podľa článku 10 smernice o azylových konaniach by kvázi súdny alebo správny orgán zodpovedný za prijímanie prvostupňových rozhodnutí nemal automaticky zamietnuť žiadosti z dôvodu nepredloženia žiadosti čo najskôr. V článku 12 smernice o konaní o azyle sa stanovuje, že žiadatelia o azyl musia byť informovaní o ďalšom postupe a časovom rámci v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú; majú im byť poskytnuté služby tlmočníka vždy, keď je to potrebné; majú mať možnosť komunikovať s UNHCR alebo s organizáciami poskytujúcimi právne poradenstvo; majú mať prístup k dôkazom použitým na prijatie rozhodnutia o ich žiadosti; byť o rozhodnutí upovedomený v primeranej lehote; a byť informovaní o rozhodnutí v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú. Podľa článku 13 smernice sú žiadatelia povinní spolupracovať s orgánmi.

⁽²⁴⁸⁾ Pozri aj SDEÚ, C-277/11, *M.M./Minister for Justice, Equality and Law Reform a i.*, 22. novembra 2012.

Príklad: Veci *A, B a C* ⁽²⁴⁹⁾ sa týkali troch žiadateľov o medzinárodnú ochranu v Holandsku, ktorí sa obávali prenasledovania z dôvodu svojej sexuálnej orientácie. Vnútroštátne orgány zamietli ich žiadosť z dôvodu, že tvrdenia týkajúce sa ich homosexuality boli nejasné, nepravdepodobné a nedôveryhodné. SDEÚ uviedol, že pri overovaní žiadosti o azyl sú členské štáty EÚ viazané Chartou EÚ, najmä jej článkom 1 (ľudská dôstojnosť) a článkom 7 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života). Hoci Súdny dvor uznal, že „stereotypné pojmy“ by mohli predstavovať užitočné prvky na posúdenie žiadosti o azyl, hodnotenie by malo zahŕňať individualizované posúdenie zohľadňujúce osobnú situáciu žiadateľa a jeho zraniteľnosť. Vnútroštátne orgány by nemali klásť podrobné otázky týkajúce sa sexuálnych praktík žiadateľa, pretože by to bolo v rozpore s ľudskou dôstojnosťou. Súdny dvor dospel k záveru, že neoznámenie homosexuality orgánom na začiatku nemôže viesť k záveru, že vyhlásenie jednotlivca nie je dôveryhodné.

Žiadatelia o azyl sú oprávnení **vziať späť** svoje žiadosti o azyl. Postupy vzatia žiadosti späť musia byť aj v súlade s požiadavkami o oznamovaní, ktoré zahŕňajú písomné oznámenie (články 45 a 46 smernice o konaní o azyle). Ak existuje primeraný dôvod domnievať sa, že žiadateľ svoju žiadosť implicitne vzal späť alebo od nej odstúpil, so žiadosťami sa môže zaobchádzať ako so späťvzatými alebo so žiadosťami, od ktorých sa odstúpilo; štát však musí prijať rozhodnutie buď o zastavení posudzovania a zaznamenaní prijatých opatrení, alebo o zamietnutí žiadosti (články 27 a 28 smernice o konaní o azyle).

Rozhodnutia o žiadostiach o azyl musí zodpovedný orgán prijať čo najskôr, ale najneskôr do šiestich mesiacov po žiadosti, s výnimkou okolností uvedených v článku 31 ods. 3 a 4 smernice o azylových konaniach, keď možno posudzovanie predĺžiť najviac na 21 mesiacov. Ak nie je možné prijať rozhodnutia do šiestich mesiacov, žiadateľ musí byť informovaný o predĺžení lehoty alebo na požiadanie byť informovaný, kedy možno očakávať rozhodnutie (článok 31 ods. 6). Počas posudzovania žiadosti sa musia rešpektovať základné záruky ustanovené v kapitole II. Rozhodnutia musia byť písomné a musia obsahovať informácie o odvolaní (článok 11 smernice).

⁽²⁴⁹⁾ SDEÚ, C-148/13 až C-150/13, *A, B a C/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 2. decembra 2014.

Podľa článku 33 smernice o azylových konaniach členské štáty EÚ môžu vyhlásiť **žiadosti za neprípustné**, ako sú napríklad následné žiadosti, v ktorých nie sú uvedené žiadne nové skutočnosti, alebo ak sa nečlenský štát EÚ považuje za bezpečnú tretiu krajinu pre žiadateľa. Osobný pohovor je potrebné vykonať s výnimkou prípadov neprípustných následných žiadostí (článok 34).

Podľa EDLP súd zastáva názor, že jednotlivci musia mať prístup k azylovému konaniu, ako aj k primeraným informáciám o konaní, ktoré nasleduje. Od orgánov sa ďalej vyžaduje, aby sa pri rozhodovaní o žiadostiach o azyl vyhýbali nadmerne dlhým zdržaniam ⁽²⁵⁰⁾. Pri posudzovaní účinnosti skúmania žiadostí o azyl na prvom stupni súd posudzuje aj iné faktory, ako je napríklad dostupnosť tlmočníkov, prístup k právnej pomoci a existencia spoľahlivého systému komunikácie medzi orgánmi a žiadateľmi o azyl ⁽²⁵¹⁾. Pokiaľ ide o skúmanie rizika, v článku 13 sa vyžaduje, aby vnútroštátny orgán nezávisle a prísne preskúmal každú žiadosť, ak má žiadateľ vážne dôvody obávať sa reálneho rizika, že sa s ním v prípade vyhostenia bude zaobchádzať spôsobom, ktorý je v rozpore s článkom 3 (alebo článkom 2) ⁽²⁵²⁾.

5.1.2. Právo na účinný opravný prostriedok

Jednotlivci musia mať prístup k praktickému a účinnému opravnému prostriedku proti zamietnutiu azylu alebo povolenia na pobyt alebo proti akejkoľvek inej sťažnosti týkajúcej sa porušenia ich ľudských práv. V tejto súvislosti právo EÚ aj EDLP uznávajú, že na účinné a rýchle preskúmanie jednotlivých prípadov je potrebné dodržiavať procesné záruky. Z tohto dôvodu sa vypracovali podrobné procesno-právne požiadavky podľa práva EÚ aj podľa EDLP.

Podľa práva EÚ poskytuje článok 47 *Charty EÚ* „právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces“. Prvý odsek článku 47 vychádza z článku 13 EDLP, ktorý zabezpečuje právo na „účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom“. V Charte EÚ sa však vyžaduje, aby vec prejednával súd, zatiaľ čo článok 13 EDLP vyžaduje len konanie pred vnútroštátnym orgánom ⁽²⁵³⁾.

⁽²⁵⁰⁾ ESLP, *B.A.C./Grécko*, č. 11981/15, 13. októbra 2016; ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011; ESLP, *Abdolkhani a Karimnia/Turecko*, č. 30471/08, 22. septembra 2009.

⁽²⁵¹⁾ Pre viac informácií pozri ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011, bod 301.

⁽²⁵²⁾ Tamže, bod 293.

⁽²⁵³⁾ Vysvetlivky k Charte základných práv EÚ, 2007/C 303/02 (Ú. v. EÚ C 303/17, 2007).

Druhý odsek článku 47 Charty EÚ vychádza z článku 6 EDLP, ktorý zaručuje právo na spravodlivé súdne konanie, ale len vo veciach určenia občianskych práv alebo povinností, alebo v prípade akýchkoľvek obvinení z trestného činu. To vylučuje uplatňovanie článku 6 EDLP na prípady imigrácie a azylu, pretože tie nezahŕňajú určovanie občianskych práv alebo povinností⁽²⁵⁴⁾. V článku 47 Charty EÚ sa takéto rozlišovanie neuvádza.

V článku 46 *smernice o azylových konaniach* sa poskytuje právo na účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o medzinárodnú ochranu, odmietnutiu znovu otvoriť posudzovanie žiadosti po jeho prerušení a rozhodnutiu o odňatí medzinárodnej ochrany. Musí obsahovať úplné a *ex nunc* posúdenie oboch skutočností a častí zákona. Predkladanie odvolaní nesmie byť znemožňované ani nadmerne sťažované časovými rámcami.

Podľa EDLP je článok 13, ktorý zaručuje právo na účinný prostriedok nápravy pred vnútroštátnym orgánom, uplatniteľný na prípady prisťahovalectva. Ostatné práva dohovoru vrátane článku 3 EDLP možno čítať v spojení s článkom 13. Okrem toho sa usudzuje, že právo na súkromný a rodinný život, ako ho zaručuje článok 8 EDLP, zahŕňa aj vlastné procesné záruky (stručne opísané v [oddiel 5.4](#)). Navyše zákaz svojvoľe obsiahnutý vo všetkých právach dohovoru sa v prípadoch žiadostí o azyl a imigrácie často opiera o poskytnutie dôležitých záruk⁽²⁵⁵⁾. Článok 6 EDLP, ktorý zaručuje právo na spravodlivé súdne konanie, sa však nevzťahuje na veci týkajúce sa azylu a prisťahovalectva (pozri [oddiel 5.5](#)). Opravné prostriedky proti nezákonnému a svojvoľnému odňatiu slobody pozri v kapitole 7 ([oddiel 7.10](#)).

ESLP stanovil všeobecné zásady v súvislosti s tým, čo predstavuje účinný opravný prostriedok v prípadoch týkajúcich sa vyhostenia žiadateľov o azyl. Žiadatelia musia mať na vnútroštátnej úrovni k dispozícii opravný prostriedok schopný riešiť podstatu akejkoľvek „preukaznej sťažnosti“ podľa EDLP a v prípade potreby im musí byť poskytnutá vhodná pomoc⁽²⁵⁶⁾. Keďže opravný prostriedok musí byť účinný v praxi i podľa práva, ESLP bude zrejme musieť okrem iných prvkov posudzovať aj to, či mal žiadateľ o azyl dostatok času na podanie odvolania.

⁽²⁵⁴⁾ ESLP, *Maaouia/Francúzsko*, [VK], č. 39652/98, 5. októbra 2000, body 38 – 39.

⁽²⁵⁵⁾ ESLP, *C.G. a i./Bulharsko*, č. 1365/07, 24. apríla 2008, bod 49.

⁽²⁵⁶⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011, bod 288; ESLP, *Kudła/Poľsko* [VK], č. 30210/96, 26. októbra 2000, bod 157.

Príklad: Vo veci *Abdolkhani a Karimnia/Turecko* ⁽²⁵⁷⁾ zostali správne aj súdne orgány pasívne, pokiaľ ide o vážne tvrdenia týkajúce sa rizika zlého zaobchádzania v prípade návratu do Iraku alebo Iránu. Vnútroštátne orgány navyše nepreskúmali ich žiadosti o dočasný azyl, neoznámili im dôvody a nepovolili im prístup k právnej pomoci napriek tomu, že v čase zaistenia na policajne stanici výslovne požiadali o právnika. Tieto porušenia vnútroštátnych orgánov zabránili žiadateľom vzniesť obvinenia podľa článku 3 EDLP v príslušnom legislatívnom rámci. Okrem toho žiadatelia nemohli požiadať orgány o anulovanie rozhodnutia o deportácii, pretože nedostali príkazy na deportáciu, ani neboli informovaní o dôvodoch svojho odsunu. Súdne preskúmanie prípadov deportácie v Turecku nemožno považovať za účinný opravný prostriedok, pretože žiadosť o anulovanie príkazu na deportáciu nemá odkladný účinok, pokiaľ správny súd osobitne nenariadi odklad výkonu rozhodnutia. Žiadateľom preto v súvislosti s ich sťažnosťami vychádzajúcimi z článku 3 EDLP nebol poskytnutý účinný a dostupný opravný prostriedok.

Príklad: Ústavné sudy v Rakúsku a Česku považujú lehoty dva dni a sedem dní za príliš krátke ⁽²⁵⁸⁾. Naproti tomu SDEÚ vo veci *Diouf* ⁽²⁵⁹⁾ uviedol, že lehota pätnásť dní na podanie opravného prostriedku v skrátanom konaní „sa nezdá zjavne nedostatočná na prípravu a sformulovanie účinného opravného prostriedku, ale javí sa ako opodstatnená a primeraná s ohľadom na práva a záujmy, o ktoré ide“.

Ďalšie kroky štátu, ktoré môžu brzdiť účinnosť záruk, zahŕňajú neoznámenie rozhodnutia jednotlivcom alebo neinformovanie ich o práve na opravný prostriedok, a zamedzenie styku zaisteného žiadateľa o azyl s vonkajším svetom. V niektorých ohľadoch majú požiadavky, ktoré vypracoval ESLP, a procesné záruky podľa smernice o azylových konaniach veľa spoločného.

⁽²⁵⁷⁾ ESLP, *Abdolkhani a Karimnia/Turecko*, č. 30471/08, 22. septembra 2009, body 111 – 117.

⁽²⁵⁸⁾ Rakúsko, rakúsky ústavný súd (*Österreichische Verfassungsgerichtshof*), rozhodnutie G31/98, G79/98, G82/98, G108/98 z 24. júna 1998; Česko, český ústavný súd (*Ústavní soud České republiky*), rozhodnutie č. 9/2010 Z. z., ktoré nadobudlo účinnosť v januári 2010.

⁽²⁵⁹⁾ SDEÚ, *Samba Diouf/Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, C-69/10, 28. júla 2011, bod 67.

Príklad: Vo veci *Čonka/Belgicko* ⁽²⁶⁰⁾, ktorá sa týkala hromadného vyhostenia rómskych žiadateľov o azyl podľa článku 4 protokolu č. 4 k dohovoru, v rámci podania žiadosti o azyl v Belgicku sa žiadatelia stretli s administratívnymi a praktickými prekážkami. V prvostupňovom konaní nemali žiadatelia prístup k svojmu spisu, nemohli nazrieť do záznamov a poznámok z konania alebo požiadať o zaznamenanie svojich pripomienok. Opravné prostriedky pred orgánom vyššieho stupňa nemali automatický odkladný účinok. Súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 13 v spojení s článkom 4 protokolu č. 4 k EDLP.

Aj keď požiadavky článku 13 EDLP celkom neuspokojuje jeden opravný prostriedok, môže ich uspokojiť súhrn opravných prostriedkov poskytnutých podľa domáceho práva ⁽²⁶¹⁾.

5.1.3. Odvolania s automatickým odkladným účinkom

Podľa práva EÚ poskytuje článok 46 [smernice o azylových konaniach](#) právo na účinný opravný prostriedok pred súdom alebo tribunálom. Ten vychádza zo znenia článku 47 [Charty EÚ](#). Smernica vyžaduje, aby členské štáty EÚ umožnili žiadateľom zostať na ich území dovtedy, kým neuplynie lehota na uplatnenie ich práva na opravný prostriedok, ako aj kým sa nerozhodne o opravnom prostriedku. Podľa článku 46 ods. 6 smernice neexistuje automatické právo zostať na území členského štátu v prípade určitých neopodstatnených a neprípustných žiadostí, kedy musí odvolací orgán z úradnej moci rozhodnúť, či žiadateľ môže zostať na území členského štátu dovtedy, kým nebude rozhodnuté o opravnom prostriedku. Podobná výnimka existuje v prípade rozhodnutí o odovzdaní podľa [dublinkého nariadenia](#) [nariadenie (EÚ) č. 604/2013, článok 27 ods. 2].

Podľa EDLP súd konštatoval, že keď sa jednotlivец odvolá proti zamietnutiu svojej žiadosti o azyl, odvolanie musí mať automatický odkladný účinok, keď vykonanie opatrenia návratu proti nemu môže mať potenciálne nezvratné účinky v rozpore s článkom 3.

⁽²⁶⁰⁾ ESĽP, *Čonka/Belgicko*, č. 51564/99, 5. februára 2002.

⁽²⁶¹⁾ ESĽP, *Kudła/Polsko*, [VK], č. 30210/96, 26. októbra 2000.

Príklad: Vo veci *Gebremedhin [Gaberamadhien]/Francúzsko* ⁽²⁶²⁾ ESLP usúdil, že žiadateľove tvrdenia týkajúce sa rizika zlého zaobchádzania v Eritrei sú dostatočne dôveryhodné, aby bola jeho sťažnosť podľa článku 3 EDLP preukazná. Žiadateľ sa preto mohol spoliehať na článok 13 braný v spojení s článkom 3. Toto ustanovenie vyžaduje, aby mali cudzí štátni príslušníci prístup k opravnému prostriedku s odkladným účinkom proti rozhodnutiu odsunúť ich do krajiny, v ktorej majú reálny dôvod domnievať sa, že podstúpia riziko zlého zaobchádzania v rozpore s článkom 3. V prípade žiadateľov o azyl, ktorí tvrdili, že toto riziko podstupujú, a ktorým bolo už udelené povolenie na vstup na francúzske územie, francúzske právo zabezpečuje konanie, ktoré spĺňa niektoré z týchto požiadaviek. Tento postup sa však neuplatňuje na osoby, ktoré tvrdia, že toto riziko podstupujú, a na hranici sa po prilete na letisko obrátia. Cudzí štátni príslušníci sa musia nachádzať na francúzskom území, aby mohli podať žiadosť o azyl. Ak sa na hranici obrátia, nemôžu túto žiadosť podať, kým najprv nedostanú povolenie na vstup do krajiny. Ak nemajú na to potrebné dokumenty, musia požiadať o povolenie na vstup z dôvodu azylu. Kým orgány skúmajú, či ich plánovaná žiadosť o azyl nie je „úmyselne zle podložená“, sú zadržávaní v tzv. čakacej zóne. Ak orgány považujú žiadosť za „úmyselne zle podloženú“, odmietnu danej osobe udeliť povolenie na vstup do krajiny. Keďže daný jednotlivec mohol požiadať správne súdy o zrušenie ministerského rozhodnutia o odmietnutí povolenia na vstup, táto žiadosť nemala odkladný účinok a nepodliehala žiadnym časovým obmedzeniam. Prirodzene, osoba môže požiadať o urýchlené posúdenie žiadosti, čo žiadateľ síce urobil, ale bezúspešne. Tento opravný prostriedok však nemá automatický odkladný účinok, čo znamená, že táto osoba môže byť odsunutá skôr, než sudca vydá rozhodnutie. Z dôvodu významnosti článku 3 EDLP a nezvratnej povahy bezprávia spôsobeného mučením alebo zlým zaobchádzaním sa podľa článku 13 vyžaduje, že v prípade, ak zmluvná strana rozhodne o odsune cudzieho štátneho príslušníka do krajiny, v ktorej existuje reálny dôvod domnievať sa, že podstupuje riziko mučenia alebo zlého zaobchádzania, dotknutá osoba musí mať prístup k opravnému prostriedku s automatickým odkladným účinkom. Tento účinok nebol dostatočný „v praxi“. Keďže žiadateľ nemal prístup k takémuto opravnému prostriedku, kým sa zdržiaval v čakacej zóne, došlo k porušeniu článku 13 EDLP čítaného v spojení s článkom 3.

⁽²⁶²⁾ ESLP, *Gebremedhin [Gaberamadhien]/Francúzsko*, č. 25389/05, 26. apríla 2007.

Príklad: Vo veci *M.S.S./Belgicko a Grécko* ⁽²⁶³⁾ súd zistil, že Grécko porušilo článok 13 čítaný v spojení s článkom 3, pretože na strane orgánov zistil nedostatky v posúdení žiadateľovej žiadosti o azyl a rizika, ktorému by priamo či nepriamo čelil po návrate do svojej krajiny pôvodu, bez akéhokoľvek seriózneho posúdenie skutkovej podstaty jeho žiadosti o azyl a bez toho, aby bol žiadateľovi poskytnutý prístup k účinnému opravnému prostriedku.

Príklad: Vo veci *Hirsi Jamaa a i./Taliansko* ⁽²⁶⁴⁾ talianska loď zadržala na mori potenciálnych žiadateľov o azyl. Talianske orgány ich nechali v domnienke, že budú prevezení do Talianska, a neinformovali ich o postupoch, ktoré musia absolvovať, aby sa vyhli návratu do Líbye. Žiadatelia teda nemohli podať sťažnosti na príslušný orgán podľa článku 3 EDLP alebo článku 4 protokolu č. 4 a dosiahnuť starostlivé a prísne posúdenie svojich žiadostí pred presadením opatrenia odsunu. Súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 13 EDLP v spojení s článkom 3 a článkom 4 protokolu č. 4.

ESLP konštatoval, že nárok podľa článku 13 EDLP v spojení s článkom 8 EDLP a článkom 4 protokolu č. 4 k EDLP nevyžaduje, aby mal vnútroštátny opravný prostriedok automatický odkladný účinok.

Príklad: Vo veci *De Souza Ribeiro/Francúzsko* ⁽²⁶⁵⁾ žiadateľ, brazílsky štátny príslušník, žil na území Francúzskej Guyany (francúzske zámorské územie) s rodinou od svojich siedmich rokov. Po zaistení správnymi orgánmi za nepredloženie platného povolenia na pobyt orgány nariadili jeho odsun. Na ďalší deň bol deportovaný približne 50 minút potom, ako podal odvolanie proti príkazu na odsun. Veľká komora ESLP sa domnievala, že ak je vyhostenie napadnuté z dôvodu údajného zásahu do súkromného a rodinného života, nie je nevyhnutné stanoviť automatický odkladný účinok na to, aby bol opravný prostriedok účinný. Súd však usúdil, že v dôsledku rýchlosti, akou bol vykonaný príkaz na odsun, zostali dostupné opravné prostriedky v praxi neúčinné, a preto nedostupné. Žiadateľ prakticky nemal prístup k účinným opravným prostriedkom v súvislosti so svojou sťažnosťou podľa článku 8 dohovoru, keď mal byť deportovaný. Súd zistil porušenie článku 13 v spojení s článkom 8.

⁽²⁶³⁾ ESLP, *M. S. S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011, bod 293.

⁽²⁶⁴⁾ ESLP, *Hirsi Jamaa a i./Taliansko* [VK], č. 27765/09, 23. februára 2012, body 197 – 207.

⁽²⁶⁵⁾ ESLP, *De Souza Ribeiro/Francúzsko*, [VK], č. 22689/07, 13. decembra 2012, bod 83.

Príklad: *Vec Khlaifia a i./Taliansko* ⁽²⁶⁶⁾ sa týkala návratu tuniských štátnych príslušníkov z Talianska. Žalobcovia nepožiadali o azyl, ale spochybnili kolektívnu povahu ich návratu, pričom tvrdili, že ide o hromadné vyhodenie zakázané článkom 4 protokolu č. 4 k EDLP. Podľa talianskeho práva sa žiadatelia môžu odvolať proti rozhodnutiu o návrate, ale takéto odvolanie automaticky nezastavuje odsun. ESĽP dospel k záveru, že za predpokladu, že existuje účinná možnosť napadnúť rozhodnutie o návrate, nie je potrebné podať odvolanie proti údajnému porušeniu článku 4 protokolu č. 4 na automatické pozastavenie odsunu. Opravný prostriedok musí mať automatický odkladný účinok len vtedy, ak existuje riziko nezvratnej ujmy vo forme porušenia článku 2 alebo 3 EDLP. V súvislosti s tým preto súd nezistil porušenie článku 13 v spojení s článkom 4 protokolu č. 4.

5.1.4. Skrátené azylové konanie

Podľa práva EÚ sa v článku 31 ods. 8 **smernice o azylových konaniach** uvádza desať situácií, v ktorých možno uplatniť skrátené konanie, napríklad keď sa žiadosť považuje za nepodloženú, pretože žiadateľ pochádza z bezpečnej krajiny, alebo ak žiadatelia odmietli poskytnúť svoje odtlačky prstov. Aj keď zostávajú v platnosti základné zásady a záruky ustanovené v smernici, odvolanie nemusí mať automaticky odkladný účinok, napríklad sa musí konkrétne požiadať o právo zostať v krajine počas odvolacieho konania a/alebo sa toto právo musí v jednotlivých prípadoch priznať (pozri aj **oddiel 5.1.3**). V praxi môžu byť na podanie odvolania proti zápornému rozhodnutiu v skrátenom konaní aj kratšie lehoty.

Podľa EDLP je súd toho názoru, že každú žiadosť o azyl je potrebné nezávisle a prísne preskúmať. Ak tomu tak nie je, súd zistí porušenia článku 13 EDLP v spojení s článkom 3.

⁽²⁶⁶⁾ ESĽP, *Khlaifia a i./Taliansko* [VK], č. 16483/12, 15. decembra 2016, body 272 – 281.

Príklad: Vo veci *I. M./Francúzsko* ⁽²⁶⁷⁾ sa žiadateľ, ktorý tvrdil, že v prípade deportácie do Sudánu riskuje zlé zaobchádzanie, pokúsil požiadať o azyl vo Francúzsku. Orgány prijali stanovisko, že táto žiadosť o azyl je založená na „úmyselnom podvode“, čiže predstavuje „zneužitie azylového konania“, pretože bola predložená po vydaní príkazu na odsun. Prvé a jediné posúdenie jeho žiadosti o azyl sa preto automaticky spracovalo v skrátrenom konaní, ktoré neposkytuje dostatočné záruky. Napríklad lehota na podanie žiadosti sa skracuje z 21 na päť dní. Táto veľmi krátka lehota na podanie žiadosti ukladá osobitne obmedzujúce podmienky, pretože sa očakáva, že žiadateľ predloží komplexnú žiadosť vo francúzštine so sprievodnými dokladmi a splní rovnaké podmienky pre podanie žiadosti ako v prípade žiadosti predloženej v bežnom konaní osobami, ktoré nie sú vo väzení. Hoci žiadateľ mohol požiadať správny súd o napadnutie svojho rozhodnutia o deportácii, mal na to len 48 hodín na rozdiel od dvojmesačnej lehoty v bežnom konaní. Žiadateľova žiadosť o azyl bola teda zamietnutá ako celok bez toho, aby mu domáci systém ponúkol opravný prostriedok účinný v praxi. Preto nemohol podať sťažnosť podľa článku 3 EDLP. Súd zistil, že došlo k porušeniu článku 13 v spojení s článkom 3 EDLP.

5.2. Dublinské konanie

V **dublinskom nariadení** [nariadenie (EÚ) č. 604/2013] sa vyžaduje, aby členské štáty EÚ posúdili každú žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorú podá štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, a aby túto žiadosť posúdil len jeden členský štát (článok 3 ods. 1). V nariadení sa určuje, ktorý štát je zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl. Ak je na základe kritérií ustanovených nariadením zodpovedný za posúdenie žiadosti iný štát, je v nariadení uvedený postup odovzdania do tohto štátu.

Podľa práva EÚ sa v dublinskom nariadení uvádzajú časové rámce, v ktorých musia štáty vyhovieť žiadostiam o vzatie žiadosti späť alebo prevziať zodpovednosť za žiadateľov o azyl (články 21, 22, 25 a 29), a ustanovuje sa potreba, aby štáty pred odovzdaním žiadateľa zhromaždili určité dôkazy (článok 22), potreba zabezpečiť dôvernosť informácií (článok 39), ako aj potreba informovať jednotlivca o dublinskom nariadení všeobecne (článok 4) a o plánovanom dublinskom transfere a dostupných opravných prostriedkoch (článok 26). Zjavné sú požiadavky na administratívnu spoluprácu (článok 34) a záruky v prípade zániku zodpovednosti (článok 19).

⁽²⁶⁷⁾ ESLP, *I.M./Francúzsko*, č. 9152/09, 2. februára 2012, body 136 – 160.

Príklad: Veci *Ghezelbash a Karim* ⁽²⁶⁸⁾ sa týkajú rozsahu účinných opravných prostriedkov v dublinskom nariadení. Vo veci *Ghezelbash* SDEÚ rozhodol, že žiadateľ má právo v rámci odvolania proti rozhodnutiu o odovzdaní namietat nesprávne uplatnenie jedného z kritérií určujúcich zodpovednosť podľa dublinského nariadenia, konkrétne kritérií týkajúcich sa udelenia víza podľa článku 12. Vo veci *Karim* SDEÚ dospel k záveru, že žiadateľ, ktorý napadol rozhodnutie o odovzdaní, sa môže odvolávať na porušenie pravidla, že členský štát už nie je zodpovedný za žiadosť o medzinárodnú ochranu, ak žiadateľ opustil svoje územie aspoň na tri mesiace (článok 19 ods. 2 dublinského nariadenia).

Dublinské nariadenie zabezpečuje uplatňovanie dublinských pravidiel aj po stiahnutí žiadosti o azyl [článok 20 ods. 5 a článok 18 ods. 1 písm. c)] ⁽²⁶⁹⁾.

V článku 5 dublinského nariadenia sa za normálnych okolností vyžaduje vykonanie osobného pohovoru s každým žiadateľom. Žiadatelia majú právo na účinný prostriedok nápravy: musí sa im buď umožniť zostať v štáte počas posudzovania rozhodnutia o odovzdaní odvolacím orgánom, alebo odvolací orgán musí dostať príležitosť odložiť transfer z vlastnej iniciatívy alebo na požiadanie (článok 27 ods. 3).

Dublinské nariadenie obsahuje aj procesné záruky pre deti bez sprievodu (podrobnejšie informácie sú uvedené v [oddielu 10.1](#)) a ustanovenia na zachovanie jednoty rodiny. Články 8 – 11 a 16 nariadenia obsahujú kritériá na určenie členského štátu zodpovedného za základných rodinných príslušníkov [ako sú vymedzené v článku 2 písm. g) nariadenia]. Okrem toho môže členský štát požiadať o posúdenie žiadosti iný členský štát EÚ s cieľom zlúčiť rodinu (článok 17 ods. 2 „humanitárna doložka“). Článok 7 ods. 3 vyžaduje, aby členské štáty zohľadnili všetky dostupné dôkazy týkajúce sa prítomnosti rodinných príslušníkov a príbuzných na území členského štátu EÚ, pokiaľ sa tieto dôkazy predložia predtým, než iný členský štát prevezme zodpovednosť za posúdenie žiadosti o azyl, a pokiaľ predchádzajúca žiadosť nebola predmetom rozhodnutia o skutkovej podstate veci.

⁽²⁶⁸⁾ SDEÚ, C-63/15, *Mehrdad Ghezelbash/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 7. júna 2016; SDEÚ, C-155/15, *George Karim/Migrācijasverket*, 7. júna 2016.

⁽²⁶⁹⁾ Pozri aj SDEÚ, C-620/10, *Migrationsverket/Nurije Kastrati a i.*, 3. mája 2012, bod 49.

V prípade závažných humanitárnych otázok môže byť členský štát EÚ za určitých okolností zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl vtedy, keď je jedna osoba závislá od inej osoby, za predpokladu, že medzi nimi existujú rodinné väzby.

Príklad: Vec *K.* ⁽²⁷⁰⁾ sa zaoberala navrhovaným odovzdaním ženy, ktorej neveste sa práve narodilo dieťa, z Rakúska do Poľska. Nevesta navyše trpela vážnou chorobou a zdravotným postihnutím v dôsledku traumatického zážitku v tretej krajine. Keby sa zistilo, čo sa stalo, nevesta by pravdepodobne riskovala násilné zaobchádzanie zo strany mužských členov rodiny, ktorej kultúrne tradície prikazujú obhájiť česť rodiny. Za týchto okolností bol SDEÚ toho názoru, že ak sú splnené podmienky uvedené v článku 15 ods. 2 (verzie nariadenia z roku 2003, ktoré bolo preformulované v článku 16 ods. 1 verzie z roku 2013), zodpovedným za posúdenie žiadosti o azyl sa stáva členský štát, ktorý je z humanitárnych dôvodov uvedených v tomto ustanovení povinný prevziať zodpovednosť za žiadateľa o azyl.

Členský štát EÚ sa napriek tomu, že nie je zodpovedným štátom podľa kritérií dublinského nariadenia, môže rozhodnúť, že žiadosť posúdi („doložka o zvrchovanosti“ podľa článku 17 ods. 1) ⁽²⁷¹⁾. Podľa článku 3 ods. 2 nariadenia, ak by odovzдание žiadateľa do členského štátu EÚ, ktorý sa podľa dublinských kritérií považuje za zodpovedný, vystavilo žiadateľa riziku zlého zaobchádzania zakázaného článkom 4 Charty, štát, ktorý má v úmysle odovzdať žiadateľa, musí preskúmať ďalšie kritériá nariadenia a v rámci primeraného času zistiť, či podľa týchto kritérií nemožno určiť za zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl iný členský štát. To môže viesť k tomu, že za preskúmanie žiadosti sa stane zodpovedným prvý štát (článok 3 ods. 2), aby sa eliminovalo riziko porušenia základných práv žiadateľa.

⁽²⁷⁰⁾ SDEÚ, C-245/11, *K./Bundesasylamt* [VK], 6. novembra 2012.

⁽²⁷¹⁾ Pozri aj SDEÚ, C-528/11, *Zuheyra Frayeh Halaf/Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, 30. mája 2013; SDEÚ, C-661/17, *M.A a i.*, 23. januára 2019.

V spojených veciach *N. S. a M. E* ⁽²⁷²⁾ sa SDEÚ zamerl na to, či by došlo k porušeniu článku 4 Charty EÚ, ktorý zodpovedá článku 3 EDLP, keby boli jednotlivci odovzdaní do Grécka podľa dublinského nariadenia. ESĽP už v čase prejednávania vecí pred SDEÚ rozhodol, že podmienky prijatia a ostatné podmienky žiadateľov o azyl v Grécku porušujú článok 3 EDLP [pozri *M.S.S./Belgicko a Grécko* ⁽²⁷³⁾]. SDEÚ bol toho názoru, že členské štáty nemôžu „nevedieť“ o systémových nedostatkoch azylového konania a podmienkach prijatia v Grécku, ktoré predstavujú reálne riziko, že žiadatelia o azyl budú vystavení neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu. Zdôraznil, že dublinské nariadenie sa musí vykonávať v súlade s právami zaručenými Chartou, čo znamená, že pri neexistencii iného zodpovedného štátu boli Spojené kráľovstvo a Írsko povinné preskúmať žiadosti o azyl napriek skutočnosti, že žiadatelia podali svoje žiadosti o azyl v Grécku.

Príklad: Vo veci *C.K. a i./Slovinsko* ⁽²⁷⁴⁾ SDEÚ rozhodol, že odovzdanie podľa dublinského nariadenia sa musí pozastaviť, ak je zdravotný stav žiadateľa taký závažný, že je dôvod domnievať sa, že odovzdanie by viedlo k skutočnému riziku neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania podľa článku 4 Charty EÚ. Súdny dvor rozhodol, že nielen riziká vyplývajúce zo systémových chýb, ale aj okolnosti ovplyvňujúce individuálnu situáciu žiadateľa môžu za výnimočných okolností brániť odovzdaniu podľa dublinského nariadenia. Súdny dvor Európskej únie uviedol, že článok 17 ods. 1 dublinského nariadenia v spojení s článkom 4 Charty EÚ nezaväzuje členské štáty EÚ, aby využili ustanovenie o práve vlastného uváženia. Ustanovenie o práve vlastného uváženia sa však môže uplatniť, ak sa „neočakáva, že zdravotný stav osoby sa v krátkodobom horizonte zlepší“ alebo ak by ďalším pozastavením „hrozilo zhoršenie stavu dotknutej osoby“.

Podľa judikatúry SDEÚ môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu odovzdaný do členského štátu, ktorý je zvyčajne zodpovedný za spracovanie žiadosti alebo ktorý osobe predtým poskytol doplnkovú ochranu, pokiaľ by očakávané životné

⁽²⁷²⁾ SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, *N. S./Secretary of State for the Home Department a M. E. a i./Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011. Pozri takisto SDEÚ, C-4/11, *Bundesrepublik Deutschland/Kaveh Puid*, 14. novembra 2013.

⁽²⁷³⁾ ESĽP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.

⁽²⁷⁴⁾ SDEÚ, C-578/16, *C.K. a i./Slovinsko*, 16. februára 2017.

podmienky osôb, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, v tomto členskom štáte nevystavili danú osobu situácii extrémnej materiálnej chudoby, čo je v rozpore so zákazom neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

Príklad: *Vec Jawo* ⁽²⁷⁵⁾ sa týkala otázky, či Charta EÚ zakazuje odovzdanie žiadateľa podľa dublinského nariadenia do zodpovedného členského štátu, ak existuje vážne riziko, že žiadateľ bude vystavený neludzskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu. Žalobca, gambijský štátny príslušník, pôvodne podal žiadosť o azyl v Taliansku, pokračoval vo svojej ceste počas vybavovania žiadosti a podal ďalšiu žiadosť v Nemecku. Nemecké orgány zamietli žiadosť ako neprípustnú a nariadili odovzdanie žalobcu do Talianska. Žalobca tvrdil, že Nemecko je zodpovedným členským štátom z dôvodu uplynutia šesťmesačnej lehoty podľa dublinského nariadenia a že odovzdanie do Talianska by bolo nezákonné z dôvodu systémových nedostatkov a životných podmienok v Taliansku. SDEÚ dospel k záveru, že odovzdanie žalobcu do iného členského štátu podľa dublinského nariadenia je neludzské a ponižujúce, ak vystavuje danú osobu situácii extrémnej materiálnej chudoby, ktorá „neumožňuje uspokojiť jej najzákladnejšie potreby“.

Príklad: *Veci Ibrahim, Sharqawi a Magamadov* ⁽²⁷⁶⁾ sa týkali osôb, ktorým sa poskytla doplnková ochrana v členskom štáte, ktorí požiadali o azyl v inom členskom štáte. SDEÚ dospel k záveru, že žiadateľ o azyl môže byť odovzdaný do členského štátu, ktorý je zodpovedný za spracovanie žiadosti alebo ktorý už žiadateľovi poskytol doplnkovú ochranu, pokiaľ ho očakávané životné podmienky v tomto členskom štáte nevystavujú situácii extrémnej materiálnej chudoby, čo je v rozpore so zákazom neludzského alebo ponižujúceho zaobchádzania. Súdny dvor objasnil, že nedostatky v sociálnom systéme dotknutého členského štátu neopodstatňujú záver, že existuje riziko takéhoto zaobchádzania.

⁽²⁷⁵⁾ SDEÚ, C-163/17, *Abubacarr Jawo/Bundesrepublik Deutschland* [VK], 19. marca 2019.

⁽²⁷⁶⁾ SDEÚ, spojené veci C-297/17, C-318/17, C-319/17 a C-438/17, *Bashar Ibrahim (C-297/17), Mahmud Ibrahim a i. (C-318/17), Nisreen Sharqawi, Yazan Fattayrji, Hosam Fattayrji (C-319/17)/Bundesrepublik Deutschland, Bundesrepublik Deutschland/Taus Magamadov (C-438/17)* [VK], 19. marca 2019.

Príklad: Vo veciach *Jafari a A.S./Slovinsko* ⁽²⁷⁷⁾ rakúske a slovinské súdy požiadali o objasnenie, či by sa uľahčenie masového prekračovania hraníc počas výnimočnej situácie mohlo považovať za udelenie víza alebo či predstavuje „protiprávne prekročenie“ podľa dublinského nariadenia. SDEÚ rozhodol, že členský štát je stále zodpovedný za žiadosť o medzinárodnú ochranu, keď povoľuje osobám, ktoré nemajú vízum, vstup z humanitárnych dôvodov. Osoba sa musí považovať za neregulárne prekračujúcu územie členského štátu aj vtedy, keď nezvyčajne veľký počet osôb prekročí hranicu. SDEÚ potvrdil, že v takejto situácii sa dublinské nariadenie naďalej uplatňuje.

Podľa EDLP nie je úlohou ESLP vykladať dublinské nariadenie. Ako však ukazuje judikatúra súdu, články 3 a 13 môžu byť uplatniteľnými zárukami aj v kontexte odovzdania podľa dublinského nariadenia ⁽²⁷⁸⁾.

Príklad: Vo veci *M.S.S./Belgicko a Grécko* ⁽²⁷⁹⁾ ESLP zistil porušenia práv žiadateľa na opravný prostriedok podľa článku 13 EDLP brany v spojení s článkom 3 zo strany Grécka aj Belgicka. Súd dospel k záveru, že z dôvodu neuplatňovania právnych predpisov v oblasti azylovej politiky a veľkých štrukturálnych nedostatkov prístupu k azylovým konaniam a opravným prostriedkom v Grécku neexistujú žiadne účinné záruky, ktoré by žiadateľa chránili proti ďalšiemu svojvoľnému odsunu do Afganistanu, kde by riskoval zlé zaobchádzanie. Pokiaľ ide o Belgicko, konanie o napadnutí dublinského transferu do Grécka nespĺňalo požiadavky judikatúry ESLP na podrobné a prísne preskúmanie žiadosti v prípadoch, kde môže jednotlivca vystaviť zaobchádzaniu zakázanému článkom 3 vyhostenie do inej krajiny.

Príklad: Vo veci *Tarakhel/Švajčiarsko* ⁽²⁸⁰⁾ ESLP konštatoval, že aj v prípade neexistencie „systémových nedostatkov“ v podmienkach prijímania v Taliansku by došlo k porušeniu článku 3 EDLP, ak by žalobcovia boli vrátení do Talianska bez toho, aby švajčiarske orgány najprv získali individuálne záruky talianskych orgánov, že so žiadateľmi sa bude zaobchádzať spôsobom primeraným veku detí a že rodina sa nerozdelí.

⁽²⁷⁷⁾ SDEÚ, C-646/16, *Khadija Jafari a Zainab Jafari/Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* [VK], 26. júla 2017; a SDEÚ, C-490/16, *A.S./Republika Slovenija* [VK], 26. júla 2017.

⁽²⁷⁸⁾ ESLP, *Mohammed Hussein a i./Holandsko a Taliansko* (dec.), č. 27725/10, 2. apríla 2013; ESLP, *Mohammed/Rakúsko*, č. 2283/12, 6. júna 2013.

⁽²⁷⁹⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.

⁽²⁸⁰⁾ ESLP, *Tarakhel/Švajčiarsko* [VK], č. 29217/12, 4. novembra 2014.

5.3. Postupy týkajúce sa podmienok prijatia žiadateľov o azyl

Podľa práva EÚ musia byť žiadatelia o azyl informovaní o výhodách, na ktoré sú oprávnení, a o všetkých povinnostiach, ktoré musia spĺňať v súvislosti s podmienkami prijímania, do 15 dní od podania žiadosti o azyl [článok 5 *smernice o podmienkach prijímania* (2013/33/EÚ)]. Musia sa im poskytnúť informácie aj o právnej pomoci alebo dostupnej pomoci. Písomné informácie sa poskytujú v jazyku, ktorému osoba rozumie alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumie. Žiadatelia o azyl majú právo odvolať sa proti rozhodnutiam orgánov neudelíť im výhody (článok 26 *smernice o podmienkach prijímania*).

Nesplnenie povinností podľa *smernice o podmienkach prijímania* môže byť vykladané ako porušenie práva EÚ, ktoré spôsobilo škody vo veci *Francovich* (pozri úvod k tejto príručke), a/alebo môže viesť k porušeniu článku 3 EDLP⁽²⁸¹⁾.

Príklad: Vo veciach *M.S.S. a N.S. a M.E.* ESLP aj SDEÚ zastávali názor, že systémové nedostatky v azylom konaní a podmienkach prijímania žiadateľov o azyl v zodpovednom členskom štáte majú za následok neludské a ponižujúce zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 EDLP alebo článkom 4 Charty EÚ⁽²⁸²⁾.

5.4. Konania o návrate

Podľa práva EÚ sa v *smernici o návrate* (2008/115/ES) uvádzajú určité záruky na vydávanie rozhodnutí o návrate (články 6, 12 a 13) a dobrovoľné odchody sa prioritizujú pred nútenými odsunmi (článok 7).

Podľa článku 12 *smernice* musia byť rozhodnutia o návrate, ako aj rozhodnutia o zákaze opätovného vstupu vrátane informácií o dostupných opravných prostriedkoch vyhotovené písomne a v jazyku, ktorému jednotlivec rozumie, alebo sa dá odôvodnene predpokladať, že mu rozumie. Preto sú členské štáty povinné vydávať informačné materiály aspoň v piatich najbežnejších jazykoch, ktoré používajú skupiny migrantov vstupujúce na územie daného členského štátu. V článku 13 *smernice*

⁽²⁸¹⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011; ESLP, *N.H. a i./Francúzsko*, č. 28820/13, 75547/13 a 13114/15, 2. júla 2020.

⁽²⁸²⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011; SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, *N.S./Secretary of State for the Home Department a M.E. a i./Refugee Applications Commissioner and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011, bod 86.

o návrate sa uvádza, že štátni príslušníci tretích krajín musia dostať právo na odvolanie alebo preskúmanie rozhodnutia o odsune pred príslušným súdnym alebo správnym orgánom, alebo iným príslušným nezávislým orgánom s právomocou dočasne pozastaviť odsun na čas tohto preskúmania. Štátny príslušník tretej krajiny by mal mať možnosť získať právne poradenstvo, zastupovanie a v prípade potreby aj jazykovú pomoc – bezplatne – v súlade s pravidlami stanovenými vo vnútroštátnom práve.

Príklad: *Vec FMS a i.* ⁽²⁸³⁾ sa týkala afganských a iránskych žiadateľov o azyl, ktorí boli zadržaní v tranzitnom priestore v Maďarsku, ktorý sa nachádza na južnej hranici krajiny so Srbskom. Po tom, ako boli ich žiadosti o azyl zamietnuté ako neprípustné podľa maďarského práva, im boli vydané rozhodnutia o návrate, na základe ktorých sa museli vrátiť do Srbska. Srbsko ich však odmietlo prijať späť z dôvodu, že neboli splnené podmienky stanovené v [readmisnej dohode medzi EÚ a Srbskom](#) (žalobcovia do Maďarska vstúpili zo Srbska cez tranzitné priestory, a nie neregulárne). Maďarské orgány následne zmenili krajinu určenia v pôvodných rozhodnutiach o návrate a nahradili ju príslušnými krajinami pôvodu jednotlivcov. SDEÚ objasnil, že zmena cieľovej krajiny v pôvodnom rozhodnutí o návrate je taká podstatná, že sa musí považovať za nové rozhodnutie o návrate. Proti takémuto rozhodnutiu musí byť k dispozícii účinné súdne preskúmanie. Všeobecnejšie SDEÚ takisto rozhodol, že hoci členské štáty môžu ustanoviť, že rozhodnutia o návrate budú napadnuté pred inými ako súdnymi orgánmi (článok 13 ods. 1 smernice o návrate), osoba, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie o návrate, musí mať v určitej fáze konania možnosť napadnúť jeho zákonnosť aspoň na jednom súdnom orgáne v súlade s právom na účinný prostriedok nápravy pred súdom zaručeným článkom 47 Charty EÚ. V prípade neexistencie vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá by stanovovala takéto súdne preskúmanie, je vnútroštátny súd oprávnený rozhodnúť o žalobe smerujúcej k napadnutiu rozhodnutia o návrate.

V článku 9 smernice sa uvádza, že rozhodnutia o odsune sa musia odložiť, ak by porušovali zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia a keď osoby požiadali o opravný prostriedok s odkladným účinkom. Odsun možno ďalej odložiť z dôvodov,

⁽²⁸³⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 110 – 123 a 124 – 130.

ktoré sa týkajú danej osoby, ako je napríklad jej zdravotný stav, a z dôvodu technických prekážok odsunu. V prípade odloženia návratu musia členské štáty EÚ poskytnúť písomné potvrdenie o odklade výkonu rozhodnutia (článok 14).

Smernica o návrate sa neuplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ, ktorí sa presťahovali od iného členského štátu EÚ, alebo občanov iných štátov EHP alebo Švajčiarska, ktorých situáciu upravuje [smernica o voľnom pohybe](#) (2004/38/ES). V smernici o voľnom pohybe sa ustanovujú procesné záruky v kontexte obmedzení vstupu a pobytu z dôvodov verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia. Osoby musia mať v prípade týchto rozhodnutí prístup k súdnym a v príslušných prípadoch k správnym konaniam (články 27, 28 a 31). Jednotlivci musia dostať písomné oznámenie o rozhodnutiach a musia byť schopní porozumieť ich obsahu a dôsledkom. Oznámenia musia obsahovať procesné aspekty týkajúce sa podania odvolaní, ako aj časové rámce (článok 30). Porovnateľnú ochranu požívajú tureckí štátni príslušníci ⁽²⁸⁴⁾.

Podľa EDLP sú okrem hľadísk týkajúcich sa článku 13 EDLP ustanovené osobitné záruky v článku 1 protokolu č. 7 k dohovoru, ktoré je potrebné rešpektovať v prípadoch vyhostenia cudzincov, ktorí sa *zákonne* zdržujú v danom štáte. Okrem toho ESLP rozhodol, že článok 8 obsahuje procesné záruky na zabránenie svojvoľnému zasahovaniu do práva na súkromný a rodinný život. Toto môže byť dôležité pre jednotlivcov, ktorí sa v určitom štáte zdržujú už nejaký čas a mohli si tu zariadiť súkromný a rodinný život, alebo ktorí môžu byť účastníkmi súdneho konania v tomto štáte. Chyby v procesných aspektoch rozhodovania podľa článku 8 môžu mať za následok porušenie článku 8 ods. 2 z dôvodu, že rozhodnutie nebolo v súlade s právom.

Príklad: Vec *C. G. a i./Bulharsko* ⁽²⁸⁵⁾ sa týkala osoby s dlhodobým pobytom, ktorá bola odsunutá z dôvodov národnej bezpečnosti na základe správy o tajnom sledovaní. ESLP bol toho názoru, že netransparentné konanie, aké bolo použité v prípade žiadateľa, nepredstavuje úplné a účelné posúdenie požadované podľa článku 8 EDLP. Navyše bulharské súdy odmietli zhromaždiť dôkazy, ktoré by potvrdili alebo vyvrátili obvinenia proti žiadateľovi, a ich rozhodnutia boli formálne. V dôsledku toho nebola vec žiadateľa riadne prejednaná alebo preskúmaná, ako sa vyžaduje podľa odseku 1 písm. b) článku 1 protokolu č. 7.

⁽²⁸⁴⁾ Rozhodnutie Asociačnej rady EHS – Turecko č. 1/80.

⁽²⁸⁵⁾ ESLP, *C.G. a i./Bulharsko*, č. 1365/07, 24. apríla 2008.

Príklad: Veci *Anayo a Saleck Bardi* ⁽²⁸⁶⁾ sa týkali návratu štátnych príslušníkov tretích krajín s účasťou detí. ESLP zistil porušenie článku 8 EDLP, pretože objavil chyby v rozhodovacom procese, ako napríklad nezohľadnenie najlepších záujmov dieťaťa, alebo nedostatočnú koordináciu medzi orgánmi pri určovaní týchto záujmov.

Rýchlo vykonaný odsun, ktorý v podstate bráni súdnemu preskúmaniu zákonnosti opatrenia odsunu z dôvodu neprimerane krátkej lehoty, spôsobuje neúčinnosť a nedostupnosť existujúcich opravných prostriedkov, čím porušuje článok 13 EDLP ⁽²⁸⁷⁾.

5.5. Právna pomoc v konaniach o azyle a návrate

Základným kameňom prístupu k spravodlivosti je prístup k právnej pomoci. Bez prístupu k spravodlivosti nie je možné účinne chrániť práva jednotlivcov ⁽²⁸⁸⁾. Právna podpora je osobitne dôležitá v konaniach o azyle a návrate, kde môžu jazykové bariéry sťažovať dotknutým osobám pochopenie často zložitých alebo rýchlo vykonávaných postupov.

Podľa EDLP je právo na prístup k súdu odvodené od práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v článku 6 EDLP – práva, ktoré v každej demokracii zaujíma popredné miesto ⁽²⁸⁹⁾. Ako už bolo uvedené, článok 6 nie je uplatniteľný na konania o azyle a prisťahovalectve, pretože predmetom konania nie je určenie občianskeho práva alebo povinnosti, ani obvinenie z trestného činu ⁽²⁹⁰⁾. To však neznamená, že zásady prístupu k súdu, ktoré ESLP vypracoval podľa článku 6 EDLP, sú pre článok 13 irelevantné. Z hľadiska procesných záruk sú požiadavky článku 13 menej prísne ako požiadavky článku 6, ale absolútnou podstatou opravného prostriedku na účely článku 13 je, že by mal zahŕňať dostupné konanie.

⁽²⁸⁶⁾ ESLP, *Anayo/Nemecko*, č. 20578/07, 21. decembra 2010; ESLP, *Saleck Bardi/Španielsko*, č. 66167/09, 24. mája 2011.

⁽²⁸⁷⁾ ESLP, *Moustahi/Francúzsko*, č. 9347/14, 25. júna 2020, body 156 – 164.

⁽²⁸⁸⁾ Viac informácií nájdete v dokumente FRA (2010), *Access to Effective Remedies: The asylum-seeker perspective*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽²⁸⁹⁾ ESLP, *Airey/Írsko*, č. 6289/73, 9. októbra 1979.

⁽²⁹⁰⁾ ESLP, *Maaouia/Francúzsko*, [VK], č. 39652/98, 5. októbra 2000, bod 38.

Príklad: Vo veci *G. R./Holandsko* ⁽²⁹¹⁾ o otázke účinného prístupu k správne mu konaniu s cieľom získať povolenie na pobyt súd zistil porušenie článku 13 EDLP. Poznamenal, že aj keď je správne konanie na získanie povolenia na pobyt a výnimky zo zaplatenia zákonných poplatkov „právne dostupné“, z dôvodu neúmerne vysokého správneho poplatku vo vzťahu k skutočnému príjmu rodiny žiadateľa je „prakticky nedostupné“. Súd zdôraznil aj formálny prístup príslušného ministra, ktorý dôkladne nepreskúmal stav núdze žiadateľa. Znova pripomenul, že zásady prístupu k súdu vypracované podľa článku 6 sú relevantné aj pre článok 13. Toto prekrytie sa preto vyložilo ako vec vyžadujúca si dostupné konanie.

ESLP sa vo svojej judikatúre odvoláva na odporúčania Rady Európy o právnej pomoci s cieľom uľahčiť prístup k spravodlivosti, najmä pre veľmi chudobných ⁽²⁹²⁾.

Príklad: Vo veci *M.S.S./Belgicko a Grécko* ⁽²⁹³⁾ ESLP rozhodol, že žalobcovi chýbali praktické prostriedky na zaplatenie advokáta v Grécku, kde bol vrátený; nedostal informácie týkajúce sa prístupu k organizáciám, ktoré poskytujú právne poradenstvo a pomoc. Toto spolu s nedostatkom právnikov poskytujúcich právnu pomoc spôsobuje, že grécky systém právnej pomoci ako celok je v praxi neúčinný. ESLP dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 13 EDLP v spojení s článkom 3.

Podľa práva EÚ je v **Charte EÚ** vymedzené prípravné štádium vývoja práva na právnu pomoc a poradenstvo podľa práva EÚ. Článok 51 Charty sa uplatňuje len vtedy, keď členské štáty EÚ vykonávajú právo EÚ. V článku 47 Charty sa uvádza, že „[k]aždý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať [...]“ a že „[p]rávna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti“.

Právo na spravodlivé konanie sa podľa práva EÚ uplatňuje na veci azylu a imigrácie, čo však nie je prípad EDLP. Zahnutie právnej pomoci do článku 47 Charty EÚ odzrkadľuje jej historický a ústavný význam. Vysvetlivky k článku 47 v súvislosti

⁽²⁹¹⁾ ESLP, *G.R./Holandsko*, č. 22251/07, 10. januára 2012, body 49 – 50.

⁽²⁹²⁾ Rada Európy, Výbor ministrov, odporúčanie č. R (81) 7 o opatreniach na uľahčenie prístupu k spravodlivosti, prijaté 14. mája 1981; ESLP, *Siałkowska/Polsko*, č. 8932/05, 22. marca 2007.

⁽²⁹³⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011, bod 319.

s jeho ustanovením o právnej pomoci spomínajú štrasburskú judikatúru – najmä vec *Airey* ⁽²⁹⁴⁾. Právna pomoc vo veciach azylu a imigrácie je zásadnou súčasťou potreby účinného opravného prostriedku a potreby spravodlivého konania.

5.5.1. Právna pomoc v azylových konaniach

Podľa práva EÚ oprávňuje článok 22 ods. 1 **smernice o azylových konaniach** žiadateľov poradiť sa s právnikom o záležitostiach týkajúcich sa ich žiadosti. Podľa článku 20 smernice musia členské štáty EÚ v prípade záporného rozhodnutia správy zabezpečiť bezplatné poskytnutie právnej pomoci a zastúpenia žiadateľom pri podávaní odvolania, ako aj na odvolacom konaní. Bezplatná právna pomoc a/alebo zastupovanie sa nesmie poskytovať osobám, ktoré majú hmatateľné vyhliadky na úspech (článok 20 ods. 3). Členské štáty EÚ môžu vyžadovať splnenie určitých podmienok, ako sú finančné záležitosti alebo časové rámce (článok 21).

Článok 23 smernice obsahuje aj ustanovenie o rozsahu právnej pomoci a zastupovania vrátane možnosti právneho poradcu získať prístup k informáciám uvedeným v žiadateľovom spise, ako aj praktický prístup ku klientovi, ak sa zdržiava alebo je zadržovaný v uzavretých priestoroch, ako sú väzenské zariadenia a tranzitné zóny. Žiadatelia majú povolené priviesť si na osobný pohovor o azyle právneho zástupcu alebo iného poradcu, ktorého ako takého pripúšťa vnútroštátne právo.

Právo na právnu pomoc a poradenstvo uznávajú aj **usmernenia Rady Európy o ochrane ľudských práv v kontexte skrátených azylových konaní** ⁽²⁹⁵⁾.

5.5.2. Právna pomoc v konaniach o návrate

Podľa práva EÚ sa poskytovanie právnej pomoci neobmedzuje len na konania o azyle, ale zahŕňa aj konania o návrate. Toto je dôležité, pretože jednotlivcom umožňuje požiadať o súdne preskúmanie rozhodnutia o odsune. Niektorí jednotlivci, ktorí dostali rozhodnutie o návrate podľa **smernice o návrate**, by sa nikdy nedostali k odvolaniu ani k akémukoľvek súdnemu preskúmaniu svojich sťažností. Niektorí z týchto jednotlivcov si mohli v čase svojho pobytu v členskom štáte EÚ založiť rodiny a budú žiadať o prístup k súdu, aby určil zlučiteľnosť rozhodnutia o návrate s ľudskými právami. Vzhľadom na to článok 13 smernice o návrate ako

⁽²⁹⁴⁾ ESLP, *Airey/Irsko*, č. 6289/73, 9. októbra 1979.

⁽²⁹⁵⁾ Rada Európy, Výbor ministrov (2009), *Guidelines on human rights protection in the context of accelerated asylum procedures*, prijaté 1. júla 2009.

taký stanovuje, že členské štáty EÚ „zabezpečia, aby potrebné právne poradenstvo a/alebo zastúpenie boli poskytnuté na požiadanie a bezplatne“ v súlade s príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a v zmysle článku 15 ods. 3 a 6 [smernice 2005/85/ES](#) (pozri [oddiel 5.5.1](#)).

V týchto ustanoveniach sa uvádza, že právna pomoc by mala byť dostupná na požiadanie. To znamená, že jednotlivci musia byť informovaní o poskytnutí právnej pomoci v jasnom a jednoduchom jazyku, ktorému rozumejú, pretože inak by boli tieto pravidlá nezmyselné a bránili by účinnému prístupu k spravodlivosti.

V usmerneniach **Rady Európy** s názvom *Dvadsať usmernení o nútenom návrate* (usmernenie 9) sa stanovuje aj právna pomoc v súvislosti s návratom ⁽²⁹⁶⁾.

5.5.3. Právna pomoc pri spochybňovaní podmienok prijímania

Podľa práva EÚ môže žiadateľ podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o azyle prijatom podľa [smernice o podmienkach prijímania](#) (2013/33/EÚ) (článok 26 smernice). V prípade odvolania proti rozhodnutiu alebo žiadosti o preskúmanie rozhodnutia musia členské štáty EÚ na požiadanie zabezpečiť bezplatnú právnu pomoc a zastupovanie, ak je potrebné na zabezpečenie účinného prístupu k spravodlivosti. Podľa smernice o podmienkach prijímania môžu členské štáty uložiť na právnu pomoc pri preskúmaní rozhodnutí o azyle rovnaké obmedzenia, aké sa uvádzajú v [smernici o azylových konaniach](#).

⁽²⁹⁶⁾ Rada Európy, Výbor ministrov, *Dvadsať usmernení o nútenom návrate*, prijaté 4. mája 2005.

Hlavné body

- Právo EÚ vyžaduje v kontexte posúdenia žiadosti o azyl aj v kontexte posúdenia rozhodnutí o návrate spravodlivé a účinné konania (pozri oddiely 5.1.1 a 5.4).
- V článku 13 EDLP sa vyžaduje účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom so zreteľom na každú preukaznú sťažnosť podľa akéhokoľvek ustanovenia EDLP alebo jeho protokolov. V súvislosti s prisťahovalectvom sa vyžaduje najmä nezávislé a prísne preskúmanie akejkoľvek sťažnosti na odôvodnené obavy z reálneho rizika zaobchádzania v rozpore s článkom 2 alebo článkom 3 EDLP v prípade vyhostenia alebo extradície jednotlivca (pozri [oddiel 5.1.2](#)).
- Článok 13 EDLP vyžaduje opravný prostriedok s automatickým odkladným účinkom, ak jednotlivec tvrdí, že vykonanie opatrenia návratu by ho mohlo vystaviť reálnemu riziku porušenia článkov 2 alebo 3 EDLP z dôvodu nezvratnej povahy ujmy, ktorá by mohla vzniknúť. V prípadoch, keď neexistuje riziko takejto ujmy, EDLP vyžaduje, aby jednotlivec mal účinnú možnosť napadnúť rozhodnutie o vyhostení tým, že jeho sťažnosti dostatočne dôkladne preskúma nezávislý a nestranný vnútroštátny súd (pozri [oddiel 5.1.3](#)).
- Článok 47 Charty EÚ vyžaduje prostriedok nápravy pred súdom a obsahuje rozsiahlejšie záruky spravodlivosti ako článok 13 EDLP (pozri [oddiel 5.1.2](#)).
- Podľa práva EÚ existujú procesné záruky so zreteľom na oprávnenie žiadateľov na podporu a výhody a na ich ukončenie (pozri [oddiel 5.3](#)).
- Nedostatočná právna pomoc môže nastoliť problém podľa článku 13 EDLP, ako aj podľa článku 47 Charty EÚ (pozri [oddiel 5.5](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieli Ďalšie informácie](#).

6

Súkromný a rodinný život a právo uzavrieť manželstvo

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Charta EÚ, článok 9 (právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu)</p> <p>Uznesenie Rady (1997) o opatreniach, ktoré sa majú prijať v boji proti účelovým manželstvám</p>	<p>Právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu</p>	<p>EDLP, článok 12 (právo na uzavretie manželstva)</p> <p>ESLP, <i>O'Donoghue a i./Spojené kráľovstvo</i>, č. 34848/07, 2010 (prekážky práva uzavrieť manželstvo)</p> <p>ESLP, <i>Schembri/Malta</i> (dec.), č. 66297/13, 2017 (manželstvo sa nepovažuje za skutočné)</p>
<p>Charta EÚ, článok 7 (rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov EHP uplatňujúcich práva na voľný pohyb:</p> <p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES)</p> <p>SDEÚ, C-673/16, <i>Coman</i> [VK], 2018 (manželstvá osôb rovnakého pohlavia)</p> <p>ESD, C-127/08, <i>Metock</i> [VK], 2008 (predchádzajúci zákonný pobyt rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, v členských štátoch sa nevyžaduje)</p> <p>ESD, C-60/00, <i>Carpenter</i>, 2002 (manželka štátneho príslušníka tretej krajiny môže zostať s deťmi v domovskej krajine manžela, keď sa manžel presťahuje do iného členského štátu EÚ)</p> <p>ESD, vec C-59/85, <i>Holandský štát/Reed</i>, 1986 (registrované partnerstvá)</p>	<p>Legalizácia rodiny</p>	<p>EDLP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>ESLP, <i>Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko</i>, č. 50435/99, 2006 (najlepšie záujmy dieťaťa)</p> <p>ESLP, <i>Darren Omoregie a i./Nórsko</i>, č. 265/07, 2008 (silné väzby nigérijského manžela s krajinou pôvodu)</p> <p>ESLP, <i>Nunez/Nórsko</i>, č. 55597/09, 2011 (rodinný život v Nórsku)</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>SDEÚ, C-34/09, <i>Zambrano</i> [VK], 2011 (deťom hrozí strata výhod občianstva EÚ)</p> <p>SDEÚ, C-256/11, <i>Dereci</i> [VK], 2011 (manželský partner a deti)</p> <p>Rodinní príslušníci garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:</p> <p>Smernica o zlúčení rodiny (2003/86/ES) (rodinný príslušník musí za normálnych okolností podať žiadosť mimo krajiny)</p>		
<p>Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov EHP uplatňujúcich práva na voľný pohyb:</p> <p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES)</p> <p>SDEÚ, C-338/13, <i>Noorzia</i>, 2014 (minimálny vek na podanie žiadosti o zlúčení rodiny)</p> <p>SDEÚ, C-578/08, <i>Chakroun</i>, 2010 (nezáleží na tom, či bola rodina založená pred príchodom alebo po príchode štátneho príslušníka tretej krajiny)</p> <p>Rodinní príslušníci garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:</p> <p>Smernica o zlúčení rodiny (2003/86/ES)</p>	Zlúčenie rodiny	<p>EDLP, článok 14 (ochrana pred diskrimináciou) v spojení s článkom 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p> <p>ESLP, <i>Biao/Dánsko</i> [VK], č. 38590/10, 2016 (nepriama diskriminácia)</p> <p>ESLP, <i>Tuquabo-Tekle a i./Holandsko</i>, č. 60665/00, 2006 (opustené deti)</p> <p>ESC, článok 19 ods. 6 (zlúčenie rodiny zahraničných pracovníkov)</p>
<p>Charta EÚ, článok 7 (rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p>	Ochrana pred vyhostením	<p>EDLP, článok 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života)</p>
<p>Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov EHP uplatňujúcich práva na voľný pohyb:</p> <p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES), článok 13</p> <p>Rodinní príslušníci garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:</p> <p>Smernica o zlúčení rodiny (2003/86/ES), článok 15</p>	Prípady rozpadu vzťahu	<p>ESLP, <i>Berrehab/Holandsko</i>, č. 10730/84, 1988 (udržiavanie styku s deťmi)</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov EHP uplatňujúcich práva na voľný pohyb:</p> <p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES), články 27 – 33</p> <p>Rodinní príslušníci garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín:</p> <p>Smernica o zlúčení rodiny (2003/86/ES), článok 6 ods. 2</p>	<p><i>Prípady trestných vecí</i></p>	<p>ESLP, <i>Boultif/Švajčiarsko</i>, č. 54273/00, 2001 (kritériá posudzovania primeranosti vyhostenia)</p> <p>ESLP, <i>Üner/Holandsko</i> [VK], č. 46410/99, 2006 (kritériá posudzovania prekážok prameniacich z práva na rodinný a súkromný život)</p> <p>ESLP, <i>Assem Hassan Ali/Dánsko</i>, č. 25593/14, 2018 (kritériá najlepšieho záujmu dieťaťa a predchádzania nepokojom alebo trestnej činnosti)</p>

Úvod

V tejto kapitole sa venuje pozornosť právu na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ako aj právu uzavrieť manželstvo a založiť rodinu. Skúmajú sa aj otázky týkajúce sa legalizácie a zlúčenia rodiny, ako aj záruky na zachovanie jednoty rodiny.

Podľa EDLP zaručuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života článok 8. Pojem „súkromný život“ je široký a nie je ľahké nájsť podrobnú definíciu. Ide o fyzickú a psychickú integritu osoby, právo na osobný rozvoj a právo vytvoriť si a rozvíjať vzťahy s inými ľudskými bytosťami a vonkajším svetom ⁽²⁹⁷⁾. Okrem možného zásahu do „rodinného života“ môže vyhostenie usadeného migranta predstavovať aj zásah do jeho práva na rešpektovanie „súkromného života“, ktoré, v závislosti od skutočností prípadu, môže alebo nemusí byť odôvodnené. To, či sa súd zameria skôr na aspekt „rodinného života“ než „súkromného života“, bude závisieť od okolností konkrétnej veci ⁽²⁹⁸⁾.

⁽²⁹⁷⁾ ESLP, *Pretty/Spojené kráľovstvo*, č. 2346/02, 29. apríla 2002, bod 61.

⁽²⁹⁸⁾ ESLP, *A.A./Spojené kráľovstvo*, č. 8000/08, 20. septembra 2011; ESLP, *Maslov/Rakúsko* [VK], č. 1638/03, 23. júna 2008; ESLP, *Üner/Holandsko* [VK], č. 46410/99, 18. októbra 2006.

Príklad: Vo veci *Omojudi/Spojené kráľovstvo* ⁽²⁹⁹⁾ ESLP znova potvrdil, že článok 8 EDLP chráni aj právo vytvárať a rozvíjať vzťahy s inými ľudskými bytosťami a vonkajším svetom a môže zahŕňať aspekty sociálnej identity jednotlivca. Treba prijať skutočnosť, že totalita sociálnych väzieb medzi usadenými migrantmi a komunitou, v ktorej žili, je súčasťou pojmu „súkromný život“ v zmysle článku 8 bez ohľadu na existenciu „rodinného života“.

Podľa práva EÚ je v **Charte EÚ** zakotvené právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu (článok 9) a právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života (článok 7), ako aj ochrana práv dieťaťa (článok 24), najmä právo zachovať styk s oboma rodičmi (článok 24 ods. 3).

Vo vzťahu k migrácii zahŕňalo prvé opatrenie o voľnom pohybe osôb prijaté pred viac ako 50 rokmi [**nariadenie (EHS) č. 1612/68**, zrušené a nahradené **nariadením (EÚ) č. 492/2011**] výslovné právo európskeho migrujúceho pracovníka byť sprevádzaný nielen manželským partnerom a deťmi do veku 21 rokov, ale aj staršími závislými deťmi a závislými rodičmi a starými rodičmi. Teraz zahŕňa aj registrovaných partnerov a musí uľahčovať prijatie a oprávnenie ostatných členov rodiny. Štátna príslušnosť rodinných príslušníkov bola – a je – pre toto právo bezpredmetná. Keďže väčšina vnútroštátnych imigračných politik sa snaží obmedziť pohyb štátnych príslušníkov tretích krajín, mnohé zo súdnych sporov EÚ sa týkajú skôr práv rodinných príslušníkov z tretích krajín než samotných štátnych príslušníkov EHP.

Otázkou pre SDEÚ je, či môžu obmedzenia migrácie rodín fungovať ako odrádzajúce pre občanov EÚ pri uplatňovaní ich práva na voľný pohyb, alebo brániť požívaniu výhod občianstva EÚ. V mnohých členských štátoch EÚ si uplatňujú štátni príslušníci EÚ využívajúci práva na voľný pohyb paradoxne omnoho väčšie práva na zlúčenie rodiny než štátni príslušníci daného štátu; zlúčenie rodiny pre štátnych príslušníkov EÚ, ktorí nevyužili právo na voľný pohyb, upravuje vnútroštátne právo, ktoré je v niektorých členských štátoch EÚ naďalej reštriktívnejšie.

Podľa článku 7 **rozhodnutia č. 1/80** prijatého podľa **Ankarskej dohody** existujú aj osobitné ustanovenia pre rodinných príslušníkov tureckých štátnych príslušníkov. Činnosti EÚ v tejto oblasti rozšírilo prijatie **smernice o dlhodobom pobyte (2003/109/ES)** a **smernice o zlúčení rodiny (2003/86/ES)**, ktorá sa týka rodinných príslušníkov garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín – v zmysle rodinného príslušníka v EÚ, ktorý žiada o zlúčenie rodiny) na úrovni EÚ.

⁽²⁹⁹⁾ ESLP, *Omojudi/Spojené kráľovstvo*, č. 1820/08, 24. novembra 2009, bod 37.

A nakoniec, utečencom boli v európskych štátoch už dávno priznané osobitné privilégiá na zlúčenie rodiny na základe nemožnosti vrátiť sa do svojej krajiny pôvodu a pokračovať v rodinnom živote. Z tohto hľadiska sú osobitné ustanovenia o utečencoch obsiahnuté v kapitole V smernice o zlúčení rodiny.

6.1. Právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu

Právo uzavrieť manželstvo je zakotvené v článku 12 EDLP a v práve EÚ v článku 9 Charty EÚ. Týka sa práva vytvoriť si manželský vzťah a rodinu. To sa značne odlišuje od práva na rešpektovanie rodinného života, ktoré si vyžaduje existujúci rodinný vzťah pri žiadosti o povolenie na prisťahovalectvo.

Európske štáty zaviedli na právo uzavrieť manželstvá obmedzenia, pretože účelové manželstvá sa považujú za spôsob, ako obísť imigračné kontroly.

Účelové manželstvo (alebo fiktívne manželstvo) je manželstvo uzavreté výlučne s cieľom umožniť dotknutej osobe vstup alebo pobyt v členskom štáte EÚ⁽³⁰⁰⁾ bez akéhokoľvek úmyslu spolunažívať alebo zdieľať iné sociálne charakteristiky manželstva. V mnohých jurisdikciách je umožnenie účelového manželstva trestný čin.

K **nútenému manželstvu** dochádza vtedy, keď jeden partner (alebo obaja partneri) nechce (nechcú) toto manželstvo uzavrieť. Nútené manželstvá sa medzinárodne uznávajú ako porušovanie ľudských práv a forma rodovo motivovaného násillia⁽³⁰¹⁾. Prinútiť niekoho uzavrieť manželstvo je v mnohých jurisdikciách aj trestným činom. V praxi môže byť ťažké odlíšiť nútené manželstvo od účelového manželstva, najmä v prípade „**dohodnutých manželstiev**“, pojmu, ktorý sa vzťahuje na rôzne situácie počnúc niečím, čo sa podobá nútenému manželstvu, až po systém, v ktorom si partner voľne a dobrovoľne vyberá partnera z krátkého zoznamu kandidátov, ktorých navrhli ich rodiny po dôkladnom prieskume ich vhodnosti⁽³⁰²⁾. Existuje aj úzke prepojenie medzi núteným manželstvom a **detským manželstvom**.

⁽³⁰⁰⁾ Článok 1 uznesenia Rady zo 4. decembra 1997 o opatreniach, ktoré je potrebné prijať na boj proti účelovým manželstvám (Ú. v. ES C 382 1997, s. 1); smernica o zlúčení rodiny, článok 16 ods. 2 písm. b).

⁽³⁰¹⁾ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácejmu násilliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), 2011, CETS č. 210.

⁽³⁰²⁾ Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie, rezolúcia 1468 (2005) o nútených manželstvách a manželstvách detí, prijatá 5. októbra 2005; Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie, rezolúcia 2233 (2018) o nútených manželstvách, prijatá 28. júna 2018.

Podľa práva EÚ pozorovaný výskyt účelových manželstiev na imigračné účely viedol k prijatiu **uznesenia Rady 97/C382/01**. Toto uznesenie odzrkadľuje obavy európskych štátov z účelových manželstiev a uvádza faktory, ktoré môžu byť základom domnienky, že manželstvo je účelové.

Právne predpisy o voľnom pohybe osôb zvyčajne mlčia o možnostiach povolenia imigrácie snúbenca(-ky), pričom uprednostňujú zameranie na legalizáciu alebo zlúčenie rodiny. Na situácie osôb snažiacich sa o prijatie budúcich manželských partnerov zo zahraničia sa uplatňuje len zásada nediskriminácie.

Podľa EDLP z judikatúry ESLP vyplýva, že štát môže na právo štátneho príslušníka tretej krajiny uzavrieť manželstvo riadne uložiť primerané podmienky s cieľom zistiť, či je navrhované manželstvo účelové, a zabrániť mu. V dôsledku toho štát nemusí nutne porušiť článok 12 EDLP, ak podrobí manželstvo s cudzím štátnym príslušníkom skúmaniu s cieľom zistiť, či nejde o účelové manželstvo. To môže zahŕňať aj to, že cudzí štátni príslušníci budú musieť informovať orgány o zamýšľanom manželstve, a prípadne predložiť informácie týkajúce sa ich postavenia imigranta a skutočného úmyslu uzavrieť manželstvo. ESLP však zistil, že aj keď to nie je úplne problematické, požiadavka, aby osoba, ktorá podlieha imigračnej kontrole, predložila žiadosť o osvedčenie súhlasu skôr, než dostane povolenie uzavrieť manželstvo v Spojenom kráľovstve, nastoluje viacero vážnych obáv.

Príklad: *Vec O'Donoghue/Spojené kráľovstvo* ⁽³⁰³⁾ sa zaoberala prekážkami dohodnutia sobáša, ktoré uložilo Spojené kráľovstvo. Osoby podliehajúce imigračnej kontrole by museli získať povolenie imigračných orgánov skôr, než si mohli dohodnúť občiansky sobáš, pokiaľ sa tieto osoby nerozhodnú uzavrieť manželstvo v anglikánskom kostole. ESLP zistil, že systém nemá racionálne spojenie s uvedeným cieľom znížiť výskyt fiktívnych manželstiev, keďže pri rozhodovaní o vydaní potrebného osvedčenia sa v rozhodujúcej skúške posudzuje len imigračné postavenie žiadateľa a neskúma sa skutočný úmysel uzavrieť manželstvo. Súd zistil, že tento systém porušuje článok 12 EDLP. Považuje to aj za diskriminačné na základe náboženstva, pretože z požiadavky získať osvedčenie o súhlase sú vyňaté len manželstvá uzavreté v anglikánskom kostole. Súd ďalej zistil, že poplatky účtované za tieto osvedčenia sú neúmerne vysoké a neposkytujú možnosť výnimiek z poplatku alebo jeho zníženia v prípade osôb v hmotnej núdzi.

⁽³⁰³⁾ ESLP, *O'Donoghue a i./Spojené kráľovstvo*, č. 34848/07, 14. decembra 2010.

Príklad: *Vec Schembri/Malta* ⁽³⁰⁴⁾ sa týkala maltskej štátnej príslušníčky, ktorá sa stretla s pakistanským občanom afganského pôvodu po prepustení zo zaistenia prisťahovalcov, kde bol držaný z dôvodu neoprávneného vstupu. Nezákonne sa presťahoval do Talianska. Zostali v kontakte a zosobášili sa. Manžel požiadal o vízum na maltskom veľvyslanectve v Ríme. Malta zamietla jeho žiadosť, pretože klamal o statuse svojho pobytu v Taliansku. Neskôr sa ukázalo, že orgány mali podozrenie z účelového manželstva. ESLP zamietol tvrdenie žiadateľky, že došlo k porušeniu článku 8 EDLP, keďže toto ustanovenie nechráni účelové manželstvá. Súd dospel k záveru, že manželstvo nie je skutočné a že neexistoval stály vzťah na účely uplatniteľnosti článku 8.

6.2. Legalizácia rodiny

Legalizácia rodiny predstavuje situácie, v ktorých si garant s pobytom – ako rodinný príslušník – želá legalizovať situáciu rodinného príslušníka, ktorý sa už nachádza na území buď v nezákonnej situácii, alebo v nejakom inom postavení.

Podľa práva EÚ sa pravidlá stanovené v [smernici o voľnom pohybe](#) (2004/38/ES) vzťahujú na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov EÚ a ktorí uplatnili svoje právo na voľný pohyb. Oprávnenými rodinnými príslušníkmi sú manželskí partneri, deti mladšie ako 21 rokov, deti staršie ako 21 rokov, ktoré sú nezaopatrené, závislí priami príbuzní po vzostupnej línii a príbuzní manželského partnera alebo partnera (článok 2 ods. 2), ako aj za osobitných okolností „akýkoľvek iný rodinný príslušník“ (článok 3 ods. 2). Podľa Dohody o EHP a dohody medzi EÚ a Švajčiarskom sa právo Únie na voľný pohyb vzťahuje na celú zemepisnú oblasť, na ktorú sa vzťahujú tieto dve dohody. Kategória oprávnených rodinných príslušníkov je však o niečo reštriktívnejšia, ako sa uvádza v tabuľke 7.

⁽³⁰⁴⁾ ESLP, *Schembri/Malta* (dec.), č. 66297/13, 19. septembra 2017.

Tabuľka 7: Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP

Smernica o voľnom pohybe (článok 2)	<p>Manželský partner (vrátane osôb rovnakého pohlavia)</p> <p>Registrovaný partner, ak právne predpisy hostiteľského členského štátu považujú registrované partnerstvá za rovnocenné s manželstvom</p> <p>Priami potomkovia občana EÚ, ktorí sú mladší ako 21 rokov alebo sú nezaopatrenými osobami, a potomkovia manželského partnera alebo registrovaného partnera</p> <p>Závislí priami príbuzní po vzostupnej línii a príbuzní manželského partnera alebo registrovaného partnera</p>
Dohoda o EHP (príloha V) (*)	<p>Manželský alebo registrovaný partner</p> <p>Priami potomkovia štátneho príslušníka EHP alebo manželského partnera alebo registrovaného partnera, ktorí sú buď mladší ako 21 rokov, alebo závislí od štátneho príslušníka EHP alebo manželského partnera alebo registrovaného partnera</p> <p>Závislí priami príbuzní štátneho príslušníka EHP alebo manželského partnera alebo registrovaného partnera po vzostupnej línii</p>
Dohoda medzi EÚ a Švajčiarskom, (príloha I, článok 3)	<p>Manželský partner alebo registrovaný nezosobášený partner občana EÚ alebo EZVO</p> <p>Priamy potomok občana EÚ alebo EZVO a jeho manželského partnera alebo registrovaného nezosobášeného partnera mladší ako 21 rokov</p> <p>Príbuzný vo vzostupnej línii občana EÚ alebo EZVO a jeho manželského partnera alebo registrovaného nezosobášeného partnera</p>

(*) *Rozhodnutím Spoločného výboru EHP č. 158/2007 (7. decembra 2007) sa smernica o voľnom pohybe začlenila do rámca Dohody o EHP.*

Vysvetlenie, pokiaľ ide o „manželského partnera“ a „iných rodinných príslušníkov“, poskytol SDEÚ.

Príklad: *Vec Coman* ⁽³⁰⁵⁾ sa týkala pána Comana, rumunského štátneho príslušníka, a pána Hamiltona, amerického štátneho príslušníka, ktorý žili štyri roky v Spojených štátoch predtým, ako uzavreli manželstvo v Belgicku. Na základe smernice o voľnom pohybe požiadali rumunské orgány, aby im vydali dokumenty potrebné na to, aby pár mohol pracovať a mať trvalý pobyt v Rumunsku. Rumunské orgány však odmietli priznať pánovi Hamiltonovi právo na pobyt z dôvodu, že v Rumunsku, ktoré neuznáva manželstvo osôb rovnakého pohlavia, nebol považovaný za „manžela“ občana Únie. Súdny dvor dospel k záveru,

⁽³⁰⁵⁾ SDEÚ, C-673/16, *Relu Adrian Coman a i./Inspectoratul General pentru Imigrări a Ministerul Afacerilor Interne* [VK], 5. júna 2018.

že hoci členské štáty EÚ majú možnosť povoliť alebo nepovoliť manželstvo medzi osobami rovnakého pohlavia, nesmú brániť slobode pobytu občana EÚ tým, že odmietnu udeliť jeho manželskému partnerovi rovnakého pohlavia (v tomto prípade štátneho príslušníka tretej krajiny) odvodené právo na pobyt na ich území. Súdny dvor uznal, že k manželstvám osôb rovnakého pohlavia sa musí pristupovať rovnako ako k manželstvám osôb opačného pohlavia na konkrétny právny účel, t. j. na účel práva na zlúčenie rodiny občanov EÚ, ktorí si uplatňujú práva na voľný pohyb v EÚ.

Príklad: Vo veci *Rahman* ⁽³⁰⁶⁾ SDEÚ objasnil, že článok 3 ods. 2 smernice o voľnom pohybe nielenže členským štátom EÚ umožňuje, ale ich aj zaväzuje udeliť určitú prednosť žiadostiam o vstup a pobyt, ktoré predložia iní rodinní príslušníci občana EÚ, ktorí sú od neho závislí a môžu preukázať, že ich závislosť existovala v čase plánovaného vstupu. Aby si členské štáty EÚ splnili túto povinnosť, musia zabezpečiť, aby ich právne predpisy obsahovali opatrenia, ktoré dotknutým osobám umožňujú dať riadne a rozsiahle preskúmať svoju žiadosť o vstup a pobyt a v prípade zamietnutia sa dozvedieť dôvody, ktoré sú oprávnení dať na preskúmanie súdnemu orgánu.

Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov EHP, ktorí využili právo na voľný pohyb, sa často nachádzajú v privilegovanej situácii v porovnaní so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajiny, ktorí nevyužili právo na voľný pohyb, keďže ich postavenie upravuje výlučne vnútroštátne právo. Právo rodinného príslušníka tretej krajiny na vstup na územie a pobyt na území existuje bez ohľadu na to, kedy a ako vstúpil do hostiteľskej krajiny. To sa týka aj osôb, ktorí vstúpili na územie štátu nezákonným spôsobom.

Príklad: Vec *Metock* ⁽³⁰⁷⁾ sa týkala štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí boli manželskými partnermi občana EÚ neirskeho pôvodu sídliaceho v Írsku. Írska vláda namietala, že aby mohol mať manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, prospech zo smernice o voľnom pohybe, musel by predtým zákonne sídlieť v inom členskom štáte EÚ, a že právo na vstup a pobyt by sa nemalo priznávať osobám, ktoré do hostiteľského členského štátu vstúpili

⁽³⁰⁶⁾ SDEÚ, C-83/11, *Secretary of State for the Home Department/Rahman a i.* [VK], 5. septembra 2012.

⁽³⁰⁷⁾ ESD, C-127/08, *Metock a i./Minister for Equality, Justice and Law Reform* [VK], 25. júla 2008, body 53 – 54 a 58. Švajčiarsky spolkový súd sa vo svojom rozhodnutí BGE 136 II 5 z 29. septembra 2009 pridržal rozsudku vo veci *Metock*.

pred uzavretím manželstva s občanmi EÚ. Súd konštatoval, že členské štáty EÚ nemôžu podmieňovať právo na spoločný život podľa smernice o voľnom pohybe takým záležitostiam, ako kedy a kde bolo manželstvo uzavreté, ani skutočnosti, či bol štátny príslušník tretej krajiny predtým právoplatným obyvateľom iného členského štátu EÚ.

Príklad: Vo veci *MRAX* ⁽³⁰⁸⁾ ESD zistil, že by bolo nezákonné odmietnuť pobyt, keď štátni príslušníci tretích krajín, ktorí uzavreli manželstvo s občanmi EÚ, vstúpili do krajiny nezákonne potom, ako uplynula platnosť ich víz.

SDEÚ časom rozšíril rozsah uplatňovania práv a slobôd odvodených zo zmlúv EÚ na štátnych príslušníkov EÚ, čím za určitých podmienok udelil odvodené práva ich rodinným príslušníkom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

Príklad: *Vec Carpenter* ⁽³⁰⁹⁾ sa týkala štátnej príslušníčky tretej krajiny, ktorá bola manželkou štátneho príslušníka Spojeného kráľovstva, ktorého podnikateľské činnosti pozostávali z poskytovania služieb za odmenu v iných členských štátoch EÚ. Úspešne sa namietlo, že ak jeho žena nedostane povolenie zostať s ním v Spojenom kráľovstve a starať sa o jeho deti v čase jeho neprítomnosti, jeho sloboda poskytovať služby po celej Únii bude obmedzená. V tomto konaní súdny dvor použil slobodu poskytovať služby, ktorú uznáva článok 56 ZFEÚ, s cieľom priznať rodinné práva občanovi Únie, ktorý nikdy nežil v zahraničí, ale vykonával cezhraničnú hospodársku činnosť. ESD sa odvolal aj na základné právo na rešpektovanie rodinného života, ktoré je zakotvené v článku 8 EDLP.

SDEÚ uznal, že za určitých okolností môžu byť práva na pobyt priamo spojené s postavením občanov EÚ podľa článku 20 ZFEÚ, čo sa vzťahuje na prípady, v ktorých si štátny príslušník EÚ nikdy neuplatnil práva na voľný pohyb.

⁽³⁰⁸⁾ ESD, vec C-459/99, *Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX)/ Belgický štát*, 25. júla 2002, bod 80.

⁽³⁰⁹⁾ ESD, C-60/00, *Mary Carpenter/Secretary of State for the Home Department*, 11. júla 2002, body 36 – 46. Pozri aj vec ESD, C-370/90, *The Queen/IAT a Surinder Singh, ex parte Secretary of State for the Home Department*, 7. júla 1992, ktorá sa týkala možnosti nárokovať si tieto práva štátnymi príslušníkmi EÚ vracajúcimi sa do svojej domovskej krajiny.

Príklad: Vo veci *Zambrano* ⁽³¹⁰⁾ SDEÚ rozhodol, že rodičom dvoch belgických detí, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ktorých deti sa narodili a boli vychovávané v Belgicku a nikdy si neuplatňovali práva na voľný pohyb (preto sa článok 3 ods. 1 smernice o voľnom pohybe neuplatňoval), nemožno odmietnuť povolenie na pobyt a pracovné povolenie, pretože by to malo za následok, že deti, ktoré sú občanmi EÚ, by nemohli skutočne využívať podstatu práv, ktoré im priznáva ich postavenie občanov EÚ (článok 20 ZFEÚ).

V následných prípadoch Súdny dvor zdôraznil, že cezhraničný pohyb v rámci EÚ je aj naďalej predpokladom. Vo veci *McCarthy* ⁽³¹¹⁾ SDEÚ rozhodol, že odmietnutie udeliť povolenie na pobyt v Spojenom kráľovstve manželovi ženy s dvojistou írskou a britskou štátnou príslušnosťou, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ju nezbavuje podstaty jej práv vyplývajúcich z občianstva EÚ. Vo veci *Dereci* ⁽³¹²⁾ SDEÚ uviedol, že členské štáty môžu zamietnuť povolenie na pobyt rodinným príslušníkom štátneho príslušníka z tretej krajiny, pokiaľ toto zamietnutie nevedie k odopretiu skutočného využitia podstaty práv občianstva EÚ, ktoré mu vyplývajú z jeho postavenia občana EÚ, čo je záležitosť, ktorá sa predkladá na príslušný vnútroštátny súd na overenie. S cieľom usmerniť takéto posúdenie SDEÚ poukázal na to, že potreba zachovania rodiny z ekonomických alebo rodinných dôvodov sama osebe nestačí na vyvodenie záveru, že občan EÚ bude nútený opustiť Úniu ⁽³¹³⁾.

Tieto rozsudky sa však vzťahovali na osobitné okolnosti vecí a neuplatňujú sa za všetkých okolností. Dieťa, ktoré je občanom Únie, musí byť napríklad zákonne, finančne alebo emocionálne závislé od štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bolo odmietnuté právo na pobyt, pretože ide o závislosť, ktorá by viedla k tomu, že občan Únie by musel odísť nielen z územia členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, ale aj z Európskej únie ako celku ⁽³¹⁴⁾.

⁽³¹⁰⁾ SDEÚ, C-34/09, *Ruiz Zambrano/Office national de l'emploi (ONEm)* [VK], 8. marca 2011; ESD, C-200/02, *Zhu and Chen/Secretary of State for the Home Department*, 19. októbra 2004, body 42 – 47.

⁽³¹¹⁾ SDEÚ, C-434/09, *Shirley McCarthy/Secretary of State for the Home Department*, 5. mája 2011, body 49 a 54 – 56.

⁽³¹²⁾ SDEÚ, C-256/11, *Murat Dereci a i./Bundesministerium für Inneres*, [VK], 15. novembra 2011, bod 68.

⁽³¹³⁾ Pozri aj SDEÚ, C-165/16, *Toufik Lounes/Secretary of State for the Home Department* [VK], 14. novembra 2017.

⁽³¹⁴⁾ SDEÚ, spojené veci C-356/11 a C-357/11, *O. a S./Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto/L.*, 6. decembra 2012, bod 56.

Príklad: Vo veci *lida/Ulm* ⁽³¹⁵⁾ sa japonský občan so svojou nemeckou ženou a maloletou dcérou presťahoval do Nemecka. Jeho žena a dcéra sa neskôr presťahovali do Rakúska, zatiaľ čo žiadateľ zostal v Nemecku. Pán lida a jeho žena žili od roku 2008 stále odlúčené, aj keď neboli rozvedení. V roku 2008 pán lida požiadal o doklad o pobyte rodinného príslušníka občana Únie, ktorý mu nemecké orgány zamietli. Za týchto okolností bol SDEÚ požiadaný zistiť, či sa štátny príslušník tretej krajiny môže usadiť v štáte pôvodu jeho rodinných príslušníkov, hoci títo sa z členského štátu pôvodu presťahovali a žijú väčšinou v inom členskom štáte EÚ. SDEÚ poznamenal, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana EÚ využívajúceho práva na voľný pohyb, môže mať prospech zo smernice o voľnom pohybe len vtedy, ak sa usadí v hostiteľskom členskom štáte, v ktorom žijú jeho rodinní príslušníci z EÚ. SDEÚ ďalej poznamenal, že dcéra pána lida nemôže žiadať o práva na pobyt pre svojho otca, pretože článok 2 ods. 2 písm. d) smernice sa vzťahuje len na priamych príbuzných po vzostupnej línii, ktorí sú závislí od detí, a nie na situácie, kde je dieťa závislé na rodičovi.

SDEÚ posudzoval vec aj z hľadiska článkov 20 a 21 ZFEÚ. Súd vylúčil možnosť, že odmietnutie by odňalo skutočné využívanie podstaty práv spojených s postavením občanov Únie manželke a dcére pána lida. Kým SDEÚ dospel k tomuto záveru, zohľadnil skutočnosť, že žiadateľ sa snažil získať právo na pobyt v inom členskom štáte, než v ktorom žili jeho dcéra a manželka, ako aj skutočnosť, že pán lida bol v podstate oprávnený na udelenie rozšírenia jeho práva na pobyt podľa vnútroštátneho práva, ako aj na postavenie osoby s dlhodobým pobytom v zmysle smernice 2003/109/ES.

Žiadosti o zlúčenie rodiny sa musia preskúmať aj vtedy, ak existuje zákaz vstupu štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana EÚ, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb.

Príklad: Vo veci *K.A. a i.* ⁽³¹⁶⁾ bolo viacerým štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa nachádzajú v nezákonnej situácii, nariadené, aby sa vrátili do svojich krajín, a bol im zakázaný vstup do Belgicka, pričom pri niektorých z nich to bolo z dôvodu ohrozenia verejného poriadku. Počas pobytu v Belgicku podali žiadosti o povolenie na pobyt na základe zlúčenia rodiny s belgickými štátnymi príslušníkmi. Belgické orgány odmietli posúdiť ich žiadosti len z dôvodu, že na

⁽³¹⁵⁾ SDEÚ, C-40/11, *Yoshikazu lida/Stadt Ulm*, 8. novembra 2012.

⁽³¹⁶⁾ SDEÚ, C-82/16, *K.A. a i./Belgische Staat* [VK], 8. mája 2018.

štátnych príslušníkov tretích krajín sa vzťahoval zákaz vstupu. SDEÚ poukázal na existenciu vzťahu závislosti, ktorý by v praxi prinútil občana EÚ sprevádzať rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, a teda opustiť EÚ, kým orgány nerozhodnú, či zrušiť zákaz vstupu a vydať štátnemu príslušníkovi tretej krajiny povolenie na pobyt. SDEÚ dospel k záveru, že v článku 20 ZFEÚ sa vyžaduje, aby sa žiadosti o zlúčenie rodiny preskúmali aj vtedy, ak existuje zákaz vstupu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana EÚ, ktorý nikdy nevyužil svoje právo na voľný pohyb. To, či existuje alebo neexistuje závislosť medzi štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom EÚ a či dôvody verejného poriadku odôvodňujú zákaz vstupu, sa musí posudzovať od prípadu k prípadu.

V článku 2 ods. 2 smernice o voľnom pohybe sú medzi kategórie rodinných príslušníkov zaradení registrovaní partneri za predpokladu, že je to v súlade s vnútroštátnym právom hostiteľského členského štátu EÚ. Za určitých okolností môže byť právo pripojiť sa k občanovi alebo usadenému migrantovi priznané aj neregistrovaným partnerom.

Príklad: Vo veci *Holandský štát/Reed* ⁽³¹⁷⁾ ESD rozhodol, že keďže holandské právo povoľuje stálym partnerom holandských občanov bývať s nimi v Holandsku, rovnakú výhodu musí dostať aj pani Reedová, ktorá žila v stálom partnerskom zväzku s pracovníčkou zo Spojeného kráľovstva uplatňujúcou si práva vyplývajúce zo zmlúv v Holandsku. Súd rozhodol, že povolenie na pobyt pre nemanželského spoločníka môže pomôcť integrácii v hostiteľskom štáte, a tým prispieť k dosiahnutiu voľného pohybu pracovníkov. Jeho zamietnutie predstavuje diskrimináciu.

Smernica o zlúčení rodiny upravuje situáciu manželského partnera a slobodných maloletých detí oprávnených garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretej krajiny. V článku 5 ods. 3 smernice sa vyžaduje, aby sa žiadosť o zlúčenie rodiny predložila a posúdila v čase, kým sa daný rodinný príslušník nachádza ešte mimo územia členského štátu EÚ, v ktorom žije garant. Členské štáty EÚ sa môžu odchýliť od tohto ustanovenia. Tejto požiadavke však nemôžu podliehať rodinní príslušníci štátnych príslušníkov EHP ⁽³¹⁸⁾.

⁽³¹⁷⁾ ESD, C-59/85, *State of Netherlands/Ann Florence Reed*, 17. apríla 1986, body 28 – 30.

⁽³¹⁸⁾ ESD, C-459/99, *Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX)/Belgický štát*, 25. júla 2002; ESD, C-503/03, *Komisia Európskych spoločenstiev/Španielske kráľovstvo* [VK], 31. januára 2006.

Vnútroštátne pravidlá, podľa ktorých musí mať rodič, ktorý je garantom z tretej krajiny, dostatočné zdroje (na základe predchádzajúcich príjmových modelov) pred udeľením zlúčeniu rodiny, sú zlučiteľné s článkom 7 ods. 1 písm. c) smernice o zlúčení rodiny ⁽³¹⁹⁾.

Smernica o zlúčení rodiny umožňuje členským štátom EÚ „požadovať od štátnych príslušníkov tretích krajín, aby dodržiavali integračné opatrenia v súlade s vnútroštátnym právom“ (článok 7 ods. 2). Ak integračné opatrenia existujú pred prijatím na zlúčenie rodiny, členské štáty EÚ často vyžadujú, aby napríklad rodinní príslušníci preukázali základnú jazykovú znalosť.

Príklad: Prípady *K. a A.* ⁽³²⁰⁾ sa týkali dvoch manželiek, ktoré sa chceli pripojiť k svojim manželom, ktorí boli štátnymi príslušníkmi tretích krajín s legálnym pobytom. Manželky vo svojich žiadostiach o zlúčenie rodiny mali byť oslobodené od povinnosti zložiť integračnú skúšku z dôvodu fyzických a duševných ťažkostí, ktorým čelili. Ich žiadosti boli zamietnuté z dôvodu, že tieto prekážky neboli dostatočne závažné. SDEÚ rozhodol, že článok 7 ods. 2 smernice o zlúčení rodiny umožňuje uloženie integračných opatrení štátnym príslušníkom tretích krajín. Zásada proporcionality si však vyžaduje, aby integračné opatrenia spĺňali cieľ ich integrácie a neobmedzovali možnosť zlúčeniu rodiny. Súdny dvor rozhodol, že členské štáty EÚ musia zohľadniť individuálne okolnosti žiadateľa (ako je vek, negramotnosť, úroveň vzdelania, ekonomická situácia alebo zdravotný stav príslušných rodinných príslušníkov garanta), čo môže viesť k upusteniu od skúšky občianskej integrácie, ak by zlúčenie rodiny bolo inak nadmerne zložité.

Pred ESĽP sa dostáva pomerne veľký počet konaní, ktoré nastolujú problémy týkajúce sa odmietnutia prijať alebo legalizovať manželských partnerov alebo iných rodinných príslušníkov vlastných občanov členských štátov, alebo usadených migrantov. Jednou z kľúčových otázok pri rozhodovaní, či je zamietnutie členského štátu odôvodnené, je, či existujú prekážky brániace vedeniu rodinného života v zahraničí. To sa môže týkať občanov, ktorí opustili svoj vlastný štát, ale ak sa to posúdi ako neodôvodnené, ESĽP bude za normálnych okolností považovať rozhodnutie

⁽³¹⁹⁾ SDEÚ, C-558/14, *Mimoun Khachab/Subdelegación del Gobierno en Álava*, 21. apríla 2016.

⁽³²⁰⁾ SDEÚ, C-153/14, *Minister van Buitenlandse Zaken/K. a A.*, 9. júla 2015.

členského štátu za primerané ⁽³²¹⁾. Judikatúra súdu v tejto oblasti je úzko spätá s osobitnými znakmi a skutočnosťami každého prípadu (ďalšie príklady pozri v [oddiel 6.4](#)).

Príklad: Vo veci *Darren Omoregie a i./Nórsko* ⁽³²²⁾ súd zistil, že nórska manželka Nigérijca by nemala očakávať, že jej manžel dostane povolenie žiť s ňou a ich deťmi v Nórsku napriek skutočnosti, že uzavreli manželstvo v čase, keď manžel zákonne sídlil v krajine. ESLP bral do úvahy najmä väzby, ktoré mal jej manžel so svojou krajinou pôvodu.

Príklad: Vo veci *Nuñez/Nórsko* ⁽³²³⁾ žiadateľ vstúpil do Nórska v rozpore so zákazom opätovného vstupu po predchádzajúcom spáchaní trestného činu, teraz pod iným menom. Žiadateľ sa potom oženil s nórskou štátnou príslušníčkou a mali dve dcéry. Súd zistil, že Nórsko by v prípade vyhostenia žiadateľa porušilo článok 8.

Súd schválil odmietnutie legalizovať situáciu zahraničného manželského partnera po rozpade manželstva, aj keď to *de facto* môže viesť k exilu detských rodinných príslušníkov, ktorí sú občanmi hostiteľského štátu (pozri aj [oddiel 6.4.1](#)).

Príklad: Vo veci *Sorabjee/Spojené kráľovstvo* ⁽³²⁴⁾ bývalá Európska komisia pre ľudské práva vyhlásila sťažnosť žiadateľky podľa článku 8, ktorá sa týkala deportácie jej matky do Keni, za neprípustnú. Zistila, že keďže žiadateľka mala tri roky, bola vo veku, v ktorom sa môže so svojou matkou presťahovať a očakávať, že sa prispôbí zmene prostredia. Jej britské občianstvo bolo irelevantné. Tento prístup možno porovnať s rozhodnutím SDEÚ vo veci *Zambrano* (pozri príklad v predchádzajúcom texte v tomto oddiel).

Ak sa však vnútroštátne sudy domnievajú, že dieťa by malo zostať v štáte pobytu, ESLP možno bude neochotný dopustiť rozdelenie rodiny, ktoré navrhujú imigračné orgány.

⁽³²¹⁾ ESLP, *Darren Omoregie a i./Nórsko*, č. 265/07, 31. júla 2008, bod 68; ESLP, *Bajsultanov/Austria*, č. 54131/10, 12. júna 2012, bod 91; ESLP, *Onur/Spojené kráľovstvo*, č. 27319/07, 17. februára 2009, body 60 – 61.

⁽³²²⁾ ESLP, *Darren Omoregie a i./Nórsko*, č. 265/07, 31. júla 2008.

⁽³²³⁾ ESLP, *Nunez/Nórsko*, č. 55597/09, 28. júna 2011.

⁽³²⁴⁾ Európska komisia pre ľudské práva, *Sorabjee/Spojené kráľovstvo* (dec.), č. 23938/94, 23. októbra 1995.

Príklad: Vo veci *Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko* ⁽³²⁵⁾ súd zistil, že ak domáce súdy výslovne nariadili, že je v najlepšom záujme dieťa zostať v Holandsku so svojim holandským otcom, je neprimerané odmietnuť legalizáciu situácie jej brazílskej matky, s ktorou má pravidelný styk.

Existujú aj situácie nepriameho zasahovania do práva na rešpektovanie rodinného života, aj keď nejde o priame zamietnutie oprávnenia na pobyt.

Príklad: *Vec G. R./Holandsko* ⁽³²⁶⁾ sa zaoberala zasahovaním, ktoré spôsobilo účtovanie nadmerne vysokých poplatkov za legalizáciu imigračnej situácie zahraničného manželského partnera. Súd sa rozhodol posúdiť vec podľa článku 13 EDLP, pretože sťažnosť sa týkala toho, že žiadateľ nemohol napadnúť odmietnutie svojho povolenia na pobyt, keďže jeho žiadosť bola zamietnutá len na základe toho, že nezaplatil potrebné poplatky ⁽³²⁷⁾.

6.3. Zlúčenie rodiny

Zlúčenie rodiny opisuje situácie, v ktorých si osoba s pobytom v členskom štáte EÚ alebo členskom štáte Rady Európy želá zlúčenie s rodinnými príslušníkmi, ktorých pri emigrácii opustila.

Podľa práva EÚ ustanovenia **smernice o voľnom pohybe** týkajúce sa rodinných príslušníkov štátnych príslušníkov EHP uplatňujúcich svoje práva podľa zmlúv nerobia rozdiely medzi legalizáciou a zlúčením rodiny – rozhodujúci je vzťah medzi rodinným príslušníkom a garantom, ktorý je občanom EÚ (pozri aj [tabuľku 7](#)).

Vo vzťahu k rodinným príslušníkom, ktorí nie sú súčasťou základnej rodiny, SDEÚ tvrdil, že členské štáty EÚ majú veľkú slobodu pri výbere faktorov, ktoré sa zvažujú pri posudzovaní žiadostí o vstup a pobyt osôb uvedených v článku 3 ods. 2 smernice o voľnom pohybe. Členské štáty sú preto oprávnené stanoviť si vo svojich právnych predpisoch konkrétne požiadavky, pokiaľ ide o povahu a trvanie závislosti. SDEÚ

⁽³²⁵⁾ ESĽP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko*, č. 50435/99, 31. januára 2006.

⁽³²⁶⁾ ESĽP, *G.R./Holandsko*, č. 22251/07, 10. januára 2012.

⁽³²⁷⁾ ESĽP, *Anakomba Yula/Belgicko*, č. 45413/07, 10. marca 2009.

však ďalej uviedol, že tieto požiadavky musia byť konzistentné s bežným významom slov týkajúcich sa závislosti uvedenej v článku 3 ods. 2 smernice a toto ustanovenie nesmú pripraviť o jeho účinnosť⁽³²⁸⁾.

Podľa článku 4 smernice o zlúčení rodiny sú manželskí partneri a maloleté slobodné deti oprávnení pripojiť sa k oprávnenému garantovi, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ale členské štáty EÚ môžu uložiť podmienky týkajúce sa prostriedkov, ktoré musí mať garant k dispozícii. V smernici sa uvádza, že ak je dieťa staršie ako 12 rokov a príde bez svojej rodiny, členský štát si pred povolením vstupu a pobytu podľa smernice môže overiť, či dieťa spĺňa podmienky integrácie uvedené v jeho vnútroštátnych predpisoch platných v deň vykonávania smernice. ESD zamietol žalobu, ktorú podal Európsky parlament, že tieto reštriktívne ustanovenia smernice údajne porušujú základné práva. ESD však zdôraznil, že existuje súbor požiadaviek, ktoré musia členské štáty EÚ pri vykonávaní smernice dodržiavať⁽³²⁹⁾.

Článok 4 ods. 5 smernice o zlúčení rodiny umožňuje členským štátom žiadať, aby garant a jeho manželský partner dosiahli minimálnu vekovú hranicu, ktorá nesmie byť stanovená vyššie ako 21 rokov, na to, aby sa manželský partner mohol pripojiť ku garantovi. Niektoré členské štáty EÚ túto možnosť uplatnili a tvrdia, že môže pomôcť predchádzať núteným manželstvám.

Príklad: Vo veci *Noorzia*⁽³³⁰⁾ SDEÚ poznamenal, že požiadavka, aby žiadatelia dosiahli vek 21 rokov predtým, ako im bude umožnené podať žiadosť o zlúčenie rodiny, nebráni výkonu práva na zlúčenie rodiny ani ho nadmerne sťažuje. Takéto pravidlo bráni nútenému manželstvu a je v súlade so zásadami rovnosti zaobchádzania a právnej istoty.

Právo EÚ nerobí rozdiel medzi tým, či bola rodina založená pred tým, ako garant získal pobyt na území, alebo potom⁽³³¹⁾.

So zreteľom na rodinných príslušníkov štátnych príslušníkov tretích krajín žijúcich v EÚ smernica o zlúčení rodiny EÚ osobitne stanovuje v článku 2 písm. d), že smernica sa uplatňuje bez ohľadu na to, či rodinný stav vznikol pred vstupom alebo po

⁽³²⁸⁾ SDEÚ, C-83/11, *Secretary of State for the Home Department/Rahman a i.*, 5. septembra 2012, body 36 – 40.

⁽³²⁹⁾ ESD, C-540/03, *Európsky parlament/Rada Európskej únie* [VK], 27. júna 2006, body 62 – 65.

⁽³³⁰⁾ SDEÚ, C-338/13, *Marjan Noorzia/Bundesministerin für Inneres*, 7. júla 2014.

⁽³³¹⁾ ESD, C-127/08, *Metock a i./Minister for Equality, Justice and Law Reform* [VK], 25. júla 2008.

vstupe migranta do domovskej krajiny, aj keď to právne predpisy v niektorých členských štátoch jednoznačne rozlišujú. Toto rozlišovanie nie je relevantné ani pre kvalifikáciu rodinných príslušníkov občanov EHP, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín.

Príklad: Vo veci *Chakroun* ⁽³³²⁾ sa SDEÚ zaoberal holandskými právnymi predpismi, ktoré rozlišujú medzi „založením“ rodiny a „zlúčením“ rodiny, pričom každý z týchto pojmov má iný pobytový režim vrátane finančných požiadaviek. Toto rozlišovanie závisí výlučne od toho, či bol vzťah založený pred príchodom alebo po príchode garanta s cieľom získať právo na pobyt v hostiteľskom štáte. Keďže v tomto konkrétnom prípade pár uzavrel manželstvo dva roky po príchode garanta do Holandska, jeho situácia sa posudzovala ako založenie rodiny, a nie ako zlúčenie rodiny napriek tomu, že pár uzavrel manželstvo viac ako 30 rokov pred vydaním sporného rozhodnutia. Súd potvrdil, že právo kvalifikovaného garanta podľa smernice o zlúčení rodiny, aby sa k nemu pripojili kvalifikovaní rodinní príslušníci, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, existuje bez ohľadu na to, či rodinný vzťah vznikol pred vstupom alebo po vstupe garanta. Súd zohľadnil nedostatočnú existenciu tohto rozlišovania v práve EÚ [článok 2 písm. d) a odôvodnenie 6 k smernici a článok 7 Charty EÚ] a potrebu nepripraviť ustanovenia smernice o ich účinnosť.

V smernici o voľnom pohybe, a pred jej prijatím v [nariadení \(EHS\) č. 1612/68](#), sa jasne uvádza, že manželskí partneri štátnych príslušníkov EHP sú oprávnení bývať s nimi, ale štátni príslušníci EHP uplatňujúci práva na voľný pohyb majú aj určité „sociálne a daňové výhody“ ako vlastní občania hostiteľského štátu vrátane prospechu z akýchkoľvek imigračných pravidiel uplatniteľných na situácie, ktorých sa výslovne netýkajú podmienky smernice ⁽³³³⁾.

Deti bez sprievodu, ktorým bolo priznané postavenie utečenca, majú podľa smernice o zlúčení rodiny nárok na zlúčenie so svojimi rodinnými príslušníkmi prvého stupňa vo vzostupnej línii. Uplatniteľným dátumom na určenie toho, či je utečenec dieťa bez sprievodu na účely smernice o zlúčení rodiny, je dátum, keď toto dieťa vstúpilo do členského štátu EÚ a podalo žiadosť o azyl, a nie dátum žiadosti o zlúčenie rodiny ⁽³³⁴⁾.

⁽³³²⁾ SDEÚ, C-578/08, *Chakroun/Minister van Buitenlandse Zaken*, 4. marca 2010.

⁽³³³⁾ Súd EZVO, *Arnulf Clauder*, č. E-4/11, 26. júla 2011, bod 44.

⁽³³⁴⁾ SDEÚ, C-550/16, *A a S/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 12. apríla 2018, body 55 – 60 a 64.

Podľa EDLP posudzoval ESHP viacero prípadov, ktoré sa týkali odmietnutia vydať víza pre manželských partnerov, deti alebo starších príbuzných, ktorí zostali v domovskej krajine a s ktorými žiadateľ predtým žil rodinným životom v zahraničí.

V zásade platí, že ak by rodinný život vznikol v čase, keď dotknuté osoby vedeli, že ich postavenie prisťahovalca je také, že pretrvávanie tohto rodinného života v hostiteľskom štáte by bolo od začiatku neisté, premiestnenie rodinného príslušníka, ktorý nie je štátnym príslušníkom tohto štátu, by predstavovalo porušenie článku 8 EDLP len za výnimočných okolností⁽³³⁵⁾.

Pokiaľ ide o opustených manželských partnerov, mnohé z rovnakých námietok, ktoré vzniesli členské štáty Rady Európy – a ktoré prijal ESHP – vo veciach legalizácie rodiny, sa vzťahujú aj na veci zlúčenia. Manželskí partneri s pobytom v členských štátoch Rady Európy, ktorí si dohodli manželstvá s partnermi v zahraničí, môžu očakávať, že sa budú musieť presťahovať do zahraničia, pokiaľ nemôžu dokázať, že tomu bránia vážne prekážky, najmä ak mali poznať reštriktívne imigračné pravidlá. Členské štáty nie sú povinné rešpektovať voľbu zosobášených párov bývať v určitej krajine, ani akceptovať usadenie sa manželských partnerov, ktorí nie sú ich štátnymi príslušníkmi. Ak sa však členský štát rozhodne uzákoníť právne predpisy, ktoré priznávajú právo určitým kategóriám imigrantov, aby sa k nim pripojili manželskí partneri, musia tak urobiť spôsobom zlučiteľným so zásadou nediskriminácie zakotvenou v článku 14 EDLP⁽³³⁶⁾.

Príklad: Vec *Biao/Dánsko*⁽³³⁷⁾ sa týkala naturalizovaného dánskeho štátneho príslušníka togského pôvodu (žalobca v prvom rade), ktorý uzavrel manželstvo s ghanskou štátnou príslušníčkou (žalobkyňa v druhom rade). Žalobcovia žili vo Švédsku a mali syna, ktorý získal dánske občianstvo vďaka štátnej príslušnosti svojho otca. Keď žalobkyňa v druhom rade požiadala o povolenie na zlúčenie rodiny v Dánsku, jej žiadosť bola zamietnutá z dôvodu, že žalobcovia nespĺnili „požiadavku väzby“ podľa zákona o cudzincoch, podľa ktorej pár žiadajúci o zlúčenie rodiny nesmie mať silnejšie väzby s inou krajinou – v prípade žalobcov s Ghanou – než s Dánskom. „Podmienka väzby“ bola zrušená pre osoby, ktoré mali dánske občianstvo najmenej 28 rokov, ako aj pre štátnych

⁽³³⁵⁾ ESHP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko*, č. 50435/99, 31. januára 2006, bod 39; ESHP, *Darren Omoregie a i./Nórsko*, č. 265/07, 31. júla 2008, bod 57.

⁽³³⁶⁾ ESHP, *Biao/Dánsko* [VK], č. 38590/10, 24. mája 2016, bod 138; ESHP, *Hode a Abdi/Spojené kráľovstvo*, č. 22341/09, 6. novembra 2012, body 43 – 55.

⁽³³⁷⁾ ESHP, *Biao/Dánsko*, [VK], 38590/10, 24. mája 2016.

príslušníkov iných krajín, ktorí sa narodili v Dánsku a legálne sa tam zdržiavali aspoň 28 rokov. Žalobcovia tvrdili, že boli vystavení nepriamej diskriminácii z dôvodu „požiadaviek na väzbu“. ESLP rozhodol, že vláda „nepreukázala, že existujú závažné alebo veľmi závažné dôvody, ktoré nesúvisia s etnickým pôvodom, na odôvodnenie nepriameho diskriminačného účinku pravidla 28 rokov“. Súdny dvor dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 14 EDLP v spojení s článkom 8.

Príklad: Vo veci *Jeunesse/Holandsko* ⁽³³⁸⁾ holandské orgány odmietli udeliť povolenie na pobyt surinamskej matke troch detí narodených v Holandsku. ESLP konštatoval existenciu výnimočných okolností, ktoré ho viedli k záveru, že došlo k porušeniu článku 8 EDLP. Súd uviedol, že žalobkyňa sa narodila ako holandská štátna príslušníčka, ale toto občianstvo stratila nedobrovoľne, keď sa Surinam stal nezávislým, že orgány jej 16 rokov tolerovali jej prítomnosť v krajine, čo jej umožnilo založiť a rozvíjať silné rodinné, sociálne a kultúrne väzby v Holandsku, a že nezohľadnili ani neposúdili dôkazy o praktickosti, uskutočniteľnosti a prímernosti odmietnutia jej pobytu v Holandsku.

Spoločnou črtou migrácie je zanechanie detí: rodičia migrujú s cieľom usadiť sa v hostiteľskej krajine, ale svoje deti často zanechávajú v starostlivosti starého rodiča alebo iného príbuzného, pokiaľ sa zákonne, sociálne a ekonomicky neusadia a dostatočne nezabezpečia, aby si mohli priviezť deti. Prístup ESLP v tomto type konaní zväčša záleží na špecifických okolnostiach každého konkrétneho prípadu.

Príklad: Vec *Tuquabo-Tekle a i./Holandsko* ⁽³³⁹⁾ sa týkala žiadosti o zlúčenie rodiny matky, jej manžela a troch jej detí žijúcich v Holandsku, ku ktorej sa pripojila dcéra s bydliskom v Eritrei. Matka najprv získala právo na pobyt v Nórsku a na privedenie svojich detí z humanitárnych dôvodov. Len jej najstarší syn prišiel do Nórska o jeden rok neskôr, zatiaľ čo jej ďalšie dve deti naďalej žili v Eritrei a neskôr sa k nej pripojili. Jej manželstvo s utečencom žijúcim v Holandsku viedlo celú rodinu k tomu, aby sa usadila v Holandsku, kde sa narodili ďalšie dve deti. Následne pani Tekle a jej manžel nadobudli holandské občianstvo. Požiadali o dočasné povolenie na pobyt pre svoju 14-ročnú dcéru, ktorá sa stále zdržiavala v Eritrei. Holandské orgány zamietli žiadosť z dôvodu, že úzke rodinné väzby medzi matkou a jej dieťaťom medzitým prestali existovať. Vzhľadom na

⁽³³⁸⁾ ESLP, *Jeunesse/Holandsko*, [VK], č. 12738/10, 3. októbra 2014, body 121 – 122.

⁽³³⁹⁾ ESLP, *Tuquabo-Tekle a i./Holandsko*, č. 60665/00, 1. marca 2006

to, že žalobcovia si v Holandsku vytvorili silné väzby a udržiavali si len voľné väzby s ich krajinou pôvodu, najlepším spôsobom, ako rozvíjať rodinný život, bolo podľa ESLP priznať dcére právo usadiť sa ⁽³⁴⁰⁾.

Podľa ESC zaručuje článok 19 ods. 6 právo na zlúčenie rodiny. Pokiaľ ide o podmienky a obmedzenia zlúčenia rodiny, EVSP uvádza toto:

- a) zamietnutie zo zdravotných dôvodov môže byť prípustné len v prípade konkrétnych ochorení, ktoré sú natoľko vážne, že ohrozujú verejné zdravie ⁽³⁴¹⁾;
- b) požiadavka vhodného bývania by nemala byť natoľko reštriktívna, aby bránila zlúčeniu rodiny ⁽³⁴²⁾;
- c) požiadavka na obdobie pobytu dlhšie ako jeden rok v prípade migrujúcich pracovníkov, ktorí si želajú, aby sa k nim pripojili ich rodinní príslušníci, je neprímerane vysoká a v dôsledku toho porušuje ESC;
- d) migrujúcim pracovníkom, ktorí majú dostatočný príjem na to, aby sa postarali o svojich rodinných príslušníkov, by sa nemalo automaticky odopierať právo na zlúčenie rodiny z dôvodu pôvodu tohto príjmu, pokiaľ sú zákonne oprávnení na výhody, ktoré môžu dostať;
- e) požiadavka, aby rodinní príslušníci migrujúceho pracovníka absolvovali jazykové a/alebo integračné skúšky, aby im bolo povolené vstúpiť do krajiny, alebo požiadavka, aby tieto skúšky absolvovali (úspešne) po príchode do krajiny, aby im bolo povolené v nej zostať, predstavuje obmedzenie, ktoré zjavne zbavuje povinnosť stanovenú v článku 19 ods. 6 jej podstaty a v dôsledku toho nie je v súlade s ESC ⁽³⁴³⁾.

Podľa EVSP majú utečenci v plnom rozsahu požívať právo na zlúčenie rodiny v rámci ESC. Pri umožňovaní zlúčenia rodiny musia štáty reagovať na osobitné potreby utečencov a žiadateľov o azyl ⁽³⁴⁴⁾.

⁽³⁴⁰⁾ ESLP, *El Ghatet/Švajčiarsko*, č. 56971/10, 8. novembra 2016.

⁽³⁴¹⁾ EVSP, *Záverý ESVP XVIII-1, Turecko*, článok 19 ods. 6.

⁽³⁴²⁾ EVSP, *Záverý ESVP 2011, Belgicko*, článok 19 ods. 6.

⁽³⁴³⁾ Vyhlásenia o týchto zásadách pozri v *Záveroch EVSP z roku 2011, Vyhlásenie k výkladu článku 19 ods. 6.*

⁽³⁴⁴⁾ EVSP, *Záverý 2015, Vyhlásenie o výklade práv utečencov v rámci ESC.*

6.4. Zachovanie rodiny – ochrana pred vyhostením

Objavuje sa mnoho prípadov, v ktorých manželskému partnerovi alebo príbuznému štátneho príslušníka tretej krajiny hrozí vyhostenie, alebo je vyhostený v situáciách, kde to môže mať vážne následky pre existujúci rodinný život. Takéto situácie často vznikajú v dvoch situáciách, a to v prípade rozpadu vzťahov a odsúdení za trestné činy, ktoré môžu byť navzájom prepojené.

Môže ísť jednoducho aj o prípad, kde orgány rozhodli, že rodinný príslušník už nespĺňa požiadavky, ktoré ho pôvodne oprávňovali na pobyt. V týchto prípadoch je potrebné posúdiť hmotnú situáciu dotknutej osoby.

6.4.1. Rozpad vzťahu

Ak samotný štátny príslušník tretej krajiny ešte nezískal povolenie na pobyt, ale vzťah zakladajúci právo na pobyt sa rozpadol, zahraničný partner môže stratiť právo na ďalší pobyt, pretože má odvodené právo len prostredníctvom rodinného príslušníka, ktorého sprevádzal alebo sa k nemu pripojil.

Podľa práva EÚ vzťah naďalej oprávňuje oddelene žijúceho štátneho príslušníka tretej krajiny na pobyt, pokiaľ manželstvo, na ktorom bolo založené, nie je zákonne anulované (**smernica o voľnom pohybe**)⁽³⁴⁵⁾. Rozpad vzťahu nie je dostatočným dôvodom na stratu práva na pobyt. V článku 13 smernice o voľnom pohybe sa uvádza zachovanie práva na pobyt rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, v prípade rozvodu alebo anulovania manželstva, ak manželstvo trvalo tri roky, z ktorých jeden rok tento rodinný príslušník strávil v hostiteľskom štáte, alebo ak z tohto manželstva pochádzajú deti, ktoré si vyžadujú prítomnosť rodičov. Smernica o voľnom pohybe obsahuje osobitné ustanovenie zamerané na ochranu postavenia pobytu pre obe domáceho násillia, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ich partneri sú štátnymi príslušníkmi EHP [článok 13 ods. 2 písm. c)].

V **smernici o zlúčení rodiny** sa uvádza aj možnosť udelenia povolenia na pobyt zahraničnému partnerovi v prípadoch, ak sa vzťah s garantom rozpadne v dôsledku úmrtia, rozvodu alebo odľuky. Povinnosť udeliť samostatné povolenie existuje až po piatich rokoch pobytu (článok 15). Podľa článku 15 ods. 3 smernice môžu členské štáty EÚ ustanoviť ustanovenia, ktoré zabezpečia vydanie samostatného povolenia na

⁽³⁴⁵⁾ ESD, C-267/83, *Aissatou Diatta/Land Berlin*, 13. februára 1985.

pobyt v prípade mimoriadne zložitých okolností po rozvoze alebo odluke. Podobne ako článok 13 ods. 2 písm. c) smernice o voľnom pohybe, aj toto ustanovenie sa plánuje rozšíriť na situácie domáceho násillia, aj keď členské štáty EÚ môžu sami uvážiť, aké ustanovenia zavedú.

Podľa EDLP posudzuje ESLP, či sa má povoliť zachovanie požiadavky na rodinný život a potreby štátneho príslušníka tretej krajiny udržiavať styk s deťmi. Toto sa odlišuje od vnútroštátneho práva mnohých členských štátov, kde rozpad vzťahu môže viesť k strate práv na pobyt pre manželských partnerov alebo príbuzných, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Súd často nevidí žiadny dôvod, prečo by sa styk nemohol zachovať prostredníctvom návštev⁽³⁴⁶⁾, ale vezme do úvahy, že niektoré situácie si môžu vyžadovať, aby bolo štátnemu príslušníkovi tretej krajiny dovolené zostať.

Príklad: Vo veci *Berrehab/Holandsko*⁽³⁴⁷⁾ súd rozhodol, že článok 8 EDLP zabránil Holandsku vyhostiť otca, ktorý si napriek rozvodu zachoval styk so svojím dieťaťom štyrikrát týždenne.

6.4.2. Odsúdenia v trestnom konaní

Členský štát EÚ si môže želať deportovať štátneho príslušníka tretej krajiny so zákonným pobytom, ktorý pácha trestnú činnosť.

Podľa práva EÚ priznávajú články 27 – 33 [smernice o voľnom pohybe](#) kvalifikovaným rodinným príslušníkom rovnakú – odvodenú – rozšírenú ochranu pred vyhostením, akú požívajú samotní štátni príslušníci EHP. Napríklad každý pokus o obmedzenie slobody pohybu a pobytu občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov na základe verejnej politiky alebo verejnej bezpečnosti musí vychádzať zo skutočnosti, že osobné správanie dotknutého jednotlivca predstavuje skutočnú, aktuálnu a dostatočne vážnu hrozbu. Predchádzajúce odsúdenia v trestnom konaní sami osebe nemôžu predstavovať základ pre prijatie týchto opatrení.

⁽³⁴⁶⁾ ESLP, *Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko*, č. 50435/99, 31. januára 2006.

⁽³⁴⁷⁾ ESLP, *Berrehab/Holandsko*, č. 10730/84, 21. júna 1988.

Podľa článku 28 ods. 3 písm. b) smernice možno maloleté deti vyhostiť len z **vážnych** dôvodov národnej bezpečnosti, pokiaľ je vyhostenie v najlepšom záujme dieťaťa. Podobne sú chránení rodinní príslušníci tureckých štátnych príslušníkov bez ohľadu na štátnu príslušnosť, ktorí získali trvalý pobyt ⁽³⁴⁸⁾.

Článok 6 ods. 2 **smernice o zlúčení rodiny** umožňuje členským štátom EÚ odobrať alebo odmietnuť obnoviť povolenie na pobyt rodinného príslušníka z dôvodov verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia. Pri rozhodovaní na tomto základe musí členský štát posúdiť závažnosť typu trestného činu proti verejnej politike alebo verejnej bezpečnosti spáchaný rodinným príslušníkom, alebo nebezpečenstvá, ktoré táto osoba predstavuje.

Podľa EDLP ESLP najprv rozhodne, či je primerané očakávať, že rodina bude páchatela sprevádzať do zahraničia, a ak nie, či trestné konanie ešte odôvodňuje vyhostenie, keď je jasné, že spôsobí úplné rozdelenie rodiny. V týchto situáciách je záver, ku ktorému dospeje ESLP, úzko spojený s podrobnosťami každej veci. ESLP prijal rôzne kritériá na posúdenie primeranosti rozhodnutia o vyhostení. Patria medzi ne:

- povaha a závažnosť trestného činu spáchaného žiadateľom vo vyhostujúcom štáte,
- dĺžka pobytu žiadateľa v krajine, z ktorej má byť vyhostený,
- čas, ktorý uplynul od spáchania trestného činu, a žiadateľovo správanie počas tohto obdobia,
- štátna príslušnosť žiadateľa a všetkých dotknutých rodinných príslušníkov,
- rodinná situácia, ako je dĺžka manželstva, a ďalšie faktory vyjadrujúce účinnosť rodinného života páru,
- či manžel vedel o trestnom čine v čase, keď vstúpil do príbuzenského vzťahu,
- či sú alebo nie sú deti z manželstva, a ak áno, ich vek,
- závažnosť ťažkostí, s ktorými sa manželský partner pravdepodobne stretne v krajine, do ktorej má byť žiadateľ vyhostený,

⁽³⁴⁸⁾ SDEÚ, C-451/11, *Natthaya Dülger proti Wetteraukreis*, 19. júla 2012.

- pevnosť jeho sociálnych, kultúrnych a rodinných väzieb s hostiteľskou krajinou a s cieľovou krajinou,
- najlepšie záujmy a blaho všetkých jeho detí, najmä všetky problémy, ktoré by zažili, keby museli žiadateľa nasledovať do krajiny, do ktorej má byť vyhostený⁽³⁴⁹⁾.

Príklad: *Vec A. A./Spojené kráľovstvo*⁽³⁵⁰⁾ sa týkala nigérijského štátneho príslušníka, ktorý prišiel do Spojeného kráľovstva ako dieťa, aby sa pripojil k matke a súrodencom, a bol mu priznaný trvalý pobyt. Ako školák spáchal závažný trestný čin a odsedel si trest. Odvtedy sa stal modelom rehabilitácie, nepáchal žiadnu trestnú činnosť, získal univerzitný diplom a našiel si stále zamestnanie. Takto sa správal až do času, kedy bola nariadená jeho deportácia na základe trestného činu, ktorý spáchal ako mladistvý. ESLP zaznamenal predchádzajúce odsúdenie žiadateľa a jeho príkladnú rehabilitáciu a zdôraznil významnosť časového obdobia od spáchania trestného činu a žiadateľovo správanie počas tohto obdobia. Dospel k záveru, že za týchto konkrétnych okolností by vyhostenie žiadateľa predstavovalo porušenie článku 8 EDLP.

Príklad: Vo veci *Antwi a i./Nórsko*⁽³⁵¹⁾ boli žiadateľmi ghanskí štátni príslušníci a manželka a dcéra žiadateľa boli nóorskymi štátnymi príslušníkmi. ESLP rozhodol, že rozhodnutie orgánov vyhostiť pána Antwiho a zakázať mu opätovný vstup do Nórska na päť rokov potom, ako zistili, že jeho pas bol falšovaný, neporušuje článok 8 EDLP. Súd rozhodol, že keďže obaja rodičia sa narodili a vyrastali v Ghane (manželka opustila krajinu, keď mala 17 rokov) a túto krajinu navštívili trikrát so svojou dcérou, neexistujú žiadne neprekonateľné prekážky, prečo by sa nemohli spolu usadiť v Ghane alebo aspoň zachovať pravidelný styk.

Príklad: Vo veci *Amrollahi/Dánsko*⁽³⁵²⁾ bol žalobcom iránsky štátny príslušník s trvalým pobytom v Dánsku. So svojou dánskou partnerkou mal dve deti a ďalšie dieťa žijúce v Dánsku z predchádzajúceho vzťahu. Po prepustení z väzenia

⁽³⁴⁹⁾ ESLP, *Boultif/Svajčiarsko* (č. 54273/00), 2. augusta 2001; ESLP, *Üner/Holandsko* [VK], č. 46410/99, 18. októbra 2006, body 57 – 58; ESLP, *Balogun/Spojené kráľovstvo*, č. 60286/09, 10. apríla 2012, bod 43; ESLP, *Udeh/Svajčiarsko*, č. 12020/09, 16. apríla 2013, bod 52; ESLP, *Jeunesse/Holandsko* [VK], č. 12738/10, 3. októbra 2014, body 117 – 118; ESLP, *Salem/Dánsko*, č. 77036/11, 1. decembra 2016, body 75 a 78; ESLP, *Assem Hassan Ali/Dánsko*, č. 25593/14, 23. októbra 2018, body 54 – 55 a 61.

⁽³⁵⁰⁾ ESLP, *A.A./Spojené kráľovstvo*, č. 8000/08, 20. septembra 2011.

⁽³⁵¹⁾ ESLP, *Antwi a i./Nórsko*, č. 26940/10, 14. februára 2012.

⁽³⁵²⁾ ESLP, *Amrollahi/Dánsko*, č. 56811/00, 11. júla 2002.

po odsúdení za obchodovanie s drogami ho orgány chceli deportovať do Iránu. ESLP bol toho názoru, že by došlo k porušeniu článku 8 EDLP, pretože navrhované trvalé vylúčenie žalobcu z Dánska by viedlo k rozvráteniu jeho rodinného života. Nebolo možné, aby účinne viedli ďalej rodinný život mimo Dánska, pretože žalobcova manželka nikdy nebola v Iráne, nerozumela perzštine a nebola moslimka. Okrem toho, že bola vydatá za Iránca, nemala s touto krajinou žiadne väzby ⁽³⁵³⁾.

Príklad: Vo veci *Hasanbasic/Švajčiarsko* ⁽³⁵⁴⁾ bol žiadateľ niekoľkokrát odsúdený za drobnú trestnú činnosť. Rozhodnutie vyhostiť ho však zrejme vyplynulo hlavne z jeho veľkých dlhov a veľmi vysokých dávok sociálneho zabezpečenia, ktoré on a jeho rodina dostávali, než z týchto odsúdení. Pri uplatňovaní uvedených kritérií ESLP usúdil, že hospodársky prospech krajiny je výslovne uvedený v dohovore ako legitímny cieľ odôvodňujúci zásah do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života. Švajčiarske orgány mali preto dôvody brať do úvahy žiadateľove dlhy a závislosť jeho rodiny od sociálneho systému, pokiaľ táto závislosť ovplyvňovala hospodársku prosperitu krajiny. To však bol len jeden z faktorov, ktorý zohľadnil ESLP, pretože zistil, že v tomto prípade by vyhostenie porušilo článok 8 EDLP z dôvodu pomerne dlhého času, ktorý žiadatelia prežili vo Švajčiarsku, a ich integrácie do švajčiarskej spoločnosti.

Príklad: Vec *Assem Hassan Ali/Dánsko* ⁽³⁵⁵⁾ sa týkala vyhostenia jordánskeho štátneho príslušníka so šiestimi deťmi s dánskou štátnou príslušnosťou z Dánska. Po niekoľkých odsúdeniach za trestné činy súvisiace s drogami bol deportovaný. ESLP nebol presvedčený, že najlepší záujem šiestich detí žalobcu bol nepriaznivo ovplyvnený jeho vyhostením do takej miery, že by mal prevážiť nad ostatnými kritériami, konkrétne predchádzaniu nepokojom alebo trestnej činnosti.

⁽³⁵³⁾ Ďalšie podobné rozsudky pozri v ESLP, *Beldjoudi/Francúzsko*, č. 12083/86, 26. marca 1992; ESLP, *Boultif/Švajčiarsko*, č. 54273/00, 2. augusta 2001; ESLP, *Udeh/Švajčiarsko*, č. 12020/09, 16. apríla 2013.

⁽³⁵⁴⁾ ESLP, *Hasanbasic/Švajčiarsko*, č. 52166/09, 11. júna 2013.

⁽³⁵⁵⁾ ESLP, *Assem Hassan Ali/Dánsko*, č. 25593/14, 23. októbra 2018.

Hlavné body

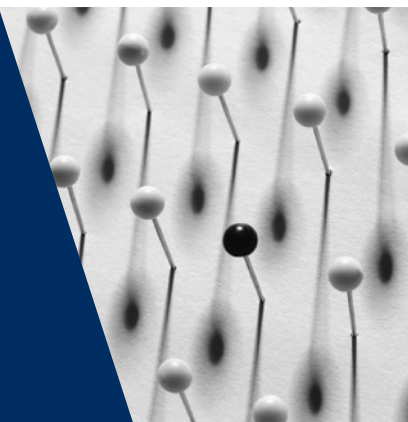
- Právo EÚ sa v zásade nezaobera zlučením rodiny štátnych príslušníkov EÚ, ktorí neuplatňujú práva na voľný pohyb. V niektorých členských štátoch štátni príslušníci EÚ, ktorí uplatňujú práva na voľný pohyb, požívajú ďaleko väčšie práva na zlúčenie rodiny než vlastní štátni príslušníci týchto štátov (pozri úvod k tejto kapitole).
- Smernica o voľnom pohybe sa vzťahuje na oprávnených rodinných príslušníkov občanov EHP a Švajčiarska bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť, pokiaľ títo občania uplatnili svoje práva na voľný pohyb. Kvalifikovaným rodinným príslušníkom priznáva rovnakú – odvodenú – posilnenú ochranu pred vyhostením, akú požívajú samotní občania krajín EÚ (pozri [oddiel 6.2](#)).
- Zlúčenie rodín garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, upravuje smernica o zlúčení rodiny. Tá v podstate vyžaduje, aby bol rodinný príslušník mimo členského štátu, aj keď sa členské štáty EÚ môžu od tejto požiadavky odchyliť (pozri [oddiel 6.3](#)).
- Na účely zlúčenia rodiny právo EÚ nerobí rozdiel medzi tým, či rodina bola založená pred tým, ako garant získal pobyt na území hostiteľského štátu, alebo potom (pozri [oddiel 6.3](#)).
- ESLP má vypracované kritériá na posudzovanie primeranosti rozhodnutia o vyhostení so zreteľom na právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktoré zaručuje článok 8 EDLP. Prístup ESLP k vyhosteniu rodinných príslušníkov alebo k zlúčeniu rodiny závisí od osobitných faktických okolností každého prípadu (pozri [oddiel 6.2](#) a [oddiel 6.4.1](#)).
- ESC poskytuje právo na zlúčenie rodiny a judikatúra EVSP opisuje podmienky a obmedzenia, ktoré možno uplatňovať na toto zlúčenie (pozri [oddiel 6.3](#)).
- Podľa EDLP je všeobecný zákaz uzavrieť manželstvo na základe imigračného postavenia osoby neprijateľný (pozri [oddiel 6.1](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieloch Ďalšie informácie](#).

7

Zaistenie a obmedzenia slobody pohybu



EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 2 písm. h)	Vymedzenia pojmov: zaistenie alebo obmedzenie voľného pohybu	EDLP, článok 5 (právo na slobodu a bezpečnosť) EDLP, článok 2 protokolu č. 4 (sloboda pohybu)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ods. 1 Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 8 ods. 2	Alternatívy k zaisteniu	ESLP, <i>Mikolenko/Estónsko</i> , č. 10664/05, 2010 (potrebné preskúmanie alternatív k zaisteniu)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ods. 1 Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 8	Úplný zoznam výnimiek z práva na slobodu	EDLP, článok 5 ods. 1 písm. a) až f) (právo na slobodu a bezpečnosť)
Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 8 ods. 3 písm. c)	<i>Zaistenie s cieľom zabrániť neoprávnenému vstupu do krajiny</i>	EDLP, článok 5 ods. 1 písm. f) prvé ustanovenie (právo na slobodu a bezpečnosť) ESLP, <i>Saadi/Spojené kráľovstvo</i> , [VK], č. 13229/03, 2008 a <i>Suso Musa/Malta</i> , č. 42337/12, 2013 (osoby, ktorým štát ešte nepovolil vstup)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 SDEÚ, C-61/11 PPU, <i>El Dridi</i> , 2011; C-329/11, <i>Achughbabian</i> [VK], 2011 a C-47/15, <i>Affum</i> [VK], 2016 (vzťah medzi predbežným odsunom a trestnou väzbou)	<i>Zaistenie pred očakávanou deportáciou alebo extradíciou</i>	EDLP, článok 5 ods. 1 písm. f) druhé ustanovenie (právo na slobodu a bezpečnosť)

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 20 Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 8 ods. 3	Konanie ustanovené zákonom	EDLP, článok 5 ods. 1 (právo na slobodu a bezpečnosť)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 a článok 3 ods. 7 Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 8 ods. 2 SDEÚ, C-601/15, J.N. [VK], 2016 (proporcionalita zaistenia azylu; platnosť dôvodov zaistenia súvisiacich s verejnou bezpečnosťou a národnou bezpečnosťou)	Nevyhnutnosť a primeranosť	
	Svojevôľnosť	ESLP, <i>Rusu/Rakúsko</i> , č. 34082/02, 2008 (neprimerané odôvodnenie a svojevôľné zaistenie)
	<i>Dobrá viera</i>	ESLP, <i>Longa Yonkeu/Lotyšsko</i> , č. 57229/09, 2011 (pobrežná stráž zatajujúca svoju vedomosť o žiadosti o azyl) ESLP, <i>Ozdil a i./Moldavská republika</i> , č. 42305/18, 2019 (zatknutie v zlej viere)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ods. 1 Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 9 ods. 1	Náležitá starostlivosť	ESLP, <i>Singh/Česká republika</i> , č. 60538/00, 2005 (dvaapoločná vyšetrovací väzba pred deportáciou) ESLP, <i>H.A./Grécko</i> , č. 58424/11, 2016 (nedostatok náležitej starostlivosti – žiadne opatrenie na odstránenie počas piatich mesiacov)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ESD, C-357/09 PPU, <i>Kadzoev</i> [VK], 2009 (primerané vyhladky na odsun)	Reálna vyhladka na odsun	ESLP, <i>Al Husin/Bosna a Hercegovina</i> (č. 2), č. 10112/16, 2019 (zaistenie napriek nedostatku primeraných vyhladok na odsun)
Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ods. 5 a 6 SDEÚ, C-357/09 PPU, <i>Kadzoev</i> [VK], 2009 (žiadne ďalšie zaistenie nad rámec maximálnej doby zaistenia)	Maximálna dĺžka zaistenia	ESLP, <i>Auad/Bulharsko</i> , č. 46390/10, 2011 (posúdenie primeranej dĺžky zaistenia podľa konkrétnych okolností jednotlivých prípadov)

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Smernica o návrate (2008/115/ES), články 3 ods. 9, 16 ods. 3 a 17</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 1 ods. 1.</p> <p>Smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2011/36/EÚ), článok 11</p>	<p>Zaistenie jednotlivcov so špeciálnymi potrebami</p>	<p>ESLP, <i>Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko</i>, č. 13178/03, 2006 (dieta bez sprievodu)</p> <p>ESLP, <i>Muskhadzhiyeva a i./Belgicko</i>, č. 41442/07, 2010, a <i>S.F. a i./Bulharsko</i>, č. 8138/16, 2017 (deti zadržované v nevhodných zariadeniach)</p> <p>ESLP, <i>Bistieva a i./Poľsko</i>, č. 75157/14, 2018 (najlepšie záujmy dieťaťa obmedzujú zadržávanie rodín s deťmi)</p> <p>ESLP, <i>Rantsev/Cyprus a Rusko</i>, č. 25965/04, 2010 (ruská obeť obchodovania s ľuďmi na Cypre)</p>
<p>Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 15 ods. 2</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 9 ods. 2</p>	<p>Procesné záruky</p> <p><i>Právo na odôvodnenie</i></p>	<p>EDLP, článok 5 ods. 2 (právo na slobodu a bezpečnosť)</p> <p>ESLP, <i>Saadi/Spojené kráľovstvo [VK]</i>, č. 13229/03, 2008 (dvojdňové meškanie považované za pridlhé)</p>
<p>Charta EÚ, článok 47 (právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces)</p> <p>Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 13 ods. 4 a článok 15 ods. 3</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 9 ods. 3</p>	<p><i>Právo na preskúmanie zaistenia</i></p>	<p>EDLP, článok 5 ods. 4 (právo na slobodu a bezpečnosť)</p> <p>ESLP, <i>Abdolkhani a Karimnia/Turecko</i>, č. 30471/08, 2009, a <i>S.D./Grécko</i>, č. 53541/07, 2009 (žiadny postup preskúmania)</p>
<p>Smernica o návrate (2008/115/ES), články 16 a 17</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 10</p>	<p>Väzenské podmienky alebo režimy</p>	<p>ESLP, <i>M.S.S./Belgicko a Grécko</i>, [VK], č. 30696/09, 2011 (podmienky zadržovania)</p>
	<p>Náhrada za nezákonné zaistenie</p>	<p>EDLP, článok 5 ods. 5 (právo na slobodu a bezpečnosť)</p>

Úvod

Zaistenie predstavuje výnimku zo základného práva na slobodu. Odňatie slobody musí byť preto v súlade s dôležitými zárukami. Musí byť stanovené zákonom a nesmie byť svojvoľné⁽³⁵⁶⁾. Zaistenie žiadateľov o azyl počas konaní o azyle a migrantov v konaní o návrate musí byť krajným opatrením. Malo by sa využiť až po vyčerpaní ostatných alternatív. Napriek týmto zásadám je veľký počet ľudí v Európe zaistený buď po vstupe, alebo s cieľom zabrániť im v úteku počas konania o odsune. S jednotlivcami, ktorým bola odňatá sloboda, sa musí zaobchádzať humánnym a dôstojným spôsobom.

Medzinárodné právo obmedzuje možnosť zaistenia žiadateľov o azyl a utečencov. Podľa článku 31 [Ženevského dohovoru z roku 1951](#) sa nesmú trestne stíhať pre nezákonný vstup alebo prítomnosť „utečenci, ktorí prichádzajú priamo z územia, kde ich život alebo ich sloboda boli ohrozené [...], vstúpia na ich územie alebo sa na ňom nachádzajú bez povolenia, za predpokladu, že sa sami bezodkladne prihlásia a preukážu dostatočný dôvod na svoj nezákonný vstup alebo prítomnosť“⁽³⁵⁷⁾.

V článku 12 [Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach](#) sa stanovuje právo na slobodu pohybu bez diskriminácie medzi občanmi a cudzincami. Obmedzenia tohto práva sú povolené, ak sú stanovené zákonom a potrebné na ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných.

EDLP obsahuje úplný zoznam dôvodov zaistenia, z ktorých jedným je zabránenie nepovolenému vstupu alebo uľahčenie odsunu osoby. Podľa práva EÚ je spoločnou zásadou to, že zaistenie osôb žiadajúcich o medzinárodnú pomoc, ako aj osôb v konaniach o návrate musí byť nevyhnutné. Aby sa zabránilo svojvoľnému zaisteniu, musia byť splnené určité dodatočné podmienky, ako napríklad uvedenie dôvodov pre každé zaistenie a umožnenie zaistenému získať prístup k rýchlemu súdnemu preskúmaniu.

⁽³⁵⁶⁾ Pre viac informácií o postupoch členských štátov EÚ, pokiaľ ide o pozbavenie osobnej slobody osôb v konaniach o návrate, pozri FRA (2010), *Detention of third-Country Nationals in return Procedures*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽³⁵⁷⁾ Pozri UNHCR (2012), *Guidelines on the applicable criteria and standards relating to the detention of asylum-seekers and alternatives to detention*, UNHCR, Ženeva; Rada Európy, CPT (2009), *20 Years of Combating Torture: 19th general report, 1 August 2008 to 31 July 2009*, Rada Európy, Štrasburg.

7.1. Odňatie slobody alebo obmedzenie slobody pohybu?

Podľa práva EÚ je v *smernici o podmienkach prijímania* (2013/33/EÚ) vymedzený pojem „zaistenie“ ako „umiestnenie žiadateľa členským štátom [EÚ] na konkrétnom mieste, na ktorom je obmedzená sloboda pohybu žiadateľa“ [článok 2 písm. h)]. SDEÚ potvrdil, že význam pojmu „zaistenie“ v *smernici o návrate* (2008/115/ES) je rovnaký ⁽³⁵⁸⁾.

Podľa EDLP sa v článku 5 upravujú otázky týkajúce sa pozbavenia slobody a článok 2 protokolu č. 4 k EDLP sa zaoberá obmedzeniami slobody pohybu. Hoci sú tam uvedené niektoré zjavné príklady zaistenia, ako je umiestnenie do cely, iné situácie sa vymedzujú ťažšie a môžu, na rozdiel od odňatia slobody, predstavovať obmedzenie pohybu.

Pri určovaní, či je situácia jednotlivca chránená článkom 5 EDLP alebo článkom 2 protokolu č. 4, ESJP rozhodol, že tu je potrebné posudzovať situáciu jednotlivca so zreteľom na celý rad kritérií, ako sú typ, trvanie, účinky a spôsob vykonania daného opatrenia ⁽³⁵⁹⁾. Rozdiel medzi odňatím slobody a obmedzením slobody pohybu je v stupni, čiže intenzite, nie v povahe alebo podstate ⁽³⁶⁰⁾. Posúdenie bude závisieť od konkrétnych skutočností prípadu.

Odňatie slobody sa nesmie zakladať na významnosti žiadneho faktora braného individuálne, vyžaduje si posúdenie všetkých prvkov kumulatívne. Ani krátke trvanie obmedzenia, napríklad niekoľko hodín, nemá automaticky za následok zistenie, že situácia predstavuje obmedzenie pohybu na rozdiel od odňatia slobody ⁽³⁶¹⁾. Toto je konkrétne prípad, v ktorom sú prítomné iné faktory, ako napríklad či je zariadenie

⁽³⁵⁸⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 224 – 225.

⁽³⁵⁹⁾ ESJP, *De Tommaso/Taliansko* [VK], č. 43395/09, 23. februára 2017, bod 80.

⁽³⁶⁰⁾ Tamže.

⁽³⁶¹⁾ Pozri ESJP, *Nolan a K./Rusko*, č. 2512/04, 12. februára 2009 (uplatňuje sa článok 5, keďže žalobca bol niekoľko hodín zadržávaný), a ESJP, *Mahdid a Haddar/Rakúsko* (dec.), č. 74762/01, 8. decembra 2005 (článok 5 nebol uplatniteľný, keďže pobyt žalobcu v tranzitnom priestore nebol rovnocenný so zaistením).

uzavreté ⁽³⁶²⁾, či je prítomný prvok nátlaku ⁽³⁶³⁾ alebo či má situácia konkrétne účinky na jednotlivca vrátane akéhokoľvek fyzického nepohodlia alebo duševnej úzkosti ⁽³⁶⁴⁾.

Každý základný motív pre zaistenie vo verejnom záujme, ako je napríklad ochrániť, alebo úmysel ochrániť, starať sa alebo zabezpečiť spoločnosť pred rizikom alebo hrozbou, ktorú predstavuje jednotlivec, nemá žiadny vplyv na otázku toho, či bola tejto osobe odňatá sloboda. Tieto úmysly môžu byť relevantné pri posudzovaní odôvodnenia zaistenia podľa článku 5 ods. 1 písm. a) až f) EDLP ⁽³⁶⁵⁾. V každom prípade sa však musí článok 5 ods. 1 vykladať spôsobom, ktorý zohľadňuje konkrétny kontext, v ktorom sa prijímajú opatrenia. Malo by sa prihliadať aj na zodpovednosť a povinnosť polície udržiavať poriadok a chrániť verejnosť, čo sa od nej vyžaduje podľa vnútroštátneho práva aj podľa práva EDLP ⁽³⁶⁶⁾.

Príklad: Vo veciach *Amuur/Francúzsko* a *Riad a Idiab/Belgicko*, ktoré sa týkali žiadateľov o azyl ⁽³⁶⁷⁾, a vo veci *Nolan a K./Rusko* ⁽³⁶⁸⁾, ktorá sa týkala štátneho príslušníka tretej krajiny, sa zadržovanie v tranzitnej zóne letiska považovalo za nezákonné podľa článku 5 ods. 1 EDLP. Súd neprijal námietku orgánov, že nešlo o odňatie slobody, pretože dotknutá osoba sa mohla vyhnúť zadržaniu na letisku, keby odletela z krajiny. Naopak vo veci *Ilias a Ahmed/Madžarsko* ⁽³⁶⁹⁾ ESLP konštatoval, že pobyt dvoch bangladéšskych žiadateľov o azyl počas 23 dní v tranzitnom priestore v Maďarsku na hranici so Srbskom nepredstavuje pozbavenie osobnej slobody v zmysle článku 5 EDLP (právo na slobodu). ESLP rozhodol, že žalobcovia neprešli do tranzitného priestoru z dôvodu bezprostredného ohrozenia ich života v Srbsku, ale z vlastnej iniciatívy podali žiadosť o azyl. ESLP ďalej rozhodol, že Maďarsko má právo prijať všetky opatrenia potrebné na preskúmanie tvrdení žalobcov pred ich prijatím. Kým žiadatelia čakali na procesné kroky potrebné na základe ich žiadosti o azyl, žili v podmienkach, ktoré

⁽³⁶²⁾ ESLP, *J.R. a i./Grécko*, č. 22696/16, 25. januára 2018, bod 86.

⁽³⁶³⁾ ESLP, *Foka/Turecko*, č. 28940/95, 24. júna 2008; ESLP, *Nolan a K./Rusko*, č. 2512/04, 12. februára 2009.

⁽³⁶⁴⁾ ESLP, *Guzzardi/Taliansko*, č. 7367/76, 6. novembra 1980; ESLP, *H.L./Spojené kráľovstvo*, č. 45508/99, 5. októbra 2004.

⁽³⁶⁵⁾ ESLP, *A. a i./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009, body 163 – 164.

⁽³⁶⁶⁾ ESLP, *Austin a i./Spojené kráľovstvo*, č. 39692/09, 40713/09 a 41008/09, 15. marca 2012, bod 60.

⁽³⁶⁷⁾ ESLP, *Amuur/Francúzsko*, č. 19776/92, 25. júna 1996, body 38 – 49, ESLP, *Riad a Idiab/Belgicko*, č. 29787/03 a 29810/03, 24. januára 2008.

⁽³⁶⁸⁾ ESLP, *Nolan a K./Rusko*, č. 2512/04, 12. februára 2009, body 93 – 96.

⁽³⁶⁹⁾ ESLP, *Ilias a Ahmed/Madžarsko* [VK], č. 47287/15, 21. novembra 2019.

neobmedzovali ich slobodu zbytočne, do určitej miery alebo spôsobom, ktorý nesúvisí s posúdením ich žiadostí o azyl, ani ich pobyt v tranzitnom priestore výrazne nepresiahol čas potrebný na posúdenie ich žiadosti o azyl.

Príklad: Vo veci *Rantsev/Cyprus a Rusko* ⁽³⁷⁰⁾ bola žiadateľova dcéra ruskou občiankou, ktorá bývala na Cypre a pracovala ako umelkyňa v kabarete na základe pracovného povolenia vydaného na žiadosť majiteľov kabaretu. Po niekoľkých mesiacoch sa dcéra rozhodla odísť zo zamestnania a vrátiť sa do Ruska. Jeden z majiteľov kabaretu informoval imigračný úrad, že dcéra opustila svoje pracovisko a bydlisko. Dcéra bola následne nájdená a predvedená na policajnú stanicu, kde bola zadržovaná asi hodinu. Polícia sa rozhodla, že dcéru nezaistí a že ju má prísť vyzdvihnúť majiteľ kabaretu, osoba, ktorá je za ňu zodpovedná. Majiteľ kabaretu následne vzal žiadateľovu dcéru do bytu iného zamestnanca kabaretu, ktorý nemohla slobodne opustiť. Na druhý deň ráno ju našli mŕtvu na ulici pod bytom. Keďže dcérino zadržanie trvalo celkovo asi dve hodiny, súd bol toho názoru, že ide o odňatie slobody v zmysle článku 5 EDLP. Cyperské orgány boli zodpovedné za zadržovanie na policajnej stanici, ako aj v byte, pretože bez aktívnej spolupráce cyperskej polície s majiteľmi kabaretu by v tomto prípade nedošlo k odňatiu slobody.

7.2. Alternatívy k zaisteniu

Podľa práva EÚ musí byť zaistenie poslednou možnosťou a všetky alternatívy sa musia najskôr vyčerpať, pokiaľ sa takéto alternatívy nedajú účinne uplatniť v konkrétnom prípade [článok 15 ods. 1 *smernice o návrate* (2008/115/ES)], „pokiaľ nie je možné účinne uplatniť iné dostatočné, ale menej donucovacie opatrenia“; pozri aj článok 8 ods. 2 revidovanej *smernice o podmienkach prijímania* (2013/33/EÚ), článok 18 ods. 2 *dublinkého nariadenia* [nariadenie (EÚ) č. 604/2013]. K zaisteniu by preto malo dôjsť až po úplnom zvážení všetkých možných alternatív, alebo keď monitorovacie mechanizmy nedosiahnu zákonný a legitímny účel. Článok 8 ods. 4 prepracovanej smernice o podmienkach prijímania zaväzuje členské štáty stanoviť vo vnútroštátnom práve pravidlá upravujúce alternatívy k zaisteniu.

⁽³⁷⁰⁾ ESLP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010, body 314 – 325.

Alternatívy k zaisteniu zahŕňajú oznamovacie povinnosti, ako je podávanie správ polícii alebo imigračným orgánom v pravidelných intervaloch; povinnosť odovzdať pas alebo cestovný doklad; požiadavky na pobyt, ako napríklad bývanie a pres-pávanie na konkrétnej adrese; prepustenie na kauciu so zárukami alebo bez nich; požiadavky ručiteľa; prepustenie do starostlivosti opatrovateľom alebo v rámci plánu starostlivosti v komunitnej starostlivosti alebo tímoch pre duševné zdravie; a elek-tronické monitorovanie, ako je „tagging“⁽³⁷¹⁾.

V **Charte EÚ** sa od členských štátov vyžaduje, aby preskúmali alternatívy k zaiste-niu s cieľom zabrániť svojvoľnému pozbaveniu osobnej slobody (článok 6 v spojení s článkami 52 a 53)⁽³⁷²⁾.

Podľa EDLP ESLP posudzuje, či nemožno pred zaistením uložiť menej intruzívne opatrenie.

Príklad: Vo veci *Mikolenko/Estónsko*⁽³⁷³⁾ súd zistil, že orgány mali k dispozícii aj iné opatrenia než držať žiadateľa v predĺžovanej väzbe v deportačnom stre-disku, keď nemali bezprostrednú vyhladku na jeho vyhostenie.

Alternatívy k zaisteniu často zahŕňajú obmedzenia slobody pohybu. Podľa EDLP je právo na slobodu pohybu garantované článkom 2 protokolu č. 4 za predpokladu, že štát tento protokol ratifikoval (pozri [prílohu 2](#)). Obmedzenie tejto slobody musí byť nevyhnutné a primerané a musí byť v súlade s cieľmi uvedenými v druhom odseku článku 2 protokolu č. 4. Toto ustanovenie sa uplatňuje len na osoby, ktoré sa „prá-voplatne zdržiavajú na území štátu“, a preto nepomáha osobám v nezákonných situáciách.

⁽³⁷¹⁾ Pre viac informácií pozri FRA (2015), *Alternatives to detention for asylum seekers and people in return procedures*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽³⁷²⁾ Charta EÚ, článok 6 v spojení s článkami 52 a 53. Pozri aj SDEÚ, C-61/11 PPU, *Hassen El Dridj, alias Soufi Karim*, 28. apríla 2011, body 39 – 41; SDEÚ, C-146/14 PPU, *Bashir Mohamed Ali Mahdi*, 5. júna 2014, bod 64.

⁽³⁷³⁾ ESLP, *Mikolenko/Estónsko*, č. 10664/05, 8. októbra 2009.

Príklad: Vo veci *Omwenyeye/Nemecko* ⁽³⁷⁴⁾ bolo podmienkou dočasného pobytu žiadateľa, že bude žiť v určitej oblasti až do rozhodnutia vo veci jeho žiadosti o azyl. ESLP bol toho názoru, že keďže žiadateľ porušil svoju podmienku dočasného pobytu, nezdržoval sa „zákonne“ na území Nemecka, a preto sa nemohol spoliehať na právo na slobodu pohybu podľa článku 2 protokolu č. 4.

7.3. Úplný zoznam výnimiek z práva na slobodu

Podľa práva EÚ sa na zaistenie v súvislosti so žiadosťou o azyl a zaistenie v súvislosti s návratom vzťahujú dva rôzne právne režimy ⁽³⁷⁵⁾. Odňatie slobody v prípade žiadateľov o azyl sa upravuje v článku 8 prepracovanej [smernice o podmienkach prijímania](#) (2013/33/EÚ) a článku 28 [dublínskeho nariadenia](#) [nariadenie (EÚ) č. 604/2013] a v prípade osôb v konaní o návrate v článku 15 [smernice o návrate](#).

Podľa článku 8 smernice o podmienkach prijímania a článku 26 [smernice o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ) je neprijateľné zaistiť osobu výlučne z dôvodu, že podala žiadosť o azyl ⁽³⁷⁶⁾. Rovnako nie je prípustné zaistiť osobu výlučne z toho dôvodu, že s ňou prebieha konanie podľa dublínskeho nariadenia (článok 28 ods. 1 nariadenia). Úplné dôvody na zaistenie žiadateľov o azyl sú uvedené v článku 8 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania. Žiadateľ o azyl môže byť zaisťovaný v šiestich rôznych situáciách:

- na účely zistenia alebo overenia jeho totožnosti alebo štátnej príslušnosti ⁽³⁷⁷⁾,
- na účely zistenia tých skutočností, na ktorých je založená jeho žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktoré by bez zaistenia nebolo možné určiť, najmä ak existuje riziko úteku žiadateľa ⁽³⁷⁸⁾,
- na účely rozhodovania v rámci konania o práve žiadateľa vstúpiť na územie,

⁽³⁷⁴⁾ ESLP, *Omwenyeye/Nemecko* (dec.), č. 44294/04, 20. novembra 2007.

⁽³⁷⁵⁾ ESD, C-357/09, *Said Šamilovič Kadzoev (Huchbarov)*, [VK], z 30. novembra 2009, bod 45 a SDEÚ, *Mehmet Arslan/Polície ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie*, C-534/11, 30. mája 2013, bod 52.

⁽³⁷⁶⁾ Ďalšie informácie pozri v [podmienkach prijímania](#) Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vnútorné záležitosti (2012).

⁽³⁷⁷⁾ Pozri aj SDEÚ, C-18/16, *K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, 14. septembra 2017.

⁽³⁷⁸⁾ Tamže.

- ak je žiadateľ zaistený podľa smernice o návrate a predložil žiadosť o azyl s cieľom oddialiť alebo zmariť vykonanie rozhodnutia o návrate ⁽³⁷⁹⁾,
- ak si to vyžaduje ochrana národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku ⁽³⁸⁰⁾ a
- v súlade s článkom 28 dublinského nariadenia, ktorý za určitých podmienok umožňuje zaistenie s cieľom zabezpečiť konanie o odovzdaní v súlade s týmto nariadením.

Príklad: Vo veci *Al Chodor* ⁽³⁸¹⁾ boli žalobca a jeho dve maloleté deti zadržané českou políciou až do ich odovzdania do Maďarska podľa dublinského nariadenia. SDEÚ zistil, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu môže byť zaistený podľa dublinského nariadenia len vtedy, ak vnútroštátne právo stanovuje objektívne kritériá na určenie toho, či existuje riziko úteku. Poznamenal, že každé opatrenie týkajúce sa pozbavenia osobnej slobody musí byť prístupné, presné a predvídateľné, ako sa vyžaduje v článku 6 Charty EÚ. SDEÚ dospel k záveru, že vzhľadom na to, že tieto objektívne kritériá nie sú uvedené v záväznom všeobecne platnom ustanovení podľa vnútroštátneho práva, zaistenie je nezákonné.

Príklad: SDEÚ vo veci *FMS a i.* ⁽³⁸²⁾ objasnil, že podľa smernice o podmienkach prijímania (článok 8) a smernice o návrate (článok 15) sa žiadateľ o medzinárodnú ochranu ani osoba, na ktorú sa vzťahuje rozhodnutie o návrate, nemôžu zaistiť len z toho dôvodu, že nemôžu uspokojiť svoje vlastné potreby. Podobne SDEÚ vo veci *VL* ⁽³⁸³⁾ rozhodol, že nedostatok miest v prijímacom zariadení nemôže odôvodniť zaistenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu.

Článok 15 ods. 1 smernice o návrate umožňuje zaistiť len štátneho príslušníka tretej krajiny, „voči ktorému prebieha konanie o návrate“. Pozbavenie osobnej slobody je povolené najmä vtedy, ak existuje riziko úteku alebo jednotlivец sa vyhýba alebo bráni príprave návratu alebo procesu odsunu:

⁽³⁷⁹⁾ Pozri aj SDEÚ, C-534/11, *Mehmet Arslan/Polície ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie*, 30. mája 2013.

⁽³⁸⁰⁾ Pozri aj SDEÚ, C-601/15 PPU, *J.N./Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, 15. februára 2016.

⁽³⁸¹⁾ SDEÚ, C-528/15, *Polície ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie/Salah Al Chodor a i.*, 15. marca 2017.

⁽³⁸²⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 256, 266, 272 a 281.

⁽³⁸³⁾ SDEÚ, C-36/20 PPU, *Ministerio Fiscal/VL*, 25. júna 2020, body 104 – 113.

- s cieľom pripraviť návrat,
- s cieľom vykonať proces odovzdania.

Príklad: *Vec J.N.* ⁽³⁸⁴⁾ sa týkala fyzickej osoby s vykonateľným rozhodnutím o návrate, ktorá podala štvrtú žiadosť o azyl. Bol zadržaný z dôvodu verejného poriadku a národnej bezpečnosti podľa článku 8 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania vzhľadom na predchádzajúce trestné činy. SDEÚ konštatoval, že rozhodnutie o návrate nezaniklo počas posudzovania žiadosti o azyl. Súdny dvor zároveň rozhodol, že žiadateľovi sa musí povoliť pobyt na území počas posudzovania žiadosti o azyl.

Podľa EDĽP chráni článok 5 ods. 1 právo na slobodu a bezpečnosť. V písmenách a) až f) tohto odseku sa uvádza úplný zoznam prípustných výnimiek: „Nikoho nemožno pozbaviť slobody“ okrem nasledujúcich prípadov a v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

- po odsúdení príslušným súdom,
- pretože sa osoba nepodrobila rozhodnutiu súdu, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom,
- vyšetrovacia väzba,
- v špecifických situáciách týkajúcich sa detí,
- aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby alebo tuláctvu,
- aby sa zabránilo nepovolenému vstupu, alebo s cieľom uľahčiť odovzdanie cudzinca.

⁽³⁸⁴⁾ SDEÚ, C-601/15 PPU, *J.N./Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, 15. februára 2016.

Štát musí odôvodniť zaistenie na základe jedného z týchto šiestich dôvodov ⁽³⁸⁵⁾. Ak zaistenie nie je možné založiť na ktoromkoľvek z týchto dôvodov, je automaticky nezákonné ⁽³⁸⁶⁾. Dôvody sa vykladajú reštriktívne ⁽³⁸⁷⁾. Neexistuje žiadne univerzálne ustanovenie, ako napríklad zaistenie s cieľom zabrániť nešpecifikovanému trestnému činu alebo s cieľom všeobecne zabezpečiť poriadok. Neurčenie jasného a presného účelu a dôvodu zaistenia môže znamenať, že zaistenie je nezákonné.

V článku 5 ods. 1 písm. f) EDĽP sa uvádza zaistenie žiadateľov o azyl a nezákonných migrantov v dvoch situáciách:

- aby sa zabránilo neoprávnenému vstupu do krajiny,
- osoba, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Tak, ako aj v prípade ostatných výnimiek z práva na slobodu, každé pozbavenie osobnej slobody podľa článku 5 ods. 1 písm. f) EDĽP musí byť založené na jednom z týchto špecifických dôvodov, ktoré sa vykladajú reštriktívne.

7.3.1. Zaistenie s cieľom zabrániť neoprávnenému vstupu do krajiny

Podľa práva EÚ vyžaduje **Kódex schengenských hraníc** [nariadenie (ES) č. 2016/399], aby sa štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí nespĺňajú podmienky vstupu, odmietol vstup do EÚ. Pohraničná stráž je povinná zabrániť nezákonnému vstupu (článok 14). Vnútroštátne právo mnohých členských štátov EÚ povoľuje krátkodobé odňatie slobody na hranici, ktoré sa často odohráva v tranzitnej zóne letiska. **Smernica o podmienkach prijímania** umožňuje podľa článku 8 ods. 3 písm. c) zaistiť žiadateľov o azyl, ktorí prídu na hranicu, ak je to potrebné na rozhodnutie o ich práve vstúpiť na územie štátu.

Podľa EDĽP musí zaistenie spĺňať viacero podmienok, aby bolo zákonné podľa článku 5 EDĽP.

⁽³⁸⁵⁾ Najvyšší súd Spojeného kráľovstva, *WL (Congo) 1 & 2/Secretary of State for the Home Department; KM (Jamaica)/Secretary of State for the Home Department* [2011], UKSC 12, 23. marca 2011.

⁽³⁸⁶⁾ ESĽP, *Al-Jedda/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 27021/08, 7. júla 2011, bod 99.

⁽³⁸⁷⁾ ESĽP, *A a i./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009.

Príklad: Vo veci *Saadi/Spojené kráľovstvo* ⁽³⁸⁸⁾ ESLP rozhodol, že pokiaľ štát „nepovolí“ vstup do krajiny, každý vstup je „neoprávnený“. Zaistenie osoby, ktorá chce uskutočniť vstup, ale ešte na to nemá povolenie, môže byť, bez akéhokoľvek skreslenia jazyka, zamerané na zabránenie uskutočneniu nepovoleného vstupu v zmysle článku 5 ods. 1 písm. f) EDLP. Súdny dvor nesúhlasil s tvrdením, že keď sa žiadateľ o azyl sám odovzdá imigračným orgánom, snaží sa uskutočniť „oprávnený“ vstup, takže zadržanie nemôže byť odôvodnené podľa článku 5 ods. 1 písm. f). Výklad tohto ustanovenia ako ustanovenia, ktoré pripúšťa len zaistenie osoby, ktorá sa snaží obísť obmedzenia vstupu, predstavuje príliš úzke vysvetlenie pojmov ustanovenia a právomoci členského štátu využiť svoje neodňateľné právo kontrolovať slobodu cudzincov v kontexte imigrácie. Takýto výklad je nezlučiteľný aj so záverom č. 44 výkonného výboru pre program utečencov Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov, s usmerneniami UNHCR a príslušným odporúčaním Výboru ministrov. Vo všetkých týchto dokumentoch sa za určitých okolností počíta so zaistením žiadateľov o azyl, napríklad kým sa nevykonajú kontroly totožnosti, alebo kým sa neurčia prvky, ktoré tvoria základ žiadosti o azyl. Súd bol toho názoru, že sedemdnové zaistenie žiadateľa v rámci skráteného azylového konania, v kontexte masového prílevu utečencov, neporušilo článok 5 ods. 1.

Príklad: Vo veci *Suso Musa/Malta* ⁽³⁸⁹⁾ však súd rozhodol, že ak štát prekročí svoje zákonné povinnosti a prijme právne predpisy, ktoré výslovne oprávňujú na vstup alebo pobyt imigrantov počas prejednávania žiadosti o azyl, buď nezávisle, alebo podľa práva EÚ, každé následné zaistenie na účel zabránenia neoprávnenému vstupu môže nastoliť otázku, či je zaistenie zákonné podľa článku 5 ods. 1 písm. f). Za týchto okolností bude skutočne ťažké posúdiť opatrenie natoľko úzko spojené s účelom zaistenia, alebo posúdiť, či je situácia v súlade s domácim právom. V skutočnosti to bude svojvoľné, a teda proti účelu článku 5 ods. 1 písm. f), v ktorom sa uvádza jasný a presný výklad ustanovení domáceho práva. Vo veci *Saadi* vnútroštátne právo (aj keď umožňuje dočasné prijatie) neudelilo žiadateľovi oficiálne povolenie zostať na území alebo vstúpiť na územie štátu, a preto nevznikla žiadna takáto otázka. Preto otázka, kedy sa prestáva uplatňovať prvé ustanovenie článku 5, keďže jednotlivец dostal oficiálne povolenie na vstup alebo pobyt, zväčša závisí od vnútroštátneho práva.

⁽³⁸⁸⁾ ESLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára 2008, bod 65.

⁽³⁸⁹⁾ ESLP, *Suso Musa/Malta*, č. 42337/12, 23. júla 2013.

7.3.2. Zaistenie pred očakávaným odsunom alebo extradíciou

Podľa práva EÚ sú niektoré dôvody uvedené v článku 8 ods. 3 [smernice o podmienkach prijímania](#) zamerané na zmiernenie rizika úteku.

Článok 15 ods. 1 [smernice o návrate](#) pripúšťa zaistenie s cieľom pripraviť návrat alebo uskutočniť proces odsunu, pokiaľ to nemožno dosiahnuť inými dostatočnými, ale menej prísnymi donucovacími opatreniami (pozri [oddiel 7.2](#)). Zaistenie je prípustné najmä v prípadoch, kde existuje riziko úteku alebo iného vážneho zásahu do procesu návratu alebo odsunu a ak je reálna vyhliadka na odsun v primeranom čase. Maximálne lehoty sú stanovené v článku 15 ods. 5 a 6 [smernice](#).

Niekoľko vecí týkajúcich sa uväznenia štátnych príslušníkov tretích krajín za trestný čin nezákonného vstupu alebo pobytu bolo prednesených pred SDEÚ ⁽³⁹⁰⁾.

Príklad: Vo veci *El Dridi* ⁽³⁹¹⁾ bol SDEÚ požiadaný overiť, či je v súlade s článkami 15 a 16 [smernice o návrate](#) uložiť trestnú sankciu odňatia slobody počas konania o návrate na jedinom základe, a to, že štátny príslušník tretej krajiny nedodrжал príkaz na opustenie územia tohto štátu v stanovenej lehote. Súd musel posúdiť, či možno považovať odňatie slobody za opatrenie potrebné na vykonanie rozhodnutia o návrate v zmysle článku 8 ods. 1 [smernice](#), alebo naopak, za neprímerané opatrenie na vykonanie uvedeného rozhodnutia. Na základe okolností prípadu Súdny dvor rozhodol, že trestná sankcia odňatia slobody nebola zlučiteľná s cieľom [smernice](#) – najmä s vrátením osoby do jej krajiny pôvodu v súlade so základnými právami – a neprispela k odsunu štátneho príslušníka tretej krajiny z dotknutého členského štátu EÚ. Keď sa povinnosť návratu nespĺní v rámci lehoty na dobrovoľný odchod, členské štáty musia pristúpiť k vymáhaniu rozhodnutia o návrate postupným a primeraným spôsobom s použitím, pokiaľ možno, čo najmenej násilných opatrení a s riadnym rešpektovaním ľudských práv.

⁽³⁹⁰⁾ SDEÚ, C-61/11 PPU, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. apríla 2011, a SDEÚ, C-329/11, *Achughbaban/Prefet du Val-de-Marne* [VK], 6. decembra 2011 (zaistenie súvisiace s verejným poriadkom nie je zlučiteľné s cieľom [smernice o návrate](#)); SDEÚ, C-430/11, *Trestné konanie proti Md Sagor*, 6. decembra 2012; SDEÚ, C-522/11, uznesenie Súdneho dvora, *Trestné konanie proti Abdoul Khadre Mbaye*, 21. marca 2013 (o uložení pokuty); SDEÚ, C-297/12, *Trestné konanie proti Gjoko Filev a Adnan Osmani*, 19. septembra 2013; SDEÚ, C-290/14, *Trestné konanie proti Skerdjan Celaj*, 1. októbra 2015 (týkajúce sa zadržania na základe porušenia už existujúceho zákazu vstupu).

⁽³⁹¹⁾ SDEÚ, C-61/11, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. apríla 2011, bod 59.

Príklad: Vo veci *Achughbabian* ⁽³⁹²⁾ Súdny dvor skúmal, či sa zásady stanovené vo veci *El Dridi* vzťahujú aj na trest odňatia slobody štátneho príslušníka tretej krajiny za trestný čin nezákonného vstupu alebo pobytu na území členského štátu EÚ. Súdny dvor objasnil, že smernica o návrate nebráni členským štátom klasifikovať nezákonný pobyt ako trestný čin a stanoví trestné sankcie na odrádzanie a zabránenie porušeniu vnútroštátnych pravidiel pobytu, ani uložiť trest odňatia slobody počas zisťovania, či je pobyt tejto osoby legálny. Pri uložení trestu odňatia slobody pred konaním o návrate alebo počas neho je uvedená situácia v rozsahu pôsobnosti smernice, a teda zaistenie musí smerovať k odsunu. SDEÚ zistil, že došlo k nedodržaniu smernice o návrate, pretože trestná sankcia odňatia slobody nesúvisela s odsunom. Zabránila by uplatneniu spoločných štandardov a postupov a oneskorila by návrat, čím narušila účinnosť smernice. SDEÚ zároveň nevytlúčil možnosť členských štátov uložiť trest odňatia slobody po ukončení konania po návrate, to znamená, keď boli uplatnené donucovacie opatrenia uvedené v článku 8, ale k odsunu nedošlo.

Príklad: Vo veci *Affum* ⁽³⁹³⁾ Súdny dvor posudzoval prípad štátnej príslušníčky Ghany, ktorú zadržala francúzska polícia pri vstupe do tunela pod Lamanšským prielivom počas tranzitu cez Francúzsko z Belgicka do Spojeného kráľovstva. Bola zadržaná pre nezákonný vstup a príkaz na jej odovzdanie do Belgicka bol vydaný na základe readmisnej dohody medzi Francúzskom a Belgickom. SDEÚ rozhodol, že smernica o návrate sa vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na území členského štátu zdržiavali len krátko. Konštatoval, že smernica bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej trest odňatia slobody za neoprávnený pobyt, pretože by bránila uplatneniu konania o návrate a oddialila návrat. SDEÚ však objasnil, že smernica nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje uväznenie štátneho príslušníka tretej krajiny, na ktorého sa vzťahuje konanie o návrate a ktorý sa zdržiava na území bez opodstatneného dôvodu na nevrátenie.

Podľa EDĽP sú subjekty Rady Európy podľa druhého ustanovenia článku 5 ods. 1 písm. f) oprávnené držať jednotlivca vo väzení na účel jeho deportácie alebo extradície, ak bol vydaný takýto príkaz a existuje reálna vyhliadka na odsun. Zaistenie je svojvoľné, ak sa nevykonáva žiadne zmysluplné „opatrenie s cieľom deportácie“, alebo sa nevykonáva aktívne v súlade s požiadavkou náležitej starostlivosti.

⁽³⁹²⁾ SDEÚ, C-329/11, *Achughbabian/Prefet du Val-de-Marne* [VK], 6. decembra 2011, body 37 – 39 a 45.

⁽³⁹³⁾ SDEÚ, C-47/15, *Séline Affum/Préfet du Pas-de-Calais*, 7. júna 2016.

Príklad: Vo veci *Mikolenko/Estónsko* ⁽³⁹⁴⁾ bol žiadateľom ruský štátny príslušník žijúci v Estónsku. Estónske orgány mu odmietli predĺžiť povolenie na pobyt a držali ho vo väzení od roku 2003 do roku 2007. ESĽP súhlasil, že žiadateľ bol jednoznačne neochotný spolupracovať s orgánmi počas konania o odsune, ale považoval jeho zaistenie za nezákonné, pretože neexistovala reálna vyhliadka vyhostenia a orgány nevedli konanie s náležitou starostlivosťou.

Príklad: Vo veci *M. a i./Bulharsko* ⁽³⁹⁵⁾ bola deportácia žiadateľa do Afganistanu nariadená v decembri 2005, ale orgány sa prvýkrát pokúsili zabezpečiť mu doklad totožnosti s cieľom uľahčiť deportáciu vo februári 2007. Túto žiadosť podali znova o 19 mesiacov. Počas tohto obdobia bol žiadateľ vo väzení. Bulharské orgány sa ho pokúsili poslať aj do inej krajiny, ale nemali o tom žiadny dôkaz. Zaistenie bolo nezákonné a pre nedostatok pozornosti porušovalo článok 5 EDĽP.

Príklad: Vo veci *A. a i./Spojené kráľovstvo* ⁽³⁹⁶⁾ súd konštatoval, že politika „aktívneho sledovania“ novej deportácie žiadateľky nebola dostatočne určitá ani determinujúca, aby predstavovala „opatrenie [...] prijaté na účel deportácie“ podľa článku 5 ods. 1. Zaistenie nebolo jasne zacielené na zabránenie nepovolenému vstupu, a preto bolo nezákonné.

Príklad: Vo veci *Popov/Francúzsko* ⁽³⁹⁷⁾ boli žiadateľmi štátni príslušníci Kazachstanu, ktorí prišli do Francúzska v roku 2000. Ich žiadosti o priznanie postavenia utečenca a o povolenie na pobyt boli zamietnuté. V auguste 2007 boli zatknutí a prevezení na letisko na účel vyhostenia. Ich let bol zrušený a k vyhosteniu nedošlo. Potom boli aj so svojimi dvomi deťmi vo veku päť mesiacov a tri roky prevezení do azylového zariadenia, kde zostali 15 dní. Aj druhý let bol zrušený a sudca ich oslobodil. Na základe novej žiadosti získali postavenie utečencov. Súd zistil, že aj keď boli deti umiestnené s rodičmi v krídle vyhradenom pre rodiny, ich konkrétna situácia nebola zohľadnená a orgány sa nesnažili zistiť, či nemožno použiť akékoľvek iné alternatívne riešenie než administratívne zaistenie. Francúzsky systém preto neochránil riadne právo detí na slobodu podľa článku 5 EDĽP.

⁽³⁹⁴⁾ ESĽP, *Mikolenko/Estónsko*, č. 10664/05, 8. októbra 2009. Pozri aj ESĽP, *Al Husin/Bosna a Hercegovina* (č. 2), č. 10112/16, 25. júna 2019.

⁽³⁹⁵⁾ ESĽP, *M. a i./Bulharsko*, č. 41416/08, 26. júla 2011, body 75 – 76.

⁽³⁹⁶⁾ ESĽP, *A. a i./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009, bod 167.

⁽³⁹⁷⁾ ESĽP, *Popov/Francúzsko*, č. 39472/07 a 39474/07, 19. januára 2012.

7.4. Konanie ustanovené zákonom

Zaistenie musí byť zákonné podľa domáceho práva, práva EÚ aj EDLP.

Podľa práva EÚ sú členské štáty EÚ povinné uzákonniť právne predpisy, nariadenia a správne ustanovenia potrebné na zabezpečenie súladu so [smernicou o návrate](#) (článok 20). Podobne aj prepracovaná [smernica o podmienkach prijímania](#) v článku 8 ods. 3 vyžaduje ustanoviť dôvody na zaistenie vo vnútroštátnom práve.

Podľa EDLP sa v článku 5 ods. 1 uvádza, že „nikoho nemožno pozbaviť slobody“, pokiaľ to nie je „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“. To znamená, že vo vnútroštátnom práve musia byť ustanovené hmotné a procesné pravidlá, ktoré predpisujú, kedy a za akých okolností možno jednotlivca zaistiť.

Článok 5 vec nielen jednoducho „vracia späť domácejmu právu“, ale týka sa aj „kvality práva“, čiže vyžaduje, aby bolo v súlade s právnym štátom, pojmom, ktorý je vlastný všetkým článkom EDLP. Aby malo právo určitú kvalitu, musí byť dostatočne dostupné a jeho uplatňovanie musí byť precízne a predvídateľné, aby sa vyhlo riziku svojvôle. Každé odňatie slobody musí byť v súlade s účelom článku 5 EDLP tak, aby chránilo jednotlivca pred svojvôľou ⁽³⁹⁸⁾.

Príklad: Vo veci *S. P./Belgicko* ⁽³⁹⁹⁾ bol žiadateľ umiestnený do azylového zariadenia, kde čakal na nevyhnutné vyhostenie na Srí Lanku. ESĽP potom vydal predbežné opatrenie pozastavujúce jeho vyhostenie a žiadateľ bol o 11 dní neskôr prepustený z väzby. ESĽP uviedol, že z dôvodu žiadosti o predbežné opatrenie, ktorým sa dočasne odkladá konanie o deportácii žiadateľa, nepovažuje jeho zaistenie za nezákonné, pretože belgické orgány majú stále v úmysle deportovať ho a pretože napriek odkladu sa opatrenie stále „prijíma“ s cieľom zariadiť jeho deportáciu.

⁽³⁹⁸⁾ ESĽP, *Amuur/Francúzsko* [VK], č. 19776/92, 25. júna 1996, bod 50; ESĽP, *Dougoz/Grécko*, č. 40907/98, 6. marca 2001, bod 55.

⁽³⁹⁹⁾ ESĽP, *S.P./Belgicko* (dec.), č. 12572/08, 14. júna 2011.

Príklad: Vo veci *Azimov/Rusko* ⁽⁴⁰⁰⁾ bol žiadateľ držaný vo väzení viac ako 18 mesiacov bez toho, aby bola stanovená akákoľvek maximálna lehota potom, ako ESĽP vydal predbežné opatrenie, ktorým sa odkladá jeho vyhostenie. ESĽP konštatoval, že odklad domáceho konania z dôvodu predbežného opatrenia by nemal spôsobiť situáciu, kde žiadateľ trpí vo väzení neprimerane dlho.

7.5. Nevyhnutnosť a primeranosť

Podľa práva EÚ sa v článku 15 ods. 5 smernice o návrate uvádza, že „zaistenie trvá, kým sú splnené podmienky ustanovené v odseku 1 a kým je to potrebné na zabezpečenie úspešného odsunu“. V každom jednom prípade musí existovať jasný a presvedčivý dôkaz o nutnosti, nielen jednoduché tvrdenie. Článok 15 ods. 1 smernice sa odvoláva na zaistenie na účel odsunu v prípade, že existuje riziko úteku – ale toto riziko musí byť založené na „objektívnych kritériách“ (článok 3 ods. 7). Rozhodnutia prijaté podľa smernice „by sa mali prijímať na individuálnom základe a na základe objektívnych kritérií“. To znamená, že by sa malo zvažovať viac, ako len samotná skutočnosť nezákonného pobytu (odôvodnenie 6).

Právo EÚ vyžaduje zvážiť, či je odňatie slobody primerané cieľu, ktorý má dosiahnuť, alebo či možno odsun úspešne vykonať uložením menej prísnych donucovacích opatrení, ako sú napríklad alternatívy k zaisteniu (článok 15 ods. 1 smernice o návrate) ⁽⁴⁰¹⁾.

Prepracovaná smernica o podmienkach prijímania umožňuje zaistiť žiadateľov o azyl, „ak je to nevyhnutné a na základe individuálneho posúdenia každého jednotlivého prípadu“, ak nemožno účinne uplatniť miernejšie donucovacie alternatívne opatrenia (článok 8 ods. 2; pozri aj článok 28 ods. 2 a odôvodnenie 20 dublinského nariadenia) ⁽⁴⁰²⁾.

Okrem otázok zákonnosti a procesných záruk musí byť zaistenie v podstate v súlade so základnými právami obsiahnutými v EDĽP a Charte EÚ ⁽⁴⁰³⁾.

⁽⁴⁰⁰⁾ ESĽP, *Azimov/Rusko*, č. 67474/11, 18. apríla 2013.

⁽⁴⁰¹⁾ SDEÚ, C-61/11 PPU, *El Dridi, alias Soufi Karim*, 28. apríla 2011, body 29 – 62.

⁽⁴⁰²⁾ Pozri aj SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 257 – 261.

⁽⁴⁰³⁾ SDEÚ, C-329/11, *Achughbalian/Prefet du Val-de-Marne* [VK], 6. decembra 2011, bod 49.

Podľa EDLP stanovuje článok 5 právo na slobodu a bezpečnosť. Podľa článku 5 ods. 1 písm. f) neexistuje žiadna požiadavka na vykonanie skúšky nutnosti zaistenia osoby, ktorá sa pokúša vstúpiť do krajiny bez povolenia, alebo proti ktorej prebieha konanie o vyhostení alebo vydaní⁽⁴⁰⁴⁾. Toto je v protiklade s ostatnými formami zaistenia, na ktoré sa vzťahuje článok 5 ods. 1, najmä s potrebou zabrániť spáchaniu trestného činu alebo [článok 5 ods. 1 písm. c)]⁽⁴⁰⁵⁾.

Článok 9 ICCPR vyžaduje, aby bolo každé odňatie slobody uložené v kontexte imigrácie zákonné, nutné a primerané⁽⁴⁰⁶⁾. Vo veci týkajúcej sa zaistenia kambodžského žiadateľa o azyl v Austrálii Výbor OSN pre ľudské práva výslovne rozhodol, že aby bolo zaistenie v súlade s článkom 9 ICCPR, musí byť nutné a primerané⁽⁴⁰⁷⁾.

7.6. Svojoľnosť

Podľa EDLP je súlad s vnútroštátnym právom nedostatočný. Článok 5 EDLP vyžaduje, že každé odňatie slobody by malo zachovať účel ochrany jednotlivca pred svojoľnosťou⁽⁴⁰⁸⁾. Základnou zásadou je, že žiadne svojoľné zaistenie nemôže byť v súlade s článkom 5 ods. 1. Pojem „svojoľnosť“ presahuje nesúlad s vnútroštátnym právom; pozbavenie osobnej slobody môže byť zákonné z hľadiska vnútroštátneho práva, ale stále svojoľné, a teda v rozpore s EDLP⁽⁴⁰⁹⁾.

S cieľom vyhnúť sa tomu, aby sa zadržanie podľa článku 5 ods. 1 písm. f) považovalo za svojoľné, musí sa vykonávať v dobrej viere: musí byť úzko spojené s miestom zadržiavania, ktoré určila a na ktoré sa odvoláva vláda; miesto a podmienky zaistenia by mali byť primerané; a dĺžka zaistenia by nemala presiahnuť dĺžku, ktorá je primerane potrebná na sledovaný účel⁽⁴¹⁰⁾. Ďalším prvkom pri posudzovaní toho, či sa zaistenie považuje za svojoľné, je rýchlosť, akou vnútroštátne súdy nahradia príkaz

⁽⁴⁰⁴⁾ Podľa vnútroštátneho práva sa stále môže vyžadovať test nevyhnutnosti zaistenia. Pozri ESLP, *Patrick Muzamba Oyaw/Belgicko* (dec.), č. 23707/15, 28. marca 2017, bod 36; a ESLP, *J.R. a i./Grécko*, č. 22696/16, 25. januára 2018, bod 111.

⁽⁴⁰⁵⁾ ESLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára 2008, bod 72.

⁽⁴⁰⁶⁾ Viac informácií pozri v *General Comment No. 35 – Article 9 (Liberty and security of person)*, 16. decembra 2014.

⁽⁴⁰⁷⁾ Výbor OSN pre ľudské práva, *A/Austrália*, oznámenie č. 560/1993, stanoviská z 30. apríla 1997.

⁽⁴⁰⁸⁾ ESLP, *S. v. A./Dánsko*, č. 35553/12, 36678/12 a 36711/12, 22. októbra 2018, bod 74.

⁽⁴⁰⁹⁾ ESLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára 2008, bod 67; ESLP, *A. a i./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009, bod 164.

⁽⁴¹⁰⁾ ESLP, *Yoh-Ekale Mwanje/Belgicko*, č. 10486/10, 20. decembra 2011, body 117 – 119.

na zaistenie, ktorého platnosť sa skončila alebo sa zistilo, že je chybné ⁽⁴¹¹⁾. Konanie sa musí viesť s náležitou starostlivosťou a musí existovať reálna vyhládka na odsun. To, čo sa považuje za svojvoľné, záleží od skutočností prípadu.

Príklad: Vo veci *Rusu/Rakúsko* ⁽⁴¹²⁾ bola žiadateľka uväznená, keď sa pokúšala opustiť krajinu, pretože do krajiny vstúpila nelegálne, bez platného pasu a víz, a na život v Rakúsku nemala potrebné prostriedky. Z týchto dôvodov orgány usúdili, že v prípade prepustenia by utiekla a zmarila konanie. ESLP znova pripomenul, že zaistenie jednotlivca je vážne opatrenie a že v kontexte, kde je zaistenie nutné na dosiahnutie stanoveného cieľa, bude zaistenie svojvoľné, pokiaľ nie je odôvodnené ako posledná možnosť po zväžení ostatných menej prísnych opatrení a ak sa zistí, že tieto opatrenia sú nedostatočné na ochránenie jednotlivca alebo verejného záujmu. Odôvodnenie orgánov na zaistenie žiadateľky bolo neprimerané a jej zaistenie obsahovalo prvky svojvôle. Jej zaistenie preto porušilo článok 5 EDLP.

Príklad: Vo veci *H.A. a i./Grécko* ⁽⁴¹³⁾ boli žalobcovia – deväť detí bez sprievodu – zadržaní v Grécku pre nedostatok dokladov a boli umiestnení do ochranného väzenia na policajných stanicách. ESLP zistil porušenie článku 5 ods. 1 EDLP, keďže v gréckych právnych predpisoch týkajúcich sa ochrannej starostlivosti sa nestanovili žiadne maximálne lehoty, čo by mohlo viesť k svojvoľným situáciám, v ktorých by pozbavenie osobnej slobody detí mohlo trvať dlhé obdobia.

7.6.1. Dobrá viera

Podľa EDLP sa zaistenie môže považovať za svojvoľné, ak orgány vykonávajúce zaistenie tak nerobia v dobrej viere. Ak vnútroštátne orgány prijímú vedomé rozhodnutie uviesť štátnych príslušníkov tretích krajín do omylu s cieľom uľahčiť ich odsun, porušuje to článok 5 EDLP ⁽⁴¹⁴⁾.

⁽⁴¹¹⁾ ESLP, *Minjat/Švajčiarsko*, č. 38223/97, 28. októbra 2003, body 46 – 48; ESLP, *Khudoyorov/Rusko*, č. 6847/02, 8. novembra 2005, body 136 – 137.

⁽⁴¹²⁾ ESLP, *Rusu/Rakúsko*, č. 34082/02, 2. októbra 2008, bod 58.

⁽⁴¹³⁾ ESLP, *H.A. a i./Grécko*, č. 19951/16, 28. februára 2019.

⁽⁴¹⁴⁾ ESLP, *Čonka/Belgicko*, č. 51564/99, 5. februára 2002; ESLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára; ESLP, *A a i./Spojené kráľovstvo* [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009.

Príklad: Vo veci *Longa Yonkeu/Lotyšsko* ⁽⁴¹⁵⁾ ESLP odmietol námietku vlády, že štátna pohraničná stráž sa dozvedela o odklade deportácie žiadateľa až dva dni po jeho deportácii. Orgány už štyri dni vedeli, že žiadateľ podal žiadosť o azyl z humanitárnych dôvodov, pretože dostali kópiu jeho žiadosti. Navyše podľa domáceho práva požíval postavenie žiadateľa o azyl odo dňa podania žiadosti a ako taký nemohol byť deportovaný. V dôsledku toho štátna pohraničná stráž nekonala v dobrej viere, keď žiadateľa deportovala skôr, než príslušný domáci orgán posúdil jeho žiadosť o azyl z humanitárnych dôvodov. Preto bolo jeho zaistenie na tento účel svojvoľné.

7.6.2. Náležitá starostlivosť

Právo EÚ aj EDLP obsahujú zásadu, že členské štáty musia pri zaistení jednotlivcov, ktorých čaká vyhostenie, postupovať s náležitou starostlivosťou.

Podľa práva EÚ sa v článku 15 ods. 1 [smernice o návrate](#) uvádza, že zaistenie by sa malo uskutočniť len na obdobie, pokiaľ prebiehajú prípravy na odsun, a malo by sa vykonať s náležitou starostlivosťou. Podobné ustanovenie o náležitej starostlivosti o žiadateľov o azyl možno nájsť v článku 9 ods. 1 a odôvodnení 16 [prepracovanej smernice o podmienkach prijímania](#) a v článku 28 ods. 3 [dublínskeho nariadenia](#).

Podľa EDLP je zaistenie podľa druhého ustanovenia článku 5 ods. 1 písm. f) EDLP odôvodnené len v priebehu konania o vyhostení alebo vydaní. Ak sa toto konanie nevedie s náležitou starostlivosťou, zaistenie prestáva byť prípustné podľa EDLP ⁽⁴¹⁶⁾. Štáty sa preto musia aktívne snažiť zorganizovať odsun do krajiny pôvodu alebo do tretej krajiny. V praxi musia štáty podniknúť konkrétne kroky a predložiť dôkaz – nie sa jednoducho spoliehať na vlastné tvrdenia – o úsilí, ktoré vyvinuli na zabezpečenie prijatia, napríklad ak sú orgány prijímajúceho štátu mimoriadne pomalé pri identifikácii vlastných občanov.

⁽⁴¹⁵⁾ ESLP, *Longa Yonkeu/Lotyšsko*, č. 57229/09, 15. novembra 2011, bod 143.

⁽⁴¹⁶⁾ ESLP, *Chahal/Spojené kráľovstvo*, č. 22414/93, 15. novembra 1996, bod 113; ESLP, *A. a i./Spojené kráľovstvo [VK]*, č. 3455/05, 19. februára 2009, bod 164; ESLP, *Amie a i./Bulharsko*, č. 58149/08, 12. februára 2013, bod 72.

Príklad: Vo veci *Singh/Česká republika* ⁽⁴¹⁷⁾ si ESLP všimol, že žiadatelia boli zaistení dva a pod roka pred deportáciou. Konanie charakterizovali obdobím nečinnosti a súd usúdil, že české orgány mali prejaviť väčšiu starostlivosť, najmä keď indické veľvyslanectvo vyjadrilo neochotu vydať žiadateľom pasy. Okrem toho si súd všimol, že žiadatelia boli odsúdení za trestný čin malého významu a že dĺžka ich zaistenia počas konania o deportácii presiahla dĺžku trestu odňatia slobody v súvislosti s trestným činom. V dôsledku toho súd usúdil, že české orgány neprejavili náležitú starostlivosť pri riešení prípadu žiadateľov a že dĺžka ich zaistenia bola neprimeraná.

Príklad: Vo veci *H.A./Grécko* ⁽⁴¹⁸⁾ bol žalobca iránskym štátnym príslušníkom, ktorý prišiel do Grécka. Po zatknutí políciou mu bolo nariadené, aby sa vrátil do Turecka, ale Turecko jeho prijatie odmietlo. Až do vyhostenia bol žalobca dlhodobo zadržávaný. ESLP zistil, že grécke orgány nekonali s náležitou starostlivosťou, keďže nepodnikli žiadne kroky na vykonanie vyhostenia počas piatich mesiacov po tom, ako Turecko odmietlo prijať žalobcu. Viedlo to k porušeniu článku 5 ods. 1 EDLP.

7.6.3. Reálna vyhládka na odsun

Podľa práva EÚ aj EDLP je zaistenie odôvodnené len vtedy, keď existuje reálna vyhládka na vyhostenie v rámci primeranej lehoty.

Podľa práva EÚ zaistenie prestáva byť odôvodnené a osoba musí byť okamžite prepustená (článok 15 ods. 4 [smernice o návrate](#)), ak už neexistuje primeraná vyhládka na odsun. Ak odsunu bránia prekážky, ako napríklad zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia (článok 5 smernice o návrate), primerané vyhliadky na odsun normálne neexistujú.

⁽⁴¹⁷⁾ ESLP, *Singh/Česká republika*, č. 60538/00, 25. januára 2005.

⁽⁴¹⁸⁾ ESLP, *H.A./Grécko*, č. 58424/11, 21. januára 2016.

Príklad: Vo veci *Kadzoev* ⁽⁴¹⁹⁾ ESD rozhodol názor, že keď vnútroštátny súd posudzuje zaistenie, musí byť reálna vyhliadka, že odsun možno úspešne vykonať, aby existovala primeraná vyhliadka na odsun. Táto primeraná vyhliadka neexistuje, ak nie je pravdepodobné, že osobu prijme tretia krajina ⁽⁴²⁰⁾.

V domácom kontexte vyvinula praktické meradlo Pohraničná agentúra Spojeného kráľovstva. Uvádza sa v ňom, že v prípadoch vyhostenia „možno povedať, že odsun bezprostredne hrozí vtedy, ak existuje cestovný doklad, ak sú stanovené pokyny na odsun, neexistujú žiadne zostávajúce právne prekážky a k odsunu pravdepodobne dôjde v nasledujúcich štyroch týždňoch. Ak však [osoba] marí odstránenie tým, že nespolupracuje v procese dokumentácie, a ak to predstavuje významnú prekážku odsunu, sú to faktory, ktoré výrazne zavážia proti prepusteniu“ ⁽⁴²¹⁾.

Podľa EDLP sa vyžadujú reálne vyhliadky na vyhostenie.

Príklad: Vec *Al Husin/Bosna a Hercegovina* (č. 2) ⁽⁴²²⁾ sa týkala sýrskeho štátneho príslušníka, ktorý bol zadržaný z dôvodu národnej bezpečnosti. Žalobcovi bol vydaný príkaz na vyhostenie, v ktorom sa uvádza, že ak neodíde dobrovoľne, vydá sa dodatočný príkaz na vyhostenie, v ktorom sa uvedie cieľová krajina jeho odsunu. Žalobca zostal zadržaný z dôvodov národnej bezpečnosti štyri roky. Viac ako 40 krajín bolo vyzvaných, aby prevzali žalobcu, ale bezvýsledne. Žalobca bol prepustený po ôsmich rokoch nepretržitého zaistenia. ESLP konštatoval porušenie článku 5 ods. 1, pretože dôvody na zaistenie neboli platné počas celého obdobia zaistenia v dôsledku chýbajúcej reálnej vyhliadky na jeho vyhostenie.

⁽⁴¹⁹⁾ ESD, C-357/09, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [VK], 30. novembra 2009, body 65 – 66.

⁽⁴²⁰⁾ Pozri aj SDEÚ, C-146/14 PPU, *Bashir Mohamed Ali Mahdi*, 5. júna 2014, body 59 – 60.

⁽⁴²¹⁾ Pohraničná agentúra Spojeného kráľovstva (2012), *Enforcement Instructions and Guidance: Chapter 55 detention and temporary release*.

⁽⁴²²⁾ ESLP, *Al Husin/Bosna a Hercegovina* (č. 2), č. 10112/16, 25. júna 2019. Pozri aj ESLP, *Mikolenko/Estónsko*, č. 10664/05, 8. októbra 2009.

7.6.4. Maximálna dĺžka zaistenia

Podľa práva Únie článok 9 ods. 1 revidovanej [smernice o podmienkach prijímania](#) a článok 28 ods. 3 [dublinského nariadenia](#) stanovujú, že zaistenie žiadateľov o azyl musí byť čo najkratšie. Skrátené lehoty na predloženie a odpoveď na žiadosti o transfer sa uplatňujú vtedy, ak sú žiadatelia o azyl zaistení podľa dublinského nariadenia.

Podľa článku 15 ods. 1 [smernice o návrate](#) musí byť zaistenie osôb čo najkratšie aj v konaniach o návrate. V smernici o návrate sa však uvádza aj časový limit na zaistenie najviac šesť mesiacov, ktorý je za výnimočných okolností možné predĺžiť o 12 mesiacov, a to v prípadoch nespolupráce alebo prekážok pri získavaní cestovných dokladov (článok 15 ods. 5 a 6). Výnimočné predĺženia si vyžadujú, aby orgány najprv vyvinuli primerané úsilie na odsun jednotlivca. Po uplynutí šesťmesačnej lehoty a vo výnimočných prípadoch o 12 mesiacov predĺženej lehoty nie je možné ďalšie zadržiavanie.

Príklad: Vo veci *Kadzoev* ⁽⁴²³⁾ ESD rozhodol, že je jasné, že po dosiahnutí maximálneho trvania zaistenia uvedeného v článku 15 ods. 6 smernice o návrate už neexistuje otázka primeranej vyhladky na odsun v zmysle článku 15 ods. 4. V takom prípade musí byť dotknutá osoba okamžite prepustená.

Príklad: Vo veci *FMS a i.* ⁽⁴²⁴⁾ SDEÚ poskytol vysvetlenie týkajúce sa trvania zaistenia v rámci *acquis* EÚ v oblasti azylu a návratu. Hoci článok 9 smernice o podmienkach prijímania nevyžaduje, aby členské štáty stanovili maximálnu lehotu na zaistenie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ich vnútroštátne právo musí zabezpečiť, aby zaistenie trvalo len dovtedy, kým je dôvod zaistenia platný. Naopak, v prípadoch zaistenia pred vyhostením podľa článku 15 smernice o návrate nemôže predĺžené zaistenie nikdy presiahnuť 18 mesiacov a môže sa zachovať len dovtedy, kým prebiehajú opatrenia na odsun a vykonáva sa s náležitou starostlivosťou.

⁽⁴²³⁾ ESD, C-357/09 PPU, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)* [VK], 30. novembra 2009, bod 60.

⁽⁴²⁴⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 262 – 265 a 278 – 280.

Podľa EDLP článok 5 ods. 1 písm. f) neobsahuje maximálne lehoty na zaistenie súvisiace s prísťahovalectvom. Prípustné trvanie zaistenia na účely článku 5 ods. 1 písm. f) EDLP závisí od preskúmania vnútroštátneho práva spolu s posúdením konkrétnych skutočností prípadu ⁽⁴²⁵⁾. Zásadne dôležitou zložkou presného a predvídateľného práva, ktoré upravuje odňatie slobody, sú časové rámce.

Príklad: Vo veci *Mathloom/Grécko* ⁽⁴²⁶⁾ bol iracký štátny príslušník držaný vo väzení viac ako dva roky a tri mesiace počas prejednávania deportácie, aj keď bol vydaný príkaz na jeho podmienené prepustenie. Grécke právne predpisy upravujúce zaistenie osôb, na ktorých vyhostenie vydali súdy príkaz, nestanovujú maximálnu lehotu, a preto nespĺňajú požiadavku „zákonnosti“ podľa článku 5 EDLP, pretože právne predpisy nezabezpečovali predvídateľnosť.

Príklad: Vo veci *Louled Massoud/Malta* ⁽⁴²⁷⁾ strávil alžírsky štátny príslušník v azylovom zariadení o niečo viac ako 18 mesiacov s výhľadom na deportáciu. Počas tejto lehoty žiadateľ odmietal spolupracovať a alžírске úrady neboli pripravené vydať mu cestovné doklady. Keďže ESLP zistil porušenie článku 5 ods. 1, vyjadril vážne obavy, či bol dôvod na zaistenie žiadateľa, čiže plánovaná deportácia, platný po celý čas zaistenia. Obavy sa týkali aj viac ako 18-mesačného pobytu vo väzení po zamietnutí jeho žiadosti o azyl, možnej nedostatočne reálnej vyhliadky na jeho vyhostenie a možnej nečinnosti domácich orgánov, pokiaľ ide o vedenie konania s náležitou starostlivosťou. Súd navyše zistil, že žiadateľ nemal žiadny účinný opravný prostriedok, pokiaľ ide o spochybnenie zákonosti a dĺžky jeho zaistenia.

Príklad: Vo veci *Auad/Bulharsko* ⁽⁴²⁸⁾ ESLP rozhodol, že dĺžka zaistenia nemôže prekročiť čas primerane potrebný na sledovaný účel. Súd poznamenal, že na článok 15 smernice o návrate poukázal aj ESD vo veci *Kadzoev*. Súd zdôraznil, že na rozdiel od článku 15 smernice o návrate článok 5 ods. 1 písm. f) EDLP neobsahuje maximálne lehoty. To, či môže trvanie konania o deportácii ovplyvniť zákonnosť zaistenia podľa tohto ustanovenia, tak závisí výlučne od konkrétnych okolností každého prípadu.

⁽⁴²⁵⁾ ESLP, *Auad/Bulharsko*, č. 46390/10, 11. októbra 2011, bod 128.

⁽⁴²⁶⁾ ESLP, *Mathloom/Grécko*, č. 48883/07, 24. apríla 2012.

⁽⁴²⁷⁾ ESLP, *Louled Massoud/Malta*, č. 24340/08, 27. júla 2010.

⁽⁴²⁸⁾ ESLP, *Auad/Bulharsko*, č. 46390/10, 11. októbra 2011.

7.7. Zaistenie jednotlivcov so špeciálnymi potrebami

Podľa práva EÚ sú v článku 21 prepracovanej smernice o podmienkach prijímania a článku 3 ods. 9 smernice o návrate uvedené osoby považované za zraniteľné (pozri kapitulu 10). Žiadny z týchto dvoch nástrojov nezakazuje zaistiť zraniteľné osoby, ale v prípade zaistenia článok 11 smernice o podmienkach prijímania a články 16 ods. 3 a 17 smernice o návrate vyžadujú venovať zvýšenú pozornosť ich osobitnej situácii.

V oboch smerniciach sa zdôrazňuje, že deti majú byť zaistené len ako posledná možnosť a len v prípade, ak nemožno uplatniť miernejšie donucovacie prostriedky. Zaistenie musí trvať čo najkratšie. Musí sa vynaložiť maximálne úsilie na ich prepustenie a umiestnenie v zariadení, ktoré je vhodné pre deti. Podľa smernice o podmienkach prijímania môžu byť deti bez sprievodu, ktoré žiadajú o azyl, zaistené len za výnimočných okolností a nikdy sa neumiestňujú do väzenského zariadenia. Deti bez sprievodu zaistené pred odsunom by sa mali umiestniť do inštitúcií s personálom a zariadeniami, ktoré zodpovedajú potrebám osôb v ich veku (článok 17 smernice o návrate) ⁽⁴²⁹⁾.

Smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2011/36/EÚ) obsahuje povinnosť poskytnúť pomoc a podporu obetiam obchodovania s ľuďmi, ako napríklad poskytnúť im vhodné a bezpečné ubytovanie (článok 11), aj keď smernica úplne nezakazuje ich zaistenie.

Podľa EDLP skúma ESLP prípady imigrácie zahŕňajúce zaistenie detí a osôb so zdravotnými problémami. Súd posúdil ich zadržiavanie v priestoroch, ktoré neboli vybašené podľa ich potrieb, za svojvoľné a porušujúce článok 5 EDLP a v niektorých prípadoch aj za konanie nastolujúce problémy podľa článku 3 EDLP ⁽⁴³⁰⁾. Súd sa ďalej domnieva, že žiadatelia o azyl sú osobitne zraniteľní v kontexte zaistenia a pokiaľ ide o podmienky, v ktorých sú zadržiavaní ⁽⁴³¹⁾.

⁽⁴²⁹⁾ Pre viac informácií pozri FRA (2017), *European legal and policy framework on immigration detention of children*, Úrad pre publikácie, Luxemburg, jún 2017.

⁽⁴³⁰⁾ ESLP, *Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga/Belgicko*, č. 13178/03, 12. októbra 2006; ESLP, *Muskhadzhiyeva a i./Belgicko*, č. 41442/07, 19. januára 2010; ESLP, *Kanagaratnam a i./Belgicko*, č. 15297/09, 13. decembra 2011; ESLP, *Popov/Francúzsko*, č. 39472/07 a 39474/07, 19. januára 2012; ESLP, *M.S./Spojené kráľovstvo*, č. 24527/08, 3. mája 2012; ESLP, *Price/Spojené kráľovstvo*, č. 33394/96, 10. júla 2001.

⁽⁴³¹⁾ ESLP, *S.D./Grécko*, č. 53541/07, 11. júna 2009; ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.

Príklad: Vec *Yoh-Ekale Mwanje/Belgicko* ⁽⁴³²⁾ sa týkala zaistenia kamerunskej štátnej príslušníčky v pokročilej fáze HIV infekcie. Orgány poznali totožnosť a stálu adresu žiadateľky a tá vždy dodržala termíny ich stretnutí a podnikla niekoľko krokov s cieľom zlegalizovať svoje postavenie v Belgicku. Napriek skutočnosti, že jej zdravotný stav sa počas pobytu vo väzení zhoršil, orgány neposúdili menej intruzívnu možnosť, ako napríklad vydanie povolenia na dočasný pobyt s cieľom chrániť verejný záujem. Namiesto toho ju držali vo väzení takmer štyri mesiace. ESĽP nevidel žiadne prepojenie medzi zaistením žiadateľky a cieľom vlády deportovať ju, a preto usúdil, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 1 EDĽP.

Príklad: Vo veci *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko* ⁽⁴³³⁾ ESĽP rozhodol, že zaistenie dieťaťa bez sprievodu, ktoré žiada o azyl, vo väzenskom zariadení pre dospelých porušilo článok 3 EDĽP.

Príklad: Vo veci *Muskhadzhiyeva/Belgicko* ⁽⁴³⁴⁾ ESĽP rozhodol, že zaistenie štyroch čečenských detí počas konania o dublinskom transfere v zariadení, ktoré nie je vybavené tak, aby vyhovovalo osobitným potrebám detí, predstavovalo porušenie článku 3 EDĽP.

Príklad: Vo veci *A.M. a i./Francúzsko* ⁽⁴³⁵⁾ ESĽP konštatoval, že hoci materiálne podmienky v zariadeniach určených na zaistenie pred vyhostením boli primerané, podmienky v týchto zariadeniach boli zdrojom úzkosti pre malé deti. Umiestnenie detí do zariadení určených na zaistenie preto predstavovalo neludzské a ponižujúce zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 EDĽP.

Príklad: Vo veci *S.F. a i./Bulharsko* ⁽⁴³⁶⁾ ESĽP posudzoval zaistenie rodiny s tromi deťmi v zariadení hraničnej polície, ako aj dĺžku ich pobytu. Súdny dvor poznamenal, že zaistenie prisťahovalcov v prípade detí bez ohľadu na to, či sú sprevádzané alebo nie, vyvoláva osobitné otázky, keďže deti sú mimoriadne zraniteľné a majú osobitné potreby. Bez ohľadu na čas strávený v zaistení neboli podmienky v policajnom zariadení vhodné pre deti. ESĽP zistil porušenie článku 3 EDĽP.

⁽⁴³²⁾ ESĽP, *Yoh-Ekale Mwanje/Belgicko*, č. 10486/10, 20. decembra 2011.

⁽⁴³³⁾ ESĽP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko*, č. 13178/03, 12. októbra 2006.

⁽⁴³⁴⁾ ESĽP, *Muskhadzhiyeva a i./Belgicko*, č. 41442/07, 19. januára 2010.

⁽⁴³⁵⁾ ESĽP, *A.M. a i./Francúzsko*, č. 24587/12, 12. júla 2016.

⁽⁴³⁶⁾ ESĽP, *S.F. a i./Bulharsko*, č. 8138/16, 7. decembra 2017.

Príklad: Vo veci *Bilalova a i./Poľsko* ⁽⁴³⁷⁾ žalobcovia, ruskí štátni príslušníci čečenského pôvodu (žena so svojimi piatimi deťmi), namietali protiprávnosť umiestnenia detí do zariadenia určeného na zaistenie pred vyhostením. ESĽP poznamenal, že v zásade by sa malo zabrániť zadržiavaniu malých detí v takýchto zariadeniach a že iba krátkodobé umiestnenie za vhodných podmienok by mohlo byť zlučiteľné s EDĽP, avšak za predpokladu, že orgány stanovili, že toto opatrenie využili ako poslednú možnosť až po tom, ako konkrétne preskúmali miernejšie donucovacie opatrenia a konštatovali, že žiadne z nich nie je k dispozícii. Súdny dvor dospel k záveru, že neexistujú dostatočné dôkazy, ktoré by preukazovali, že vnútroštátne orgány vykonali takéto posúdenie a že neboli prijaté opatrenia na obmedzenie trvania zaistenia. V dôsledku toho zaistenie detí porušilo článok 5 ods. 1 EDĽP.

Príklad: Vo veci *Bistieva a i./Poľsko* ⁽⁴³⁸⁾ žalobkyňa spolu so svojím manželom a ich deťmi prišli do Poľska a požiadali o azyl. Žiadosť o azyl bola zamietnutá a rodina utiekla do Nemecka, ale nemecké orgány ich poslali späť do Poľska, kde boli zaistení. Žalobkyňa sa sťažovala, že jej zaistenie porušuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 EDĽP. ESĽP konštatoval, že zaistenie žalobcu zasahovalo do účinného výkonu rodinného života, keďže poľské orgány neposúdili vplyv zaistenia na rodinu a deti a nepovažoval zaistenie rodiny za krajné opatrenie. Súdny dvor rozhodol, že sledovanie najlepšieho záujmu dieťaťa sa nemôže obmedzovať len na zachovanie rodiny a zahŕňa aj prijatie všetkých potrebných opatrení na obmedzenie zadržiavania rodín s deťmi. Zaistenie žalobkyne a jej rodiny na takmer šesť mesiacov je preto v rozpore s článkom 8 EDĽP.

Príklad: Vo veci *Rantsev/Cyprus a Rusko* ⁽⁴³⁹⁾ ESĽP zistil, že cyperské orgány neposkytli vysvetlenie, pokiaľ ide o dôvody a právny základ toho, že žiadateľovej zosnulej dcére, obeti obchodovania s ľuďmi, nedovolili opustiť samej policajnú stanicu, ale ju prepustili do opatery súkromnej osoby. Za týchto okolností súd zistil, že odňatie slobody bolo svojvoľné aj protizákonné podľa článku 5 EDĽP.

⁽⁴³⁷⁾ ESĽP, *Bilalova a i./Poľsko*, č. 23685/14, 26. marca 2020.

⁽⁴³⁸⁾ ESĽP, *Bistieva a i./Poľsko*, č. 75157/14, 10. apríla 2018.

⁽⁴³⁹⁾ ESĽP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010.

7.8. Procesné záruky

Podľa práva EÚ aj podľa EDĽP existujú procesné záruky, pokiaľ ide o zaistenie žiadateľov o azyl a migrantov.

Podľa práva EÚ sú v [smernici o návrate](#) uvedené osobitné záruky v prípade, že migranti v nezákonnej situácii čelia návratu. Záruky pre žiadateľov o azyl sú uvedené v [smernici o podmienkach prijímania](#) (článok 9) a v článku 26 ods. 2 [smernice o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ).

Podľa EDĽP je súbor vlastných procesných záruk zakotvený v článku 5 EDĽP. Na odňatie slobody podľa článku 5 ods. 1 písm. f) sa vzťahujú aj tieto dva články:

- článok 5 ods. 2, právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému dotknutá osoba rozumie, oboznámený s dôvodmi svojho zaistenia a s každým vzneseným obvinením,
- článok 5 ods. 4, právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti zaistenia a nariadil prepustenie, ak je zaistenie nezákonné⁽⁴⁴⁰⁾.

Zaistenie musí byť vždy nariadené písomne a príkazy na zaistenie sa musia vydávať individuálne. Jednoduchým uvedením mien detí v príkaze na zadržanie, ktorý bol vydaný proti rodičom alebo akejkoľvek príbuznej dospeléj osobe, sa porušuje článok 5 ods. 1 EDĽP⁽⁴⁴¹⁾.

7.8.1. Právo na odôvodnenie

Podľa práva Únie článok 15 ods. 2 [smernice o návrate](#) vyžaduje, aby orgány nariadili zaistenie písomne a uviedli skutkové a právne dôvody. Pre žiadateľov o azyl je rovnaká požiadavka zahrnutá v článku 9 ods. 2 revidovanej [smernice o podmienkach prijímania](#). Súdny dvor EÚ takisto opätovne potvrdil tieto požiadavky⁽⁴⁴²⁾.

⁽⁴⁴⁰⁾ ESĽP, *O.S.A. a i./Grécko*, č. 39065/16, 21. marca 2019.

⁽⁴⁴¹⁾ ESĽP, *Moustahi/Francúzsko*, č. 9347/14, 25. júna 2020, body 102 – 104.

⁽⁴⁴²⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 257 a 259.

Podľa EDLP musí byť každá zaistená osoba oboznámená s dôvodmi svojho zaistenia „bez meškania“ a „v jazyku, ktorému rozumie“ (článok 5 ods. 2). To znamená, že zaistená osoba musí byť oboznámená so skutkovými a právnymi dôvodmi odňatia slobody alebo zaistenia v jednoduchom, netechnickom jazyku, ktorému zaistená osoba môže rozumieť, aby mohla, ak to považuje za vhodné, podať návrh na konanie, v ktorom súd rozhodne o zákonnosti jej zaistenia v súlade s článkom 5 ods. 4 ⁽⁴⁴³⁾.

Príklad: Vo veci *Nowak/Ukrajina* ⁽⁴⁴⁴⁾ požiadal poľský štátny príslušník o dôvody svojho odňatia slobody a dostal odpoveď, že je „medzinárodným zlodejom“. ESPLP bol toho názoru, že toto tvrdenie môže len ťažko zodpovedať rozhodnutiu o deportácii, ktoré bolo vydané na Ukrajine a odkazovalo na ustanovenie vnútroštátneho práva. Žiadateľ dostatočne neovládal jazyk dokumentu, ktorý dostal na štvrtý deň po zaistení. Dovtedy neexistoval ani náznak toho, že by bol oboznámený s tým, že bol zaistený na účely deportácie. Navyše žiadateľ nemal žiadny účinný prostriedok podať sťažnosť, kým bol vo väzení, alebo žiadať potom o odškodnenie. V dôsledku toho došlo k porušeniu článku 5 ods. 2 EDLP.

Príklad: Vo veci *Saadi/Spojené kráľovstvo* ⁽⁴⁴⁵⁾ sa 76-hodinové meškание poskytnutia dôvodov na zaistenie považovalo za prídlhé a za porušenie článku 5 ods. 2 EDLP.

Príklad: Vo veci *Dbouba/Turecko* ⁽⁴⁴⁶⁾ bol žalobcom žiadateľ o azyl. Dvaja policajní dôstojníci prevzali jeho vyhlásenie o žiadosti na UNHCR. Povedali mu, že bol prepustený z vyšetrovacej väzby na základe obvinenia, že je členom al-Káidy, a že sa proti nemu začalo konanie o deportácii. Žiadateľ na riaditeľstve polície nedostal žiadne dokumenty s informáciami o dôvodoch svojho zaistenia. ESPLP rozhodol, že vnútroštátne orgány žalobcovi nikdy neoznámili dôvody jeho zaistenia, čím došlo k porušeniu článku 5 ods. 2 EDLP.

⁽⁴⁴³⁾ Pozri aj ESPLP, *Khlaifia a i./Taliansko* [VK], č. 16483/12, 15. decembra 2016, bod 115; ESPLP, *Čonka/Belgicko*, č. 51564/99, 5. mája 2002.

⁽⁴⁴⁴⁾ ESPLP, *Nowak/Ukrajina*, č. 60846/10, 31. marca 2011, bod 64.

⁽⁴⁴⁵⁾ ESPLP, *Saadi/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 13229/03, 29. januára 2008.

⁽⁴⁴⁶⁾ ESPLP, *Dbouba/Turecko*, č. 15916/09, 13. júla 2010, body 52 – 54.

Príklad: Vo veci *J. R. a i./Grécko* ⁽⁴⁴⁷⁾ boli traja afganskí štátni príslušníci zadržávaní v gréckom „hotspote“ na ostrove Chios. V dôsledku toho ESĽP konštatoval porušenie článku 5 ods. 2 EDĽP. Hoci žalobcovia dostali brožúru s informáciami o dôvodoch ich zaistenia, obsah brožúry nebol dostatočne jasný a presný na to, aby žiadateľov informoval o dôvodoch ich zaistenia.

7.8.2. Právo na preskúmanie zaistenia

Podľa práva EÚ aj EDĽP je právo na súdne preskúmanie kľúčom k istote proti svojvoľnému zaisteniu.

Podľa práva EÚ vyžaduje článok 47 Charty EÚ, aby každý jednotlivec v situácii, ktorú upravuje právo EÚ, mal právo na účinný opravný prostriedok a na spravodlivé, verejné prejednanie jeho záležitosti v primeranom čase. Článok 5 ods. 2 smernice o návrate a článok 9 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania vyžaduje rýchle súdne preskúmanie, ak správne orgány nariadia zaistenie. Okrem toho, článok 15 ods. 3 smernice o návrate a článok 9 ods. 5 smernice o podmienkach prijímania stanovujú, že zaistenie sa preskúma v primeraných lehotách buď na žiadosť štátneho príslušníka tretej krajiny, alebo *ex officio*. Preskúmanie v prípade žiadateľov o azyl musí vykonať súdny orgán, zatiaľ čo v prípade konaní o návrate sa preskúmanie vyžaduje iba v prípadoch dlhšieho zaistenia.

Príklad: Vo veci *FMS a i.* ⁽⁴⁴⁸⁾ SDEÚ opätovne potvrdil, že zákonnosť zaistenia podľa smernice o podmienkach prijímania, ako aj podľa smernice o návrate musí podliehať súdnemu preskúmaniu bez výnimky. To si vyžaduje, aby v prípade neexistencie vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá by stanovovala súdne preskúmanie, bol vnútroštátny súd oprávnený rozhodnúť v tejto veci a v prípade, že sa zistí, že zaistenie je nezákonné, nariadiť prepustenie osoby na slobodu.

Ak predĺženie opatrenia zaistenia porušilo právo na súdne preskúmanie, vnútroštátny súd zodpovedný za posúdenie zákonnosti tohto rozhodnutia o predĺžení väzby môže nariadiť zrušenie zaistenia len vtedy, ak sa domnieva, že dané

⁽⁴⁴⁷⁾ ESĽP, *J.R. a i./Grécko*, č. 22696/16, 25. januára 2018.

⁽⁴⁴⁸⁾ SDEÚ, spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, *FMS a i./Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* [VK], 14. mája 2020, body 273 – 277.

porušenie skutočne odňalo strane, ktorá sa naň spolieha, možnosť lepšie pripraviť jeho obhajobu do takého rozsahu, do akého je možné zvrátiť výsledok tohto správneho konania ⁽⁴⁴⁹⁾.

Ustanovenie o právnej pomoci je regulované. Článok 47 Charty EÚ a článok 13 ods. 4 smernice o návrate vyžadujú aj to, aby mali jednotlivci možnosť poradiť sa, byť zastupovaní a obhajovaní v právnych záležitostiach, a aby bola táto právna pomoc sprístupnená s cieľom zabezpečiť prístup k spravodlivosti. Pokiaľ ide o žiadateľov o azyl, osobitné ustanovenia o bezplatnej právnej pomoci a zastúpení sú zahrnuté v článku 9 smernice o podmienkach prijímania (ďalšie podrobnosti pozri v kapitole 5).

Podľa EDLP článok 5 ods. 4 osobitne vyžaduje, že „každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné“. Táto povinnosť sa odzrkadľuje v článku 9 ods. 4 ICCPR.

Dvoma kľúčovými zárukami sú urýchlené preskúmanie a dostupnosť opravného prostriedku. Účelom článku 5 ods. 4 je zaručiť zaistenému právo na „súdne preskúmanie“ opatrenia prijatého proti nemu. Článok 5 ods. 4 ako taký nielenže jednoducho vyžaduje prístup k sudcovi, ktorý má urýchlene rozhodnúť o zákonnosti zaistenia, ale od súdu vyžaduje aj periodické preskúmanie potreby ďalšieho pobytu vo väzení. Počas zaistenia musí byť k dispozícii opravný prostriedok, ktorý zaistenému umožní dosiahnuť urýchlené súdne preskúmanie a toto preskúmanie musí byť schopné viesť k prepusteniu, ak sa zistí, že zadržanie je nezákonné ⁽⁴⁵⁰⁾. Aby bol opravný prostriedok dostupný a účinný, musí byť dostatočne určitý, teoreticky aj prakticky. Existencia automatického súdneho preskúmania imigračného zaistenia nie je základnou požiadavkou podľa článku 5 ods. 1 EDLP ⁽⁴⁵¹⁾.

Osobitne dôležité je, aby mali žiadatelia o azyl prístup k účinným opravným prostriedkom, pretože sú v neistom postavení a môžu čeliť vyhosteniu alebo vráteniu.

⁽⁴⁴⁹⁾ SDEÚ, *M. G., N. R./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, C-383-13, 10. septembra 2013.

⁽⁴⁵⁰⁾ ESLP, *Khlaifia a i./Taliansko* [VK], č. 16483/12, 15. decembra 2016, bod 131; *Ilseher/Nemecko* [VK], č. 10211/12 a 27505/14, 4. decembra 2018, bod 251.

⁽⁴⁵¹⁾ ESLP, *J.N./Spojené kráľovstvo*, č. 37289/12, 19. augusta 2016, bod 96.

Príklad: Vo veci *Abdolkhani a Karimnia/Turecko* ⁽⁴⁵²⁾ boli dvaja iránski žiadatelia o azyl zaistení na policajnom riaditeľstve. ESLP zistil, že nemali k dispozícii žiadne konanie, prostredníctvom ktorého by mohol súd preskúmať zákonnosť ich zaistenia ⁽⁴⁵³⁾.

Príklad: Vo veci *S. D./Grécko* ⁽⁴⁵⁴⁾ bol žiadateľ o azyl zaistený, aj keď nemohol byť vyhostený, pretože sa čakalo na rozhodnutie vo veci jeho žiadosti o azyl. ESLP bol toho názoru, že vzniklo právne vákuum, pretože neexistuje žiadne ustanovenie o priamom preskúmaní jeho zaistenia počas konania o vyhostení.

Príklad: Vo veci *Oravec/Chorvátsko* ⁽⁴⁵⁵⁾ bol žalobca podozrivý z obchodovania s drogami zadržaný a následne prepustený. Po odvolaní prokurátora proti jeho prepusteniu bol žalobca opäť umiestnený do väzby. ESLP sa domnieval, že odvolanie predstavuje pokračovanie konania týkajúceho sa zákonnosti zaistenia žiadateľa a že výsledok odvolania je rozhodujúcim faktorom pri rozhodovaní o jeho zákonnosti bez ohľadu na to, či bol žiadateľ v tom čase vo väzbe alebo nie. Článok 5 ods. 4 EDLP sa teda uplatnil na okolnosti prípadu.

7.9. Väzenské podmienky alebo režimy

Samotné podmienky zaistenia môžu porušovať právo EÚ alebo EDLP. Právo EÚ aj EDLP vyžaduje, že zaistenie musí byť v súlade s ostatnými základnými právami vrátane toho, že podmienky odňatia slobody musia byť humánne, rodiny by nemali byť oddelené a deti a zraniteľné osoby by normálne nemali byť zadržované (pozri [oddiel 7.7](#) týkajúci sa zaistenia jednotlivcov so špeciálnymi potrebami a detí) ⁽⁴⁵⁶⁾.

Podľa práva EÚ upravuje podmienky zaistenia osôb v konaniach o návrate článok 16 [smernice o návrate](#) a deti a rodiny článok 17. Zaistenie pred odsunom sa spravidla musí uskutočňovať v špecializovaných zariadeniach a zadržované osoby musia byť

⁽⁴⁵²⁾ ESLP, *Abdolkhani a Karimnia/Turecko*, č. 30471/08, 22. septembra 2009.

⁽⁴⁵³⁾ Pozri aj ESLP, *Z.N.S./Turecko*, č. 21896/08, 19. januára 2010 a ESLP, *Dbouba/Turecko*, č. 15916/09, 13. júla 2010.

⁽⁴⁵⁴⁾ ESLP, *S. D./Grécko*, č. 53541/07, 11. júna 2009.

⁽⁴⁵⁵⁾ ESLP, *Oravec/Chorvátsko*, č. 51249/11, 11. júla 2017, bod 65.

⁽⁴⁵⁶⁾ Pre viac informácií pozri ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko*, č. 13178/03, 12. októbra 2006 (dieta bez sprievodu); ESLP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010 (obet obchodovania s ľuďmi).

oddelené od riadnych väzňov⁽⁴⁵⁷⁾. Podmienky zaistenia žiadateľov o azyl upravuje článok 10 prepracovanej *smernice o podmienkach prijímania*, ktorá zahŕňa osobitné ustanovenia o zraniteľných osobách v článku 11.

Podľa EDLP miesto, režim a podmienky väzby musia byť primerané, inak môžu viesť k vzniku problému podľa článkov 3, 5 alebo 8 EDLP. Súdny dvor sa bude zaoberať individuálnymi charakteristikami podmienok a ich kumulatívnym účinkom. Patrí medzi ne okrem iného miesto, kde je osoba zadržovaná (letisko, policajná cela, väzenie)⁽⁴⁵⁸⁾; či by sa mohli alebo nemohli použiť iné zariadenia; veľkosť priestoru na zadržiavanie; či je alebo nie je zdieľaný a s koľkými ďalšími osobami; dostupnosť umývacích a hygienických zariadení a prístup k nim; vetranie a prístup k voľnému priestranstvu; prístup k vonkajšiemu svetu; a či zadržované osoby trpia chorobami a majú prístup k zdravotníckym zariadeniam. Mimoriadne dôležité sú osobitné okolnosti jednotlivca, ako napríklad či ide o dieťa, obeť mučenia, tehotnú ženu, obeť obchodovania s ľuďmi, staršiu osobu alebo osobu so zdravotným postihnutím.

ESLP berie pri posudzovaní podmienok zaistenia v konkrétnom prípade do úvahy správy Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). Tieto správy poskytujú členským štátom aj užitočné usmernenie o tom, ktoré podmienky sú neprijateľné⁽⁴⁵⁹⁾.

Príklad: Vo veciach *Dougoz, Peers a S. D./Grécko*⁽⁴⁶⁰⁾ súd vymedzil dôležité zásady týkajúce sa podmienok zaistenia a vyjasnil aj to, že zaistení žiadatelia o azyl sú osobitne zraniteľní vzhľadom na ich skúsenosti pri úteku pred prenasledovaním, čo môže zvyšovať ich úzkosť vo väzení.

Príklad: Vo veci *M. S. S./Belgicko a Grécko*⁽⁴⁶¹⁾ súd zistil porušenie článku 3 EDLP nielen v súvislosti s podmienkami zaistenia žiadateľa, ale aj v súvislosti s jeho všeobecnými životnými podmienkami (prijatia) v Grécku. Žiadateľom bol afganský žiadateľ o azyl a grécke orgány poznali jeho totožnosť ako aj to, že

⁽⁴⁵⁷⁾ Pozri aj SDEÚ, C-473/13 a C-514/13, *Adala Bero/Reierungspräsidium Kassel a Ettayebi Bouzalmate/Kriesverwaltung Kleve* [VK], 17. júla 2014, bod 32, a SDEÚ, C-474/13, *Thi Ly Pham/Stadt Schweinfurt, Amt für Meldewesen und Statistik* [VK], 17. júla 2014, body 16 – 17.

⁽⁴⁵⁸⁾ ESLP, *Khanh/Cyprus*, č. 43639/12, 4. decembra 2018, bod 46.

⁽⁴⁵⁹⁾ Pozri napríklad Rada Európy, CPT (2019), *Správa gréckej vláde o návšteve Grécka od 10. do 19. apríla 2018*.

⁽⁴⁶⁰⁾ ESLP, *Dougoz/Grécko*, č. 40907/98, 6. marca 2001; ESLP, *Peers/Grécko*, č. 28524/95, 19. apríla 2001; ESLP, *S.D./Grécko*, č.53541/07, 11. júna 2009.

⁽⁴⁶¹⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.

od príchodu do Atén bol potenciálnym žiadateľom o azyl. Bol okamžite zaistený bez akéhokoľvek vysvetlenia. Rôzne správy medzinárodných orgánov a mimovládnych organizácií naznačujú systematické umiestňovanie žiadateľov o azyl gréckymi orgánmi do väzenia. Žiadateľove tvrdenia, že bol vystavený brutalite polície, sa zhodovali so správami svedkov, ktoré zhromaždili medzinárodné organizácie, najmä CPT. Tvrdenia žiadateľa, pokiaľ ide o nehygienické podmienky a preplnené zariadenie na zadržiavanie imigrantov vedľa aténskeho medzinárodného letiska, potvrdzovali aj nálezy CPT a UNHCR. Aj keď bol žiadateľ zaistený na relatívne krátky čas, podmienky zaistenia v zariadení na zadržiavanie imigrantov boli neprijateľné. ESLP bol toho názoru, že žiadateľ musel mať pocit svojvôle, menejcennosti a strachu a že podmienky zaistenia mali bezpochyby hlboký vplyv na jeho dôstojnosť pri ponížujúcom zaobchádzaní. Okrem toho bol ako žiadateľ o azyl mimoriadne zraniteľný, pretože zažil migráciu a zrejme mal traumatické skúsenosti. Súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 3 EDLP.

V článku 3 EDLP sa vyžaduje, aby štáty prijali osobitné opatrenia v prípadoch zadržovaných osôb na hladovke. ESLP konštatoval, že umiestnenie zadržavanej osoby, ktorá je v pokročilom štádiu hladovky a môže jej hroziť zvýšené riziko straty vedomia, do samoväzby je problematické, pokiaľ sa neprijmú vhodné opatrenia na dohľad nad zdravotným stavom osoby ⁽⁴⁶²⁾.

Príklad: *Vec Ceesay/Rakúsko* ⁽⁴⁶³⁾ sa týka gambijského štátneho príslušníka, ktorý zomrel na dehydratáciu vo väzbe pred vyhostením. V ráno jeho úmrtia bol privezený do nemocnice. Pôsobil ako fyzicky spôsobilý muž, ktorý bol agresívny, pretože nechcel byť vyšetrený. Bol uznaný za spôsobilého na zaistenie a následne bol umiestnený do samoväzby z dôvodu agresívneho správania. Jeho zdravotný stav sa prudko zhoršil a zomrel. Pitva odhalila, že trpel nediagnostikovaným ochorením kosáčikových buniek. ESLP konštatoval, že rakúske ministerstvo vnútra vydalo jasné postupy pre hladovku. Lekári zadržavaného pravidelne navštevovali, a to aj v jej posledný deň, a počas samoväzby ho polícia kontrolovala každých 15 – 30 minút. Hoci jeho agresívne správanie mohlo byť prejavom už pokročilej dehydratácie a následného rozpadu jeho krvných buniek v dôsledku ochorenia kosáčikových buniek, v čase udalostí to nebolo

⁽⁴⁶²⁾ ESLP, *Palushi/Rakúsko*, č. 27900/04, 22. decembra 2009, bod 72.

⁽⁴⁶³⁾ ESLP, *Ceesay/Rakúsko*, č. 72126/14, 16. novembra 2017.

predvídateľné. ESLP dospel k záveru, že orgánom nemožno vytýkať, že netestovali zadržovanú osobu na ochorenie kosáčikových buniek, a nezistil porušenie článku 3 EDLP.

K relevantným zdrojom právne nezáväzných nástrojov v tejto oblasti patrí Dvadsať usmernení Rady Európy o nútenom návrate ⁽⁴⁶⁴⁾ a európske väzenské pravidlá ⁽⁴⁶⁵⁾.

7.10. Náhrada za nezákonné zaistenie

Jednotlivci, ktorí boli nezákonne zaistení, môžu mať právo na odškodnenie podľa práva EÚ aj EDLP.

Podľa práva EÚ ESD vo veci *Francovich* ⁽⁴⁶⁶⁾ stanovil, že vnútroštátne súdy musia zabezpečiť nápravu škôd spôsobených porušením ustanovenia EÚ členským štátom EÚ. Táto zásada sa zatiaľ neuplatnila na porušenia spôsobené tým, že členský štát neprebral smernicu v súvislosti so zaistením prisťahovalcov.

Podľa EDLP článok 5 ods. 5 stanovuje, že „každý, kto sa stal obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má vykonateľné právo na odškodnenie“. Na to, aby mohlo dôjsť k odškodneniu, je teda potrebné, aby došlo k porušeniu jedného alebo viacerých odsekov článku 5 EDLP ⁽⁴⁶⁷⁾.

⁽⁴⁶⁴⁾ Rada Európy, Výbor ministrov, *Dvadsať usmernení o nútenom návrate*, prijaté 4. mája 2005.

⁽⁴⁶⁵⁾ Rada Európy, Výbor ministrov, *Odporúčanie Rec(2006)2-rev o európskych väzenských pravidlách* prijaté 11. januára 2006 a revidované a zmenené 1. júla 2020.

⁽⁴⁶⁶⁾ ESD, spojené veci C-6/90 a C-9/90, *Francovich a Bonifaci a i./Talianska republika*, 19. novembra 1991.

⁽⁴⁶⁷⁾ ESLP, *Lobanov/Rusko*, č. 16159/03, 16. októbra 2008, bod 54.

Hlavné body

- Podľa práva EÚ aj EDLP musí byť odňatie slobody poslednou možnosťou po vyčerpaní možností alternatívnych opatrení, ktoré sú menej prísne (pozri [oddiel 7.2](#)).
- Podľa EDLP môže konkrétna situácia jednotlivca predstavovať odňatie slobody podľa článku 5 EDLP alebo obmedzenie slobody pohybu podľa článku 2 protokolu č. 4 k EDLP (pozri [oddiel 7.1](#)).
- Podľa EDLP musí byť odňatie slobody odôvodnené konkrétnym účelom vymedzeným v článku 5 ods. 1 písm. a) až f), nariadené v súlade s postupom opísaným v právnych predpisoch a nie svojvoľné (pozri [oddiel 7.3](#)).
- Podľa práva EÚ musí byť odňatie slobody v súlade so zákonom (pozri [oddiel 7.3](#)), nevyhnutné a primerané (pozri [oddiel 7.5](#)).
- Podľa práva EÚ je maximálna dĺžka zaistenia pred odsunom stanovená na šesť mesiacov, ktoré možno vo výnimočných prípadoch predĺžiť o najviac 18 mesiacov. EDLP neobsahuje maximálne lehoty na zaistenie prisťahovalcov, ale v súlade s judikatúrou ESĽP by sa vo vnútroštátnych právnych predpisoch mala stanoviť maximálna lehota a zákonnosť trvania zaistenia závisí od konkrétnych okolností prípadu (pozri [oddiel 7.6.4](#)).
- Podľa práva EÚ a EDLP musí existovať reálna vyhliadka na odsun osoby zaistej na účel vyhostenia (pozri [oddiel 7.6.3](#)) a konanie o vyhostení sa musí viesť s náležitou starostlivosťou (pozri [oddiel 7.6.2](#)).
- Pozbavenie osobnej slobody musí byť v súlade s procesnými zárukami uvedenými v článku 5 ods. 2 EDLP o práve byť informovaný o dôvodoch zatknutia. Podľa práva Únie smernice o návrate a smernice podmienkach prijímania stanovujú povinnosť nariadiť zaistenie písomne a uviesť skutkové a právne dôvody.
- Tak podľa práva Únie, ako aj podľa EDLP má osoba pozbavená slobody právo na účinný prostriedok nápravy a na rýchle preskúmanie rozhodnutia o zaistení (pozri [oddiel 7.8](#)).
- Podľa práva EÚ aj EDLP musí byť odňatie slobody alebo obmedzenie slobody pohybu v súlade s ostatnými zárukami v oblasti ľudských práv, ako sú napríklad podmienky zaistenia rešpektujúce ľudskú dôstojnosť, neohrozovanie zdravia jednotlivcov a potreba osobitného prístupu k príslušníkom zraniteľných skupín (pozri [oddiely 7.7 a 7.9](#)).
- Jednotlivec, ktorý bol zaistený svojvoľne alebo nezákonne, môže podľa práva EÚ aj EDLP požiadať o odškodnenie (pozri [oddiel 7.10](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddiele Ďalšie informácie](#).

8

Nútené návraty a spôsob odsunu

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Smernica o návrate (2008/115/ES)</p> <p>Nariadenie o Európskej pohraničnej a pobrežnej strážii, nariadenie (EÚ) 2019/1896</p> <p>Rozhodnutie Rady o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov</p>	<p>Vykonávanie odsunu: bezpečné, dôstojné a humánne</p>	<p>Výbor ministrov, Dvadsať usmernení o nútenom návrate, 2005, č. 19</p>
<p>Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 48</p>	<p>Dôvernosť</p>	<p>Výbor ministrov, Dvadsať usmernení o nútenom návrate, 2005, č. 12</p>
<p>Charta EÚ, článok 2 (právo na život)</p> <p>Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 8 ods. 4</p>	<p>Vážne bezprávie spôsobené prísnyimi donucovacími opatreniami</p>	<p>EDLP, článok 2 (právo na život)</p> <p>EDLP, článok 3 (zákaz mučenia a iných foriem zlého zaobchádzania)</p> <p>Výbor ministrov, Dvadsať usmernení o nútenom návrate, 2005, č. 19</p>
	<p>Vyšetrovania</p>	<p>ESLP, <i>Tariyeva/Rusko</i>, č. 4353/03, 2006 (lekárska starostlivosť vo väzniciach)</p> <p>ESLP, <i>Tais/Francúzsko</i>, č. 39922/03, 2006 (kontrola podmienok zdravotnej starostlivosti vo väzniciach)</p> <p>ESLP, <i>Ramsahaj/Holandsko [VK]</i>, č. 52391/99, 2007 (účinný systém)</p> <p>ESLP, <i>Armani Da Silva/Spojené kráľovstvo [VK]</i>, č. 5878/08, 2016 (účinné vyšetrovanie)</p>

Úvod

Táto kapitola skúma spôsob odsunu osôb, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi, zo štátu. Právne prekážky odsunu, ako napríklad prekážky odsunu žiadateľov o azyl, sa skúmajú v kapitolách 1, 4 a 5.

Bez ohľadu na to, či sa jednotlivci vracajú vzdušnou cestou, po zemi alebo po mori, mali by sa vracieť bezpečným, dôstojným a humánnym spôsobom. Vyskytli sa prípady úmrtia utečencov v procese návratu z dôvodu zadusenía alebo vážneho zranenia. Úmrtia sa vyskytli aj v azylových zariadeniach pred odsunom. Proces odsunu môže zvýšiť aj riziko sebapoškodenia alebo samovraždy buď počas zaistenia pred odsunom, alebo počas samotného odsunu.

Podľa práva EÚ upravuje nútené návraty [smernica o návrate \(2008/115/ES\)](#). Činnosti vykonávané agentúrou Frontex v oblasti návratu sú regulované [nariadením o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii](#) [nariadenie (EÚ) 2019/1896]. Koordinované spoločné letecké odsuny upravuje [rozhodnutie Rady 2004/573/ES](#).

Podľa práva EÚ rozsiahle informačné systémy EÚ obsahujú informácie o migrantoch v nezákonnej situácii, ktoré sa používajú v procesoch súvisiacich s migráciou vrátane uláhčenia návratov (pozri [oddiel 2.1](#)).

ESLP je len zriedka požiadaný o posúdenie skutočného spôsobu odsunu. Existuje však množstvo judikatúry, najmä podľa článkov 2, 3 a 8 EDLP, ktoré sa týkajú použitia sily zo strany orgánov vo všeobecnosti, potreby chrániť jednotlivcov pred ujmu a procesnej povinnosti orgánov vyšetrovať ich riešenie situácií, v ktorých bola osoba údajne vystavená vážnemu bezpráviu. Tieto všeobecné zásady sa môžu uplatňovať aj na určité okolnosti, ako napríklad v kontexte nútených návratov. Tie sa budú skúmať podrobnejšie.

Okrem legislatívnych ustanovení existujú k tejto špecifickej otázke aj dôležité právne nezáväznú nástroje. Užitočné usmernenie poskytuje [Dvadsať usmernení Rady Európy o nútenom návrate](#), a preto sú na ne uvedené odkazy v niekoľkých častiach tejto kapitoly ⁽⁴⁶⁸⁾. V štandardoch CPT je uvedený aj osobitný oddiel o návratoch lietadlom ⁽⁴⁶⁹⁾.

⁽⁴⁶⁸⁾ Rada Európy, Výbor ministrov, [Dvadsať usmernení o nútenom návrate](#), prijaté 4. mája 2005.

⁽⁴⁶⁹⁾ Rada Európy, CPT (2003), [The CPT Standards: Deportation of foreign nationals by air](#).

Návraty často umožňujú dohody o readmisii uzavreté na politickej alebo prevádzkovej úrovni. V EÚ môže readmisné dohody uzatvárať Únia alebo jednotlivé členské štáty EÚ. V rokoch 2004 – 2020 bolo uzavretých 18 readmisných dohôd EÚ ⁽⁴⁷⁰⁾. Prebiehajú rokovania s piatimi krajinami ⁽⁴⁷¹⁾.

8.1. Vykonávanie odsunu: bezpečné, dôstojné a humánne

Podľa práva EÚ sa v **smernici o návrate** uvádza, že donucovacie opatrenia sa musia vykonávať pri riadnom rešpektovaní dôstojnosti a telesnej integrity dotknutej osoby (článok 8 ods. 4). Okrem toho majú dostať prednosť dobrovoľné návraty (článok 7) a musí sa ustanoviť účinný systém monitorovania nútených návratov (článok 8 ods. 6) ⁽⁴⁷²⁾. V prílohe k **rozhodnutiu Rady z roku 2004** poskytujú spoločné usmernenia o bezpečnostných opatreniach pri spoločných návratoch letecky aj usmernenie, okrem iného, o zdravotných otázkach, odbornej príprave a správaní sprevádzajúcich úradníkov a používaní donucovacích opatrení ⁽⁴⁷³⁾.

V smernici o návrate sa vyžaduje brať v procese odsunu do úvahy zdravotný stav jednotlivca (článok 5). V prípade návratu lietadlom to zvyčajne vyžaduje, aby zdravotnícky personál potvrdil, že daná osoba je spôsobilá cestovať. Dôvodom na možné odloženie odsunu môže byť aj fyzický a duševný zdravotný stav osoby (článok 9). Pri vykonávaní odsunu sa musí náležite brať do úvahy právo na rodinný život (článok 5). Domáce právne predpisy a politika môžu riešiť aj špecifické zdravotné otázky, ako napríklad zdravotné otázky žien v pokročilom štádiu tehotenstva.

⁽⁴⁷⁰⁾ V chronologickom poradí: s Hongkongom, Macaom, so Srí Lankou, s Albánskom, Ruskom, Ukrajinou, so Severným Macedónskom, s Bosnou a Hercegovinou, Čiernou Horou, so Srbskom, s Moldavskom, Pakistanom, Gruzinskom, Arménskom, Azerbajdžanom, Tureckom, Kapverdi a Bieloruskom. Pozri aj webovú stránku Európskej komisie v časti **Návrat a readmisia**. EÚ podpísala právne nezáväznú readmisné dohody s Afganistanom, Etiópiou, Ghanou, Nigerom a Nigériou.

⁽⁴⁷¹⁾ Alžírsko, Čína, Jordánsko, Nigéria a Tunisko. Pozri aj Európska komisia (2018), **Stav Únie 2018: Silnejšia a účinnejšia európska politika návratu**.

⁽⁴⁷²⁾ Viac informácií o postupoch členských štátov EÚ nájdete v dokumente FRA (2020), *Forced return monitoring systems – 2020 update*.

⁽⁴⁷³⁾ **Rozhodnutie Rady 2004/573/ES** o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov (Ú. v. ES L 261, 2004, s. 28). Pozri aj Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (2018), *Code of Conduct: For return operations and return interventions coordinated or organised by Frontex*, Frontex, Varšava.

V smernici o návrate sa vyžaduje, aby boli deti bez sprievodu vrátené výlučne členom rodiny, ustanovenému opatrovníkovi, alebo do primeraného prijímacieho zariadenia (článok 10) ⁽⁴⁷⁴⁾.

Podľa EDLP majú štáty pozitívnu povinnosť zdržať sa zlého zaobchádzania s kýmkoľvek v rámci ich jurisdikcie alebo pod ich kontrolou, a to bez ohľadu na ich migračný status. Musí sa posúdiť, či sú zranenia alebo bezprávie, ktoré môžu verejní úradníci spôsobiť jednotlivcom, za ktorých zodpovedajú, dostatočne vážne na uplatnenie článku 3 EDLP. Musí sa zohľadniť osobitná zraniteľnosť jednotlivca vyplývajúca napríklad z veku alebo tehotenstva alebo obáv o duševné zdravie ⁽⁴⁷⁵⁾. Pri migrantoch v nezákonnej situácii, ktorí sú predmetom odsunu, musí byť osvedčené, že sú „spôsobilí cestovať“ ⁽⁴⁷⁶⁾.

Podľa usmernení Rady Európy s názvom **Dvadsať usmernení o nútenom návrate** by mali orgány spolupracovať s cieľom obmedziť použitie sily a utečencom by mali dať príležitosť pripraviť sa na návrat (usmernenie 15). Tí musia byť aj zdravotne spôsobilí na cestu (usmernenie 16).

8.2. Dôvernosť

Dôležité je zabezpečiť, aby sa do krajiny návratu dostali len informácie potrebné na uláhlenie odsunu s cieľom zachovať dôvernosť informácií získaných v azylovom procese. Túto mlčanlivosť musí zabezpečiť aj eskorta sprevádzajúca vracajúceho sa utečenca z azylového zariadenia do miesta návratu.

Podľa práva EÚ upravuje informácie získané v konaní o azyle článok 48 **smernice o azylových konaniach** (2013/32/EÚ), ktorý vyžaduje, aby členské štáty EÚ rešpektovali dôvernosť všetkých získaných informácií. V článku 30 smernice sú uvedené záruky, že informácie zhromaždené o jednotlivých žiadateľoch o azyl sa nesmú sprístupniť údajným prenasledovateľom.

⁽⁴⁷⁴⁾ Pozri aj FRA (2019), *Returning Unaccompanied Children: Fundamental rights considerations*, Úrad pre publikácie, Luxemburg, september 2019.

⁽⁴⁷⁵⁾ ESLP, *Shioshvili a i./Rusko*, č. 19356/07, 20. decembra 2016, body 85 – 86; ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011; ESLP, *Darraj/Francúzsko*, č. 34588/07, 4. novembra 2010; ESLP, *Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko*, č. 13178/03, 12. októbra 2006; ESLP, *Moustahi/Francúzsko*, č. 9347/14, 25. júna 2020, body 68 – 70.

⁽⁴⁷⁶⁾ ESLP, *Al-Zawatia/Švédsko* (dec.), č. 50068/08, 22. júna 2010, bod 58.

Podľa EDLP môže porušenie dôvernosti nastoliť problém podľa článku 8 EDLP a ak by toto porušenie viedlo k riziku zlého zaobchádzania po návrate, môže spadať do rozsahu pôsobnosti článku 3 EDLP. ESLP dospel k záveru, že porušenie dôvernosti v procese odsunu je v rozpore s článkom 3 EDLP, keďže zverejnenie informácií o tom, že navrátiliec je podozrivý z terorizmu, by mohlo viesť k riziku zlého zaobchádzania ⁽⁴⁷⁷⁾.

Dvadsať usmernení Rady Európy o nútenom návrate sa zaoberá aj rešpektovaním spracúvania a obmedzeniami ukladanými na spracovanie osobných údajov, ako aj zákazom zdieľania informácií týkajúcich sa žiadosti o azyl (usmernenie 12).

8.3. Vážne bezprávie spôsobené prísnymi donucovacími opatreniami

Podľa domáceho práva môžu byť zástupcovia štátu, ako napríklad väzenskí dozorcovia alebo sprievod, oprávnení pri výkone svojich funkcií použiť silu. Právo EÚ aj EDLP stanovujú, že táto sila musí byť primeraná, nevyhnutná a úmerná.

Právo EÚ aj EDLP stanovujú spoločné štandardy uplatniteľné na úmrtie vo väzení. Právo na život zaručuje článok 2 Charty EÚ aj EDLP. Článok 2 predstavuje jedno z najdôležitejších práv, z ktorého podľa článku 15 EDLP neexistujú žiadne výnimky. EDLP však stanovuje, že použitie sily, najmä smrtiacej sily, nie je porušením článku 2, ak je použitie sily „úplne nevyhnutné“ a „striktne primerané“ ⁽⁴⁷⁸⁾.

Podľa práva EÚ sú v **smernici o návrate** stanovené pravidlá o donucovacích opatreniach. Tieto opatrenia sa majú použiť ako posledná možnosť a musia byť úmerné a neprekračovať primeranú silu. Musia sa vykonávať s riadnym rešpektovaním dôstojnosti a telesnej integrity dotknutej osoby (článok 8 ods. 4).

Podľa EDLP primárna povinnosť štátov podľa článku 2 EDLP v súvislosti s použitím sily zástupcami štátu zahŕňa zavedenie vhodného právneho rámca vymedzujúceho obmedzené okolnosti, za ktorých môžu orgány presadzovania práva použiť silu. Judikatúra súvisiaca s článkom 2 EDLP vyžaduje legislatívny, regulačný a správny rámec upravujúci použitie sily zástupcami štátu s cieľom chrániť proti svojvôli, zneužitiu

⁽⁴⁷⁷⁾ ESLP, *X./Švédsko*, č. 36417/16, 9. januára 2018, body 55 – 61.

⁽⁴⁷⁸⁾ ESLP, *McCann a i./Spojené kráľovstvo*, č. 18984/91, 27. septembra 1995, body 148 – 149; ESLP, *Yüksel Erdoğan a i./Turecko*, č. 57049/00, 15. mája 2007, bod 86; ESLP, *Ramsahai a i./Holandsko* [VK], č. 52391/99, 15. mája 2007, bod 286; ESLP, *Giuliani a Gaggio/Taliansko* [VK], č. 23458/02, 24. marca 2011, body 175 – 176.

a strate života vrátane nehôd, ktorým sa možno vyhnúť. V tomto rámci musia byť jasne a primerane stanovené personálna štruktúra, komunikačné kanály a usmernenia o použití sily⁽⁴⁷⁹⁾. Ak zástupcovia štátu použijú silu väčšiu než sú primerane oprávnení použiť a zapríčinia tým bezprávie alebo dokonca smrť, zodpovednosť môže padnúť na členský štát. Je potrebné účinné vyšetrenie toho, čo sa stalo, ktoré môže viesť k trestnému stíhaniu⁽⁴⁸⁰⁾, a príslušné orgány musia pri vyšetrowaní uplatňovať prísnu kontrolu⁽⁴⁸¹⁾.

ESLP rozhodol, že členské štáty nielenže majú negatívne povinnosti neublížovať jednotlivcom, ale aj pozitívne povinnosti chrániť jednotlivcov pred stratou života alebo vážnym zranením vrátane ochrany pred tretími stranami alebo pred nimi samotnými, ako aj poskytnúť im prístup k lekárskeym službám. Povinnosť členských štátov týkajúca sa ochrany zahŕňa aj povinnosť prijať právne ustanovenia a vhodné postupy vrátane ustanovení o trestnej zodpovednosti s cieľom zabrániť trestným činom proti osobe so sprievodnými sankciami na zabránenie páchania týchto trestných činov⁽⁴⁸²⁾. Otázkou je, či orgány urobili všetko, čo sa od nich dalo primerane očakávať, aby zabránili reálnemu a bezprostrednému ohrozeniu života, o ktorom vedeli alebo mali vedieť⁽⁴⁸³⁾.

Pri posudzovaní zákonnosti použitia sily zvažuje ESLP niekoľko faktorov vrátane charakteru sledovaného cieľa a ohrozenia zdravia a života v danej situácii. Súd posudzuje okolnosti konkrétneho použitia sily vrátane toho, či bolo úmyselné alebo neúmyselné, a či bola operácia adekvátne naplánovaná a kontrolovaná.

⁽⁴⁷⁹⁾ ESLP, *Makaratzis/Grécko* [VK], č. 50385/99, 20. decembra 2004, bod 58; ESLP, *Nachova a i./Bulharsko* [VK], č. 43577/98 a 43579/98, 6. júla 2005, bod 96; ESLP, *Giuliani a Gaggio/Taliansko* [VK], č. 23458/02, 24. marca 2011, bod 209.

⁽⁴⁸⁰⁾ ESLP, *McCann a i./Spojené kráľovstvo*, č. 18984/91, 27. septembra 1995, bod 161; ESLP, *Velikova/Bulharsko*, č. 41488/98, 18. mája 2000, bod 80.

⁽⁴⁸¹⁾ ESLP, *Enukidze a Girgvliani/Gruzínsko*, č. 25091/07, 26. apríla 2011, bod 277; ESLP, *Armani Da Silva/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 5878/08, 30. marca 2016, bod 229.

⁽⁴⁸²⁾ ESLP, *Osman/Spojené kráľovstvo*, č. 23452/94, 28. októbra 1998; ESLP, *Mastromatteo/Taliansko* [VK], č. 37703/97, 24. októbra 2002, body 72 – 73; ESLP, *Finogenov a i./Rusko*, č. 18299/03 a 27311/03, 20. decembra 2011, bod 209.

⁽⁴⁸³⁾ ESLP, *Branko Tomašić a i./Chorvátsko*, č. 46598/06, 15. januára 2009, bod 51.

Príklad: Vo veci *Kaya/Turecko* ⁽⁴⁸⁴⁾ ESLP znova pripomenul, že členský štát musí zväziť nasadenie sily a stupeň rizika, ktoré môže spôsobiť stratu života.

Použitie väzby nielenže môže nastoliť problémy podľa článku 2, ktoré zahŕňajú stratu života alebo situáciu, v ktorej osoba takmer príde o život, ako napríklad pokus o samovraždu v dôsledku nepretržitého bezprávia, ale aj podľa článkov 3 a 8 EDLP v situáciách, kde sa jednotlivcovi ubližuje alebo sa zranil z dôvodu použitia väzby, čo skrátka znamená nezákonné zabitie.

Súdny dvor rozhodol, že k porušeniu článku 3 EDLP dochádza vtedy, keď jednotlivec utrpí poškodenie mozgu v dôsledku použitia neprimeranej sily pri zatknutí ⁽⁴⁸⁵⁾, keď zástupcovia štátu zadržané osoby počas ich zadržania na policajnej stanici udrú do tváre ⁽⁴⁸⁶⁾ alebo keď orgány nedokážu účinne vyšetriť sťažnosti žiadateľov týkajúce sa údajného zlého zaobchádzania počas vyhostenia ⁽⁴⁸⁷⁾.

ESLP vyjadril obavy z incidentov s účasťou polície alebo iných úradníkov zúčastňujúcich sa na „zásahoch“ proti jednotlivcom v kontexte článku 8 EDLP. Jednotlivci musia byť chránení pred rizikom neprimeraných zásahov polície v ich domovoch ⁽⁴⁸⁸⁾. Mali by sa zaviesť záruky, aby sa zabránilo akémukoľvek možnému zneužitiu a aby sa chránila ľudská dôstojnosť. Môže to zahŕňať požiadavku, aby štát vykonal účinné vyšetrovanie, ak je to jediný právny prostriedok na preskúmanie obvinení z nezákonných prehliadok majetku ⁽⁴⁸⁹⁾.

Úmrtie alebo zranenie môže byť spôsobené donucovacími technikami alebo tým, že členské štáty nezabránili strate života vrátane sebapoškodenia alebo zo zdravotných dôvodov ⁽⁴⁹⁰⁾. Z tohto hľadiska **Dvadsať usmernení Rady Európy o nútenom návrate** zakazuje obmedzujúce opatrenia, ktoré môžu čiastočne alebo úplne zablokovať dýchacie cesty, alebo vnútiť utečencovi postavenie, v ktorom riskuje zadusenie (usmernenie 19).

⁽⁴⁸⁴⁾ ESLP, *Kaya/Turecko*, č. 22729/93, 19. februára 1998.

⁽⁴⁸⁵⁾ ESLP, *Ihan/Turecko* [VK], č. 22277/93, 27. júna 2000, body 77 – 87.

⁽⁴⁸⁶⁾ ESLP, *Bouyid/Belgicko* [VK], č. 23380/09, 28. septembra 2015.

⁽⁴⁸⁷⁾ ESLP, *Thuo/Cyprus*, č. 3869/07, 4. apríla 2017.

⁽⁴⁸⁸⁾ ESLP, *Kučera/Slovensko*, č. 48666/99, 17. júla 2007, body 119 a 122 – 124; ESLP, *Rachwalski a Ferenc/ Poľsko*, č. 47709/99, 28. júla 2009, body 58 – 63.

⁽⁴⁸⁹⁾ ESLP, *Vasylichuk/Ukrajina*, č. 24402/07, 13. júna 2013, bod 84.

⁽⁴⁹⁰⁾ Pozri napríklad prípad Spojeného kráľovstva *FGP/Serco Plc & Anor* [2012] EWHC 1804 (Admin), 5. júla 2012.

8.4. Vyšetovania

Podľa EDLP sa všeobecné zásady vypracované predovšetkým podľa článkov 2, 3 a 8 EDLP môžu za určitých okolností použiť aj v kontexte nútených návratov. Ak jednotlivec príde o život alebo utrpí vážne zranenie, pokiaľ je v rukách členského štátu, alebo ak k tomu dôjde za okolností, za ktorých môže členský štát nie byť zodpovednosť, ako napríklad keď je jednotlivec vo väzení, musí existovať nejaká forma účinného a oficiálneho vyšetovania. Pri následnom vyšetovaní musia príslušné orgány uplatňovať mimoriadne prísnu kontrolu⁽⁴⁹¹⁾. Členský štát môže niesť zodpovednosť aj vtedy, ak niektoré časti svojej práce v situáciách odsunu zadá súkromným spoločnostiam. Musí byť zachovaná minimálna úroveň účinnosti, ktorá závisí od okolností prípadu⁽⁴⁹²⁾. S cieľom zabezpečiť rešpektovanie právneho štátu a zachovať dôveru verejnosti musí existovať účinná zodpovednosť a transparentnosť⁽⁴⁹³⁾.

Ak sa zistí úmrtie alebo zranenie jednotlivca, ktorý bol vo väzení alebo pod kontrolou členského štátu, bremeno poskytnúť uspokojivé a presvedčivé vysvetlenie uvedenej udalosti spočíva na členskom štáte. Porušenie článku 2 sa napríklad zistilo vtedy, keď vláda uviedla úmrtie z prirodzených príčin bez akéhokoľvek uspokojivého vysvetlenia úmrtia alebo chyby pri prehliadke *post mortem*⁽⁴⁹⁴⁾. Podobné prípady porušenia článku 2 sa zistili v prípadoch zlej lekárskej starostlivosti vo väzenskej nemocnici⁽⁴⁹⁵⁾ a nedostatkov vo vyšetrení žiadateľovho stavu vo väzení⁽⁴⁹⁶⁾.

V prípade vyšetovania, ktoré je v súlade s článkom 2, sú základnými kritériami to, že by malo byť nezávislé; malo by sa vykonať rýchlo a s primeranou rýchlosťou; mali by sa doň zapojiť rodiny obete; a malo by byť otvorené verejnej kontrole⁽⁴⁹⁷⁾. Výsledky vyšetovania by mali byť prístupné aj verejnosti. Povinnosť začať vyšetovanie z vlastnej iniciatívy a bez čakania na podanie sťažnosti spočíva na orgánoch. Z hierarchického hľadiska by mal vyšetovanie viesť úradník alebo orgán nezávislý od osôb zapletených do udalostí. To znamená nielen bez hierarchického alebo inštitucionálneho prepojenia, ale aj praktickú nezávislosť⁽⁴⁹⁸⁾.

⁽⁴⁹¹⁾ ESLP, *Armani Da Silva/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 5878/08, 30. marca 2016.

⁽⁴⁹²⁾ ESLP, *McCann a i./Spojené kráľovstvo*, č. 18984/91, 27. septembra 1995, bod 161; ESLP, *Velikova/Bulharsko*, č. 41488/98, 18. mája 2000, bod 80.

⁽⁴⁹³⁾ ESLP, *Ramsahai a i./Holandsko* [VK], č. 52391/99, 15. mája 2007, bod 325.

⁽⁴⁹⁴⁾ ESLP, *Tanli/Turecko*, č. 26129/95, 10. apríla 2001, body 143 – 147.

⁽⁴⁹⁵⁾ ESLP, *Tarariyeva/Rusko*, č. 4353/03, 14. decembra 2006, bod 88.

⁽⁴⁹⁶⁾ ESLP, *Tais/Francúzsko*, č. 39922/03, 1. júna 2006.

⁽⁴⁹⁷⁾ ESLP, *Armani Da Silva/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 5878/08, 30. marca 2016, body 232 – 237.

⁽⁴⁹⁸⁾ ESLP, *Finucane/Spojené kráľovstvo*, č. 29178/95, 1. júla 2003, bod 68.

Hlavné body

- Odsuny by sa mali vykonávať bezpečne, humánne a s ochranou dôstojnosti jednotlivca (pozri [oddiel 8.1](#)).
- Jednotlivci by mali byť schopní cestovať so zreteľom na ich fyzické a duševné zdravie (pozri [oddiel 8.1](#)).
- Osobitnú starostlivosť treba venovať zraniteľným osobám vrátane detí, ako aj osobám, u ktorých je riziko samovraždy alebo sebapoškodzovania (pozri [oddiel 8.1](#)).
- Podľa práva EÚ musia členské štáty ustanoviť účinné systémy monitorovania núteného návratu (pozri [oddiel 8.1](#)).
- V smernici o návrate sa vyžaduje, aby boli deti bez sprievodu vrátené členom rodiny, ustanovenému opatrovníkovi alebo do primeraného prijímacieho zariadenia (pozri [oddiel 8.1](#)).
- Mala by sa zabezpečiť dôvernosť informácií získaných v azylovom procese (pozri [oddiel 8.2](#)).
- Podľa práva EÚ aj EDLP musí byť každé použitie donucovacích opatrení primerané, nevyhnutné a úmerné (pozri [oddiel 8.3](#)).
- Podľa EDLP sa od orgánov vyžaduje prešetriť vierohodné obvinenia z nadmerného použitia sily počas odsunu (pozri [oddiel 8.4](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieloch Ďalšie informácie](#).

9

Hospodárske a sociálne práva

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Charta EÚ, články 12 (sloboda zhromažďovania a združovania), 15 ods. 1 (sloboda zvoliť si povolanie a právo vykonávať povolanie), 16 (sloboda podnikania), 28 (právo na kolektívne vyjednávanie a kolektívne akcie), 29 (právo na prístup k službám zamestnanosti), 30 (ochrana v prípade bezdôvodného prepustenia), 31 (spravodlivé a primerané pracovné podmienky) a 32 (zákaz detskej práce a ochrana mladistvých pri práci)</p> <p>Prístup na trh práce je regulovaný sekundárnym právom EÚ pre každú špecifickú kategóriu</p>	<p>Hospodárske práva</p>	<p>EDLP, článok 4 (zákaz otroctva a nútenej práce)</p> <p>EDLP, článok 11 (sloboda združovania)</p> <p>ESC, článok 1 ods. 2 (nediskriminácia a nútená alebo povinná práca)</p> <p>ESC, článok 5 (sloboda združovania)</p> <p>ESC, článok 6 (kolektívne vyjednávanie a kolektívne akcie)</p> <p>ESLP, <i>Bigaeva/Grécko</i>, č. 26713/05, 2009 (cudzinke bolo povolené dokončiť odborné vzdelávanie, ale nie zúčastniť sa príslušných skúšok)</p> <p>EVSP, <i>LO/TCO/Švédsko</i>, sťažnosť č. 85/2012, 2013 (obmedzenia rovnakého zaobchádzania s vyslanými pracovníkmi, pokiaľ ide o zamestnanecké a odborové práva)</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Charta EÚ, článok 14 (právo na vzdelanie pre každého)</p> <p>Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 14 ods. 1 (migranti v nezákonnej situácii)</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 14 (žiadatelia o azyl)</p>	<p>Vzdelávanie</p>	<p>EDLP, článok 2 protokolu č. 1 (právo na vzdelanie)</p> <p>ESC, články 17 (právo detí na sociálnu, právnu a hospodársku ochranu), 18 (právo vykonávať zárobkovú činnosť) a 19 (právo migrujúcich pracovníkov a ich rodín na ochranu a pomoc)</p> <p>ESLP, <i>Ponomaryovi/Bulharsko</i>, č. 5335/05, 2011 (migrantom v nezákonnej situácii sa účtovali vyššie poplatky za stredoškolské vzdelávanie)</p> <p>Európska komisia pre ľudské práva, <i>Karus/Taliansko</i> (dec.), č. 29043/95,1998 (cudzincom sa účtovali vyššie poplatky za vzdelávanie tretieho stupňa)</p>
<p>Charta EÚ, článok 34 ods. 3 (sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc)</p> <p>Pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP, osoby s dlhodobým pobytom, žiadateľov o azyl, utečencov, osoby oprávnené na doplnkovú ochranu a obeť obchodovania s ľuďmi, predpisy o bývaní sú obsiahnuté v sekundárnom práve EÚ.</p>	<p>Bývanie</p>	<p>ESLP, <i>Gillow/Spojené kráľovstvo</i>, č. 9063/80, 1986 (právo na rešpektovanie domova)</p> <p>ESLP, <i>M.S.S./Belgicko</i> [VK], č. 30696/09, 2011 (neposkytnutie bývania môže znamenať porušenie článku 3 EDLP)</p> <p>ESC, článok 31 (právo na bývanie)</p> <p>EVSP, <i>FEANTSA/Holandsko</i>, sťažnosť č. 86/2012, 2014 (právo na núdzové útočisko)</p> <p>EVSP, <i>D. C. I./Holandsko</i>, sťažnosť č. 47/2008, 2009 (bývanie pre deti v nezákonnej situácii)</p>
<p>Charta EÚ, článok 35 (zdravotná starostlivosť)</p> <p>Zdravotnú starostlivosť upravuje sekundárne právo pre každú špecifickú kategóriu.</p>	<p>Zdravotná starostlivosť</p>	<p>ESC, článok 11 (právo na bývanie)</p> <p>ESC, článok 13 (právo na sociálnu a lekársku pomoc)</p> <p>EVSP <i>FIDH/Francúzska</i>, sťažnosť č. 14/2003, 2004</p> <p>EVSP, <i>EUROCEF/Francúzska</i>, sťažnosť č. 114/2015, 2018 (ubytovanie a starostlivosť o deti bez sprievodu)</p>

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP:</p> <p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES), články 24 a 14</p> <p>Nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii sociálneho zabezpečenia, zmenené a doplnené nariadením (EÚ) č. 465/2012</p> <p>Pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretích krajín pohybujúcich sa v rámci EÚ:</p> <p>Nariadenie (ES) č. 859/2003 a nariadenie (EÚ) č. 1231/2010</p> <p>Ostatné kategórie:</p> <p>Sekundárne právo EÚ obsahuje osobitné oprávnenia pre žiadateľov o azyl, utečencov, osoby oprávnené na doplnkovú ochranu, obeť obchodovania s ľuďmi a osoby s dlhodobým pobytom.</p> <p>SDEÚ, spojené veci C-443/14 a C-444/14, <i>Alo a Osso</i> [VK], 2016 (podmienky pobytu uložené osobe, ktorej sa poskytla doplnková ochrana)</p> <p>SDEÚ, C-713/17, <i>Ayubi</i>, 2018, (utečenec s povolením na prechodný pobyt)</p>	<p>Sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc</p>	<p>ESLP, <i>Gaygusuz/Rakúsko</i>, č. 17371/90, 1996 (diskriminácia cudzincov, pokiaľ ide o dávky v nezamestnanosti)</p> <p>ESLP, <i>Koua Poirrez/Francúzsko</i>, č. 40892/98, 2003 (diskriminácia cudzincov, pokiaľ ide o dávky v invalidite)</p> <p>ESLP, <i>Dhahbi/Taliansko</i>, č. 17120/09, 2014 (diskriminácia cudzincov, pokiaľ ide o rodinné dávky)</p> <p>ESLP, <i>Andrejeva/Lotyšsko</i> [VK], č. 55707/00, 2009 (diskriminácia cudzincov, pokiaľ ide o dôchodky)</p> <p>ESC, článok 12 (právo na sociálne zabezpečenie), 13 (právo na sociálnu a lekársku pomoc), 14 (právo využívať služby sociálneho zabezpečenia), 15 (práva osôb so zdravotným postihnutím), 17 (právo detí na sociálnu, právnu a ekonomickú ochranu), 23 (právo starších osôb na sociálnu ochranu) a 30 (ochrana proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu)</p> <p>EVSP, <i>EUROCEF/Francúzsko</i>, sťažnosť č. 114/2015, 2018 (ubytovanie a starostlivosť o deti bez sprievodu)</p>

Úvod

Pre väčšinu migrantov môže byť prístup k zamestnaniu, vzdelávaniu, bývaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnemu zabezpečeniu, sociálnej pomoci a iným sociálnym dávkam problematický. Priznané právo vstúpiť do štátu alebo zostať v štáte je bežne nevyhnutné na prístup k celému rozsahu sociálnych práv.

Štáty majú zvyčajne povolené robiť rozdiely medzi štátnym príslušnosťami pri uplatňovaní svojho suverénneho práva povoliť alebo zamietnuť prístup na svoje územie. V podstate nie je nezákonné uzavrieť dohody alebo schváliť vnútroštátne právne predpisy udeľujúce určitým štátnym príslušníkom prednostné práva vstúpiť na územie alebo zostať na území štátu. Štáty majú bežne povolené pripojiť k týmto povoleniam na vstup alebo pobyt odlišné podmienky, ako napríklad stanoviť, že osoba nebude mať prístup k zamestnaniu alebo verejným financiám. Štát však musí pamätať na to, že medzinárodné a európske nástroje týkajúce sa ľudských práv zakazujú diskrimináciu vrátane diskriminácie na základe štátnej príslušnosti v príslušných oblastiach, ktoré regulujú⁽⁴⁹⁹⁾.

Čím viac konkrétna situácia spadá do suverénneho práva prijať alebo vyhostiť cudzincov, tým väčšiu slobodu má štát pri stanovovaní odlišných podmienok⁽⁵⁰⁰⁾. Odlišné zaobchádzanie sa stáva tým menej prijateľné, čím je imigračná situácia cudzinca podobnejšia situácii vlastných občanov štátu⁽⁵⁰¹⁾. Pokiaľ ide o základné práva, ako je napríklad právo na život alebo zákaz ponížujúceho zaobchádzania, odlišné zaobchádzanie predstavuje zakázanú diskrimináciu⁽⁵⁰²⁾. Tieto zásady sú osobitne dôležité pri pohľade na prístup k sociálnym právam.

Táto kapitola poskytuje stručný prehľad štandardov EÚ aj Rady Európy, ktoré sa týkajú prístupu k hospodárskym a sociálnym právam, najmä k práci, vzdelaniu, bývaniu, zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrane.

9.1. Hlavné zdroje práva

Podľa práva EÚ majú ustanovenia EÚ o voľnom pohybe významný vplyv na situáciu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ uplatňujúcich svoje právo na voľný pohyb v Európe. Situáciu ich rodinných príslušníkov bez ohľadu na štátnu príslušnosť upravuje [smernica o voľnom pohybe](#) (2004/38/ES). Článok 2 ods. 2 smernice vymedzuje, ktorých rodinných príslušníkov sa týka smernica (pozri aj [oddiel 6.2](#)). Smernica sa vzťahuje aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska⁽⁵⁰³⁾.

⁽⁴⁹⁹⁾ Charta EÚ, článok 21; EDLP, článok 14 a protokol č. 12, článok 1; ESC, časť V, článok E.

⁽⁵⁰⁰⁾ ESLP, *Bah/Spojené kráľovstvo*, č. 56328/07, 27. septembra 2011.

⁽⁵⁰¹⁾ ESLP, *Gaygusuz/Rakúsko*, č. 17371/90, 16. septembra 1996.

⁽⁵⁰²⁾ EVSP, *Defence for Children International (DCI)/Holandsko*, sťažnosť č. 47/2008, 20. októbra 2009.

⁽⁵⁰³⁾ Dohoda o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992, časť III, Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu (ú. v. ES L 1, 1994, s. 3).

Podobné postavenie požívajú rodinní príslušníci švajčiarskych občanov⁽⁵⁰⁴⁾. Rodinní príslušníci, na ktorých sa vzťahujú tieto rôzne ustanovenia, nie sú oprávnení len na prístup na trh práce, ale aj na prístup k sociálnym výhodám.

Podľa práva EÚ majú v členských štátoch EÚ privilegované postavenie tureckí štátni príslušníci, aj keď nie sú štátnymi príslušníkmi EHP, a ich rodinní príslušníci. To vyplýva z *Ankarskej dohody* z roku 1963 a jej *dotankového protokolu* z roku 1970, ktorý predpokladal, že Turecko sa do roku 1985 stane členom EÚ.

Mieru prístupu na trh práce pre ostatné kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín, ako sú žiadatelia o azyl, utečenci alebo osoby s dlhodobým pobytom, upravujú konkrétne smernice. V decembri 2011 EÚ prijala *smernicu o jednotnom povolení* (2011/98/EÚ), ktorou sa zavádza jednotný postup podávania žiadostí o povolenie na pobyt a prácu na území členského štátu EÚ pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj spoločný súbor práv na zákonný pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín.

Príklad: *Vec Martinez Silva*⁽⁵⁰⁵⁾ sa týkala zamietnutia rodinnej dávky štátnemu príslušníkovi tretej krajiny z dôvodu, že talianske právo neumožňuje priznať túto dávku štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú držiteľmi jednotného pracovného povolenia. SDEÚ rozhodol, že držiteľ jedného povolenia nemôže byť vylúčený z poberania rodinnej dávky na základe vnútroštátnych právnych predpisov z dôvodu ustanovenia o rovnakom zaobchádzaní, ktoré je súčasťou smernice o jednotnom povolení.

Okrem toho *smernica o rasovej rovnosti* (2000/43/ES) zakazuje diskrimináciu na základe rasového alebo etnického pôvodu v kontexte zamestnania a pri prístupe k tovarom a službám, ako aj k systému sociálnych služieb a sociálneho zabezpečenia⁽⁵⁰⁶⁾. Vzťahuje sa aj na štátnych príslušníkov tretích krajín; podľa článku 3 ods. 2 smernice sa však „nedotýka ustanovení a podmienok, ktoré upravujú vstup a pobyt štátnych príslušníkov z tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti na území členských štátov, a netýka sa rozdielov v akomkoľvek zaobchádzaní súvisiacom s právnym postavením dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti“.

⁽⁵⁰⁴⁾ Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb, 21. júna 1999 (Ú. v. ES L 114, 2002, s. 6), čl. 7.

⁽⁵⁰⁵⁾ SDEÚ, C-449/16, *Kerly del Rosario Martinez Silva/Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) a Comune di Genova*, 21. júna 2017.

⁽⁵⁰⁶⁾ *Smernica 2000/43/ES* (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22).

Dňa 9. decembra 1989 bola vyhlásením všetkých členských štátov prijatá **Charta Spoločenstva o základných sociálnych právach pracovníkov**. Stanovili sa v nej hlavné zásady, ktoré tvoria základ európskeho modelu pracovného práva a formovala vývoj **európskeho sociálneho modelu** v nasledujúcom desaťročí. Základné sociálne práva vyhlásené v Charte Spoločenstva sú ďalej rozpracované a rozšírené v Charte základných práv EÚ. Uplatňovanie charty sa obmedzuje na tie záležitosti, ktoré sú v rozsahu pôsobnosti práva EÚ, a jej ustanovenia nemôžu rozšíriť rozsah pôsobnosti práva EÚ. Podľa Charty EÚ je všetkým jednotlivcom zaručených len veľmi málo sociálnych práv, ako napríklad právo na vzdelanie v článku 14 ods. 1 a 2, pretože väčšina práv sa obmedzuje na občanov a/alebo osoby so zákonným pobytom.

Podľa práva Rady Európy zaručuje EDLP hlavne občianske a politické práva, a teda poskytuje len obmedzené usmernenie o hospodárskych a sociálnych právach.

ESC (prijatá v roku 1961 a prepracovaná v roku 1996) však dopĺňa EDLP a je kľúčovou referenciou v oblasti hospodárskych a sociálnych práv pre európske právo zaoberajúce sa ľudskými právami. Stanovuje základné práva a slobody a ustanovuje mechanizmus dohľadu na základe postupu podávania správ a postupu hromadných sťažností, pričom zaručuje rešpektovanie práv ESC zo strany zmluvných štátov. V ESC je zakotvený súbor práv, ktoré zahŕňajú bývanie, zdravie, vzdelanie, zamestnanie, sociálnu ochranu, voľný pohyb jednotlivcov a nediskrimináciu.

Hoci ochrana migrantov v ESC nevychádza zo zásady reciprocity, jej ustanovenia sa uplatňujú v zásade len na štátnych príslušníkov členských štátov, ktoré ratifikovali ESC, a ktorí sú migrantmi v iných štátoch, ktoré takisto ratifikovali ESC. Podľa prílohy k ESC sa články 1 – 17 a 20 – 31 ESC uplatňujú na cudzincov za predpokladu, že sú štátnymi príslušníkmi zmluvného štátu ESC, ktorí sa oprávnené zdržiavajú alebo pravidelne pracujú na území iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou ESC, hoci sa na ne výslovne neodkazuje. Tieto články sa majú vykladať z hľadiska článkov 18 a 19 o migrujúcich pracovníkoch a ich rodinných príslušníkoch. Článok 18 zabezpečuje právo vykonávať zárobkovú činnosť na území zmluvného štátu a článok 19 zabezpečuje právo migrujúcich pracovníkov a ich rodín na ochranu a pomoc.

Rozsah uplatňovania ESC je takto mierne obmedzený, ale EVSP vypracoval významný súbor jurisprudencie. Keď ide o určité základné práva, EVSP rozširuje osobný rámec ESC s cieľom zahrnúť každého na území vrátane migrantov v nezákonnej situácii ⁽⁵⁰⁷⁾.

ESC má významný komplementárny vzťah s EDLP, ktorý judikatúre EVSP pridáva podstatnú hodnotu. Aj keď nie všetky členské štáty EÚ a Rady Európy ratifikovali ESC alebo prijali všetky jej ustanovenia, ESLP rozhodol, že ratifikácia nie je podstatná pre výklad určitých otázok súdom, ktoré vznikli podľa EDLP a upravuje ich aj ESC ⁽⁵⁰⁸⁾.

9.2. Hospodárske práva

V tomto oddiele sa skúmajú hospodárske práva vrátane prístupu na trh práce a práva na rovnaké zaobchádzanie v práci. Prístup na trh práce zvyčajne závisí od právneho postavenia osoby. Od momentu, kedy osoba začne pracovať, či už zákonne alebo nie, musia sa rešpektovať základné pracovné práva. Podobne sú pracovníci bez ohľadu na právne postavenie oprávnení dostávať za vykonanú prácu mzdu.

Podľa EDLP nie sú hospodárske a sociálne práva výslovne zaručené s výnimkou zákazu otroctva a nútenej práce (článok 4) a práva na vytváranie odborových zväzov (článok 11).

Konania pred ESLP v príbuzných oblastiach zahŕňali konanie, v ktorom súd skúmal situáciu cudzinky, ktorá mohla začať s odbornou prípravou na určité povolanie, a potom jej bolo odmietnuté právo vykonávať ho.

⁽⁵⁰⁷⁾ EVSP, *International Federation of Human Rights Leagues (FIDH)/Francúzsko*, sťažnosť č. 14/2003, skutková podstata veci, 8. septembra 2004; ESVP, *Conference of European Churches (CEC)/Holandsko*, sťažnosť č. 90/2013, skutková podstata veci, 1. júla 2014; ESVP, *European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA)/Holandsko*, sťažnosť č. 86/2012, skutková podstata veci, 2. júla 2014. Okrem toho, EVSP vydal vyhlásenie o výklade práv utečencov podľa ESC v roku 2015.

⁽⁵⁰⁸⁾ ESLP, *Demir a Baykara/Turecko* [VK], č. 34503/97, 12. novembra 2008, body 85 – 86. Ďalšie príklady relevantných medzinárodných nástrojov uplatniteľných v tejto oblasti zahŕňajú Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Dohovor OSN o migrujúcih pracovníkoch a Dohovor Medzinárodnej organizácie práce č. 143.

Príklad: Vo veci *Bigaeva/Grécko* ⁽⁵⁰⁹⁾ dostala ruská občianka povolenie začať 18-mesačnú odbornú prípravu s cieľom prijatia do Gréckej advokátskej komory. Po dokončení jej advokátska komora odmietla prístup na skúšky do komory z dôvodu, že nebola gréckou štátnou príslušníčkou. ESLP si všimol, že advokátska komora povolila žalobkyni začať s odbornou prípravou, hoci bolo jasné, že po ukončení sa nebude môcť zúčastniť na advokátskych skúškach. Súd zistil, že postup orgánov vykazuje nedostatok konzistencie a rešpektu voči žalobkyni osobne aj profesionálne a nezákonne zasiahol do jej súkromného života v zmysle článku 8 EDLP. ESLP však nezistil, či je vylúčenie cudzincov zo samotného vykonávania právnického povolania diskriminačné.

Podľa ESC článok 1 zaručuje právo na prácu a zakazuje diskrimináciu v zamestnaní, ako aj nútenú prácu. To znamená, že jedinými pracovnými miestami, ktoré môžu byť cudzincom zakázané, sú tie, ktoré sú neodmysliteľne spojené s ochranou verejného záujmu alebo národnej bezpečnosti a zahŕňajú výkon (vysokého) orgánu verejnej moci ⁽⁵¹⁰⁾.

V článku 18 ESC sa stanovuje právo vykonávať zárobkovú činnosť na území iných štátov, ktoré sú zmluvnými stranami ESC. Toto ustanovenie neupravuje vstup na územie na pracovné účely a v niektorých ohľadoch je skôr podnetné než povinné. Vyžaduje však, aby miera zamietnutia pracovných povolení nebola príliš vysoká ⁽⁵¹¹⁾; aby pracovné povolenia a povolenia na pobyt bolo možné získať prostredníctvom jednotného postupu vybavovania žiadostí a bez nadmerných poplatkov a platieb ⁽⁵¹²⁾; aby akékoľvek udelené pracovné povolenia neboli príliš obmedzujúce z geografického a/alebo pracovného hľadiska ⁽⁵¹³⁾ a strata zamestnania nemusí automaticky a okamžite viesť k strate povolenia na pobyt, ale mala by danej osobe poskytnúť čas hľadať si inú prácu ⁽⁵¹⁴⁾.

Článok 19 ESC obsahuje rozsiahly katalóg ustanovení o ochrane a podpore migrujúcich pracovníkov na území iných zmluvných štátov, ale stanovuje, že tam musia byť zákonne (podrobnosti o článku 19 ods. 8 však pozri v kapitole 4).

⁽⁵⁰⁹⁾ ESLP, *Bigaeva/Grécko*, č. 26713/05, 28. mája 2009.

⁽⁵¹⁰⁾ Závery ESVP 2012, Albánsko, článok 1 ods. 2.

⁽⁵¹¹⁾ Závery ESVP XVII-2, Španielsko, článok 18 ods. 1.

⁽⁵¹²⁾ Závery ESVP XVII-2, Nemecko, článok 18 ods. 2.

⁽⁵¹³⁾ Závery ESVP V, Nemecko, článok 18 ods. 3.

⁽⁵¹⁴⁾ Závery ESVP XVII-2, Fínsko, článok 18 ods. 3.

ESC sa zaoberá aj pracovnými podmienkami, ako je napríklad právo na primeraný pracovný čas, právo na každoročnú platenú dovolenku, právo na ochranu zdravia a bezpečnosť na pracovisku a právo na spravodlivú odmenu, ako aj kolektívne práva⁽⁵¹⁵⁾.

Podľa práva EÚ je jednou zo slobôd zakotvených v **Charte EÚ** „právo na prácu a vykonávanie slobodne zvoleného alebo prijatého povolania“ (článok 15 ods. 1 Charty). Toto právo sa však obchádza vo vnútroštátnom práve vrátane vnútroštátnych právnych predpisov upravujúcich právo cudzincov pracovať. Charta uznáva právo na kolektívne vyjednávanie (článok 28) a slobodu zakladať odborové zväzy (článok 12). Takisto každému zaručuje právo na prístup k bezplatným službám zamestnanosti (článok 29). Každý pracovník vrátane štátnych príslušníkov tretích krajín požíva ochranu pred bezdôvodným prepustením (článok 30), právo na spravodlivé a primerané pracovné podmienky, a právo na odpočinok a každoročnú platenú dovolenku (článok 31). Článok 16 zaručuje slobodu podnikania. Charta poskytuje aj ochranu zdravia a bezpečnosť ti pri práci (článok 31). Tak isto zakazuje aj detskú prácu (článok 32).

Sekundárne právo EÚ venované osobitnej kategórii osôb zvyčajne reguluje prístup na trh práce. Štátni príslušníci tretích krajín majú prístupu na trh práce v rôznej miere v závislosti od kategórie, do ktorej patria. V oddieloch 9.2.1 – 9.2.9 je stručne načrtnutá situácia hlavných kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín.

9.2.1. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP a Švajčiarska

Podľa práva EÚ majú určení rodinní príslušníci – akejkoľvek štátnej príslušnosti – občanov EÚ, ktorí uplatňujú právo na voľný pohyb, ako aj občanov ostatných štátov EHP a Švajčiarska právo voľne sa pohybovať po celej Európe na účely zamestnania a samostatnej zárobkovej činnosti a majú právo na zaobchádzanie rovnocenné so zaobchádzaním s vlastnými štátnymi príslušníkmi členského štátu (pokiaľ ide o štátnych príslušníkov EÚ, pozri článok 24 **smernice o voľnom pohybe**).

⁽⁵¹⁵⁾ ESVP, *Marangopoulos Foundation for Human Rights (MFHR)/Grécko*, sťažnosť č. 30/2005, skutková podstata veci, ktorá sa týka baníkov, 6. decembra 2006.

Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov Švajčiarska nemajú v tomto zmysle právo na úplne rovnaké zaobchádzanie ⁽⁵¹⁶⁾.

V kontexte voľného pohybu občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov akejkoľvek štátnej príslušnosti je v článku 45 ods. 4 ZFEÚ uvedené ustanovenie, aby členské štáty EÚ vyhradili zamestnanie vo verejnej službe pre vlastných štátnych príslušníkov. SDEÚ to vykladá prísne a nedovoľuje členským štátom EÚ, aby vyhradili prístup k určitým pozíciám len pre svojich štátnych príslušníkov, napríklad prácu pomocného učiteľa ⁽⁵¹⁷⁾ alebo asistenta na univerzite vyučujúceho cudzie jazyky ⁽⁵¹⁸⁾.

S cieľom uľahčiť skutočný voľný pohyb pracovníkov prijala EÚ aj zložité právne predpisy týkajúce sa vzájomného uznávania kvalifikácie všeobecne aj v jednotlivých odvetviach, ktoré sa vzťahujú na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi, ako aj na štátnych príslušníkov krajín EHP. [Smernica 2005/36/ES](#) o uznávaní odbornej kvalifikácie bola naposledy skonsolidovaná v máji 2013 (treba si všimnúť aj zmeny). Existujú zložité ustanovenia týkajúce sa osôb, ktoré získali celú kvalifikáciu alebo časť svojej kvalifikácie mimo EÚ, aj keď tieto kvalifikácie už boli uznané v jednom členskom štáte EÚ. SDEÚ vydal v tejto oblasti značný počet rozsudkov ⁽⁵¹⁹⁾.

9.2.2. Vyslaní pracovníci

Podľa práva EÚ sa na štátnych príslušníkov tretích krajín nepoživajúcich práva na voľný pohyb, ktorí sú zákonne zamestnaní v jednom členskom štáte a ktorých zamestnávateľ dočasne vyšle, aby vykonávali prácu v jeho mene v inom členskom štáte, vzťahuje [smernica o vysielaní pracovníkov](#), zmenená [smernicou \(EÚ\) 2018/957](#). Účelom smernice je zaistiť ochranu a pracovné podmienky vyslaných pracovníkov v celej Európskej únii s cieľom zabrániť „sociálnemu dämpingu“. Konkrétnejšie je smernica zameraná na zosúladenie slobody poskytovať cezhraničné služby podľa článku 56 ZFEÚ s vhodnou ochranou práv pracovníkov dočasne vyslaných s týmto cieľom do zahraničia ⁽⁵²⁰⁾. Ako zdôraznil ESD, to však nemôže viesť k situácii,

⁽⁵¹⁶⁾ SDEÚ, C-70/09, *Alexander Hengartner a Rudolf Gasser/Landesregierung Vorarlberg*, 15. júla 2010, body 39 – 43.

⁽⁵¹⁷⁾ ESD, C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum/Land Baden-Württemberg*, 3. júla 1986, body 26 – 27.

⁽⁵¹⁸⁾ ESD, spojené veci C-259/91, C-331/91 a C-332/91, *Pilar Allué a Carmel Mary Coonan a i./Università degli studi di Venezia a Università degli studi di Parma*, 2. augusta 1993, body 15 – 21.

⁽⁵¹⁹⁾ Prehľad judikatúry týkajúcej sa smernice 2005/36/ES nájdete v položke EUR-Lex uvedenej v smernici v časti „Informácie o dokumentoch“.

⁽⁵²⁰⁾ ESD, C-346/06, *Dirk Ruffert/Land Niedersachsen*, 3. apríla 2008.

v ktorej je zamestnávateľ podľa smernice povinný rešpektovať príslušné pracovné právo vysielajúceho štátu aj hostiteľskej krajiny, pretože štandard ochrany zaručený v týchto dvoch členských štátoch EÚ sa môže považovať za rovnocenný⁽⁵²¹⁾.

V tomto zmysle smernica stanovuje minimálne štandardy, ktoré sa musia uplatňovať na všetkých zamestnancov z jedného členského štátu vyslaných na prácu do iného členského štátu. Konkrétne sa v článku 3 smernice uvádza, že podmienky ustanovené právnymi predpismi hostiteľského štátu alebo univerzálne platnými kolektívnymi zmluvami sa vzťahujú na vyslaných pracovníkov, najmä vo vzťahu k minimálnym pracovným časom, prestávkam, každoročným dovolenkám a mzdovým sadzbám.

Podľa ESC EVSP rozhodol, že švédske právo obsahuje obmedzenia kolektívneho vyjednávanía a činnosti v súvislosti s vyslanými pracovníkmi, čo je v rozpore s článkom 6 ods. 2 a 4⁽⁵²²⁾.

9.2.3. Držitelia modrých kariet, výskumní pracovníci a študenti

Podľa práva EÚ po dvoch rokoch zákonného zamestnania sú štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú držiteľmi modrých kariet EÚ, oprávnení na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci hostiteľského štátu, pokiaľ ide o prístup k akémukoľvek vysokokvalifikovanému zamestnaniu v hostiteľskom štáte. Po 18 mesiacoch zákonného pobytu v jednom členskom štáte sa držiteľ modrej karty EÚ môže presťahovať do iného členského štátu s cieľom prijať vysokokvalifikované zamestnanie, čo podlieha limitom členského štátu týkajúcim sa počtu prijatých štátnych príslušníkov tretích krajín, za predpokladu, že spĺňa rovnaké podmienky pre prvé prijatie v členskom štáte EÚ.

Podľa článku 15 ods. 6 **smernice o modrej karte** (2009/50/ES) získavajú rodinní príslušníci držiteľov modrej karty EÚ akejkoľvek štátnej príslušnosti automatické všeobecné právo na prístup na trh práce. Na rozdiel od **smernice o zlúčení rodiny** (2003/86/ES) neukladá **smernica o modrej karte** lehotu na získanie tohto práva.

⁽⁵²¹⁾ ESD, C-341/05, *Laval un Partneri Ltd/Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1 Byggettan a Svenska Elektrikerförbundet* [VK], 18. decembra 2007.

⁽⁵²²⁾ EVSP, *Swedish Trade Union Confederation (LO) a Swedish Confederation of Professional Employees (TCO)/Švédsko*, sťažnosť č. 85/2012, skutková podstata veci, 3. júla 2013. Pozri aj EVSP, *Závery EVSP 2018, Švédsko*, článok 6 ods. 4.

Smernicou o študentoch a výskumných pracovníkoch [smernica (EÚ) 2016/801] sa upravuje prijímanie štátnych príslušníkov tretích krajín do EÚ na účely výskumu, štúdia, odbornej prípravy, dobrovoľníckej služby, výmenných programov žiakov alebo vzdelávacích projektov a činnosti aupair. Po ukončení výskumu alebo štúdia musia mať výskumní pracovníci a študenti možnosť zostať na území členského štátu EÚ počas obdobia najmenej 9 mesiacov s cieľom hľadať si zamestnanie alebo založiť podnik.

Príklad: Vo veci *Ali Ben Alaya* (⁵²³) SDEÚ rozhodol, že členské štáty EÚ sú povinné prijať na svoje územie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky na prijatie, za predpokladu, že členský štát EÚ sa voči tomuto žiadateľovi neodvolá na jeden z dôvodov uvedených v smernici ako odôvodnenie zamietnutia povolenia na pobyt. Podmienky prijatia sú taxatívne vymenované v článkoch 6 a 7 smernice o študentoch a výskumných pracovníkoch.

9.2.4. Tureckí štátni príslušníci

Podľa práva EÚ majú tureckí občania osobitne privilegované postavenie podľa [Ankarskej dohody z roku 1963](#) a jej [dodatkového protokolu z roku 1970](#), ako aj podľa rozhodnutí prijatých Asociačnou radou EHS – Turecko vytvorenou podľa týchto nástrojov. Tureckí štátni príslušníci napriek tomu nemajú priame právo na vstup do ktoréhokoľvek členského štátu EÚ s cieľom zamestnať sa. Ak im však vnútroštátne právo členského štátu povoľuje zamestnať sa, potom majú právo po roku pokračovať v tomto zamestnaní (⁵²⁴). Po troch rokoch si za určitých podmienok môžu nájsť iné zamestnanie v súlade s článkom 6 ods. 1 [rozhodnutia Asociačnej rady EHS – Turecko č. 1/80](#). Podobne ako pracovníci z EHP, aj tureckí pracovníci sú definovaní zoširoka.

Príklad: Vo veci *Tetik* (⁵²⁵) nemecké orgány nechceli udeliť pánu Tetikovi povolenie na pobyt po skončení trojročnej lehoty, keď si hľadal iné zamestnanie. ESD zistil, že musí dostať primeranú lehotu zákonného pobytu, aby si našiel prácu, na ktorú má právo, ak si ju nájde.

(⁵²³) SDEÚ, C-491/13, *Mohamed Ali Ben Alaya/Bundesrepublik Deutschland*, 10. septembra 2014.

(⁵²⁴) ESD, C-386/95, *Süleyman Eker/Land Baden-Württemberg*, 29. mája 1997, body 20 – 22.

(⁵²⁵) ESD, C-171/95, *Recep Tetik/Land Berlin*, 23. januára 1997, bod 30.

Príklad: Vo veci *Genc* ⁽⁵²⁶⁾ dospel SDEÚ k záveru, že turecká štátna príslušníčka, ktorá pracuje len obmedzený počet hodín, a to 5,5 hodiny týždenne, pre zamestnávateľa za mzdu, ktorá len čiastočne pokrýva jej minimálne životné potreby, je pracovníkom v zmysle článku 6 ods. 1 rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80 za predpokladu, že jej zamestnanie je reálne a skutočné.

Podľa článku 7 rozhodnutia č. 1/80 rodinní príslušníci tureckého pracovníka, aj keď samotní títo rodinní príslušníci nie sú tureckými štátnymi príslušníkmi, môžu získať prístup na trh práce po troch rokoch zákonného pobytu v dotknutom členskom štáte EÚ. Objektívne príčiny môžu odôvodniť, že dotknutí rodinní príslušníci žijú oddelene od migrujúceho tureckého pracovníka. Vnútroštátne právo, ktoré sťažuje alebo znemožňuje zlúčenie rodiny, by viedlo k obmedzeniu usadenia samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré je zakázané podľa dodatkového protokolu z roku 1970 ⁽⁵²⁷⁾.

Dieťa tureckého štátneho príslušníka, ktoré ukončilo odborné vzdelávanie v hostiteľskej krajine, môže reagovať na ponuky zamestnania za predpokladu, že jeden z rodičov je v hostiteľskej krajine zákonne zamestnaný aspoň tri roky.

Príklad: Vo veci *Derin* ⁽⁵²⁸⁾ ESD rozhodol, že turecký štátny príslušník, ktorý sa ako dieťa pripojil k svojim tureckým rodičom zákonne pracujúcim v Nemecku, môže stratiť právo na pobyt v Nemecku, ktoré je odvodené z práva na voľný prístup k zamestnaniu, len z dôvodu verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia, alebo ak opustil územie členského štátu na dostatočne dlhý čas bez udania dôvodu.

Vo vzťahu k právu usadiť sa alebo poskytovať služby majú tureckí štátni príslušníci prospech z doložky o zachovaní *status quo* v článku 41 dodatkového protokolu k Ankarskej dohode. Ak na tureckých štátnych príslušníkov nebola uložená vízová požiadavka alebo požiadavka pracovného povolenia v čase nadobudnutia účinnosti článku 41 protokolu v konkrétnom členskom štáte, tak má tento členský štát zakázané odteraz ukladať požiadavku na vízum alebo pracovné povolenie (pozri aj oddiel 4.8).

⁽⁵²⁶⁾ SDEÚ, C-14/09, *Hava Genc/Land Berlin*, 4. februára 2010, body 27 – 28.

⁽⁵²⁷⁾ SDEÚ, C-138/13, *Naime Dogan/Bundesrepublik Deutschland*, 10. júla 2014.

⁽⁵²⁸⁾ ESD, C-325/05, *Ismail Derin/Landkreis Darmstadt-Dieburg*, 18. júla 2007, body 74 – 75.

9.2.5. Osoby s dlhodobým pobytom a osoby spadajúce pod smernicu o zlúčení rodiny

Podľa práva EÚ sa s osobami, ktoré získali postavenie osôb s dlhodobým pobytom podľa článku 11 písm. a) [smernice o dlhodobom pobyte \(2003/109/ES\)](#), musí zaobchádzať rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, pokiaľ ide o prístup k platnému a neplatenému zamestnaniu, podmienky zamestnania a pracovné podmienky (vrátane pracovného času, zdravotných a bezpečnostných noriem, nároku na dovolenku, odmeňovania a prepúšťania), slobodu združovať sa a vstúpiť do odborového zväzu a slobodu zastupovať odborový zväz alebo združenie.

Pokiaľ ide o osoby spadajúce pod [smernicu o zlúčení rodiny](#) (pozri aj [kapitolu 6](#)), rodinný príslušník garanta, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny so zákonným pobytom, je oprávnený na prístup k zamestnaniu a samostatnej zárobkovej činnosti (článok 14). Prístup na trh práce podlieha lehote po príchode do hostiteľského štátu, ktorá nemôže byť dlhšia ako 12 mesiacov. Počas tejto lehoty môže hostiteľský štát posúdiť, či môže trh práce túto osobu prijať.

9.2.6. Štátni príslušníci ostatných krajín, ktoré uzavreli dohody o pridružení alebo spolupráci

Podľa práva EÚ sa v článku 216 [ZFEÚ](#) uvádza, že EÚ môže uzavrieť dohody s tretími krajinami, pričom článok 217 obsahuje konkrétne ustanovenia o dohodách o pridružení. Občania určitých štátov, s ktorými EÚ uzavrela dohody o pridružení, stabilizácii, spolupráci, partnerstve a/alebo iné druhy dohôd ⁽⁵²⁹⁾, požívajú v mnohých ohľadoch rovnaké zaobchádzanie, ale nie sú oprávnení na úplne rovnaké zaobchádzanie ako občania EÚ. Do júla 2020 uzavrela EÚ dohody s viac ako 100 štátmi ⁽⁵³⁰⁾.

⁽⁵²⁹⁾ Existujú dohody o stabilizácii a pridružení s Albánskom, Bosnou a Hercegovinou, Kosovom [týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244(1999) a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova], Čiernou Horou, Severným Macedónskom a Srbskom. S 13 východoeurópskymi a stredoázijskými krajinami existujú dohody o partnerstve a spolupráci; pôvodné dohody s Alžírskom, Marokom a Tuniskom boli teraz nahradené euro-stredomorskými dohodami (ktoré sa vzťahujú na sedem štátov). Dohody sa podpísali so 79 africkými karibskými a tichomorskými (AKT) štátmi (dohoda z Cotonou) a s Chile. Platnosť dohody z Cotonou sa skončila vo februári 2020 a v súčasnosti sa ukončilo druhé kolo rokovaní o budúcich vzťahoch medzi EÚ a AKT. V prípade záujmu o ďalšie informácie pozri Rada Európskej únie (2020), [z Dohoda z Cotonou](#).

⁽⁵³⁰⁾ Európska služba pre vonkajšiu činnosť, [Databáza Úradu pre zmluvy EÚ](#).

Tieto dohody o pridružení a spolupráci nezakladajú priame právo ich štátnych príslušníkov na vstup a prácu v EÚ. Štátni príslušníci týchto krajín, ktorí zákonne pracujú v danom členskom štáte EÚ, sú však oprávnení na rovnaké zaobchádzanie a rovnaké pracovné podmienky ako štátni príslušníci EU tohto členského štátu. Toto je napríklad prípad článku 64 ods. 1 euro-stredomorských dohôd s Marokom a Tuniskom, ktorý stanovuje, že „zaobchádzanie poskytnuté každým členským štátom pracovníkom marockej [alebo tuniskej] štátnej príslušnosti zamestnaným na ich území má byť bez akejkoľvek diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o pracovné podmienky, odmeňovanie a prepúšťanie, v porovnaní s vlastnými štátnymi príslušníkmi“⁽⁵³¹⁾. Pri dočasnom zamestnaní sa nediskriminácia obmedzuje na pracovné podmienky a odmeňovanie (článok 64 ods. 2). Článok 65 ods. 1 oboch dohôd zavádza nediskrimináciu v oblasti sociálneho zabezpečenia⁽⁵³²⁾.

SDEÚ sa zaoberal viacerými vecami súvisiacimi s týmito dohodami⁽⁵³³⁾. Niektoré z nich sa týkali možnosti obnovenia povolenia štátneho príslušníka tretieho štátu na pobyt za účelom práce po strate práva na pobyt ako závislej osoby po rozpade vzťahu.

Príklad: *Vec El Yassini*⁽⁵³⁴⁾ sa týkala marockého štátneho príslušníka, ktorý stratil počiatočný dôvod na pobyt a následne mu bolo odmietnuté predĺženie jeho povolenia na pobyt bez ohľadu na jeho zárobkovú činnosť. V tomto prípade mal ESD určiť, či prístup, aký zaujala jeho judikatúra, pokiaľ ide o tureckých štátnych príslušníkov⁽⁵³⁵⁾, sa analogicky vzťahuje aj na marockých štátnych príslušníkov, a preto či článok 40 dohody medzi EHS a Marokom (ktorú neskôr nahradila európsko-stredomorská dohoda s Marokom) zahŕňa istotu zamestnania

⁽⁵³¹⁾ Európsko-stredomorská dohoda o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na druhej strane nadobudla účinnosť 1. marca 2000 (Ú. v. ES L 70, 2000, s. 2), a Európsko-stredomorská dohoda, ktorou sa vytvára združenie medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Tuniskou republikou na strane druhej, nadobudla účinnosť 1. marca 1998 (Ú. v. ES L 97, 1998, s. 2).

⁽⁵³²⁾ ESD, C-18/90, *Office National de l'emploi/Bahia Kziber*, 31. januára 1991.

⁽⁵³³⁾ Niektoré prípady týkajúce sa dohôd sú ESD, C-18/90, *Office National de l'emploi/Bahia Kziber*, 31. januára 1991 [Dohoda o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Marockým kráľovstvom, článok 41 ods. 1, *allocation d'atteinte* (Ú. v. ES L 264, 1978, s. 2), nahradená Euro-stredomorskou dohodou o pridružení medzi EÚ a Marokom]; ESD, C-416/96, *El Yassini/Secretary of State for the Home Department*, 2. marca 1999 (Dohoda o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Marockým kráľovstvom); a ESD, C-438/00, *Deutscher Handballbund/Kolpak*, 8. mája 2003 (Slovenská republika).

⁽⁵³⁴⁾ ESD, C-416/96, *El Yassini/Secretary of State for the Home Department*, 2. marca 1999, body 64, 65 a 67.

⁽⁵³⁵⁾ ESD, C-237/91, *Kazim Kus/Landeshauptstadt Wiesbaden*, 16. decembra 1992, body 21 – 23 a 29.

počas celého trvania pracovného pomeru, ako bol zmluvne dohodnutý medzi zamestnávateľom a zamestnancom. ESD zistil, že dohoda medzi EHS a Marokom je priamo uplatniteľná, pretože stanovuje jasné, bezpodmienečné a dostatočne praktické zásady v oblasti pracovných podmienok a odmeňovania. Súdny dvor napriek tomu rozhodol, že judikatúra týkajúca sa Ankarskej dohody s Tureckom sa nemohla vzťahovať na tento prípad. Ankarská dohoda a dohoda medzi EHS a Marokom sú podstatne odlišné a na rozdiel od Turecka dohoda medzi EHS a Marokom neposkytuje Maroku možnosť prístúpenia k Spoločenstvu, ani nie je zameraná na zabezpečenie slobody pohybu pracovníkov. V dôsledku toho Súdny dvor usúdil, že Spojenému kráľovstvu nič nebránilo odmietnuť predĺženie žiadateľovho povolenia na pobyt, aj keď to znamená ukončenie jeho pracovného pomeru pred uplynutím platnosti pracovnej zmluvy. Súd išiel ešte ďalej a zdôraznil, že situácia by bola iná, keby členský štát EÚ udelil marockému štátnemu príslušníkovi „osobitné práva v súvislosti so zamestnaním, ktoré by boli rozsiahlejšie ako právo na pobyt“.

Príklad: Vo veci *Gattoussi* (⁵³⁶) mal ESD rozhodnúť podobný prípad, ale pod zákazom diskriminácie stanovenej v článku 64 ods. 1 Euro-stredomorskej dohody o pridružení medzi EÚ a Tuniskom. V tomto prípade však žiadateľ výslovne dostal pracovné povolenie na dobu neurčitú. Za týchto okolností Súdny dvor dospel k záveru, že článok 64 ods. 1 dohody o pridružení medzi EÚ a Tuniskom „môže mať vplyv na právo tuniského štátneho príslušníka zostať na území členského štátu v prípade, ak tejto osobe daný členský štát riadne povolil pracovať tam na obdobie presahujúce obdobie platnosti jej povolenia na pobyt“. Súdny dvor v zásade vyzdvihol, že asociačná dohoda medzi EÚ a Tuniskom v podstate nezakazuje členskému štátu obmedziť právo tuniského štátneho príslušníka, keď mu predtým povolil pracovať. Keď však tuniský štátny príslušník dostal osobitné pracovné práva, ktoré sú rozsiahlejšie než právo na pobyt, odmietnutie predĺženia jeho povolenia na pobyt musí byť odôvodnené na základe ochrany legitímneho národného záujmu, ako je napríklad verejná politika, verejná bezpečnosť alebo verejné zdravie.

Článok 23 dohody o partnerstve a spolupráci s Ruskom (⁵³⁷), ktorý sa týka pracovných podmienok, v menšom rozsahu ustanovuje, že „Spoločenstvo a jeho členské štáty na základe právnych predpisov, podmienok a postupov uplatniteľných

(⁵³⁶) ESD, C-97/05, *Mohamed Gattoussi/Stadt Rüsselsheim*, 14. decembra 2006, bod 39.

(⁵³⁷) Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Ruskou federáciou na strane druhej (nadobudla účinnosť 1. decembra 1997; posledná konsolidovaná verzia z 1. apríla 2016) (Ú. v. ES L 327, 1997, s. 3).

v každom členskom štáte zabezpečia, aby zaobchádzanie priznané ruským štátnym príslušníkom zákonne zamestnaným na území členského štátu bolo bez akejkoľvek diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o pracovné podmienky, odmeňovanie alebo prepúšťanie, v porovnaní s vlastnými štátnymi príslušníkmi“.

Príklad: *Vec Simutenkov* ⁽⁵³⁸⁾ sa týkala ruského štátneho príslušníka zamestnaného ako profesionálny hráč futbalu v španielskom klube v Španielsku, ktorého účasť v súťaži bola obmedzená španielskymi pravidlami z dôvodu jeho štátnej príslušnosti. Pri posudzovaní pravidla vypracovaného športovou federáciou členského štátu, v ktorom sa uvádza, že v súťažiach organizovaných na vnútroštátnej úrovni môžu kluby postaviť len obmedzený počet hráčov z krajín, ktoré nie sú zmluvnými stranami Dohody o EHP, vyložil Súdny dvor ustanovenie o nediskriminácii uvedené v článku 23 dohody o partnerstve a spolupráci. Súd bol toho názoru, že pravidlo nie je v súlade s účelom článku 23 ods. 1 dohody o partnerstve a spolupráci.

9.2.7. Žiadatelia o azyl a utečenci

Podľa práva EÚ sa v článku 15 [smernice o podmienkach prijímania](#) (2013/33/EÚ) vyžaduje, aby členské štáty poskytli **žadateľom o azyl** prístup na trh práce, ak sa na prvom stupni neprijalo rozhodnutie do deviatich mesiacov od podania žiadosti o azyl, alebo do jedného roku v prípade Írska, na ktoré sa stále vzťahuje článok 11 verzie smernice z roku 2003 ([2003/9/ES](#)) – ak toto omeškanie nebolo zavinené žiadateľom. O podmienkach poskytnutia prístupu na trh práce sa môže rozhodnúť na základe vnútroštátneho práva a v súlade s ním, ale tieto podmienky musia zabezpečiť, aby mali žiadatelia o azyl účinný prístup na trh práce. Prednosť však možno poskytnúť štátnym príslušníkom krajín EHP a ostatným štátnym príslušníkom tretích krajín so zákonným pobytom.

Článok 26 ods. 1 a 3 [kvalifikačnej smernice](#) (2011/95/EÚ) uznáva právo **utečencov a osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana**, vykonávať činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba. Majú mať rovnaký prístup k postupom uznávania kvalifikácií ako štátni príslušníci. Okrem toho sa v článku 28 kvalifikačnej smernice uvádza prístup k opatreniam na posudzovanie predchádzajúceho vzdelania v prípade, že jednotlivec nemôže predložiť listinný dôkaz o predchádzajúcej kvalifikácii. Tieto ustanovenia odzrkadľujú články 17, 18, 19 a 22 ods. 2

⁽⁵³⁸⁾ ESD, *Igor Simutenkov/Ministerio de Educación y Cultura a Real Federación Española de Fútbol* [VK], 12. apríla 2005, bod 41.

Ženevského dohovoru týkajúceho sa postavenia utečencov. Smernica ďalej zaväzuje členský štát, aby im zaručil prístup k odbornému vzdelávaniu za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom.

9.2.8. Migranti v nezákonnej situácii

Podľa práva EÚ prístup k mnohým sociálnym právam závisí od zákonnej prítomnosti alebo pobytu v hostiteľskom štáte. EÚ sa zaväzuje vylúčiť príchod a prítomnosť neoprávnených hospodárskych migrantov. Kľúčovým opatrením je [smernica o sankciách voči zamestnávateľom](#) (2009/52/ES): zakazuje zamestnávať nezákonných migrantov z tretích krajín pod trestom pokút pre zamestnávateľov, alebo dokonca trestných sankcií v závažnejších prípadoch. Smernicou sú viazané všetky členské štáty EÚ okrem Dánska a Írska. Určená je aj na to, aby migrujúcim pracovníkom v nezákonnej situácii ponúkla istý stupeň ochrany pred zneužívajúcimi zamestnávateľmi.

Podľa smernice sa od zamestnávateľov pred uzavretím pracovnej zmluvy so štátnym príslušníkom tretej krajiny vyžaduje skontrolovať, či má právo na pobyt, a ak nie, oznámiť to príslušnému vnútroštátnemu orgánu (článok 4). Zamestnávatelia, ktorí môžu preukázať, že splnili tieto povinnosti a konali v dobrej viere, nepodliehajú sankciám. Keďže mnohí migranti v nezákonnej situácii pracujú v súkromných domácnostiach, smernica sa uplatňuje aj na súkromné osoby ako zamestnávateľov.

Zamestnávatelia, ktorí tieto kontroly nevykonali a u ktorých sa zistí, že zamestnávajú nezákonných migrantov, budú povinní zaplatiť finančné pokuty vrátane nákladov na návrat nezákonne sa zdržujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín do ich domovských krajín (článok 5). Musia zaplatiť aj všetky splatné mzdy, dane, ako aj príspevky na sociálne zabezpečenie. Trestné postihy znášajú zamestnávatelia v najzávažnejších prípadoch, ako napríklad pri opakovaných porušeníach, nezákonnom zamestnávaní detí alebo zamestnávaní významného počtu migrantov v nezákonných situáciách.

Smernica chráni migrantov tým, že im zabezpečuje vyplatenie všetkých splatných miezd od ich zamestnávateľov a poskytuje im prístup k podpore tretích strán, ako sú napríklad odborové zväzy alebo mimovládne organizácie (článok 13). V smernici sa kladie osobitný dôraz na presadzovanie pravidiel (napríklad článkov 9, 10 a 14) (pozri [oddiel 3.3](#) o vydávaní povolení na pobyt obetiam osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, ktoré spolupracujú s justičným systémom).

9.3. Vzdelávanie

Právo na vzdelanie pre deti je chránené niekoľkými medzinárodnými nástrojmi v oblasti ochrany ľudských práv a výbormi dozerajúcimi na dodržiavanie *Dohovoru o právach dieťaťa*, *Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach* a *Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie*. Tieto výbory neustále konštatujú, že požiadavky nediskriminácie týchto nástrojov sa vzťahujú aj na utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov v legálnej aj nezákonnej situácii.

Podľa EDLP poskytuje článok 2 protokolu č. 1 právo na vzdelanie a článok 14 a protokol č. 12 zakazuje diskrimináciu na základe „národného pôvodu“. Článok 2 protokolu č. 1 v podstate zaručuje právo na primárne a sekundárne vzdelanie, pričom rozdiely v zaobchádzaní, pokiaľ ide o terciárne vzdelanie, možno odôvodniť omnoho jednoduchšie.

Príklad: Vec *Timishev/Rusko* ⁽⁵³⁹⁾ sa týkala čečenských migrantov, ktorí, aj keď technicky neboli cudzincami, nezískali potrebnú miestnu migračnú registráciu, ktorá by ich deťom umožnila chodiť do školy. Súd rozhodol, že právo detí na vzdelanie je jednou z „najzákladnejších hodnôt demokratických spoločností tvoriacich Radu Európy“, a konštatoval, že Rusko porušilo článok 2 protokolu č. 1.

Príklad: Vo veci *Ponomaryovi/Bulharsko* ⁽⁵⁴⁰⁾ ESĽP zistil, že požiadavka platiť poplatky za strednú školu, ktoré sú viazané na postavenie imigrantov a štátnu príslušnosť žiadateľov, bola neopodstatnená. Súd si všimol, že žiadatelia neprišli do krajiny ilegálne, a potom si uplatnili nárok na využívanie jej verejných služieb vrátane bezplatného vzdelávania. Hoci sa žiadatelia, zrejme nevedomky, ocitli v situácii cudzincov, ktorí nemajú povolenie na trvalý pobyt, orgány nemali žiadne vážne námietky voči tomu, aby ostali v Bulharsku a zjavne nikdy nemali vážny úmysel vyhostiť ich. Úvahy týkajúce sa potreby zastaviť alebo zvrátiť prílev nezákonných migrantov sa jednoznačne nevzťahujú na žiadateľov.

⁽⁵³⁹⁾ ESĽP, *Timishev/Rusko*, č. 55762/00 a 55974/00, 13. decembra 2005, bod 64.

⁽⁵⁴⁰⁾ ESĽP, *Ponomaryovi/Bulharsko*, č. 5335/05, 21. júna 2011, bod 59 – 63.

Príklad: Vo veci *Karus/Taliansko* ⁽⁵⁴¹⁾ Európska komisia pre ľudské práva zistila, že účtovanie vyšších poplatkov zahraničným univerzitným študentom neporušuje ich právo na vzdelanie, pretože rozdielne zaobchádzanie primerane odvodňuje želanie talianskej vlády pozitívne ovplyvniť vzdelávanie tretieho stupňa s cieľom zotrvať v talianskom hospodárstve.

Podľa ESC upravuje článok 17 právo na vzdelanie a pokiaľ ide o migrantov, podlieha ustanoveniam článkov 18 a 19. EVSP uskutočnil toto vyhlásenie o výklade týkajúcom sa článku 17 ods. 2:

Pokiaľ ide o otázku, či deti, ktoré sa nezákonne zdržiavajú v štáte, ktorý je zmluvnou stranou, patria do osobnej pôsobnosti Charty v zmysle jej prílohy, výbor odkazuje na odôvodnenie, ktoré uplatnil vo svojom rozhodnutí o veci samej z 20. októbra 2009 vo veci sťažnosti č. 47/2008 *Defence for Children International (DCI)/Holandsko* (pozri najmä body 47 a 48), a zastáva názor, že prístup k vzdelávaniu má zásadný význam pre život a rozvoj každého dieťaťa. Odopretie prístupu k vzdelaniu zvýši zraniteľnosť nezákonne prítomného dieťaťa. Deti preto bez ohľadu na ich pobytový status patria do osobnej pôsobnosti článku 17 ods. 2. Okrem toho sa výbor domnieva, že odopretie prístupu k vzdelaniu by malo negatívny vplyv na život dieťaťa. Výbor preto zastáva názor, že zmluvné štáty sú podľa článku 17 ods. 2 Charty povinné zabezpečiť, aby deti, ktoré sa nezákonne zdržiavajú na ich území, mali účinný prístup k vzdelávaniu ako akékoľvek iné dieťa. ⁽⁵⁴²⁾

Podľa práva EÚ sa v článku 14 Charty EÚ uvádza, že každý má právo na vzdelanie a „možnosť“ bezplatnej povinnej školskej dochádzky. Podľa sekundárneho práva EÚ majú všetky deti štátnych príslušníkov tretích krajín v EÚ s výnimkou detí, ktoré sú tu len na krátky čas, právo na prístup k základnému vzdelaniu. To zahŕňa aj deti migrantov v nezákonnej situácii, ktorých odsun bol odložený ⁽⁵⁴³⁾. Pokiaľ ide o ostatné kategórie, ako sú rodinní príslušníci štátnych príslušníkov krajín EHP, utečenci alebo osoby s dlhodobým pobytom, boli kodifikované rozsiahlejšie práva.

Za určitých okolností majú deti štátnych príslušníkov krajín EHP, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, právo zostať na účely pokračovania vo svojom vzdelávaní alebo jeho ukončenia aj v prípade úmrtia alebo odchodu štátneho príslušníka

⁽⁵⁴¹⁾ Európska komisia pre ľudské práva, *Karus/Taliansko* (dec.), č. 29043/95, 20. mája 1998.

⁽⁵⁴²⁾ EVSP, *Záver 2011, Statement of Interpretation on Article 17(2)*.

⁽⁵⁴³⁾ Smernica 2008/115/ES (Ú. v. ES L 348/98), článok 14 ods. 1.

EHP (článok 12 ods. 3 [smernice o voľnom pohybe](#)). Tieto deti majú právo na to, aby ich sprevádzal rodič, ktorý ich má v starostlivosti (článok 12 ods. 3) ⁽⁵⁴⁴⁾. Okrem toho, deti pracovníkov z krajín EHP, ktorí sú alebo boli zamestnaní v inom členskom štáte, majú prínos z ustanovenia uvedeného v článku 10 [nariadenia \(EÚ\) č. 492/2011](#) [bývalé nariadenie (EHS) č. 1612/68], ktoré sa naďalej uplatňuje bez ohľadu na ustanovenia smernice o voľnom pohybe ⁽⁵⁴⁵⁾.

Článok 22 ods. 1 [dohovoru o utečencoch](#) a *acquis* EÚ v oblasti azylu poskytujú deťom žiadateľov o azyl a deťom osôb s postavením utečencov alebo príjemcov doplnkovej ochrany právo na vzdelanie ⁽⁵⁴⁶⁾.

Podľa článku 26 [kvalifikačnej smernice](#) musia členské štáty EÚ zabezpečiť, aby sa osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, ponúkali príležitosti na vzdelávanie súvisiace so zamestnaním pre dospelých, ako je odborná príprava, za rovnakých podmienok, aké majú štátni príslušníci. Prístup k všeobecnému vzdelávaciemu systému alebo odbornej príprave sa musí umožniť aj dospelým, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, za rovnakých podmienok ako štátnym príslušníkom tretích krajín s oprávneným pobytom (článok 27).

Štátni príslušníci tretích krajín uznaní ako osoby s dlhodobým pobytom podľa [smernice o dlhodobom pobyte](#) (pozri [oddiel 3.7](#)) požívajú rovnaké zaobchádzanie ako vlastní občania členského štátu EÚ, pokiaľ ide o prístup k vzdelaniu a odbornej príprave a k študijným grantom, ako aj o uznávanie kvalifikácií (článok 11). Takisto majú právo presťahovať sa do iných členských štátov EÚ za účelom vzdelávania a odbornej prípravy (článok 14).

⁽⁵⁴⁴⁾ Pozri článok 12 ods. 3 [smernice o voľnom pohybe](#) (2004/38/ES), ktorý vychádza z judikatúry ESD o článku 12 [nariadenia \(EHS\) č. 1612/68](#) (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2) [dnes článok 10 [nariadenia \(EÚ\) č. 492/2011](#) (Ú. v. EÚ L 141, 2011, s. 1)], a najmä z rozsudku ESD, *G. B. C. Echternach a A. Moritz/Minister van Onderwijs en Wetenschappen*, spojené veci C-389/87 a 390/87, 15. marca 1989, a ESD, *Baumbast a R/Secretary of State for the Home Department*, C-413/99, 17. septembra 2002.

⁽⁵⁴⁵⁾ ESD, C-480/08, *Maria Teixeira/London Borough of Lambeth a Secretary of State for the Home Department* [VK], 23. februára 2010.

⁽⁵⁴⁶⁾ Informácie o žiadateľoch o azyl sú uvedené v [smernici o podmienkach prijímania](#) (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 96), článok 14; informácie o utečencoch a držiteľoch postavenia osoby s doplnkovou ochranou sú uvedené v [kvalifikačnej smernici](#) (Ú. v. EÚ L 337/9, 2011, s. 9), články 26 – 27.

9.4. Bývanie

Právo na primerané bývanie je súčasťou práva každého na primeranú životnú úroveň stanovenú v článku 11 [Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach](#).

Podľa EDLP neexistuje právo na získanie domova, iba právo na rešpektovanie existujúceho domova ⁽⁵⁴⁷⁾. Imigračné kontroly, ktoré obmedzujú prístup jednotlivca k vlastnému domovu, sú predmetom viacerých konaní pred ESLP.

Príklad: Vo veci *Gillow/Spojené kráľovstvo* ⁽⁵⁴⁸⁾ ESLP zistil porušenie článku 8 EDLP, keď britský pár, ktorý dlhé roky pracoval v zahraničí, nedostal povolenie na pobyt, ktoré by mu umožnilo vrátiť sa do domu, ktorý vlastnili v Guernsey a postavili pred 20 rokmi.

Hoci neexistuje právo na obydlie ako také, ESLP sa domnieval, že členské štáty neposkytli útočisko, keď boli povinné tak urobiť zo zákona. V extrémnych situáciách súd rozhodol, že odmietnutie je natoľko závažné, že predstavuje porušenie článku 3 EDLP o zákaze neludzského a ponižujúceho zaobchádzania. Na druhej strane ESLP nekonštatoval porušenie článku 3 EDLP, ak sa žalobcovia nenachádzali v situácii materiálnej deprivácie, ktorá by mohla dosiahnuť závažnosť potrebnú na to, aby patrili do pôsobnosti článku 3, a orgány neprejavovali voči žalobcom ľahostajnosť, keďže im ponúkli spôsob zlepšenia ich situácie ⁽⁵⁴⁹⁾.

Príklad: Vo veci *M.S.S./Belgicko a Grécko* ⁽⁵⁵⁰⁾ ESLP zistil, že Grécko neposkytlo žiadateľom o azyl primerané zaopatrenie, ako bolo povinné podľa práva EÚ, čo malo za následok núdzu žiadateľa, ktorá dosiahla potrebný prah na to, aby sa to považovalo za porušenie článku 3 EDLP.

Súd dáva pozor, aby nezasahoval do práva členských štátov uložiť podmienky prijatia vrátane situácie, v ktorej sú noví migranti vylúčení z verejnej pomoci, pokiaľ ide o bývanie.

⁽⁵⁴⁷⁾ ESLP, *Chapman/Spojené kráľovstvo* [VK], č. 27238/95/05, 18. januára 2001.

⁽⁵⁴⁸⁾ ESLP, *Gillow/Spojené kráľovstvo*, č. 9063/80, 24. novembra 1986, body 55 – 58.

⁽⁵⁴⁹⁾ ESLP, *N.T.P. a i./Francúzsko*, č. 68862/13, 24. augusta 2018, body 46 – 49.

⁽⁵⁵⁰⁾ ESLP, *M.S.S./Belgicko a Grécko* [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011; pozri aj ESLP, *N.H. a i./Francúzsko*, č. 28820/13, č. 75547/11 a 13114/13, 2. júla 2020.

Príklad: *Vec Bah/Spojené kráľovstvo* ⁽⁵⁵¹⁾ sa týkala odmietnutia považovať matku a jej 14-ročného syna za osoby, ktoré „prednostne potrebujú“ bývanie, pretože syn bol len nedávno prijatý zo zahraničia s cieľom zlúčenia rodiny a musel dodržať podmienku imigrácie, že nemôže požiadať o verejné finančné prostriedky. Žiadateľka uviedla, že následné odmietnutie prístupu k prednostne potrebnému bývaniu bolo diskriminačné. Súd žiadosť zamietol. Na odmietnutí žiadosti o uprednostnenie výlučne na základe prítomnosti žiadateľkinho syna, ktorého povolenie vstúpiť do Spojeného kráľovstva bolo výslovne podmienené nedostupnosťou verejných finančných prostriedkov, nenašiel nič svojvoľného. Tým, že žiadateľka priviedla svojho syna do Spojeného kráľovstva, pričom si bola plne vedomá podmienok jeho vstupu, prijala túto podmienku a účinne sa zaviazala nežiadať o verejné finančné prostriedky na jeho podporu. Právne predpisy, ktoré sa týkajú tejto veci, sledujú zákonný cieľ, a to spravodlivé rozdelenie vzácnych prostriedkov medzi rôzne kategórie žiadateľov. Dôležité je poznamenať, že žiadatelia vo veci *Bah* neboli ponechaní v núdzi a bolo im sprístupnené náhradné ubytovanie.

Treba poznamenať, že v určitých výnimočných prípadoch nariadil ESLP predbežné opatrenia podľa pravidla 39 [rokovacieho poriadku](#) s cieľom zabezpečiť, aby rodiny žiadateľov o azyl dostali počas prejednávania ich žiadostí pred ESLP prístrešie (pozri aj [oddiel 3.4](#)) ⁽⁵⁵²⁾.

Podľa ESC sa v článku 19 ods. 4 písm. c) uvádza, že štáty musia migrujúcim pracovníkom zabezpečiť primerané ubytovanie, ale toto právo sa obmedzuje na osoby, ktoré sa presúvajú medzi zmluvnými štátmi ESC.

Právo na bývanie (článok 31 ESC) úzko súvisí so sériou doplnkových práv (prepracovanej) ESC: s článkom 11 o práve na zdravie; s článkom 13 o práve na sociálnu a lekársku pomoc; s článkom 16 o práve na primeranú sociálnu, právnu a ekonomickú ochranu rodiny; s článkom 17 o práve detí a mladých ľudí na sociálnu, právnu a hospodársku ochranu; a s článkom 30 o práve na ochranu pred chudobou a sociálnym vylúčením, ktorý možno posudzovať samostatne alebo ho možno vykladať v spojení s článkom E o nediskriminácii.

⁽⁵⁵¹⁾ ESLP, *Bah/Spojené kráľovstvo*, č. 56328/07, 27. septembra 2011.

⁽⁵⁵²⁾ ESLP, *Afiř/Holandsko* (dec.), č. 60915/09, 24. mája 2011; ESLP, *Abdilahi Abdulwahidi/Holandsko* (dec.), č. 21741/07, 12. novembra 2013.

Príklad: Vo veci *FEANTSA/Holandsko* ⁽⁵⁵³⁾ EVSP rozhodol, že právo na núdzové útočisko a núdzovú sociálnu pomoc sa neobmedzuje na osoby patriace k určitým zraniteľným skupinám, ale vzťahuje sa na všetky osoby v nejstej situácii v súlade so zásadou zachovania ich ľudskej dôstojnosti a ochrany ich základných práv. EVSP sa domnieva, že niektoré sociálne práva priamo súvisiace s právami na život a ľudskú dôstojnosť sú súčasťou „neodchýlného jadra“ práv, ktoré chránia dôstojnosť všetkých ľudí. Tieto práva preto musia byť zaručené utečencom a mali by sa zabezpečiť pre všetky vysídlené osoby.

Príklad: Vo veci *COHRE/Francúzsko* EVSP zistil, že vystahovanie Rómov z ich obydľí a ich vyhostenie z Francúzska predstavuje porušenie článku E čítanom v spojení s článkom 19 ods. 8 EDLP ⁽⁵⁵⁴⁾. Podobne aj vo veci *COHRE/Taliansko* EVSP zistil, že talianske zaobchádzanie s Rómami porušuje článok E v spojení s ostatnými článkami ESC ⁽⁵⁵⁵⁾.

Aj keď sa uplatňovanie prílohy k ESC obmedzuje na štátnych príslušníkov zmluvných štátov so zákonným pobytom, EVSP uplatňuje aj osobitné ustanovenia ESC na deti v nezákonnej situácii, pričom zdôrazňuje, že ESC je potrebné vykladať vo svetle medzinárodného práva týkajúceho sa ľudských práv.

Príklad: Vo veci *Defence for Children International (DCI)/Holandsko* ⁽⁵⁵⁶⁾ sa tvrdilo, že holandské právne predpisy odňali deťom s nezákonným pobytom v Holandsku právo na bývanie, a tým aj ďalšie práva podľa ESC. EVSP bol rozhodol, že ESC by sa nemala vykladať vo vákuu. ESC by sa mala v čo najväčšom možnom rozsahu vykladať v súlade s ostatnými pravidlami medzinárodného práva, ktorého je súčasťou, v tomto prípade vrátane pravidiel, ktoré sa týkajú poskytnutia primeraného prístrešia pre každú osobu v núdzi bez ohľadu na to, či je jej pobyt na území členského štátu zákonný. Podľa článku 31 ods. 2 musí zmluvný štát urobiť opatrenia na zabránenie bezdomovectvu. To si vyžaduje, aby zmluvný štát poskytoval deťom prístrešie, kým sú v jeho jurisdikcii, bez ohľadu na ich postavenie, pokiaľ ide o pobyt. Navyše vystahovanie nezákonne prítomných osôb z prístrešia by sa malo zakázať, pretože dotknuté osoby, najmä

⁽⁵⁵³⁾ EVSP, *European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA)/Holandsko*, sťažnosť č. 86/2012, skutková podstata veci, 2. júla 2014.

⁽⁵⁵⁴⁾ EVSP, *Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE)/Francúzsko*, sťažnosť č. 63/2010, skutková podstata veci, 28. júna 2011.

⁽⁵⁵⁵⁾ EVSP, *Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE)/Taliansko*, sťažnosť č. 58/2009, skutková podstata veci, 25. júna 2010.

⁽⁵⁵⁶⁾ EVSP, *Defence for Children International (DCI)/Holandsko*, sťažnosť č. 47/2008, 20. októbra 2009.

deti, uvádza do situácie extrémnej bezmocnosti, ktorá je v rozpore s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti. EVSP zistil aj porušenie článku 17 ods. 1 písm. c), ktorý chráni deti ukrátené o rodinné zázemie.

Podľa práva EÚ sa v článku 1 **Charty EÚ** uvádza právo na dôstojnosť a v článku 34 právo na sociálnu pomoc, pokiaľ ide o bývanie. Príslušné ustanovenia týkajúce sa bývania možno nájsť aj v sekundárnom práve EÚ o štátnych príslušníkoch tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov štátov EHP a Švajčiarska, o osobách s dlhodobým pobytom, o osobách, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, a o obetiach obchodovania s ľuďmi. Pokiaľ ide o ostatné kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín, právo EÚ sa pokúša zabezpečiť, aby nepredstavovali záťaž pre systémy sociálnej pomoci členských štátov EÚ. Preto pred vstupom výskumných pracovníkov, študentov, štážistov, dobrovoľníkov, žiakov a aupair [**smernica o študentoch a výskumných pracovníkoch**, článok 7 ods. 1 písm. e)] do EÚ musia predložiť dôkaz, že majú dostatočné zdroje na to, aby sa nestali neprimeranou záťažou pre hostiteľský členský štát EÚ. Podobné požiadavky môžu členské štáty stanoviť aj pre rodinných príslušníkov garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín [článok 7 ods. 1 písm. a) **smernice o zlúčení rodiny**].

Príklad: Vo veci *Kamberaj* ⁽⁵⁵⁷⁾ SDEÚ zistil, že vnútroštátne právo, ktoré so štátnymi príslušníkmi tretích krajín zaobchádza odlišne od občanov EÚ, pokiaľ ide o bývanie, porušuje článok 11 ods. 1 smernice o dlhodobom pobyte. Súdny dvor konkrétne tvrdil, že podľa článku 11 ods. 4 môžu členské štáty EÚ obmedziť sociálnu pomoc a ochranu, pričom však poznamenal, že zoznam minimálnych základných výhod obsiahnutý v odôvodnení 13 nie je úplný. SDEÚ rozšíril základné výhody o výhody bývania. V rámci toho Súdny dvor pripomenul článok 34 Charty EÚ, ktorý s cieľom bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe „uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov“.

Podľa článku 24 **smernice o voľnom pohybe** musia mať štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP, rovnaký prístup k sociálnym a daňovým výhodám ako vlastní štátni príslušníci. Rodinní príslušníci štátnych príslušníkov krajín EHP a Švajčiarska nesmú podliehať obmedzeniam práva

⁽⁵⁵⁷⁾ SDEÚ, C-571/10, *Servet Kamberaj/Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a i.* [VK], 24. apríla 2012.

na prístup k bývaniu vrátane bývania so sociálnou podporou ⁽⁵⁵⁸⁾. To sa netýka štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov EÚ neuplatňujúcimi práva na voľný pohyb, pretože ich situáciu právo EÚ neupravuje; na nich sa vzťahujú pravidlá stanovené vnútroštátnym právom. Hospodársky neaktívni štátni príslušníci krajín EHP a ich rodinní príslušníci, ktorí musia preukázať, že sú hospodársky sebestační, nesmú byť oprávnení na finančnú pomoc na bývanie [článok 7 ods. 1 písm. b) smernice o voľnom pohybe].

Osoby s dlhodobým pobytom sú oprávnení na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci, pokiaľ ide o postupy získania ubytovania [článok 11 ods. 1 písm. f) smernice o dlhodobom pobyte].

Obete obchodovania s ľuďmi sú oprávnené na osobitné opatrenia na pomoc a podporu, ktoré zahŕňajú „zabezpečenie aspoň takej životnej úrovne obetí, ktorá im umožní uspokojovať základné životné potreby, a to prostredníctvom takých opatrení, ako sú vhodné a bezpečné ubytovanie“ (článok 11 ods. 5 smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi).

Podľa smernice o podmienkach prijímania majú žiadatelia o azyl právo na podporu ihneď, ako požiadajú o medzinárodnú ochranu. Podľa článku 17 smernice sa od členských štátov EÚ vyžaduje zabezpečiť osobám, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu, materiálne podmienky pri prijatí, ktoré zaručujú primeranú životnú úroveň žiadateľov, ktorá im poskytne živobytie a ochráni ich fyzické a psychické zdravie. Podľa článku 18 musia štáty prijať opatrenia na zabránenie útokom a rodovo motivovanému násiliu v ponúknutom ubytovaní. Povinnosť poskytnúť podporu sa uplatňuje aj na osoby posudzované podľa dublinského nariadenia [nariadenie (EÚ) č. 604/3].

Príklad: Vo veci *CIMADE* ⁽⁵⁵⁹⁾ SDEÚ objasnil uplatňovanie smernice o podmienkach prijímania v prípade žiadostí o odovzdanie podľa dublinského nariadenia. SDEÚ rozhodol, že členský štát snažiaci sa o odovzdanie žiadateľa o azyl podľa dublinského nariadenia je zodpovedný, aj finančne, za zabezpečenie všetkých

⁽⁵⁵⁸⁾ Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999 nadobudla účinnosť 1. júna 2002 (Ú. v. ES L 114, 2002, s. 6).

⁽⁵⁵⁹⁾ SDEÚ, C-179/11, *Cimade, Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI)/Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration*, 27. septembra 2012. Pozri aj SDEÚ, spojené veci C-411/10 a C-493/10, *N.S./Secretary of State for the Home Department a M.E. a i./Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform* [VK], 21. decembra 2011.

výhod podľa smernice o podmienkach prijímania pre žiadateľa až do fyzického odovzdania. Cieľom smernice je zabezpečiť plné rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a podporovať uplatňovanie článkov 1 a 18 Charty EÚ. Preto musia byť minimálne podmienky prijatia poskytnuté aj žiadateľom o azyl, ktorí čakajú na rozhodnutie podľa dublinského nariadenia.

Podľa článku 32 *kvalifikačnej smernice* (pokiaľ ide o Írsko, podľa článku 31 verzie uvedenej smernice 2004/83/ES) sa od členských štátov vyžaduje zabezpečiť, aby osoby s postavením utečenca alebo príjemcu doplnkovej ochrany mali prístup k ubytovaniu za podmienok, ktoré sú rovnocenné podmienkam uloženým štátnym príslušníkom tretích krajín so zákonným pobytom na území členského štátu.

9.5. Zdravotná starostlivosť

Podľa EDLP neexistuje žiadne výslovné právo na zdravotnú starostlivosť, aj keď je to sporný aspekt „morálnej a fyzickej integrity“, ktorý môže spadať do rozsahu pôsobnosti článku 8, ktorý zaručuje právo na rešpektovanie súkromného života⁽⁵⁶⁰⁾. Za určitých okolností však členský štát môže niesť zodpovednosť podľa EDLP, ak sa preukáže, že orgány členského štátu ohrozili život jednotlivca konaním alebo opomenutím, ktorými zamietli individuálnu zdravotnú starostlivosť, ktorá bola inak poskytnutá širokej verejnosti⁽⁵⁶¹⁾. V prípadoch „len“ lekárskej nedbanlivosti sa však povinnosti štátov obmedzujú na vytvorenie primeraného regulačného rámca, ktorý núti nemocnice, či už súkromné alebo verejné, prijať vhodné opatrenia na ochranu životov pacientov⁽⁵⁶²⁾. Pokiaľ ide o migráciu, otázky zdravotnej starostlivosti vznikajú v rámci EDLP predovšetkým v súvislosti s potrebami zdravotnej starostlivosti, ktoré sa používajú ako štít proti vyhosteniu. V extrémnych prípadoch môže ísť o článok 3 EDLP (pozri [kapitolu 4](#)).

Podľa ESC sa v článku 11 stanovuje právo na zdravie a v článku 13 sa stanovuje právo na lekársku pomoc⁽⁵⁶³⁾. EVSP sa domnieva, že tieto práva sa uplatňujú na migrantov v nezákonnej situácii.

⁽⁵⁶⁰⁾ ESLP, *Bensaid/Spojené kráľovstvo*, č. 44599/98, 6. februára 2001.

⁽⁵⁶¹⁾ ESLP, *Powell/Spojené kráľovstvo* (dec.), č. 45305/99, 4. mája 2000.

⁽⁵⁶²⁾ ESLP, *Lopes de Sousa Fernandes/Portugalsko* [VK], č. 56080/13, 19. decembra 2017, bod 186.

⁽⁵⁶³⁾ Pozri aj Európsky dohovor o sociálnej a lekárskej pomoci (CETS č. 14), v ktorom sa podobne ustanovuje vzájomné poskytovanie sociálnej a lekárskej pomoci štátnym príslušníkom štátov, ktoré sú jeho zmluvnými stranami, alebo na území ostatných zmluvných štátov. Tento dohovor Rady Európy má len 18 zmluvných strán, z ktorých všetky s výnimkou Turecka a Spojeného kráľovstva sú takisto súčasťou EÚ. Bol otvorený na podpis 11. decembra 1953 a nadobudol platnosť 1. júla 1954.

Príklad: Vo veci *International Federation of Human Rights Leagues (FIDH)/Francúzsko* ⁽⁵⁶⁴⁾ žalovala federácia FIDH Francúzsko, že porušilo právo na lekársku pomoc (článok 13 prepracovanej ESC) tým, že ukončilo výnimku z poplatku za lekárske ošetrovanie a nemocničné liečenie migrantom v nezákonnej situácii a s veľmi nízkymi príjmami. Žiadateľ ďalej tvrdil, že reforma právnych predpisov z roku 2002, ktorá obmedzila prístup k zdravotníckym službám deťom migrantov v nezákonnej situácii, porušila právo detí na ochranu (článok 17). Práva ESC možno v podstate rozšíriť len na cudzincov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných zmluvných štátov a v tomto štáte majú zákonný pobyt alebo stálu prácu. EVSP však zdôraznil, že ESC sa musí vykladať teleologickým spôsobom, ktorý je v súlade so zásadami ľudskej dôstojnosti jednotlivca, a že akékoľvek obmedzenia by sa preto mali vykladať reštriktívne. Rozhodol, že akákoľvek právna úprava alebo prax, ktorá odopiera cudzincom nárok na lekársku pomoc, pokiaľ sa nachádzajú na území zmluvného štátu, aj keď sa tam nachádzajú nezákonne, je v rozpore s ESC, hoci nie všetky práva ESC možno rozšíriť na migrantov v neregulárnej situácii. EVSP väčšinou hlasov 9 proti 4 stanovil, že nedošlo k porušeniu článku 13 o práve na lekársku pomoc, pretože dospelí migranti v nezákonnej situácii majú prístup k určitým formám lekárskej pomoci po troch mesiacoch pobytu, pričom všetci zahraniční štátni príslušníci môžu získať ošetrovanie kedykoľvek za „núdzových a život ohrozujúcich okolností“. Hoci majú deti so zdravotným znevýhodnením podobný prístup k zdravotnej starostlivosti ako dospelí, EVSP zistil porušenie článku 17 o práve detí na ochranu, pretože tento článok je rozsiahlejší ako článok 13 o práve na lekársku pomoc. Toto rozhodnutie zodpovedá prístupu prijatému neskôr vo veci detí vo veci *Defence of Children International* (pozri [oddiel 9.4](#)).

Podľa práva EÚ nezahŕňa **Charta EÚ** právo na ochranu zdravia, ale uznáva súvisiace práva, ako napríklad ochranu ľudskej dôstojnosti (článok 1) a právo na telesnú nedotknuteľnosť (článok 3). Charta obsahuje právo aj na zdravotnú starostlivosť v článku 35, kde sa uvádza, že „[k]aždý má právo na prístup k preventívnej zdravotnej starostlivosti a právo využívať lekársku starostlivosť za podmienok ustanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou“. Uplatňovanie Charty sa obmedzuje na záležitosti, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Charta nerozlišuje na základe štátnej príslušnosti; uplatňovanie práva na zdravotnú starostlivosť však podlieha vnútroštátnym právnym predpisom a praxi.

⁽⁵⁶⁴⁾ EVSP, *International Federation of Human Rights Leagues (FIDH)/Francúzsko*, sťažnosť č. 14/2003, skutková podstata veci, 8. septembra 2004. Pozri aj EVSP, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF)/Francúzsko*, sťažnosť č. 114/2015, skutková podstata veci, 24. januára 2018.

Sekundárne právo EÚ upravuje prístup rôznych kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín k zdravotnej starostlivosti a od niektorých vyžaduje, aby na získanie konkrétneho postavenia alebo prijatia na území členského štátu mali uzavreté zdravotné poisnenie. Stručne uvedieme väčšinu bežných kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín.

Pracujúci alebo samostatne zárobkovo činní rodinní príslušníci štátnych príslušníkov krajín EHP a Švajčiarska sú bez ohľadu na štátnu príslušnosť oprávnení na rovnaké zaobchádzanie ako vlastní štátni príslušníci (článok 24 [smernice o voľnom pohybe](#) v prípade štátnych príslušníkov EÚ) ⁽⁵⁶⁵⁾. Osoby, ktoré chcú bývať v inom členskom štáte, pretože sú hospodársky sebestačné, musia preukázať, že majú zdravotné poisnenie pre seba a svojich rodinných príslušníkov [článok 7 ods. 1 písm. b)].

Či už ide o štátneho príslušníka krajiny EHP alebo tretej krajiny, každý jednotlivec, ktorý je prihlásený do vnútroštátneho systému zdravotnej starostlivosti v štáte EHP svojho pobytu, je oprávnený na nevyhnutné ošetrovanie ⁽⁵⁶⁶⁾, keď navštívi iný štát EHP a Švajčiarsko ⁽⁵⁶⁷⁾. Vycestovanie do iného členského štátu s cieľom získať verejne poskytované lekárske ošetrovanie podlieha zložitým pravidlám ⁽⁵⁶⁸⁾.

Podľa [smernice o zlúčení rodiny](#) možno od garanta vyžadovať, aby dokázal, že má najmä „zdravotné poisnenie pokrývajúce všetky riziká, ktoré sú bežne kryté pre vlastných štátnych príslušníkov dotknutého členského štátu, pre seba a pre príslušníkov svojej rodiny“, ako aj „trvalý a pravidelný príjem, ktoré sú dostatočné na to, aby uživil seba a svojich rodinných príslušníkov bez toho, aby sa uchýlil k systému sociálnej pomoci príslušného členského štátu“ [článok 7 ods. 1 písm. b) a c)].

⁽⁵⁶⁵⁾ Dohoda o Európskom hospodárskom priestore, 2. mája 1992, časť III, Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu; Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na druhej strane o voľnom pohybe osôb podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999, ktorá nadobudla platnosť 1. júna 2002 (Ú. v. ES L 114, 2002, s. 6).

⁽⁵⁶⁶⁾ Nariadenie (ES) 883/2004 z 29. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1); SDEÚ, C-211/08, *Európska komisia/Španielske kráľovstvo*, 15. júna 2010, body 58 a 61.

⁽⁵⁶⁷⁾ Rozhodnutie spoločného výboru ustanoveného podľa Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na druhej strane o voľnom pohybe osôb 2012/195/EÚ z 31. marca 2012, ktorým sa nahrádza príloha II k tejto dohode o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 103, 2012, s. 51).

⁽⁵⁶⁸⁾ Pozri článok 22 ods. 1 písm. c) nariadenia (EHS) č. 1408/71, ktoré je predmetom veci ESD, C-368/98, *Abdon Vanbraekel a i./Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)*, 12. júla 2001, a ESD, C-372/04, *The Queen, on the application of Yvonne Watts/Bedford Primary Care Trust and Secretary of State for Health* [VK], 16. mája 2006.

Podobne musia na získanie postavenia osôb s dlhodobým pobytom štátni príslušníci tretích krajín a ich rodinní príslušníci preukázať, že majú nemocenské poistenie s krytím všetkým rizik, ktoré sú bežne pokryté v prípade vlastných štátnych príslušníkov v hostiteľskom členskom štáte [článok 5 ods. 1 písm. b) [smernice o dlhodobom pobyte](#)]. Takisto musia preukázať, že majú stabilné a pravidelné zdroje, ktoré sú postačujúce pre nich a členov ich rodiny, bez zaťaženia systému sociálnej pomoci dotknutého členského štátu EÚ [článok 5 ods. 1 písm. a)]. Osoby, ktoré získali postavenie osôb s dlhodobým pobytom, sú oprávnené na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci hostiteľského členského štátu, pokiaľ ide o „sociálne zabezpečenie, sociálnu pomoc a sociálnu ochranu, ako je vymedzené vo vnútroštátnom práve“ [článok 11 ods. 1 písm. d)]. V odôvodnení 13 smernice sa uvádza, že „so zreteľom na sociálnu pomoc sa možnosť obmedzenia výhod pre osoby s dlhodobým pobytom na základné výhody chápe v tom zmysle, že táto koncepcia pokrýva najmenej podporu v rozsahu minimálneho príjmu, pomoc v prípadoch ochorenia, tehotenstva, rodičovskej pomoci a dlhodobej starostlivosti. Spôsoby udeľovania týchto výhod by malo upravovať vnútroštátne právo“.

Podľa článku 19 [smernice o podmienkach prijímania](#) sú žiadatelia o azyl oprávnení na potrebnú zdravotnú starostlivosť, ktorá zahŕňa aspoň pohotovostnú zdravotnú starostlivosť a nevyhnutnú liečbu chorôb alebo inú pomoc pre osoby so špeciálnymi potrebami. Podobne sa aj v [smernici o návrate \(2008/115/ES\)](#) uvádza, že „osobám, ktorých odsun sa odložil, alebo ktoré dostali lehotu na dobrovoľný návrat, sa poskytuje urgentná zdravotná starostlivosť a základná liečba“. To isté platí počas zaistenia pred odsunom (článok 16).

Osoby s priznaným postavením utečenca a príjemcovia doplnkovej ochrany sú podľa článku 30 [kvalifikačnej smernice](#) oprávnení na rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti ako vlastní štátni príslušníci členského štátu. Osobitné ustanovenia existujú aj pre osoby so špeciálnymi potrebami. Oparenia na pomoc a podporu, ktoré sa poskytujú obetiam obchodovania s ľuďmi, zahŕňajú potrebné lekárske ošetrenie vrátane psychologickej pomoci, poradenstva a informácií [článok 11 ods. 5 [smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi \(2011/36/EU\)](#)].

9.6. Sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc

Sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc sú príslušne dávky, ktoré buď vyplývajú z predchádzajúcich príspevkov do národného systému sociálneho zabezpečenia, ako napríklad starobné dôchodky, alebo dávky, ktoré štát poskytuje osobám v núdzi, ako napríklad osobám so zdravotným znevýhodnením. Zahŕňajú celú škálu dávok, ktoré sú zvyčajne finančné.

Podľa EDLP neexistuje výslovné právo na sociálne zabezpečenie alebo sociálnu pomoc. Za určitých okolností môže v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci vzniknúť otázka diskriminácie bez ohľadu na to, či daný jednotlivec finančne prispieval do uvedeného systému. ESĽP kritizuje štáty, ktoré odmietajú dávky osobám so zákonným pobytom na diskriminačnom základe, že nespĺňajú požiadavku štátnej príslušnosti ⁽⁵⁶⁹⁾.

Príklad: *Vec Koua Poirrez/Francúzsko* ⁽⁵⁷⁰⁾ sa týkala odmietnutia invalidných dávok migrantovi so zákonným pobytom z dôvodu, že nie je štátnym príslušníkom Francúzska ani krajiny, ktorá uzavrela recipročnú dohodu s Francúzskom. ESĽP dospel k záveru, že treba uviesť veľmi závažné dôvody pred tým, ako by ESĽP mohol považovať rozdielne zaobchádzanie založené výlučne na štátnej príslušnosti za zlučiteľné s EDĽP. ESĽP zistil, že žiadatelia boli diskriminovaní, čo predstavuje porušenie článku 14 EDĽP čítaný v spojení s článkom 1 protokolu č. 1 o práve na pokojné užívanie svojho majetku (pozri [oddiel 10.3](#)).

Príklad: *Vec Dhahbi/Taliano* ⁽⁵⁷¹⁾ sa týkala odopretia rodinných prídavkov tuniskému štátnemu príslušníkovi, ktorý mal legálny pobyt a pracoval v Taliansku, pretože nebol štátnym príslušníkom členského štátu EÚ. ESĽP konštatoval, že žalobca bol diskriminovaný v rozpore s článkom 14 v spojení s článkom 8 EDĽP ⁽⁵⁷²⁾.

Príklad: *Vec Andrejeva/Lotyško* ⁽⁵⁷³⁾ sa týkala vyplácania dávok na základe príspevkov. Žiadateľka väčšinu svojho života pracovala na území Lotyšska, keď bolo súčasťou Sovietskeho zväzu. Bola jej odmietnutá časť dôchodku, pretože pracovala mimo Lotyšska a nebola lotyšskou občiankou. ESĽP nemohol prijať argument vlády, že žiadateľke by stačilo, aby sa stala naturalizovanou lotyšskou občiankou a dostávala nárokovaný dôchodok v plnej výške. Zákaz diskriminácie zakotvený v článku 14 EDĽP má zmysel v každom prípade len vtedy, ak sa osobná situácia žiadateľa berie tak, ako je, a bezo zmeny, keď sa posudzuje vo vzťahu ku kritériám uvedeným v danom ustanovení. Ak by sa postupovalo inak

⁽⁵⁶⁹⁾ ESĽP, *Luczak/Polsko*, č. 77782/01, 27. novembra 2007; ESĽP, *Fawsie/Grécko*, č. 40080/07, 28. októbra 2010.

⁽⁵⁷⁰⁾ ESĽP, *Koua Poirrez/Francúzsko*, č. 40892/98, 30. septembra 2003, bod 41.

⁽⁵⁷¹⁾ ESĽP, *Dhahbi/Taliano*, č. 17120/09, 8. apríla 2014.

⁽⁵⁷²⁾ Pozri aj ESĽP, *Gaygusuz/Rakúsko*, č. 17371/90, 16. septembra 1996, body 46 – 50, ESĽP, *Koua Poirrez/Francúzsko*, č. 40892/98, 30. septembra 2003, bod 41.

⁽⁵⁷³⁾ ESĽP, *Andrejeva/Lotyško* [VK], č. 55707/00, 18. februára 2009, bod 91.

zamietnutím žiadosti obete na tom základe, že sa mohla vyhnúť diskriminácii zmenou jedného z predmetných faktorov – napríklad získaním občianstva – zba- vilo by to článok 14 jeho podstaty. EŠLP zistil porušenie článku 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1.

V týchto príkladoch sa žalobcovia vo všetkých ostatných ohľadoch podobali vlast- nému štátnemu príslušníkovi štátu; žiadny zo žalobcov sa nenachádzal v nejstej situácii vzhľadom na imigráciu, ani sa na neho nevzťahovali obmedzenia týkajúce sa využívania verejných prostriedkov.

Príklad: *Vec Weller/Maďarsko* ⁽⁵⁷⁴⁾ sa týkala maďarského otca a rumunskej matky. V čase podania žiadosti, čo bolo pred vstupom Rumunska do EÚ, mala matka povolenie na pobyt, ale nie povolenie usadiť sa v Maďarsku. Podľa maďarského práva môžu o materské dávky požiadať len matky s maďarským občianstvom alebo s povolením usadiť sa. Žiadateľ sa sťažoval, že s mužmi, ktorí majú manželky zo zahraničia, sa zaobchádza menej priaznivo, pokiaľ ide o dávky, než s mužmi, ktorí majú maďarské manželky. Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 8 EDLP v spojení s článkom 14.

Podľa ESC existuje právo na sociálne zabezpečenie (článok 12), právo na sociálnu a lekársku pomoc (článok 13) a právo na prospech zo sociálnych služieb (článok 14). Okrem toho existujú osobitné ustanovenia pre osoby so zdravotným znevýhodnením (článok 15), deti a mladistvých (článok 17) a staršie osoby (článok 23). Člá- nok 30 obsahuje právo na ochranu pred chudobou a sociálnym vylúčením. Pokiaľ ide o sociálnu pomoc, článok 13 ESC je uplatniteľný na migrantov v nezákonnej situácii, ako sa potvrdzuje v rozhodnutiach EVSP ⁽⁵⁷⁵⁾.

Podľa práva EÚ je potrebné rozlišovať dve situácie štátnych príslušníkov tretích kra- jín. Po prvé, pre štátnych príslušníkov tretích krajín sťahujúcich sa v rámci EÚ existuje systém koordinácie dávok medzi členskými štátmi. Po druhé, osobitné kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín sú podľa sekundárnej legislatívy EÚ oprávnené na určité dávky bez ohľadu na to, či sa sťahujú v rámci EÚ.

⁽⁵⁷⁴⁾ EŠLP, *Weller/Maďarsko*, č. 44399/05, 31. marca 2009, body 36 – 39.

⁽⁵⁷⁵⁾ EVSP, *Conference of European Churches (CEC)/Holandsko*, sťažnosť č. 90/2013, skutková podstata veci, 10. novembra 2014.

a) Koordinácia dávok v rámci EÚ

Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP, ktorí sa presťahovali do členského štátu EÚ, sú podľa článku 24 *smernice o voľnom pohybe* (a pokiaľ nejde o občanov EÚ, podľa dohody medzi EÚ a EHP) oprávnení na rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní štátni príslušníci hostiteľského členského štátu. Podľa článku 14 ods. 1 rovnakej smernice však osoby, ktoré využívajú práva voľného pohybu a nepracujú, nesmú neprimerane zatažovať systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu. V priebehu rokov sa vytvoril zložitý súbor právnych ustanovení s cieľom skoordinať sociálne zabezpečenie a sociálnu pomoc pre osoby uplatňujúce práva na voľný pohyb. Ten bol kodifikovaný v *nariadení (ES) č. 883/2004* (v znení zmien) ⁽⁵⁷⁶⁾ so základnou zásadou, že systém celej EÚ je systém koordinácie, nie harmonizácie ⁽⁵⁷⁷⁾. Je určený na minimalizáciu negatívnych účinkov migrovania medzi členskými štátmi EÚ zjednodušením administratívnych postupov a zabezpečením rovnakého zaobchádzania s osobami, ktoré sa pohybujú medzi členskými štátmi, a štátnymi príslušníkmi členského štátu EÚ. Niektoré oprávnenia sú exportovateľné, zatiaľ čo iné nie. V *nariadení (ES) č. 987/2009* (v znení zmien) ⁽⁵⁷⁸⁾ sa stanovujú postupy potrebné na vykonávanie nariadenia (ES) č. 883/2004.

Zamestnaní štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa pohybujú medzi členskými štátmi, ako aj ich rodinní príslušníci a ich dediči, sú oprávnení na prospech z cezhraničných právnych predpisov o kumulácii a koordinácii dávok sociálneho zabezpečenia [*nariadenia (ES) č. 859/2003* a (EÚ) č. 1231/2010]. Podmienkou je, že zamestnaní štátni príslušníci tretích krajín musia mať zákonný pobyt na území členského štátu a navyše mať prepojenia na tretiu krajinu a jeden členský štát. Tieto nariadenia sa netýkajú zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú prepojenia len na tretiu krajinu a jeden členský štát EÚ.

⁽⁵⁷⁶⁾ Nariadenie bolo zmenené *nariadením (ES) č. 988/2009* (Ú. v. EÚ L 284, 2009, s. 43), *nariadením (EÚ) č. 1231/2010* (Ú. v. EÚ L 344, 2010, s. 1), *nariadením (EÚ) č. 1244/2010* (Ú. v. EÚ L 338, 2010, s. 35), *nariadením (EÚ) č. 465/2012* (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4), *nariadením (EÚ) č. 1224/2012* (Ú. v. EÚ L 349, 2012, s. 45), *nariadením (EÚ) č. 517/2013* (Ú. v. EÚ L 158, 2013, s. 1), *nariadením (EÚ) č. 1372/2013* (Ú. v. EÚ L 346, 2013, s. 27), *nariadením (EÚ) č. 492/2017* (Ú. v. EÚ L 76, 2017, s. 13) a naposledy *nariadením (EÚ) č. 1149/2019* (Ú. v. EÚ L 186, 2019, s. 21).

⁽⁵⁷⁷⁾ ESD, C-21/87, *Borowitz/Bundesversicherungsanstalt für Angestellte*, 5. júla 1988, bod 23; ESD, C-331/06, *Chuck/Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank*, 3. apríla 2008, bod 27.

⁽⁵⁷⁸⁾ Nariadenie bolo zmenené *nariadením (ES) č. 465/2012* (Ú. v. EÚ L 149, 2012, s. 4), *nariadením (EÚ) č. 1224/2012* (Ú. v. EÚ L 349, 2012, s. 45) a naposledy v roku 2012 *nariadením (EÚ) č. 1372/2013* (Ú. v. EÚ L 346, 2013, s. 27).

b) Oprávnenia určitých kategórií štátnych príslušníkov tretích krajín

Žiadatelia o azyl nemajú podľa [smernice o podmienkach prijímania](#) žiadne osobitné právo na prístup k sociálnej pomoci. V článku 17 sú však stanovené všeobecné pravidlá dostupnosti materiálnych podmienok prijímania a v článku 17 ods. 5 – ktorý sa nevzťahuje na Írsko – sa uvádza, ako sa určujú sumy finančných príspevkov alebo poukážok.

Príklad: Dňa 18. júla 2012 nemecký Spolkový ústavný súd (*Bundesverfassungsgericht*) nariadil, že Nemecko musí zvýšiť pomoc poskytovanú žiadateľom o azyl, ktorú nezvyšovalo už 19 rokov a ktorá nepokrýva minimum potrebné na zabezpečenie dôstojnej existencie podľa článku 1 Nemeckej ústavy ⁽⁵⁷⁹⁾.

Podľa článku 29 prepracovanej [kvalifikačnej smernice](#) má členský štát EÚ zabezpečiť, aby utečenci a príjemcovia doplnkovej ochrany dostávali rovnakú „potrebnú sociálnu pomoc“, aká sa poskytuje štátnemu príslušníkovi v hostiteľskom členskom štáte. V prípade držiteľov postavenia doplnkovej ochrany to však môže byť obmedzené na „základné výhody“. Článok 23 ods. 2 rozširuje výhody na rodinných príslušníkov príjemcov doplnkovej ochrany.

Príklad: Vo veci *Ayubi/Bezirkshauptmannschaft Linz-Land* ⁽⁵⁸⁰⁾ SDEÚ rozhodol, že vnútroštátne právne predpisy sú v rozpore s právom Únie, ak poskytujú utečencom s právom na prechodný pobyt v členskom štáte EÚ nižšie dávky sociálneho zabezpečenia, než sú dávky, ktoré poberajú štátni príslušníci tohto členského štátu EÚ a utečenci, ktorí tam majú právo na trvalý pobyt.

Príklad: Vo veci *Alo a Osso* ⁽⁵⁸¹⁾ SDEÚ rozhodol, že podmienka pobytu uložená osobe, ktorej sa poskytla doplnková ochrana, predstavuje obmedzenie jej prístupu k sociálnej starostlivosti chránenému podľa článku 29 [kvalifikačnej smernice](#), ak takéto opatrenie nie je uložené utečencom, štátnym príslušníkom tretích krajín s oprávneným pobytom v tomto členskom štáte EÚ alebo vlastným štátnym príslušníkom. SDEÚ však uznal, že obmedzenia pobytu uložené s cieľom uľahčiť integráciu osôb, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, by mohli

⁽⁵⁷⁹⁾ Nemecko, Spolkový ústavný súd (*Bundesverfassungsgericht*), 1 BvL 10/10 a 1 BvL 2/11, 18. júla 2012.

⁽⁵⁸⁰⁾ SDEÚ, C-713/17, *Ahmad Shah Ayubi/Bezirkshauptmannschaft Linz-Land*, 21. novembra 2018.

⁽⁵⁸¹⁾ SDEÚ, spojené veci C-443/14 a C-444/14, *Kreis Warendorf/Ibrahim Alo & Amira Osso/Region Hannover [VK]*, 1. marca 2016.

byť povolené podľa článku 33 kvalifikačnej smernice (voľný pohyb). Vnútroštátnemu súdu prináleží rozhodnúť, či sa držiteľia postavenia osoby s doplnkovou ochranou a iní štátni príslušníci tretích krajín s oprávneným pobytom, ktorí nepodliehajú takejto podmienke pobytu, nachádzajú v objektívne porovnateľnej situácii.

Podľa článku 11 ods. 7 **smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi** sa od členských štátov vyžaduje venovať pozornosť obetiam obchodovania s ľuďmi so špeciálnymi potrebami, pričom platia osobitné požiadavky, pokiaľ ide o detské obeť obchodovania s ľuďmi (článok 13).

Podľa **smernice o dlhodobom pobyte** sú osoby, ktoré získali postavenie osôb s dlhodobým pobytom, oprávnené na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci hostiteľského štátu, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie, sociálnu pomoc a sociálnu ochranu podľa článku 11 ods. 1 písm. d). Oprávnenie na sociálnu pomoc a sociálnu ochranu však môže byť obmedzené na základné výhody.

Smernica o zlúčení rodiny neposkytuje rodinným príslušníkom garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, prístup k sociálnej pomoci. Garanti musia preukázať, že majú trvalý a pravidelný príjem, ktorý je dostatočný na to, aby užíval ich aj ich rodinných príslušníkov bez toho, aby sa uchýlili k systému sociálnej pomoci členského štátu EÚ [článok 7 ods. 1 písm. c) smernice].

Podľa článku 12 ods. 1 písm. e) **smernice o jednotnom povolení** a článku 14 ods. 1 písm. e) **smernice o modrej karte** musia mať pracovníci z tretích krajín, ktorí sú držiteľmi jednotného povolenia alebo modrej karty EÚ, nárok na rovnaké zaobchádzanie ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie.

Hlavné body

Všeobecné body podľa práva EÚ a ESC

- Na získanie prístupu k hospodárskym a sociálnym právam je normálne potrebné získať právo vstúpiť na územie alebo zostať na území (pozri úvod k [tejto kapitole](#)).
- Základné zložky sociálnych práv sa majú poskytovať každému jednotlivcovi prítomnom na území (pozri odkazy na migrantov v nezákonnej situácii v [oddieloch 9.2 – 9.6](#)).

- Čím je situácia migranta bližšia situácii vlastných občanov štátu, tým viac sa vyžaduje odôvodnenie v prípade diskriminácie na základe štátnej príslušnosti (pozri úvod k [tejto kapitole](#)).
- Mnohé práva podľa Charty EÚ sú obmedzené výlučne na občanov a osoby so zákonným pobytom v členskom štáte EÚ (pozri [oddiel 9.1](#)).
- ESC zakotvuje súbor hospodárskych a sociálnych práv; využívanie týchto práv je v podstate obmedzené na štátnych príslušníkov zmluvného štátu ESC, keď sú na území iného zmluvného štátu ESC. EVSP však urobil určité výnimky, pokiaľ ide o bývanie pre deti (pozri [oddiel 9.4](#)) a zdravotnú starostlivosť (pozri [oddiel 9.5](#)).
- Na to, aby ESLP mohol považovať rozdielne zaobchádzanie založené výlučne na štátnej príslušnosti za zlučiteľné s EDLP, treba uviesť veľmi závažné dôvody (pozri [oddiel 9.6](#)).

Hospodárske práva podľa práva EÚ

- Prístup na trh práce možno obmedziť: miera, do akej majú štátni príslušníci treťích krajín prístup na trh práce, sa líši v závislosti od kategórie, do ktorej patria (pozri [oddiel 9.1](#)).
- Od momentu, kedy osoba začne pracovať, či už zákonne alebo nie, sa však musia rešpektovať základné pracovné práva (pozri [oddiel 9.2](#)).
- Oprávnení rodinní príslušníci štátnych príslušníkov krajín EHP majú rovnaké práva na prístup na trh práce ako občania členského štátu EÚ (pozri [oddiel 9.2.1](#)).
- Tureckí štátni príslušníci majú prospech z doložky o zachovaní *status quo* v článku 41 dodatkového protokolu k ankarskej dohode, ktorá štátom bráni ukladať im nové zaťaženie (pozri [oddiel 9.2.4](#)).
- Žiadatelia o azyl, o ktorých žiadosti ešte nebolo rozhodnuté na prvom stupni, musia dostať prístup na trh práce najneskôr po deviatich mesiacoch (po jednom roku v prípade Írska) od podania žiadosti o medzinárodnú ochranu (pozri [oddiel 9.2.7](#)).
- Smernicou o sankciách voči zamestnávateľom sa penalizujú tí, ktorí zamestnávajú migrantov v nezákonnej situácii, a migrantom v situáciách zneužívania sa takisto poskytuje právo požadovať nevyplatenú odmenu a určitú inú ochranu (pozri [oddiel 9.2.8](#)).

Vzdelanie (pozri [oddiel 9.3](#))

- Podľa článku 2 protokolu č. 1 k EDLP sa nikomu nesmie odoprieť právo na vzdelanie. Členské štáty však majú voľnejší priestor na posúdenie pri ukladaní určitých obmedzení, pokiaľ ide o vyššiu úroveň vzdelania.

- Všetky deti štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sa zdržujú v EÚ, vrátane migrantov v nezákonnej situácii, ktorých odsun bol odložený, sú podľa sekundárneho práva EÚ oprávnené na prístup k základnému vzdelaniu.

Bývanie (pozri oddiel 9.4)

- Charta EÚ uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu pre všetkých, ktorí nemajú dostatočné zdroje. Sekundárne právo zahŕňa aj špecifické ustanovenia pre rodinných príslušníkov štátnych príslušníkov krajín EHP, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, osoby s dlhodobým pobytom, osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu a obeť obchodovania s ľuďmi.
- Od členských štátov EÚ sa vyžaduje poskytnúť žiadateľom o azyl životnú úroveň primeranú pre zdravie žiadateľov a ich schopnosť zabezpečiť si živobytie.
- Nerešpektovanie domova zo strany orgánov môže nastoliť problém podľa článku 8 EDLP. V extrémnych situáciách môže neposkytnutie prístrešia nastoliť problém podľa článku 3 EDLP.
- ESC udeľuje právo na bývanie, ktoré slúži ako brána k súboru doplnkových práv.

Zdravotná starostlivosť (pozri oddiel 9.5)

- Osoby pridružené k vnútroštátnemu systému zdravotnej starostlivosti v o svojom štáte pobytu v EHP môžu využívať zdravotnú starostlivosť poskytovanú na miestnej úrovni, keď navštívia iné členské štáty EHP a Švajčiarsko.
- Podľa práva EÚ sú utečenci oprávnení na rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti ako štátni príslušníci, pričom žiadatelia o azyl a migranti v nezákonnej situácii, ktorých odsun bol odložený, majú právo na núdzovú starostlivosť a základné ošetrovanie ochorení.
- EDLP neobsahuje žiadne osobitné ustanovenie týkajúce sa zdravotnej starostlivosti, ale ESLP môže preskúmať sťažnosti tohto druhu podľa článkov 2, 3 alebo 8 EDLP.
- ESC zaručuje lekársku pomoc migrantom v nezákonnej situácii.

Sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc (pozri oddiel 9.6)

- Podľa práva EÚ sa pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa presúvajú medzi členskými štátmi podľa ustanovení o voľnom pohybe, časom vypracoval zložitý súbor právnych predpisov týkajúcich sa práva na sociálne zabezpečenie a sociálnu pomoc.

- Podľa EDLP môže odmietnutie sociálnej pomoci alebo iných dávok cudzincovi nastoliť problém diskriminácie bez ohľadu na to, či táto osoba prispievala do systému, z ktorého sa vyplácajú dávky.
- ESC požaduje, aby bola sociálna pomoc garantovaná osobám v núdzi vrátane osôb v nezákonnej situácii.

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddiele Ďalšie informácie](#).

10

Osoby so špeciálnymi potrebami

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
Charta EÚ, článok 24 (práva dieťaťa)	Deti bez sprievodu	ESC, článok 17 (právo detí na sociálnu, právnu a hospodársku ochranu) ESLP, <i>Rahimi/Grécko</i> , č. 8687/08, 2011 (dieťa ako žiadateľ o azyl bez sprievodu zadržíavané vo väzení pre dospelých)
Dublinkské nariadenie, nariadenie (EÚ) č. 604/2013, článok 8 SDEÚ, C-648/11, <i>MA, BT a DA</i> , 2013 (odovzdania podľa dublinkského nariadenia) Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 24 Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 25 Kvalifikačná smernica (2011/95/EÚ), článok 31 Smernica o návrate (2008/115/ES), článok 10	<i>Prijímanie a zaobchádzanie</i>	
Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 25	<i>Posudzovanie veku</i>	Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, 2005, článok 10 ods. 3 EVSP, <i>EUROCEF/Francúzsko</i> , sťažnosť č. 114/2015, 2018

EÚ	Preberané témy	Rada Európy
<p>Smernica proti obchodovaniu s ľuďmi (2011/36/EÚ)</p> <p>Smernica o obetiach obchodovania s ľuďmi (povolania na pobyt) 2004/81/ES</p> <p>Smernica o právach obetí (2012/29/EÚ)</p>	Obete obchodovania s ľuďmi	<p>EDLP, článok 4 (zákaz otroctva a nútenej práce)</p> <p>ESLP, <i>Rantsev/Cyprus a Rusko</i>, č. 25965/04, 2010 (orgány povinné vykonať vyšetrovanie z vlastného podnetu)</p> <p>Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, 2005</p>
<p>Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (ratifikovaný EÚ)</p> <p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), články 19, 21 a 22</p> <p>Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 14</p>	Osoby so zdravotným postihnutím	<p>ESC, článok 15 (právo osôb so zdravotným postihnutím na nezávislosť, sociálnu integráciu a účasť na spoločenskom živote)</p>
<p>Smernica o podmienkach prijímania (2013/33/EÚ), článok 25</p> <p>Smernica o azylových konaniach (2013/32/EÚ), článok 24</p>	Obete mučenia	
<p>Smernica o voľnom pohybe (2004/38/ES), článok 13 ods. 2 písm. c)</p> <p>Smernica o zlúčení rodiny (2003/86/ES), článok 15 ods. 3</p>	Obete rodovo motivovaného násillia	<p>ESLP, <i>Opuz/Turecko</i>, č. 33401/02, 2009 (domáce násillie)</p> <p>ESLP, <i>R.D./Francúzsko</i>, č. 34648/14, 2016 (riziko zlého zaobchádzania v prípade vyhostenia)</p> <p>Dohovor o predchádzaní násilliu voči ženám a domácemu násilliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), 2011</p>

Úvod

Táto kapitola je venovaná určitým skupinám jednotlivcov, ktorých možno klasifikovať ako osobitne zraniteľných a vyžadujúcich osobitnú pozornosť. Okrem toho, ako už bolo všeobecne povedané v predchádzajúcich kapitolách, právo EÚ aj EDLP môžu poskytnúť mimoriadnu ochranu osobám so špeciálnymi potrebami.

V práve EÚ sa musí zohľadniť osobitná situácia potrieb zraniteľných osôb, napríklad pri organizovaní prijatia alebo pri odňatí slobody. Zraniteľné osoby sú vymenované v článku 21 *smernice o podmienkach prijímania* (2013/33/EÚ) a článku 3 ods. 9 *smernice o návrate* (2008/115/ES). Obe ustanovenia zahŕňajú „maloleté osoby bez

sprievodu, osoby so zdravotným postihnutím, staršie osoby, tehotné ženy, slobodných rodičov s maloletými deťmi a osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu, alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia“, ale zoznam v smernici o podmienkach prijímania je dlhší a nie je úplný. Podľa článku 22 smernice o podmienkach prijímania musia členské štáty EÚ pri prijímaní posúdiť, či zraniteľné osoby nemajú špeciálne potreby. [Smernica o azylových konaniach](#) (2013/32/EÚ) vyžaduje, aby členské štáty EÚ posúdili, či žiadateľ potrebuje osobitné procesné záruky, a ak áno, aby mu počas azylového konania poskytli primeranú podporu (článok 24).

10.1. Deti bez sprievodu

Pojem „maloleté osoby bez sprievodu“ sa používa na označenie jednotlivcov mladších ako 18 rokov, ktorí vstúpili na európske územie bez dospelého, ktorý bude za nich zodpovedať v prijímajúcom štáte [pozri [kvalifikačnú smernicu](#) (2011/95/EÚ), článok 2 ods. 1]. Právne predpisy EÚ o azyle a imigrácii obsahujú kľúčové ustanovenia, ktoré riešia ich situáciu, a tie sa budú skúmať v tomto oddiele.

EDLP výslovne neobsahuje ustanovenia o deťoch bez sprievodu, ale zaobchádzanie s nimi možno posúdiť podľa rôznych ustanovení, ako napríklad podľa článku 5 o práve na slobodu a bezpečnosť, článku 8 o práve na rešpektovanie súkromného a rodinného života alebo článku 2 protokolu č. 1 o práve na vzdelanie. ESĽP rozhodol, že štáty sú povinné postarať sa o deti bez sprievodu a neopustiť ich pri prepúšťaní z väzby ⁽⁵⁸²⁾.

Akékoľvek rozhodnutie týkajúce sa dieťaťa musí byť založené na rešpektovaní práv dieťaťa, ako sú stanovené v [Dohovore OSN o právach dieťaťa \(CRC\)](#), ktorý bol ratifikovaný všetkými štátmi okrem Spojených štátov amerických. CRC stanovuje ľudské práva dieťaťa, ktoré sa majú uplatňovať bez ohľadu na imigračné postavenie ⁽⁵⁸³⁾. Zásadne dôležitá je zásada „najlepších záujmov dieťaťa“ a verejné orgány ju pri prijímaní opatrení týkajúcich sa detí musia zohľadniť ako prvoradú. Na rozdiel od [Charty EÚ](#) (článok 24 ods. 2) táto zásada nie je výslovne uvedená v EDLP, ale je obvykle vyjadrená v judikatúre ESĽP. Táto zásada podporuje aj osobitné ustanovenia právnych predpisov EÚ súvisiace s deťmi bez sprievodu.

⁽⁵⁸²⁾ ESĽP, *Rahimi/Grécko*, č. 8687/08, 5. apríla 2011; ESĽP, *Sh.D. a i/Grécko, Rakúsko, Chorvátsko, Maďarsko, Severné Macedónsko, Srbsko a Slovinsko*, č. 14165/16, 13. júna 2019.

⁽⁵⁸³⁾ Výbor pre práva dieťaťa OSN poskytol doplňujúce usmernenie o ochrane, starostlivosti a správnom zaobchádzaní s deťmi bez sprievodu vo svojej [všeobecnej pripomienke č. 6](#) (z roku 2005).

ESC odkazuje na deti bez rodinného zázemia v článku 17 ods. 1 písm. c). EDLP – podobne ako ESLP – zdôrazňuje, že štáty, ktoré sa snažia zastaviť pokusy o obchádzanie imigračných pravidiel, nesmú zahraničné deti, najmä ak sú bez sprievodu, pripraviť o ochranu, ktorú im ich postavenie zaručuje. Preto je potrebné zosúladiť ochranu základných práv a obmedzenia ukladané imigračnou politikou štátu⁽⁵⁸⁴⁾.

Príklad: Vo veci *EUROCEF/Francúzsko*⁽⁵⁸⁵⁾ EVSP zistil porušenie článku 31 ods. 2 ESC z dôvodu nedostatkov vo francúzskom systéme poskytovania prístrešia a hodnotenia pre deti bez sprievodu. EVSP takisto uviedol, že omeškanie pri vymenovaní *ad hoc* opatrovníka pre deti bez sprievodu, zadržiavanie týchto detí v čakacích priestoroch a v hoteloch, využívanie testovania kostí na určenie ich veku a prekážok v prístupe k účinnému prostriedku nápravy predstavuje porušenie článku 17 ods. 1 ESC.

10.1.1. Prijímanie a zaobchádzanie

Podľa práva EÚ sú osobitné ustanovenia o maloletých osobách bez sprievodu obsiahnuté v právnych predpisoch o azyle, ako aj v [smernici o návrate](#).

Skôr, než sa začne v procese posudzovania žiadosti posudzovať zaobchádzanie s deťmi bez sprievodu, dôležité je vedieť, ktorý štát je zodpovedný za spracovanie ich žiadosti o azyl. Podľa [dublínskeho nariadenia](#) [nariadenie (EÚ) č. 604/2013] žiadosti podané deťmi bez sprievodu má skúmať členský štát, v ktorom sú zákonne prítomní rodinní príslušníci, súrodenci alebo príbuzní (článok 8). Maloletí musia mať zástupcu (článok 6). Článok 6 ods. 3 poskytuje usmernenie, ako posudzovať najlepšie záujmy dieťaťa. Článok 11 obsahuje pravidlá, ako sa vyhnúť odlúčeniu od rodiny prostredníctvom uplatňovania dublínskeho nariadenia v prípade, že rodinní príslušníci predložia samostatné žiadosti v jednom členskom štáte. A nakoniec článok 16 sa zaoberá závislými osobami (pozri [oddiel 5.2](#)).

⁽⁵⁸⁴⁾ EVSP, *Defence for Children International/Holandsko*, sťažnosť č. 47/2008, skutková podstata veci, z 20. októbra 2009. Výbor okrem iného konštatoval, že deti bez sprievodu požívajú právo na prístrešie podľa článku 31 ods. 2 ESC.

⁽⁵⁸⁵⁾ EVSP, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF)/Francúzsko*, sťažnosť č. 114/2015, skutková podstata veci, 24. januára 2018.

Ak neexistuje rodinný príslušník, súrodeneц alebo príbuzný, zodpovedným členským štátom je ten, v ktorom maloletá osoba bez sprievodu podala svoju žiadosť o medzinárodnú ochranu, za predpokladu, že je to v najlepšom záujme dieťaťa (článok 8).

Príklad: Vo veci *M. A., B. T. a D. A./Secretary of State for the Home Department* ⁽⁵⁸⁶⁾ mal SDEÚ určiť, ktorý štát je zodpovedný v prípade dieťaťa bez sprievodu, ktoré predložilo žiadosť o azyl v rôznych členských štátoch EÚ. SDEÚ objasnil, že ak neexistuje rodinný príslušník so zákonným pobytom v členskom štáte, za preskúmanie takejto žiadosti je zodpovedný štát, v ktorom je dieťa fyzicky prítomné. Pritom sa opiera o článok 24 ods. 2 Charty EÚ, podľa ktorého majú byť vo všetkých opatreniach týkajúcich sa detí prvoradé najlepšie záujmy dieťaťa.

Keď deti bez sprievodu požiadajú o azyl, musia dostať zástupcu (článok 24 [smernice o podmienkach prijímania](#) a článok 25 [smernice o azylových konaniach](#)). Právne predpisy však neuvádzajú, že zástupcu treba vymenovať v momente, kedy orgány zistia príchod dieťaťa bez sprievodu. Štáty sa môžu rozhodnúť, či na pomoc žiadateľovi o azyl v azylovom konaní určia len opatrovníka alebo opatrovníka aj právneho zástupcu, a musia sa postarať aj o blaho dieťaťa počas spracovania žiadosti o azyl. Podľa smernice o azylových konaniach musí zástupca dostať príležitosť prediskutovať záležitosti s dieťaťom pred azylovým pohovorom a počas neho ho sprievádzať.

Každý pohovor s dieťaťom bez sprievodu musí viesť osoba so znalosťou špeciálnych potrieb tejto skupiny (smernica o azylových konaniach, článok 25). Spracovanie žiadostí detí bez sprievodu na hranici, v tranzitných zónach alebo v skrátanom konaní, ktoré je povolené len v prípadoch uvedených v článku 25 ods. 6, majú svoje obmedzenia. V týchto prípadoch smernica umožňuje štátom neudelit' deťom bez sprievodu automatické právo zostať v štáte počas preskúmania negatívneho rozhodnutia, ale len vtedy, keď sú splnené podmienky uvedené v článku 46 ods. 7 smernice. Tie zahŕňajú napríklad potrebnú jazykovú a právnu pomoc a aspoň jeden týždeň na prípravu žiadosti a argumentov súdu v prospech priznania práva zostať na území, kým nebude rozhodnuté o opravnom prostriedku.

⁽⁵⁸⁶⁾ SDEÚ, C-648/11, *The Queen, na návrh MA a i./Secretary of State for the Home Department*, 6. júna 2013.

Smernica o podmienkach prijímania (článok 24) poskytuje usmernenie o druhu ubytovania, ktoré sa má poskytnúť deťom bez sprievodu a ktoré musí byť s dospelými príbuznými, v náhradnej rodine, v azylových zariadeniach, ktoré sú špeciálne vybavené na ubytovanie detí, alebo v inom vhodnom ubytovacom zariadení. Zaisťovanie detí bez sprievodu nie je úplne zakázané, ale povoľuje sa len za výnimočných okolností a nikdy nie v ústave na výkon väzby (článok 11 ods. 3 prepracovanej smernice). V smernici sa ďalej poznáva, že žiadatelia starší ako 16 rokov, ale mladší než 18 rokov, čiže stále deti, môžu byť umiestnení do azylových zariadení pre dospelých žiadateľov o azyl, ale len vtedy, keď je to v najlepšom záujme dieťaťa (táto podmienka sa neuplatňuje na Írsko, pretože bola zavedená prepracovanou smernicou z roku 2013).

V článku 24 smernice o podmienkach prijímania sa ďalej uvádza, že pokiaľ je to možné, súrodenci musia zostať spolu so zreteľom na najlepšie záujmy dieťaťa, a najmä na jeho vek a stupeň vyzretosti. Zmeny miesta pobytu dieťaťa bez sprievodu sa musia obmedziť na minimum. V smernici sa navyše uvádza, že členské štáty sa môžu pokúsiť vyhľadať rodinných príslušníkov detí bez sprievodu čo najskôr, s náležitým ohľadom na ich bezpečnosť. Nakoniec zabezpečuje, že osoby pracujúce s deťmi bez sprievodu musia absolvovať vhodnú odbornú prípravu.

Prepracovaná **kvalifikačná smernica** zahŕňa osobitné ustanovenia o deťoch bez sprievodu, ktorým sa udeľuje postavenie utečenca alebo doplnková ochrana. Od členských štátov EÚ sa vyžaduje zabezpečiť zastupovanie detí bez sprievodu a vykonávanie pravidelných posúdení príslušnými orgánmi. Menovaným zástupcom môže byť zákonný opatrovník alebo v prípade potreby zástupca organizácie zodpovednej za starostlivosť a blaho detí, alebo akýkoľvek iný vhodný zástupca (článok 31).

Článok 31 kvalifikačnej smernice ďalej vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili umiestnenie detí bez sprievodu, ktorým bol poskytnutý azyl, spolu s dospelými príbuznými, v pestúnskej rodine, alebo v strediskách špecializovaných na poskytovanie ubytovania pre deti, alebo v inom ubytovaní vhodnom pre deti. V tejto súvislosti sa zohľadnia názory dieťaťa v súlade s jeho vekom a stupňom dospelosti. Smernica odráža ustanovenia smernice o podmienkach prijímania týkajúce sa umiestnenia so súrodencami, vyhľadania rodiny a školenia dospelých, ktorí pracujú s deťmi bez sprievodu.

Podľa článku 10 smernice o návrate sa pred odsunom dieťaťa bez sprievodu z územia členského štátu orgány tohto členského štátu musia ubezpečiť, že toto dieťa bude vrátené členovi rodiny, ustanovenému opatrovníkovi alebo do primeraného prijímacieho zariadenia v štáte návratu. Neexistuje absolútny zákaz návratu detí bez sprievodu, ale rozhodnutie o návrate musí náležite zohľadňovať najlepšie záujmy dieťaťa. V prípade odloženia návratu alebo počas lehoty poskytnutej na dobrovoľný odchod sa musia zohľadniť špeciálne potreby detí (článok 14) ⁽⁵⁸⁷⁾.

Podľa EDLP ESLP rozhodol, že vo veciach týkajúcich sa zahraničných detí, či už so sprievodom alebo bez sprievodu, je rozhodujúcim faktorom situácia dieťaťa, ktoré je mimoriadne zraniteľné. Tento faktor má prednosť pred úvahami týkajúcimi sa jeho postavenia neregulárneho migranta. Obzvlášť závažné podmienky, v ktorých sa dieťa môže ocitnúť, a akékoľvek nedodržanie príkazu na ochranu žiadateľa, ktorý je obzvlášť zraniteľný vzhľadom na svoj vek, zo strany vnútroštátnych orgánov môžu predstavovať ponížujúce zaobchádzanie a porušenie článku 3 dohovoru ⁽⁵⁸⁸⁾.

Príklad: Vo veci *Rahimi/Grécko* ⁽⁵⁸⁹⁾ bol žiadateľom maloletý Afganec bez sprievodu, ktorý bol zaistený vo väzenskom zariadení pre dospelých a neskôr prepustený bez toho, aby mu orgány ponúkli pomoc s ubytovaním. ESLP dospel k záveru, že podmienky zaistenia žiadateľa a neposkytnutie starostlivosti po prepustení predstavujú ponížujúce zaobchádzanie zakázané článkom 3. Súd rozhodol, že rešpektovanie najlepších záujmov dieťaťa si vyžaduje preskúmanie iných možností umiestnenia než zaistenie detí bez sprievodu.

10.1.2. Posudzovanie veku

Podľa práva EÚ umožňuje [smernica o azylových konaniach](#) členským štátom využiť lekárske prehliadky na určenie veku detí bez sprievodu v kontexte ich žiadosti o azyl, keď majú pochybnosti o veku žiadateľa (článok 25). V prípadoch využitia lekárskeho prehliadok by členské štáty mali zabezpečiť, aby boli deti bez sprievodu vopred informované o tomto posúdení, a mali by ich požiadať o súhlas. Otázka posudzovania veku sa v celej Európe stáva čoraz spornejšou. Keďže deťom sa v azylovom

⁽⁵⁸⁷⁾ Pre viac informácií pozri FRA (2019), *Returning Unaccompanied Children: Fundamental rights considerations*, Úrad pre publikácie, Luxemburg, september 2019.

⁽⁵⁸⁸⁾ ESLP, *Khan/Francúzsko*, č. 12267/16, 28. februára 2019; ESLP, *Sh.D. a i/Grécko, Rakúsko, Chorvátsko, Maďarsko, Severné Macedónsko, Srbsko a Slovinsko*, č. 14165/16, 13. júna 2019.

⁽⁵⁸⁹⁾ ESLP, *Rahimi/Grécko*, č. 8687/08, 5. apríla 2011. Pozri aj ESLP, *Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar/Malta*, č. 25794/13 a 28151/13, 22. novembra 2016, a ESLP, *Moustahi/Francúzsko*, č. 9347/14, 25. júna 2020, body 65 – 67.

proces poskytuje zvýšená ochrana a prijímajúce štáty majú mimoriadnu povinnosť postarať sa o nich v ostatných záležitostiach vrátane ubytovania a vzdelania, niektorí jednotlivci prichádzajú na územie EÚ často bez dokladov a tvrdia, že ešte nemajú 18 rokov. Títo jednotlivci sa potom musia podrobiť prehliadke s cieľom určiť, či sú v skutočnosti mladší než 18 rokov. Výsledky testov majú často významný vplyv na ich žiadosť o azyl a prístup k sociálnej starostlivosti. Musí sa používať najmenej invazívne lekárske vyšetrenie. Vyšetrenia musia vykonávať kvalifikovaní lekári a musia rešpektovať dôstojnosť žiadateľa. Smernica ďalej nevymedzuje, aké druhy lekárskeho prehliadok sú vhodné alebo primerané, a v Európe sa používa široká paleta rôznych techník ⁽⁵⁹⁰⁾.

Podľa EDLP ESLP rozhodol, že neprimerane dlhé posudzovanie veku osôb blízkych dospelosti nemožno odôvodniť a vyvoláva vážne pochybnosti o dobrej viere orgánov, najmä ak členský štát ročne nahlási nízky počet údajných migrujúcich detí ⁽⁵⁹¹⁾.

Podľa iných nástrojov Rady Európy sa v článku 10 ods. 3 [Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi](#) ⁽⁵⁹²⁾ počíta aj s posúdením veku, keď je vek obete neistý. Ako zdôraznila skupina expertov Rady Európy pre opatrenia na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), monitorujúca vykonávanie Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, posúdenie veku musí byť súčasťou komplexného posúdenia, v ktorom sa zohľadní tak fyzický vzhľad, ako aj psychologická vyspelosť jednotlivca. Takéto posúdenia by sa mali vykonávať bezpečným, rodovo a voči dieťaťu citlivým spôsobom s náležitým ohľadom na ľudskú dôstojnosť. Výhoda pochybnosti by sa mala uplatňovať takým spôsobom, aby sa v prípade neistoty jednotlivec považoval za dieťa ⁽⁵⁹³⁾.

ESC v článku 17 stanovuje právo detí a mladistvých na sociálnu, právnu a hospodársku ochranu.

⁽⁵⁹⁰⁾ Pozri aj Rada Európy (2017), *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*, Rada Európy, Štrasburg; a EASO (2018), *Practical Guide on Age Assessment*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽⁵⁹¹⁾ ESLP, *Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar/Malta*, č. 25794/13 a 28151/13, 22. novembra 2016.

⁽⁵⁹²⁾ Rada Európy, Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, 2005, CETS č. 197.

⁽⁵⁹³⁾ Rada Európy (2016), *5th General Report on GRETA's Activities: Covering the period from 1 October 2014 to 31 December 2015*, Rada Európy, Štrasburg; UNHCR (1997), *Guidelines on policies and procedures in dealing with unaccompanied children seeking asylum*.

Príklad: Vo veci *EUROCEF/Francúzsko* ⁽⁵⁹⁴⁾ EVSP analyzoval používanie testovania kostí na určenie veku detí bez sprievodu vo Francúzsku a zistil porušenie článku 17 ods. 1 ESC. EVSP konkrétne považoval používanie testovania kostí za nevhodné a nespoľahlivé vzhľadom na prílišnú závislosť francúzskych orgánov od testov kostí, ako je zdokumentované vo vnútroštátnych a v medzinárodných zdrojoch.

10.2. Obete obchodovania s ľuďmi

Malo by sa rozlišovať prevádzanie a obchodovanie. Prevádzanie migrantov je činnosť vykonávaná za finančný alebo iný materiálny prínos obstaraním nezákonného vstupu osoby do štátu, ktorého táto osoba nie je ani štátnym príslušníkom, ani štátnym obyvateľom ⁽⁵⁹⁵⁾.

Podľa práva EÚ aj EDLP je obchodovanie s ľuďmi „[z]lákanie, preprava, presun, ukrývanie alebo prevzatie osôb vrátane výmeny alebo odovzdania kontroly nad týmito osobami na účely vykorisťovania, a to prostredníctvom hrozby alebo použitia násillia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, klamstva, zneužitia moci alebo zraniteľného postavenia, alebo odovzdávania či prijímania platieb alebo výhod na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou“ ⁽⁵⁹⁶⁾. Obchodovanie s ľuďmi obsahuje prvok nátlaku a zastrasovania, ktorý nie je prítomný v prevádzaní.

Podľa EDLP ESLP rozhodol, že obchodovanie s ľuďmi spadá do rozsahu pôsobnosti článku 4 EDLP, ktorý zakazuje otroctvo a nútenú prácu ⁽⁵⁹⁷⁾. Členské štáty majú pozitívnu povinnosť zaviesť okrem ustanovení o trestnej zodpovednosti obchodníkov s ľuďmi aj účinné opatrenia na ochranu obetí a potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi ⁽⁵⁹⁸⁾. V prípade záujmu o ďalšie informácie pozri [oddiel 3.3](#).

⁽⁵⁹⁴⁾ EVSP, *European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the Family (EUROCEF)/Francúzsko*, sťažnosť č. 114/2015, 24. januára 2018.

⁽⁵⁹⁵⁾ Protokol Organizácie Spojených národov o prevádzaní migrantov po zemi, vzduchu a po mori, ktorým sa dopĺňa Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, 2000, článok 3.

⁽⁵⁹⁶⁾ Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (CETS č. 197), článok 4 smernice 2011/36/EÚ (Ú. v. EÚ L 101, 2011, s. 1), článok 2 ods. 1.

⁽⁵⁹⁷⁾ ESLP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010, body 282 – 286.

⁽⁵⁹⁸⁾ ESLP, *L.E./Grécko*, č. 71545/12, 21. januára 2016; ESLP, *Chowdury a i./Grécko*, č. 21884/15, 30. marca 2017; *L.O./Francúzsko* (dec.), č. 4455/14, 26. mája 2015; ESLP, *V.F./Francúzsko* (dec.), č. 7196/10, 29. novembra 2011.

Príklad: Vo veci *Rantsev/Cyprus a Rusko* ⁽⁵⁹⁹⁾ ESLP rozhodol, že je dôležité, aby obeť obchodovania s ľuďmi nemusela žiadať, aby bola identifikovaná ako obeť obchodovania s ľuďmi alebo aby sa obchodovanie s ňou vyšetrilo. Pri podozrení z takejto trestnej činnosti sú orgány povinné sami prevziať iniciatívu.

Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi je prvou európskou zmluvou, ktorá okrem povinností členských štátov viest' účinné vyšetrovania a prijímať kroky v boji proti obchodovaniu s ľuďmi poskytuje podrobné ustanovenia o pomoci, ochrane a podpore, ktoré sa majú poskytnúť obetiam obchodovania s ľuďmi. Dohovor vyžaduje, aby zmluvné štáty prijali legislatívne alebo iné opatrenia potrebné na identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi a aby príslušným orgánom poskytli osoby, ktoré sú vyškolené a kvalifikované na predchádzanie a boj proti obchodovaniu s ľuďmi, identifikovanie obetí a pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi (článok 10). Strany musia prijať opatrenia potrebné na pomoc obetiam pri ich zotavovaní (článok 12).

Podľa práva EÚ definuje **smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi** (2011/36/EÚ) obchodovanie s ľuďmi v rovnakých pojmoch ako Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Podľa smernice musia členské štáty EÚ zabezpečiť, aby bol obetiam obchodovania s ľuďmi bezodkladne poskytnutý prístup k právnomu poradenstvu. Ak obeť nemá dostatočné finančné prostriedky, sú právne poradenstvo a právne zastupovanie bezplatné (článok 12). Smernica zavádza aj pojem trestná a občianskoprávna zodpovednosť fyzických osôb, ako aj právnických osôb. V smernici sa osobitná pozornosť venuje detským obetiam obchodovania s ľuďmi, najmä pokiaľ ide o pomoc a podporu (články 13 – 16). Takéto opatrenia pomoci a podpory zahŕňajú vymenovanie opatrovníka alebo zástupcu detskej obete hneď, ako orgány identifikujú dieťa (článok 14); pohovory s dieťaťom, ktoré sa vedú bezodkladne a, ak je to možné, tou istou osobou (článok 15); a trvalé riešenie založené na najlepšom záujme dieťaťa v prípadoch detských obetí obchodovania s ľuďmi bez sprievodu (článok 16).

Smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi chráni obeť obchodovania s ľuďmi pred trestným stíhaním za trestné činy, ktoré boli nútené spáchať, čo môže zahŕňať trestné činy súvisiace s cestovným pasom, trestné činy spojené s prostitúciou alebo nelegálnu prácu podľa vnútroštátneho práva. Pomoc a podpora poskytovaná obetiam obchodovania s ľuďmi by nemala byť podmienená spoluprácou s orgánmi na vyšetrovaní trestnej činnosti (článok 11). Takisto existujú procesné záruky pre obeť zapojené do trestného konania (článok 12) vrátane bezplatného právneho

⁽⁵⁹⁹⁾ ESLP, *Rantsev/Cyprus a Rusko*, č. 25965/04, 7. januára 2010, bod 288.

zastupovania, ak obeť nemá dostatok finančných prostriedkov. S obetami sa počas konania musí zaobchádzať osobitným spôsobom, aby za zabránilo traume a opakovanej traume (články 12 a 15). Osobitné záruky sa vzťahujú na detské obeť obchodovania s ľuďmi (články 13 – 16). Ak obeť obchodovania s ľuďmi požiadať o azyl, musia sa posúdiť ich osobitné potreby prijatia a poskytnúť vhodná podpora (smernica o podmienkach prijímania, články 21 a 22).

V článku 9 smernice o právach obetí (2012/29/EÚ) sa od členských štátov EÚ vyžaduje, aby obetiam trestných činov vrátane obetí obchodovania s ľuďmi poskytovali podporné služby. Patria medzi ne relevantné informácie a poradenstvo, ako aj emocionálna a prípadne psychologická podpora⁽⁶⁰⁰⁾.

Právo EÚ aj Rady Európy sa po zistení obchodovania s ľuďmi zaoberajú zraniteľnosťou a postavením obetí obchodovania s ľuďmi. V smernici o obetiach obchodovania s ľuďmi (povolenia na pobyt) (2004/81/ES) sa vyžaduje, aby členské štáty EÚ vydali dočasné povolenie na pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi, ktoré spolupracujú s orgánmi. Podľa článku 14 smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi sa obetiam obchodovania s ľuďmi môže vydať obnoviteľné povolenie na pobyt, ak to vyžaduje ich osobná situácia alebo ak potrebujú ostať v krajine, aby mohli spolupracovať s orgánmi pri vyšetrovaní trestného činu obchodovania s ľuďmi. Táto otázka sa rozoberá v oddiele 3.3.

10.3. Osoby so zdravotným postihnutím

Osoby s fyzickým, duševným alebo zmyslovým postihnutím môžu pri žiadaní o azyl čeliť osobitným prekážkam, pokiaľ ide o prístup o ochrane a pomoci, a môžu potrebovať mimoriadnu pomoc, ktorú príslušné orgány nemusia vždy poskytnúť.

V Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD)⁽⁶⁰¹⁾ sa stanovujú medzinárodné normy týkajúce sa osôb so zdravotným postihnutím. V článku 5 CRPD sú stanovené zásady rovnosti a nediskriminácie a v článku 18 sa uvádza, že „zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím na slobodu pohybu, na slobodu voľby miesta pobytu a ich právo na štátnu príslušnosť na rovnakom základe s ostatnými“.

⁽⁶⁰⁰⁾ Pozri aj FRA (2016), *Handbook on European Law relating to access to justice*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽⁶⁰¹⁾ Organizácia Spojených národov (2006), Zbierka zmlúv, zväzok 2515, s. 3 – 192.

Podľa EDLP neexistuje žiadna definícia postihnutia, ale ESLP tvrdí, že článok 14 chráni proti diskriminácii na základe postihnutia ⁽⁶⁰²⁾. ESCR sa pri výklade článku 15 ESC (právo osôb so zdravotným postihnutím) riadi rovnakým prístupom, pričom dodáva, že rovnaké zaobchádzanie s osobami so zdravotným postihnutím bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť by malo existovať nielen v právnych predpisoch, ale aj v praxi ⁽⁶⁰³⁾.

Podľa práva EÚ Európska únia ratifikovala CRPD, a preto je týmto dohovorom viazaná, pričom ide o súčasť právneho poriadku EÚ. V článku 21 [smernice o podmienkach prijímania](#) sa uvádza, že členské štáty musia pri vykonávaní ustanovení týkajúcich sa podmienok prijatia zohľadniť osobitnú situáciu zraniteľných osôb vrátane osôb so zdravotným postihnutím. Ich osobitné potreby sa musia pri prijímaní posúdiť a musí sa im poskytnúť primeraná pomoc (články 21 a 22) vrátane prípadnej starostlivosti o duševné zdravie (článok 19). Aj [smernica o návrate](#) zahŕňa do definície zraniteľných osôb osoby so zdravotným postihnutím (článok 3 ods. 9), ale v súvislosti s nimi neobsahuje žiadne osobitné ustanovenia. Neexistuje absolútny zákaz zaistenia žiadateľov o azyl alebo osôb so zdravotným postihnutím v konaní o návrate, ale v prípade zaistenia sa im musí venovať osobitná pozornosť (článok 16 ods. 3). V prípade žiadateľov o azyl sa v smernici o podmienkach prijímania (článok 11) vyžaduje, že vnútroštátne orgány musia venovať prvoradú pozornosť ich zdravotnému stavu vrátane duševného zdravia.

Podľa článku 14 ods. 2 písm. b) [smernice o azylových konaniach](#) možno osobný pohovor vynechať, ak ho žiadatelia nie sú pripravení alebo schopní absolvovať v dôsledku pretrvávajúcich okolností, na ktoré nemá žiadateľ vplyv. Toto je osobitne relevantné v prípade osôb s duševným postihnutím, ktoré nemusia byť prakticky schopné zúčastniť sa pohovoru.

10.4. Obete mučenia

Ako sa uvádza v úvode k tejto kapitole, obeť mučenia tvoria skupinu zraniteľných osôb, ktoré majú špecifické záruky stanovené v súvislosti so zaobchádzaním s nimi.

Podľa práva EÚ obsahuje článok 25 [smernice o podmienkach prijímania](#) povinnosť členských štátov „zabezpečiť, aby osobám, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným násilným činom, bola poskytnutá potrebná liečba

⁽⁶⁰²⁾ ESLP, *Glor/Švajčiarsko*, č. 13444/04, 30. apríla 2009; ESLP, *Pretty/Spojené kráľovstvo*, č. 2346/02, 29. apríla 2002; ESLP, *Koua Poirrez/Francúzsko*, č. 40892/98, 30. septembra 2003.

⁽⁶⁰³⁾ EVSP, *Závery XIV-2 1998, Statement of interpretation on Art. 15.*

poškodení spôsobených takýmito činmi, najmä prístup k primeranej lekárskej a psychologickej liečbe alebo starostlivosti“. Osoby, ktoré s nimi pracujú, musia absolvovať vhodnú odbornú prípravu.

Ťažkosti s opísaním utrpenej traumy môžu v osobnom pohovore o azyle spôsobiť problémy. Preto musia osoby, ktoré vedú pohovor, poznať problémy, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť schopnosť žiadateľa absolvovať pohovor, najmä známky mučenia v minulosti (článok 4 ods. 3 a článok 14 [smernice o azylových konaniach](#)). Smernica ďalej vyžaduje, aby členské štáty EÚ poskytli žiadateľom, ktorí prežili mučenie, znásilnenie a iné závažné formy násillia, primeranú podporu počas azylového konania, ak je potrebná v záujme spravodlivého a účinného azylového konania. Títo žiadatelia sú vyňatí aj zo skráteného konania a konania na hranici, kde im nemožno poskytnúť primeranú podporu (článok 24). Dodatočné záruky sa uplatňujú v prípadoch, kde odvolania proti zápornému rozhodnutiu na prvom stupni nemajú automatický odkladný účinok. Tie zahŕňajú napríklad poskytnutie potrebnej jazykovej a právnej pomoci. Okrem toho žiadatelia, o ktorých žiadosti bolo na prvom stupni rozhodnuté záporne, musia mať aspoň jeden týždeň na to, aby požiadali súd alebo tribunál o rozhodnutie vo veci práva zostať na území počas odvolacieho konania (článok 24 čítaný v spojení s článkom 46 ods. 7.). Ustanovenie o žiadateľoch, ktorí potrebujú osobitné procesné záruky, boli vložené do prepracovanej smernice z roku 2013, a preto sa nevzťahujú na Írsko.

V prípade týchto osôb sa v konaní o návrate, ak bol odsun odložený alebo bola udeľená lehota na dobrovoľný odchod, musia vziať do úvahy špeciálne potreby obetí mučenia a iných závažných foriem násillia [[smernica o návrate](#), článok 14 ods. 14 písm. d)].

[Smernica o právach obetí \(2012/29/EÚ\)](#) obsahuje široké vymedzenie tohto pojmu. Podľa článku 2 ods. 1 písm. a) je obeťou „fyzická osoba, ktorá utrpela ujmu vrátane fyzickej, duševnej alebo emocionálnej ujmy alebo majetkovej ujmy, ktorá bola priamo spôsobená trestným činom“. Smernica sa teda vzťahuje aj na obeť mučenia. Medzi obeť patria aj rodinní príslušníci osoby, ktorej smrť bola priamo spôsobená trestným činom a ktorí utrpeli ujmu v dôsledku úmrtia tejto osoby. Postavenie obeť nie je podmienené pobytoým statusom, občianstvom alebo štátnou príslušnosťou obeť (odôvodnenie 10).

Podľa medzinárodného práva Výbor OSN proti mučeniu uverejnil v roku 2018 aktualizované normy týkajúce sa podpory a ochrany obetí mučenia v kontexte migrácie⁽⁶⁰⁴⁾. Stanovili kľúčové prvky na zabezpečenie toho, aby obeť mučenia dostávali potrebnú ochranu a podporu.

10.5. Obete rodovo motivovaného násilia

Osobitnou kategóriou obetí závažných trestných činov sú jednotlivci, ktorí boli obeťami domáceho násilia. To sa môže vyskytovať aj v domácom pracovnom prostredí⁽⁶⁰⁵⁾.

Podľa EDLP ESLP rozhodol, že obeť domáceho násilia môžu spadať do skupiny „zraniteľných jednotlivcov“ spoločne s deťmi, v dôsledku čoho sú oprávnené na ochranu členského štátu vo forme účinného odrádzania pred závažnými porušeniami osobnej integrity⁽⁶⁰⁶⁾. Súd preskúmal aj niekoľko prípadov, v ktorých boli vznesené obvinenia z rôznych foriem prenasledovania súvisiaceho s pohlavím ako štít proti vyhosteniu⁽⁶⁰⁷⁾.

V roku 2011 prijala Rada Európy **Dohovor o predchádzaní násiliu voči ženám a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor)**⁽⁶⁰⁸⁾. Ide o prvý právne záväzný platný nástroj na svete, ktorý vytvára komplexný právny rámec na zabránenie násiliu, ochranu obetí a ukončenie beztretnosti páchatelov. V Istanbulskom dohovore sa zavádza možnosť udeliť migrantkám samostatné povolenie na pobyt, ak ich pobytový status závisí od ich zneužívajúceho manžela/manželky alebo partnera (článok 59), a od štátov sa vyžaduje, aby zabezpečili, že rodovo motivované násilie páchané na ženách môže byť uznané ako forma prenasledovania v zmysle

⁽⁶⁰⁴⁾ Výbor OSN proti mučeniu, *General comment No. 4 (2017) on the implementation of article 3 of the Convention in the context of article 22*.

⁽⁶⁰⁵⁾ FRA zdokumentovala riziká, ktorým zvyčajne čelia migranti v nezákonnej situácii, keď sú zamestnaní v odvetví domácej práce, pozri FRA (2011), *Migrants in an irregular situation employed in domestic work: Fundamental rights challenges for the European Union and its Member States*, Úrad pre publikácie, Luxemburg, a FRA (2018), *Out of Sight: Migrant women exploited in domestic work*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

⁽⁶⁰⁶⁾ ESLP, *Opuz/Turecko*, č. 33401/02, 9. júna 2009, bod 160.

⁽⁶⁰⁷⁾ ESLP, *M.M.R./Holandsko* (dec.), č. 64047/10, 24. mája 2016; ESLP, *R.D./Francúzsko*, č. 34648/14, 16. júna 2016; ESLP, *A.A. a i./Švédsko*, č. 14499/09, 28. júna 2012; ESLP, *Sow/Belgicko*, č. 27081/13, 19. januára 2016.

⁽⁶⁰⁸⁾ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), 2011, CETS č. 210.

Ženevského dohovoru z roku 1951 (článok 60). Opätovne zdôrazňuje aj povinnosť dodržiavať zásadu zákazu vyhodenia alebo vrátenia, a to aj v prípade obetí násilia páchaného na ženách (článok 61) ⁽⁶⁰⁹⁾.

Príklad: Chorvátsky ústavný súd vo svojom rozhodnutí *U-III-557/2019* ⁽⁶¹⁰⁾ prijal sťažnosť ženy z Iraku, ktorej žiadosť o azyl bola zamietnutá. Na podporu svojej žiadosti žalobkyňa pôvodne uvádzala len vojnu vo svojej domovskej krajine, ale neskôr vysvetlila, že sa stala obeťou domáceho násilia a že v prípade návratu do Iraku jej hrozí ďalšie zlé zaobchádzanie alebo zabitie zo strany jej bývalého manžela alebo jej brata, pričom jeden z nich by sa nevyhnutne považoval za jej opatrovníka. Vzhľadom na okolnosti veci ako celku, vrátane jej vysokého stupňa traumatizácie a zraniteľnosti, ústavný súd uznal, že žalobkyňa bola príliš zahabnená a príliš sa obávala okamžite sa odvolávať na otázku domáceho násilia vo svojom pôvodnom azylovom pohovore, pretože ho viedli dvaja muži. V novom konaní ústavný súd poveril orgány, aby umožnili žalobkyni preukázať svoju osobnú situáciu a individualizované riziko v súlade s aktuálnymi skutočnosťami o situácii žien, ktoré sú obeťami domáceho násilia v Iraku, a ich schopnosti premiestniť sa inde v rámci krajiny.

Podľa práva EÚ sú obeť domáceho násilia, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a rodinnými príslušníkmi štátnych príslušníkov krajín EHP, oprávnené podľa [smernice o voľnom pohybe](#) na samostatné povolenie na pobyt v prípade rozvodu alebo ukončenia registrovaného partnerstva [článok 13 ods. 2 písm. c)]. Pokiaľ ide o rodinných príslušníkov garantov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, podľa článku 15 ods. 3 [smernice o zlúčení rodiny](#) (2003/86/ES) „členské štáty vydajú ustanovenia na zabezpečenie udelenia samostatného povolenia na pobyt v prípade mimoriadne zložitých okolností“ po rozvode alebo odluke.

⁽⁶⁰⁹⁾ Rada Európy (2019), *Gender-based asylum claims and non-refoulement: Articles 60 and 61 of the Istanbul Convention*, Rada Európy, Štrasburg.

⁽⁶¹⁰⁾ Chorvátsko, Ústavný súd (*Ustavni sud Republike Hrvatske*), rozhodnutie č. U-III-557/2019, 11. septembra 2019.

Hlavné body

- Prvoradým záujmom všetkých opatrení týkajúcich sa detí musia byť najlepšie záujmy dieťaťa (pozri [oddiel 10.1](#)).
- Podľa práva EÚ majú deti bez sprievodu, ktoré žiadajú o azyl, právo na pomoc zástupcu (pozri [oddiel 10.1.1](#)).
- Podľa práva EÚ umožňuje smernica o azylových konaniach členským štátom využiť lekárske prehliadky na určenie veku detí bez sprievodu, ktoré žiadajú o azyl, ak majú pochybnosti o tom, či sú alebo nie sú deťmi, ale členské štáty musia rešpektovať určité záruky (pozri [oddiel 10.1.2](#)).
- Podľa práva EÚ aj EDĽP existuje pozitívna povinnosť zaviesť okrem ustanovení o trestnej zodpovednosti a trestaní obchodníkov s ľuďmi aj účinné ustanovenia na ochranu obetí a potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi (pozri [oddiel 10.2](#)).
- Tak EDĽP, ako aj právo EÚ chráni pred diskrimináciou na základe zdravotného postihnutia. Osoby so zdravotným postihnutím sa takisto považujú za zraniteľné osoby podľa právnych predpisov EÚ o migrácii a ich osobitné potreby vrátane tých, ktoré sa týkajú ich duševného zdravia, sa musia zohľadniť v konaniach o azyle a návrate (pozri [oddiel 10.3](#)).
- Podľa práva EÚ sú obeť mučenia, znásilnenia a iných závažných trestných činov oprávnené na osobitné procesné záruky, ak sú potrebné pre spravodlivé a účinné azylové konanie (pozri [oddiely 10.4 a 10.5](#)).
- Podľa EDĽP môžu deti a obeť domáceho násillia spadať do skupiny „zraniteľných jednotlivcov“, a preto sú oprávnené na účinnú ochranu štátu (pozri [oddiely 10.1.1 a 10.5](#)).

Ďalšia judikatúra a informácie:

Prístup k ďalšej judikatúre nájdete v [usmerneniach](#) k tejto príručke. Ďalšie materiály týkajúce sa problematiky uvedenej v tejto kapitole nájdete v [oddieloch Ďalšie informácie](#).

Ďalšie informácie

Tento výber odkazov zahŕňa publikácie medzinárodných organizácií, akademických pracovníkov, mimovládnych organizácií, ako aj ESLP a FRA. Zoznam ďalších informácií bol zoskupený do deviatich širokých kategórií (všeobecná literatúra, azylové a utečenecké právo, migranti v nezákonnej situácii a návrat, zaistenie, voľný pohyb v EÚ, deti, osoby so zdravotným postihnutím, riadenie hraníc a rozsiahle informačné systémy EÚ a osoby bez štátnej príslušnosti). V niektorých prípadoch možno z názvu zistiť, že publikácia sa týka viac než jednej oblasti. Okrem toho možno články na témy uvedené v tejto príručke nájsť v rôznych časopisoch, ako je napríklad *European Journal of Migration and Law*, *International Journal of Refugee Law*, *Refugee Survey Quarterly*.

Všeobecná literatúra

Chetail, V. (2019), *International Migration Law*, Oxford University Press, Oxford.

FRA (2018), *Správa o základných právach 2018*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2019), *Správa o základných právach 2019*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2020), *Správa o základných právach 2020*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA a Rada Európy (2016), *Príručka o európskom práve v oblasti prístupu k spravodlivosti*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA a Rada Európy (2018), *Príručka o európskom antidiskriminačnom práve*, vydanie 2018, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA, Rada Európy a európsky dozorný úradník pre ochranu údajov (2018), *Príručka o európskych právnych predpisoch v oblasti ochrany údajov*, vydanie 2018, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Frigo, M., et al. (2014), *Migration and International Human Rights Law: A practitioners' guide*, aktualizované vydanie, Medzinárodná komisia právnikov, Ženeva.

Hailbronner, K. and Thym, D. (eds.) (2016), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2. vydanie, C. H. Beck/Hart/Nomos, Mníchov/Oxford/Baden-Baden.

Ktistakis, Y. (2016), *Protecting migrants under the European Convention on Human Rights and the European Social Charter*, 2. vydanie, Council of Europe Publishing, Štrasburg.

Opeskin, B., Perruchoud, R. and Redpath-Cross, J. (eds.) (2012), *Foundations of International Migration Law*, Cambridge University Press, Cambridge.

Peers, S. (2016), *EU Justice and Home Affairs Law*, 4. vydanie, Oxford University Press, Oxford.

Rada Európy, Európsky súd pre ľudské práva (2020), *Practical Guide on Admissibility Criteria*, Rada Európy, Štrasburg.

UNHCR (2012), *Toolkit on how to request interim measures under Rule 39 of the Rules of the European Court of Human Rights for persons in need of international protection*, Zastúpenie UNCHR pri európskych inštitúciách, Štrasburg.

Azylové a utečenecké právo

EASO (2016), *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A Judicial Analysis*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Európska rada pre utečencov a emigrantov (ECRE) a Európska právna sieť pre azyl (ELENA) (2010), *Survey on legal aid for asylum seekers in Europe*, október 2010.

FRA (2010), *The duty to inform applicants about asylum procedures: The asylum-seeker perspective*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2010), *Access to Effective Remedies: The asylum-seeker perspective*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2015), *Fundamental rights implications of the obligation to provide fingerprints for Eurodac*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Gammelthoft-Hansen, T. (2011), *Access to Asylum: International refugee law and the globalisation of migration control*, Cambridge University Press, Cambridge.

Goodwin-Gill, G. S. a McAdam, J. (2007), *The Refugee in International Law*, Oxford University Press, Oxford.

Hathaway, J. C. (2005), *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, Cambridge.

Hathaway, J. C. a Foster, M. (2014), *The Law of Refugee Status*, druhé vydanie, Cambridge University Press, Cambridge.

Mole, N. a Meredith, C. (2010), *Human Rights Files, No. 9: Asylum and the European Convention on Human Rights*, 5. vydanie, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy (2019), *Gender-based asylum claims and non-refoulement: Articles 60 and 61 of the Istanbul Convention*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy, komisár pre ľudské práva (2017), *Realising the right to family reunification of refugees in Europe: Issue paper*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy, Výbor ministrov (2009), *Usmernenia o ochrane ľudských práv v kontexte skráteného azylového konania*, prijaté 1. júla 2009.

UNHCR (2010), *Improving Asylum Procedures: Comparative analysis and recommendations for law and practice – key findings and recommendations*, Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov, Brusel.

UNHCR (2019), *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection*, HCR/1P/4/ENG/REV.4, UNHCR, Ženeva.

UNHCR a Rada Európy (2013), *Protecting Refugees*.

Wagner, M. a Bonjour, S. (2009), *Flughafenverfahrensstudie: Vergleichende Studie des rechtlichen Rahmens und administrativer Praktiken hinsichtlich der Behandlung von Asylgesuchen und der Rückführung von unzureichend dokumentierten Personen an Flughäfen in sieben Europäischen Staaten* (Porovnávacie štúdia o azylových konaniach na letisku), Medzinárodné centrum pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD), Viedeň.

Migranti v nezákonnej situácii a návrat

Cholewinski, R. (2005), *Irregular Migrants: Access to minimum social rights*, Rada Európy, Štrasburg.

Európsky parlament, tematická sekcia pre práva občanov a ústavné veci (2018), *Fit for Purpose? The Facilitation Directive and the criminalisation of humanitarian assistance to irregular migrants: 2018 update*.

FRA (2011), *Migrants in an irregular situation employed in domestic work: Fundamental rights challenges for the European Union and its Member States*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2011), *Fundamental rights of migrants in an irregular situation in the European Union*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2015), *Cost of Exclusion from Healthcare – The case of migrants in an irregular situation*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2018), *Out of Sight: Migrant women exploited in domestic work*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Lutz, F. (2010), *The Negotiations on the Return Directive*, Wolf Legal Publishers, Nijmegen.

Lutz, F. a Mananashvili, S. (2016), 'Return Directive 2008/115/EC' in Hailbronner, K. a Thym, D. (eds.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2. vydanie, C. H. Beck/Hart/Nomos, Mníchov/Oxford/Baden-Baden, s. 658 – 763.

Moraru, M., Cornelisse, G. a De Bruycker, P. (eds.) (2020), *Law and judicial dialogue on the return of irregular migrants from the European Union*, Hart Publishing, Oxford.

Rada Európy, Výbor ministrov, Dvadsať usmernení o nútenom návrate, prijaté 4. mája 2005.

Zaistenie

EASO (2019), *Detention of applicants for international protection in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Edwards, A. (2011), *Back to Basics: The right to liberty and security of person and 'alternatives to detention' of refugees, asylum-seekers, stateless persons and other migrants*, dokument vypracovaný pre Sériu výskumu politiky práva a ochrany Vysokeho komisára OSN pre utečencov, apríl.

European Law Institute (2017), *Detention of asylum seekers and irregular migrants and the rule of law*, Viedeň.

FRA (2010), *Detention of third-country nationals in return procedures*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2015), *'Alternatives to detention for asylum seekers and people in return procedures'*.

FRA (2017), *European legal and policy framework on immigration detention of children*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2019), *Update of the 2016 FRA Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on fundamental rights in the hotspots set up in Greece and Italy*, stanovisko – 3/2019 [Hotspots Update], Viedeň.

International Detention Coalition (2015), *There Are Alternatives: A handbook for preventing unnecessary immigration detention*, revidované vydanie, International Detention Coalition, Melbourne.

Rada Európy, Výbor ministrov (2006, 2020), *Odporúčanie Rec(2006)2-rev o európskych väzenských pravidlách*, prijaté 11. januára 2006 a revidované a zmenené 1. júla 2020.

Rada Európy, Výbor ministrov (2019), *Practical Guidance on Alternatives to Immigration Detention: Fostering Effective Results*, dok. CM(2019) 147.

Rada Európy, Európsky súd pre ľudské práva (2020), *Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights: Right to liberty and security*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie (2010), *Správa dok. 12105, rezolúcia 1707 (2010) a odporúčanie 1900 (2010) o zadržiavaní žiadateľov o azyl a neregulárnych migrantov v Európe*.

Volný pohyb v EÚ

FRA (2018), *Making EU Citizens' Rights a Reality: National courts enforcing freedom of movement and related rights*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Guild, E., Peers, S. a Tomkin, J. (eds.) (2019), *The EU Citizenship Directive: A commentary*, 2. vydanie, Oxford University Press, Oxford.

Rogers, N., Scannell, R. a Walsh, J. (2012), *Free movement of persons in the enlarged European Union*, 2. vydanie, Sweet & Maxwell, Londýn.

Osoby so zdravotným postihnutím

FRA (2011), *The legal protection of persons with mental health problems under non-discrimination law*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

UN OHCHR (2010), *Monitoring the Convention on the Rights of Persons with Disabilities – Guidance for human rights monitors*, HR/P/PT/17.

Deti

EASO (2018), *Praktická príručka o posudzovaní veku*, 2. vydanie, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2018), *Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures: Minimum age requirements concerning children's rights in the EU*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2019), *Returning unaccompanied children: fundamental rights considerations*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Rada Európy (2018), *How to convey child-friendly information to children in migration: A handbook for frontline professionals*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy (2019), *Promoting child-friendly approaches in the area of migration: Standards, guidance and current practices*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy (2020), *Family reunification for refugee and migrant children: Standards and promising practices*, Rada Európy, Štrasburg.

Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie (2011), *Recommendation 1969 (2011) on unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return*, prijaté 15. apríla 2011.

Vysoký komisár OSN pre utečencov (UNHCR) (2018), *Guidelines on assessing and determining the best interests of the child*, UNHCR.

Riadenie hraníc a rozsiahle informačné systémy EÚ

FRA (2014), *Fundamental Rights at Land Borders: Findings from selected European Union border crossing points*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2017), *Fundamental rights and the interoperability of EU information systems: Borders and security*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2018), *Under Watchful Eyes: Biometrics, EU IT systems and fundamental rights*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

FRA (2018), *How the Eurosur Regulation affects fundamental rights*, Úrad pre publikácie, Luxemburg.

Molnár, T. (2014), 'Regulating local border traffic in the European Union' in Szabó, M., Láncoš, P. L. and Varga, R. (eds.), *Hungarian yearbook of international law and European law 2013*, Eleven International, Haag, s. 451 – 474.

Rada Európy (2017), *Guidelines on the protection of individuals with regard to the processing of personal data in a world of Big Data*, Rada Európy, Štrasburg.

Osoby bez štátnej príslušnosti

Európska sieť pre osoby bez štátnej príslušnosti (n.d.), *Statelessness Index*'.

UNCHR (2012), *Guidelines on Statelessness No. 4: Ensuring every child's right to acquire a nationality through Articles 1–4 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness*, UNHCR.

UNHCR (2014), *Handbook on Protection of Stateless Persons*, UNHCR, Ženeva.

UNHCR (2020), *Guidelines on Statelessness No. 5: Loss and deprivation of nationality under Articles 5–9 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness*, UNHCR.

On-line zdroje

Zdroje	Webová adresa
Úroveň OSN	
Osobitný spravodajca OSN pre ľudské práva migrantov	https://www.ohchr.org/EN/Issues/Migration/SRMigrants/Pages/SRMigrantsIndex.aspx
Osobitný spravodajca OSN pre mučenie a iné kruté, neludzské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie	http://www.ohchr.org/EN/Issues/Torture/SRTorture/Pages/SRTortureIndex.aspx
Podvýbor OSN pre predchádzanie mučeniu a inému krutému, neludzskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu	www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/OPCATIntro.aspx
Jurisprudencia orgánov pre zmluvy s OSN	https://juris.ohchr.org
Refworld (databáza utečeneckého práva UNHCR)	https://www.refworld.org/
Migračná sieť OSN	http://migrationnetwork.un.org/
Medzinárodné zmluvy uložené u generálneho tajomníka OSN	http://treaties.un.org
Úroveň Rady Európy	
ESLP	www.echr.coe.int
Databáza judikatúry ESLP HUDOC	http://hudoc.echr.coe.int
Knižnica ESLP	https://www.echr.coe.int/Library
Zbierka informačných hárkov ESLP	https://www.echr.coe.int/factsheets
Informačné poznámky k judikatúre ESLP	https://www.echr.coe.int/factsheets
Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neludzskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT)	http://www.cpt.coe.int/
Komisár pre ľudské práva Rady Európy	http://www.coe.int/en/web/commissioner

Európska sociálna charta	https://www.coe.int/en/web/european-social-charter
Rozhodnutia a závery Európskeho výboru pre sociálne práva	https://hudoc.esc.coe.int
Skupina expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA)	https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking
Rada Európy, osobitný zástupca generálneho tajomníka pre migráciu a utečencov	https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/special-representative
Skupina expertov Rady Európy pre opatrenia na boj proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu (GREVIO)	https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio
Rada odborníkov Rady Európy na právo MVO	https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council
Európska sieť pre stav bez štátnej príslušnosti	https://www.statelessness.eu/
Úroveň EÚ	
Súdny dvor Európskej únie (CURIA)	https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/
Štvrtročné prehľady rozsudkov SDEÚ a prebiehajúcich konaní o azyle, hraniciach a prístahovalectve	https://cmr.jur.ru.nl/cjeu/
Európsky podporný úrad pre azyl (EASO)	https://euaa.europa.eu/
Plán odbornej prípravy úradu EASO	https://euaa.europa.eu/sites/default/files/2021-11/EASO_Training_Curriculum_Catalogue_2021.pdf
Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti	https://ec.europa.eu/home-affairs/index_en
Európska migračná sieť	https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn_en
Imigračný portál EÚ	http://ec.europa.eu/immigration
Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA)	http://fra.europa.eu
Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex)	http://frontex.europa.eu
Agentúra Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA)	https://www.eulisa.europa.eu/
Úrad pre zmluvy EÚ	http://ec.europa.eu/world/agreements/default.home.do
Verejný register pravých dokladov totožnosti a cestovných dokladov online (PRADO)	https://www.consilium.europa.eu/prado/en/prado-start-page.html

Európska migračná sieť, platforma osôb bez štátnej príslušnosti https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/expert-groups_sk

Európska rada pre utečencov a emigrantov (ECRE) <http://www.ecre.org/>

Zoznam judikatúry

Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie

<i>A a S/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> , C-550/16, 12. apríla 2018.....	184
<i>A, B a C/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> [VK], C-148/13 až C-150/13, 2. decembra 2014.....	145
<i>A./Švédsky migračný úrad</i> , C-404/17, 25. júla 2018.....	125
<i>A.S/Slovinsko</i> [VK], C-490/16, 26. júla 2017.....	158
<i>Abdon Vanbraekel a i./Aliancia nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)</i> , C-368/98, 12. júla 2001.....	271
<i>Aboubacar Diakitè/Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> , C-285/12, 30. januára 2014.....	111
<i>Achughbabian/Préfet du Val-de-Marne</i> [VK], C-329/11, 6. decembra 2011 .208, 209, 212	
<i>Adala Bero/Reierungspräsidium Kassel a Ettayebi Bouzalmate/Kriesverwaltung Kleve</i> [VK], spojené veci C-473/13 a C-514/13, 17. júla 2014.....	228
<i>Ahmad Shah Ayubi/Bezirkshauptmannschaft Linz-Land</i> , C-713/17, 21. novembra 2018.....	276
<i>Aissatou Diatta/Land Berlin</i> , C-267/83, 13. februára 1985.....	188
<i>Alexander Hengartner a Rudolf Gasser proti Landesregierung Vorarlberg</i> , C-70/09, 15. júla 2010.....	252
<i>Altun/Stadt Böblingen</i> , C-337/07, 18. decembra 2008.....	94
<i>Andrea Francovich/Talianska republika</i> , C-479/93, 9. novembra 1995.....	24
<i>Atiqullah Adil/Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel</i> , C-278/12 PPU, 19. júla 2012.....	40
<i>Aydin Salahadin Abdulla a i./Bundesrepublik Deutschland</i> [VK], spojené veci C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, 2. marca 2010.....	106, 121, 129

<i>Aziz Melki a Selim Abdeli</i> [VK], spojené veci C-188/10 a C-189/10, 22. júna 2010.....	40
<i>Bahiyar Fathi/Presedatel na Darzhavna agencija za bezhantsite</i> , C-56/17, 4. októbra 2018.....	109
<i>Bashar Ibrahim</i> (C-297/17), <i>Mahmud Ibrahim a iní</i> (C-318/17), <i>Nisreen Sharqawi, Yazan Fattayrji, Hosam Fattayrji</i> (C-319/17)/ <i>Bundesrepublik Deutschland, Bundesrepublik Deutschland/Taus Magamadov</i> (C-438/17) [VK], spojené veci C-297/17, C-318/17, C-319/17 a C-438/17, 19. marca 2019.	157
<i>Bashir Mohamed Ali Mahdi</i> , C-146/14 PPU, 5. júna 2014	202, 217
<i>Baumbast a R/Secretary of State for the Home Department</i> , C-413/99, 17. septembra 2002	263
<i>Borowitz/Bundesversicherungsanstalt für Angestellte</i> , C-21/87, 5. júla 1988	275
<i>Brahim Samba Diouf/Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration</i> , C-69/10, 28. júla 2011	148
<i>Bundesrepublik Deutschland/B a D</i> [VK], spojené veci C-57/10 a C-101/09, 09. novembra 2010.....	128
<i>Bundesrepublik Deutschland/Kaveh Puid</i> [VK], C-4/11, 14. novembra 2013.....	156
<i>Bundesrepublik Deutschland/Y a Z</i> [VK], spojené veci C-71/11 a C-99/11, 5. septembra 2012.....	109
<i>C.K. a iní/Slovensko</i> , C-578/16, 16. februára 2017	156
<i>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve /Moussa Abdida</i> [VK], C-562/13, 18. december 2014.....	75
<i>Chuck v. Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank</i> , C-331/06, 3. apríla 2008.....	275
<i>CIMADE, Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI)/Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration</i> , C-179/11, 27. septembra 2012	268
<i>Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides/Mostafa Lounani</i> [VK], C-573/14, 31. januára 2017	128
<i>Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL), Istituto Nazionale Confederale Assistenza (INCA)/Presidenza del Consiglio dei Ministeri, Ministero dell'Interno, Ministero dell'Economia e delle Finanze</i> , C-309/14, 2. septembra 2015.....	90
<i>Deborah Lawrie-Blum/Land Baden-Württemberg</i> , C-66/85, 3. júla 1986	252
<i>Deutscher Handballbund/Kolpak</i> , C-438/00, 8. mája 2003.....	257

<i>Digital Rights Ireland Ltd/Minister for Communications, Marine and Natural Resources a i. a Kärntner Landesregierung a i.</i> [VK], spojené veci C-293/12 a C-594/12, 8. apríla 2014	66, 72
<i>Dirk Ruffert/Land Niedersachsen</i> , C-346/06, 3. apríla 2008.....	252
<i>El Yassini/Secretary of State for the Home Department</i> , C-416/96, 2. marca 1999	257
<i>Eran Abatay a i. a Nadi Sahin/Bundesanstalt für Arbeit</i> , spojené veci C-317/01 a C-369/01, 21. októbra 2003.....	93
<i>Essent Energie Productie BV/Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i> , C-91/13, 11 september 2014.....	93
<i>ET Agroconsulting-04-Velko Stoyanov/Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond «Zemedelie» - Razplashtatelna agentsia</i> , C-93/12, 27. júna 2013	75
<i>Európska komisia proti Holandskému kráľovstvu</i> , vec C-508/10, 26. apríla 2012.....	91
<i>Európska komisia/Španielske kráľovstvo</i> , C-211/08, 15. júna 2010.....	271
<i>Európsky parlament/Rada Európskej únie</i> [VK], C-540/03, 27. júna 2006	183
<i>FMS a ini/Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság a Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság</i> , spojené veci C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, 14. mája 2020.....	125, 160, 199, 204, 212, 218, 223, 225
<i>Foto-Frost/Hauptzollamt Lübeck-Ost</i> , vec 314/85, 22. október 1987	24
<i>Francovich and Bonifaci a i./Taliaska republika</i> , spojené veci C-6/90 a C-9/90, 19. november 1991	24, 230
<i>G. B. C. Echernach a A. Moritz/Minister van Onderwijs en Wetenschappen</i> , spojené veci C-389/87 a 390/87, 15. marca 1989.....	263
<i>George Karim/Migrationsverket</i> [VK], C-155/15, jún 2016.....	154
<i>Georgios Orfanopoulos a i. a Raffaele Oliveri/Land Baden-Württemberg</i> , spojené veci C-482/01 a C-493/01, 29. apríla 2004.....	136, 138
<i>Gerardo Ruiz Zambrano/Office national de l'emploi (ONEm)</i> [VK], C-34/09, 8. marca 2011	137
<i>H. T./Land Baden-Württemberg</i> , C-373/13, 24. júna 2015	128
<i>Hassen El Dridi, alias Soufi Karim</i> , C-61/11 PPU, 28. apríl 2011	202
<i>Hava Genc/Land Berlin</i> , C-14/09, 4. februára 2010	255
<i>Hristo Gaydarov/Director na Glavna direksia 'Ohranitelna politسيا' pri Ministerstvo na vatreshnite raboti</i> , C-430/10, 17. novembra 2011	136
<i>Igor Simutenkov/Ministerio de Educación y Cultura and Real Federación Española de Fútbol</i> [VK], C-265/03, 12. apríla 2005.....	259
<i>Ismail Derin/Landkreis Darmstadt-Dieburg</i> , C-325/05, 18. júla 2007.....	255

<i>J.N./Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie</i> [VK], C-601/15 PPU, 15. februára 2016	204, 205
<i>Janko Rottman/Freistaat Bayern</i> [VK], C-135/08, 2. marca 2010.....	97
<i>K./Bundesasylamt</i> [VK], C-245/11, 6. novembra 2012.....	155
<i>K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie a H. F./Belgische Staat</i> [VK], spojené veci C-331/16 a 366/16, 2. mája 2018.....	136
<i>K./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> , C-18/16, 14. september 2017	136, 203
<i>K.A. a i./Belgische Staat</i> [VK], C-82/16, 8. mája 2018.....	178
<i>Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada Európskej únie a Komisia Európskych spoločenskíev</i> [VK], spojené veci C-402/05 P a C-415/05 P, 3. septembra 2008	24
<i>Kazim Kus/Landeshauptstadt Wiesbaden</i> , C-237/91, 16. decembra 1992.....	257
<i>Kerly del Rosario Martinez Silva/Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) a Comune di Genoa</i> , C-449/16, 21. júna 2017	247
<i>Khadija Jafari a Zainab Jafari/Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl</i> [VK], C-646/16, 26. júla 2017	158
<i>Komisia Európskych spoločenskíev/Španielske kráľovstvo</i> [VK], C-503/03, 31. januára 2006.....	179
<i>Kreis Warendorf/Ibrahim Alo & Amira Osso/Region Hannover</i> [VC], spojené veci C-443/14 a C-444/14, 1. marca 2016	276
<i>Kreshnik Ymeraga a i./Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration</i> , C-87/12, 8. mája 2013	137
<i>Land Baden-Württemberg/Panagiotis Tsakouridis</i> [VK], C-145/09, 23. november 2010	136
<i>Laval un Partneri Ltd/Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenska Byggnadsarbetareförbundets avdelning 1 Byggettan and Svenska Elektrikerförbundet</i> [VK], C-341/05, 18. decembra 2007	253
<i>Leyla Ecem Demirkan/Bundesrepublik Deutschland</i> [VK], C-221/11, 24. septembra 2013	92
<i>LH/Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal</i> , C-564/18, 19. marca 2020.....	125
<i>Liselotte Hauer/Land Rheinland-Pfalz</i> , vec 44/79, 13. december 1979	25
<i>M. G. a N. R./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> , C-383/13, 10. septembra 2013	226
<i>M. M./Minister for Justice, Equality and Law Reform a i.</i> , C-277/11, 22. novembra 2012	144

<i>M/Ministerstvo vnitra; X a X/Kommissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> [VK], spojené veci C-391/16, C-77/17 a C-78/17, 14. mája 2019.....	106, 130
<i>Maria Teixeira/Londýnsky obvod Lambeth a Secretary of State for the Home Department</i> , [VK], C-480/08, 23. februára 2010.....	263
<i>Mario Vicente Micheletti a i./Delegación del Gobierno en Cantabria</i> , C-369/90, 7. júla 1992.....	96
<i>Marjan Noorzia/Bundestministerin für Inneres</i> , C-338/13, 17. júla 2014.....	183
<i>Mary Carpenter/Secretary of State for the Home Department</i> , C-60/00, 11. júla 2002	176
<i>Maximillian Schrems/Data Protection Commissioner</i> [VK], C-362/14, 6. októbra 2015..	75
<i>Mehmet Arslan/Polície ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie</i> , C-534/11, 30. mája 2013.....	203, 204
<i>Mehmet Soysal a Ibrahim Savatli/Bundesrepublik Deutschland</i> , C-228/06, 19. februára 2009.....	93
<i>Mehrdad Ghezl bash/Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie</i> [VK], C-63/15, 7. júna 2016.....	154
<i>Meki Elgafaji a Noor Elgafaji/Staatssecretaris van Justitie</i> [VK], C-465/07, 17. februára 2009.....	111
<i>Metock a i./Minister for Equality, Justice and Law Reform</i> [VK], C-127/08, 25. júla 2008.....	175, 183
<i>Migrationsverket/Nurije Kastrati a i.</i> , C-620/10, 3. mája 2012.....	154
<i>Mimoun Khachab/Subdelegación del Gobierno en Álava</i> , C-558/14, 21. apríla 2016....	180
<i>Minister van Buitenlandse Zaken/K. a A.</i> , C-153/14, 9. júla 2015.....	180
<i>Minister voor Immigratie en Asiel/X, Y a Z v. Minister voor Immigratie en Asiel</i> , spojené veci C-199/12, C-200/12 a C-201/12, 7. november 2013.....	109
<i>Ministerio Fiscal/VL</i> , C-36/20 PPU, 25. júna 2020.....	44, 204
<i>Mohamad Zakaria</i> , C-23/12, 17. januára 2013.....	39
<i>Mohamed Ali Ben Alaya/Bundesrepublik Deutschland</i> , C-491/13, 10. septembra 2014.....	254
<i>Mohamed Gattoussi/Stadt Rüsselsheim</i> , C-97/05, 14. decembra 2006.....	258
<i>Mohamed M'Bodj/État Belge</i> [VK], C-542/13, 18. decembra 2014.....	110
<i>Mohammed Bilali/Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl</i> , C-720/17, 23. mája 2019.....	106
<i>Mostafa Abed El Karem El Kott a i./Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i> [VK], C-364/11, 19. decembra 2012.....	122
<i>Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX)/ Belgický štát</i> , C-459/99, 25. júla 2002.....	176, 179
<i>MP/Secretary of State for the Home Department</i> [VK], C-353/16, 24. apríla 2018.....	110

<i>Murat Dereci a i./Bundesministerium für Inneres</i> [VK], C-256/11, 15. novembra 2011.....	137, 177
<i>Murat Polat/Stadt Rüsselsheim</i> , C-349/06, 4. októbra 2007	138
<i>N. S./Secretary of State for the Home Department a M. E. a i./Refugee Applications Commissioner and Minister for Justice, Equality and Law Reform</i> [VK], spojené veci C-411/10 a C-493/10, 21. decembra 2011.....	25
<i>Naima Dogan/Bundesrepublik Deutschland</i> , C-138/13, 10. júl 2014.....	255
<i>Natthaya Dülger/Wetteraukreis</i> , C-451/11, 19. júla 2012.....	94
<i>Nawras Bolbol/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i> [VK], C-31/09, 17. júna 2010	106, 121
<i>O. a S./Maahanmuuttovirasto a Maahanmuuttovirasto/L.</i> , spojené veci C-356/11 a C-357/11, 6. decembra 2012	177
<i>Office National de l'emploi/Bahia Kziber</i> , C-18/90, 31. januára 1991	257
<i>Oguz/Secretary of State for the Home Department</i> , C-186/10, 21. júla 2011	92, 93
<i>Ömer Nazli, Caglar Nazli a Melike Nazli/Stadt Nürnberg</i> , C-340/97, 10. februára 2000.	138
<i>P. a S./Commissie Sociale Zekerheid Breda a College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen</i> , C-579/13, 3. júla 2015.....	91
<i>P.I./Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid</i> [VK], C-348/09, 22. mája 2012.....	136
<i>Petar Aladzhev/Zamestnik director na Stolichna direksia na vateshnite raboti kam Ministerstvo na vateshnite raboti</i> , C-434/10, 17. novembra 2011	136
<i>Pilar Allué a Carmel Mary Coonan a i./Università degli studi di Venezia and Università degli studi di Parma</i> , spojené veci C-259/91, C-331/91 a C-332/91, 2- augusta 1993.....	252
<i>Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie/ Salah Al Chodor a i.</i> , C-528/15, 15. marca 2017	204
<i>Prefet des Pyrenees-Orientales/Abdelaziz Arib</i> [VK], C-444/17, 19. marca 2019.....	41
<i>Productores de Música de España (Promusicae)/Telefónica de España SAU</i> , vec C-275/06, 29. januára 2008	64
<i>Rahmanian Koushkaki/Bundesrepublik Deutschland</i> [VK], C-84/12, 19. decembra 2013.....	34
<i>Recep Tetik/Land Berlin</i> , C-171/95, 23. januára 1997.....	94, 254
<i>Relu Adrian Coman and Others/Inspectoratul General pentru Imigrări a Ministerul Afacerilor Interne</i> [VK], C-673/16, 5. júna 2018.....	174
<i>Rhimou Chakroun /Minister van Buitenlandse Zaken</i> , C-578/08, 4. marca 2010	90
<i>Roland Rutili/Ministre de l'intérieur</i> , C-36/75, 28. októbra 1985	138

<i>Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)</i> [VK], C-357/09 PPU, 30. novembra 2009	88, 203, 217, 218
<i>Secretary of State for the Home Department/Rahman a i.</i> [VK], C-83/11, 5. septembra 2012.....	175, 183
<i>Seda Küçükdeveci/Swedex GmbH & Co. KG</i> [VK], vec C-555/07, 19. januára 2010	75
<i>Séline Affum/Préfet du Pas-de-Calais</i> [VK], C-47/15, 7. júna 2016.....	209
<i>Servet Kamberaj proti Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano (IPES) a iní</i> [VK], vec C-571/10, 24. apríla 2012.....	267
<i>Shajin Ahmed/Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal</i> , C-369/17, 13. septembra 2018.....	128
<i>Shamim Tahir/Ministero dell'Interno, Questura di Verona</i> , C-469/13, 17. júla 2014.....	91
<i>Shirley McCarthy/Secretary of State for the Home Department</i> , C-434/09, 5. mája 2011.....	177
<i>Soufiane El Hassani/Minister Spraw Zagranicznych</i> , C-403/16, 13. decembra 2017	35
<i>Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska/Rada Európskej únie</i> [VK], C-482/08, 26. októbra 2010	64
<i>Spolková republika Nemecko/Touring tours and Travel GmbH a Sociedad de Transportes SA</i> , spojené veci C-412/17 a C-474/17, 13. decembra 2018.....	41
<i>Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid/A a i.</i> , C-70/18, 3. októbra 2019	94
<i>Staatssecretaris van Justitie/Mangat Singh</i> , C-502/10, 18. októbra 2012	89
<i>Staatssecretaris van Justitie/Tayfun Kahveci a Osman Inan</i> , spojené veci C-7/10 a C-9/10, 29. marec 2012.....	95
<i>State of Netherlands/Ann Florence Reed</i> , C-59/85, 17. apríla 1986	179
<i>Süleyman Eker/Land Baden-Württemberg</i> , C-386/95, 29. mája 1997	254
<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége/Oskar Shomodi</i> , C-254/11, 21. marca 2013.....	42
<i>Tele2 Sverige AB/Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i.</i> [VK], spojené veci C-203/15 a C-698/15, 21. december 2016	75
<i>Telefonica SA/Európska komisia</i> [VK], C-274/12 P, 19. decembra 2013	24
<i>The Queen, na návrh MA a iní/Secretary of State for the Home Department</i> , C-648/11, 6. júna 2013	285
<i>The Queen, na návrh Yvonne Watts/Bedford Primary Care Trust a Secretary of State for Health</i> [VK], C-372/04, 16. mája 2006.....	271
<i>The Queen, Veli Tum a Mehmet Dari/Secretary of State for the Home Department</i> , C-16/05, 20. septembra 2007	92

<i>The Queen/IAT a Surinder Singh, ex parte Secretary of State for the Home Department, C-370/90, 7. júla 1992</i>	176
<i>The Queen/Secretary of State for the Home Department, ex parte Abdulnasir Savas, C-37/98, 11. mája 2000</i>	92
<i>The Queen/Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur, vedľajší účastník konania: Justice, C-192/99, 20. februára 2001</i>	96
<i>Thi Ly Pham/Stadt Schweinfurt, Amt für Meldewesen und Statistik [VK], C-474/13, 17. júla 2014</i>	228
<i>Tjebbes a i./Minister van Buitenlandse Zaken [VK], C-221/17, 12. marca 2019</i>	97
<i>Toufik Lounes/Secretary of State for the Home Department [VK], C-165/16, 14. november 2017</i>	177
<i>Trestné konanie proti Abdoul Khadre Mbaye, C-522/11, 21. marec 2013</i>	208
<i>Trestné konanie proti Arturovi Leymannovi a Aleksei Pustovarovovi, C-388/08 PPU, 1. decembra 2008</i>	143
<i>Trestné konanie proti Gjoko Filev a Adnan Osmani, C-297/12, 19. septembra 2013</i>	208
<i>Trestné konanie proti Md Sagor, C-430/11, 6. decembra 2012</i>	208
<i>Trestné konanie proti Mossa Ouhrami, C-225/16, 26. júla 2017</i>	37
<i>Trestné konanie proti Skerdjan Celaj, C-290/14, 1. októbra 2015</i>	208
<i>Unibet (London) Ltd, Unibet (International) Ltd/Justitiiekanslern [VK], C-432/05, 13. marca 2007</i>	75
<i>Wilber López Pastuzano/Delegación del Gobierno en Navarra, C-636/16, 7. decembra 2017</i>	136
<i>X/Belgische Staat, C-302/18, 3. októbra 2019</i>	90
<i>X. a X./État belge [VK], C-638/16 PPU, 7. marca 2017</i>	34
<i>Yoshikazu Iida/Stadt Ulm, C-40/11, 8. novembra 2012</i>	137, 178
<i>Zhu and Chen/Secretary of State for the Home Department, C-200/02, 19. októbra 2004</i>	177
<i>Zuheyr Frayeh Halaf/Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet, C-528/11, 30. mája 2013</i>	155
<i>ZZ/Secretary of State for the Home Department [VK], C-300/11, 4. júna 2013</i>	137
Judikatúra súdu Európskeho združenia voľného obchodu	
<i>Arnulf Clauder, vec E-4/11, 26. júla 2011</i>	184

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva

<i>A. a i./Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 3455/05, 19. februára 2009.....	200, 210, 213, 215
<i>A.A. A i./Švédsko</i> , č. 14499/09, 28. júna 2012.....	294
<i>A.A./Spojené kráľovstvo</i> , č. 8000/08, 20. septembra 2011.....	119, 169, 191
<i>A.A./Švajčiarsko</i> , č. 58802/12, 7. januára 2014.....	116
<i>A.A.M./Švédsko</i> , č. 68519/10, 3. apríla 2014.....	118, 123
<i>A.M. a i./Francúzsko</i> , č. 24587/12, 12. júla 2016.....	221
<i>Abdilahi Abdulwahidj/Holandsko</i> (dec.), č. 21741/07, 12. novembra 2013.....	265
<i>Abdolkhani a Karimnia/Turecko</i> , č. 30471/08, 22. septembra 2009.....	146, 148, 227
<i>Abdulaziz, Cabaes a Balkandali/Spojené kráľovstvo</i> , č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. mája 1985.....	32
<i>Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar/Malta</i> , č. 25794/13 a 28151/13, 22. novembra 2016.....	287, 288
<i>Afif/Holandsko</i> (dec.), č. 60915/09, 24. mája 2011.....	265
<i>Ahmed/Rakúsko</i> , č. 25964/94, 17. decembra 1996.....	84, 106
<i>Airey/Írsko</i> , č. 6289/73, 9. októbra 1979.....	162, 164
<i>Al Husin/Bosna a Hercegovina</i> (č. 2), č. 10112/16, 25. júna 2019.....	210, 217
<i>Al-Jedda/Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 27021/08, 7. júla 2011.....	206
<i>Al-Saadoon a Mufdhi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 61498/08, 2. marca 2010.....	112
<i>Al-Zawatia/Švédsko</i> (dec.), č. 50068/08, 22. júna 2010.....	236
<i>Amie a i./Bulharsko</i> , č. 58149/08, 12. februára 2013.....	215
<i>Amrollahj/Dánsko</i> , č. 56811/00, 11. júla 2002.....	191
<i>Amuur/Francúzsko</i> , č. 19776/92, 25. júna 1996.....	43, 200, 211
<i>Anakomba Yula/Belgicko</i> , č. 45413/07, 10. marca 2009.....	182
<i>Anayo/Nemecko</i> , č. 20578/07, 21. decembra 2010.....	162
<i>Andrejeva/Lotyžsko</i> [VK], č. 55707/00, 18. februára 2009.....	273
<i>Antwi a i./Nórsko</i> , č. 26940/10, 14. februára 2012.....	191
<i>Aristimuño Mendizabal/Francúzsko</i> , č. 51431/99, 17. januára 2006.....	96
<i>Armani Da Silva/Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 5878/08, 30. marca 2016.....	238, 240
<i>Asady a i./Slovensko</i> , č. 24917/15, 24. marca 2020.....	131
<i>Assem Hassan Alij/Dánsko</i> , č. 25593/14, 23. októbra 2018.....	191, 192
<i>Aswat/Spojené kráľovstvo</i> , č. 17299/12, 16. apríla 2013.....	115
<i>Auad/Bulharsko</i> , č. 46390/10, 11. októbra 2011.....	219
<i>Austin a i./Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 39692/09, 40713/09 a 41008/09, 15. marca 2012.....	200

<i>Avotiņš/Lotyško</i> [VK], č. 17502/07, 23. mája 2016	26
<i>Azimov/Rusko</i> , č. 67474/11, 18. apríla 2013	86, 212
<i>B.A.C./Grécko</i> , č. 11981/15, 13. októbra 2016.....	146
<i>Babar Ahmad a i./Spojené kráľovstvo</i> , č. 24027/07 a 3 iní, 10. apríla 2012.....	115
<i>Bader a Kanbor/Švédsko</i> , č. 13284/04, 8. novembra 2005.....	112
<i>Bah/Spojené kráľovstvo</i> , č. 56328/07, 27. septembra 2011.....	246, 265
<i>Bajsultanov/Rakúsko</i> , č. 54131/10, 12. júna 2012.....	181
<i>Balogun/Spojené kráľovstvo</i> , č. 60286/09, 10. apríla 2012.....	191
<i>Beldjoudi/Francúzsko</i> , č. 12083/86, 26. marca 1992.....	192
<i>Bensaid/Spojené kráľovstvo</i> , č. 44599/98, 6. februára 2001	269
<i>Berrehab/Holandsko</i> , č. 10730/84, 21. júna 1988.....	189
<i>Biao/Dánsko</i> [VK], č. 38590/10, 24. mája 2016.....	185
<i>Bigaeva/Grécko</i> , č. 26713/05, 28. mája 2009.....	250
<i>Bilalova a i./Poľsko</i> , č. 23685/14, 26. marca 2020.....	222
<i>Bistieva a i./Poľsko</i> , č. 75157/14, 10. apríla 2018	222
<i>Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/Írsko</i> [VK], č. 45036/98, 30. júna 2005	20, 26
<i>Boultif /Švajčiarsko</i> , č. 54273/00, 2. augusta 2001	191, 192
<i>Bouyid Belgicko</i> [GC], č. 23380/09, 28. septembra 2015	239
<i>Branko Tomašić a i./Chorvátsko</i> , č. 46598/06, 15. januára 2009	238
<i>C.G. A a i./Bulharsko</i> , č. 1365/07, 24. apríla 2008.....	147, 161
<i>Ceesay/Rakúsko</i> , č. 72126/14, 16. novembra 2017	229
<i>Chahal/Spojené kráľovstv</i> , č. 22414/93, 15. november 1996.....	215
<i>Chapman/Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 27238/95, 18. januára 2001.....	264
<i>Chowdury a i./Grécko</i> , č. 21884/15, 20. marca 2017	85, 289
<i>Collins a Akaziebie/Švédsko</i> (dec.), č. 23944/05, 8. marca 2007	118
<i>Čonka/Belgicko</i> , č. 51564/99, 5. februára 2002.....	132, 149, 214, 224
<i>D. /Spojené kráľovstvo</i> , č. 30240/96, 2. mája 1997.....	114
<i>Dalea/Francúzsko</i> (dec.), č. 964/07, 2. februára 2010.....	38
<i>Darraj/Francúzsko</i> , č. 34588/07, 4. november 2010	236
<i>Darren Omoregie a i./Nórsko</i> , č. 265/07, 31. júla 2008.....	181, 185
<i>Dbouba/Turecko</i> , č. 15916/09, 13. júla 2010.....	224, 227
<i>De Souza Ribeiro/Francúzsko</i> [VK], č. 22689/07, 13. decembra 2012.....	151
<i>De Tommaso/Taliansko</i> [VK], č. 43395/09, 23. februára 2017	199

<i>Demir a Baykara/Turecko</i> [VK], č. 34503/97, 12. novembra 2008.....	249
<i>Dhahbi/Taliansko</i> , č. 17120/09, 8. apríla 2014.....	273
<i>Dougoz/Grécko</i> , č. 40907/98, 06. marca 2001.....	211, 228
<i>El Ghatet/Švajčiarsko</i> , č. 56971/10, 8. novembra 2016.....	187
<i>El Morsli/Francúzsko</i> (dec.), č. 15585/06, 4. marca 2008.....	40
<i>Enukidze a Girgvliani/Georgia</i> , č. 25091/07, 26. júla 2011.....	238
<i>F.G./Švédsko</i> [VK], č. 43611/11, 23. marec 2016.....	112, 116, 117, 118
<i>Faruk Rooma Alam/Denmark</i> (dec.), č. 33809/15, 6. júna 2017.....	20
<i>Fawsie/Grécko</i> , č. 40080/07, 28. októbra 2010.....	273
<i>Finogenov a i./Rusko</i> , č. 18299/03 a 27311/03, 20. december 2011.....	238
<i>Finucane/Spojené kráľovstvo</i> , č. 29178/95, 1. júla 2003.....	240
<i>Foka/Turecko</i> , č. 28940/95, 24. júna 2008.....	200
<i>G.R./Holandsko</i> , č. 22251/07, 10. januára 2012.....	163, 182
<i>Gaygusuz/Rakúsko</i> , č. 17371/90, 16. septembra 1996.....	246, 273
<i>Gayratbek Saliev/Rusko</i> , č. 39093/13, 17. apríla 2014.....	123
<i>Gebremedhin [Gaberamadhien]/Francúzsko</i> , č. 25389/05, 26. apríla 2007.....	150
<i>Genovese/Malta</i> , č. 53124/09, 11. októbra 2011.....	98
<i>Georgia/Rusko (I)</i> [VK], č. 13255/07, 3. júla 2014.....	131
<i>Gillow/Spojené kráľovstvo</i> , č. 9063/80, 24. novembra 1986.....	264
<i>Giuliani a Gaggio/Taliansko</i> [VK], č. 23458/02, 24. marca 2011.....	237, 238
<i>Glor/Švajčiarsko</i> , č. 13444/04, 30. apríla 2009.....	292
<i>Guzzardi/Taliansko</i> , č. 7367/76, 6. novembra 1980.....	200
<i>H. a B./Spojené kráľovstvo</i> , č. 70073/10 a 44539/11, 9. apríla 2013.....	112
<i>H.A. a i./Grécko</i> , č. 19951/16, 28. februára 2019.....	214
<i>H.A./Grécko</i> , č. 58424/11, 21. januára 2016.....	216
<i>H.L./Spojené kráľovstvo</i> , č. 45508/99, 5. októbra 2004.....	200
<i>Hasanbasic/Švajčiarsko</i> , č. 52166/09, 11. júna 2013.....	192
<i>Hida/Dánsko</i> (dec.), č. 38025/02, 19. februára 2004.....	122, 130
<i>Hirsi Jamaa a i./Taliansko</i> [VK], č. 27765/09, 23. februára 2012.....	47, 131, 151
<i>Hode a Abdi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 22341/09, 6. novembra 2012.....	185
<i>Hoti/Chorvátsko</i> , č. 63311/14, 26. apríla 2018.....	81, 98
<i>I./Švédsko</i> , č. 61204/09, 5. septembra 2012.....	118
<i>I.M./Francúzsko</i> , č. 9152/09, 2. februára 2012.....	153
<i>İlhan/Turecko</i> [VK], č. 22277/93, 27. júna 2000.....	239

<i>Ilias a Ahmed/Maďarsko</i> [VK], č. 47287/15, 21. novembra 2019.....	43, 127, 200
<i>Ilseher/Nemecko</i> [VK], č. 10211/12 a 27505/14, 4. decembra 2018.....	226
<i>Ismoilov a i./Rusko</i> , č. 2947/06, 24. apríla 2008.....	123, 129
<i>J.K. a i./Švédsko</i> [VK], č. 59166/12, 23. augusta 2016	114, 117, 118, 119, 123
<i>J.N./Spojené kráľovstvo</i> , č. 37289/12, 19. augusta 2016	226
<i>J.R. a i./Grécko</i> , č. 22696/16, 25. januára 2018	200, 213, 225
<i>Jeunesse/Holandsko</i> [VK], č. 12738/10, 3. októbra 2014	186, 191
<i>K.A.B./Švédsko</i> , č. 886/11, 5. septembra 2013	113
<i>K2 / Spojené kráľovstvo</i> , č. 42387/13, 7. februára 2017	98
<i>Kanagaratnam a i./Belgicko</i> , č. 15297/09, 13. decembra 2011	220
<i>Karassev/Fínsko</i> (dec.), č. 31414/96, 12. januára 1999	98
<i>Kaya/Turecko</i> , č. 22729/93, 19. februára 1998.....	239
<i>Kebe a i./Ukrajina</i> , č. 12552/12, 12. januára 2017	45
<i>Khan/Francúzsko</i> , č. 12267/16, 28. februára 2019	287
<i>Khanh/Cyprus</i> , č. 43639/12, 4. decembra 2018.....	228
<i>Khlaifia a i./Taliansko</i> [VK], č.16483/12, 15. decembra 2016	132, 152, 224, 226
<i>Khudoyorov/Rusko</i> , č. 6847/02, 8. novembra 2005	214
<i>Kiyutin/Rusko</i> , č. 2700/10, 10. marca 2011	89
<i>Koua Poirrez/Francúzsko</i> , č. 40892/98, 30. septembra 2003.....	273, 292
<i>Kučera/Slovensko</i> , č. 48666/99, 17. júla 2007.....	239
<i>Kudła/Poľsko</i> [VK], č. 30210/96, 26. októbra 2000.....	147, 149
<i>Kudzovič/Slovensko</i> (dec.), č. 60723/00, 17. marca 2005.....	98
<i>Kurić a i./Slovinsko</i> [VK], č. 26828/06, 26. júna 2012	91
<i>L.E./Grécko</i> , č. 71545/12, 21. januára 2016.....	289
<i>L.M. a i./Rusko</i> , č. 40081/14, 40088/14 a 40127/14, 15. októbra 2015.....	114
<i>L.O./Francúzsko</i> (dec.), č. 4455/14, 26. mája 2015.....	289
<i>Leander/Švédsko</i> , č. 9248/81, 26. marca 1987	67
<i>Liu/Rusko</i> , č. 42086/05, 6. decembra 2007.....	81
<i>Lobanov /Rusko</i> , č. 16159/03, 16. októbra 2008.....	230
<i>Longa Yonkeu/Lotyšsko</i> , č. 57229/09, 15. novembra 2011	215
<i>Lopes de Sousa Fernandes/Portugalsko</i> [VK], č. 56080/13, 19. decembra 2017.....	269
<i>Louled Massoud/Malta</i> , č. 24340/08, 27. júla 2010.....	219
<i>Luczak/Polsko</i> , č. 77782/01, 27. novembra 2007	273
<i>M. a i./Bulharsko</i> , č. 41416/08, 26. júla 2011.....	210

<i>M.A. a i./Litva</i> , č. 59793/17, 11. decembra 2018.....	45
<i>M.A./Cyprus</i> , č. 41872/10, 23. júla 2013.....	132
<i>M.A./Francúzsko</i> , č. 9373/15, 1. februára 2018.....	107
<i>M.A./Švajčiarsko</i> , č. 52589/13, 18. novembra 2014.....	118
<i>M.E./Dánsko</i> , č. 58363/10, 8. júla 2014.....	134
<i>M.K. a i./Poľsko</i> , č. 40503/17, 42902/17 a 43643/17, 23. júla 2020.....	45, 131
<i>M.M.R./Holandsko</i> (dec.), č. 64047/10, 24. mája 2016.....	294
<i>M.N. a i./Belgicko</i> [VK], č. 3599/18, 5. mája 2020.....	34
<i>M.S./Spojené kráľovstvo</i> , č. 24527/08, 3. mája 2012.....	220
<i>M.S.S./Belgicko a Grécko</i> [VK], č. 30696/09, 21. januára 2011.....	146, 147, 158, 159, 163, 228, 236, 264
<i>M.Y.H./Švédsko</i> , č. 50859/10, 27. júna 2013.....	124
<i>Maaouia/Francúzsko</i> [VK], č. 39652/98, 5. októbra 2000.....	147, 162
<i>Mahdid a Haddar/Rakúsko</i> (dec.), č. 74762/01, 8. decembra 2005.....	199
<i>Makaratzis/Grécko</i> [VK], č. 50385/99, 20. decembra 2004.....	238
<i>Mamatkulov a Askarov/Turecko</i> [GC], č. 46827/99 a 46951/99, 4. februára 2005.....	86, 134
<i>Mannai/Taliansko</i> , č. 9961/10, 27. marca 2012.....	107
<i>Maslov/Rakúsko</i> [VK], č. 1638/03, 23. júna 2008.....	169
<i>Mastromatteo/Taliansko</i> [VK], č. 37703/97, 24. októbra 2002.....	238
<i>Mathloom/Grécko</i> , č. 48883/07, 24. apríl 2012.....	219
<i>Matsiukhina a Matsiukhin/Švédsko</i> (dec.), č. 31260/04, 21. júna 2005.....	118
<i>Matthews/Spojené kráľovstvo</i> [GC], č. 24833/94, 18. februára 1999.....	20
<i>McCann a i./Spojené kráľovstvo</i> , č. 18984/91, 27. septembra 1995.....	237, 238, 240
<i>Medvedyev a i./Francúzsko</i> [VK], č. 3394/03, 29. marca 2010.....	47
<i>Mikolenko/Estónsko</i> , č. 10664/05, 8. októbra 2009.....	202, 210, 217
<i>Minjat/Švajčiarsko</i> , č. 38223/97, 28. októbra 2003.....	214
<i>Mohammed Hussein a i./Holandsko a Taliansko</i> (dec.), č. 27725/10, 2. apríl 2013.....	158
<i>Mohammed/Rakúsko</i> , č. 2283/12, 6. júna 2013.....	158
<i>Moustahj/Francúzsko</i> , č. 9347/14, 25. júna 2020.....	131, 162, 223, 236, 287
<i>Mubilanzila Mayeka a Kaniki Mitunga/Belgicko</i> , č. 13178/03, 12. októbra 2006.....	221, 227, 236
<i>Muminov/Rusko</i> , č. 42502/06, 11. decembra 2008.....	116, 120
<i>Muskhadzhiyeva a i./Belgicko</i> , č. 41442/07, 19. január 2010.....	220, 221
<i>N./Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 26565/05, 27. May 2008.....	114, 226
<i>N./Švédsko</i> , č. 23505/09, 20. júla 2010.....	119

<i>N.A./Fínsko</i> , č. 25244/18, 14. novembra 2019.....	46
<i>N.A./Spojené kráľovstvo</i> , č. 25904/07, 17. júla 2008.....	84, 113, 119, 130
<i>N.D. a N.T./Španielsko [VK]</i> , č. 8675/15 a 8697/15, 13. februára 2020.....	131, 132
<i>N.H. a i./Francúzsko</i> , č. 28820/13, 75547/13 a 13114/15, 2. júla 2020.....	159, 264
<i>N.T.P. ai/Francúzsko</i> , č. 68862/13, 24. augusta 2018.....	264
<i>Nachova a i./Bulharsko [VK]</i> , č. 43577/98 a 43579/98, 6. júla 2005.....	238
<i>Nada/Švajčiarsko [VK]</i> , č. 10593/08, 12. septembra 2012.....	38
<i>Nolan a K/Rusko</i> , č. 2512/04, 12. februára 2009.....	43, 199, 200
<i>Novruk a i./Rusko</i> , č. 31039/11 a 4 iní, 15. marca 2016.....	89
<i>Nowak/Ukrajina</i> , č. 60846/10, 31. marca 2011.....	224
<i>Nunez/Nórsko</i> , č. 55597/09, 28. júna 2011.....	181
<i>O.S.A. a i./Grécko</i> , č. 39065/16, 21. marca 2019.....	223
<i>O'Donoghue a i./Spojené kráľovstvo</i> , č. 34848/07, 14. decembra 2010.....	172
<i>Omojudi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 1820/08, 24. novembra 2009.....	170
<i>Omwenyeki/Nemecko (dec.)</i> , č. 44294/04, 20. novembra 2007.....	83, 203
<i>Onur/Spojené kráľovstvo</i> , č. 27319/07, 17. februára 2009.....	181
<i>Opuz/Turecko</i> , č. 33401/02, 9. júna 2009.....	294
<i>Oravec/Chorvátsko</i> , č. 51249/11, 11. júla 2017.....	227
<i>Osman/Spojené kráľovstvo</i> , č. 23452/94, 28. októbra 1998.....	238
<i>Othman (Abu Qatada)/Spojené kráľovstvo</i> , č. 8139/09, 17. január 2012.....	123, 134, 135
<i>Palushi/Rakúsko</i> , č. 27900/04, 22. decembra 2009.....	229
<i>Paposhvili/Belgicko [VK]</i> , č. 41738/10, 13. decembra 2016.....	115
<i>Patrick Muzamba Oyaw/Belgicko (dec.)</i> , č. 23707/15, 4. apríla 2017.....	213
<i>Peers/Grécko</i> , č. 28524/95, 19. apríla 2001.....	228
<i>Phull/Francúzsko (dec.)</i> , č. 35753/03, 11. január 2005.....	40
<i>Ponomaryovi/Bulharsko</i> , č. 5335/05, 21. júna 2011.....	261
<i>Popov/Francúzsko</i> , č. 39472/07 a 39474/07, 19. január 2012.....	210, 220
<i>Powell/Spojené kráľovstvo (dec.)</i> , č. 45305/99, 4. mája 2000.....	269
<i>Pretty/Spojené kráľovstvo</i> , č. 2346/02, 29. apríl 2002.....	169, 292
<i>Price/Spojené kráľovstvo</i> , č. 33394/96, 10. júla 2001.....	220
<i>R.C./Švédsko</i> , č. 41827/07, 9. marca 2010.....	118, 119
<i>R.D./Francúzsko</i> , č. 34648/14, 16. júna 2016.....	294
<i>Rachwalski a Ferenc/Poľsko</i> , č. 47709/99, 28. júla 2009.....	239
<i>Rahimi/Grécko</i> , č. 8687/08, 5. apríla 2011.....	283, 287

<i>Ramadan/Malta</i> , č. 76136/12, 21. júna 2016	98
<i>Ramsahai a i./Holandsko</i> [GC], č. 52391/99, 15. mája 2007	237, 240
<i>Rantsev/Cyprus a Rusko</i> , č. 25965/04, 7. január 2010	85, 201, 222, 227, 289, 290
<i>Riad a Idiab/Belgicko</i> , č. 29787/03 a 29810/03, 24. január 2008	200
<i>Rodrigues da Silva a Hoogkamer/Holandsko</i> , č. 50435/99, 31. január 2006	182, 185, 189
<i>Rusu/Rakúsko</i> , č. 34082/02, 2. októbra 2008	214
<i>Ryabikin/Rusko</i> , č. 8320/04, 19. júna 2008	129
<i>S. a Marper/Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 30562/04 a 30566/04, 4. decembra 2008	67
<i>S., V. a A./Dánsko</i> [VK], č. 35553/12, 36678/12 a 36711/12, 22. októbra 2018	213
<i>S.D./Grécko</i> , č. 53541/07, 11. júna 2009	220, 228
<i>S.F. a i./Bulharsko</i> , č. 8138/16, 7. decembra 2017	221
<i>S.F. a i./Švédsko</i> , č. 52077/10, 15. mája 2012	116
<i>S.P./Belgicko (dec.)</i> , č. 12572/08, 14. júna 2011	211
<i>Saadi/Spojené kráľovstvo</i> [VK], č. 13229/03, 29. január 2008	82, 207, 213, 214, 224
<i>Saadi/Taliansko</i> [VK], č. 37201/06, 28. februára 2008	107, 117, 119, 123, 129
<i>Salah Sheekh/Holandsko</i> , č. 1948/04, 11. január 2007	107, 112, 118
<i>Saleck Bardi/Španielsko</i> , č. 66167/09, 24. mája 2011	162
<i>Salem/Dánsko</i> , č. 77036/11, 1. decembra 2016	191
<i>Savridin Dzhurayev/Rusko</i> , č. 71386/10, 25. apríla 2013	87
<i>Schembri/Malta (dec.)</i> , č. 66297/13, 19. septembra 2017	173
<i>Segerstedt-Wiberg a i./Švédsko</i> , č. 62332/00, 6. júna 2006	77
<i>Sh.D. a iní/Grécko, Rakúsko, Chorvátsko, Maďarsko, Severné Macedónsko,</i> <i>Srbsko a Slovinsko</i> , č. 14165/16, 13. júna 2019	283
<i>Shioshvili a i./Rusko</i> , č. 19356/07, 20. decembra 2016	236
<i>Siatkowska/Polsko</i> , č. 8932/05, 22. marca 2007	163
<i>Singh a i./Belgicko</i> , č. 33210/11, 2. októbra 2012	118
<i>Singh/Česká republika</i> , č. 60538/00, 25. január 2005	216
<i>Slivenko/Lotyško</i> [VK], č. 48321/99, 9. októbra 2003	98
<i>Soering/Spojené kráľovstvo</i> , č. 14038/88, 7. júla 1989	106, 107
<i>Sow/Belgicko</i> , č. 27081/13, 19. január 2016	294
<i>Stamose/Bulharsko</i> , č. 29713/05, 27. novembra 2012	39
<i>Sudita Keita/Maďarsko</i> , č. 42321/15, 12. mája 2020	98
<i>Sufi a Elmi/Spojené kráľovstvo</i> , č. 8319/07 a 11449/07, 28. júna 2011	84, 113, 116, 119, 120, 124
<i>Sultaní/Francúzsko</i> , č. 45223/05, 20. septembra 2007	131

<i>Suso Musa/Malta</i> , č. 42337/12, 23. júla 2013	82, 207
<i>T.M. a i./Rusko</i> , Nos. 31189/15 a 5 iní, 7. novembra 2017	123
<i>Tadzhibayev/Rusko</i> , č. 17724/14, 1. decembra 2015	112
<i>Tais/Francúzsko</i> , č. 39922/03, 1. júna 2006	240
<i>Tanli/Turecko</i> , č. 26129/95, 10. apríla 2001	240
<i>Tarakhel/Švajčiarsko [VK]</i> , č. 29217/12, 4. novembra 2014.....	123, 158
<i>Tarariyeva/Rusko</i> , č. 4353/03, 14. decembra 2006.....	240
<i>Thuo/Cyprus</i> , č. 3869/07, 4. apríla 2017	119, 239
<i>Timishev/Rusko</i> , č. 55762/00 a 55974/00, 13. decembra 2005.....	261
<i>Tomic/Spojené kráľovstvo (dec.)</i> , č. 17837/03, 14. októbra 2003	130
<i>Tuquabo-Tekle a i./Holandsko</i> , č. 60665/00, 1. marca 2006	186
<i>Udeh/Švajčiarsko</i> , č. 12020/09, 16. apríla 2013.....	191, 192
<i>Üner/Holandsko [VK]</i> , č. 46410/99, 18. októbra 2006.....	169, 191
<i>V.F./Francúzsko (dec.)</i> , č. 7196/10, 29. novembra 2011.....	289
<i>Vasylchuk/Ukrajina</i> , č. 24402/07, 13. júna 2013.....	239
<i>Velikova/Bulharsko</i> , č. 41488/98, 18. mája 2000	238, 240
<i>Vilvarajah a i./Spojené kráľovstvo</i> , č. 13163/87 a 4 iní, 30. októbra 1991.....	107, 130
<i>Weber a Saravia/Nemecko</i> , č. 54934/00, 29. júna 2006.....	67
<i>Weller/Madarsko</i> , č. 44399/05, 31. marca 2009.....	274
<i>X./Švajčiarsko</i> , č. 16744/14, 26. január 2017	113
<i>X./Švédsko</i> , č. 36417/16, 9. január 2018	237
<i>Xhavara a i./Taliansko a Albánsko (dec.)</i> , č. 39473/98, 11. január 2001	47
<i>Yoh-Ekale Mwanje/Belgicko</i> , č. 10486/10, 20. decembra 2011.....	213, 221
<i>Yonchev/Bulharsko</i> , č. 12504/09, 7. decembra 2017.....	77
<i>Yüksel Erdoğan a i./Turecko</i> , č. 57049/00, 15. mája 2007	237
<i>Z.A. a i./Rusko</i> , č. 61411/15 a 3 iní, 28. marca 2017	43
<i>Z.N.S./Turecko</i> , č. 21896/08, 19. január 2010	227

Judikatúra Európskej komisie pre ľudské práva

<i>Rodina K. a W./Holandsko (dec.)</i> , č. 11278/84, 1. júla 1985.....	98
<i>Karus/Taliansko(dec.)</i> , č. 29043/95, 20. mája 1998.....	262
<i>Sorabjee/Spojené kráľovstvo (dec.)</i> , č. 23938/94, 23. október 1995	181

Judikatúra Európskeho výboru pre sociálne práva

<i>Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE)/Francúzsko, sťažnosť</i> č. 63/2010, skutková podstata veci, 28. júna 2011.....	266
<i>Centre on Housing Rights and Evictions (COHRE)/Taliansko, sťažnosť č. 58/2009,</i> skutková podstata veci, 25. júna 2010	266
<i>Conference of European Churches (CEC)/Holandsko, sťažnosť č. 90/2013,</i> skutková podstata veci, 1. júla 2014.....	249, 274
<i>Defence for Children International (DCI)/Belgicko, sťažnosť č. 69/2011, skutková</i> podstata veci, 23. októbra 2012	89
<i>Defence for Children International (DCI)/Holandsko, sťažnosť č. 47/2008, 20.</i> október 2009	89, 246, 266
<i>European Committee for Home-Based Priority Action for the Child and the</i> <i>Family (EUROCEF)/Francúzsko, sťažnosť č. 114/2015, skutková podstata veci,</i> 24. január 2018.....	270, 284, 289
<i>European Federation of National Organisations working with the Homeless</i> <i>(FEANTSA)/ Holandsko, sťažnosť č. 86/2012, 2. júl 2014.....</i>	249, 266
<i>European Roma and Travellers Forum/Francúzsko, sťažnosť č. 64/2011,</i> skutková podstata veci, 24. januára 2012	133
<i>International Federation of Human Rights Leagues (FIDH)/Francúzsko, sťažnosť č.</i> 14/2003, skutková podstata veci, 8. september 2004	89, 249, 270
<i>Marangopoulos Foundation for Human Rights (MFHR)/Grécko, sťažnosť</i> č. 30/2005, skutková podstata veci, 6. decembra 2006.....	251
<i>Swedish Trade Union Confederation (LO) and Swedish Confederation of</i> <i>Professional Employees (TCO) /Švédsko, sťažnosť č. 85/2012, skutková</i> podstata veci, 3. júla 2013	253

Judikatúra Výboru OSN pre ľudské práva

<i>A/Austrália, oznámenie č. 560/1993, stanoviská z 30. apríla 1997</i>	213
<i>Mann Singh/Francúzsko, oznámenie č. 1928/2010, stanoviská z 19. júla 2013</i>	40
<i>Ranjit Singh/Francúzsko, oznámenie 1876/2009, stanoviská z 22. júla 2011</i>	40
<i>Toussaint/Kanada, oznámenie č. 2348/2014, stanoviská 24. júla 2018</i>	89

Judikatúra vnútroštátnych súdov


Česká republika, Ústavný súd Českej republiky (<i>Ústavní soud České republiky</i>) (č. 9/2010) Zb., január 2010.....	148
Chorvátsko, Ústavný súd (<i>Ustavni sud Republike Hrvatske</i>), rozhodnutie č. U-III- 557/2019, 11. septembra 2019.....	295
Francúzsko, Štátna rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. A.</i> , č. 334040, 1. júla 2011.....	116
Francúzsko, Štátna rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. et Mme Forabosco</i> , č. 190384, 9. júna 1999.	36
Francúzsko, Štátna rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. Ghevondyan</i> , č. 356505, 04. júna 2012	88
Francúzsko, Štátna rada (<i>Conseil d'État</i>), <i>M. Hicham B</i> , č. 344411, 24. novembra 2010.....	37
Najvyšší súd Spojeného kráľovstva, <i>WL (Congo) 1 & 2/Secretary of State for the Home Department; KM (Jamaica)/Secretary of State for the Home Department</i> [2011] UKSC 12, 23. marca 2011	206
Nemecko, <i>Bundesverfassungsgericht</i> , 1 BvL 10/10 a 1 BvL 2/11, 18. júla 2012.....	276
Rakúsko, Rakúsky ústavný súd (<i>Österreichische Verfassungsgerichtshof</i>), rozhodnutia G31/98, G79/98, G82/98, G108/98, 24. júna 1998;	148
Spojené kráľovstvo, <i>E. M. (Libanon)/Secretary of State For The Home Department</i> [2008] UKHL 64, 22. októbra 2008.	135
Spojené kráľovstvo, <i>FGP/Serco Plc & Anor</i> [2012] EWHC 1804 (Admin), 5. júla 2012 ...	239
Švajčiarsko, Spolkový najvyšší súd, rozhodnutie <i>BGE 136 II 5</i> , 29. septembra 2009	175

Ako hľadať judikatúru európskych súdov

Európsky súd pre ľudské práva: databáza judikatúry HUDOC

Databáza HUDOC poskytuje voľný prístup k judikatúre ESLP (<http://HUDOC.echr.coe.int>).

Databáza je dostupná v anglickom a francúzskom jazyku a poskytuje používateľsky optimálny vyhľadávací nástroj, ktorý uľahčuje vyhľadávanie judikatúry.

Videonávody a príručky pre používateľov sú k dispozícii na stránke **Pomocníka** databázy HUDOC. Podrobnosti a príklady používania filtrov a vyhľadávacích polí môže používateľ získať ukázaním myšou na  napravo od každého vyhľadávacieho nástroja v rozhraní databázy Hudoc.

Odkazy na judikatúru v tejto príručke poskytujú čitateľovi komplexné informácie, ktoré mu umožnia jednoducho nájsť celý text citovaného rozsudku alebo rozhodnutia.

Pred začatím vyhľadávania si všimnite, že predvolené nastavenie zobrazuje rozsudky veľkej komory a komory s cieľom uverejňovať najnovšie rozsudky. Ak chce používateľ vyhľadávať v iných zbierkach, napríklad v zbierkach rozhodnutí, mal by začiarknuť príslušné okienko v poli **Zbierka dokumentov** zobrazenom v ľavom hornom rohu obrazovky.

Najjednoduchším spôsobom vyhľadávania vecí je zadať číslo žiadosti do poľa **Číslo žiadosti** v časti **Rozšírené vyhľadávanie** v pravom hornom rohu obrazovky, a potom kliknúť na tlačidlo Vyhľadať.

Na prístup k ďalšej judikatúre týkajúcej sa iných otázok, napr. otázok súvisiacich s azylom, môže používateľ použiť **pole vyhľadávania** označené lupou v pravom hornom rohu obrazovky. V poli vyhľadávania môže používateľ vyhľadávať v text pomocou:

- jedného slova (napr. azyl, utečenci)
- frázy (napr. žiadatelia o azyl)
- názvu veci
- štátu
- boolovskej frázy (napr. cudzinci NEAR pobyt).

Na pomoc vyhľadávania v texte je k dispozícii **jednoduché boolovské vyhľadávanie** kliknutím na šípku zobrazenú v **poli vyhľadávanie**. Jednoduché boolovské vyhľadávanie ponúka šesť možností: „toto presné slovo alebo fráza“, „všetky tieto slová“, „ktorékoľvek z týchto slov“, „žiadne z týchto slov“, „v blízkosti týchto slov“, „boolovské vyhľadávanie“.

Po zobrazení výsledkov vyhľadávania môže používateľ jednoducho zúžiť výsledky pomocou filtrov zobrazených v poli **Filtre** na ľavej strane obrazovky, napríklad „jazyk“ alebo „štát“. Na ďalšie zúženie výsledkov možno použiť filtre jednotlivo alebo v kombinácii. Užitočným nástrojom môže byť filter „Kľúčové slová“, pretože často obsahuje pojmy vybrané z textu EDLP a je priamo prepojený s dôvodmi a závermi súdu.

Príklad: vyhľadávanie judikatúry súdu o otázke vyhostenia žiadateľov o azyl, ktoré ich podrobuje riziku mučenia alebo neľudského zaobchádzania alebo trestania podľa článku 3 EDLP.

1. Používateľ najprv zadá do **poľa vyhľadávanie** frázu „žiadatelia o azyl“ a klikne na modré **tlačidlo Vyhľadať**.

2. Po zobrazení výsledkov používateľ v **poli Filtre** zvolí **Filter porušenia „3“**, čím zúži výsledky na tie, ktoré súvisia s porušením článku 3.
3. Potom môže používateľ vo **Filtri kľúčových slov** vybrať príslušné kľúčové slová s cieľom zúžiť výsledky na tie, ktoré súvisia s článkom 3, ako napríklad kľúčové slovo „(článok 3) Zákaz mučenia“.

Pri významnejších prípadoch je v databáze HUDOC dostupné právne zhrnutie. Zhrnutie obsahuje popisné zhrnutie súdneho rozhodnutia, stručnú prezentáciu skutočností a práva s dôrazom na body právneho záujmu. Ak existuje zhrnutie, vo výsledkoch sa zobrazí prepojenie **Právne zhrnutia** spolu s prepojením na text rozsudku alebo rozhodnutia. Alternatívne môžete prehľadávať výlučne právne zhrnutia označením okienka „Právne zhrnutia“ v poli **Zbierka dokumentov**.

Ak boli uverejnené neoficiálne preklady danej veci, vo výsledkoch sa zobrazí prepojenie **Jazykové verzie** spolu s prepojením na text rozsudku alebo rozhodnutia. Databáza HUDOC poskytuje prepojenia aj na internetové lokality tretích strán, ktoré sú hosťiteľmi iných prekladov judikatúry EŠLP. Ďalšie informácie pozri v časti „Jazykové verzie“ v sekcii „Pomocník“ databázy HUDOC.

Súdny dvor Európskej únie: databáza judikatúry CURIA

Databáza judikatúry CURIA poskytuje voľný prístup k judikatúre ESD/SDEÚ (<http://curia.europa.eu>).

Vyhľadávací nástroj je dostupný vo všetkých úradných jazykoch EÚ ⁽⁶¹¹⁾. **Jazyk** možno zvoliť v pravom hornom rohu obrazovky. Vyhľadávací nástroj možno použiť na vyhľadávanie informácií vo všetkých dokumentoch týkajúcich sa uzavretých prípadov a otvorených konaní pred Súdnym dvorom, Všeobecným súdom a Súdom pre verejnú službu.

⁽⁶¹¹⁾ Tieto jazyky: pred 30. aprílom 2004 anglický, dánsky, fínsky, francúzsky, grécky, holandský, nemecký, taliansky, portugalský, španielsky a švédsky; od 1. mája 2004 český, estónsky, maďarský, lotyšský, litovský, poľský, slovenský a slovinský; od 1. januára 2007: bulharský a rumunský; od 30. apríla 2007 maltský; od 31. decembra 2011: írsky. Dočasný výnimky stanovuje nariadenie (ES) č. 920/2005 a nariadenie (EÚ) č. 1257/2010. Sekundárna legislatíva platná k dátumu prístúpenia sa prekladá do chorváčtiny a postupne sa bude uverejňovať v osobitnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie.

K dispozícii je dokument **Pomocník** (<http://curia.europa.eu/common/juris/en/aideGlobale.pdf#>). Každé okno vyhľadávania má aj stránku pomocníka, na ktorú sa možno dostať kliknutím na ikonu a ktorá obsahuje užitočné informácie, ktoré používateľovi pomáhajú využívať nástroj najlepším možným spôsobom.

Najjednoduchším spôsobom vyhľadávania konkrétnych vecí je zadať celé číslo konania do vyhľadávacieho poľa s názvom **Číslo konania**, a potom kliknúť na tlačidlo Vyhľadať. Vec možno vyhľadať aj pomocou časti čísla konania. Ak sa napríklad do poľa **Číslo konania** zadá číslo 122, nájdu sa všetky konania pod číslom 122 z každého roka prejednávané pred ktorýmkoľvek z troch súdov: Súdny dvor, Všeobecný súd a Súd pre verejnú službu.

Alternatívne možno na vyhľadanie spoločného účastníka konania použiť aj pole **Účastníci**. Toto je zvyčajne zjednodušená forma mien účastníkov konania.

Spolu existuje 16 multifunkčných vyhľadávacích polí dostupných na pomoc zúženia výsledkov vyhľadávania. Rôzne vyhľadávacie polia sú optimalizované a možno ich použiť v rôznych kombináciách. Polia často obsahujú vyhľadávacie zoznamy, ku ktorým sa možno dostať kliknutím na ikonu a výberom z dostupných pojmov vyhľadávania.

V prípade všeobecnejších vyhľadávaní poskytuje použitie poľa **Text** výsledky na základe vyhľadávania kľúčových slov vo všetkých dokumentoch uverejnených v periodiku European Court Reports od roku 1954, a od roku 1994 v European Court Reports – Staff Cases (ECR-SC).

Na špecifickejšie vyhľadávania predmetu úpravy možno použiť pole **Predmet úpravy**. To si vyžaduje kliknúť na ikonu napravo od poľa a vybrať príslušný(-é) predmet(-y) úpravy zo zoznamu. Výsledky vyhľadávania sa potom zobrazia ako zoznam vybraných dokumentov týkajúcich sa právnej otázky, ktorá sa rieši v rozhodnutiach Súdneho dvora, Všeobecného súdu, Súdu pre verejnú službu a v stanoviskách generálnych advokátov v abecednom poradí.

Webová lokalita CURIA obsahuje aj ďalšie nástroje judikatúry:

Číselný prístup (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/): táto sekcia je zbierkou informácií o konaniach v každej veci prejednávanej pred jedným z troch súdov. Konania sú zoradené podľa čísla a v poradí, v akom boli zaznamenané v príslušnom registri. Veci možno prehliadať kliknutím na číslo konania.

Prehľad judikatúry (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7046/): táto sekcia ponúka systematickú klasifikáciu zhrnutí judikatúry o základných bodoch práva uvedených v predmetnom rozhodnutí. Tieto zhrnutia vychádzajú čo najviac zo skutočného znenia daného rozhodnutia.

Poznámky k rozsudkom (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7083/): táto sekcia obsahuje odkazy na anotácie právnych komentátorov týkajúce sa rozsudkov vydaných tromi súdmi od ich prvého zriadenia. Rozsudky sú vymenované samostatne podľa súdu alebo tribunálu v chronologickom poradí podľa čísla konania, pričom anotácie právnych komentátorov sú uvedené v chronologickom poradí podľa dátumu. Odkazy sa zobrazujú v pôvodnom jazyku.

Databáza vnútroštátnej judikatúry (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7062/): do tejto externej databázy sa možno dostať cez webovú lokalitu CURIA. Ponúka prístup k príslušnej vnútroštátnej judikatúre týkajúcej sa práva EÚ. Databáza vychádza zo zbierky judikatúry vnútroštátnych súdov a/alebo tribunálov členských štátov EÚ. Informácie boli zhromaždené selektívnym výberom z právnických časopisov a priamym stykom s viacerými vnútroštátnymi súdmi a tribunálmi. Databáza vnútroštátnej judikatúry je dostupná v angličtine a francúzštine.

Nástroje EÚ a vybrané dohody

Právne nástroje EÚ

Skrátený názov	Názov
Azyl	
Dublinské nariadenie (EÚ) č. 604/2013	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013, s. 31 – 59), opravené korigendom (Ú. v. EÚ L 49, 25.2.2017).
Dublinské nariadenie (ES) č. 343/2003	Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 50, 25.2.2003, s. 1 – 10).
Vykonávacie dublinské nariadenie (ES) č. 1560/2003	Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovujú podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 222, 5.9.2003, s. 3 – 23).

Nariadenie Eurodac (EÚ) č. 603/2013	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 603/2013 z 26. júna 2013 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1077/2011, ktorým sa zriaďuje Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013, s. 1 – 30).
Nariadenie Eurodac (ES) č. 2725/2000	Nariadenie Rady (ES) č. 2725/2000 z 11. decembra 2000, ktoré sa týka zriadenia systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov na účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru (Ú. v. ES L 316, 15.12.2000, s. 1– 10).
Smernica o podmienkach prijímania 2013/33/EÚ	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013, s. 96 – 116).
Smernica o podmienkach prijímania 2003/9/EÚ	Smernica Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl (Ú. v. EÚ L 31, 6.2.2003, s. 18 – 25).
Smernica o azylových konaniach 2013/32/EÚ	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013, s. 60 – 95).
Smernica o azylových konaniach 2005/85/EÚ	Smernica Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (Ú. v. EÚ L 326, 13.12.2005, s. 13 – 34).
Kvalifikačná smernica 2011/95/EÚ	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. december 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 337, 20.12.2011, s. 9 – 26).
Kvalifikačná smernica 2004/83/ES	Smernica Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 30.9.2004, s. 12 – 23).
Smernica o dočasnej ochrane 2001/55/ES	Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12 – 23).

Nedovolené obchodovanie

Smernica o boji proti obchodovaniu s ľuďmi 2011/36/EÚ
Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1 – 11).

Smernica o obetiach obchodovania s ľuďmi (povolenia na pobyt) 2004/81/ES
Smernica Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 19 – 23).

Hranice a Schengen

Nariadenie o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii (EÚ) 2019/1896
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1896 z 13. novembra 2019 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii a zrušení nariadení (EÚ) č. 1052/2013 a (EÚ) 2016/1624 (Ú. v. EÚ L 295, 14.11.2019, s. 1 – 131).

Kódex schengenských hraníc [nariadenie (EÚ) č. 2016/399]
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/399 9. marec 2016, ktorým sa ustanovuje kódex Únie o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc) (Ú. v. EÚ L 77, 23.3.2016, s. 1 – 52).

Nariadenie (EÚ) č. 610/2013
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 610/2013 z 26. júna 2013 ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc), Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, nariadenia Rady (ES) č. 1683/95 a (ES) č. 539/2001 a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 a (ES) č. 810/2009 (Ú. v. EÚ L 182, 29.6.2013, s. 1 – 18).

Nariadenie o námorných hraniciach (EÚ) č. 656/2014
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 656/2014 z 15. mája 2014, ktorým sa stanovujú pravidlá dozoru nad vonkajšími morskými hranicami v kontexte operačnej spolupráce koordinovanej Európskou agentúrou pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie (Ú. v. EÚ L 189, 27.6.2014, s. 93 – 107).

Nariadenie o schengenskom hodnotiacom mechanizme (EÚ) č. 1053/2013
Nariadenie Rady (EÚ) č. 1053/2013 zo 7. októbra 2013, ktorým sa vytvára hodnotiaci a monitorovací mechanizmus na overenie uplatňovania schengenského acquis a ktorým sa zrušuje rozhodnutie výkonného výboru zo 16. septembra 1998, ktorým bol zriadený Stály výbor pre hodnotenie a vykonávanie Schengenu (Ú. v. EÚ L 295, 6.11.2013, s. 27 – 37).

Rozhodnutie (EÚ) č. 1105/2011
Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1105/2011/EÚ z 25. októbra 2011 o zozname cestovných dokladov, ktoré oprávňujú držiteľa na prekročenie vonkajších hraníc a do ktorých možno vyznačiť vízum, a o vytvorení mechanizmu na vytváranie tohto zoznamu (Ú. v. EÚ L 287, 4.11.2011, s. 9 – 12).

Nariadenie o malom pohraničnom styku (EÚ) č. 1931/2006	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1931/2006 z 20. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú pravidlá malého pohraničného styku na vonkajších pozemných hraniciach členských štátov a ktorým sa menia a dopĺňajú ustanovenia Schengenského dohovoru (Ú. v. EÚ L 405, 30.12.2006, s. 1 – 22).
Smernica 2004/82/ES o vopred poskytovaných informáciách o cestujúcich	Smernica Rady 2004/82/ES z 29. apríla 2004 o povinnosti dopravcov oznamovať údaje o cestujúcich (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 24 – 27).
Smernica o sankciách voči dopravcom 2001/51/ES	Smernica Rady 2001/51/ES z 28. júna 2001, ktorou sa dopĺňajú ustanovenia článku 26 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 (Ú. v. ES L 187, 10.7.2001, s. 45 – 46).
Rozsiahle informačné systémy EÚ	
Interoperabilita – nariadenie (EÚ) 2019/818 o policajnej a justičnej spolupráci, azyle a migrácii	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/818 z 20. mája 2019 o stanovení rámca pre interoperabilitu medzi informačnými systémami EÚ v oblasti policajnej a justičnej spolupráce, azylu a migrácie a o zmene nariadení (EÚ) 2018/1726, (EÚ) 2018/1862 a (EÚ) 2019/816 (Ú. v. EÚ L 135, 22.5.2019, s. 85 – 135).
Interoperabilita – nariadenie (EÚ) 2019/817 o hraniciach a vízach	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/817 z 20. mája 2019 o stanovení rámca pre interoperabilitu medzi informačnými systémami EÚ v oblasti hraníc a víz a o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2016/399, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240, (EÚ) 2018/1726 a (EÚ) 2018/1861 a rozhodnutí Rady 2004/512/ES a 2008/633/SVV (Ú. v. EÚ L 135, 22.5.2019, s. 27 – 84).
Nariadenie o ECRIS-TNC (EÚ) 2019/816	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/816 zo 17. apríla 2019, ktorým sa zriaďuje centralizovaný systém na identifikáciu členských štátov, ktoré majú informácie o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti (ECRIS-TCN), s cieľom doplniť Európsky informačný systém registrov trestov, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1726 (Ú. v. EÚ L 135, 22.5.2019, s. 1 – 26).
Nariadenie o SIS (EÚ) 2018/1862	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1862 z 28. novembra 2018 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému (SIS) v oblasti policajnej spolupráce a justičnej spolupráce v trestných veciach, o zmene a zrušení rozhodnutia Rady 2007/533/SVV a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutia Komisie 2010/261/EÚ (Ú. v. EÚ L 312, 7.12.2018, s. 56 – 106).
Nariadenie o SIS v oblasti hraničných kontrol (EÚ) 2018/1861	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1861 z 28. novembra 2018 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému (SIS) v oblasti hraničných kontrol, o zmene Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, a o zmene a zrušení nariadenia (ES) č. 1987/2006 (Ú. v. EÚ L 312, 7.12.2018, s. 14 – 55).

Nariadenie o SIS v oblasti návratov (EÚ) 2018/1860	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1860 z 28. novembra 2018 o využívaní Schengenského informačného systému na účely návratu neoprávnených sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín (Ú. v. EÚ L 312, 7.12.2018, s. 1 – 13).
Nariadenie o SIS (ES) č. 1987/2006	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 z 20. decembra 2006 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) (Ú. v. EÚ L 381, 28.12.2006, s. 4 – 23).
Rozhodnutie o SIS 2007/533/SVV	Rozhodnutie Rady 2007/533/SVV z 12. júna 2007 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) (Ú. v. EÚ L 205, 7.8.2007, s. 63 – 84).
Rozhodnutie Rady 2013/158/EÚ	Rozhodnutie Rady zo 7. marca 2013, ktorým sa stanovuje dátum začatia uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) (Ú. v. EÚ L 87, 27.3.2013, s. 10 – 11).
Rozhodnutie Rady 2013/157/EÚ	Rozhodnutie Rady zo 7. marca 2013, ktorým sa stanovuje dátum začatia uplatňovania rozhodnutia 2007/533/SVV o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) (Ú. v. EÚ L 87, 27.3.2013, s. 8 – 9).
Nariadenie o eu-LISA (EÚ) 2018/1726	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1726 zo 14. novembra 2018 o Agentúre Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA) a o zmene nariadenia (ES) č. 1987/2006 a rozhodnutia Rady 2007/533/SVV a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 1077/2011 (Ú. v. EÚ L 295, 21.11.2018, s. 99 – 137).
Nariadenie o ETIAS (EÚ) 2018/1240	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1240 z 12. septembra 2018, ktorým sa zriaďuje Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS) a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1077/2011, (EÚ) č. 515/2014, (EÚ) 2016/399, (EÚ) 2016/1624 a (EÚ) 2017/2226 (Ú. v. EÚ L 236, 19.9.2018, s. 1 – 71).
Nariadenie (EÚ) 2017/2226 o systéme vstup/výstup	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/2226 z 30. novembra 2017, ktorým sa zriaďuje systém vstup/výstup na zaznamenávanie údajov o vstupe a výstupe štátnych príslušníkov tretích krajín prekračujúcich vonkajšie hranice členských štátov a o odopretí ich vstupu a stanovujú podmienky prístupu do systému vstup/výstup na účely presadzovania práva, a ktorým sa mení Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, a nariadenia (ES) č. 767/2008 a (EÚ) č. 1077/11 (Ú. v. EÚ L 327, 9.12.2017, s. 20 – 82).
Nariadenie o Europol (EÚ) 2016/794	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/794 z 11. mája 2016 o Agentúre Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva (Europol), ktorým sa nahrádzajú a zrušujú rozhodnutia Rady 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV (Ú. v. EÚ L 135, 24.5.2016, s. 53 – 114).

Všeobecné nariadenie o ochrane údajov (EÚ) 2016/679	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1 – 88).
Smernica o ochrane údajov pre policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní (EÚ) 2016/680	Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 89 – 131).
Nariadenie o VIS (ES) č. 767/2008	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 z 9. júla 2008 o vízovom informačnom systéme (VIS) a výmene údajov o krátkodobých vízach medzi členskými štátmi (nariadenie o VIS) (Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 60 – 81).
Rozhodnutie o VIS 2008/633/SVV	Rozhodnutie Rady 2008/633/JHA z 23. júna 2008 o sprístupnení vízového informačného systému (VIS) na nahliadnutie určeným orgánom členských štátov a Europolu na účely predchádzania teroristickým trestným činom a iným závažným trestným činom, ich odhaľovania a vyšetrovania (Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 129 – 136).
Vízum	
Nariadenie o vízovej povinnosti (EÚ) 2018/1806	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1806 zo 14. novembra 2018 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti (Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018, s. 39 – 58).
Nariadenie o dlhodobých vízach (EÚ) č. 265/2010	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 265/2010 z 25. marca 2010, ktorým sa mení a dopĺňa Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, a nariadenie (ES) č. 562/2006, pokiaľ ide o pohyb osôb s dlhodobými vízami (Ú. v. EÚ L 85, 31.3.2010, s. 1 – 4).
Vízový kódex, nariadenie (ES) č. 810/2009	Nariadenie európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) (Ú. v. EÚ L 243, 15.9.2009, s. 1 – 58).
Nariadenie (EÚ) 2019/1155, ktorým sa mení vízový kódex	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1155 z 20. júna 2019, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 810/2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 25 – 54).
Nariadenie o vízovom formáte (ES) č. 1683/95	Nariadenie Rady (ES) č. 1683/95 z 29. mája 1995 stanovujúce jednotný formát víz (Ú. v. ES L 164, 14.7.1995, s. 1 – 4).

Nelegálna migrácia a návrat

Nariadenie o imigračných styčných dôstojníkoch (prepracované znenie) (EÚ) 2019/1240	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1240 z 20. júna 2019 o vytvorení európskej siete imigračných styčných dôstojníkov (Ú. v. EÚ L 198, 25.7.2019, s. 88 – 104).
Nariadenie o európskych cestovných dokladoch (EÚ) 2016/1953	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1953 z 26. októbra 2016 o zavedení európskeho cestovného dokladu pre návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín a zrušení odporúčania Rady z 30. novembra 1994 (Ú. v. EÚ L 311, 17.11.2016, s. 13 – 19).
Smernica o sankciách voči zamestnávateľom 2009/52/ES	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/52/ES z 18. júna 2009, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov (Ú. v. EÚ L 168, 30.6.2009, s. 24 – 32).
Smernica o návrate 2008/115/ES	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 98 – 107).
Rozhodnutie Rady 2004/573/ES	Rozhodnutie Rady 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 28 – 35).
Smernica Rady 2003/110/ES	Smernica Rady 2003/110/ES z 25. novembra 2003 o pomoci v prípadoch tranzitu na účely leteckého odsunu (Ú. v. EÚ L 321, 6.12.2003, s. 26 – 31).
Smernica o napomáhaní 2002/90/ES	Smernica Rady z 28. novembra 2002, ktorá definuje napomáhanie neoprávnenému vstupu, tranzitu a pobytu (Ú. v. ES L 328, 5.12.2002, s. 17 – 18).
Smernica 2001/40/ES o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení	Smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája 2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín (Ú. v. ES L 149, 2.6.2001, s. 34 – 36).
Rozhodnutie Rady 2004/191/ES	Rozhodnutie Rady z 23. februára 2004, ktorým sa ustanovujú kritériá a praktické opatrenia na náhradu finančného rozdielu vyplývajúceho z uplatňovania smernice 2001/40/ES o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych občanov tretích krajín (Ú. v. EÚ L 60, 27.2.2004, s. 55 – 57).
Uznesenie Rady o účelových manželstvách z roku 1997	Uznesenie Rady zo 4. decembra 1997 o opatreniach na potlačenie uzatvárania účelových manželstiev (Ú. v. ES C 382, 16.12.1997, s. 1 – 3).

Zákonná migrácia

Smernica (EÚ) 2016/801 o študentoch a výskumných pracovníkoch	Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/801 z 11. mája 2016 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely výskumu, štúdia, odborného vzdelávania, dobrovoľníckej služby, výmenných programov žiakov alebo vzdelávacích projektov a činnosti aupair (Ú. v. EÚ L 132, 21.5.2016, s. 21 – 57).
Smernica 2014/66/EÚ o vnútropodnikových presunoch	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/66/EÚ z 15. mája 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci vnútropodnikového presunu (Ú. v. EÚ L 157, 27.5.2014, s. 1 – 22).
Smernica o sezónnych pracovníkoch 2014/36/EÚ	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 375 – 390).
Smernica 2011/98/EÚ o jednotnom povolení	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte (Ú. v. EÚ L 343, 23.12.2011, s. 1 – 9).
Smernica o modrej karte 2009/50/ES	Smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania (Ú. v. EÚ L 155, 18.6.2009, s. 17 – 29).
Smernica o dlhodobom pobyte 2003/109/ES	Smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom (Ú. v. EÚ L 16, 23.1.2004, s. 44 – 53).
Smernica 2011/51/EÚ	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/51/EÚ z 11. mája 2011, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 2003/109/ES na účely rozšírenia jej pôsobnosti na osoby požívajúce medzinárodnú ochranu (Ú. v. EÚ L 132, 19.5.2011, s. 1 – 4).
Smernica o zlúčení rodiny 2003/86/ES	Smernica Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, 3.10.2003, s. 12 – 18).
Nariadenie o formáte povolení na pobyt (ES) č. 1030/2002	Nariadenie Rady (ES) 1030/2002 z 13. júna 2002, ktorým sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt pre štátnych príslušníkov tretích štátov (Ú. v. ES L 157, 15.6.2002, s. 1 – 7).
Nariadenie (ES) č. 380/2008	Nariadenie Rady (ES) č. 380/2008 z 18. apríla 2008, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1030/2002, ktorým sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt pre štátnych príslušníkov tretích štátov (Ú. v. EÚ L 115, 29.4.2008, s. 1 – 7).
Nariadenie (EÚ) 2017/1954	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1954 z 25. októbra 2017, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1030/2002, ktorým sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt pre štátnych príslušníkov tretích štátov (Ú. v. EÚ L 286, 1.11.2017, s. 9 – 14).

Volný pohyb, sociálne zabezpečenie a rovnosť

Nariadenie (EÚ) 2019/1157 o zabezpečení preukazov totožnosti a dokladov o pobyte	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1157 z 20. júna 2019 o posilnení zabezpečenia preukazov totožnosti občanov Únie a dokladov o pobyte vydávaných občanom Únie a ich rodinným príslušníkom vykonávajúcim svoje právo na voľný pohyb (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 67 – 78).
Nariadenie (EÚ) č. 492/2011/ EÚ	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie (Ú. v. EÚ L 141, 27.5.2011, s. 1 – 12).
Smernica o odborných kvalifikáciách 2005/36/ES	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, 30.9.2005, s. 22 – 142).
Nariadenie Komisie (EÚ) č. 623/2012	Nariadenie Komisie (EÚ) č. 623/2012 z 11. júla 2012, ktorým sa mení a dopĺňa príloha II k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 180, 12.7.2012, s. 9 – 11).
Nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii sociálneho zabezpečenia	Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004, s. 1 – 123).
Nariadenie (EÚ) č. 1231/2010	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1231/2010 z 24. novembra 2010, ktorým sa rozširuje nariadenie (ES) č. 883/2004 a nariadenie (ES) č. 987/2009 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa tieto nariadenia doteraz nevzťahovali výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti (Ú. v. EÚ L 344, 29.12.2010, s. 1 – 3).
Nariadenie (EÚ) č. 465/2012	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 (Ú. v. EÚ L 149, 8.6.2012, s. 4 – 10).
Smernica o voľnom pohybe 2004/38/ES	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. ES L 158, 30.4.2004, s. 77 – 123).
Smernica o rasovej rovnosti 2000/43/ES	Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22 – 26).
Smernica o vysielaní pracovníkov 96/71/ES	Smernica 96/71/ES Európskeho Parlamentu a Rady zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb (Ú. v. ES L 18, 21.1.1997, s. 1 – 6).

Vybrané dohody

Skrátený názov	Názov
Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva	Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, 24. januára 2020 (Ú. v. EÚ L29, 31.1.2020, s. 1 –187).
Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskom	Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb, 21. júna 1999 (Ú. v. ES L 114, 30.04.2002, s. 6 –72).
Dohoda o Európskom hospodárskom priestore	Dohoda o Európskom hospodárskom priestore, 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 3.1.1994, s. 3 – 522).
Dohovor, ktorým sa vykonáva schengenská dohoda z roku 1985	Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach (Ú. v. ES L 239, 22.9.2000, s. 19 – 62).
Ankarský protokol	Dodatkový protokol a finančný protokol podpísané 23. novembra 1970 pripojené k Dohode o pridružení medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Turekom a o opatreniach, ktoré sa majú prijať na nadobudnutie ich platnosti – Záverečný akt – vyhlásenia (Ú. v. ES L 293, 29.12.1972, s. 3 – 56).

V prípade **Nórsku a Islandu** pozri Protokol (č. 19) o schengenskom *acquis* začlenenom do rámca Európskej únie, článok 6; Dohoda uzavretá medzi Radou Európskej únie, Európskou republikou a Nórsnym kráľovstvom o pridružení týchto dvoch štátov k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis*, podpísaná 18. 5. 1999 a nadobudla platnosť 26. 6. 2000 (Ú. v. ES L 176, 1999, s. 36 – 62); rozhodnutie Rady 1999/437/ES zo 17. mája 1999 o určitých vykonávacích predpisoch k Dohode uzavretej medzi Radou Európskej únie a Islandskou republikou a Nórsnym kráľovstvom o pridružení týchto dvoch štátov pri vykonávaní, uplatňovaní a vývoji schengenského *acquis* (Ú. v. ES L 176, 1999, s. 31 – 33).

Pokiaľ ide o **Svajčiarsko**, pozri Dohodu medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o pridružení Švajčiarskej konfederácie k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis*, podpísaná 26. 10. 2004 a nadobudla platnosť 1. 3. 2008 (Ú. v. EU L 53, 2008, s. 52 – 79); rozhodnutie Rady 2008/146/ES z 28. 1. 2008 o uzavretí v mene Európskeho spoločenstva Dohody medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o pridružení Švajčiarskej konfederácie k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis* (Ú. v. EU L 53, 2008, s. 1 – 2).

Pokiaľ ide o **Lichtenštajnsko**, pozri Protokol medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom o pristúpení Lichtenštajnského kniežatstva k Dohode medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o pridružení Švajčiarskej konfederácie k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis*, podpísaný 28. 2. 2008 a nadobudol platnosť 19. decembra 2011 (Ú. v. EU L 160, s. 21 – 36).

Uplatňovanie osobitných nástrojov v rámci schengenského *acquis*

Dublinkské nariadenie a nariadenie Eurodac

Pokiaľ ide o **Dánsko**, pozri Dohodu medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej v Dánsku alebo v ktoromkoľvek inom členskom štáte Európskej únie a o systéme „Eurodac“ na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinkského dohovoru, podpísanú 10. 3. 2005 a nadobudla platnosť 1. 4. 2006 (Ú. v. EU L 66, 2006, s. 38 – 43); a rozhodnutie Rady 2006/188/ES z 21. 2. 2006 (Ú. v. EU L 66, 2006, s. 37); na základe článku 3 ods. 2 uvedenej dohody Dánsko 4. júla 2013 oznámilo Európskej komisii, že bude uplatňovať obe nariadenia, s výnimkou časti týkajúcej sa presadzovania práva v rámci systému Eurodac, ktorá si vyžaduje samostatné rokovania. Pokiaľ ide o prístup na účely presadzovania práva, pozri Protokol k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej v Dánsku alebo v ktoromkoľvek inom členskom štáte Európskej únie a o systéme Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinkského dohovoru, podpísaný 27. 3. 2019 a nadobudol platnosť 25. mája 2019 (Ú. v. EU L 138, 2019, s. 5 – 8); a rozhodnutie Rady (EU) 2019/836 z 13. mája 2019 o uzavretí Protokolu k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej v Dánsku alebo v ktoromkoľvek inom členskom štáte Európskej únie a o systéme Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinkského dohovoru, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva (Ú. v. EU L 138, 2019, s. 3 – 4).

Pokiaľ ide o **Island**, pozri Dohodu medzi Európskym spoločenstvom a Islandskou republikou a Nórskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo na Islande alebo v Nórsku – Vyhlasenia podpísané 19. 1. 2001 a nadobudli platnosť 1. 4. 2001 (Ú. v. ES L 93, s. 40 – 47) a rozhodnutie Rady 2006/167/ES z 21. 2. 2006 (Ú. v. EU L 57, s. 15 – 18); ako aj Protokol medzi Európskou úniou, Islandom a Nórskym kráľovstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Islandskou republikou a Nórskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo na Islande alebo v Nórsku, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva, podpísaný 24. oktobra 2019 a nadobudol platnosť 4. marca 2020 (Ú. v. EU L 64, 2020, s. 3 – 7); a rozhodnutie Rady (EU) 2020/276 zo 17. februára 2020 o uzavretí Protokolu medzi Európskou úniou, Islandom a Nórskym kráľovstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Islandskou republikou a Nórskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Islande alebo Nórsku, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva (Ú. v. EU L 64, 2020, s. 1 – 2).

Pokiaľ ide o **Svajčiarsko**, pozri Dohodu medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku, podpísaná 26. 10. 2004 a nadobudla platnosť 13. 3. 2008 (Ú. v. EU L 53, 2008, s. 5 – 17); a rozhodnutie Rady 2008/147/ES z 28. 1. 2008 (Ú. v. EU L 53, 2008, s. 3 – 4); ako aj Protokol medzi Európskou úniou, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva, podpísaný 27. júna 2019 a nadobudol platnosť 5. 2020 (Ú. v. EU L 32, 2020, s. 3 – 7); a rozhodnutie Rady (EU) 2020/142 z 21. januára 2020 o uzavretí Protokolu medzi Európskou úniou, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte na účely presadzovania práva (Ú. v. EU L 32, 2020, s. 1 – 2).

Pokiaľ ide o **Lichtenštajnsko**, pozri *Protokol medzi Európskym spoločenstvom, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadostí o azyl podanej v členskom štáte alebo v Lichtenštajnsku*, podpísaný 28. 2. 2008 a nadobudol platnosť 19.12.2011 (Ú. v. EÚ L 166, 2011, s. 39 – 49); ako aj *Protokol medzi Európskou úniou, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadostí o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku*, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva, podpísaný 27. júna 2019 a nadobudol platnosť 5. 2020 (Ú. v. EÚ L 32, 2020, s. 3 – 7), a *rozhodnutie Rady (EÚ) 2020/142 z 21. januára 2020 o uzavretí Protokolu medzi Európskou úniou, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadostí o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku*, pokiaľ ide o prístup do systému Eurodac na účely presadzovania práva (Ú. v. EÚ L 32, 2020, s. 1 – 2).

Kódex schengenských hraníc

Kódex schengenských hraníc sa vzťahuje na **Bulharsko**, **Chorvátsko**, **Cyprus** a **Rumunsko** s výnimkou hlavy III o vnútorných hraniciach.

Nariadenia o SIS

Nariadenie (ES) č. 1987/2006 nadobudlo účinnosť 9. apríla 2013, ako bolo stanovené rozhodnutím Rady 2013/158/EÚ zo 7.3.2013 (Ú. v. EÚ L 87, 2013, s. 10 – 11).

Dánsko nie je viazané nariadením (ES) č. 1987/2006 ani rozhodnutím Rady 2013/158/EÚ, ale rozhodlo aj pre nariadenie (EÚ) 2018/1860 o SIS v oblasti návratov, nariadenie (EÚ) 2018/1861 o SIS v oblasti hraničných kontrol a nariadenie (EÚ) 2018/1862 o SIS, ako to bolo oznámené Európskej komisii 26. apríla 2019.

Írsko a **Spojené kráľovstvo** sa nezúčastňujú na rozhodnutí Rady 2013/158/EÚ zo 7.3.2013 a nie sú ním viazané, a preto sa na ne vzťahuje len rozhodnutie o SIS (2007/533/SW z 12.6.2007). K júlu 2020 **Írsko** ešte nie je pripojené k SIS, vykonáva však prípravné činnosti na pripojenie sa do SIS, ale nebude môcť vydávať zápisy v rámci celého schengenského priestoru na účely odopretia vstupu alebo pobytu ani k nim mať prístup. Podľa dohody o vystúpení sa **Spojené kráľovstvo** počas prechodného obdobia naďalej zúčastňuje na SIS, ale nemôže používať zápisy na účely odopretia vstupu do schengenského priestoru alebo pobytu v ňom, ani k nim nemá prístup.

K júlu 2020 **Cyprus** ešte nie je pripojený k SIS a má dočasnú výnimku zo vstupu do schengenského priestoru.

Bulharsko a **Rumunsko** majú prístup do SIS na účely policajnej a justičnej spolupráce podľa rozhodnutia o SIS (2007/533/SW) a rozhodnutia Rady 2010/365/EÚ z 29. júna 2010 o uplatňovaní ustanovení schengenského acquis týkajúcich sa Schengenského informačného systému v Bulharskej republike a Rumunsku. **Bulharsko** a **Rumunsko** začali od augusta 2018 používať SIS na účely odopretia vstupu do schengenského priestoru alebo pobytu v ňom podľa rozhodnutia Rady (EÚ) 2018/934 z 25.6.2018 (Ú. v. EÚ L 165, 2018, s. 37 – 39).

Chorvátsko má stále určité obmedzenia týkajúce sa používania SIS na účely odopretia vstupu do schengenského priestoru alebo pobytu v ňom. Tieto obmedzenia sa zrušia hneď, ako sa Chorvátsko stane plnoprávnym členom schengenského priestoru. **Bulharsko**, **Chorvátsko** a **Rumunsko** nemôžu vydávať zápisy v rámci celého schengenského priestoru na účely odopretia vstupu alebo pobytu v schengenskom priestore, keďže ešte nie sú súčasťou schengenského priestoru.

Nariadenie o VIS

Dánsko nie je viazané nariadením o vízovom informačnom systéme, ale zvolilo si systém VIS.

Írsko a **Spojené kráľovstvo** sa nezúčastňujú na nariadení o vízovom informačnom systéme.

VIS sa nevzťahuje na **Chorvátsko**, **Cyprus** a len čiastočne sa uplatňuje na **Bulharsko** a **Rumunsko** podľa rozhodnutia Rady (EÚ) 2017/1908 z 12. októbra 2017 o nadobudnutí účinnosti niektorých ustanovení Schengenského acquis týkajúcich sa vízového informačného systému v Bulharskej republike a Rumunsku (Ú. v. EÚ L 269, 2017, s. 39 – 43).

Nariadenie o systéme vstupu/výstup

Dánsko nie je viazané nariadením o systéme vstupu/výstup, ale zvolilo si tento systém k 24. októbru 2019.

Írsko a **Spojené kráľovstvo** sa nezúčastňujú na nariadení o EES.

EES sa nevzťahuje na **Chorvátsko** a **Cyprus** a len čiastočne sa uplatňuje na **Bulharsko** a **Rumunsko**.

Nariadenie o ETIAS

Dánsko nie je viazané nariadením o ETIAS, ale zvolilo si systém ETIAS k 24. októbru 2019. Írsko a Spojené kráľovstvo sa nezúčastňujú na nariadení o ETIAS.

Nariadenie o ECRIS-TCN

Nariadenie o ECRIS-TCN sa nevzťahuje na Dánsko, zatiaľ čo Írsko a Spojené kráľovstvo sa môžu rozhodnúť, že sa na ňom zúčastnia. Nariadenie o ECRIS-TCN sa nevzťahuje na Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

Volný pohyb a sociálne zabezpečenie

Pre Lichtenštajnsko, Island a Nórsko pozri prílohu VI k Dohode o Európskom hospodárskom priestore zmenenú rozhodnutiami Spoločného výboru EHP č. 76/2011 z 1.7.2011 (Ú. v. EÚ L 262, 2011, s. 33 – 43) a č. 18/2012 z 10.2.2012 (Ú. v. EÚ L 161, 2012, s. 24). Pokiaľ ide o Švajčiarsko, pozri prílohu II k Dohode o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, aktualizovanú rozhodnutím spoločného výboru ustanoveného podľa Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb 2012/1/EU z 31. marca 2012, ktorým sa nahrádza príloha II k tejto dohode o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 103, 2012, s. 51 – 59).

Uplatňovanie osobitných nástrojov týkajúcich sa voľného pohybu a sociálneho zabezpečenia

Nariadenie (EÚ) č. 1231/2010 sa neuplatňuje na Spojené kráľovstvo, ktoré však zostáva viazané nariadením Rady (ES) č. 859/2003 zo 14. mája 2003, ktorým sa rozširujú ustanovenia nariadenia (EHS) č. 1408/71 a nariadenia (EHS) č. 574/72 na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa doteraz tieto ustanovenia nevzťahujú výhradne z dôvodu ich štátnej príslušnosti (Ú. v. EÚ L 124, 2003, s. 1 – 3).
 Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií (2005/36/ES) s výnimkou hlavy II sa predbežne uplatňuje vo Švajčiarsku podľa rozhodnutia č. 2/2011 Spoločného výboru EÚ – SWISS zriadeného článkom 14 Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb z 30. septembra 2011, ktorým sa nahrádza príloha III (Vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií) k tejto dohode (2011/702/EU) (Ú. v. EÚ L 277, 2011, s. 20 – 35).
 Smernica o vysielaní pracovníkov (96/71/ES) sa neuplatňuje na Švajčiarsko, ktoré však musí stanoviť podobné pravidlá podľa článku 22 prílohy I k Dohode z roku 1999 medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb, ktorá bola podpísaná 21.6.1999 a nadobudla platnosť 1.6.2002 (Ú. v. ES L 114, s. 6 – 72).

Príloha 2: Uplatňovanie vybraných nástrojov Rady Európy

Uplatniteľnosť vybraných nástrojov Rady Európy podľa členských štátov EÚ

	Štát	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Spolu z 27 ČS	
Celkový počet ratifikácií/prístupení	10	11	10	10	10	9	11	12	10	10	11	11	10	11	9	11	11	9	13	8	11	12	10	12	11	12	10	9	27	
EDIP	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Protokol č. 1 k EDIP (majetok, vzdelávanie atď.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Protokol č. 4 k EDIP (sloboda pohybu, zákaz hromadného vyhostenia cudzincov atď.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	26	
Protokol č. 6 k EDIP (zrušenie trestu smrti)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27	
Protokol č. 6 k EDIP (procesné záruky v prípade vyhostenia cudzincov)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	25	
Protokol č. 12 k EDIP (diskriminácia trestu smrti)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	
Protokol č. 13 k EDIP (zrušenie trestu smrti)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27	
Európsky dohovor o sociálnej a lekárskej pomoci (1953)	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	14	
Európsky dohovor o usadení (1955)	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	9	
Európsky dohovor o občianstve (1997)	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13	
Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (1981)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27	
Protokol, ktorým sa mení Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (2018)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné ✗ = nepodpísaný

✓ = podpísaný

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné

✓ = podpísaný

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné

✓ = podpísaný

Štát	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	
Celkový počet ratifikácií/prístupení	10	11	10	10	9	11	12	10	10	11	11	10	11	9	11	11	9	13	8	11	12	10	12	11	12	10	9	Spolu z 27 ČS
Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2005)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
Dohovor o predchádzaní násillu voči ženám a domácnemu násillu a o boji proti nemu (2011)	✓	✓	s	✓	s	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	s	✓	✓	s	✓	s	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	s	21

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné s = podpísaný x = nepodpísaný

Uplatniteľnosť vybraných nástrojov Rady Európy inými štátmi Rady Európy

	Štát	AD	AL	AM	AZ	BA	CH	GE	IS	LI	MC	MD	ME	MK	NO	RS	RU	SM	TR	UA	UK	
		10	11	8	7	11	7	10	11	8	8	9	11	11	12	11	5	10	10	10	8	Spolu z 20 štátov
		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
EDLP		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	18
Protokol č. 1 k EDLP (majetok, vzdelávanie atď.)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	17
Protokol č. 4 k EDLP (sloboda pohybu, zákaz hromadného vyhodenia cudzincov atď.)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
Protokol č. 6 k EDLP (zrušenie trestu smrti)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
Protokol č. 6 k EDIP (procesné záruky v prípade vyhodenia cudzincov)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
Protokol č. 12 k EDLP (diskriminácia)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	17
Protokol č. 13 k EDIP (zrušenie trestu smrti)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4
Európsky dohovor o sociálnej a lekárskej pomoci (1953)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	3
Európsky dohovor o usadení (1955)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
Európsky dohovor o občianstve (1997)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (1981)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1
Protokol, ktorým sa mení Dohovor o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (2018)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
Dohovor o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2005)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
Dohovor o predchádzaní násilliu voči ženám a domácnemu násilliu a o boji proti nemu (2011)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné

s = podpísany

x = nepodpísany

Príloha 3: Prijatie ustanovení ESC

Prijatie ustanovení ESC členskými štáty EU

Štát EÚ	ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol 1988													
	AT	BE	BG	CY	EE	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PT	RO	SE	SI	SK	CZ	DE	DK	EL	ES	HR	LU	PL
Prijaté spolu	14	24	17	15	20	26	31	17	27	30	24	26	20	30	31	17	23	29	25	15	15	18	21	22	15	16	10
Článok 1 – právo na prácu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 2 – spravodlivé pracovné podmienky	0	✓	0	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	0	0	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	0	✓
Článok 3 – bezpečné a zdravé pracovné podmienky	✓	✓	✓	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 4 – spravodlivé odmenovanie	0	✓	0	0	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	0	0	✓	✓	✓	✓	0	0
Článok 5 – právo organizovať sa	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 6 – právo kolektívne vyjednávať	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	0
Článok 7 – ochrana detí a mladých ľudí	0	✓	✓	0	0	0	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	0	0
Článok 8 – ochrana materstva zamestnaných žien	0	✓	✓	0	✓	0	✓	✓	0	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	0	✓	✓	0	0	✓	✓	0	✓	0	0
Článok 9 – profesijné poradenstvo	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 10 – odborná príprava	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	0	0
Článok 11 – ochrana zdravia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 12 – sociálne zabezpečenie	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	0	0	0	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 13 – sociálna a lekárska pomoc	✓	✓	0	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	0	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	0
Článok 14 – využívanie služieb sociálneho zabezpečenia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0
Článok 15 – osoby so zdravotným postihnutím	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0	✓	✓	0	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 16 – ochrana rodiny	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 17 – ochrana detí a mladých ľudí	✓	✓	0	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

✓ = prijaté

0 = čiastočne prijaté

x = neprijaté

		ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol 1988													
Štát/EÚ		AT	BE	BG	CY	EE	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PT	RO	SE	SI	SK	CZ	DE	DK	EL	ES	HR	LU	PL
Príjaté spolu		14	24	17	15	20	26	31	17	27	30	24	26	20	30	31	17	23	29	25	15	15	18	21	22	15	16	10
Článok 18 – práca na území iných zmluvných strán		o	✓	o	o	x	✓	✓	x	✓	✓	o	✓	o	✓	✓	o	✓	o	o	o	✓	✓	✓	✓	x	✓	o
Článok 19 – pomoc migrujúcim pracovníkom a ich ochrana		o	o	x	✓	✓	o	✓	x	✓	✓	o	o	x	✓	✓	o	✓	o	o	o	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓
Článok 20 – nediskriminácia na základe pohlavia		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	✓
Článok 21 – informovanie a konzultácie		x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x
Článok 22 – účasť na zlepšovaní pracovných podmienok		x	✓	✓	o	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x
Článok 23 – sociálna ochrana starších osôb		x	x	x	x	x	✓	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x	x
Článok 24 – ochrana v prípade ukončenia pracovného pomeru		x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	x
Článok 25 – ochrana v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 26 – dôstojnosť pri práci		o	o	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 27 – pracovníci s rodinnými povinnosťami		o	x	o	o	✓	✓	✓	x	o	✓	✓	✓	o	✓	✓	o	✓	✓	o	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	o
Článok 28 – ochrana zástupcov pracovníkov		✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 29 – poradenstvo pri postupoch hromadného prepustenia		x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 30 – ochrana pred chudobou a sociálnym vylúčením		x	✓	x	x	x	✓	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Článok 31 – bývanie		x	x	x	x	x	✓	✓	x	✓	o	o	x	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	x

✓ = prijaté o = čiastočne prijaté x = neprijaté

Poznámky: Žlté kolónky označujú čl., ktorý ratifikoval len ESC z roku 1996

Prijatie ustanovení ESC inými štátními Rady Európy, ktoré ratifikovali ESC

Tretia krajina	ESC (1996)														ESC (1961) a dodatkový protokol 1988			
	AD	AL	AM	AZ	BA	GE	MD	ME	MK	NO	RS	RU	TR	UA	IS	UK		
Prijaté spolu	19	18	13	18	16	12	16	18	16	22	25	19	27	24	13	14		
Článok 1 – právo na prácu	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 2 – spravodlivé pracovné podmienky	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 3 – bezpečné a zdravé pracovné podmienky	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 4 – spravodlivé odmeňovanie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 5 – právo organizovať sa	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓		
Článok 6 – právo kolektívne vyjednávať	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓		
Článok 7 – ochrana detí a mladých ľudí	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓		
Článok 8 – ochrana materstva zamestnaných žien	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓		
Článok 9 – profesijné poradenstvo	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓		
Článok 10 – odborná príprava	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓		
Článok 11 – ochrana zdravia	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 12 – sociálne zabezpečenie	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓		
Článok 13 – sociálna a lekárska pomoc	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓		
Článok 14 – využívanie služieb sociálneho zabezpečenia	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 15 – osoby so zdravotným postihnutím	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 16 – ochrana rodiny	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 17 – ochrana detí a mladých ľudí	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Článok 18 – práca na území iných zmluvných strán	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

✓ = prijaté o = čiastočne prijaté ✗ = neprijaté

Tretia krajina	ESC (1996)													ESC (1961) a dodatkový protokol 1988			
	AD	AL	AM	AZ	BA	GE	MD	ME	MK	NO	RS	RU	TR	UA	IS	UK	
Prijaté spolu	19	18	13	18	16	12	16	18	16	22	25	19	27	24	13	14	
Článok 19 – pomoc migrujúcim pracovníkom a ich ochrana	o	√	√	x	x	√	o	o	o	o	o	o	√	x	x	√	
Článok 20 – nediskriminácia na základe pohlavia	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	x	x	
Článok 21 – informovanie a konzultácie	x	√	x	√	√	x	√	x	√	√	√	√	√	√	x	x	
Článok 22 – účasť na zlepšovaní pracovných podmienok	x	√	√	√	√	x	x	x	x	√	√	√	√	√	x	x	
Článok 23 – sociálna ochrana starších osôb	√	x	x	x	√	x	x	√	x	√	√	x	√	x	x	x	
Článok 24 – ochrana v prípade ukončenia pracovného pomeru	x	√	√	√	x	x	√	√	√	√	√	√	√	x	x	x	
Článok 25 – ochrana v prípade platobnej nesolopnosti zamestnávateľa	x	√	x	x	x	x	x	x	x	√	√	x	√	x			
Článok 26 – dôstojnosť pri práci	√	√	x	√	x	√	√	o	√	x	√	x	√	√			
Článok 27 – pracovníci s rodinnými povinnosťami	x	x	√	√	x	√	o	o	o	o	x	√	√	√			
Článok 28 – ochrana zástupcov pracovníkov	x	√	√	√	√	x	√	√	√	√	√	√	√	√			
Článok 29 – poradenstvo pri postupoch hromadného prepustenia	x	√	x	√	x	√	√	√	√	x	√	√	√	√			
Článok 30 – ochrana pred chudobou a sociálnym vylúčením	√	x	x	x	x	x	x	x	x	√	√	x	√	√			
Článok 31 – bývanie	o	x	x	x	x	x	x	x	x	√	x	x	√	o			

√ = prijaté o = čiastočne prijaté x = neprijaté

Poznámky: Žlté kolónky označujú štáty, ktoré ratifikovali len ESC z roku 1996

Príloha 4: Prijatie vybraných dohovorov OSN

Prijatie vybraných dohovorov OSN členskými štátmi EÚ

Štát	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Spolu z 27		
Celkový počet ratifikácií/ prístupní	16	15	15	13	16	16	15	13	15	16	15	15	15	13	16	16	15	15	14	15	16	13	16	15	15	14	15			
Ženevský dohovor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27	
Dohovor o osobách bez štátnej príslušnosti	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	24	
Dohovor o znížení počtu osôb bez štátnej príslušnosti	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	s	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✓	21	
ICED	✓	✓	s	s	✓	✓	s	✗	✓	✓	s	✓	s	✗	✓	✓	s	s	✗	✓	✓	s	✓	s	s	s	✓	✓	13	
ICERD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
ICCPR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
ICESCR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CEDAW	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CAT - OP	✓	s	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	s	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	s	23	
CRC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CRC - OP1 (ozbrojený konflikt)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
UNTOC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
UNTOC - OP1 (prevádzanie migrantov)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	s	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	26
UNTOC - OP2 (obchodovanie s ľuďmi)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27
CRPD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	27

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné

s = podpísaný

✗ = nepodpísaný

Prijatie vybraných dohovorov OSN inými štátmi Rady Európy

	Štát	AD	AL	AM	AZ	BA	CH	GE	IS	LI	MC	MD	ME	MK	NO	RS	RU	SM	TR	UA	UK	Spolu z zo	
		8	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	18
Ženevský dohovor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
Dohovor o osobách bez štátnej príslušnosti	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
Dohovor o znížení počtu osôb bez štátnej príslušnosti	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
ICED	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
ICERD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
ICPCR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
ICESCR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
CEDAW	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CAT - OP	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	16
CRC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
CRC - OP1 (ozbrojený konflikt)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
UNTOC	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	20
UNTOC - OP1 (prevádzanie migrantov)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	18
UNTOC - OP2 (obchodovanie s ľuďmi)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19
CRPD	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	19

✓ = zmluvný štát/uplatniteľné s = podpísaný x = nepodpísaný

Ženevský dohovor - Dohovor OSN o právnom postavení utečencov (1951)

Dohovor o osobách bez štátnej príslušnosti - Dohovor OSN o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti (1954)

Dohovor o znížení počtu osôb bez štátnej príslušnosti (1961)

Dohovor OSN o znížení počtu osôb bez štátnej príslušnosti (1961)

ICED - Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (2006)

ICERD - Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (1965)

ICPCR - Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1966)

ICESCR - Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966)

CEDAW - Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1979)

CAT - Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (1984)

CAT-OP - Opčný protokol k CAT (2002)

CRC - Dohovor o právach dieťaťa (1989)

CRC-OP 1 - Opčný protokol k CRC o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (2000)

UNTOC - Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (2000)

UNTOC-OP 1 - Protokol proti pašovaniu migrantov po súši, po mori a letecky (2000)

UNTOC-OP 2 - Protokol OSN o prevencii, potlačaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi (2000)

CRPD - Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006)

Príloha 5: Kódy krajín použité v prílohách

Kód	Štát	Kód	Štát
AD	Andorra	LI	Lichtenštajnsko
AL	Albánsko	LT	Litva
AM	Arménsko	LU	Luxembursko
AT	Rakúsko	LV	Lotyšsko
AZ	Azerbajdžan	MC	Monako
BA	Bosna a Hercegovina	MD	Moldavsko
BE	Belgicko	ME	Čierna Hora
BG	Bulharsko	MT	Malta
CH	Švajčiarsko	NL	Holandsko
CY	Cyprus	MK	Severné Macedónsko
CZ	Česko	NIE	Nórsko
DE	Nemecko	PL	Poľsko
DK	Dánsko	PT	Portugalsko
EE	Estónsko	RO	Rumunsko
EL	Grécko	RS	Srbsko
ES	Španielsko	RU	Rusko
FI	Fínsko	SE	Švédsko
FR	Francúzsko	SI	Slovinsko
GE	Gruzínsko	SK	Slovensko
HR	Chorvátsko	SM	San Maríno
HU	Maďarsko	TR	Turecko
IE	Írsko	UA	Ukrajina
IS	Island	UK	Spojené kráľovstvo
IT	Taliansko		

Množstvo informácií o Agentúre Európskej únie pre základné práva je k dispozícii na internete. Prístup k nim je možný prostredníctvom webovej stránky agentúry FRA na webovom sídle fra.europa.eu.

Ďalšie informácie o Európskom súde pre ľudské práva sú k dispozícii na webovom sídle súdu: echr.coe.int. Vyhľadávací portál HUDOC poskytuje prístup k rozsudkom a rozhodnutiam v angličtine a/alebo francúzštine, k prekladom do ďalších jazykov, právnym zhrnutiam, tlačovým správam a ďalším informáciám o práci súdu.

Ako získať publikácie Rady Európy

Vydavateľstvo Rady Európy vydáva diela vo všetkých oblastiach pôsobnosti organizácie vrátane ľudských práv, právnej vedy, zdravia, etiky, sociálnych vecí, životného prostredia, vzdelávania, kultúry, športu, mládeže a architektonického dedičstva. Knihy a elektronické publikácie z rozsiahleho katalógu si môžete objednať online (<http://book.coe.int/>).

Virtuálna čítareň umožňuje používateľom bezplatne nahliadnuť do úryvkov z novovydaných hlavných diel alebo do úplných textov niektorých oficiálnych dokumentov.

Informácie o dohovoroch Rady Európy a ich úplné znenia sú k dispozícii na webovom sídle Úradu pre zmluvy <http://conventions.coe.int/>.

OBRÁŤTE SA NA EÚ

Osobne

V rámci celej EÚ existujú stovky centier Europe Direct. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete online (europa.eu/european-union/contact/meet-us_sk).

Telefonicky alebo písomne

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Túto službu môžete kontaktovať:

- prostredníctvom bezplatného telefónneho čísla: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektorí operátori môžu tieto hovory spoplatňovať),
- prostredníctvom štandardného telefónneho čísla: +32 22999696,
- prostredníctvom formulára na: europa.eu/european-union/contact/write-us_sk.

VYHLADÁVANIE INFORMÁCIÍ O EÚ

Online

Informácie o Európskej únii sú dostupné vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie na webovej stránke Europa (european-union.europa.eu).

Publikácie EÚ

Publikácie EÚ si môžete pozrieť alebo objednať na webovej stránke op.europa.eu/sk/publications. Ak chcete získať viac výtlačkov bezplatných publikácií, obráťte sa na službu Europe Direct alebo vaše miestne dokumentačné centrum (https://europa.eu/european-union/contact/meet-us_sk).

Právo EÚ a súvisiace dokumenty

Prístup k právnym informáciám EÚ vrátane všetkých právnych predpisov EÚ od roku 1951 vo všetkých úradných jazykoch nájdete na webovej stránke EUR-Lexu (eur-lex.europa.eu).

Otvorené údaje EÚ

Portál data.europa.eu poskytuje prístup k otvoreným súborom údajov – datasetom z inštitúcií, orgánov a agentúr EÚ. Dáta možno stiahnuť a opätovne bezplatne použiť na komerčné aj nekomerčné účely. Portál poskytuje prístup aj k mnohým súborom údajov – datasetom z európskych krajín.

Európsky dohovor o ľudských právach a právo Európskej únie poskytujú čoraz dôležitejší rámec na ochranu práv cudzincov. Právne predpisy Európskej únie týkajúce sa azylu, hraníc a prisťahovalectva sa rýchlo vyvíjajú. Existuje pôsobivý súbor judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá sa týka najmä článkov 3, 5, 8 a 13 EDLP. Od Súdneho dvora Európskej únie sa čoraz viac žiada, aby sa vyjadril k výkladu ustanovení práva Európskej únie v tejto oblasti. V treťom vydaní tejto príručky aktualizovanej do júla 2020 sa tieto právne predpisy Európskej únie a súbor judikatúry oboch európskych súdov prezentujú prístupným spôsobom. Je určená právnikom, sudcom, prokurátorom, imigračným úradníkom a mimovládny organizáciám v členských štátoch EÚ a Rady Európy.

FRA – AGENTÚRA EURÓPSKEJ ÚNIE PRE ZÁKLADNÉ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viedeň – Rakúsko
Tel. +43 (1)580 58030-0 – Fax +43 (1) 58058030-699
fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency



Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

RADA EURÓPY

67075 Štrasburg Cedex – Francúzsko
Tel. +33 (0) 388412018 – Fax +33 (0) 388412730
echr.coe.int
publishing@echr.coe.int
twitter.com/ECHR_CEDH

ISBN 978-92-871-9785-6 (Rada Európy)
ISBN 978-92-9489-284-3 (FRA)